DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

DECAMERON 1

Giovanni Boccaccio

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

EDEBİYAT HİKÂYE

Decameron
I. Cilt
Giovanni Boccaccio

İtalyanca aslından çeviri,
önsöz ve dipnotlar:
Rekin Teksoy

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

OĞLAK / EDEBİYAT / HİKÂYE

Decameron, 1. cilt / Giovanni Boccaccio
İtalyanca aslından çeviren: Rekin Teksoy

© Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti., 1996
Bu çevirinin bütün hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntıların dışında yayımcının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Kurumsal kimlik danışmanı: Serdar Benli
Kapak ve kutu tasarımı: Işıl Şeker
Dizgi düzeni: Goudy 11 / 15 pt.
Ofset hazırlık: Oğlak Yayınları
Baskı: Oğlak Baskı Hizmetleri

Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti.
Genel Yönetim: Senay Haznedaroğlu
Yayın Yönetmeni: Raşit Çavaş
Zambak Sokak 29, Oğlak Binası, 80080 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0-212) 251 71 08-09, Faks: (0-212) 293 65 50
e-posta: oglak@oglak.com

Dördüncü baskı: 2002
ISBN 975 - 329 - 101 - 9
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

BOCCACCIO VE DECAMERON

Giovanni Boccaccio (1313-1375) İtalyan dilinde düzyazının temelini atan yazardır. Yazı dili olarak Latincenin kullanıldığı on dördüncü yüzyıl İtalya'sında, Boccaccio başyapıtı "Decameron"u halk ağzıyla (İtalyanca) yazmış, bu kitabında hem bir çağın günlük yaşama biçiminden gerçekçi gözlemler aktarmış, hem de İtalyan dilinin daha sonraki gelişme aşamalarına kaynak oluşturacak bir düzyazı düzeni kurmuştur.

1313'te doğan Boccaccio, Certaldo ya da (daha büyük bir olasılıkla) Floransa'da dünyaya geldi. Certaldo'lu küçük toprak sahibi Boccaccio di Chellino'nun (Boccaccino diye de anılır) evlilik dışı çocuğudur. Anasının kimliği konusunda bilgi yoktur. Certaldo'dan Floransa'ya göç eden, burada bankacı Bardi ailesinin yanında çalışan Boccaccino, 1319 dolaylarında Margherita de' Mardoli ile evlenmeden önce oğlunu tanımıştır. Baba evinde büyüyen, özel dersler alan Boccaccio 1325 yılında, babasıyla birlikte Napoli'ye gitti (kimi araştırmacılara göre de ticaret ve bankacılık öğrenmesi için Napoli'ye gönderildi). O yıllarda İtalya'nın en önemli merkezlerinden olan Napoli'de geçirdiği yıllar boyunca, hem Akdeniz'in değişik yörelerinden bu kente gelen denizcilerle, tacirlerle, korsanlarla, hem de kentin soylu çevreleriyle ilişkiler kurdu. Ailesinin kentsoylu olmasına karşın, oldukça köklü bir kültür birikimine sahip soyluların gününü gün etme anlayışına dayalı yaşama biçimine ayak uydurmaya çalıştı. İçine girdiği yeni ortam, şiire ilgi duymasına yol açtı. Kendi deyişiyle "büyük bir aç-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi | https://raptiye.org

lıkla şiir kitapları bulup okumaya" başladı. Bir yandan yaşama sevincinin bilincine varırken bir yandan da toplumsal değerlere, toplu yaşayış biçiminin çeşitli yönlerine büyük ilgi duydu. Bu yıllar boyunca gelişen yazı yazma tutkusu, oğlunun da ticaretle uğraşmasını tasarlayan baba Boccaccio'nun bu isteğini, çok geçmeden geçersiz kıldı. Boccaccio, saray çevresinde tanıştığı kişilerden astronomi, hukuk, edebiyat bilgileri edindi. Grekçe öğrendi. Petrarca'nın yapıtlarını tanıdı.

Boccaccio'nun ilk yapıtlarının esin kaynağı, Fiammetta* adını yakıştırdığı sevgilisidir. Boccaccio, Fiammetta'yı 1336 yılında Napoli'nin San Lorenzo kilisesinde tanır. Soylu ve evli bir kadın olan Fiammetta'yı sever. "Caccia di Diana", "Filostrato", "Teseida" gibi şiirleri, kimliğini arayan bir yazarın, güçlü bir sevginin yönlendirdiği denemeleridir. Fiammetta'nın isteği üzerine yazdığı ve bugün eleştirmenlerin küçük bir başyapıt olarak değerlendirdikleri "Filocolo" eski bir Fransız romanı olan "Floire et Blanchefleur"den yola çıkar. Klasik dünya ile hümanizmayı birleştiren çeşitli motifler içeren bu anlatı, yazarın özyaşamından da esintiler taşıyan gerçekçi ve duygusal bir gelişme gösterir. Boccaccio'nun yine Napoli'de yazdığı dokuz bölümlük "Filostrato" ise Troya savaşı sırasında geçen bir sevda şiiridir.

Fiammetta aralarındaki ilişkiye son verince duyduğu üzüntüyü Decameron'un önsözünde vurgulayan Boccaccio, dostlarının desteğiyle kendini toparlar. Duygusal sarsıntıya, çok geçmeden geçim sıkıntısı da eklenir. İşleri bozulduğu için daha önce Floransa'ya dönmüş olan Boccaccino, oğlunu da Floransa'ya çağırınca, Boccaccio 1340 dolaylarında Floransa'ya döner. Burada, karısı ve öbür çocukları ölmüş olan, ama bir süre sonra yeniden evlenecek babasıyla birlikte yaşar. Siyasal çalkantıların yaşandığı,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

* Fiammetta= küçük alev.

ticaretin büyük önem taşıdığı Floransa'ya ayak uydurmada zorlanır. Dante şiirinin egemen olduğu, siyasal akımların edebiyatı da etkilediği bir kültür ortamında, Boccaccio'nun politikaya ve ahlâka sırt çeviren yazılarının ilgi görmesi kolay olmaz. Dante'nin ve Petrarca'nın şiiriyle yarış edemeyeceğini anlayınca şiiri bırakır. Napoli'de başladığı birçok yapıtını burada bitirir. Bu arada, sevgilisiyle arasının açılmasını anlatan ve ilk ruhbilimsel roman örneği sayılan "Elegia di madonna Fiammetta"yı tamamlar. Geçim sıkıntısı Boccaccio'yu devlet kapısında görev almak zorunda bırakır (1345). Görevli olarak Avignon'a, Roma'ya gider. Daha iyi bir iş bulabilmek amacıyla iki kez Napoli'ye döner.

1348'de Avrupa'da büyük bir veba salgını olur. Salgın boyunca tanık olduğu olaylardan etkilenen Boccaccio, 1348'de başlayıp 1351'de bitirdiği "Decameron"da salgın günlerinin Floransa'sını ele alır. "Decameron" biçimsel yönleriyle "ortaçağ" temalarına bağlı kalsa da, hümanizmanın tohumlarını taşıyan bir kültürün habercisidir. Bu özelliğiyle Petrarca'ya yaklaşır. Boccaccio'nun 1350'de tanıştığı Petrarca ile dostluğu Petrarca'nın ölümüne dek (1374) sürer. Dönemin bu iki büyük yazarı görüş alış verişi, kitap değiş tokuşu yaparlar sürekli olarak. Boccaccio'nun, yaşlılığın eşiğine ulaştığında bir din adamının artık öbür dünyaya hazırlanması, halk ağzıyla yazmaktan vazgeçmesi gerektiğini söylediğinde girdiği bunalımı atlatmasında da, Petrarca yardımcı olur. Petrarca, halk ağzıyla yazdığı yapıtlarını yok etmeye kalkışan Boccaccio'yu engeller, edebiyatın da Tanrı'ya hizmet anlamına geldiğine inandırır onu. Boccaccio bu olaydan sonra hep Latince yapıtlar verir.

Decameron'un ardından Boccaccio'nun yaratıcılığı bir iniş eğrisi çizer. Yaşamı olduğu gibi kabullenen iç dünyası da kırgınlıkların, sıkıntıların ağır bastığı bir kötümserliğe yönelir. Yaklaşan yaşlılığın eşiğinde kendini Latin klasiklerini incelemeye, filoloji çalışmalarına, anlaksal dinsel spekülasyonlara verir. Bir yandan da

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantev.org

Dante'nin yapıtını değerlendirir. "İlahi Komedya"yı yorumladığı (yarım kalmış) "Commento alla Commedia"da (1373-74) ise, İtalyan dilinin temel taşı saydığı Dante şiirine sevgisinin son örneğini verir. 21 Aralık 1375'de Certaldo'daki evinde ölür.

Boccaccio'nun 1348-1351 yılları arasında yazdığı başyapıtı "Decameron" on gün boyunca anlatılan yüz öyküden oluşur. Günde on öykü anlatılır. Her günü bir kral ya da kraliçe yönetir. Yazar "Decameron"un önsözünde kitabın özelliklerini açıklar, sevenlerin, özellikle de seven kadınların acılarını hafifletmeyi amaçladığını belirtir. "Decameron" gelişmekte olan Floransa burjuvazisinin, işleri nedeniyle sık sık uzak ülkelere giden kocalarının dönüşünü beklemekle ömür tüketen kadınları için yazılmıştır.

Veba salgınından kaçmak için bir araya gelen yedi genç kadınla (Pampinea, Filomena, Lauretta, Emilia, Elissa, Fiammetta ve Neifile) üç genç erkek (Panfilo, Filostrato ve Dioneo) "gönüllerince yaşayarak gülüp eğlenmek, aklın sınırları dışına taşmayan zevkler tadabilmek" amacıyla, önce Fiesole dolaylarında bir evde, sonra da bir şatoda konaklarlar. Her gün (cumartesi ile pazar dışında) öğleden sonra, her biri bir öykü anlatır. Öykünün konusunu günün yöneticisi (kral ya da kraliçe) belirler. Birinci ve dokuzuncu günde ise, herkes istediği öyküyü anlatır. Böylece yüz öykü anlatılmış olur. Mutluluklar, gönül yaraları, kadın erkek ilişkileri, yerinde verilen yanıtlar, çıkar peşinde koşan din adamları, öykülerin başlıca konularını oluşturur. Her günün bitiminde yemek yenir, şarkı söylenir, dans edilir.

"Decameron"da anlatılan öykülerin çoğu, ortaçağın bilinen öyküleridir. Yenilik, Boccaccio'nun ortaçağın edebiyat ve kültür geleneklerine sırt çevirip, düzyazıya saygınlık kazandırarak yaptı-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rentev.org

ğı devrimdedir. Bireyi doğaüstünden özerk olarak ele alan, bireyin erdemlerini, aklını, yeteneğini önemseyen "laik" anlayıştadır. Decameron dünyasının ekseni ne Tanrı'dır ne bilimdir; insanın olanca gücüyle mistisizme karşı çıkma içgüdüsüdür. "Decameron" ortaçağa karşı çıkmakla yetinmez, daha önce benzeri olmayan ince bir alaycılıkla yerden yere vurur bu dönemi.

Erdal Öz "Decameron"u Türkçeye çevirmemi önerdiğinde duraksamıştım. Daha önce, Pasolini'nin "Decameron"u sinemaya uyarladığı unutulmaz filmin senaryosunu çevirirken öykülerle karşılaştırmış, (Berlin Film Şenliği Seçiciler Kurulunun Gümüş Ayı ödülü gerekçesinde belirttiği gibi) "Boccaccio'nun kuraltanımaz dünyasının" tadını bir kez daha tatmıştım.* Ama "Decameron" Türkçeye çevrilmişti. Gereksiz bir çabaya girişmemek için "Decameron" çevirilerini okumak istedim.

Çevirilerin ilki eski başbakanlardan Ord. Prof. Dr. Sadi Irmak'ın.** Öyküleri Almancadan çevirdiği anlaşılan çevirmen önsözünde "eserin tamamını sunuyoruz" derken, "tamamını" sözcüğüne, anlaşılan bir başka anlam yüklüyor. Çünkü, Boccaccio'nun kitabı niçin yazdığını açıkladığı "önsöz" çevrilmediği gibi, Floransa'yı etkileyen veba salgınının anlatıldığı birinci günün "giriş" bölümü özetlenerek dört sayfaya indirilmiş. Günlerin başlangıcı, gün sonları ve her öykünün başlangıç bölümü ile kimi öykülerde yer alan son bölümler de atlanmış. Böylece okur, ne o gün anlatılan öykülerin genel çizgisini biliyor, ne de öyküyü kimin anlattığını. Öykülerin başlangıç bölümleri atlandığı için, bir önceki öykü

* Bkz. Pier Paolo Pasolini, Dekameron, Türkçesi Rekin Teksoy, Nisan Yayınları, İstanbul 1992.

** Bkz. Boccaccio, Dekameron (On gün onar hikâye), Türkçeye çeviren Ord. Prof. Dr. Sadi Irmak, Tek-Ağ Kitapçılık, İstanbul, 1968.

ile ilgili yorumları da öğrenemiyor. Çeviri Almancadan yapıldığı için, İtalyanca kişi adlarının da çoğu kez Almancaları veriliyor (Giuseppe yerine Jozef, Currado yerine Konrad, Gianni yerine Yohan gibi). Özetlenerek 375 sayfaya indirgenen "Decameron"a yazdığı önsözde çevirmen "tercümede güttüğü amaca" şu ilginç açıklamayı getiriyor: "Bu devir (ortaçağın sonunu vurguluyor çevirmen) anlaşılmalıdır ki, büyük Fatih'in İstanbul'u alarak dünyaya açtığı yeni ve aydın ufukların manası daha iyi anlaşılsın. Onun içindir ki, İstanbul'un fethi bir Feth-i mübin, kutsal fetihtir."

Daha kapsamlı olduğu izlenimini uyandıran "Decameron Hikâyeleri" Dr. Feridun Timur'un çevirisi.* Bu çevirideki öyküle-rin bir bölümü daha önce Varlık Cep Kitapları dizisinde yayınlanmış. Dizinin "Boccaccio" başlıklı kitabında on iki, "Decameron Hikâyeleri" başlıklı kitabında da on üç öykü yer alıyor. Çevirmenin, bu yirmi beş öyküyü "Decameron Hikâyeleri"ne alırken gözden geçirdiği görülüyor.

"Decameron Hikâyeleri"nin kapağında ya da önsözünde "tam metin" açıklaması olmasa da, "eksik metin" olduğuna ilişkin bir uyarı da yok. Ne yazık ki, bu çeviri de Irmak çevirisinin atlama yöntemini benimsiyor. Birinci günün giriş bölümü yine özetleniyor, günlerin başlangıçları, gün sonları, her öykünün başlangıç bölümü ve kimi öykülerin son bölümü yine atlanıyor. Ancak öyküler Irmak ölçüsünde özetlenmediği için, iki cildin sayfa tutarı (önsöz ve resimler dışında) 723'ü buluyor. İtalyanca baskılarla karşılaştırılınca, "Decameron Hikâyeleri"nin özgün metnin yaklaşık olarak üçte birini atlamış olduğu görülüyor. Atlama ve özetlemenin Irmak çevirisinde yol açtığı sakıncalar, elbette bu çeviri için de geçerli.

---

* Bkz. Boccaccio, Decameron Hikâyeleri, Çeviren Dr. Feridun Timur, Sosyal Yayınlar (Birinci basım Ağustos 1984, ikinci basım Temmuz 1992, İstanbul).

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Giovanni Boccaccio'nun Yaşamı" başlıklı bölümünde Boccaccio'nun doğum yeri, anası ve sevgilisi Fiammetta'nın kimliği konusunda yanlış bilgilerin yer aldığı Timur çevirisinin özelliği, toplu atlamaların dışında cümle atlamalarının, yanlış anlamaların, eklemelerin (evet eklemelerin) yanı sıra, sanki Muzır Kurulun süzgecinden geçirilmiş, cinsellikle ilgili masum satırların, öykünün anlamını bozmak pahasına çıkartılmış olması. Bu konuda birinci günün dördüncü gününden örnek vermekle yetineceğim. Boccaccio şöyle yazıyor: "... genç keşişin daracık yatağına yattıklarında, hem saygınlığına yediremediği, hem de belki gencecik kızın ağırlığı altında ezilmesinden çekindiği için, başkeşiş kızın üstüne çıkmadı. Kız başkeşişin üstüne uzandı boylu boyuna, böyle seviştiler uzun uzadıya." Timur çevirisinde bu bölüm şöyle geçiştiriliyor: "Bu işler bittikten sonra papazın küçük yatağına girdi. Gönlünce eğlendi." (Irmak çevirisinde ise bu bölüm şöyle: "Kızı öperek papazın yatağına yatırdı. Vücudunun ağırlığını düşünerek üst yeri kıza verdi".) Aynı öykünün sonuna doğru, yukarıdaki sahneyi kapının deliğinden izlemiş olan genç keşiş, başkeşişe şöyle der: "... Tuttukları orucun, ettikleri duaların yanı sıra, keşişlerin kadın kısmının ağırlığı altında ezilme çilesini de çekmeleri gerektiğini öğretmemiştiniz..." Timur çevirisinde bu cümle şöyle: "Ama bugüne değin papazların kadınların önünde secdeye varmaları gerektiği konusunda bana hiçbir bilgi vermediniz." (Aynı cümle Irmak çevirisinde şöyle: "... bana oruç tutmayı ve dua etmeyi öğrettiniz ama, kızlara nasıl davranacağımı henüz öğretmediniz.")

Bu arada Sabiha Zekeriya Sertel'in "Tan Evi"nin yayınladığı Cep Kitapları Serisinin "İtalyan Hikâyeleri"* başlıklı kitabının da

* İtalyan Hikâyeleri, Yazanlar: Boccaccio, D'Annunzio ve saire. Türkçeye çeviren: Halikarnas Balıkçısı. Neşreden Sabiha Zekeriya Sertel, İstanbul 1939.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Decameron"dan iki öykü (yedinci gün dördüncü öykü, sekizinci gün altıncı öykü) içerdiğini belirtmek isterim. "Kuyudaki Taş" ve "Kalandrinonun Domuzu" başlıklarını koyduğu bu öyküleri Halikarnas Balıkçısı sanki yeniden yazmış. Büyük bir keyifle okunuyor, Balıkçı keşke öykülerin tümünü aktarsaymış dedirtiyor okura.

Öykülerin tümünü içeren çevirilerde Boccaccio'ya, "Decameron"u Türkçesinden okuyacaklara uygun görülen haksızlığa tepki göstermemek elde değildi. Erdal Öz'ün önerisinin gerekçesini anlamıştım. İki yıla yakın sürecek bir çalışmayı göze alıp, Decameron'u Türkçeleştirmeye başladım.

Bu çeviride kaynak olarak, Francesco Ragghianti'nin yayına hazırladığı Istituto Geografico de Agostini'nin 1982 yılı baskısını, Mario Marti'nin yayına hazırladığı Rizzoli yayınevinin 1992 yılı baskısını, Garnier yayınevinin yayınladığı Jean Bourciez'nin Fransızca çevirisini (1988), Pocket Books Inc.'ın yayınladığı Herbert Alexander'ın İngilizce çevirisini (1948) kullandım. Boccaccio'nun her sözcüğünü değil, ama her dediğini titizlikle aktarmaya, Boccaccio'ya demediği şeyler dedirtmemeye özen gösterdim. Öykülere ad koymaya kalkışmadım. Özgün metinde küçük harfle ya da büyük harfle başlatılan sözcükleri Türkçede de küçük ya da büyük harfle başlattım. Yukarıda belirttiğim kaynaklardan aldığım dipnotlarına, gerektiğinde yenilerini ekledim. Yine de Boccaccio'nun dilindeki ünlü deyişin* bu çeviri için de geçerli olmayacağını öne sürmenin, "Decameron"un birinci gününün ilk öyküsündeki deyişle "böbürlenme günahı işlemek" anlamına ge-

* Traduttore tradittore = çevirmen hain(dir).

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi https://rantey.org

leceğini biliyorum. Buna karşılık alçakgönüllülüğü bir yana bırakıp, Türkçe "Decameron"un "ihanetinin" büyük Boccaccio'nun satırlarından fışkıran hoşgörünün sınırlarının çok gerisinde kaldığını söyleyebilirim.

Bu çevirinin gerçekleşip yayınlanmasındaki desteği nedeniyle İstanbul İtalyan Kültür Merkezi'ne teşekkür ederim.

Rekin Teksoy

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kitapta yer alan 112 çizim, 1492 tarihli Venedik baskısı için ağaç oyma (ksilografi) tekniğiyle gerçekleştirilen çizimlerin tıpkıbasımıdır. -*Oğlak*

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Yedi kadınla üç genç erkeğin
on gün boyunca anlattıkları
yüz öyküyü içeren
(Prens Galeotto alt başlıklı)*
DECAMERON**
kitabı başlıyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

* Ortaçağ Fransız romanı *Lancelot* ya da *Galéhaut*'ya dayanan bu adı, Boccaccio Dante'nin *İlahi Komedya*'sının Francesco da Rimini bölümünden (*Cehennem*, V, 137) alır. Galeotto sözcüğü "arabulucu" anlamına da kullanılır.

** "Decameron" sözcüğü Grekçeden (*deka emerai*) türetilmiştir, on günün kitabı anlamına gelir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

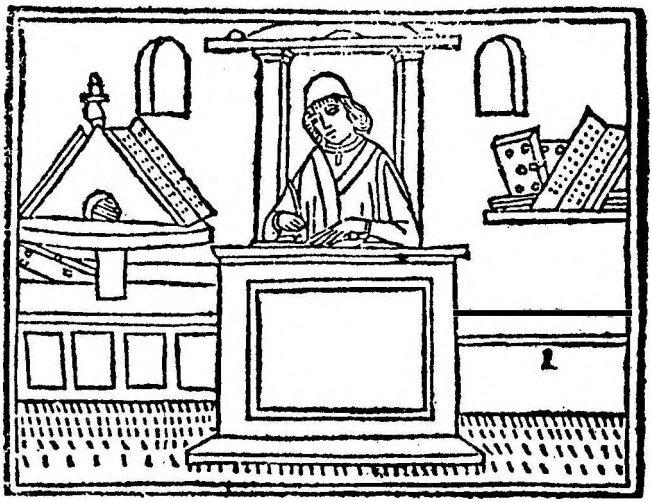

Acıları paylaşmak insana özgü bir davranıştır; herkese yaraşır, özellikle de başkalarının desteğine gereksinme duymuş ve bu desteği görmüş olanlara. Böyle bir desteğe gereksinme duyup da kavuşma mutluluğuna erişenler arasında ben de varım. İlk gençliğimden bu yana karşı koyulmaz, yüce ve soylu bir sevdayla tutuştum. Anlatacak olsam kulaklarınıza inanmaz, duyduklarınızı benim zor koşullarımla bağdaştırmazsınız. Sevdamı bilen sağduyulu kişiler beni yüreklendirseler, bana daha fazla değer verseler de, büyük acılara güçlüklere göğüs germek zorunda kaldım. Sevdiğim kadının bir suçu yoktu, hak ettiğim sevinçlere izin vermeyen, içimdeki ateşi besleyen tutkunun alevleriydi. Bu tutkuydu, yüreğimin gücünün ötesinde acılara boğulmasına yol açan. Dostların içimi ferahlatan avutucu sözleri, övülesi oyalamaları olmasaydı, hiç kuşkusuz dayanamaz, ölüp giderdim. Bereket kendisi sonsuz olan O, kesin bir yasa koyup yeryüzündeki her şeyi sonlu kıldığı için, sevdaların en ateşlisi sevdam, aklın, mantığın, utancın ya da korkunun bizi kösteklediği, belini bü-

Novella Parkitapu Arşivi http://www.

kemediği sevdam, geçen zamanın etkisiyle öyle duruldu ki, artık içim teknesini fırtınalı tutkuların denizinde batmaktan kurtarmış olanların erincine kavuştu. Artık acılar sona erdi, bir zamanlar dayanılması onca zor sevdam, şimdi tatlı bir anı oldu.

Çektiklerim sona erse de, gördüğüm iyilikler, dertlerimi paylaşan dostluklar belleğimden silinmedi. Sanırım ölünceye dek de silinmeyecek. Bana göre iyilikbilirlik erdemlerin en yücesi, iyilikbilmezlik ise kusurların en büyüğü. İyilikbilmez olmadım hiç. Artık özgür olduğumu söyleyebileceğim için, sınırlı olanaklarımın elverdiği ölçüde, aldıklarımın karşılığını ödemeye çalışacağım. Bilge oldukları, mutlu oldukları için böyle bir desteğe gereksinme duymayan beni destekleyenlere değil, üzüntülerinin giderilmesini bekleyenlere el uzatacağım. Desteğim, daha doğrusu oyalamam acı çekenler için yetersiz bile olsa, yine de hızla en çok gereksinme duyulan yere ulaştırılması gerektiğine inanıyorum. Çünkü burada daha yararlı olur, değeri daha iyi anlaşılır. Ne denli yetersiz olursa olsun, bu desteğin erkeklerden çok sevdalı kadınlara verilmesi gerektiğine kim karşı çıkabilir? Sevecen yüreklerinin derinliğinde utana sıkıla gizledikleri sevda ateşi, çok daha yakıcı olur kadınlarda. Sevdanın gelmiş geçmiş kurbanları bilirler bunu. Üstelik babalarının, analarının, erkek kardeşlerinin, kocalarının isteklerine, keyiflerine, buyruklarına boyun eğerler kadınlar. Zamanlarının büyük bir bölümünü, hiçbir şey yapmadan odalarının dört duvarı arasında oturarak geçirirler. İsteseler de istemeseler de, aynı saat içinde bir düşünceden bir düşünceye atlarlar; elbette tümü de iç açıcı olmaz bunların. Bu çalkantılar boyunca içlerine çöreklenebilecek bir hüzün, yerini yeni bir duyguya bırakıncaya dek çıkmak bilmez yüreklerinden. Üstelik kadınlar direnme konusunda erkeklerden çok daha güçsüzdürler.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Hepimizin açıkça görebileceği gibi, sevdalı erkekler böyle bir durumla karşılaşmazlar. Sıkıldıklarında, üzüldüklerinde sıkıntılarından üzüntülerinden sıyrılmak, oyalanmak için çeşitli yollara başvurabilirler. Çıkıp dolaşabilir, bir sürü şey işitip görebilir, şahin yetiştirebilir, ava gidebilir, at binebilir, balık tutabilir, oyun oynayabilir, alışveriş yapabilirler. İlgilerinin tümü ya da bir bölümü bu etkinliklere yönelince, en azından bir süre için dertler unutulur. Ardından, şu ya da bu biçimde bir avuntu gelir, acı azalır.

Kadınlar örneğinde gördüğümüz gibi, yazgının gücü az olanlara destek vermede cimri davranışının haksızlığını bir ölçüde gidermeye çalışacağım. Seven kadınlara -bunların dışındakilere iğne, iğ, çıkrık yeter- destek olmak, kucak açmak amacıyla artık geçmişte kalan ölümcül veba salgınından kaçmak için bir araya gelen, yedi kadınla üç genç erkekten oluşan dürüst bir toplulukta on gün boyunca anlatılan yüz öykü, masal ya da meseli ve söz konusu kadınların sevdikleri için söyledikleri şarkıları aktaracağım. Bu öyküler günümüzde ya da geçmişte geçen, kimisi neşeli kimisi hüzünlü gönül ilişkilerini ve başka türden olayları içerecek. Sözünü ettiğim kadınlar öykülerimi okurlarsa, hem öykülerin eğlenceli içeriğinden keyif alacak, hem de kaçınılması ya da benimsenmesi gereken davranışlar konusunda hiçbir çaba harcamadan yararlı bilgiler edinmiş olacaklar. Tanrı'nın izniyle amacıma ulaşırsam, beni zincirlerimden çözüp onları eğlendirmeme olanak sağladığı için Sevda'ya gönül borcu duysunlar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Decameron'un birinci günü başlıyor.
Yazar birazdan ortaya çıkacak kişilerin hangi
nedenle bir araya geldiklerini açıklıyor.
Sonra da, Pampinea'nın başkanlığında,
bu kişilerden her biri
en sevdiği öyküyü anlatıyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İç dünyanızın nasıl duyarlı olduğunu düşündükçe, bu kitabın başlangıcının sizleri üzüntüye boğmasından korkuyorum, sevgideğer kadınlar. Çünkü kitabımın giriş bölümünün konusu, bugün sona ermiş olsa da, yol açtığı yıkımı görenlerin, duyanların, acısını anılarında taşıdıkları ölüm saçan veba salgını. Sakın, ürküp de okumaktan vazgeçmeye kalkmayın. Kitabın gözyaşları, ahlar vahlar içinde sürüp gideceğini sanmayın. Başlangıcın ürkütücülüğü mü, diyorsunuz? Yanıbaşında bir ovanın uzandığı, dik, sarp bir tepeye tırmandığınızı düşünün. Çıkış ne denli çetin olursa, ova o denli güzel görünür gözlere. Sevincin bittiği yerde hüzün başlar, ama sevinç geri geldiğinde de dertler sona erer. Bu kısa (kısa diyorum, çünkü birkaç sayfa sürecek) sıkıntıyı, size söz verdiğim gibi keyifli, neşeli bölümler izleyecek. Bu açıklamayı yapmasaydım, giriş bölümü böyle bir beklentiye yol açamazdı sizde. Sizi, istediğim yere, önerdiğim sarp yol yerine başka bir yoldan götürmeyi doğrusu ben de isterdim. Ama, daha sonra okuyacaklarınızın kaynağını açıklamak için bu anımsatmayı yapmak zorundaydım. Kaçınılmaz bir zorunluk yazdırdı bu girişi bana. Tanrının oğlunun insan kılığına girişinin bin üç yüz kırk

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantev.org

sekizinci yılında* İtalya'nın ünlü kentlerinin en soylusu Floransa'da, ölüm saçan bir veba salgını baş gösterdi. İster yıldızların etkisiyle ortaya çıkmış olsun, ister insanların işledikleri suçlar nedeniyle Tanrı tarafından gönderilmiş olsun, veba birkaç yıl önce doğu ülkelerinde görülmüş, çok sayıda can kaybına yol açmıştı. Daha sonra durmadan yayılarak Batı'ya ulaştı. Koruyucu önlemler etkisiz kaldı. Özel görevliler kentin çöplerini temizlediler. Hastaların kentten içeri girmeleri yasaklandı. Sağlık önlemleri arttırıldı. Ayinlerde bir kez değil, belki bin kez aman dilendi. Sofular Tanrı'ya yakardılar. Hiçbiri işe yaramadı. Sözünü ettiğim yılın baharının ilk günlerinde, amansız hastalık birden korkunç etkisini göstermeye başladı.

Doğuda, hastanın burnundan kan gelmesi, ölümün kaçınılmazlığının belirtisi sayılıyordu. Bizde ise, salgının başlangıcında erkeklerde de, kadınlarda da, kasıkta, koltuk altlarında yumrular ortaya çıkıyordu; kimisi elma, kimisi yumurta büyüklüğüne ulaşıyor, kimisi daha iri, kimisi daha ufak oluyordu. Halk dilinde hıyarcık deniyordu bunlara. Önce ortaya çıktıkları yerden sonra ölüm tohumları ekmek için vücudun her yerine yayılıyorlardı. Daha sonra, hastalığın belirtisi kara ya da mor lekelere dönüşüyor, lekeler kollarda, bacaklarda, vücudun başka yerlerinde görülüyor, kimi kez iri, aralıklı, kimi kez küçük, yanyana oluyorlardı. Hıyarcığın kaçınılmaz bir ölüm belirtisi olması gibi, leke de taşıyıcı için aynı anlama geliyordu. İyileşme bir yana, biraz düzelme sağlayan hiçbir ilaç, hiçbir çare yoktu. Belki hastalığın yapısı engeldi buna. Belki de hekimler bilgisizdi (diplomalıların yanısıra, hiçbir

* Yeni yıl her yerde 1 Ocak'ta (İsa'nın sünneti) başlamıyor, kimi yerlerde 25 Aralık'ta (İsa'nın doğumu). Floransa gibi kimi yerlerde ise 25 Mart'ta (Meryem'in gebe kalması) başlıyordu.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

tıp bilgisi edinmeden hekimlik yapan kadınların, erkeklerin sayısında büyük artış olmuştu). Bilgileri hastalığın kökenine inmeye, gerekli ilaçları bulmaya yetmiyordu. İyileşebilen hasta yok gibiydi, sözünü ettiğim belirtilerin ortaya çıkmasını izleyen üç gün içinde hasta ölüyordu. Hastaya göre, ölüm daha erken ya da daha geç olabiliyordu; genellikle ateş görülmüyor, başka belirti ortaya çıkmıyordu.

Hastalar gün boyunca hastalığı sağlıklı insanlara bulaştırdıklarından, salgın hızla yayılıyordu; tıpkı yanı başındaki kuru, yağlı nesnelerle beslenen bir ateş gibi. Hastalık yalnızca hastaların sağlıklı kişilerle konuşmaları, birarada olmaları sonucunda onlara da bulaşıp ölmelerine yol açarak yayılmıyordu; hastaların giysilerine, elledikleri, kullandıkları nesnelere dokunmanın da hastalığı yaydığı anlaşılıyordu. Şimdi söyleyeceklerime şaşacaksınız. Eğer birçokları gibi gözlerimle görmüş, sözüne güvenilir kişilerden duymuş olmasam, ben de zor inanır, hele yazmaya hiç kalkışmazdım. Sözünü ettiğim bulaşıcı hastalık, öyle doğal bir biçimde yayılıyordu ki, bulaşma yalnız insandan insana olmuyor, sık sık şaşırtıcı bir olayla karşılaşılıyordu. Bir vebalının, ya da vebadan ölen birinin eşyalarına insan türünün dışında bir canlı değecek olsa, hastalığı kapmakla kalmıyor, kısa süre içinde ölüp gidiyordu. Daha önce dediğim gibi, bakın bir gün gözlerimle neye tanık oldum. Bulaşıcı hastalıktan ölen bir garibin yırtık pırtık giysilerini sokağa atmışlardı. Giysilerin yanına gelen iki domuz, alışkanlıkları uyarınca, önce tırmaladılar giysileri, sonra dişleyip burunlarını sürttüler. Hemen ardından da zehirlenmiş gibi sendelediler, ölü olarak yığıldılar uğursuz giysilerin üstüne.

Bu olay olsun, aynı türden benzer ya da daha beter olaylar olsun, sağ kalanlarda değişik korkulara, kaygılara yol açıyordu. Herkes aynı çirkin davranışı benimsiyor, hastalardan,

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantev.org

eşyalardan uzak duruluyordu. Böyle davranınca, yaşamın güvence altına alındığına inanılıyordu.

Böylesine büyük bir tehlikeye karşı koyabilmek için, düzenli yaşamak, her türlü aşırılıktan kaçınmak gerektiğini öne sürenler oluyordu. Bunlar biraraya gelip, başkalarıyla ilişkilerini kesiyorlardı. İçinde hiç hasta bulunmayan, daha rahat yaşanabilecek evlere kapanıyor, lezzetli yemekler yiyor, iyi şaraplar içiyor, eğlencenin her türlüsünden kaçınıyorlardı; kimsenin kendileriyle konuşmasına izin vermiyor, ölüm ve hastalık konusunda dışarıdan gelebilecek haberlere kulaklarını tıkıyor, müzik dinlemekle, ellerinin altında ne varsa onunla yetiniyorlardı.

Kimileri ise tam tersini yapıyordu bunların. Kendini içkiye, eğlenceye vermenin, şarkı söyleyip sokaklarda avarelik etmenin, canlarının istediği her şeyi yapmanın, olup bitenleri alaya almanın böyle bir yıkıma karşı en iyi çare olduğuna inanıyorlardı. Dediklerini uygulamak için de, gece demeden, gündüz demeden meyhane meyhane dolaşıyor, içip içip sızarak kendilerini avutuyorlardı. İnsanlar yaşamak umudunu yitiriyordu, canından da, malından mülkünden de bezmeyen kalmamıştı. Evlerin çoğu sahipsizdi; buralara yerleşen yabancılar eve sahip çıkıyor, onlar da ellerinden geldiğince hastalıktan kaçıyorlardı. Kenti saran bunca acı, bunca sıkıntı karşısında Tanrı'nın yasalarının da, insanların koydukları yasaların da geçerliği kalmamıştı. Yasaları koyanlar, uygulayanlar, tıpkı öteki insanlar gibi ölmüşler, hastalığın pençesine düşmüşler ya da yardımcısız kaldıkları için çalışamaz duruma gelmişlerdi. Bu nedenle herkes her aklına geleni yapabiliyordu.

Değindiğim iki yaşama biçiminin yanısıra, birçok kişi de ortalama bir yol tutturmuştu. Bunlar, ilk yöntemi seçenler gibi boğazlarına düşkün olmuyor, ikinci yöntemi seçenler gibi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - http://kitap.ucretsiz.org

aşırı içki içmiyorlardı. Gerektiği kadar yiyip içiyor, evlerine kapanacak yerde çıkıp dolaşıyorlardı. Ellerinde çiçekler, kokulu otlar, çeşitli baharat oluyordu. Bu bitkileri sık sık burunlarına götürüp kokluyorlardı. Cesetler, hastalar, ilaçlar pis kokularıyla havayı kirlettikleri için, koku solumanın beyni korumanın en iyi yolu olduğuna inanıyorlardı. Kimileri de daha kesin kararlar alıyor, vebadan kaçınmanın en iyi ilacının kaçıp gitmek olduğunu söylüyorlardı. Bu görüşü benimseyenler kendi canlarından başka bir şeyi umursamıyorlardı; bir sürü kadın erkek, kenti, akrabalarını, mallarını mülklerini terk edip başka yerlere, en azından Floransa dolaylarına gidiyordu. Günah işleyen insanları veba ile cezalandıran Tanrı'nın öfkesinin gittikleri yere ulaşamayacağına, yalnızca kentin surları içinde kalanları etkileyeceğine inanıyorlardı. Kentte kalmanın ölümü göze almak anlamına geldiği konusunda başkalarını uyarmaktan kaçınıyorlardı.

Bu yollardan birini seçmek ölümden kurtulmak anlamına gelmiyordu. Hangi yolu seçerlerse seçsinler, nerede bulunurlarsa bulunsunlar, daha önce sağlıklı olanların çoğu hastalığa yakalanıyor, yazgısıyla başbaşa kalarak eriyip gidiyordu. Herkes birbirinden kaçıyor, komşu komşuya sırt çeviriyordu. Akrabalar görüşmüyor, birbirlerinden uzak duruyorlardı. Salgın, erkeklerin, kadınların yüreklerine öyle bir korku salmıştı ki, erkek kardeş erkek kardeşten, amca yeğenden, kız kardeş erkek kardeşten, dahası koca karısından kaçar olmuştu. En önemlisi, belki inanmayacaksınız, analar babalar çocukları sanki kendilerinin değilmiş gibi davranıyor, onları görmeye gitmiyor, yardım ellerini uzatmıyorlardı. Bu nedenle erkekli kadınlı birçok hasta, yalnızca dostlarının (eğer dostları kalmışsa) sevecenliğinden, hizmetçilerinin açgözlülüğünden başka bir dayanağa sahip olamıyordu. Hizmetçi ücretleri çok yüksekti ama, yine de adam bulmak zordu. Bulunabilenler

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: https://sadov.co

kaba saba, çoğu kez elinden iş gelmeyen, işini bilmeyen kadınlar erkeklerdi. Bütün yaptıkları hastaya istediği şeyleri vermek, bir de son nefesinde yanıbaşında bulunmaktı. Aldıkları ücret yüksekti ama, karşılaştıkları tehlike de yüksekti. Komşular, akrabalar, dostlar hastalardan kaçtığı, hizmetçi bulmak zorlaştığı için, daha önce olmayan yeni bir uygulama çıkmıştı ortaya. Hastalanan bir kadın güzel de, soylu da olsa, yanında hizmet eden erkek yaşlı da olsa, genç de olsa, hastalığı gerektirdiğinde sanki karşısında bir kadın varmış gibi, hiç çekinmeden vücudunun her yerini gösterebiliyordu ona. Ama bu davranış, iyileşen hastaların namus anlayışında gevşemeye yol açabiliyordu. Öte yandan, yardım edilse iyileşebilecek birçok kişi, kendi başına bırakıldığı için ölüp gidiyordu. Hastalar gerekli bakımdan yoksun kaldıkları, salgın da yayılmayı sürdürdüğü için, gece olsun gündüz olsun, insanlar durmadan ölüyor, ölü sayısının yüksekliğini duymak, hele ölümlere tanık olmak geride kalanları şaşırtıyordu. Zorunluklar, sağ kalanları daha önce kentte geçerli geleneklerle çelişen davranışlar benimsemeye yöneltiyordu.

Gelenektir, ölenin kadın akrabaları, kadın komşuları ölü evinde toplanıp, ölenin akrabalarıyla birlikte ağlaşırlar. Evin önünde de ölenin yakınları, komşuları, mahalleli toplanır. Ölenin toplumsal konumuna göre din adamları da katılır onlara. Ölenle aynı toplumsal konumdaki insanlar tabutu omuzlarına alırlar, cenaze alayı mumlar, ilahiler eşliğinde, ölenin ölmeden önce seçtiği kiliseye doğru yola çıkar. Salgının yoğunluğu artınca, bu gelenek büyük ölçüde bir yana bırakıldı. Yeni bir uygulama aldı yerini. Birçok kişinin, ölürken yanında çok sayıda kadın olmuyordu. Çoğu insan, tek başına bu dünyadan göçüyordu. Yakınlarının yürek parçalayan çığlıklarından, acılı gözyaşlarından yoksun kalmayanların sayısı çok azdı. Bunların yerini kahkaha, şaka, eğlence almıştı. Can

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranzalar.org

derdine düşen kadınlar, özveriyi bir kenara bırakıp kolayca ayak uydurmuşlardı bu yeni geleneğe. Cenazenin kiliseye götürülmesine eşlik eden komşu sayısının onu, on ikiyi bulması az rastlanan bir olaydı. Üstelik saygın, kentsoylu kişiler de değildi cenazeyi taşıyanlar; kendilerine cenazeci adını yakıştıran, parayla tutulmuş, toplumun en alt kesiminden, ne idiği belirsiz mezar kazıcılarıydı. Tabutu omuzlayıp, ölenin ölmeden önce belirlediği kilise yerine, çoğu kez en yakın kiliseye götürüyorlardı koşar adımlarla. Önden üç, dört papaz çömezi gidiyor, bunların elinde kimi kez ufacık mumlar oluyor, kimi kez ise hiç mum olmuyordu. Papaz çömezleri uzun uzadıya ayin yapmak zahmetine girmiyor, mezar kazıcıların yardımıyla, tabutu buldukları ilk boş mezara yerleştiriyorlardı.

Ayak takımı olsun, orta sınıfın büyük bir bölümü olsun, acınacak yoksunluklar içindeydi. Yoksulluk ya da umut, bu insanların çoğunu eve kapatmıştı. Yanıbaşlarında her gün binlerce kişi hastalığa yakalanıyordu. Yardım eden, bakan olmadığı için de göz göre göre ölüyordu hepsi. Kimisi, gündüz ya da gece vakti sokakta veriyordu son soluğunu. Çoğunluk ise evinde ölüyordu. Kokuşan bedenlerin iğrenç kokusu, önce komşulara ulaştırıyordu ölüm haberini. Ölenlerin cesetleri taşıyordu her yandan.

Ölene besledikleri sevgiden çok, cesetlerin kokmasının yol açtığı büyük tehlikeyi önlemek için, komşular hemen harekete geçiyorlardı. Bulabilirlerse taşıyıcıların da yardımıyla, ölüyü evden çıkartıp kapının önüne koyuyorlardı. Özellikle sabahları sokağa çıkanlar, bir yığın ölüyle karşılaşıyorlardı. Daha sonra tabut getiriliyordu. Tabut bulunamayacak olursa, ceset bir tahtanın üstüne yerleştiriliyordu. Çoğu kez, aynı tabuta iki üç ceset koyuluyordu. Karı kocanın, iki üç kardeşin, baba oğulun, iki akrabanın aynı tabuta koyulduğu çok oluyordu. Ellerinde haçlarıyla yürüyen iki papazın ardından, ta-

Ücretsiz PDF kitap sitesi - ttkl.net/category

şıyıcılar kim bilir kaç kez üç, dört tabut birden götürmüşlerdi. Bir cenaze gömeceklerini sanan papazlar, altı, sekiz, kimi kez de daha fazla cenaze gömmek zorunda kalıyorlardı. Üstelik ölüler gözyaşı, mum, cenaze alayı gibi saygı gösterilerinden de yoksun bırakılıyordu. Tersine, ölüm öyle sıradan bir olay olmuştu ki, ölenlere bugün keçi leşlerine gösterilen saygı bile gösterilmiyordu. Yaşamın olağan akışı içinde karşılaşılan ufak tefek mutsuzluklar ölümün kaçınılmazlığını bilge kişilere bile benimsetemezken, karşılaşılan yıkımın büyüklüğü, herkesin acımasız ölüme boyun eğmesini sağlamıştı.

Yukarıda sözünü ettiğim cesetler, günün hemen her saatinde kiliselere taşınıyor, geleneklere uyup her ölüye ayrı bir yer verilecek olursa, mezar sıkıntısı çıkıyordu ortaya. Mezarlar dolduğu için, kiliselerin yanındaki mezarlıklarda derin çukurlar kazılıyor, yüzlerce ölü birarada gömülüyordu. Ölüler, gemi ambarlarındaki mallar gibi kat kat istif ediliyor, sonra biraz toprak atılarak çukurun üstü örtülüyordu.

Kentin başına gelenlerin daha fazla ayrıntısına girmeyip, o korkunç dönemin çevredeki köyleri de bağışlamadığını eklemekle yetineceğim. Surlarla çevrili kasabalar, küçük bir kent görünümündeydi. Ovalara dağılmış köylerde ne ilaç vardı, ne bakıcı. Yoksul köylülerle aileleri, gece gündüz demeden evde, sokakta, tarlada düşüp ölüyorlardı; ama insan gibi değil, hayvan gibi. Köylüler de kentliler gibi tam bir umursamazlığa gömülmüşlerdi; mallarını, işlerini önemsemiyor, sanki her yeni günün ölümü getirmesini bekliyorlardı. Toprağın, hayvanların, o güne dek harcadıkları emeğin daha iyi ürün vermesini amaçlayacak yerde, ellerinin altında ne varsa tüketiyorlardı. Öte yandan sığırlar, eşekler, koyunlar, keçiler, tavuklar, dahası insanın en sadık dostu köpekler ortada kalmış, buğdayları biçilmemiş, kaldırılmamış tarlalarda başıboş dolaşıyorlardı. Hayvanlar, insanlar gibi akıllı varmış gi-

Sayfa PDF Hazırlayan: http://gurses.org

bi davranıyordu. Gün boyunca otluyor, akşam da başlarında çoban olmadan ahıra dönüyorlardı.

Köyleri bırakıp yine kente dönelim biz. Tanrı'nın, belki de bir ölçüde insanların öfkesi öyle güçlü esmiş, mart ile temmuz arasında salgın öyle güçlü bastırmış, bir sürü hasta öyle yetersiz bakım görmüş ya da hasta olmayanları ürküttükleri için, kendi başlarına bırakılmıştı ki, Floransa kentinin surları içinde ölenlerin sayısı en azından yüz bini bulmuştu. Salgından önce, kentte bu kadar insan yaşadığı kimin aklına gelirdi? Kadınlı erkekli ailelerin yaşadığı kim bilir kaç koca saray, kaç güzel konak, kaç soylu ev boşalmış, tek bir uşaktan bile yoksun kalmıştı. Kim bilir ne ünlü aileler, ne büyük topraklar, ne değerli servetler yasal mirasçısız kalmıştı. Galenos, Hipokrates ya da Eskulapius'un* bile sapasağlam diyecekleri kim bilir kaç kişi sabah kahvaltısını ailesi, eşi dostu ile ettikten sonra, akşam bastırdığında, öteki dünyada atalarıyla birlikte sofraya oturmuştu.

Hep üzücü olaylar anlattığım için, ben de üzülüyorum. Bundan böyle, üzerinde durulması gerekmeyen konulara değinmeyeceğim. Kentin artık neredeyse bomboş kaldığı o günlerde, bir salı sabahı kutsal Santa Maria Novella kilisesinde bakın neler oldu (sözüne güvenilir birinden duydum bunları). Kilisede yalnızca yedi kadın vardı. Yas giysilerine bürünmüş kadınlar, kutsal ayini dinledikten sonra biraraya geldiler. Biri öbürünün arkadaşı, komşusu ya da akrabasıydı. Hiçbirinin yaşı yirmi sekizi geçmiyordu, en gençleri ise on sekizin altında değildi. Akıllı, soylu, güzel, dürüst kadınlardı. Elimden gelse gerçek adlarını verirdim size, ne var ki, adlarını saklı

* Galenos ile Hipokrates II. ve V. yüzyıllarda yaşayan ünlü hekimler; Eskulapius, Yunan mitolojisinde tıp tanrısı.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

tutmamı gerektiren bir neden var. Ne mi? İçlerinden hiçbirinin günün birinde, benim anlatacağım, sizin de dinleyeceğiniz öyküler nedeniyle utanç duymasını istemiyorum. Eğlence kuralları günümüzde oldukça katı. Oysa o dönemde, yukarıda değindiğim nedenler yüzünden, kurallar yalnızca bu yaştakiler için değil, çok daha olgun kadınlar için bile daha gevşekti. Ayrıca övülmesi gereken bir yaşam biçimini aşağılamak, saygın bir kadının namusuna çamur atmak için dedikodu fırsatı kollayan kötü niyetlilerin eline de konu vermek istemiyorum. Anlatacaklarımın kolay anlaşılması için, her birine niteliklerine uygun bir ad vereceğim. En büyüklerine Pampinea diyeceğim, ikinciye Fiammetta, üçüncüye Filomena, dördüncüye Emilia, beşinciye Lauretta, altıncıya Neifile, sonuncuya da Elissa. Adların hepsi uyuyor sahiplerine. Kadınlar önceden sözleşmemişler, rastlantı sonucu kilisenin bir köşesinde biraraya gelmişlerdi. İskemleleri bir halka oluşturuyordu. Pater noster'leri* dinlemiyor, derin derin iç geçirip, olaylarla ilgili görüşlerini açıklıyorlardı birbirlerine. Bir süre sonra herkes susunca, Pampinea konuştu:

"Sevgili kadınlarım benim, bir hakkı dürüst bir biçimde kullanmanın başkalarına zarar vermediğini, benim gibi siz de bilirsiniz. Dünyaya gelen bir insanın varlığını korumaya, savunmaya çalışması hakların en doğalı sayılır. Öyle benimsenir ki bu gerçek, insanın kendi varlığını sürdürmek için bir başkasını öldürmesi bile, kimi kez suç olmaz. Her ölümlünün iyi yaşamasını amaçlayan yasalar bu olanağı bile tanıdığına göre, bizim de sağlığımızı korumak için, başkalarına zarar vermeyecek her önlemi almamız doğal olmaz mı? Bu sabah yaptıklarımızı, her gün yaptıklarımızı değerlendirdiğimde, konuştuklarımızın anlamını, niteliğini tartmaya kalktığımda,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

* *Pater noster* (babamız), Hıristiyanlıkta bir dua.

her birimizin kendi canının derdine düştüğünü görüyorum; sizler de varıyorsunuzdur bu sonuca. Şaşırmıyorum hiç; beni şaşırtan, her birimizi haklı olarak ürküten tehlikeye karşı hiçbir önlem almayışımız, kadın olarak tepki göstermeyişimiz.

Yalnızca, kaç kişinin ölüp mezarlığa götürüldüğünün, sayıları neredeyse sıfıra inen papazların ayinleri zamanında yapıp yapmadıklarının hesabını tutmakla, ya da uğradığımız yıkımın büyüklüğünü belli etmek için yas giysilerine bürünmekle yetiniyoruz burada. Kiliseden çıktığımızda da, sedye sedye ceset, hasta taşındığını görüyoruz sokaklarda; kent dışına sürülmüş, ama adalet görevlilerinin hastalanmasından, ölmesinden yararlanarak geri dönüp, yeni suçlar işlemeye hazırlanan suçluları görüyoruz; 'şunlar öldü, şunlar can çekişiyor' çığlıklarını duyuyoruz her yerde; ölülerin ardından gözyaşı dökecek kimse kalmış olsa, hıçkırıktan geçilmezdi kentte. Eve döndüğümde, bir tek uşaktan başka kimseyle karşılaşmayınca korkuya kapılıyorum, tüylerim diken diken oluyor. Bilmiyorum siz de aynı duyguya kapılıyor musunuz? Evin neresine gidersem gideyim, neresinde olursam olayım, ölenlerin hayallerini görüyorum. Yüzleri eskisine benzemiyor, nereden edindiklerini bilemediğim korkunç bir yüzleri oluyor; ürperiyorum.

Demek istediğim kiliseye, eve kapanmakla hata ediyoruz. Gidebilecek başka yeri olan, bizim gibi hali vakti yerinde herkes gitti, bir biz kaldık. Olanakları elverenlerin, tek başlarına ya da toplu olarak, gece gündüz, iyi kötü ayırımı yapmadan, canlarının istediği gibi yaşadıklarını görüyor, duyuyoruz. Üstelik yalnızca gününü gün edenler değil, manastırlara kapanmış olanlar bile benimsiyorlar bu yolu. Dertlerden kaçmak için, kuralları bir yana bırakıp, tensel zevklere veriyorlar kendilerini.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bu çarpıcı örnekler varken, ne bekliyoruz? Ne işimiz var

burada? Sağlığımıza özen göstermede, niye onlardan daha ağır davranıyor, tembellik ediyoruz? Yoksa vücudumuzu yaşama bağlayan zincirlerin başkalarının zincirlerinden daha güçlü olduğuna inanıyor, hiçbir gücün bize saldıramayacağını mı sanıyoruz? Yanlış yapıyor, kendimizi kandırıyoruz. Böyle düşünmek çılgınlık. Kaç genç kadının, kaç genç erkeğin amansız hastalığa kurban gittiğini anımsarsak, demek istediklerim daha iyi anlaşılır. Gururumuz yüzünden ölümün pençesine düşecek olursak, ne yaparsak yapalım kurtaramayız kendimizi.

Bilmem paylaşıyor musunuz dediklerimi? Yapayalnız kadınlar olduğumuza göre, biz de, daha önce gidenler, her gün gitmekte olanlar gibi buralardan gidelim, diyorum. Hem ölümden, hem de ahlak dışı davranışlardan kaçmış oluruz. Hepimizin birer köy evi var. Bu evlere gidip, onurlu bir yaşam sürdürelim. Gönlümüzce yaşayıp, gülüp eğlenelim, aklın sınırları dışına taşmayan zevkler tadalım. Oralarda kuşlar cıvıldaşır, ovalar, tepeler yeşillere bürünür. Başaklar denizler gibi dalgalanır. Ağaçlar bin bir çeşit olur. Gökyüzü öfkelendiğinde bile, kentin artık içi bomboş kalan surlarından daha etkileyici güzellikler sunmaktan geri kalmaz. Hava daha temizdir oralarda. Şu ara gereksinme duyduğumuz her şey daha bol olduğu gibi, dert de azdır. Gerçi köylüler de tarlalarda düşüp ölüyorlar, tıpkı kentliler gibi. Ama evler, insanlar daha az olduğu için, aynı sıkıntı basmaz yaşayanları. Üstelik aklımız arkada da kalmayacak. Yakınlarımız ölerek, ya da ölümden kaçarak, sanki kendileriyle hiçbir bağımız kalmamış gibi, bizi sıkıntılarla başbaşa bırakmadılar mı? Bir başımıza kalmadık mı? Bu nedenle alacağımız karar yüzünden kimse eleştiremez bizi. Bu karara varmazsak, acı, sıkıntı, belki de ölüm olur sonumuz.

Dediklerimi onaylıyorsanız hizmetçilerimizi, üstümüzü başımızı alalım, bir gün bir yerde, bir gün başka bir yerde gü-

nümüzü gün etmeye çalışalım. En doğru yolun bu olduğuna inanıyorum. Daha önce ecel şerbetini içmezsek Tanrı'nın bu yıkımın sonunu nasıl getireceğini de görmüş oluruz, böylece. Birçokları gibi, onurumuzdan vererek burada kalmaktansa, onurumuzla çıkıp gitmenin bize daha yaraşacağını da eklemek istiyorum."

Pampinea'yı dinleyen öbür kadınlar öneriyi onaylamakla yetinmeyip, sanki yerlerinden kalkar kalkmaz yola çıkacaklarmış gibi, yolculuğun en ince ayrıntılarını tartışmaya koyuldular. Ölçüyü elden bırakmayan Filomena:

"Kadınlar" dedi, "Pampinea'nın dedikleri çok doğru, ama ben sizin gibi hemen yola çıkılmasından yana değilim. Unutmayın ki, hepimiz kadınız. Kadınların akıllarının her işe ermediğini, erkeklerin desteği olmaksızın kendilerini çekip çeviremediklerini bilmeyecek toylukta değiliz hiç birimiz. Oynak, huysuz, kuşkucu, ürkek, ödlek olur kadın. Bizi yönlendirecek birisi olmazsa, korkarım kısa sürede dağılırız. İşe girişmeden önce, bunun çaresini düşünmemiz iyi olur."

Elissa söze girdi:

"Haklısın, erkekler kadınlara yol gösteriyorlar, erkeklerin getirdiği düzen olmadıkça, giriştiğimiz işlerin çok azı başarıya ulaşabiliyor. İyi de, nereden erkek bulacağız? Biliyorsunuz, ailelerimizdeki erkeklerin çoğu öldü. Sağ kalanlar da oraya buraya gittiler, bizi kaçmaya zorlayan nedenler yüzünden. Kim bilir hangi arkadaşlarıyla biraraya geldiler. Tanımadığımız erkeklerden yardım istemek de yakışık almaz. Sağlığımızı düşünüyorsak, dinlenmeye eğlenmeye gittiğimiz yere üzüntü, sıkıntı götürmemek için her önlemi almak zorundayız."

Kadınlar böyle konuşurken, kiliseye en gençleri yirmi beş yaşın üstünde görünen üç genç erkek girdi. Ne yaşanılan günlerin çetinliği, ne dostların akıbetlerinin ölümü, ne de teh-

Bu kitap Arşiv Kitaplığı'nın ürünüdür.

like korkusu içlerindeki sevda ateşini söndürmüştü. Birinin adı Panfilo, ikincinin Filostrato, sonuncunun da Dioneo idi. Hepsi cana yakındı, görgülüydü. Her şeyin alt üst olduğu bugünlerde, kendilerini oyalayabilmek için sevgililerini aramaya çıkmışlardı. Bereket, üçünün de sevgilisi yedi kadının arasındaydı, geri kalan kadınların bir bölümü ise akrabalarıydı. İki taraf da birbirini aynı anda gördü. Pampinea gülümseyerek:

"Talihimiz varmış" dedi. "Değerli, akıllı üç genç çıktı karşımıza. Kendilerine bu görevi verecek olursak, seve seve yardımcı olur, korurlar bizi."

Gençlerden birinin sevgilisi olduğu için yüzü utançtan pespembe kesen Neifile:

"Olacak şey mi, Pampinea! Ben de biliyorum, bu çocukların her biri için ancak iyi şeyler söylenebilir. Bizim isteyeceğimizden daha önemli işlerin de üstesinden gelebilirler. Yalnız bize değil, değerlerinin, güzelliklerinin yanına varamayacağımız kişilere bile eşlik edebilir, yardımcı olabilirler. Ama içimizden bazılarına tutkun olduklarını bilmeyen yok. Bizimle gelirlerse, istesek de istemesek de dedikodu, eleştiri konusu oluruz."

Bunun üzerine Filomena dedi ki:

"Olalım. Ben dürüst yaşadıktan, içim rahat olduktan sonra, isteyen istediğini desin benim için. Tanrı da, gerçekler de benden yana olurlar. Eğer bizimle gelmeyi kabul ederlerse, Pampinea'nın dediğini yineleyip, talihimiz varmış diyelim."

Bu sözlere karşı çıkan olmayınca, erkekleri çağırıp konuyu açmaya, çıkacakları yolculukta kendilerine eşlik etmelerini istemeye karar verdiler. Erkeklerden biriyle kan hısımı olan Pampinea yerinden kalkıp, onlara doğru yürüdü. Erkekler durmuş, ona bakıyorlardı. Pampinea gülümseyerek selam verdi, vardıkları kararı açıkladı, kendilerine birer kardeş gibi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://antey.org

eşlik etmeyi kabul etmelerini istedi, arkadaşları adına. Erkekler önce şaka ettiğini sandılar. Ama önerinin ciddi olduğunu görünce seve seve kabul ettiler. Bir an önce yola çıkmak için ne gibi hazırlıklar yapılması gerektiği kararlaştırıldı. Siparişler verildi, gidilecek yere haber salındı. Ertesi gün çarşambaya rastlıyordu. Yedi kadınla hizmetçilerinden dördü, üç erkekle uşakları şafakla birlikte kentten çıkıp, yola koyuldular. Surlardan iki mil uzağa varır varmaz da, ilk konak yerine ulaşmış oldular.

Yolların oldukça uzağında alçak bir tepeydi burası. Çeşitli ağaçlar, yemyeşil bitkiler insanın gözünü okşuyordu. Tepenin doruğunda, kocaman, güzel avlulu bir bina vardı. Revaklar, salonlar, odalar göz alıcı duvar resimleriyle donatılmıştı. Çevrede çayırlar, büyüleyici bahçeler uzanıyordu. Kuyuların suları buz gibiydi. Mahzenlerde ise ölçülü, uslu kadınlardan çok, ağzının tadına düşkün akşamcıların ilgisini çekecek değerli şaraplar dinleniyordu. Her taraf pırıl pırıldı, odalarda yataklar yapılmış, dört bir yana mevsim çiçekleri, kokulu otlar yerleştirilmişti. İşte böyle bir ortamla karşılaşan yolcular yerleşir yerleşmez, erkeklerin en genci, en sevimlisi, en şakacısı Dioneo söz aldı:

"Kadınlar" dedi, "biz buraya kendi isteğimizle değil, sizin öneriniz üzerine geldik. Sıkıntılarınızı ne yaptınız, bilemiyorum. Benimkileri sorarsanız, az önce sizinle birlikte çıkarken, kentin kapılarında bıraktım hepsini. Eğer -saygınlığınızın elverdiği ölçüler içinde- gülüp eğlenmeye, şarkılar söylemeye hazır değilseniz, izin verin ben gideyim. Kente dönüp, kara düşüncelere dalayım yeniden."

Pampinea, güleç bir yüzle, sıkıntılarından arındığını söyledi.

"Haklısın Dioneo. Gönlümüzce yaşayabilmek için kentin acılarından kaçmak. Ama akıldan bağlanmayan hiçbir şey

Boğaziçi PDF Kitap Arşivi - https://gamey.org

uzun ömürlü olmaz. Bu güzel topluluğu oluşturmak düşüncesi benden çıktı. Neşemizi sürekli kılabilmek için, dediklerini yerine getireceğimiz, sayacağımız bir başkan seçmemiz doğru olur. Onun da tek düşüncesi, günlerimizi mutlu kılmak olmalı. Herkesin görev sorumluluğu duyabilmesi, yöneticiliğin keyfini çıkartabilmesi, kimsenin kimseyi kıskanmaması için, derim ki, hepimiz bir günlüğüne bu sorumluluğu yüklenelim, bu onuru taşıyalım. İlk yöneticiyi oylama ile seçelim. Daha sonrakileri de, o gün kim yöneticilik yapmışsa, akşam bastırdığında o seçsin. Her yönetici, yetkili olduğu süre boyunca nerede ne yapacağımızı istediği gibi belirlesin."

Bu sözleri herkes onaylayınca, ilk günün kraliçeliğine Pampinea seçildi. Filomena bir defne ağacına doğru seyirtti. Bu ağacın yapraklarına çok değer verildiğini, başına defne yaprakları takılan kişinin saygınlık kazandığını oldum olası duyardı. Bir iki dal kopartıp, güzel bir taç yaptı. Tacı Pampinea'nın başına taktı. Taç, krallık gücünün simgesi olacaktı.

Pampinea kraliçe olunca herkesin susmasını istedi. Daha önce üç genç erkeğin uşaklarıyla, sayıları dörde varan kadın hizmetçileri çağırtmıştı. Sessizliği Pampinea'nın sesi bozdu:

"Önce size topluluğumuzun her gününün bir önceki günden daha iyi olacağını, onurumuzdan bir şey yitirmeden istediğimiz sürece düzenli, eğlenceli günler geçireceğimizi söylemek istiyorum. Dioneo'nun uşağı Parmeno'yu kâhya yapıyorum, evin bakımından, mutfaktan o sorumlu olacak. Panfilo'nun uşağı Sirisco harcamaları yapacak, hesapları tutacak ve Parmeno'ya bağlı olacak. Tindaro hem kendi efendisi Filostrato'ya hizmet edecek, hem de uşakları başka iş yaparken Panfilo ile Dioneo'ya. Benim hizmetçim Missia ile Filomena'nın hizmetçisi Licisca, mutfağa kapanıp Parmeno'nun önerdiği yemekleri pişirecekler. Lauretta'nın hizmet-

Ücretsiz PDF kitap Aşine ekibi tarafından

çisi Chimera ile Fiammetta'nın hizmetçisi Stratilia ise kadınların odalarını toplamak, evin temizliğini yapmakla görevli olacaklar. Her birinin uymasını istediğim bir ilke var: Bizi hoşnut etmek istiyorlarsa, nereye giderlerse gitsin, nereden gelirlerse gelsinler, ne görürlerse görsün, ne işitirlerse işitsinler, bize yalnızca iç açıcı haberler getirsinler."

Bu kısa açıklamayı herkes onayladı. Pampinea yerinden doğrulup gülümseyerek:

"Etrafta bahçeler, çayırlar, gönlünüzce oyalanabileceğiniz bir sürü yer var. Ama yemek saatinde herkes dönmüş olsun, soğumadan yiyelim yemeğimizi."

Yeni kraliçeden izin çıkınca genç erkekler, güzel kadınlar bir bahçeye doğru yürüdüler ağır adımlarla. Güzel güzel konuştular, değişik yapraklardan güzel taçlar ördüler, sevda türküleri söylediler. Kraliçenin tanıdığı süreyi geçirmeden eve döndüklerinde, Parmeno'nun görevini özenle yerine getirmiş olduğunu gördüler. Giriş katındaki yemek odasına girince donatılmış masalarla, kar gibi örtülerle, gümüş gibi ışıyan bardaklarla, her yana serpiştirilmiş katırtırnaklarıyla karşılaştılar. Getirilen suyla ellerini yıkadıktan sonra, kraliçe izin verince, Parmeno'nun gösterdiği yerlere oturdular. Tadına doyulmaz yemekler, içimi güzel şaraplar getirildi sofraya. Yemekleri üç uşak götürüp getiriyordu, hiç gürültü etmeden. Bu güzel düzen herkesi keyiflendirdi, güle oynaya yenildi yemek. Sofra toplanınca, kraliçe çalgıların getirilmesini istedi. Kadınlar da erkekler de çok iyi oynamasını biliyor, içlerinden kimisi çalgı çalabiliyor, şarkı söyleyebiliyordu. Kraliçenin isteği üzerine Dioneo bir lavta, Fiammetta da bir viyola alıp, kulakları okşayan bir hava çalmaya başladılar. Kraliçe uşakları karınlarını doyurmaya gönderdikten sonra, kadınlarla iki erkek halka olup, adımlarını müziğe uydurdular. Ardından kimisi hüzünlü, kimisi neşeli şarkılar söylediler. Kraliçenin

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://gotdy.dk

artık dinlenme zamanı geldiğine karar vermesine dek, böyle eğlenmeyi sürdürdüler. Kraliçe eğlenceyi sona erdirince, üç erkek, kadınlarınkinden ayrı olan odalarına gittiler. Yatakları düzgündü, her taraf çiçek içindeydi, tıpkı öbür odalar gibi. Dinlenmek için soyunup dökünmeye başlayan kadınların odası da böyleydi.

Saat ikindiyi çalmıştı ki, kraliçe kalktı; gündüz fazla uyumanın sağlığa zararlı olduğunu söyleyerek, kadınları da erkekleri de uyandırdı. Daha sonra çimenlerin yüksek olduğu, güneşin vurmadığı bir çayıra gittiler. Hafif bir rüzgâr esiyordu. Kraliçenin isteğine uyup, bir halka oluşturacak biçimde yeşil çimenlerin üstüne oturdular. Kraliçe dedi ki:

"Bakın güneş tepede, hava çok sıcak. Zeytinlerdeki ağustosböceklerinin sesi dışında çıt çıkmıyor. Başka bir yere gitmemiz akılsızlık olur. Burası ferah, serin. Canı isteyen oynasın diye satranç tahtalarını, taşlarını da getirttim. Bana sorarsanız oynamayın derim. Oyun, oyunculardan birinin üzülmesine yol açar, ne öbür oyuncu, ne de oyunu izleyenler

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

hoşlanır bundan. Oysa her birimiz bir öykü anlatacak olursak, herkes hoşnut kalır; günün bu sıcak saatlerini böyle geçirelim. Siz son öyküye gelmeden, güneş batmış, hava serinlemiş olur, istediğimiz yere gideriz o zaman. Dediklerimi onaylarsanız öykü anlatmaya başlayabiliriz. Yok, bu görüşü paylaşmıyoruz derseniz, isteyen istediğini yapabilir akşama dek."

Kadınlar da erkekler de, öykü anlatılmasından yana çıktılar.

"Öyleyse" dedi kraliçe, "bu ilk günümüzde herkes en sevdiği konuyu anlatsın, istediği gibi."

Sonra sağında oturan Panfilo'ya dönüp gülümseyerek, dağarındaki öykülerden birini anlatarak ilk örneği vermesini istedi. Panfilo bu isteği hemen yerine getirdi, kendisini dikkatle dinleyenlere aşağıdaki öyküyü anlattı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

I

*Ser Cepparello, ölüm döşeğinde günah çıkartırken bir papazı kandırır. Yaşamı boyunca çok kötü bir insan olan Ser Cepparello'yu öldükten sonra ermişliğe yükseltir, Ciappelletto adını verirler.**

Çok sevgili kadınlar, her işe, evreni Yaratan'ın saygın, kutsal adını anarak başlamak doğru olur, derim. İlk öyküyü anlatmak bana düştüğüne göre, Tanrı'nın mucizelerinden biriyle gireceğim söze. Öyküyü dinleyince, ona bağladığınız umutlar pekişecek, adını kutsayacaksınız bir kez daha.

Yeryüzünde her ne varsa geçicidir, ölümlüdür; bu nedenle kendi içinde olsun, kendi dışında olsun sıkıntı, üzüntü içerir, bin bir tehlikeyle karşı karşıya kalır. Bu düzenin ayrılmaz bir parçası olan bizler, Tanrı'nın bağışladığı akıl, güç olmasa, esenliğe ulaşamayız. Sakın unutmayalım, Tanrı bu bağışı bizi ödüllendirmek için yapmaz. Bunları bize, bir yandan Tanrı'nın iyiliği, bir yandan da bizler gibi ölümlü iken, Yaratan'ın isteğine uyarak sonsuz mutluluğa kavuşmuş olanların duaları sağlar. Tanrı katına ulaştırmaya çekindiğimiz konularda, bizim geçtiğimiz deneyden geçtikleri için zayıf yanlarımızı bilen ölülerimizi aracı kılar, onlara yöneltiriz dualarımızı. Tanrı'nın bağışlayıcılığının açık bir örneğini mi istiyorsunuz? Ölümlü gözlerimizin keskinliği, kutsal düşüncenin gizlerini okumaya

* Papazların en safının üçkâğıtçıların en azılısına oynadığı oyunu konu edinen bir öykü.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yetmediği için, kimi kez yanlış bilgilere kanarak, sonsuza dek lanetlenmiş birini aracı kıldığımız olur Tanrı katında. Her şeyi bilir Tanrı. Yakaranın bilgisizliğine, aracılık edenin çarptırıldığı cezaya değil, içtenliğe bakar. Böyle bir aracıya edilen duaları da kabul eder. Anlatacağım öykü bunun apaçık (hiç kuşkusuz Tanrı için değil, insanlar için) bir örneği olacak.

Çok varlıklı, büyük bir tacir olan Musciatto Franzesi* Fransa'da şövalyelik sanına erişmişti. Günlerden bir gün, papa Bonifazio'nun çağırısı üzerine Toscana'ya gidecek olan Fransa kralının kardeşi Topraksız Charles ile birlikte yola çıkması gerekti. Ne ki, işleri karmakarışıktı. Bir tacir için yadırganacak yanı yoktu karışıklığın, ama kısa sürede her şeyi yo-

luna koymak kolay değildi. Çareyi başkalarını görevlendirmekte buldu. Her şey yoluna girmiş, bir tek sorun kalmıştı ge-

* Floransalı tacir Musciatto Franzesi, Fransa kralı Güzel Philippe'in sarayında şövalye olmuştu. Ciappelletto (Prato'lu Cepparello Dietaiuti) de gerçek bir kişiydi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

riye. Bourgogne'daki alacaklarını kopartıp alabilecek birini bulmakta zorlanıyordu. Niye mi? Çünkü Bourgogne halkının mızıkçı, kalleş, düzenbaz olduğunu bilmeyen yoktu. Bu alçaklarla baş edebilecek hiç kimseyi tanımıyordu. Uzun uzadıya düşündükten sonra, Paris'teki evine sık sık uğrayan Prato'lu Ser Cepparello geldi aklına. Ufak tefek, giyimine kuşamına özen gösteren biriydi Ser Cepparello. Fransızlar adının anlamını bilmedikleri için, kendi dillerinde olduğu gibi "cappello" yani "taç" anlamına geldiğini sanıyorlar, dediğim gibi, adam ufak tefek olduğu için Ciappello yerine Ciappelletto diyorlardı. Herkes onu bu adla tanıyordu. Asıl adının Cepparello* olduğunu bilen azdı.

Ciappelleto o sıralar daha bu dünyada yaşamakta, noterlik yapmaktaydı. Yasalara uygun belge düzenlemekten büyük utanç duyardı. Hiçbir karşılık beklemeden, isteyene istediği kadar sahte belge düzenler, hem de büyük paralar karşılığında yaptığı gerçek düzenlemelerde aldığından daha fazla keyif alırdı. Yalancı tanıklığa bayılırdı, çağırılsın çağırılmasın koşa koşa giderdi yalancı tanıklık etmeye. O yıllarda Fransa'da ant içmeye büyük değer verildiğinden, Ser Ciappelletto yalan yere ant içmekten çekinmez, namusu üzerine doğruyu söylemek için çağırıldığı bir davanın, haksızdan yana sonuçlanmasını sağlardı. Eşini, dostunu, yakınlarını, tanımadıklarını birbirlerine düşman etmekten, aralarını açmaktan büyük zevk alırdı. Yol açtığı sonuçlar ne denli kötü olursa, aldığı zevk o denli büyük olurdu. Birisi mi öldürülecek, birine kötülük mü yapılacak, seve seve üstlenir, çoğu kez kendi elleriyle öldürür ya da yaralardı adamı. Durup dururken büyük bir öfkeye kapılır,

* Eski İtalyanca'da *cappello*, Fransızca'da *chapeau* (şapka) sözcükleri taç anlamına da geliyordu. Cepparello ise, Jacopo'nun bozulmuş biçimi olan Ciapo'nun küçültme ekli halidir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://frantey.org

Tanrı'ya, ermişlere söverdi. Kiliseye adım atmaz, kutsal değerlere demediğini bırakmazdı. Meyhanelerden, benzeri kötü yerlerden çıkmazdı. Kadınlardan, köpeklerin sopadan uzak durdukları gibi uzak dururdu. Ama bir kötülük söz konusu olduğunda, ilk gönüllü o olurdu. İyi yürekli birinin sadaka verirken duyduğu erinci, çalıp çırparken duyardı. Yemesi içmesi ölçüsüz olduğu için, zaman zaman utanç verici sonuçlarına katlanırdı oburluğunun. Oyun oynarken, zar tutmada üstüne yoktu. Uzun uzadıya niye anlatıyorum bilmem? Yeryüzüne gelmiş insanların en kötüsüydü Ciappelletto. Kötülüklerini, uzun süre Musciatto'nun gücüne, saygınlığına dayanarak yapmıştı. Kötülük ettiği kişilerin elinden, hiçe saydığı yasaların pençesinden, kim bilir kaç kez Musciatto'nun aracılığıyla paçasını kurtarmıştı. İşte Musciatto'nun aklına gelen Ser Cepparello, kimliğini çok iyi bildiği böyle biriydi. Bourgogne'luların hakkından olsa olsa o gelebilirdi. Cepparello'yu çağırtıp, şunları dedi:

"Ser Ciappelletto, sen de biliyorsun ki, buralardan ayrılıyorum artık. Bana borcu olanlar arasında Bourgogne'lu üçkâğıtçılar da var. Alacaklarımı alabilecek senden uygun biri gelmiyor aklıma. Şu ara işin gücün yok. Bana yardımcı olursan, hem seni saraya kabul ettirir, hem de geri alacağın paranın uygun bir bölümünü sana veririm."

Ser Ciappelleto o aralar boşta geziyordu, dünya nimetlerinden bir şey düşmüyordu payına. Kaç zamandır kendisine destek olmuş, arka çıkmış insanın gideceğini öğrenince, karar vermesi uzun sürmedi, öneriyi kabul etmek zorunda kaldı; istenileni seve seve yapacağını söyledi. Bir sözleşme yaptılar. Ser Ciappelletto bir yetki belgesi ile kralın tanıtma mektuplarını aldı. Messer Musciatto yola çıkar çıkmaz da, kimsenin kendisini tanımadığı Bourgogne'a gitti. Her zamanki davranışlarını bir yana bırakıp, yaklendiği işi tatlı dille, iyilikle ye-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - http://ucretsiz.pdf

rine getirmeye koyuldu. Sanki benzersiz öfkesini daha sonraya saklıyordu. İşini yürütürken, tefecilikle geçinen Floransalı iki kardeşin evinde yatıp kalkıyordu. Tefeci kardeşler messer* Musciatto'nun hatırını saydıkları için, saygıda kusur etmiyorlardı. Ama bir gece Ser Ciappelletto hastalandı. Tefeci kardeşler hemen hekim çağırttılar, hizmet edecek uşaklar buldular, konuğun yeniden sağlığına kavuşması için ellerinden geleni yaptılar. Ne var ki, bütün bunlar bir işe yaramıyordu. Hasta hem yaşlıydı, hem de düzensiz bir yaşam sürmüştü. Hekimlere bakılırsa sağlığı günden güne kötüye gidiyordu; belli ki ölümcül bir hastalığa yakalanmıştı. İki kardeş çok üzülüyordu bu duruma. Bir gün, Ser Ciappelletto'nun yatmakta olduğu odanın hemen yanıbaşında konuşmaya koyuldular:

"Ne yapacağız bu adamı?" dedi, kardeşlerden biri öbürüne. "Zor duruma düştük. Hasta hasta kapı dışarı etmeye kalksak, konu komşu ne der? Önce kapımızı açıp konuk ettiğimiz, bakımı için elimizden geleni yaptığımız birini, ölüm döşeğinde nasıl sokağa atarız. Öyle de namussuzun teki ki, ne günah çıkartmak isteyecek, ne de kutsanmak. Günah çıkartmadan ölecek olursa hiçbir kilise ölüsünü kabul etmez, bir çukura atarlar köpek leşi gibi. Zaten günah çıkartsa da bir işe yaramaz, o kadar çok günahı var ki. Hiçbir papaz bağışlamaz bunca günahı. Günahları bağışlanmayınca da, atılacağı yer yine bir çukur olur. Kazancımızı haksız bulup bütün gün bize atıp tutanlara, varımıza yoğumuza göz dikenlere de, gün doğmuş olur. Kiliseden içeri sokulmayan bu Lombardia'lı köpekleri sürüp atalım buradan, diye ayaklanıp kapımıza dayanırlar. Malımızı yağmalamakla yetinmeyip, canımıza bile kıyarlar belki. Bu adam ölürse, işimiz bitik demektir."

---

* Messere (messer) = Toplum içinde saygın bir yere sahip olan erkeklerin adlarının önünde kullanılan sav.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ciappelletto, dediğim gibi, tefeci kardeşlerin konuştukları yerin yakınında yatıyordu. Hemen her hasta gibi, çıt çıksa duyuyordu. Kendisiyle ilgili konuşmayı da duymuştu. Tefeci kardeşleri yanına çağırıp şunları dedi:

"Benim yüzümden başınızın derde girmesini istemem; merak etmeyin başınıza bir iş gelmeyecek. Benimle ilgili konuşmanızı duydum. Olaylar sizin sandığınız gibi gelişirse telaşa kapılmakta haklısınız. Ama öyle olmayacak. Yaşamım boyunca öyle çok günah işledim ki, şimdi ölüm döşeğinde bir günah daha işlesem ne çıkar? Bilmem papazın böylesi kaldı mı, ama yine de bana hemen, bilgili, bilge bir papaz bulup getirin, ötesini bana bırakın. Sizin durumunuzu da, kendi durumumu da öyle bir sağlama alacağım ki, siz de şaşacaksınız."

Bu sözlere fazla umut bağlamamakla birlikte, tefeci kardeşler kalkıp bir manastıra gittiler. Evlerinde yatan Lombardia'lı bir hastanın günahlarını çıkartacak bilgili, bilge bir papaz istediler. Halkın bambaşka bir saygı duyduğu, Kutsal Kitabı ezbere bilen, dürüst, düzgün bir yaşam süren bir papazla birlikte eve döndüler.

Papaz, Ser Ciappelleto'nun yattığı odaya girince hastanın başucuna oturdu. Önce yüreklendirici sözler söyledi, sonra da son kez ne zaman günah çıkarttığını sordu. Yaşamı boyunca bir kez bile günah çıkartmamış olan Ser Ciappelletto:

"Haftada en az iki kez günah çıkartırım, saygıdeğer peder, dedi. Daha fazla çıkarttığım da olur. Ama yatağa düşüp, acılar içinde kıvrandığım için, sekiz gündür günah çıkartamadım."

Bunun üzerine papaz:

"Çok iyi etmişsin evlat" dedi. "Bundan böyle de bu yoldan şaşma. Sık sık günah çıkarttığına göre, anlatacakların beni fazla yormayacak demektir."

"Böyle demeyin saygıdeğer peder. Sık sık günah çıkartsam da, dünyaya gözlerimi açtığım günden bu yana anımsaya-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranley.org

bildiğim günahları teker teker sayarım hep. Bu nedenle, sanki ilk kez günah çıkartıyormuşum gibi, her şeyi inceden inceye sorun bana. Hastayım diye çekinmeyin. İsa Mesih'in değerli kanı pahasına kurtardığı ruhumun Tanrı yolundan uzaklaşmasındansa, varsın değersiz bedenim acılar içinde kıvransın."

Papaz bu sözlerden çok hoşlandı, iyi niyet belirtisi olarak yorumladı. Ser Ciappelletto'ya bu tutumunu değiştirmemesini salık verdikten sonra da, kadınlarla oynaşmak günahını işleyip işlemediğini sordu. Ser Ciappelletto, derin bir iç geçirerek yanıt verdi:

"Saygıdeğer peder, bu konuda doğruyu söylemeye çekiniyorum. Doğruyu söylersem, böbürlenme günahı işlemiş olurum."

"Çekinme söyle. Günah çıkartırken de, başka zaman da, doğruyu söylemek günah olmaz."

"Madem güvence veriyorsunuz, söyleyeyim. Anamın karnından çıktığımda nasıl tertemiz idiysem, yine öyleyim."

"Tanrı senden razı olsun" diye haykırdı papaz. "Ne iyi etmişsin! Papazların, dünyadan elini ayağını çekenlerin tersine, elinin altında günah işleme olanağı olduğu halde kaçınmış olman, sevabını daha da büyük kılıyor."

Papaz daha sonra hastaya pisboğazlık günahı işleyerek Tanrı'ya karşı gelip gelmediğini sordu. Ser Ciappelletto derin bir iç çekerek olumlu yanıt verdi: "Hem de kaç kez." Dini bütün kişilerin yıl içinde tuttukları orucun dışında, haftada en az üç gün ekmekle suyla yetinse de, özellikle kutsal ziyaretlerin, uzun dualarn yol açtığı yorgunluk anlarında, ayyaşların şarap içerken aldıkları büyük zevke benzer bir zevkle su içtiği olmuştu. Kaç kez, kadınların kırlardan topladıkları salatalık otlara imrenmişti. Bir de oruç tutarken, yemekler zaman zaman aklını çelmişti. Papaz şöyle dedi:

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

"Bunlar ufak tefek, önemsiz günahlar evlat. Gereğinden fazla büyütme gözünde. Kendini Tanrı'ya adamış da olsa, insan uzun bir orucun sonunda yemek yemekten, yorulduğunda su içmekten hoşlanabilir."

"Sakın bunları içimi rahat ettirmek için söylemeyin, saygıdeğer peder" dedi Ser Ciappelletto. "Tanrı hizmetinin içtenlikle, vicdanlara en ufak bir gölge bile düşmeden yerine getirilmesi gerektiğini ben de biliyorum. Böyle yapmayan günaha girer."

Papaz sevinç içindeydi:

"Böyle düşünmene çok sevindim. Vicdanının bu konuda tertemiz, lekesiz olması çok güzel. Söyle bakayım, gereğinden çok şey isteyip, senin olmayan bir şeye sahip çıkarak açgözlülük günahı işledin mi hiç?

"Saygıdeğer peder, bu tefecilerin evinde kalmam sizi etkilemesin. Hiçbir alışverişim yok onlarla. Buraya gelmekten amacım onları uyarmak, kınamak, bu çirkin kazanç yolundan vazgeçmelerini sağlamaktı. Tanrı bu hastalığı vermeseydi, hiç kuşkum yok amacıma ulaşacaktım da. Şunu da bilin ki, babamdan yüklü bir servet kaldı bana. Babam ölür ölmez, büyük bölümünü yoksullara dağıttım. Sonra da geçimimi sağlamak, Tanrı'nın yoksul kullarına yine yardım edebilmek için, kendi çapımda ticaret yapmaya koyuldum. Para kazandım, ama kazancımı hep Tanrı'nın yoksul kullarıyla bölüştüm. Kazandığımın yarısını kendime harcadım, yarısını dağıttım. Yüce Yaratan öyle bir destek oldu ki bana, işim her geçen gün daha iyiye gitti."

"Çok iyi yapmışsın" dedi papaz. "Peki olur olmaz öfkelenir misin?"

"Doğrusunu isterseniz sık sık öfkelenirim. Gün boyunca, insanların aşağılık işlerle uğraştıklarını, Tanrı'nın buyruklarına uymadıklarını, Tanrı korkusu nedir bilmediklerini görüp

de, öfkelenmemek elde mi? Gençlerin geçici hevesler peşinde koştuklarını, yalan yere ant içtiklerini, meyhanelerden çıkmadıklarını, kiliseye adım atmadıklarını, Tanrı'nın yolunda gidecek yerde günlerini gün ettiklerini gördükçe, kim bilir kaç kez, ölmeyi yaşamaya yeğledim."

Bunun üzerine papaz:

"Öfkenin böylesi sevaptır evlat, bu yüzden ceza veremem sana. Ama öfken adam öldürmeye, küfür etmeye ya da başka bir kötülük yapmaya yöneltmedi mi seni hiç?"

"Siz Tanrı adamısınız, saygıdeğer peder, nasıl söylersiniz bu sözleri? Dediklerinizin teki aklımın ucundan geçseydi, Tanrı böyle elimden tutar mıydı benim? Dedikleriniz alçakların, adi insanların yapacakları işler. Böyle birine rastladım mı 'Tanrı yola getirsin seni' demeden geçmem hiç."

Bunun üzerine papaz:

"Tanrı senden razı olsun evlat. Söyle bakayım, hiç yalancı tanıklık ettin mi? Kimseyi kötüledin mi? Sahibinin izni olmadan birinin malını aldın mı?"

"Evet efendim, bir gün birinden şikâyetçi oldum. Bir komşum vardı, ikide bir karısını döverdi. Dayanamayıp, kadının ailesine şikâyet ettim... İçkiyi kaçırınca, eşek sudan gelinceye dek döverdi karısını."

"İyi etmişsin. Ticaret yaptım dedin. Satıcılar müşterilerini aldatırlar. Senin de aldattığın oldu mu?"

"Doğrusunu isterseniz oldu. Kimi derseniz, bilemiyorum. Kumaş sattığım biri, kumaşın parasını getirdi bir gün. Parayı saymadan kasaya koydum. Bir ay sonra sayınca dört metelik fazla olduğunu gördüm. Müşteri gelip gitmiyordu artık. Geri verebilmek için, tam bir yıl el sürmedim fazla paraya. Sonra da, bir yoksula verdim, sevap olsun diye."

Papaz, daha sonra sorduğu sorulara da benzer yanıtlar aldı. Tam günahlarını bağışlayacaktı ki, Ser Ciappelletto:

"Saygıdeğer peder, dedi, size söylemediğim başka günahlarım var daha."

Papaz, bu günahların neler olduğunu sorunca, açıkladı:

"Bir cumartesi akşamı, uşağa evi süpürterek kutsal pazar gününe saygıda kusur ettiğimi anımsıyorum."*

"Bunun o kadar önemi yok, evlat."

"Olmaz olur mu? Pazar günü kutsal değil mi? Peygamber efendimiz, öldükten sonra pazar günü dirilmedi mi?"

Papaz araya girdi:

"Başka günahın var mı?"

"Var efendim. Bir gün Tanrı'nın evinde olduğumu unutup, yere tükürdüm."

Papaz gülümsedi:

"Dert etme bunu evlat, din adamları bütün gün tükürüyorlar kilisenin içine."

"Hiç de iyi etmiyorsunuz" dedi Ser Ciappelletto, "insanların kendilerini Tanrı'ya verdikleri kutsal tapınakları temiz tutmak gerekir."

Ser Ciappelletto bu türden bir sürü günah daha saydı papaza. Sonra da derin bir soluk alıp, hüngür hüngür ağlamaya koyuldu, tıpkı rolünü abartarak oynayan oyuncular gibi. Papaz sordu:

"Neyin var evlat?"

"Utandığım için daha önce hiç kimseye açmadığım, son bir günah daha var efendim. Ne zaman aklıma gelse, hep böyle ağlarım. Biliyorum, Tanrı bu günahımı hiç bağışlamayacak."

"Neymiş bu günah, söyleyiver evlat. İnsanların bugüne dek işledikleri, dünya durdukça bundan sonra işleyecekleri

---

* Pazar tatili, cumartesi ikindide başlıyordu.

günahları bir tek kişi işlemiş olsa, bu kişi senin gibi pişman olur, tövbe ederse, yüce Tanrı o kulunu bile bağışlar, çünkü Tanrı'nın bağışlayıcılığı, hoşgörüsü sonsuzdur. Çekinmeden söyle günahını."

Hıçkıra hıçkıra ağlamayı sürdüren Ser Ciappelletto:

"Bu günahım çok büyük, saygıdeğer peder. Dualarınızla destek vermezseniz, Tanrı'nın bağışlayacağını hiç sanmıyorum."

"Çekinme söyle günahını. Söz veriyorum, senin için Tanrı'ya dua edeceğim."

Ser Ciappelletto ağlamayı sürdürüyor, ama günahın ne olduğunu söylememekte direniyor, papaz ise onu yüreklendirmeye çalışıyordu. Papazı uzun süre merak içinde bıraktıktan sonra, sonunda Ser Ciappelletto derin derin içini çekti:

"Benim için Tanrı'ya dua etmeye söz verdiğinize göre, ben de söylüyorum saygıdeğer peder. Çocukluğumda anama sövdüm."

Bunları der demez de, yeniden iki gözü iki çeşme ağlamaya başladı. Papaz:

"Büyütülecek ne var bunda? Bütün gün kendisine sövdükten sonra pişmanlık duyanları bile bağışlıyor Tanrı. Seni mi bağışlamayacak? Ağlama toparlan artık. Onu çarmıha gerenlerden biri bile olsaydın, bu pişmanlığını görünce bağışlardı seni."

"Hiç bağışlar mı saygıdeğer peder? Sevgili anam tam dokuz ay, geceli gündüzlü karnında, kim bilir kaç kez de kucağında taşıdı beni. Ona sövmem çok kötü oldu, çok büyük günah işledim. Benim için dua etmezseniz, Tanrı dünyada bağışlamaz bu günahımı."

Ser Ciappelletto'nun artık diyecek bir şeyi kalmadığını gören papaz, onu kutsayıp, günahlarını bağışladı. Ser Ciappelletto'nun dediklerine inanmış, onun melek gibi bir insan

olduğu sonucuna varmıştı. Ölüm yatağında söylenen bu sözlere, kim inanmamazlık edebilirdi ki? Papaz işini bitirdikten sonra şöyle dedi:

"Tanrı'nın izniyle iyileşeceksiniz, Ser Ciappelletto.* Ama olur da, yüce Tanrı kutsal ruhunuzu kendi katına çağırırsa, bizim kiliseye gömülmeyi kabul eder misiniz?"

"Elbette. Madem benim için dua etmeye söz verdiniz, başka yere gömülmek istemem. Hem sizin tarikatınızı oldum olası yakın bilirim kendime. Ne olur, manastıra döner dönmez, her sabah mihrabın önünde kutsadığınız İsa heykelciğini gönderin bana. Hak etmesem de, kabul edin bu isteğimi. Son bir kez kutsal yağ sürünüp, günahkâr olarak yaşadığım bu dünyadan bir Hıristiyan gibi göçmekten başka bir şeyi görmüyor artık gözüm."

Papaz, isteği seve seve kabul ettiğini, çok yerinde bulduğunu, heykeli hemen göndereceğini söyledi; sözünde de durdu.

Kendilerine bir oyun oynanmasından çekinen tefeci kardeşler, Ser Ciappelletto'nun yattığı odayı bitişik odadan ayıran bölmenin ardına gizlenmişlerdi. Sessizce kulak verip, Ser Ciappelletto'nun papaza dediklerini dinlemişlerdi. Adamın, işlediğini söylediği günahları duydukça, gülmemek için kendilerini zor tutmuşlardı. Zaman zaman da "Ne biçim adam bu?" demişlerdi. "Yaşlılık da, hastalık da, ölümün ayak sesleri de, az sonra Tanrı huzurunda vereceği hesabın korkusu da huyundan vazgeçirtmiyor, nasıl yaşadıysa öyle ölmesini engellemiyor." Ser Ciappelletto'nun kiliseye gömüleceğini öğrenince içleri rahat etmişti. Çok geçmeden Ser Ciappelletto kutsanmış şaraplı ekmeğini yedi, gittikçe ağırlaştığı için, son kutsal yağını süründü. Günah çıkarttığı günün akşamı da

---

* Papaz artık Ciappelletto'ya "siz" der; kutsama süreci başlamıştır.

ruhunu teslim etti. Tefeci kardeşler, güzel bir cenaze töreni yapılması için hemen hazırlığa başladılar. Manastıra haber saldılar, geleneklere göre gece duası etmeye gelmelerini, ertesi sabah da cenazenin kaldırılmasını istediler. Cenaze giderleri Ser Ciappelleto'nun parasıyla karşılanacaktı.

Ölüm haberi üzerine, Ser Ciappelletto'nun günah çıkarttığı papaz, manastırın başpapazı ile konuştu. Çan çaldırarak, papazlar kurulunu toplantıya çağırdı. Kurulda, Ser Ciappelletto'nun nasıl dinibütün bir insan olduğunu anlattı. Tanrı, onun aracılığıyla mucizeler gösterebileceğinden, ölüsünün, gereken saygı, özen gösterilerek kiliseye gömülmesini önerdi. Bu sözlere kanan başpapazla öbür papazlar öneriyi kabul ettiler. O akşam hep birlikte Ser Ciappelletto'nun ölüsünün yattığı eve gittiler, dualar ettiler gece boyunca. Ertesi sabah, sırtlarında beyaz entarileri, ayin cübbeleri, ellerinde kutsal kitapları, ilahiler okuyarak ölüyü almaya gittiler. En önde de haç taşıyıcılar yürüyordu. Cenaze, görülmemiş bir törenle kiliseye getirildi. Tabutun ardından kentin bütün kadınları, erkekleri yürüdü. Kiliseye varılınca, Ser Ciappelletto'nun günahlarını çıkartan papaz kürsüye çıktı, ölenin yaşamını anlattı, tuttuğu oruçları, kadınlardan uzak duruşunu, temiz yürekliliğini, içtenliğini övdü. Ser Ciappelletto'nun gözyaşları içinde itiraf ettiği büyük günahı açıkladı, onu, Tanrı'nın bu günahı bağışlayacağına inandırmak için ne çok zorlandığını anlattı. Daha sonra, kendisini dinlemekte olanlara döndü:

"Ama siz" diye kükredi, "siz lanetlenmişler, ayağınıza bir diken batacak olsa, İsa'ya, Meryem'e, cennetteki ermişlere etmediğiniz küfrü bırakmıyorsunuz." Sonra uzun uzadıya Ser Ciappeletto'nun dürüstlüğünden, içinin temizliğinden söz etti yine. Dinleyenlerin gözünde öyle yücelmişti ki Ser Ciappelletto, ayinin bitiminde büyük bir kargaşa yaşandı. Herkes

itişe kakışa ölünün ellerini, ayaklarını öpmeye başladı. Ölünün üstündeki giysiler parçalandı, eline küçük bir giysi parçası geçirebilen, sevinçlere boğuluyordu. Herkesin gelip ziyaret edebilmesi için, ölünün bütün gün orada bırakılması kararlaştırıldı. Akşam olunca, mermer bir sandukaya yerleştirilip, törenle kilisenin mihrabına gömüldü. Ertesi gün, halk akın akın mezarı ziyarete başladı. Gelenler mum dikiyor, dualar edip, adaklar adıyor, adaklarının balmumundan heykelciklerini asıyorlardı mezarın çevresine. Zamanla, Ser Ciappelletto'nun ünü de, kendisine umut bağlayanların sayısı da arttı. Gün geldi, başı darda kalanlar, ondan başka hiçbir ermişe adak adamaz oldular. Ciappelletto, artık "ermiş" sanını almıştı. Bugün de böyle bilinir. Tanrı'nın, onun aracılığıyla edilen içten duaları kabul edip, hemen her gün mucizeler gösterdiğine inanılır.

İşte Prato'lu Cepparello böyle yaşayıp öldü, ermişlik katına böyle erişti. Belki de Tanrı katında gerçekten ermişliğe ulaşmıştır, tersini ileri süremem. Yaşamı boyunca suçlar işlese de, kötülükler etse de, öyle bir pişmanlık duymuştur ki, belki de Tanrı gerçekten bağışlayıp, cennetine almıştır onu da. Böyle olup olmadığını bilemeyiz elbette. Bana sorarsanız, cennete gitmeyip, cehennemi boylamış, şeytanın ocağına düşmüş olması akla daha yakın. Eğer böyleyse, Tanrı'nın hoşgörüsü daha da engin demektir. Hatalarımızı değil, içimizin temizliğini dikkate alır Tanrı. Dostu bilip, bir düşmanını aracı kıldığımızda bile, dileğimizi yerine getirir. Gerçek bir ermişi aracı kılmışız gibi. Yaşadığımız bu kara günlerde, bizimki gibi keyifli bir topluluğa sağlık, esenlik, neşe bağışlaması için, adına biraraya geldiğimiz Tanrı'yı yüceltelim. Bütün isteklerimizi ona iletip, ona sığınalım, sesimize kulak vereceğini aklımızdan çıkartmayalım.

Bunları dedi ve sustu.

II

*Musa ümmetinden Abraham, Jeannot de Civigne'in önerisi üzerine Roma sarayına gider. Din adamlarının yoz yaşamını görünce, Paris'e dönüp Hıristiyan olur.**

Kadınlar, Panfilo'nun anlattığı öyküyü kulak kesilerek dinlemişler, yer yer kıkır kıkır gülerek hoşlandıklarını belli etmişlerdi. Öykü sona erince, kraliçe sözü Panfilo'nun yanında oturan Neifile'ye verip, onun da eğlenceli bir öykü anlatmasını istedi. Güzelliğinin yanı sıra, çok da saygılı olan genç kadın, seve seve kabullendi bunu. Şöyle başladı söze:

Panfilo öyküsünde, Tanrı'nın bilmeden yaptığımız hataları dikkate almadığını belirtti. Ben de, Tanrı'nın örnek kulları olmaları gerekirken, dedikleriyle, yaptıklarıyla günah işleyenlere karşı Tanrı'nın gösterdiği engin hoşgörünün, onun varlığını kavramamıza, ona inancımızı pekiştirmeye yardımcı olduğunu anlatmaya çalışacağım.

Parisli Jeannot de Civigne, toptan kumaş alım satımı yapan, dürüst mü dürüst bir tacirdi. Ben de birinden dinledim öyküsünü. En iyi dostu Abraham adında çok varlıklı bir Museviydi. Ticaretle uğraşan Abraham da dürüst, doğru insandı. Böyle erdemli, bilge, dürüst birinin ruhunun, Hıristiyan olmadığı için cennete gidemeyecek olmasına, çok üzülüyordu Jeannot. Bu nedenle dostça onu uyararak, Musa dininin yan-

* Dolaylı bir biçimde Hıristiyanlığın övgüsünü yapan bir öykü.

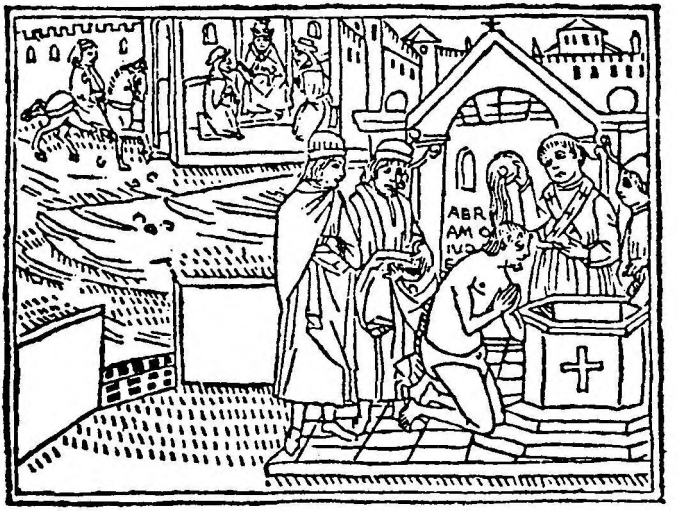

lış yolundan ayrılıp Hıristiyan inancına katılmasını önerdi. Hıristiyanlığın gelişip yayılması, kutsallığını, üstünlüğünü gösteriyordu, oysa onun dini geriliyor, ortadan kalkmaya doğru gidiyordu. Abraham ise, Musa dininden daha kutsal, daha iyi din olmadığı, dünyaya bu inançla geldiği, böyle yaşayıp, böyle öleceği, hiçbir şeyin kendisini kararından döndüremeyeceği yanıtını verdi. Ama Jeannot yılmadı. Birkaç gün geçince, aynı öneriyi yineledi. Bizim dinimizin Musevilerin dininden niye üstün olduğunu açıklamaya çalıştı tam bir satıcı ağzıyla. Abraham dinine bağlı olmasına bağlıydı ama, belki Jeannot'ya duyduğu dostluğun, belki de yüce Tanrı'nın bu budalaya söylettiği sözlerin etkisiyle, söylenenlere ilgi duymaya başlamıştı. Ama yine de, dinine toz kondurtmuyor, denilenlere kanmıyordu. Abraham inatla direndikçe, Jeannot'nun da ısrarı sürüyordu. Sonunda Abraham pes etti:

"Bak Jeannot" dedi, "madem Hıristiyan olmamı istiyorsun, peki olacağım. Ancak, daha önce Roma'ya gidip, Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisi dediğiniz Papa'yı göreceğim.

Kardinal kardeşleriyle birlikte nasıl yaşadığına, neler yaptığına bakacağım. Gözlemlerim dediklerini doğrular da, dediğin gibi, sizin dininizin benim dinime üstün olduğu sonucuna varırsam, sözümü yerine getiririm. Yoksa dinimi değiştirmez, Musevi kalırım."

Bu sözleri duyan Jeannot büyük bir umutsuzluğa düştü. Kendi kendine:

"Emeklerim boşa gitti" dedi. "Oysa, tam Hıristiyan olmayı kabul edecek sanmıştım. Roma'ya gidip, din adamlarının rezilliklerini, alçaklıklarını görünce, Musevilikten Hıristiyanlığa geçmek bir yana, Hıristiyanlığı kabul etmiş olsa yeniden Museviliğe döner."

Abraham'a döndü:

"Onca yorgunluğu, masrafı göze alıp Roma'ya gitmenin alemi mi var? Hem senin gibi varlıklı biri için deniz yolculuğunun da, kara yolculuğunun da tehlikeli olduğunu unutma. Burada seni vaftiz edecek birini bulamayacağını mı sanıyorsun? Diyelim ki, sana önerdiğim dinle ilgili kimi kuşkuların var. Soracağın soruları aydınlığa kavuşturacak en büyük ustaları, en bilge kişileri burada değil de nerede bulacaksın?* Bence boşuna çıkıyorsun bu yolculuğa. Oradaki din adamları da buradakiler gibi. Olsa olsa, Papa'ya yakın oldukları için, biraz daha iyidirler. Gel beni dinle, vazgeç bu yolculuktan. Daha sonra, hacı olmak için gidersin, bakarsın ben de gelirim seninle."

Abraham yanıt verdi:

"Haklısın Jeannot. Ama uzun lafın kısası, onca nefes tükettiğin şeyi yerine getirmemi istiyorsan, bırak Roma'ya gideyim; kararım kesin, Roma'ya gitmezsem hiçbir şey yapmam."

---

* Paris Üniversitesinin (Sorbonne) dinbilim bölümü çok ünlüydü.

Arkadaşının kararlı olduğunu gören Jeannot:

"Öyleyse yolun açık olsun" dedi.

Roma sarayını gördükten sonra, nasıl olsa Hıristiyan olmaz sonucuna vardı kendi kendine. İşin içinde bir çıkarı olmadığı için, üstelemedi artık.

Abraham atına atlayıp dört nala Roma'nın yolunu tuttu. Kente vardığında Musevi dindaşlarınca törenle karşılandı. Gezisinin amacından kimseye söz etmedi. Papanın, kardinallerin, öteki din adamlarının, saray halkının nasıl yaşadıklarını gözlemeye başladı, belli etmeden. Keskin gözlemciliğini, başkalarından edindiği bilgilerle birleştirince, en büyüğünden en küçüğüne herkesin, utanmayı, arlanmayı bir yana bırakıp şehvet günahı işlemekte olduğunu anladı. Üstelik, oğlancılık da almış yürümüştü. Fahişelerin, oğlanların aracılığı, her kapıyı açıyordu. Herkes yemeye içmeye vermişti kendini, insanlar şehvetin yanı sıra, hayvanlar gibi midelerinin tutsağı olmuşlardı. Üstelik, öyle bir para hırsı bürümüştü ki gözlerini, öyle bağlanmışlardı ki paraya, insan kanı, daha doğrusu Hıristiyan kanı, bağışlanmış ya da kilisenin parasıyla alınmış kutsal eşyalar, her şey, ama her şey parayla alınıp satılıyor, dönen para, ödenen simsarlık hakkı, Paris'teki kumaş piyasasının rakamlarını aşıyordu. Sanki yüce Tanrı sözcüklerin anlamını, yüreklerin içinden geçenleri bilmezmiş de, tıpkı insanlar gibi nesnelerin adına kanarmış gibi, dinsel konularda çıkar sağlamanın adı "aracılık" olmuştu; pisboğazlığa da "nefsini köreltmek" diyorlardı.

Bu gözlemlerle, aktarmaya dilimin varmadığı benzerleri, öylesine etkilemişti ki, aşırılıklardan kaçan, ölçülü bir insan olan Abraham'ı, göreceklerini görmüş olduğu sonucuna varıp, Paris'e dönmeye karar verdi; öyle de yaptı. Abraham'ın döndüğünü duyan Jeannot, din değiştirmesinden umudunu kesmiş olsa da, görmeye gitti onu. Birlikte yiyip, içtiler. Ara-

dan birkaç gün geçti. Abraham yol yorgunluğunu atmıştı artık. Papa, kardinaller, saraydaki başka kişiler konusunda ne düşündüğünü, sordu Jeannot. Abraham duraksamadan yanıt verdi:

"Ne düşüneceğim? Tanrı topunun belasını versin. Din adamlarının hiçbirinde kutsallığın da, inancın da, saygınlığın da, iyilikseverliğin de, başka erdemlerin de izini göremedim. Şehvet, para hırsı, pisboğazlık, yalancılık, kıskançlık, kibir gibi kusurlar ve bunlardan beter ne varsa, öyle yaygındı ki, kendimi Tanrı'nın evi yerine şeytanın ocağına düşmüş sandım. Bana sorarsan, Papa da, yanındakiler de Hıristiyan dinini koruyacak, gözetecek yerde, etkisiz kılmak, yeryüzünden sürmek için ellerinden geleni yapıyorlar, hem de büyük bir ustalıkla. Ama bu amaç gerçekleşmediği gibi, gün geçtikçe yayılmasından, saçtığı ışığın daha parlamasından, dininizin güvencesinin, koruyucusunun Kutsal Ruh olduğunu anlıyorum. Eskiden önerine kulak tıkıyor, ilgi duymuyor, Hıristiyan olmak istemiyordum. Ama artık hiçbir şey engelleyemez Hıristiyan olmamı. Yürü kiliseye gidelim, kutsal inancınızın kurallarına göre vaftiz ettir beni."

Bu sözlerin tam tersini bekleyen Jeannot'nun, sevinçten ağzı kulaklarına vardı. Arkadaşını Paris'in Notre-Dame kilisesine götürdü, papazlardan Abraham'ı vaftiz etmelerini istedi. Papazlar bu isteği hemen yerine getirdiler. Jeannot, Abraham'ın vaftiz babası oldu ve ona Jean adını verdi. Bilge kişilerden din dersleri aldırdı ona. Kısa sürede gerekli bilgileri edinen Jean, dürüst, saygın bir yaşam sürdü.

III

*Musa ümmetinden Melkisedek, Salahaddin'in kurduğu tuzaktan üç yüzük öyküsüyle kurtulur**

Anlattığı öykü herkesin hoşuna giden Neifile susmuştu. Kraliçe istediğinde, Filomena söze başladı:

Neifile'nin öyküsü, vaktiyle bir Musevinin düştüğü zor durumu getirdi aklıma. Tanrıdan da, dinimizden de yeterince söz edildi benden önce. Sıra artık insanların yaptıklarına, etiklerine geldi. Anlatacağım öyküyü dinledikten sonra, bir soruya yanıt verirken sanırım daha dikkatli olacaksınız. Hepiniz bilirsiniz sevdalı dostlarım, budalalık insanın mutluluğunu yitirip zor duruma düşmesine yol açar, uyanıklık ise zor durumdan kurtarıp, esenliğe ulaştırır. Budalalığın insanı mutluluktan mutsuzluğa sürüklediği gerçeğinin bir sürü örneğini görürüz. Amacım bunlara değinmek değil; her gün bin bir tanesiyle karşılaşıyoruz. Anlatacağım kısa öykü, dediğim gibi, uyanıklığın insanları esenliğe kavuşturduğunu doğrulayacak.

Salahaddin bir halk çocuğuydu.** Ama öyle yetenekliydi ki, hem Babil sultanı olmuş, hem de Sarazen*** ve Hıris-

---

* Üç yüzük öyküsü bir kuşkuyu ya da dinsel hoşgörüyü vurgulayan geleneksel bir öyküdür. Hıristiyan kaynaklarınca da adil bir hükümdar olarak değerlendirilen Salahaddin Eyyubi (1137-1193) (bkz. Dante, Cehennem, IV, 129; Boccaccio, Decameron, X, 9) Babil Sultanı değil, Eyyubi devletinin kurucusudur.

** Boccaccio yanılır, Salahaddin Eyyubi halk çocuğu değildir.

*** Ortaçağda Hıristiyanların İspanya ve Kuzey Afrika Müslümanlarına verdikleri ad.

tiyan hükümdarlara karşı zaferler kazanmıştı. Ama savaş giderlerine, gösterişli yaşamı da eklenince hazinesi tamtakır kalmıştı. Bir ara beklenmedik bir olay, oldukça yüklü bir para gerektirince, bu parayı tez elden nasıl bulabileceğini düşünmeye koyuldu. Aklına, İskenderiye'de tefecilik yapan Melkisedek geldi. Varlıklı bir Musevi olan bu adam işine yarayabilirdi. Ama öyle cimriydi ki, dünyada gönül rızasıyla borç vermezdi. Zor kullanmak ise hükümdarın âdeti değildi. Adamı tatlılıkla yola getirmekten başka çare yoktu. Haber salıp Melkisedek'i çağırttı. Dostça karşılayıp yanına oturttu. Sonra da:

"Melkisedek" dedi, "duydum ki, bilgili bir kişiymişsin, hele din konusunda bilgin çok derinmiş. Öyleyse söyle baka-

lım, Hak dinlerinden hangisi en doğru din, Musevilik mi, Sarazenlik mi, Hıristiyanlık mı?"

Melkisedek akıllı adamdı. Vereceği yanıta göre sultanın kendisini oyuna getirmek istediğini anlamıştı. Dinlerden hiçbirine ayrıcalık tanımazsa, bu oyuna gelmezdi. İşin içinden nasıl sıyrılabileceğini hemen bulup, yanıt verdi:

"Sultanım, sorduğunuz soru çok güzel. Bu konuda ne düşündüğümü açıklamak için kısa bir öykü anlatacağım. Belleğim beni yanıltmıyorsa, kudretli, varlıklı bir adamın, paha biçilmez mücevherleri arasında, bir de çok değerli, çok güzel bir yüzük varmış. Adam, yüzüğün değerini, güzelliğini daha da arttırmak, sonsuza dek mirasçılarının elinde kalmasını sağlamak amacıyla, ölümünden sonra yüzük hangi erkek evladının parmağında ise, yerine onun geçmesini, herkesin ona saygı gösterip, sözünden dışarı çıkmamasını istemiş. Yüzüğü bıraktığı oğul da babasının yolundan giderek, çocuklarına aynı isteği aktarmış. Böylece yüzük, kuşaklar boyunca elden ele geçerek, yakışıklı, erdemli, babalarına saygılı üç erkek evlat sahibi birinin parmağına ulaşmış. Çocukların üçünü de, ayrım gözetmeden severmiş babaları. Yüzüğün özelliği bilindiğinden, her çocuk, ölürken yüzüğü kendisine bırakması için babasına yalvarırmış.

Çocuklarının üçüne de aynı sevgiyi besleyen, yüzüğü hangisine bırakacağını bilemeyen yaşlı baba, üç oğlunu da mutlu kılmanın yolunu, üçüne de yüzüğü bırakmaya söz vermekte bulmuş. El altından usta bir kuyumcuya iki yüzük daha yaptırmış. Yeni yüzükler öylesine benzeri olmuşlar ki ilk yüzüğün, siparişi veren bile zor ayırt edebiliyormuş gerçek yüzüğü. Ecel kapısına dayandığında, baba çocuklardan herbirine, gizlice, bir yüzük vermiş.

Babalarının ölümünden sonra her çocuk mirasın, aile reisliğinin kendisine düştüğünü öne sürmüş. Kardeşleri kabul etmeyince de, hakkını kanıtlamak için yüzüğünü çıkartıp göstermiş. Üç yüzük de öyle benziyormuş ki birbirine, hangisinin sahici olduğu belirlenememiş, kimin mirasçı olacağı sorusu da ortada kalmış; bugüne dek de çözüme bağlanamamış.

Yüce Tanrı'nın üç ümmetine indirdiği üç dine ilişkin sorunuza yanıtım, işte böyle sultanım. Her biri gerçek din oldu-

ğunu, Tanrı'yı temsil ettiğini, onun buyruklarını aktardığını öne sürüyor. Haklı olan hangisi? Yüzük öyküsünde olduğu gibi soru askıda."

Salahaddin, Melkisedek'in ayaklarının dibine kurulu tuzaktan ustaca sıyrıldığını kabullendi. Ne istediğini açıkça söyleyip, yerine getirip getiremeyeceğini sordu; böyle ustalıklı bir yanıt vermeseydi başına gelecekleri söyledi. Melkisedek istenilen parayı verdi. Salahaddin de aldığı borcu kuruşu kuruşuna ödemekle kalmayıp, Melkisedek'e değerli armağanlar verdi, dostluğuyla onurlandırıp, sofrasından eksik etmedi.

IV

*Çok ağır ceza gerektiren bir günah işleyen bir keşiş, başkeşişi de aynı günahı işlemekle suçlayarak cezadan kurtulur**

Öyküsü sona eren Filomena susmuştu. Yanında oturmakta olan Dioneo, kraliçenin bir şey demesini beklemeden söze başladı; sıra nasıl olsa ona gelmişti.

Sevdalı kadınlar, biliyorsunuz, burada bulunuşumuzun nedeni öyküler anlatarak güzel vakit geçirmek. Bu ilkeye bağlı kalmak koşuluyla, (az önce kraliçemizin de dediği gibi)

---

* Öykü erkekler manastırında geçer; bu öyküyle benzerlik gösteren dokuzuncu günün ikinci öyküsü ise kadınlar manastırında geçecektir. İki öyküde de üstlerin ikiyüzlülüğü vurgulanır. Öykünün teması, doğal güdülerin, kendilerini din yolunda çile çekmeye adayanların uymaları gereken kurallara baskın çıkmasıdır. Yazar ağırlığını genç keşişten yana koymakla birlikte, başkeşişi de fazla küçümsemez. Başkeşişin aklından geçenler, Boccaccio'nun ahlâk anlayışı ile çelişmez.

her birimizin kendince en eğlenceli bulduğu öyküyü anlatmaya hakkı olduğunu sanıyorum. Abraham'ın, Jeannot de Civigne'in önerisiyle doğru yolu nasıl bulduğunu, uyanık Melkisedek'in Salahaddin'in tuzağından nasıl kurtulduğunu dinledikten sonra, keşişin birinin kendini ağır bir cezadan nasıl kurtardığını anlatmama, umarım karşı çıkmazsınız.

Bulunduğumuz yerin az ötesindeki Lunigiana'da bir manastır vardır. Bir zamanlar şimdikinden daha saygındı bu manastır, keşişleri dine daha bağlıydılar. Keşişler arasında, tuttuğu

oruçların, ettiği dualaların gücünden kuvvetinden de, isteklerinden de bir şey eksiltmediği genç bir keşiş vardı. Bir öğle üzeri, öbür keşişler uyurken, genç keşiş tek başına kilisenin çevresinde dolaşmaya çıktı. Kilise kuş uçmaz, kervan geçmez bir yerdeydi. Keşiş bir ara güzel bir genç kız gördü. Tarlalarda çalışan köylülerden birinin kızı olmalıydı. Bir yandan yürüyor, bir yandan da kokulu otlar topluyordu. Kızı görür görmez keşişin içini dayanılmaz bir tensel istek kapladı. Yanına gidip, ışmaya başladı onunla. Ağzından girip burnundan çıka-

rak gönlünü etti. Kimse görmeden, kızı manastırdaki odasına götürdü.

Kendini kaptırdığı tutkuların etkisiyle, keşiş kızla oynaşırken etrafı umursamaz olmuştu. Öğle uykusundan kalkan başkeşiş, sessizce keşişin hücresinin önünden geçerken, içeriden gelen iniltiler çalındı kulağına. Sesleri daha iyi duyabilmek için, hücrenin kapısına dayanıp içeriye kulak verdi. Kuşkusu kalmamıştı artık. İçeride bir kadın vardı. Kapıyı açmak geçti içinden. Ama düşününce vazgeçti. Odasına dönüp, keşişin hücreden çıkmasını beklemeye koyuldu.

Genç keşiş kızla sevişmekten büyük bir zevk, bir keyif alıyordu ama, içine bir kuşku düşmüştü. Yatakhanede ayak sesleri duyar gibi olmuştu. Gözünü küçük bir deliğe dayayınca, içeriyi dinlemekte olan başkeşişi seçmişti. Başkeşiş büyük bir olasılıkla hücresindeki kızı görmüştü. İçini sıkıntı basmıştı genç keşişin, çarpılacağı cezanın çok ağır olduğunu biliyordu. Kıza bir şey belli etmeden işin içinden sıyrılmanın yollarını geçirmeye koyuldu aklından. Buldu da. Başkeşişe bir oyun oynayacaktı. Kıza da yeterince birlikte oldukları izlenimini uyandırıp, şunları dedi:

"Gidip, kimse görmeden seni buradan çıkartmanın yolunu bulayım. Ses etmeden otur, beni bekle."

Hücreden çıktı, kapıyı kilitledi. Doğru başkeşişin odasına gidip, manastırdan dışarı çıkan her keşiş gibi, anahtarı başkeşişe uzattı. Güleç bir yüzle:

"Bu sabah kesilen odunun tümünü ambara atamadım başkeşişim. İzin verirseniz ormana varıp, kalan odunu getireyim" dedi.

İşlenen günahın ayrıntılarını öğrenmek isteyen, üstelik genç keşişin gözetlendiğinden habersiz olduğunu sanan başkeşiş, bu isteğe sevindi. Hemen anahtarı alıp, istenilen izni verdi. Keşiş gider gitmez de, ne yapması gerektiğini düşünme-

ye başladı. Keşişleri toplayıp, onların önünde hücreyi açarak işlenen günahı gözler önüne sererse, vereceği cezaya kimsenin söyleyecek sözü olmazdı. Ama, olup bitenleri bir de kızın ağzından dinlemek doğru olmaz mıydı? Eğer bilinen birinin kızı, karısıysa, keşişlerin önünde rezil etmek yakışık almazdı. Önce kızın kimliğini öğrenmeliydi. Sessizce hücreye gitti, içeri girip kapıyı kapattı.

Başkeşişin geldiğini gören kız, neye uğradığını şaşırdı, utancından hüngür hüngür ağlamaya başladı. Başkeşiş kızı tepeden tırnağa süzdü; güzel mi güzel, körpe mi körpeydi. Başkeşiş yaşlanmıştı ama, yaşı genç keşişin duymuş olduğu tensel dürtülerin birden kanını tutuşturmasına engel olamadı. İçin için konuşmaya koyuldu: "Ayağıma gelen bu fırsat kaçar mı? Günlerim sıkıntılar içinde geçiyor, bir günümü gün edemem mi? Bir içim su bu kız, üstelik burada olduğunu bilen de yok. Karşı çıkmaz da, gönlümü hoş ederse, ayağıma gelen kısmeti niye tepeyim? Kimin haberi olur ki? Kimsenin ruhu duymaz. Gizlice işlenen günahın da, yarısı bağışlanmış demektir. böyle bir fırsat kim bilir bir daha ne zaman elime geçer. Yüce Tanrı'nın kullarına sunduğu nimetlerden yararlanmamak doğru olmaz, derim."

Hücreye gelmesine yol açan amacı bir kenara itip, kıza yaklaştı. Tatlı dille onu avutmaya, gözyaşlarını dindirmeye çalıştı. Sonra da punduna getirip, ne istediğini söyledi.

Genç kızın yüreği ne demirdendi, ne elmastan. Fazla nazlanmadan başkeşişin isteğine boyun eğdi. Başkeşiş kıza sarılıp öptü, öptü. Genç keşişin daracık yatağına yattıklarında, hem saygınlığına yediremediği, hem de belki gencecik kızın ağırlığı altında ezilmesinden çekindiği için, başkeşiş kızın üstüne çıkmadı. Kız başkeşişin üstüne uzandı boylu boyuna, böyle sevişiler uzun uzadıya.

Genç keşiş ormana gider gibi yapıp, yatakhanede gizlen-

mişti. Başkeşişin hücreye girdiğini görünce rahat bir soluk aldı. İşler istediği gibi gelişiyordu. Hele kapının örtüldüğünü duyunca, daha da rahatladı. Saklandığı yerden çıkıp, ayaklarının ucuna basa basa kapının yanına gitti. Delikten bakıp, başkeşiş ne yaptıysa gördü, ne dediyse duydu.

Başkeşiş kızla yeterince birlikte olduktan sonra, onu hücreye kapatıp odasına döndü. Çok geçmeden genç keşişin ayak seslerini duydu. Ormandan dönüyor olmalıydı. Keşişi bir güzel azarladıktan sonra hapse atmaya hazırlandı. Böylece, ağa düşen kız ona kalacaktı. Genç keşişi çağırttı. Asık bir suratla hapis cezasını bildirdi. Genç keşiş hemen yanıt verdi:

"Ermiş Benedetto tarikatına gireli çok az olduğu için, bütün kuralları öğrenemedim daha, başkeşişim. Tuttukları orucun, ettikleri duaların yanı sıra, keşişlerin kadın kısmının ağırlığı altında ezilme çilesini de çekmeleri gerektiğini öğretmemiştiniz daha önce. Şimdi bu bilgisizliğimi de giderdiğinize göre, bu sefer kusurumu bağışlayacak olursanız, söz veriyorum bir daha bu günahı işlemeyeceğim, sizden ne gördümse aynını yapacağım."

Başkeşiş uyanık adamdı. Genç keşişin kendisini faka bastırdığını, yaptıklarını gördüğünü anladı. Biraz pişmanlık duyup, genç keşişi kendisinin de hak ettiği bir cezaya çarptırmaktan vazgeçti. Bağışlayıp, gördüklerinden kimseye söz etmemesini istedi. Kızı ikisi birlikte manastırdan dışarı çıkarttılar. Kim bilir, belki de zaman zaman elbirliğiyle, yine getirmişlerdir manastıra.

V

*Monferrato markizi, bir tavuk ziyafeti sırasında söylediği tatlı sözlerle Fransa kralını olmayacak bir sevdadan vazgeçirtir.**

Dioneo'nun öyküsünü dinlerken, kadınlar önce biraz utanmışlar, yüzlerini saf bir pembelik kaplamıştı. Sonra birbirlerine bakarak kıkırdamışlar, keyifle dinlemeye koyulmuşlardı. Öykü sona erince, kraliçe tatlı sert sözlerle çıkıştı biraz; kadınların önünde bu tür öyküler anlatmak, pek yakışık almazdı. Daha sonra, yanıbaşında çimenlerin üstünde oturmakta olan Fiammetta'dan öyküsünü anlatmasını istedi. Fiammetta, gözlerinin içi gülerek söze başladı:

Anlatılan öykülerin, yerinde verilen yanıtların önemini belirtmesi, çok mutlu etti beni. Erkeklerin gönüllerini kendilerinden daha soylu kadınlara kaptırmalarına karşılık, kadınlar kendilerinden soylu erkeklere tutulmaktan kaçınırlar hep. Anlatma sırası bana geldiğine göre, güzel dostlarım, soylu bir kadının ustalıklı bir davranışla, incelikli sözlerle, tehlikeli bir durumdan nasıl sıyrıldığının öyküsünü anlatacağım.

Papa'nın sancaktarı Monferrato markisi, denizler ötesi bir haçlı seferine çıkmış, değerli bir komutandı.** Ünü, aynı sefere Fransa adına katılmaya hazırlanan Kör Philippe'in***

---

* Bir kadının ustalıklı bir yanıtla bir kralın uygunsuz bir isteğini geri çevirmesini ele alan bir öykü.

** Boccaccio üçüncü haçlı seferine gönderme yapıyor (1165-1192). Bu sefere Monferrato markisi Bonifazio I de katılmıştı.

*** Philippe le Borgne (1165-1223).

sarayına bile ulaşmıştı. Şövalyenin biri, gökkubbe altında marki ile karısının oluşturduğu çiftin bir benzerinin olmadığını söylemişti; marki üstün yetenekleriyle öbür şövalyelerin önüne geçiyor, markiz de güzelliğiyle, değerleriyle yeryüzündeki bütün kadınları geride bırakıyordu.

Bu sözler kralın iç dünyasını öyle etkilemişti ki, markizi hiç görmemiş de olsa, coşkun bir sevgi duymaya başlamıştı ona karşı. Karar vermişti, haçlı seferin deniz yolculuğuna Cenova'dan başlayacaktı. Cenova'ya dek karadan gitmesi, markizi ziyaret için geçerli bir neden olurdu. Kocasının yokluğunda, kadın isteğine boyun eğerdi belki.

Kral, düşündüklerini uygulamak için, gerekli önlemleri aldı. Önce asker yola çıktı. Arkadan giden krala, korumalarla soylular eşlik ediyordu. Markinin topraklarına yaklaştıklarında kral bir gün önceden haber saldı, ertesi gün markize öğle yemeğine gideceğini bildirdi. Akıllı, uyanık bir kadın olan markiz, büyük mutluluk duyacağı, kralın evine onur getireceği yanıtını verdi. Sonra da bu ziyaretin ne anlama geldiğini

düşünmeye koyuldu. Koskoca kral, kocası yokken ne demeye görmeye geliyordu onu? Çok geçmeden buldu yanıtı. Kralı ayağına getiren, dillere destan güzelliğiydi. Böyle de olsa, ev sahipliğinde kusur etmemeliydi. Savaşa gitmemiş, bu işlerden anlar adamları çağırttı; ne önerdilerse yaptırttı. Ama masanın düzenlenmesini, yemeklerin belirlenmesini kendisi üstlendi. Ülkede ne kadar tavuk varsa getirtip, aşçılardan ne kadar tavuk yemeği biliyorlarsa yapmalarını istedi.

Ertesi gün, dediği saatte gelen kralı, markiz içtenlikle, saygıyla karşıladı. Kral kadının güzelliğinin, inceliğinin, davranışlarının, şövalyeden duyduklarının kendisinde uyandırdığı izlenimin daha da ötesinde olduğunu gördü. Hayranlığını gizlemeyip, kadını övgülere boğdu. Gördükleri, düşlediklerini aşınca, isteği büsbütün artmıştı. Böyle büyük bir hükümdarı ağırlamak için hazırlanmış süslü bir odada bir süre dinlendi. Yemek saati gelince, kralla markiz bir masaya oturdular; öbür konuklar da, önemlerine göre kendilerine ayrılan yerlere geçtiler.

Tabakların biri geliyor biri gidiyor, lezzetli, değerli şaraplar sunuluyordu krala. Gözleri arada güzel markize de kayan kralın keyfi yerindeydi. Ama peşpeşe getirilen yemeklerin, değişik biçimlerde hazırlanmış da olsa, hep tavuk etinden yapılmış olması kralın dikkatini çekmeye başlamıştı. Bu yörede bol av hayvanı bulunduğunu biliyordu. Geleceğini haber verdiğine göre, markiz adamlarını ava çıkartamaz mıydı? Markize takılmaya karar verdi. Gülümseyerek sordu:

"Saygıdeğer markiz, bu yörede hep tavuk mu çıkar yumurtalardan, hiç horoz çıkmaz mı?"

Bu sorunun ne anlama geldiğini hemen anlayan markiz, içinden geçenleri açıklamak için, Tanrı'nın fırsatı ayağına getirdiğini düşündü. Krala dönerek, taşı gediğine koydu:

"Çıkar efendimiz. Ama giysileri, konumları değişik de olsa, buradaki dişiler de başka yerlerdeki dişiler gibidir."

Bu sözlerin ardındaki erdemi sezen kral, tavuk yemeklerinin anlamını kavradı. Böyle bir kadına söz geçirilemezdi, zora başvurmak ise yakışık almazdı. Nereye varacağını düşünmeden içinde tutuşturduğu yersiz ateşi söndürme olgunluğunu göstermek daha doğru olacaktı. Markizin vereceği yanıtlardan çekinip, bir daha takılmadı ona. Yemek sona erdiğinde umutları da sona ermişti. Uygunsuz niyetini örtbas edebilmek için, yemeğin hemen ardından yola çıkması gerektiğini söyledi. Gösterdiği konukseverlik için markize teşekkür etti. Onu Tanrı'ya emanet edip, Cenova'ya doğru yola koyuldu.

VI

*Akıllı adamın biri, din adamlarının ikiyüzlülüğünü yüzlerine vurur.**

Markizin Fransa kralına verdiği incelikli dersi herkes onaylamıştı. Fiammetta'nın yanında oturmakta olan Emilia, kraliçenin işareti üzerine söze girdi:

Dinle fazla alışverişi olmayan birinin, açgözlü bir papazı nasıl iğnelediğini anlatmadan edemeyeceğim ben de. Hem eğlenecek, hem de aferin diyeceksiniz adama.

Bundan bir süre önce kentimizde, din yolundan sapanları kovuşturmakla görevli bir papaz vardı, sevgili dostlarım. Melek gibi görünmek, kendisini Hıristiyanlığın hizmetine

* Boccaccio ikiyüzlülüğü hiç sevmez. Dördüncü öyküde olduğu gibi, doğal bir gereksemenin karşılanması için başvurulduğunda belirli bir hoşgörüyle baktığı ikiyüzlülüğü, para hırsıyla kullanıldığında acımasız biçimde eleştirir. Bu öyküde adını vermeden ele aldığı papaz Piero dell'Aquila'dır.

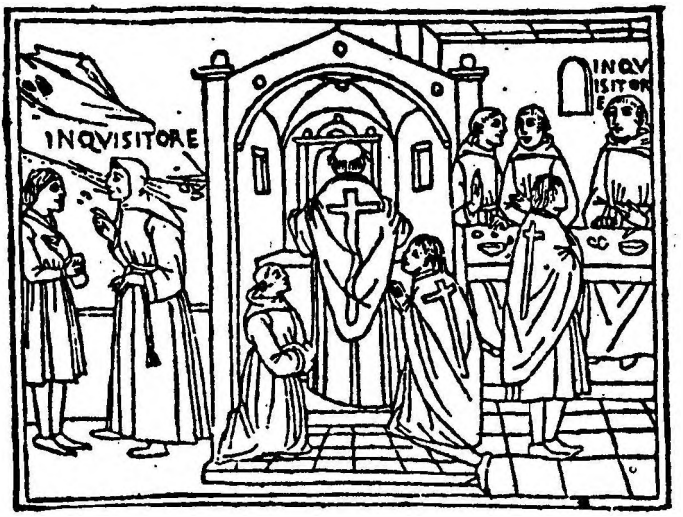

adadığı izlenimini uyandırmak istese de, o da her papaz gibi, din duyguları gevşek olanlardan çok, kesesi şişkin olanların peşine düşerdi. Bir soruşturma sırasında, parası aklına ağır basan biri çıktı karşısına. Adam bir gün, bir dost meclisinde (dinibütün olmadığından değil) içinin saflığından, içtiği şarabın, kapıldığı neşenin de etkisiyle, İsa'nın bile içeceği güzellikte bir şarabı olduğunu söylemişti. Bu sözleri hemen soruşturmacı papaza yetiştirdiler. Adamın büyük toprak sahibi olduğunu öğrenen papaz cum gladiis et fustibus* hemen ağır bir iddianame hazırlamaya başladı. Adamın inancını pekiştirmeyi aklının ucundan bile geçirmedi. Tek amacı kesesini florinle doldurmaktı. Sanığı çağırttı, söylenenlerin doğru olup olmadığını sordu. Sanık ağzından çıkan sözleri kabullendi, hangi koşullarda söylediğini açıkladı. Bunun üzerine Altınsever mezhebinden bu kutsal papaz kükredi:

---

* Latince, kılıcını sopasını (kuşanıp).

"Demek İsa'yı da Cingiglione'ye* benzetmeye kalkıp, içkici, akşamcı yaptın, meyhanelerden çıkmayan siz akşamcılar gibi. Şimdi aşağıdan alıp, bunun önemsenecek bir şey olmadığına inandırmaya çalışıyorsun beni. Hiç de öyle değil. Görevimizi gerektiği gibi yerine getirmeye kalkacak olursak, ateşte yakılma cezasına çarptırılırsın."

Sanki karşısında ruhun ölümsüzlüğüne inanmayan Epiküros varmış gibi, uzun uzadıya kustu öfkesini. Öyle ki, büyük korkuya kapılan sanık, aracılar bulup, bağışlanması için Altınsever yağı ile ovdurttu papazın ellerini (paranın kirini ellerine bulaştırmayan papazların, özellikle de çömezlerinin tutuldukları gözü doymazlık hastalığına çok iyi geliyordu bu yağ.)

Gerçi Galenos** tıp kitaplarının hiç birinde bu ilaçtan söz etmiyordu ama, yağ öyle iyi geldi ki, ölüm ateşi haça dönüştü. Sanığın giysisine, sarılı karalı bir haç işlendi ceza olarak. Üstelik, sanki haçlı sefere çıkacakmış da göze iyice çarpsın diye, taban kara, haç sarıydı. Papaz parayı aldıktan sonra, hemen salıvermedi sanığı, birkaç gün daha yanında tuttu. Her sabah Santa Croce*** kilisesinde ayine katılıp yemek saatinde gelip tekmil vermek cezasına çarptırdı; bunun dışında, sanık gününü istediği gibi değerlendirebilecekti.

Sanık istenilenleri titizlikle yerine getirirken, bir sabah ayinde okunan İncil'in bir cümlesi aklına takıldı: "Bir verin ki, yüz versinler size, hem de ölümsüzlüğe kavuşun." Bu sözleri iyice yerleştirdi kafasına. Yemek saatinde, her zamanki gibi gidip papazı buldu. Papaz, o sabah ayine gidip gitmediğini sordu.

---

* Floransalı ünlü sarhoş.
** Yunan-Roma hekimliğinin en önemli temsilcisi. (I.S.II.yy.)
*** Floransa'nın ünlü kilisesi.

"Gittim efendim."

"Anlamadığın, açıklanmasını istediğin bir şey oldu mu?

"Olmadı. Söylenenlerin hepsine inandım, iman ettim. Ama ne yalan söyleyeyim, sizin, papaz arkadaşlarınızın öbür dünyada düşeceğiniz zor durumu öğrenince, büyük üzüntü duydum sizin adınıza."

Papaz sordu:

"Bizim için üzülmene yol açan sözler de ne?

"İncil'den bir cümle efendim. Bir verin ki, yüz versinler size, diyor İncil."

"Doğru. Sen bir verirsen, sana da yüz verirler. Ne var bunda üzülecek?

"Şu var: Burada kaldığımdan beri, yoksullara kimi gün bir, kimi gün iki kazan dolusu çorba dağıtıldığını gördüm. Öbür papazların, sizin çorbalarınızın artıklarını dolduruyorlar kazanlara. Her kazan için öbür dünyada size yüz kazan verirlerse, çorba selinde boğulup gidersiniz topunuz."

Papazın masasında yemek yiyen konuklar katıla katıla güldüler. Din adamlarının iğrenç ikiyüzlülüğüne yönelik bu sözler papazı sarstı. Hem kendisini, hem öbür papazları iğneleyen bu sözler nedeniyle harekete geçmesini, bir önceki soruşturmanın ezikliği engelledi. Adama çıkıp gitmesini, bir daha da gözüne görünmemesini söylemekle yetindi.

VII

Primas ile Cluny başpapazı arasında geçen
bir olayı aktaran Bergamino,
*birden cimriliği tutan messer Cane della Scala'yı iğneler.**

Emilia'nın öyküsünün eğlenceli sonu kraliçeyi de, herkesi de güldürmüş, haça yüklenen yeni işlev de yorumlara konu olmuştu. Kahkahalar kesilip de herkes susunca, öykü anlatma sırası gelen Filostrato konuşmaya başladı:

Değerli kadınlar, duran bir hedefi vurmak, kuşkusuz önemli bir başarıdır, ama atıcı birden karşısına çıkan bir hedefi vuracak olursa, olağanüstü bir başarı göstermiş olur. Papazların dürüstlükten, ahlâktan yoksun davranışları, isteyenin sözlerini, eleştirilerini kolayca yöneltebileceği durağan kötülük hedefleridir. Çöpe atılacak, domuzlara verilecek artıkları yoksullara yediren papazların ikiyüzlülüğünü eleştiren deminki öykünün kahramanı elbette yerden göğe haklı. Ama Emilia'nın öyküsünün bende esinlendirdiği öykünün kahramanı, sanırım daha övgüye değer. Neden mi? Birden cimriliği tutan Cane della Scala** gibi koca bir senyörü, kendilerinin yerine başkalarını koyarak aktardığı incelikli bir öyküyle iğnelemeyi başardığı için.

---

* Bu öykü üçüncü günün birinci öyküsüyle benzerlik gösterir. İki öyküde de, doğu masallarından esinlenilerek, öykü içinde öykü anlatılır.

** Cane ya da Cangrande (1291-1329) Verona senyörü ve imparator naibi. Bergamo doğumlu Bergamino'nun ise, *Dialogus creaturarum* başlıklı Latince kitabın yazarı olduğu sanılmaktadır.

Tanrı'nın yürü ya kulum dediği kullarından messer Cane della Scala, imparator ikinci Federigo döneminden bu yana İtalya'nın gördüğü senyörlerin en soylusu, en önemlisiydi.

Messer Cane della Scala, günün birinde Verona'da görülmemiş bir şenlik düzenlemeye karar verdi. Şenliğe değişik

yörelerden birçok konukla, çok sayıda saraylı çağırdı. Ne var ki, birden karar değiştirdi (nedenini bilen yoktu). Konuklar geri gönderildi, her konuğa yolluk da verildi. Bir tek, Bergamino adında birine kimse bir şey demeyip, bir şey vermedi. Kendisini tanıyanların tatlı dilini, hazırcevaplığını bildikleri Bergamino, umudunu kesmeyip sıranın kendisine gelmesini bekledi. Oysa messer Cane, Bergamino'ya verilecek parayı sokağa atılmış sayıyor, ona ne bir şey diyor, ne de bir haber gönderiyordu.

Günler geçip de, kimsenin kendisiyle ilgilenmediğini gören, üstelik uşakları atları ile birlikte kaldığı hana avuç dolusu para ödemesi gereken Bergamino, kötümserliğe kapıldı. Ama yine de, çekip gitmenin doğru olmayacağı sonucuna va-

rarak beklemeyi sürdürdü. Şenliğe şanına yaraşır biçimde katılabilmek için yanında getirdiği, başka senyörlerin armağanı üç güzel giysiden birini, hesabı kapatmak için hancıya verdi. Birkaç gün sonra ikinci giysi de gitti hancıya. Bunun üzerine, üçüncü giysinin karşılayacağı günlerin sonunu bekleyip, sonra da gitmeye karar verdi.

İşte, üçüncü giysinin parasıyla kaldığı günlerde birinde, hana yemek yemeye gelen messer Cane ile karşılaştı. Bergamino'nun suratının asık olduğunu gören messer Cane, nükteli bir karşılık almaktan çok, takılmak amacıyla sordu:

"Bu ne hal Bergamino? Yüzünden düşen bin parça. Derdin neyse söyle."

Bergamino da, sanki önceden tasarlamış gibi, hiç duraksamadan, içinde bulunduğu durumu yansıtmak amacıyla şu öyküyü anlattı:

"Siz de bilirsiniz efendim, Primas* öyle değerli bir dilbilimci, öyle büyük bir şairdi ki, görülmemiş bir saygınlık, bir ün kazanmıştı. Kendisini görüp tanımamış olanlar vardı ama, adını, ününü duymayan, Primas'ın kim olduğunu bilmeyen yoktu.

Primas bir gün Paris'te, kim bilir kaçıncı kez parasız kalır; hali vakti yerinde olanların umurunda bile değildir değeri. Kilisenin, papadan sonra en varlıklı din adamı sayılan Cluny başpapazının adından söz edildiğini duyar bir yerde. Başpapazı öve öve bitiremezler, sofrasının herkese açık olduğunu, yemek saatinde gelip de karnını doyurmak isteyenleri yedirip içirdiğini söylerler. Böyle insanları tanımaktan hoşlanan Primas, başpapazın eliaçıklığını gidip yerinde görmeye karar verir. Paris'e ne uzaklıkta olduğunu sorar. Altı mil öte-

* XIII. yüzyılda yaşayan, şairliğiyle de ünlü Köln piskoposu.

de bir şatoda oturduğunu söylerler. Sabah erkenden yola çıkarsa, yemek saatine yetişebileceğini hesaplar Primas.

Başpapazın oturduğu yeri öğrenmiştir ama, birlikte gidebileceği biri yoktur. Yolu şaşırıp, yenecek yemek olmayan bir yere düşmesi olasılığı gelir aklına. Aç kalmamak için üç somun alır yanına. Suyu, her yerde bulabileceğini düşünür (kaldı ki, suyla pek arası yoktur). Somunları mintanının içine sokup, yola koyulur, yemek saati gelmeden önce de başpapazın oturduğu yere varmayı başarır. İçeri girip, etrafa bir göz atıp da hazırlanmış masaları, tencere tencere yemekleri görünce, kendi kendine: "Gerçekten de cins adammış başpapaz" der. Çevresini gözden geçirmeyi sürdürürken, bir görevli su kaplarını getirir (yemek saatidir artık). Eller yıkanır, sofraya oturulur. Rastlantı bu ya, Primas'ı, başpapazın yemek salonuna gelmek için çıkacağı odanın kapısının tam karşısındaki yere oturturlar.

Başpapaz gelip de sofraya oturmadığı için, masalarda ne ekmek, ne şarap, ne de başka yiyecek içecek vardır daha. Görevli herkesi yerine yerleştirdikten sonra, gidip başpapaza, istediğinde yemeğe başlanabileceğini söyler.

Başpapaz yemek salonuna geçmek için odasının kapısını açtırtır. Kapıya geldiğinde gözlerinin takıldığı ilk kişi Primas olur. Üstü başı dökülen bu adamı tanımaz. İlk kez, yakışıksız bir düşünce gelir aklına. "Karnını doyurduğum adamlara bak!" der, kendi kendine. Geri döner, odasının kapısını kapatır. Yanındakilere, kapının tam karşısında oturan uygunsuz adamı tanıyıp tanımadıklarını sorar. Tanıyan çıkmaz.

Yol yorgunu Primas'ın karnı öyle acıkmıştır ki, dayanamaz artık. Biraz daha bekleyip, başpapazın gelmediğini görünce, koynundaki somunlardan birini çıkartıp yemeğe koyulur. Bu arada başpapaz, adamlarından birine Primas'ın gidip gitmediğine bakmasını söyler. Adam:

"Gitmemiş, yanında getirdiği ekmeği yiyor" yanıtını verir. Başpapaz:

"Ekmeği varsa yesin, nasıl olsa bizim ekmeğimizi tadamayacak."

Başpapaz, Primas'ın kendi isteğiyle kalkıp gitmesini bekler, adamı kapı dışarı etmenin yakışık almayacağını düşünür. İlk somunu bitiren Primas, başpapaz gelmeyince ikinci somunu yemeye koyulur. Gözetleyici, bunun da haberini verir başpapaza.

Başpapaz hâlâ gelmediği için, ikinci somunu bitiren Primas, üçüncü somunu yemeye başlar. Bunun da haberi ulaştırılınca, başpapaz kendisiyle hesaplaşmaya koyulur: "Bugün olmayacak şeyler geliyor aklıma. Bu cimrilik, bu küçümseme nereden çıktı? Üstelik kime karşı? Yıllardır soylu soysuz, varlıklı varlıksız, namuslu namussuz ayrımı gözetmeden, her geleni soframa buyur ettim, ahlâksızların paramı yemelerine ses çıkartmadım, ama hiç böyle bir duyguya kapılmadım. Cimrilik ettiğim adam, belli ki rastgele biri değil. Ağırlamaktan kaçındığıma göre, mutlaka önemli biri olmalı."

Bunun üzerine adamın kimliğini öğrenmek ister. Primas olduğunu, eliaçıklığını yerinde görmek için kalkıp geldiğini söylerler. Primas'ın ününü, önemini yıllardır bilen başpapaz çok utanır, konuğu onurlandırmak için elinden ne geliyorsa yapar. Yemekten sonra Primas'a konumuna uygun giysiler giydirtir, parayla bir at verir, isterse gidebileceğini, isterse orada kalabileceğini söyler. Gösterilen konukseverlikten hoşnut kalan Primas, çok teşekkür eder, yaya yola çıkmış olduğu Paris'e at üstünde döner."

Anlayışlı bir insan olan messer Cane, Bergamino'nun ne demek istediğini anlamıştı. Gülümseyerek şöyle dedi:

"Uğradığın zararı, benim cimriliğimi, benden beklediklerini açıkça ortaya dökmek erdemini gösterdin Bergamino.

Doğrusunu istersen cimriliğin oyununa ilk kez geliyorum. Ama merak etme, bir oyun da ben oynayıp, kapı dışarı edeceğim onu."

Bergamino'nun hancıya borcunu ödedi, güzel giysilerinden birini giydirdi sırtına, parayla bir at verdi ve isterse gidebileceğini, isterse orada kalabileceğini söyledi ona.

VIII

*Guiglielmo Borsiere incelikli sözlerle messer Ermino Grimaldi'nin cimriliğini eleştirir**

Bergamino'nun ustalığının övülmesi sona erince, Filostrato'nun yanında oturan Lauretta sıranın kendisine geldiğini anladı. Uyarılmayı beklemeden, gülümseyerek söze girdi:

Sevgili dostlar, dinlediğim öykü, akıllı bir saraylının gözü doymaz bir para babasını nasıl eleştirerek, istediği sonucu aldığını anlatmak isteğini uyandırdı bende. Benim öykümün sonu da, aşağı yukarı dinlediğimiz öykünün sonu gibi. Mutlu sonuca ulaştığı için yine de hoşlanacağınızı sanıyorum.

Vaktiyle Cenova'da messer Ermino de' Grimaldi** adında bir soylu yaşardı. Uçsuz bucaksız toprakları, kasalar dolusu parası, o yıllarda İtalya'da yaşayan zenginlerin en zengini kılıyordu onu (bilmeyen yoktu bunu). Servetinin İtal-

---

* Öykünün konusu bir önceki öykünün konusuna benzer, ancak eski yaşama biçimine özlem ağır basar.

** Grimaldi'ler Cenova'nın soylu ailelerindendir. Guiglielmo Borsiere'yi ise Dante de (*Cehennem* XVI. 67), bu öyküde Floransa'dan çıkıp gittiği belirtilen erdemlerin en iyi temsilcisi olarak anar.

ya'nın en önde gelen serveti olması gibi, cimrilikte, pintilikte de yeryüzünün en cimri, en pintilerinin fersah fersah önündeydi. Bir başkası için elini cebine attığı görülmemişti. Dahası da var. Cenovalıların giyinip kuşanmaya, yiyip içmeye

düşkün olmalarını umursamaz, üstünden başından, boğazından keserdi. Bu nedenle halk Grimaldi'yi atıp, Pinti Ermino'ya çıkarmıştı adını, haklı olarak.

Pinti Ermino parasına para katmayı sürdürürken, günün birinde Cenova'ya Guiglielmo Borsieri adında, oturup kalkmasını bilen, sözü sohbeti yerinde bir saraylı geldi. Bugünkü saraylılara benzer yanı yoktu Guiglielmo'nun. Bugünküler iğrenç, yoz yaşamlarından utanacak yerde, kendilerini soylu yerine koymaya kalkıyorlar. Oysa hödüklerden edindikleri, saray gelenekleriyle bağdaşmayan görgüleri, bilgileriyle çayırlarda otlayan eşeklerin yerine koymaları daha doğru olur. Bir anlaşmazlık, bir düşmanlık mı çıktı, eski saraylılar tarafları uzlaştırmaya çalışırlardı. Evliliği destekler, aile bağlarını, dostluğu pekiştirirlerdi. Nükteli sözleri yorgunlukları giderir,

sarayları neşeye boğardı. Acımasız, ama iyi niyetli oklarını kötülerin kusurlarına yöneltir, hiçbir çıkar beklemezlerdi. Ama bugünküler laf getirip götürmek, insanların arasını açmak, küfür etmek, kara çalmakla, kusurları, ayıpları suçları, üstelik de herkesin gözü önünde sayıp dökmekle, dürüst insanları kandırıp kötü yola itmekle öldürüyorlar vakitlerini. Dedikleriyle, yaptıklarıyla bu iğrenç davranışta ne kadar ileri giderlerse, geleneklerden habersiz zavallı senyörlerden o kadar çok övgü alıyorlar. İçinde yaşadığımız günlerin bu büyük ayıbı, kaç zaman önce bu dünyadan çıkıp giden erdemlerin ardından, insanların kötülük batağında yaşamak zorunda kaldıklarının açık kanıtı.

Neyse, öykümüze dönelim yine; haklı bir öfke, sandığımdan daha öteye sürükleyip götürdü lafı. Evet, Guiglielmo'yu Cenovalı seçkinler çok sevdiler, büyük saygı gösterdiler. Guiglielmo, kentte kaldığı birkaç gün boyunca messer Ermino'nun cimriliği, pintiliği konusunda öyle şeyler duydu ki, merak etti, görmek istedi onu.

Messer Ermino da, Guiglielmo Borsiere'nin değerli biri olduğunu öğrenmişti. Pintiliği görgüsünü bütün bütüne yok etmediği için, konuğu güleryüzle, dostça karşıladı. Dereden tepeden konuştular. Bir ara Ermino, konuğuyla ona eşlik eden bir iki Cenovalıyı yeni yaptırdığı güzel bir eve götürdü. Evi gezdirdi. Sonra da:

"Messer Guiglielmo" dedi, "bu evin büyük salonuna hiç görülmemiş bir resim yaptırmak istiyorum, sizin engin bilginiz, görgünüz var, ne önerirsiniz bana?"

Bu çiğ sözleri dinleyen Guiglielmo, yanıt verdi:

"Messere, hiç görülmemiş bir resim istiyorsanız, ne bileyim aksırığın resmini yaptırın derim. Ama çok istiyorsanız, hiç gördüğünüzü sanmadığım bir şey söyleyeyim, onun resmini yaptırın."

Böyle bir yanıt beklemeyen Ermino:

"Neyin resmini? Söyleyin ne olur" dedi.

Guiglielmo hemen yanıt verdi:

"Eliaçıklığın resmini yaptırın."

Bu sözleri duyunca Ermino öyle büyük bir utanca kapıldı ki, o güne dek benimsediği davranış biçiminin tam tersini benimsedi.

"Dediğiniz resmi yaptıracağım messer Guiglielmo, böylece siz de, başkaları da, eliaçıklığın ne demek olduğunu bilmediğimi, görmediğimi söyleyemeyeceksiniz artık."

Guiglielmo'nun dediklerinden öyle etkilenmişti ki, o günden sonra Ermino Cenova'nın en eliaçık, en iyi yürekli insanı oldu, yabancıları da hemşerilerini de en iyi biçimde ağırladı.

IX

Gaskonyalı bir kadının sözleri
*Kıbrıs kralını vurdumduymazlıktan kurtarır**

Kraliçenin "sıra sende" diyebileceği, bir tek Elissa kalmıştı. Kraliçenin bir şey demesini beklemeden, güleç bir yüzle anlatmaya başladı:

Değerli gençler, rastgele söylenen, art niyet taşımayan bir söz, düşünüp taşınarak yapılan en ağır eleştirilerin sağlayamayacağı sonuçları sağlar, çoğu kez. Lauretta'nın anlattığı

* Boccaccio bu öyküyü *Novellino*'dan alır. İkinci yüzyılın sonlarına doğru yazıldığı sanılan, yazarı bilinmeyen bu kitap yüz öykü içerir.

öykü bunu doğruladı; ben de kısa bir öyküyle bir kez daha doğrulayacağım.

Kıbrıs'ın ilk kralının egemenliği sırasında, Godefroy de Bouillon* Kudüs'ü ele geçirdikten sonra İsa peygamberin mezarını ziyaret eden Gaskonyalı soylu bir kadın, Kıbrıs üzerinden geri dönmeye karar vermişti. Kıbrıs'a ayak basar bakmaz, üç beş kendini bilmezin hakaretine uğradı. Öyle onulmaz bir üzüntüye kapıldı ki, gidip krala başvurmaya karar verdi. Ama herkes, bunun zaman kaybından başka bir işe yaramayacağını söyledi. Kral öyle vurdumduymaz, öyle umursamazdı ki, bir başkasının karşılaştığı haksızlığı gidermek şöyle dursun, her

gün kendisine yapılan ağız dolusu sövgü karşısında bile kılı kıpırdamazdı. Canı isteyen saraya varıp, kem küm etmeden öfkesini kralın yüzüne kusabilirdi.

---

* Godefroy de Bouillon (1061-1100) birinci haçlı seferine katılan Fransız baron.

Bunları duyan kadın, kraldan bir hayır gelmeyeceğini anlamıştı. Ama üzüntüsünü hafifletmenin başka yolu kalmadığından, hiç olmazsa kralın kusurunu yüzüne vurmak amacıyla saraya gitti. Ağlamaklı bir sesle:

"Efendimiz" dedi, "uğradığım haksızlığı cezalandırman için gelmedim önüne. Sana sövüp sayanlara nasıl dayanabiliyorsun, bunu öğretmeni istiyorum senden. Öğret ki, ben de dayanma gücü bulayım. Tanrı tanıktır, elimden gelse üzüntümü seve seve sana aktaracağım, nasıl olsa kolayca dayanabiliyorsun sen."

Bu sözleri dinleyen, uyuşukluk batağına gömülü kral sanki derin bir uykudan uyandı. Kadına sövenlerin cezasını verdi. O günden sonra da, tahtın saygınlığına yönelik her saldırıyı gerektiği gibi cezalandırdı.

X

Bolognalı hekim Alberto
kendisini tefe koymaya kalkan bir kadını
*zor duruma düşürür**

Elissa susunca, son öyküyü anlatma sırası kraliçeye geldi. Kraliçe olanca dişiliğiyle konuşmaya başladı:

Değerli gençler, bulutsuz gecelerde yıldızların gökyüzünü süslemeleri, çiçeklerin kırları bezemeleri gibi, yerinde verilen

* Öyküde sözü edilen Alberto'nun, 1326'dan sonra Bologna Üniversitesinde tıp dersleri veren Alberto Zancari olduğu sanılmaktadır. Tensel sevgiye karşı duygusal sevgiyi savunan Alberto, Rönesans'ın platonik sevgi anlayışının öncülüğünü yapar.

karşılıklar da neşeli toplantıların, eğlenceli söyleşilerin süsleridir. Biz kadınlara da, yeri geldiğinde, sözü uzatmadan, erkekler gibi taşı gediğine koymak yaraşır. Ama nerede artık böyle kadın, kendisine yöneltilen iğneli bir lafın altında yatanı anlayıp da hemen karşılığını verebilecek bir kadın göstersene, diyebilirsiniz. Haklısınız. Utanılacak durumdayız bugün. Analarımızın bu erdemi, yerini giyinip kuşanmaya bıraktı günümüzde. En süslü, en cicili, en alacalı giysiyi sırtına geçiren, herkesten daha çok saygınlık kazandığını sanıyor. Bilmiyor ki, bu giysiler pekâlâ bir eşeğe de yaraşır, ama saygınlık kazandırmaz eşeğe.

Bu dediklerimden utanç duyuyorum, ama başkalarına çuvaldız batırırken, kendimize de iğne batırmamız gerektiğini belirtmek istiyorum. İşte bu allı pullu, süslü püslü, mermer yontular gibi duyarsız kadınlar ağızlarını açınca, keşke açmaz olsaydı dedirtirler insana. Kadınlı erkekli bir toplantıda nasıl davranılması gerektiğini bilmeyişlerini, ahlâk kurallarına sığınarak örtbas etmeye çalışırlar. Sanki hizmetçiden, çamaşırcıdan, fırıncıdan başkasıyla konuşmayanların dışında namuslu kadın olamazmış gibi, budalalıklarına namus adını yakıştırırlar. Oysa, ileri sürdükleri gibi, doğa dillerine gem vurmak isteseydi, kuşkusuz başka bir yol bulurdu bunun için.

Her konuda olduğu gibi, konuşurken de konuşulan yeri, zamanı, dinleyenleri dikkate almak gerekir. Karşınızdakinin gücünü iyi hesap etmezseniz, onun yüzünü kızartmak için söylediğiniz bir söz geri tepip sizin yüzünüzü kızartabilir. Sakın bu açmaza düşmeyin. Kadınlar her şeyin kötü yanını görürler, denir; bu sözü haklı kılacak davranışlardan da kaçının. Anlatacağım öykü, bu yolda yardımcı olabilir size. Soylu ruhlarınız nasıl ayrıcalıklı kılıyorsa sizi, istiyorum ki, davranışlarınızın kusursuzluğu da herkesten ayırsın sizi.

Birkaç yıl öncesine dek Bologna'da, ünü dünyanın dört

bucağına yayılmış Alberto adında bir hekim yaşıyordu; belki hâlâ yaşıyordur. Alberto yetmişine merdiven dayamıştı, vücudu doğal sıcaklığını neredeyse yitirmişti ama, gönlündeki sevda ateşi sönmemişti. Bir yortu günü, adının Margherita

de' Ghisolieri olduğu söylenen güzel mi güzel bir dul görmüş, kadına tutulmuştu. Yaşlı gönlünü öyle güçlü bir sevda ateşi tutuşturmuştu ki, güzel kadının alımlı, anlamlı yüzünü görmediği günlerin gecesinde, gözüne uyku girmez olmuş, toy delikanlılara dönmüştü.

Her gün, kimi kez yaya, kimi kez de atlı, kadının evinin önünden geçip duruyordu. Margherita'nın da, arkadaşlarının da dikkatini çekmeye başlamıştı bu geliş gidişler. Sanki sevda ateşi gençlerin yüreklerinden başka yüreklere düşüp yerleşemezmiş gibi, yaşlı adamın duygularıyla dalga geçmeye başlamışlardı kadınlar.

Bir yortu günü Margherita başka kadınlarla birlikte kapısının önünde otururken, Alberto göründü yine, uzaktan. O yöne geliyordu. Kadınlar Alberto'yu eve çağırıp ağırlamayı

kararlaştırdılar. Sonra da sevdasını alaya alacaklardı. Dedikleri gibi yaptılar. Hep birlikte ayağa kalkıp içeri buyur ettiler onu. Serin avluda güzel şaraplar, çörekler sundular. En sonunda da lafı getirip, bir sürü yakışıklı, gösterişli, soylu delikanlının peşinde koştuğu böyle güzel bir kadına nasıl olup da tutulduğunu sordular.

Alberto, kendisiyle inceden inceye alay edilmek istendiğini anlamıştı. Gülümseyerek yanıt verdi:

"Madonna* benim birini sevmem aklı başında hiç kimseyi, en başta da gönlümü kaptırdığım sizi şaşırtmamalı. Yaşlıların, sevişmek için gerekli güçten, kuvvetten yoksun olabilmeleri, sevgi dürtüsünden, kimi seveceklerini seçmek yeteneğinden yoksun oldukları anlamına gelmez. Üstelik gençlerden deneyimli olurlar. Peşinizde onca genç koşarken, yaşıma başıma bakmadan beni size yönelten umuda gelince. Kimbilir kaç kez, kadınların ikindi kahvaltısında bakla, pırasa yediklerini gördüm. Pırasa pek lezzetli değildir ama, başı o kadar kötü olmaz, ağızda az çok tat bırakır. Ama siz kadınlar iştahınızı yanlış yere yöneltir, pırasanın başını elinize alıp, pis kokulu saplarını yersiniz. Sevgili seçiminde de böyle bir yanılgıya düşmüş olmayasınız? Yanılgıya düşmeseniz beni seçer, ötekilere sırt çevirirdiniz."

Margherita ile öteki kadınlar oldukça utanmışlardı. Margherita şöyle dedi:

"Yakışıksız davranışımıza ölçülü, saygılı bir karşılık verdiniz. Sizin gibi olgun, değerli bir kişinin sevgisi beni ancak onurlandırır. Saygınlığımdan bir şey yitirmedikçe her isteğinizi yerine getirmeye hazırım."

Yaşlı adam kadına teşekkür etti, izin isteyip güle oynaya

* Eskiden, soylu kadınlar için kullanılan san.

çıkıp gitti. Kadın karşısındakinin kimliğini dikkate almamış, onun sırtını yere getireyim derken, kendi sırtı yere gelmişti. Aklınızı kullanırsanız, siz de bu duruma düşmezsiniz.

Alçalan güneş akşamın yaklaştığını haber veriyordu. Genç kadınlarla üç erkek arkadaşları öykü anlatmayı bitirdiklerinde, sıcaklık azalmıştı. Kraliçe neşeli bir sesle:

"Sevgili dostlar, bir günlük kraliçeliğim sona eriyor, size yeni bir kraliçe belirlemekten başka bir işim kalmadı. Kendisine de bize de, dürüst, keyifli bir yaşantı sağlamanın yolunu, o belirleyecek. Gerçi daha gece bastırmadı ama, düşünüp taşınmaya zaman tanınmazsa, geleceğe ilişkin sağlıklı kararlar alınamaz. Kraliçenin bir gün sonrası için uygun kararlar alabilmesi amacıyla, içinde bulunduğumuz saatin, ertesi günün başlangıcı olmasını öneriyorum. Ve, canlılara can bağışlayan Yaratan'ın onuruna, ikinci günün kraliçeliğini çok akıllı bir kadın olan Filomena üstlenecek, topluluğumuzu o yönetip, bize mutluluklar sağlayacak."

Bunları dedikten sonra Pampinea yerinden kalktı, defne yapraklarından tacı başından çıkartıp, saygıyla Filomena'ya giydirdi. Yeni kraliçenin önünde önce o eğildi, öbür kadınlarla üç erkek de aynı şeyi yaparak, kraliçenin buyruğuna girdiklerini belli ettiler.

Pampinea'nın sözlerinin ardından taç giyen Filomena'nın yüzünü hafif bir pembelik kaplamıştı. Ama hemen kendini toparlayıp önce Pampinea'nın yapmış olduğu işbölümünün geçerli olduğunu söyledi, ertesi sabah neler yapılacağını, yemekte neler yeneceğini belirledi, sonra da bulundukları yerde kalmaya karar verip şunları dedi:

"Çok sevgili dostlar, Pampinea, benim erdemlerimden çok, kendi inceliğinin etkisiyle, aranızdan beni kraliçe seçti; ben de ortak yaşamımızı kendi görüşüme göre değil, sizin ve

benim ortak kararlarımıza göre düzenleyeceğim. Neler tasarladığımı bilmeniz, tasarladıklarımı onaylamanız ya da değişiklik önerileri getirebilmeniz için, düşündüklerimi kısaca aktarmak istiyorum size. Pampinea'nın bugün uyguladığı ilkeler, eğer yanlış değerlendirmiyorsam, iyi vakit geçirten, övgüye değer ilkelerdi. Aşırı tekdüzelik ya da başka bir neden bıkkınlığa yol açmadıkça, değiştirilmemeleri gerektiğine inanıyorum. Kurulan düzenin sürmesi için gereken önlemleri aldırdım. Şimdi gidip biraz oyalanacağız, gün batımından az önce de açık havada yemek yenilecek. Yemekte şarkılar söylenecek, başka eğlenceler de olacak, sonra da yatma saati gelecek. Yarın sabah erkenden kalkacağız. Yine isteyen istediği yere gidip, istediği gibi vakit geçirecek. Yemek yiyip öğle uykusuna yattıktan sonra, bugün yaptığımız gibi buraya dönüp, yine hem yararlı, hem keyifli öyküler anlatacağız. Geç saatte kraliçe seçildiği için Filomena'nın başlatamadığı bir uygulamayı başlatmak istiyorum. Öykülerimizi belirli bir konunun sınırları içine oturtacağız, herkesin bu konuya uygun güzel bir öykü hazırlayabilmesi için, önceden gerekli açıklamaları yapacağız. Şimdi bir konuyu onayınıza sunmak istiyorum. Dünya kurulalı beri insanların yazgının elinde oyuncak olduğunu, dünya durdukça da olmayı sürdüreceğini, hepiniz kabul edersiniz. Her birimizin, böyle umutsuz bir duruma düştükten sonra, mutlu bir sona ulaşabilmeyi başaranlarla ilgili bir öykü anlatmasını öneriyorum."

Kadınlar da, erkekler de paylaştılar bu öneriyi, böyle öyküler anlatmayı kabul ettiler. Bir tek, Dioneo söz aldı, herkes susunca.

"Madonna, herkes gibi ben de önerinizi benimsiyor, uygulanmasını destekliyorum. Ama sizden bir ayrıcalık diliyor, bu ayrıcalığın birliğimiz süresince geçerli olmasını istiyorum. İstediğim şu: benim, seçilen konuya uygun öykü anlatmak

yükümlülüğüm olmasın, istediğim öyküyü anlatayım. Bu isteğimin kimseyi, elimde anlatacak öykü olmadığı sonucuna vardırmaması için de, hep son öykücü olmaya hazırım."

Dioneo'nun neşe saçan, şakaya doymayan yapısını bilen kraliçe, bu isteğin tek amacının, aynı konunun bıkkınlık yaratması durumunda, gülünç bir öyküyle ortalığı kırıp geçirmek olduğunu anlamıştı. Ötekilerin de onayı ile, istenilen ayrıcalığı tanıdı.

Sonra herkes yerinden kalktı, ağır adımlarla, küçük bir tepeden inen, suları pırıl pırıl bir dereye doğru yürüdü. Ağaçlıklı bir vadiye ulaşan dere, beyaz taşlarla yeşil çayırlar arasından süzülüyordu. Genç kadınlar kolları, ayakları çıplak olarak suya girip, birbirleriyle şakalaştılar. Yemek saati yaklaşınca eve dönüp güzel bir yemek yediler. Yemekten sonra çalgılar geldi. Kraliçe Lauretta'nın dans etmesini, Emilia'nın şarkı söylemesini, Dioneo'nun da lavta ile şarkıya eşlik etmesini istedi. Bunun üzerine Lauretta dans etmeye başlarken Emilia da bir sevda türküsü söylemeye koyuldu:

Öyle seviyorum ki güzelliğimi
hiçbir sevgi, hiçbir istek tutamaz
onun yerini.

Baktıkça aynada kendime
görüyorum ruhumu doyuran değeri,
ne yeni olaylar, ne eski tasalar
elimden alabilir bu sevgiliyi;
hangi başka nesne
yüreğimde yeni
bir tutku tutuşturabilir ki?

Böyle bir değer kaçıp gitmez

avundur beni dediğimde,
Öyle yumuşak karşılık verir ki sevincime,
anlatmaya sözler yetmez,
aynı tutkuyla tutuşmadıkça
anlamını bilemez
kimse.

Ona diktikçe gözlerimi,
içimdeki ateş daha da artıyor.
kendimi ona veriyor, ona bırakıyor,
sunduklarının tadına varıyorum:
daha da yaklaşıp,
yeryüzünde tadılmamış
sevinçler bekliyorum.

Kimi sözcükleri, üzerinde düşünmeye değer nitelikte olan şarkının nakaratını hep birlikte söylediler. Bu kısa gecenin birkaç saati geçtiği için, kraliçe ilk günü sona erdirmek kararına vardı. Meşaleleri yaktırıp, herkesin odasına çekilip yatmasını istedi. Kraliçenin isteği yerine getirildi.

Decameron'un birinci günü
sona eriyor,
Filomena'nın başkanlığında başlayan
ikinci günde,
zor bir duruma düştükten sonra
mutlu bir sona ulaşabilmeyi başaranlardan
söz ediliyor.

Güneş ışığı yeni bir gün başlatıyordu. Yemyeşil dallarda şakıyan kuşlar, kulaklara ağaran günün haberini ulaştırıyorlardı. Genç kadınlarla üç erkek kalktılar, bahçeye çıkıp çiyin nemlendirdiği çimenlerin üstünde yürüdüler ağır adımlarla. Dört bir yana dağılıp, güzel taçlar ördüler, yapraklardan, dallardan. Bir gün önce yaptıklarını yinelediler. Açık havada yenen yemekten sonra, kısa bir dansı uyku saati izledi. Öğle uykusundan, kraliçenin istediği saatte kalktılar; dışarı çıkıp, Filomena'nın çevresinde bir halka oluşturarak, çimenlere oturdular. Başına defne yapraklarından tacını takan, uzun boylu, güzel yüzlü Filomena, gözlerini teker teker arkadaşlarının üzerinde dolaştırdıktan sonra, yeni öyküleri Neifile'nin başlatmasını istedi. Neifile hiç nazlanmadı, seve seve anlatmaya başladı:

I

*Kötürüm taklidi yapan Martellino, ermiş Arrigo'nun cesedi üstünde iyileşir. Yalanı ortaya çıkınca, dayak yer, tutuklanır. Asılmak tehlikesinden son anda kurtulmayı başarır**

Çok sevgili kadınlar, saygı gösterilmesi gereken bir konuda, başkalarıyla alay etmeye kalkışacak olursak, çoğu kez zor duruma düşer, başımıza gelene katlanmak zorunda kalırız. Kraliçemizin isteğini yerine getirmek, belirlediğimiz konuya uygun bir öyküyü hepinizden önce anlatmak amacıyla, Floransalı birinin önce nasıl bir tersliğe kurban olduğunu, sonra da işin içinden nasıl sıyrıldığını anlatacağım size.

Kısa bir süre önceye dek, Trivigi'de yaşayan Arrigo** adında bir Alman vardı. İsteyen oldukça hamallık yapan, yoksul biriydi. Dürüst bir yaşam sürdüğü için herkes sever, sayardı. Öyle ki, Trivigi halkının dediğine göre, ben onların yalancısıyım, ruhunu teslim eder etmez, Trivigi'nin en büyük kilisesinin bütün çanları, kimse iplerine asılmadan çalmaya başlamıştı. Bu olay mucize olarak değerlendirilmiş, Arrigo'nun ermiş olduğuna inanmıştı herkes. Bütün kent halkı, ölünün yattığı eve akın etmişti. Cenaze bir ermişin cenazesi gibi büyük kiliseye götürülmüş, topallar, kötürümler, körler, sakatlığı hastalığı olanlar, ölüye dokununca iyileşirler umuduyla, kiliseye getirilmişlerdi.

---

* Cepparello öyküsü gibi, bu öykü de körinançları kınar.

** Hamallık yapan ermiş Arrigo, 1315'te Treviso'da ölmüştür.

Bu kalabalıkta, kargaşada Trivigi'ye üç de hemşerimiz gelmişti. Birinin adı Stecchi, öbürünün Martellino, üçüncünün de Marchese idi. İşleri, senyörlerin saraylarında şaklabanlık yaparak, ellerini ayaklarını büküp, kıvırarak seyircileri eğlendirmekti. İlk kez geldikleri Trivigi'de insanların telaşını görüp, nedenini öğrenince, gidip ölüyü görmek istediler. Eşyalarını bir hana bıraktılar. Marchese:

"Gidip bu ermişi görmek istiyoruz ama, nasıl gideceğiz? Benim bildiğim, buranın senyörü, düzeni sağlamak için alanı Almanlarla*, başka silahlı adamlarla doldurmuş. Üstelik kilise de tıkabasa doluymuş, kimse giremiyormuş artık içeriye."

Martellino gidilmesinden yanaydı:

"Bu yüzden vazgeçecek değiliz ya. Ermişin yanına varmanın bir yolunu bulurum ben" dedi.

"Nasıl bulursun?" diye sordu, Marchese.

---

* Paralı askerler.

"Dinle" dedi Martellino. "Ben kötürüm kılığına girerim. Yürüyemediğim için bir kolumdan sen omuzlarsın, bir kolumdan da Stecchi. Ermişin beni iyileştirmesi için kiliseye götürüyormuş gibi yaparsınız. Halimizi gören herkes, açılıp yol verir."

Marchese ile Stecchi'nin akılları yattı bu işe. Hiç oyalanmadan handan çıktılar, tenha bir yere geldiklerinde Martellino ellerini, parmaklarını, kollarını, bacaklarını burktu, sonra da ağzını, gözlerini, bütün yüzünü çarpıtıp ürkünç bir görünüşe büründü; onu görüp de, artık iyileşemez bir kötürüm saymamak elde değildi. Marchese ile Stecchi, Martellino'yu kollarından kavradılar, acıyan bakışların arasından geçip kiliseye yöneldiler. Öndekilerden "Tanrı rızası" için yol istiyorlar, bu istek hemen yerine getiriliyordu. Kısa süre içinde, herkesin ilgisini üzerlerinde toplayarak "Yol verin! Yol verin!" sesleri arasında, ermiş Arrigo'nun ölüsünün bulunduğu yere vardılar. Burada bulunan kimi iyi yürekli insanlar, hemen Martellino'yu kaldırıp, sağlığına kavuşsun diye, ölünün üstüne oturttular. Herkes merakla ne olacağını beklemeye koyuldu. İşinin ustası Martellino, önce parmaklarından birini oynattı, ardından bir elini açtı, sonra kolunu oynattı, vücudunu doğrulttu. Bunu görenler ermiş Arrigo'yu öyle övgülere boğmaya başladılar ki, oluşan gürültüde, gök gürlese duyulmazdı.

Ne var ki, az ötede Martellino'yu çok iyi tanıyan bir Floransalı duruyordu. Sürüklenerek getirildiğinde tanıyamadığı Martellino'yu, doğrulunca tanımış, kahkahalarla gülmeye başlamıştı:

"Vay namussuz!" diye bağırdı, "nasıl da yutturdu kötürüm olduğunu!"

Bu sözleri duyan Trivigililer sordular:

"Nasıl, kötürüm değil miydi?"

"Ne kötürümü, sizin, benim gibi sapasağlam. Ama gördüğünüz gibi, istediği kılığa sokar kendini. Ustüne yoktur bu konuda."

Bu sözler yetti. Kalabalık ileriye doğru dalgalandı. Herkes bağırıyordu:

"Tanrıyla, ermişlerle dalga geçen bu haini yakalayın. Kötürüm değilmiş. Ermişle dalga geçmek için kötürüm kılığına girmiş!"

Bu sözler üzerine Martellino'yu bulunduğu yerden alaşağı ettiler, saçlarından yakalayıp sırtındaki giysileri parçaladılar; sille tokat dövmeye başladılar. Dayağa katılmamayı, kimse kendine yediremiyordu. Martellino Tanrı adına aman diliyor, elinden geldiğince kendisini korumaya çalışıyor, ama bir sonuç elde edemiyordu. Üstüne gelenlerin sayısı durmadan artıyordu.

Bu durumu gören Stecchi ile Marchese işlerin sarpa sardığını anlamışlardı. Başlarına bir şey gelmesinden çekindikleri için arkadaşlarının yardımına koşamıyorlardı. Yardım etmek bir yana, herkesle birlikte "öldürün" diye bağırıyorlardı; ama bir yandan da arkadaşlarını halkın elinden kurtarmanın yolunu arıyorlardı. Eğer Marchese'nin aklına birden bir çare gelmeseydi, Martellino hiç kuşkusuz orada can verirdi. Marchese dışarıda askerlerin olduğunu biliyordu. Olanca hızıyla yanlarına gidip, komutanı buldu.

"Ne olursunuz yardımcı olun bana, dedi. İçeride bir yankesici var, kesemi çarptı. Yüz altın florin vardı içinde. Adamı yakalayıp parama kavuşturun beni."

Bu sözler üzerine bir düzine çavuş içeri dalıp, dayaktan canı çıkmış Martellino'nun yanına vardılar. Binbir güçlükle halkın elinden kurtarıp hükûmet konağına götürdüler. Adamın kendileriyle alay etmesine bozulan birçok kişi de peşlerinden gitti. Yankesicilik nedeniyle tutuklandığını öğrenin-

ce, bu durumu fırsat bilip, Martellino'nun kendilerini de çarptığını söylediler.

Sert bir adam olan yargıç, bu şikâyetleri duyunca, Martellino'yu bir kenara alıp sorguya çekti. Martellino sorulara şakayla karışık karşılıklar veriyor, işin önemini kavramışa benzemiyordu. Öfkelenen yargıç, suçunu itiraf etmesi için sanığın falakaya yatırılmasına karar verdi. Suçunu itiraf edince de, ipe çekilecekti. Sanık yere yatırılınca, yargıç şikâyetçilerin dediklerinin doğru olup olmadığını sordu. Martellino inkâr etmenin işe yaramayacağını anlamıştı.

"Efendim" dedi, "size doğruyu söylemeye hazırım, ama daha önce, beni suçlayanlar keselerini nerede, ne zaman çaldığımı söylesinler. Söylesinler ki, ben de size neyi yapıp, neyi yapmadığımı söyleyeyim."

"Beğendim bu yanıtı" dedi yargıç.

Bir iki şikâyetçiyi çağırttı. Kimisi kesesinin sekiz gün önce, kimisi altı, kimisi dört gün önce çalındığını söyledi; kesesinin o gün çalındığını söyleyen bile oldu. Bunları duyan Martellino:

"Efendim, bunların hepsi de yalan söylüyor. Ben ilk kez geliyorum bu yöreye, üstelik az önce geldim. Gelir gelmez de ermişin ölüsünü görmeye gitmek hatasına düşüp, bir güzel dayak yedim. Halimi görüyorsunuz. Dediklerimin doğruluğunu, kente gelen yabancıların adlarının yazıldığı kütüğe bakarak anlayabilirsiniz. Hancıya da sorabilirsiniz. Sözlerimin doğruluğuna inanacak olursanız, bu haydutların beni parçalayıp öldürmelerine izin vermeyin."

Bu sırada, yargıcın arkadaşlarını sorguya çekip falakaya yatırdığını öğrenen Marchese ile Stecchi telaşa kapılmışlardı:

"Bu iş kötü oldu, yağmurdan kaçıralım derken, doluya tutulmasına yol açtık zavallının" diyorlardı.

Ne yapacaklarını bilememenin telaşı içinde hancıya gittiler. Olup biteni anlattılar. Hancı kıkır kıkır güldü, onları

Trivigi'de oturan, senyörün çok saydığı Sandro Agolanti adında birine götürdü. Üçü birden olayı ayrıntılarıyla anlatıp, Martellino'yu kurtarmasını istediler. Sandro da önce kahkahalarla güldü, sonra senyöre gidip Martellino'nun serbest bırakılmasını istedi; isteği kabul edildi. Martellino'yu almaya gidenler, adamı yargıcın önünde, don gömlek, korkudan tir tir titrer buldular. Yargıç gösterdiği kanıtları yeterli bulmamıştı. Belki de Floransalıları sevmediği için, sanığı ipe çekmeye hazırlanıyordu. Senyörün buyruğunu bile hemen yerine getirmedi. Ama sonunda istemeye istemeye de olsa adamı salıvermek zorunda kaldı.

Senyörün huzuruna çıkartılan Martellino olup biteni anlattı. Trivigi'den çıkıp gitmesine izin verilmesini istedi. Floransa'ya dönmedikçe, darağacının ilmeğini boynunda duyumsayacaktı. Senyör, üç arkadaşın başından geçenlere bol bol güldükten sonra, her birine birer giysi verdi. Büyük bir tehlikeden hiç ummadıkları biçimde sıyrılmayı başaran üç arkadaş, sağ sağlam evlerine döndüler.

II

*Soyulduktan sonra Castel Guiglielmo'ya varabilen Rinaldo d'Asti dul bir kadının konuğu olur; zararı giderilir, sapasağlam evine döner**

Neifile'den dinledikleri Martellino'nun serüveni ka-

* Bedeni yardıma gereksinme duyan yakışıklı bir erkekle, gönlü yardıma gereksinme duyan varlıklı bir dulun karşılaşmasını, erkek -Boccaccio'nun alaycı bir dille belirttiği gibi- ettiği dualara bağlar. La Fontaine de bu konuyu bir masalında işleyecektir.

dınları, erkeklerden de en çok Filostrato'yu uzun uzadıya güldürdü. Filostrata, Neifile'nin yanında oturuyordu. Kraliçe öykü anlatmayı onun sürdürmesini istedi; Filostrato hemen anlatmaya başladı:

Güzel kadınlar, dinsel öğelerin, aksiliklerin ve sevdanın iç içe girdiği bir öykü anlatacağım. Bu öykü hem, sevdanın dikenli yollarında yürüyenler için yararlı olacak, hem de ermiş Giuliano'ya* dua etmeden yola çıkmanın konaklama zorluğu doğurduğunu gösterecek.

Ferrrara markisi Azzo** döneminde, Rinaldo d'Asti adında bir tacir alışveriş için Bologna'ya gelmişti. Alacakları-

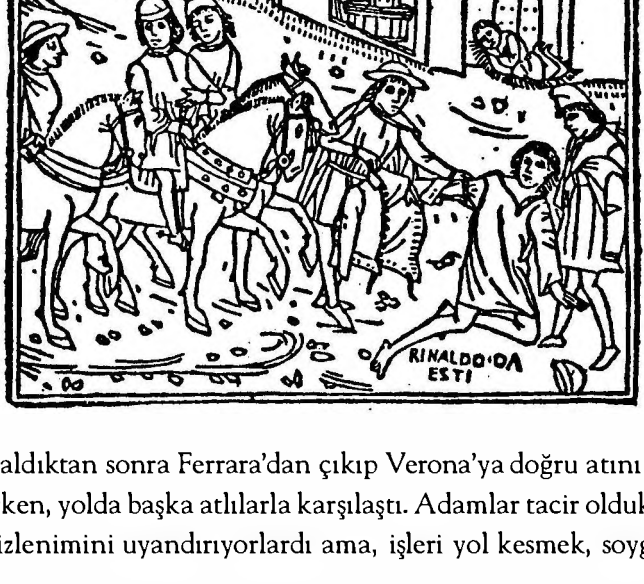

nı aldıktan sonra Ferrara'dan çıkıp Verona'ya doğru atını sürerken, yolda başka atlılarla karşılaştı. Adamlar tacir olduklarını izlenimini uyandırıyorlardı ama, işleri yol kesmek, soygun

* Yolcuları koruduğuna inanılan ermiş.
** Büyük olasılıkla, 1308'de ölen VIII. Azzo.

yapmaktı. Rinaldo boş bulunup, onlarla ahbaplık etmeye, birlikte yol almaya koyuldu. Rinaldo'nun tacir olduğunu öğrenen haydutlar, üstünde para olduğunu düşünüp, ilk fırsatta onu soymaya karar verdiler. Kuşku uyandırmamak için, dürüst, alçakgönüllü insanlar gibi davranmaya, akıllı, edepli sözler etmeye özen gösteriyor, yol arkadaşlarına saygıda kusur etmemek için ellerinden geleni yapıyorlardı. Yanında atlı uşağından başka kimse bulunmayan Rinaldo, bu rastlaşmadan çok hoşnuttu. Yol boyunca konudan konuya atlayarak sohbet ederken, söz bir ara, insanların Tanrı'ya ettikleri dualara geldi. Haydutlardan biri -üç kişiydiler- Rinaldo'ya döndü:

"Peki siz, hangi duayı edersiniz yolculuğa çıkarken?" diye sordu.

Rinaldo karşılık verdi:

"Doğrusunu isterseniz, bu işlerden pek anlamam, fazla dua bilmem. Eski kafalı adamım ben, işi oluruna bırakırım. Ama yine de yolculukta her sabah handan çıkarken, ermiş Giuliano'nun anasının, babasının ruhlarına birer Pater noster ile Ave Maria okurum. Sonra da o gece konaklayacak bir han bulmama yardımcı olsunlar diye, Tanrı'ya, ermişe dua ederim. Yolculuk ederken kaç kez büyük tehlikelerle karşılaştım, ama hep işin içinden sıyrılıp, gece iyi bir hana kapağı atmayı başardım. Artık inanıyorum, ermiş Giuliano, Tanrı'nın yardımcı olmasını sağlıyor bana. Sabah dua etmeden yola çıkacak olursam, gün boyunca yolculuk rahat geçmez, gece de yatacak yer bulamam."

Soruyu sormuş olan haydut üsteledi:

"Bu sabah da dua etmiş miydiniz?"

"Elbette."

İşin nereye varacağını bilen haydut, içinden:

"İyi ki etmişsin" dedi. "Bir aksilik olmazsa, bu gece zor yatacak yer bulursun." Sonra sesini yükseltti:

"Ben de çok yolculuk yaparım. Sizin ettiğiniz duayı başkaları da övdüler ama, yine de etmedim hiç. Buna karşılık gece ortada kaldığım olmadı. Bakalım bu gece kim daha iyi bir yer bulacak, duasını etmiş olan siz mi, yoksa etmemiş olan ben mi? Doğrusunu isterseniz, ben *Dirupisti*, *Intemerata* ya da *De profundis** dualarını ederim. Ninem derdi hep, çok etkiliymiş bu dualar."

Böyle dereden tepeden konuşarak yol alırken, haydutlar kafalarındaki alçaklığı gerçekleştirmek için uygun zamanı, yeri kolluyorlardı. Hava artık kararmıştı. Castel Guiglielmo'nun ötesindeki bir dereden geçerken, üç soyguncu havanın kararmış, yerin de ıssız, kuytu olmasından yararlanarak Rinaldo'ya saldırıp, soydular onu. Don gömlek bırakıp, atını aldılar.

"Bak bakalım, ermiş Giuliano bu gece yatacak yer ayırmış mı sana. Bizim yerlerimiz nasıl olsa hazır" diyerek, atlarını derenin karşı kıyısına doğru sürdüler. Rinaldo'nun uşağına gelince, efendisinin saldırıya uğradığını görünce, yardımına koşacak yerde korkudan hayvanını geri çevirip, dört nala Castel Guiglielmo'ya doğru sürmüştü. Gece buraya varmış, efendisinin başına geleni unutup, bir hana inmişti.

Rinaldo don gömlek kaldığı gibi, ayakları da çıplaktı. Hava buz gibiydi, lapa lapa kar yağıyordu. Ne yapacağını bilemeyen Rinaldo, gecenin karanlığında tirtir titreyerek, dişleri birbirine vurarak, soğuktan ölmemek için geceyi geçirebileceği bir sığınak arıyordu çevrede. Ne var ki o yörede kısa bir süre önce savaş olduğu için, her yer yakılıp yıkılmıştı. Soğuğun kamçıladığı Rinaldo koşar adım Castel Guiglielmo'ya doğru gitmeye başladı. Uşağının oraya mı, yoksa başka bir ye-

---

* Bu dualardan Meryem'e yöneltilen ikincisi çok uzun olduğu için "kafa ütüleme" anlamına gelirdi. Haydutlar bu üç duaya sırayla "kötek, sözlü gözdağı, öldürme" anlamını yüklüyorlar.

re mi gittiğini bilmiyordu. Ama oraya varabilirse, Tanrı'nın kendisine yardımcı olacağına inanıyordu. Castel Guiglielmo'ya daha bir mil varken gece iyice bastırınca, yavaşlamak zorunda kaldı. Öyle ki, surların önüne vardığında kapıları kapalı, asma köprüleri havaya kalkmış buldu. İçeri giremedi. Acılar, gözyaşları içinde hiç olmazsa kardan korunabileceği bir saçak aramaya koyuldu çevresinde. Sonunda surların dışına doğru çıkıntı yapan bir ev ilişti gözüne. Gidip, günün doğmasını orada beklemeye karar verdi. Evin altına varınca kapalı bir kapı gördü. Kapının önünde de saman vardı. Samanın üstüne büzüldü, onca bağlılığına karşılık kendisini yüzüstü bırakan ermiş Giuliano'ya veriştirmeye koyuldu. Oysa ermiş Giuliano, Rinaldo'yu unutmamıştı, çok geçmeden güzel bir barınak sağlayacaktı ona.

Castel Guiglielmo'da dul bir kadın oturuyordu. Vücudunun güzelliği dillere destandı. Azzo markisi kadını çılgın gibi seviyor, gözünün önünden ayırmıyordu. Rinaldo'nun dibine sığındığı evde işte bu kadın oturuyordu. Marki, bir gün önce, geceyi sevgilisiyle birlikte geçirmek için kasabaya gelmişti. Hamamın yakılması, güzel bir sofra donatılması için haber göndermişti kadına. Dedikleri yerine getirilmişti. Ama kadın markiyi beklerken, kapıyı bir uşak çalmış, efendisinin atına atlayıp yola çıkmak zorunda kaldığı, bu nedenle gelemeyeceği haberini getirmişti. Bu haberi verdikten sonra da çıkıp gitmişti. Habere bozulan kadın, ne yapacağını bilememiş, marki için hazırlanan hamama girip yıkandıktan sonra, yemeğini yiyip yatmaya karar vermişti. Hamam, talihsiz Rinaldo'nun sığındığı kapının yanındaydı. Hamama giren kadın, iniltiler, leylek sesine benzer çene tıkırtıları* duydu. Hizmetçisini çağırdı.

---

* Dante'nin ünlü dizesinden: *dişleri leyleklerin gagaları gibi tıkırdıyordu.* (Cehennem, XXXII, 36)

"Yukarı çıkıp bak bakalım, duvarın dibindeki kapıda kim var; ne istiyor, ne yapıyor öğreniver" dedi.

Hizmetçi gidip baktı. Karanlık çok yoğun olmadığı için, dediğim gibi don gömlek, yalın ayak bir adamın tirtir titremekte olduğunu gördü. Kim olduğunu sordu. Rinaldo öyle titriyordu ki, sözcükler ağzından bin güçlükle çıkıyordu. Kısaca kim olduğunu, başına geleni anlattı. Sonra da yalvaran bir sesle, gecenin soğuğunda ölümle başbaşa bırakılmamasını istedi. Hizmetçi kız adama acımıştı. Koşup her şeyi hanımına anlattı. Kadında da aynı duygu uyandı. Kapının anahtarının kendisinde olduğu aklına geldi. Marki kimi kez, kimseye görünmemek için bu kapıdan girerdi eve.

"Haydi git kapıyı aç, dedi, nasıl olsa yedirecek yemeğimiz, yatıracak yerimiz var."

Bu insanca davranışa çok sevinen hizmetçi kız, gidip kapıyı açtı, adamı içeri aldı. Rinaldo'nun donmak üzere olduğunu gören kadın:

"Haydi durma, teknenin içine giriver, su sıcacık daha" dedi.

Rinaldo nazlanmadan söyleneni yaptı. Sıcak suda kendine geldi, sanki ölmüş de, yeniden dirilmiş gibiydi. Kadın Rinaldo'ya, kısa bir süre önce ölen kocasının giysilerinden verdi. Giysiler ısmarlama gibi oturdu Rinaldo'nun üstüne. Kadının göndereceği haberi beklerken, Rinaldo bir yandan da kendisini kötü geçecek bir geceden kurtarıp, böyle güzel bir yer sağlayan Tanrı'ya, ermiş Giuliano'ya dualar ediyordu.

Bu arada kadın dinlenmiş, salondaki ocağı yaktırmıştı. Salona gidince, konuğun ne yaptığını öğrenmek istedi. Hizmetçi kız:

"Giyinip kuşandı" dedi "Yakışıklı biri, üstelik görgülü, terbiyeli izlenimi uyandırıyor."

"Git çağır öyleyse, gelip ısınsın. Akşam yemeği de yer, karnı açtır nasıl olsa."

Rinaldo salona girince, seçkin bir kadın karşısında olduğunu anladı. Saygıyla selam verip, yaptığı iyiliğe elinden geldiğince teşekkür etti. Adamın görünüşüne bakıp, söylediklerini dinleyen kadın, hizmetçisine hak verdi. Güleryüz gösterip, Rinaldo'yu yanıbaşına, ateşin karşısına oturttu. Sonra da başından geçenleri anlatmasını istedi. Rinaldo her şeyi bir bir anlattı. Daha önce Castel Guiglielmo'ya gelen uşağın söyledikleri, kadının da kulağına ulaşmış olduğundan, Rinaldo'nun sözlerinin doğruluğuna inandı. Uşağı konusunda bildiklerini Rinaldo'ya aktardı, ertesi sabah onu kolayca bulabileceğini söyledi.

Yemek hazırdı. Kadın isteyince kalktılar, ellerini yıkayıp, masaya oturdular. Rinaldo uzun boylu, yakışıklı, orta yaşlı ama genç görünüşlüydü. Oturup kalkmasını bilir, sözü sohbeti dinlenirdi. Kadın alıcı gözüyle bakıp, hoşlanmıştı ondan. Markiyle birlikte geçireceği gecenin uyandırdığı istek dipdiriydi daha içinde. Yemek bitip de sofra toplanınca, bir de hizmetçisine danışmak istedi. Marki kendisine oyun oynadığına göre, talihin karşısına çıkarttığı bu fırsattan yararlanması doğru olmaz mıydı? Hizmetçi kız hanımının içinden geçenleri bildiği için, destekledi onu. Kadın, Rinaldo'yu tek başına bıraktığı ocağın başına döndü. Baygın gözlerle bakarak:

"Rinaldo" dedi, "niye böyle düşünüp duruyorsunuz? Çaldırdığınız atla giysilerin yerine yenilerini koyamayacağınızı mı sanıyorsunuz? Kendinizi toplayın, sıkmayın canınızı. Kendi evinizdeymiş gibi davranın. Bir şey söyleyeyim mi? Sırtınızda kocamın giysilerini görünce, sizi kocam sandım, belki yüz kez içimden size sarılmak, sizi öpmek geçti. Kızmayacağınızı bilsem mutlaka sarılır, öperdim."

Rinaldo aptal değildi. Bu sözleri duyup, kadının gözlerinde ışıyan kıvılcımları görünce, kollarını açarak ona doğru gitti:

"Madonna" dedi, "şu anda yaşıyor olmamı size borçlu olduğumu söylemek zorundayım. En ufak bir isteğinizi yerine getirmekten kaçınmam alçaklık olur. Bana sarılıp, beni öpmek isteğinizi yerine getirebilirsiniz; size sarılıp sizi öpmekten, ben de büyük bir zevk alacağım."

Başka söze gerek kalmadı. İçi kaynayan kadın, kendini erkeğin kolları arasına attı. Birbirlerine sarılıp, büyük bir istekle belki bin kez öpüştükten sonra, kalkıp yatak odasına gittiler. Hemen yatağa yatıp, gün ışıyıncaya dek, birçok kez doyurdular isteklerini.

Gün ağarınca, kadın artık kalkmaları gerektiğini söyledi. Kimse bir şey sezsin istemiyordu; Rinaldo'ya eski bir giysi verdi, ama kesesine para doldurdu. Kimseye bir şey söylememesi için uyardı, uşağını bulmak için kasabaya nereden gideceğini anlattıktan sonra, geldiği kapıdan çıkartıp uğurladı onu.

Ortalık iyice aydınlanınca, Rinaldo yoldan geliyormuş gibi, açılan kapılardan girip uşağını buldu. Bavuldaki giysileri çıkartıp giydi. Tam uşağın atına binecekti ki, sanki bir mucize oldu. Bir gece önce kendisini soyan üç haydutun getirildiğini gördü. Bir başka soygun sırasında yakalanmış olan haydutlar, suçlarını itiraf ettiler. Rinaldo atını, giysilerini, parasını geri aldı. Bir tek kemeri yoktu ortada, haydutlar kemerin ne olduğunu bilemiyorlardı.

Rinaldo Tanrı'ya, ermiş Giuliano'ya bir daha dua edip, atına atladı, sapasağlam evine döndü. Üç soyguncu ise, ertesi gün darağacını boyladı.

III

*Üç genç adam servetlerini har vurup harman savurur, yoksul düşerler. Yeğenleri üzüntüler içinde onların yanına dönerken bir papazla karşılaşır. Papaz İngiltere kralının kızı çıkar ve onunla evlenip, amcalarının borçlarını öder, durumlarının düzelmesini sağlar.**

Rinaldo d'Asti'nin başına gelenleri kadınlar da, erkekler de ilgiyle dinlemişler, inancını övgüyle karşılamış, onu zor durumdan kurtaran Tanrı'ya, ermiş Giuliano'ya teşekkür etmişlerdi. Dul kadını da unutmamışlardı; üstü kapalı olarak eleştirseler de, Tanrı'nın ayağına gönderdiği kısmeti tepmesinin aptallık olacağını kabul etmişlerdi. Geçirdiği güzel geceyi de değerlendirirlerken, Pampinea'nın yanında oturmakta olan Filostrato sıranın kendisine geldiğini anlamış, anlatacağı öyküyü hazırlamaya koyulmuştu. Kraliçe işaret edince, büyük bir istekle öyküsünü anlatmaya başladı:

Değerli kadınlar, rastlantılar konusu, bitip tükenmek bilmez. Kendi çabamızla ulaştığımızı sandığımız birçok sonucu, dikkat edince, rastlantılara borçlu olduğumuzu görürüz. Bizi aşan gizemli kararlar sonucunda, birinin elindekiler bir başkasının eline geçip, sonra yine geri gelebilir; bu oyunu yönlendiren ilkeyi bilemeyiz biz. Öykülerimizin bir çoğunun da doğruladığı bu ilkenin, hemen her gün yeni bir örneğiyle

* Bir papazın, beklenmedik bir sırada kadın olduğunun anlaşılması üzerine akışı değişen bir öykü.

karşılaşırız. Kraliçemiz bu konu üzerinde durulmasını istediğine göre, ben de, dinleyenlerin yararlı bulacaklarını, hoşlanacaklarını sandığım bir öykü ekleyeceğim, daha önce anlatılanlara.

Floransa'da, kimilerine göre Lamberti, kimilerine göre ise Agolanti ailesinden messer Tebaldo adında bir şövalye yaşardı. Agolanti ailesinden olduğunu söyleyenler, belki de çocuklarının, Agolanti'lerin o zamanlar olsun, şimdi olsun yapmakta oldukları işi* yapmalarına bakarak bu sonuca varmışlardı. Hangi aileden olduğu bir yana bırakılırsa, Tebaldo çok varlıklı bir şövalye idi. Üç oğlu vardı. İlkine Lamberto, ikinciye Tebaldo, üçüncüye de Agolante adını vermişti. Üçü de yakışıklı, gösterişli çocuklardı. Messer Tebaldo ölüp de, taşınır taşınmaz mallarını yasal mirasçıları olan çocuklarına bıraktı-

* Lamberti'ler de, Agolanti'ler de Floransa'nın ünlü aileleriydi. Yaptıkları "iş" ise tefecilikti.

ğında, çocukların en büyüğü daha on sekizini doldurmamıştı. Paradan, maldan, mülkten oluşan bu büyük servete kavuşan çocuklar, eğlenmekten başka bir şey düşünmez olmuş, har vurup harman savurmaya başlamışlardı. Bir sürü uşak tutmuş, bir sürü at, köpek, kuş beslemeye koyulmuşlardı. Sofraları herkese açıktı, herkese armağanlar dağıtıyorlardı. Soylu kişilere özgü davranışlarla yetinmeyip, gençlik heyecanının akıllarına estirdiği her şeyi yapıyorlardı. Ne var ki, uzun bir süre böyle yaşadıktan sonra babalarından kalan miras tükenmeye başladı. Gelirleri giderlerini karşılamaz olunca, mallarını satmaya rehin etmeye başladılar. Bir gün birini, bir gün bir başkasını sata sata, elde avuçta ne varsa tükettiler. Böylece yoksulluk, varlığın kör ettiği gözlerini açmış oldu. Bu duruma düşünce, Lamberto kardeşlerini çağırdı. Onlara babalarının saygın yaşamından, geçirdikleri güzel günlerden söz etti, içine düştükleri yoksulluğu, aşırı harcamalara bağladı. Daha da zor duruma düşmeden, ellerinde kalan bir iki şeyi satıp, kentten çıkıp gitmenin doğru olacağını anlattı, dilinin döndüğünce. Öyle de yaptılar. Kimseye haber vermeden, sessizce Floransa'dan ayrılıp İngiltere'ye gittiler. Londra'da küçük bir ev tuttular. Çok az para harcamaya özen göstererek tefeciliğe başladılar. İşleri öyle iyi gitti ki, bir iki yıl içinde büyük para sahibi oldular. Bu arada, sırayla Floransa'ya gidip geldiler, mülklerinin büyük bölümünü yeniden satın aldıkları gibi, yeni mülkler edindiler. Evlendiler de. İngiltere'de sürdürdükleri tefecilik işinin başına, genç yeğenleri Alessandro'yu getirip, kendileri Floransa'ya yerleştiler. Vaktiyle savurganlık yüzünden düştükleri durumu unutup, artık aile reisi olduklarına da aldırmayarak, eskisinden bile savurgan bir yaşam sürmeye koyuldular. Satıcılardan veresiye malın yanı sıra, istedikleri kadar borç da alabiliyorlardı. Alessandro'nun yolladığı paralar, birkaç yıl bu giderleri karşılamaya yetti. Alessandro baronla-

ra, şatolarına ipotek, gelirlerine haciz koyarak ödünç para veriyor, bu işlerden iyi kazanç sağlıyordu. Böylece üç kardeş avuç avuç para harcıyor, parasız kaldıklarında da, İngiltere'den gelecek paraya güvenerek borca giriyorlardı.

Ama bir gün beklenmedik bir olay oldu İngiltere'de. Kralla oğlu arasında savaş çıktı.* Ada ikiye bölünmüştü. Halkın bir bölümü kralı, bir bölümü ise oğlunu tutuyordu. Bu durum baron şatolarının Alessandro'nun elinden alınmasına yol açmış, öbür gelir kaynakları da kurumuştu. Alessandro, baba ile oğulun arasının bugün yarın düzeleceği, yeniden servetine, hem de faiziyle birlikte kavuşacağı umuduyla adadan ayrılmıyordu. Floransa'daki üç kardeş ise, harcamalarını sınırlamak bir yana, durmadan borca batıyorlardı. Böylece aradan yıllar geçti, bütün umutlar suya düştü. Artık kimsenin borç vermediği üç kardeş, eski borçlarını ödeyemedikleri için tutuklandılar. Malları borçlarını karşılamayınca, tutukluluk durumunun uzatılmasına karar verildi. Yoksul duruma düşen karıları, küçük çocukları, beklemenin bir yararı olmadığını görüp, çevre köylere dağıldılar. İngiltere'de yıllarca barışın gelmesini bekleyen Alassandro ise, orada kalmanın artık yararsız, üstelik tehlikeli olduğu sonucuna varıp, İtalya'ya dönmeye karar verdi. Tek başına yola çıktı. Bruges kentinin kapısında, beyazlar giymiş bir papazın da yola çıkmakta olduğunu gördü. Papaza bir sürü papaz eşlik ediyordu. Önden, uşaklarla yükler gidiyordu. Papazın arkasındaki yaşlıca iki atlı ise, kralın akrabasıydı. Alessandro tanıyordu onları. Birlikte yolculuk etmek isteğini seve seve kabul ettiler. Yol alırken, Alessandro, bunca uşakla yolculuk eden papazların kim olduklarını, nereye gittiklerini sordu. Atlılardan biri yanıtladı:

---

* Büyük olasılıkla Henry II (1154-1189) ile oğlu arasındaki savaş. Dante de söz eder bu savaştan (*Cehennem* XXVIII, 133-142).

"En önde giden delikanlı, akrabamız olur. İngiltere'nin en büyük manastırlarından birinin başpapazlığına atandı. Yaşı, böyle önemli bir görev için yasaların öngördüğü yaşı tutmadığı için, Roma'ya gidiyoruz. Papa'dan ayrıcalık tanıyıp, atamayı onaylamasını isteyeceğiz. Sakın kimseye söz etme bunlardan."

Yeni başpapaz, senyörlerin yolculuk geleneklerine uygun olarak, kimi kez kendisine eşlik edenlerin önünde yol alıyor, kimi kez de en arkaya geçiyordu. Bir ara gözü Alessandro'ya ilişti. Alessandro yakışıklı, uzun boylu, görgülü, cana yakın bir gençti. Başpapaz görür görmez anlatılmaz bir yakınlık duymuştu ona karşı. Alessandro'yu yanına çağırıp, tatlı tatlı konuşmaya başladı onunla. Kim olduğunu, nereden gelip, nereye gittiğini sordu. Alessandro soruları yanıtladı, sunabileceği hizmet sınırlı da olsa, kendisine hizmet etmeye hazır olduğunu söyledi. Bu düzgün, güzel sözleri dinleyen, Alessandro'nun davranışlarını inceleyen başpapaz, mesleği hizmet etmek de olsa, karşısındakinin soylu bir kişi olduğunu anladı, daha da yakınlık duydu ona. Başına gelenlere üzüldüğünü, umudunu kesmemesini söyleyerek avutmaya çalıştı onu. Tanrı iyi kullarını yüzüstü bırakmaz, başına gelenleri giderir, eskisinden daha iyi konuma bile getirebilirdi. Sonra da, ikisi de Toscana'ya gittiklerine göre birlikte yolculuk edebileceklerini söyledi. Alessandro gösterdiği ilgi için başpapaza teşekkür edip, isteklerini yerine getirmeye hazır olduğunu söyledi.

Başpapaz artık, Alessandro'yu gördükten sonra yüreğinde filizlenen yeni duygularla yüklü olarak yol alıyordu. Birkaç gün sonra, yeterince hanı olmayan bir kente vardılar. Başpapaz burada mola vermek isteyince, Alessandro başpapazı tanıdığı birinin yerine götürdü, binanın en az kötü yerinde bir odaya yerleştirdi. İşini iyi bilen bir kâhya gibi, herkese de yatacak yer sağladı. Başpapaz yemeğini bitirdiğinde gece ilerle-

miş, herkes gidip yatmıştı. Alessandro hancıya kendisinin nerede yatabileceğini sordu. Hancı:

"Doğrusunu istersen bilemiyorum" dedi. "Her yer dolu. Ailemle ben bile yerde yatıyoruz. Ama başpapazın odasında tahıl çuvalları var. İstersen bunların üstüne bir şilte atarım, orada yatarsın."

"Başpapazın odası küçücük. Papazlardan hiçbirini alamadı odasına. Ben nasıl kalırım? Yatak perdelerini germeden bu durumu bilseydim, papazları çuvalların üstünde yatırır, kendim onların yattığı yerde yatardım."

"Yapabileceğim başka bir şey yok" dedi hancı. "İstiyorsan burada yatabilirsin. Başpapaz uyuyor, yatağının perdesi de örtülü. Bir şilte getireyim sana, yat uyu üstünde."

Alessandro, bu işin başpapaza bir zararı dokunmayacağı sonucuna varınca, öneriyi kabul etti. Sessizce şilteye uzandı.

İçinde kabaran isteklerle boğuşan başpapaz uyumamıştı. Alessandro ile hancının konuşmasını duymuş, Alessandro'nun şilteye yattığını anlamıştı. İçinden:

"Tanrı kısmetimi ayağıma gönderdi. Yararlanmayacak olursam kim bilir bir daha ne zaman karşılaşırım böyle bir fırsatla" dedi.

Handa çıt çıkmıyordu. Alçak sesle Alessandro'ya seslenip, gelip yanında yatmasını söyledi. Alessandro bir süre direndikten sonra, soyunup başpapazın yanına uzandı. Başpapaz, eliyle onun göğsünü okşamaya başladı. Tıpkı, sevgilisinin göğsünü okşayan sevdalı bir kadın gibi okşuyordu. Alessandro çok şaşırmış, başpapazın ahlak dışı bir sevgiye kapıldığı kuşkusuna düşmüştü. Başpapaz bu kuşkuyu sezdi, belki de Alessandro'nun bir davranışı anlamasını sağladı. Gülümseyerek, geceliğini çıkarttı. Alessandro'nun elini tutup, göğsüne götürdü.

"Aklından geçenleri unut Alessandro" dedi; "yokla göğsümü, neler gizlediğimi gör."

Elini başpapazın göğsüne götüren Alessandro fildişinden yapılmış gibi pürüzsüz, dipdiri, yumuşacık iki küçük yuvarla karşılaştı. Karşısında bir kadın bulunduğunu anlayınca, hemen kollarının arasına alıp öpmek istedi. Ama kadın:

"Daha ileri gitmeden önce, sana söyleyeceklerim var. Gördüğün gibi, erkek değil, kadının. Üstelik kız oğlan kızım. Papa'ya, bana koca bulmasını istemeye gidiyordum. Ama geçen gün seni görür görmez, vuruldum sana, hiçbir kadının hiçbir erkeğe duyamayacağı bir sevgiyle hem de. Benim alnımın kara yazısına mı bağlamalı bunu, yoksa senin bahtının açıklığına mı, bilemiyorum. Hiç kimseyle değil, seninle evlenmek istiyorum. Eğer benimle evlenmek istemiyorsan, hemen git buradan, evine dön."

Alessandro kızın kim olduğunu bilmiyordu. Ama kendisine eşlik edenlere bakılırsa, belli ki soylu, varlıklı biriydi. Üstelik güzel mi güzeldi. Uzun uzadıya düşünmedi. Öneriyi seve seve kabul ettiğini söyledi. Bunun üzerine kız doğrulup, yatağın üstüne oturdu. Küçük bir masanın üstündeki İsa resminin önünde, Alessandro'nun parmağına bir yüzük geçirerek evlendi onunla. Sonra birbirlerinin kollarına atılıp, gecenin kalan bölümünde karşılıklı zevkler tattılar. Gün ağarınca, bundan böyle ne yapacaklarını kararlaştırdılar. Alessandro kalkıp, yine kimseye görünmeden odadan çıkınca, geceyi nerede geçirdiğini bilen olmadı. Sevinçten içi içine sığmayan Alessandro, başpapaz ve adamlarıyla birlikte yolculuğu sürdürdü. Birkaç gün sonra Roma'ya vardılar.

Roma'da bir iki gün geçirdikten sonra, başpapaz yanına iki şövalye ile Alessandro'yu alıp, Papa'ya gitti. Saygılarını sunduktan sonra şunları dedi:

"Kutsal Peder, siz herkesten daha iyi bilirsiniz ki, dürüst, namuslu bir yaşam sürmek isteyenlerin, kendilerini bu yolun dışına itebilecek her şeyden kaçınmaları gerekir. Ben de dü-

rüst bir yaşam sürmek istediğimden, İngiltere kralı babamın hazinesinin büyük bir bölümünü yanıma alıp, bu kılığa girerek gizlice kaçtım; beni evlendirmenizi istemek için yollara düştüm. Bu genç yaşımda, babam yaşlı başlı İskoçya kralına vermeye kalktı beni. Kaçışımın nedeni, İskoçya kralının yaşlılığından çok, onunla evlenirsem, gençliğimin dürtüsüyle, dinimizin kurallarını, babamın soylu kanının onurunu incitecek davranışlarda bulunmaktan korkmam. Her birimizin içinden geçenleri okuyan yüce Tanrı, yardım elini uzatarak, bana eş olarak uygun bulduğu, yanımda duran bu genci karşıma çıkarttı."

Eliyle Alessandro'yu göstererek konuşmasını sürdürdü.

"Taşıdığı kan kral kanı olmasa da, soylu bir kadına eş olmasını sağlayan davranışlara, değerlere sahip. Babam da, başkaları da ne derlerse desinler, onu kendime eş seçtim, onunla evlenmek istiyorum. Yolculuğumun amacı ortadan kalkmıştı ama, yine de bu kentteki kutsal yerleri görmek, sizi ziyaret etmek, Alessandro ile yalnızca Tanrı'nın önünde kıydığımız nikâhı, bir de sizin aracılığınızla herkesin önünde tazelemek için buraya geldim. Tanrı'nın da, benim de uygun gördüğümüz bu nikâhı kutsamanızı istiyorum. Evliliğimi kutsamanız, vekili olduğunuz Yaratan'ın onayının güvencesi olacak. Biz de böylece, birlikte, Tanrı'nın ve sizin adlarınızı yüceltmek için yaşayacağız, kalan günlerimiz boyunca."

Karısının İngiltere kralının kızı olduğunu öğrenen Alessandro, hem şaşırmış hem sevinmişti. Ama asıl şaşıran iki şövalye olmuştu. Öyle öfkelenmişlerdi ki, Papa'nın önünde olmasalar, Alessandro'yu, dahası kadını döveceklerdi. Öte yandan Papa da, hem kadının büründüğü kılığa, hem de yaptığı seçime şaşmıştı. Ama artık geriye dönülemeyeceğine göre, kadının isteğini yerine getirmeyi kabul etti. İlkin, öfkeye kapılmış olduklarını gördüğü şövalyeleri yatıştırdı, kadınla

aralarını buldu. Sonra da gerekli hazırlıkları yaptırttı. Kararlaştırdığı gün geldiğinde, düzenlenen büyük şölene çağırılı kardinallerle, önemli kişilerin önüne, kral ailelerine özgü giysiler giymiş genç kadını çağırttı. Kadın öyle güzel, öyle alımlıydı ki, herkesce beğenildi. Alessandro da çok güzel giysiler giymişti; genç bir tefeciden çok, bir prens izlenimi uyandırıyordu. Kendisine iki şövalye eşlik ediyordu, saygılı bir biçimde. Papa önce nikâhı kıydı, güzel bir düğün töreninin ardından, gençleri kutsayarak yolcu etti.

Alessandro ile karısı Roma'dan ayrılıp, nikâh haberinin ulaştığı Floransa'ya gittiler. Floransa'da büyük bir konukseverlik gördüler. Genç kadın, borçlarını ödeyerek üç kardeşin salıverilmesini sağladı. Onları da eşlerini de, mallarına mülklerine kavuşturdu. Bu davranışı övgülerle karşılandı.

Alessandro ile karısı, Agolante'yi de yanlarına alarak Floransa'dan Paris'e gittiler. Kral törenle karşıladı kendilerini. İki şövalye buradan İngiltere'ye gidip, kralın gönlünü aldılar. Kral kızına, damadına büyük bir karşılama töreni düzenledi. Kısa bir süre sonra, damadını şövalye yapıp, Cornovaglia* kontluğunu bağışladı ona. Alessandro çok başarılı oldu, baba ile oğulun barışmalarını sağladı. Böylece adaya barış geldi, bütün köylülerin sevgisini kazandı Alessandro. Agolante ise, alacaklarını alıp yeniden zengin oldu. Floransa'ya dönmeden önce de, kont Alessandro şövalye yaptı onu.

Kont Alessandro karısı ile birlikte güzel bir yaşam sürdü. Kimilerine göre, aklının, yeteneğinin ve kayın babasının desteği ile İskoçya'yı da ele geçirip, oranın kralı oldu.

* Cornwall

IV

Yoksul düşen Landolfo Rufolo korsanlık yapmaya başlar, Cenovalıların eline tutsak düşer. Gemi batınca mücevher dolu küçük bir sandığa tutunarak karaya ulaşır. Gurfo'da bir kadının evinde kalır ve zengin olarak ülkesine döner.***

Pampinea'nın öyküsü mutlu sonuca ulaşınca, yanında oturmakta olan Lauretta, sıranın kendisine geldiğini anladı. Hiç beklemeden söze girdi:

Sevgideğer kadınlar, Pampinea'nın öyküsü, rastlantıların Alessandro'yu nasıl yoksulluktan kurtarıp, tac taht sahibi yaptığını gösterdi. Bize verilen konuya bağlı olarak, ben de, daha büyük sıkıntılara yer veren, ama sonucu aynı oranda başarılı olmayan bir öykü anlatacağım. Dinlediğiniz öykünün, anlatacaklarıma aynı ilgiyi göstermenizi engelleyeceğini bilmiyor değilim. Ama elimden başka bir şey gelmiyor, hoş görmenizi diliyorum.

Reggio ile Gaeta arasındaki kıyılar, İtalya'nın en güzel bölgelerinden biri sayılır. Bu bölgede, Salerno'nun oldukça yakınında, oturanların Costa d'Amalfi adını verdikleri, denize bakan kasabalar, bahçeler, çeşmeler içeren bir kesim yer alır. Halkı varlıklıdır. Alışveriş almış yürümüştür. Bu kasabalardan, bugün de zenginleriyle ünlü Ravello'da, bir zamanlar Landolfo Rufolo adında çok varlıklı biri yaşıyordu. Ne var ki,

---

* Korfu adası.

** Denizde geçen bu serüvenin kahramanı, ters giden talihini yenilgiye uğratmak için elinden geleni yapar.

adamın gözü doymak bilmiyor, servetini katlamak istiyordu hep. Bu yüzden az kalsın hem varından yoğundan, hem de canından olacaktı.

Landolfo her tacir gibi hesabını kitabını yapmış, büyük bir gemi satın almış, olanca parasını yatırdığı çeşitli malları yükleyerek Kıbrıs'a doğru yola çıkmıştı. Ama Kıbrıs'a varınca, aynı mallarla yüklü birçok geminin daha önce gelip demir attığını görmüştü. Bu durum karşısında fiyat kırmak zorunda kalmış, malını yok pahasına elinden çıkartarak, neredeyse iflasın eşiğine gelmişti.

Bu sonuç Landolfo'yu üzüntüye boğmuş, ne yapacağını bilemez olmuştu. Varsıllıktan düştüğü yoksulluktan kurtulmanın iki yolu vardı. Ya ölecekti, ya da soygun yaparak zararını çıkartacak, varlıklı ayrıldığı ülkesine beş parasız dönmekten kurtulacaktı. Alıcı bulunca, gemisini sattı. Eline geçen paraya, malların satışından gelen parayı da ekleyerek, korsanlık yapmaya elverişli, hızla yol alan bir tekne satın alıp, bu iş için gerekli her şeyle donattı. Sonra da önüne çıkan her ge-

miyi soymaya koyuldu. En çok da Türkleri soyuyordu. İşleri, ticaret yaptığı döneme oranla çok daha iyi gidiyordu. Bir yıl bile geçmeden, o kadar çok Türk gemisi soymuştu ki, uğradığı zararı kapatmakla kalmamış, sermayesini iki kata çıkartmıştı. Bunun üzerine elindekilerle yetinmeye karar verdi. İkinci bir kez zor duruma düşmemek için ticaret yapmaya kalkışmayıp, servetini sağlayan gemisinin burnunu ülkesine çevirdi.

Takımadalar* bölgesine vardığında, akşam güçlü bir rüzgâr esmeye başladı. Rüzgâr hem ters yönden esiyor, hem de denizi kabarttıkça kabartıyordu. Küçük teknenin fırtınayı atlatamayacağı belliydi. Fırtınanın dinmesini beklemek için, küçük bir adanın rüzgâr almayan bir koyuna sığındılar. Çok geçmeden, Landolfo gibi fırtınadan kaçan Cenovalı iki büyük gemi koya girip demirledi. Bizans'tan geliyorlardı. Yeni gelen gemiler, küçük tekneyi görmüş, yolunu kapatmışlardı. Küçük teknenin sahibinin çok varlıklı olduğunu öğrenen, aç gözlü, para canlısı yeni gelenler, onu soymaya karar verdiler. Tepeden tırnağa silahlı, kundaklı yayları ellerinde tayfalar karaya çıkıp mevzilendiler. Kimse, ok yağmuruna tutulmayı göze almadan karaya çıkamazdı artık. Geri kalan tayfalar da, kürekli filikalara atlayıp, akıntının da yardımıyla Landolfo'nun teknesine rampa ettiler. Kısa sürede, içlerinden tekinin bile burnu kanamadan, kolayca gemiyi ele geçirdiler. Yükü ve Landolfo'yu gemilerinden birine götürdükten sonra da, batırdılar tekneyi. Üstünde başında bile bir şey kalmayan Landolfo, tutsak düştü böylece.

Ertesi sabah rüzgâr dönünce, gemiler batıya doğru yelken açtılar. O gün rahat geçti. Ama akşama doğru büyük bir

---

* Ege denizi takımadaları.

fırtına patladı. Dağlar gibi kabaran dalgalar, iki gemiyi birbirinden ayrı düşürdü. İçinde zavallı Landolfo'nun da bulunduğu gemiyi, rüzgâr Kefalonya adasının kuzeyinde kayalara bindirdi. Duvara çarpıp da parçalanan bir cam gibi, paramparça oldu gemi. İnsanlar denize döküldü. Yükler, sandıklar, kalaslar yüzüyordu suyun üstünde. Gece zifiri karanlık, dalgalar dev gibi olsa da, yüzme bilenler, ellerine geçirdikleri tahtalara, sandıklara tutunmaya çalışıyorlardı.

Zavallı Landolfo da denize düşenler arasındaydı. Bir gün önce, evine parasız pulsuz dönmektense ölmek istemişti, ama ölümle burun burna gelince ödü patlamıştı. Herkes gibi o da bir kalasa tutunmuş, Tanrı'nın, boğulmaktan kurtarmasını, yardım etmesini beklemeye koyulmuştu. Kalasın üstüne ata biner gibi binmiş, dalgaların rüzgârın elinde oyuncak olup, günün ağarmasını beklemişti.

Gün ağarınca gözleriyle dört bir yanı taradı. Denizden, buluttan, bir de küçük bir sandıktan başka bir şey göremedi. Sandığın zaman zaman yaklaşması Landolfo'yu ürkütüyordu, sandığa çarpıp, denizin dibini boylamaktan korkuyordu. Gücü kalmamış da olsa, sandığa yaklaşınca eliyle itip uzaklaştırıyordu. Ama bir ara esmeye başlayan rüzgâr, suyun üstüne de inince, bir dalga sandığı Landolfo'nun tutunduğu kalasın üstüne attı. Kalas ters dönünce Landolfo sulara gömüldü. Bileklerinin gücünden çok korkunun etkisiyle, yeniden suyun üstüne çıkıp kalasa baktı. Çok uzaktaydı. Erişemeyeceğini anlayıp, az ötesindeki sandığa doğru yüzdü. Göğsünü sandığa dayayıp, elleriyle denge sağlamaya çalıştı. Aşı olmayanlar gibi hiçbir şey yemeden, buna karşılık bol bol su yutarak, nerede olduğunu bilmeksizin, denizden başka bir şey görmeksizin, o günü, ertesi geceyi bu durumda geçirdi.

Ertesi gün, belki Tanrı'nın yardımı, belki de rüzgârın etkisiyle, boğulmamak için ellerine geçirdikleri rastgele bir şe-

ye sıkı sıkıya sarılan insanlar gibi iki eliyle sandığın kenarlarına tutunmuş olarak, sünger gibi su emmiş bir durumda, kendini Gurfo adası kıyılarında buldu. Kıyıda, kabını kacağını kumla ovup, deniz suyunda yıkayan bir kadın vardı. Kıyıya vuranın ne olduğunu anlayamayan kadın korkuya kapılıp, çığlıklar atarak geriye kaçtı. Landolfo'nun konuşacak gücü kalmamıştı, görüşü de bulanıktı. Akıntı Landolfo'yu kıyıya yaklaştırınca kadın önce sandığı seçti, biraz daha dikkat edince sandığı kavramış iki kol, sonra da bir insan yüzü gördü. Karaya vuranın ne olduğunu anladı. Büyük bir heyecana kapıldı. Artık durulmuş olan denizde bir iki adım atıp, adamı saçlarından kavradığı gibi, sandıkla birlikte kumsala çekti. Adamın ellerinden güçlükle sıyırdığı sandığı yanındaki kızının başına yerleştirdikten sonra, Landolfo'yu çocukmuş gibi sırtlayıp eve götürdü, sıcak su dolu bir tekneye soktu. Uzun uzadıya ovulup yıkanınca, Landolfo'nun vücudu yeniden ısınmaya, gücü geri dönmeye başladı. Bunun üzerine kadın Landolfo'yu tekneden çıkardı, güzel bir şarapla kurabiye verdi. Birkaç gün süreyle Landolfo'yu konuk etti, en iyi biçimde ağırladı. Sonunda Landolfo eski gücüne kavuştu, nerede bulunduğunu öğrendi.

Kadın, artık sandığı da verip, konuğu uğurlamak zamanı geldiğini anlamıştı. Landolfo sandığı çoktan unutmuştu. Ama kadın uzatınca yine de aldı; hiç olmazsa bir iki günlük nafakasını karşılamaya yeteceğini düşündü. Sandık çok hafif olduğu için, fazla umut bağlamadı. Yine de, kadın yokken, içinde ne olduğunu anlamak için kapağını söktü. İçi, bir bölümü işlenmiş, bir bölümü işlenmemiş değerli taş doluydu. Landolfo taştan anlardı. Taşlara bakıp da, bir hesap yapınca, kendisini yine unutmayan Tanrı'ya şükürler etti. Keyfi yerine gelmişti artık. Feleğin iki kez sillesini yemiş olduğu için, üçüncü bir kez aynı duruma düşmeden bu serveti evine götü-

rürken, çok dikkatli davranması gerektiğini düşündü. Taşları büyük bir özenle bezlere sardı. Kadına sandığın artık işine yaramadığını, sandığı alıp yerine bir torba vermesini söyledi. Kadın seve seve yerine getirdi bu isteği. Landolfo, yaptığı iyilikler için kadına teşekkür ettikten sonra, torbayı boynuna geçirip, yola çıktı. Bir gemiye binip Brandizio'ya* geçti. Oradan da kıyıyı izleyerek Trani'ye vardı. Trani'de, kumaş alıp satan hemşerilerini buldu. Onlara başına gelenleri bir bir anlattı, ama sandıktan söz etmedi hiç. Adamlar sevaptır diye bir kat giysi verdiler, at sağladılar. Yanına başkalarını katıp, gitmek istediği Ravello'ya yolcu ettiler. Buraya varınca, artık kendisini güvencede sayan Randolfo, geri dönmesini sağlayan Tanrı'ya şükürler ettikten sonra boynundaki torbayı çıkartıp açtı. Taşları daha büyük bir dikkatle incelemeye koyuldu. Taşlar öyle değerliydi ki, ederinden daha düşük bir fiyata bile satacak olsa, yola çıkışından önceye göre iki kat zengin olacaktı. Taşları paraya çevirdikten sonra, Gurfo'da kendisini denizden kurtaran kadına, gösterdiği iyiliğe karşılık yüklü bir para gönderdi. Trani'de giysi veren arkadaşlarını da unutmadı. Ticareti bırakıp, elinde kalan parayla, ömrünün sonuna dek saygın bir biçimde yaşadı.

* Brindisi.

V

*At satın almak için Napoli'ye giden Perugialı Andreuccio başına gelen üç belayı da atlatıp, evine bir yakutla döner.**

Landolfo'nun bulduğu taşlar -diye söze başlamıştı, öykü anlatma sırası gelen Fiammetta- bir öykü getirdi aklıma. Bu öykünün kahramanı da az tehlike atlatmaz. İki öykü arasındaki tek ayrılık, Lauretta'nın öyküsünün birkaç yıl sürmesi, benimkininse bir gecede bitmesi. Ben de birinden dinlemiştim bu öyküyü.

Perugia'da at simsarlığı yapan Andreuccio di Pietro, Napoli'de ucuz at satıldığını duyunca, kesesine beş yüz altın florin koyup, başka tacirlerle birlikte Napoli'ye gitmişti. Daha önce memleketinden dışarı adım atmamış olan delikanlı, bir pazar akşamı Napoli'ye vardı. Ertesi sabah, yerini hancıdan öğrendiği at pazarına gitti. Bir sürü at görüp beğendi, pazarlık etti, ama bir türlü karar veremedi. Toy, deneyimsiz olduğu için, gerçek alıcı olduğunu belli etmek amacıyla, ikide bir içi florin dolu kesesini herkesin gözü önünde çıkartıp gösteriyordu. İşte yine kesesini gösterdiği bir sırada, yanından güzel mi güzel Sicilyalı genç bir kadın geçti. Üç beş kuruş karşılığında her erkeğe güzelliğini tattıran kadın, keseyi görünce:

"Bu para benim olsa, daha ne isterim?" dedi ve geçip gitti.

---

* İkinci günün başyapıtı bu öyküde, Boccaccio'nun alaycılığı doruğa ulaşır. Taşralı saf Andreuccio ile kedinin fare ile oynaması gibi oynayan fettan kadın, Ciappelletto (Bkz. birinci gün, birinci öykü) gibi, usta bir tiyatrocudur sanki.

Genç kadının yanında yine Sicilyalı, bir de yaşlı kadın vardı. Andreuccio'yu görünce, öbür kadını bırakıp, Andreuccio'nun yanına koştu, coşkuyla sarıldı ona. Uzaklaşan genç kadın, hiçbir şey demeden durdu, yaşlı kadının gelmesini bekledi. Karşısında duran yaşlı kadını tanıyan Andreuccio sevinç belirtileri gösterdi. Yaşlı kadın lafı uzatmadı, hana gelip onu göreceğini söyledikten sonra gitti. Andreuccio pazara döndü yine, ama o sabah bir şey satın almadı.

Önce Andreuccio'nun kesesini, sonra da yaşlı kadınla ahbaplık ettiğini gören genç kadın, paranın hiç olmazsa bir bölümünü ele geçirmenin yolunu aramaya koyulmuştu. Yaşlı

kadına, rastladığı adamın kim olduğunu, nereden geldiğini, ne iş yaptığını, onu nereden tanıdığını sordu. Yaşlı kadın, ilkin Sicilya'da, ardından Perugia'da Andreuccio'nun babası ile uzun süre birlikte bulunduklarını söyledikten sonra, onun niçin Napoli'ye geldiğini, nerede kaldığını açıkladı; Andreuccio'nun kendisi olsa daha fazla bilgi veremezdi. Genç kadın adamın ailesi konusunda bilgi edinip, aile bireylerinin

adlarını bile öğrenince, para hırsını doyurmak için bir oyun tasarladı kafasında. Eve dönünce, yaşlı kadın Andreuccio'yu görmeye gitmesin diye, bütün gün sürecek işler verdi ona. Akşama doğru da, bu işler için yetiştirilmiş küçük bir hizmetçi kızı Andreuccio'nun kaldığı hana gönderdi. Kız hana vardığında Andreuccio da tek başına içeri giriyordu. Kapıda karşılaştılar. Kız ona kimi aradığını söyleyince, Andreuccio kimliğini açıkladı. Bunun üzerine kız Andreuccio'yu bir kenara çekti:

"Buralı soylu bir kadın sizinle görüşmek istiyor" dedi.

Bu sözleri duyan Andreuccio'nun koltukları kabardı. Kadının kendisine abayı yaktığını düşündü. Ne de olsa yakışıklıydı, Napoli'de ondan daha yakışıklı delikanlı yoktu. Hemen olumlu karşılık verdi, kadının nerede, ne zaman görüşmek istediğini sordu. Hizmetçi kız:

"Siz ne zaman isterseniz" dedi, "evinde sizi bekliyor."

"Yürü gidelim öyleyse, sen önden git, yol göster" dedi Andreuccio ve hancıya bir şey demeden kızın peşinden yürüdü.

Kız dosdoğru, kadının Malpertugio mahallesindeki evine gitti. Mahallenin nasıl bir yer olduğu, daha adından belli oluyordu.* Ama Andreuccio bunu bilmiyor, namuslu bir mahallede, iyi bir kadınla buluşmaya gittiğini sanıyordu. Önde kız, arkada o, eve girdiler. Kız fırlayıp "Andreuccio geldi!" dediği için, merdivenleri çıktığında kadını eşikte bekler buldu. Oldukça genç, uzun boylu, güzel yüzlü bir kadındı. Güzel bir giysi giymiş, takılar takmıştı. Andreuccio sahanlığa yaklaşırken, kollarını iki yana açarak, iki üç basamak indi. Kollarını Andreuccio'nun boynuna dolayıp, heyecandan konuşamı-

* Mal= kötü; pertugio= duvar kovuğu.

yormuş gibi, bir süre öyle sarılı kaldı. Sonra alnından öptü onu ve hıçkırıkların kestiği boğuk bir sesle:

"Hoş geldin sevgili Andreuccio" dedi.

Bu içten karşılamaya şaşıran Andreuccio:

"Hoş bulduk Madonna" diyebildi.

Kadın Andreuccio'yu elinden tutup oturma odasına götürdü, sonra da tek söz etmeden, yatak odasına. Gül, portakal çiçeği ve başka kokular içindeki odada etrafı perdeli güzel bir yatak, yörenin geleneklerine uygun olarak askılara asılı sıra sıra giysiler, güzel, gösterişli eşyalar vardı. Bunları gören Andreuccio kadının seçkin bir kadın olduğuna inanmıştı artık. Yatağın ayak ucundaki bir sandığın üstüne oturdular yanyana. Kadın:

"Andreuccio" dedi, "sana sarılıp öpmeme, ağlamama şaşırdığını biliyorum. Beni tanımıyorsun, belki adımı bile duymamışsındır. Ama şimdi söyleyeceğime daha da şaşıracaksın: biz kardeşiz, kardeşinim ben. Tek isteğim, ölmeden önce kardeşlerime kavuşabilmekti, Tanrı'ya şükürler olsun, içlerinden birine kavuştum, gözüm arkada kalmadan ölebilirim artık. Sana bilmediğin bir olayı anlatacağım. Sen de bilirsin, babamız Pietro uzun süre Palermo'da yaşadı. İyi yürekli, hoş bir insan olduğu için seveni çoktu. Sevenlerinden biri de annemdi. Soylu bir kadın olan annem o sıralarda duldu. O kadar seviyordu ki onu, baba, kardeş korkusunu bir yana bırakıp, onurunun lekelenmesine aldırmayıp onunla birlikte oldu. Bu ilişkiden, gördüğün gibi, ben dünyaya geldim. Ben daha çocukken, babamız işi gereği Palermo'dan ayrılıp Perugia'ya gitti. Benim bildiğim bir daha da arayıp sormadı bizi. Eğer babam olmasaydı, anneme gösterdiği değerbilmezlik nedeniyle tiksinirdim ondan. Kaldı ki, ben de bir hizmetçi parçasından, bir sokak kadınından dünyaya gelmemiştim. Onu yeterince tanımadan, sevgisinin dürtüsüyle hem kendisini, hem varlığını ona

vermiş bir kadından doğmuştum. Bunları anlatmamın bir yararı yok, olan olmuş. Babamın beni küçük bir çocuk olarak bıraktığı Palermo'da büyüdüm. Annem varlıklı bir kadındı. Beni Gergentili* soylu bir gençle evlendirdi. Kocam, annemi, beni kırmayıp Palermo'ya yerleşti. Papalık yanlısı olduğu için, kral Carlo ile gizli bir anlaşma yaptı. Ama daha uygulamaya geçmeden, kral Federigo olayı öğrenince, Sicilya'dan kaçmak zorunda kaldık. Oysa tam adanın en saygın kadını oluyordum. Servetimizin küçük bir bölümünü (çok büyük bir servetimiz vardı) yanımıza alarak topraklarımızı, saraylarımızı bırakıp buraya sığındık. Bereket kral Carlo, onun yüzünden uğradığımız zararın bir bölümünü giderdi. Bize ev, toprak verdi. Kocama, enişteme karşı eli açık davranmayı sürdürdüğünü sen de görüyorsun. Senin çabandan çok, Tanrı'nın desteğiyle sana kavuşmamın öyküsü işte böyle sevgili kardeşim."

Bunları dedikten sonra yeniden Andreuccio'ya sarılıp, gözyaşları içinde alnından öptü. Kadının bir kez olsun dili sürçmeden, duraksamadan, düzenli, akıcı bir biçimde anlattığı öyküye Andreuccio inanmıştı. Babası gerçekten de Palermo'da bulunmuştu. Gençliğin ne demek olduğunu, genç gönüllerin ne çabuk tutuştuğunu da çok iyi biliyordu. Kadının heyecanlanarak döktüğü gözyaşları, içtenlikle sarılıp öpmesi, dediklerinin doğru olduğunu gösteriyordu. Kadın susunca Andreuccio:

"Madonna" dedi, "anlattıklarınızın beni şaşırtmış olmasını doğal karşılayın. Sizin varlığınızdan hiç haberim yoktu. Nedeni ne olursa olsun, babam ne sizden, ne de annenizden söz etti bize; belki etmiştir ama, benim kulağıma ulaşmadı. Hiç beklemediğim, yapayalnız olduğum bir sırada kızkardeşi-

---

* Agrigento

min karşıma çıkması beni çok mutlu etti. Varlığınız, bırakın benim gibi sıradan bir taciri, tacirlerin en büyüğüne bile büyük değer katar. Yalnız bir konuyu aydınlatmanızı istiyorum. Burada olduğumu nasıl öğrendiniz?"

Kadın hemen yanıtladı:

"Sık sık bana gelen yoksul bir kadından öğrendim, bu sabah. Uzun süre babamızla birlikte Palermo'da, Perugia'da bulunmuş. Benim hana gitmemdense, senin buraya, kendi evine gelmen daha doğru olur diye düşündüm. Yoksa çoktan hana gelip seni bulmuştum."

Bunları dedikten sonra, her birinin adını söyleyerek, akrabalarının nasıl olduklarını sordu. Andreuccio gereken yanıtları verirken, inanmaması gerekenlere büsbütün inandı. Konuşma uzamıştı, hava da çok sıcaktı. Kadın şarap, kurabiye getirtti Andreuccio için. Şarabı içip kurabiyeleri yiyen Andreuccio artık gitmek istedi, yemek saati oluyordu. Kadın alındı, karşı çıktı. Andreuccio'ya sarılıp:

"Bana değer vermediğin nasıl da belli oluyor" dedi. "Kardeşini ilk kez görüyorsun, kente geldiğinde inmen gereken eve geliyor, sonra da akşam yemeği için hana gitmeye kalkıyorsun. Olacak şey mi? Yemeği birlikte yiyeceğiz. Ne yazık ki, kocam evde değil. Olmasın. Evin kadını olarak ağırlarım ben de seni."

Andreuccio ne diyeceğini bilemedi:

"İnsan kızkardeşine değer vermez mi? Ama hana gitmezsem ayıp olur, yemeğe bekliyorlar."

"Tanrı'ya şükürler olsun, seni beklememeleri için haber gönderecek adamım var. Hem arkadaşlarını da buraya çağırabilirsin, yemeğe. Yemekten sonra gitmek istersen, onlarla birlikte gidersin."

Andreuccio o akşam arkadaşlarıyla birlikte olmak istemediğini, kadın ne uygun görüyorsa ayak uyduracağını söyle-

di. Bunun üzerine kadın, onu akşam yemeğine beklememeleri için, hana haber gönderir gibi yaptı. Bir süre daha konuştuktan sonra, birbirinden güzel yemeklerle dolu masaya oturdular. Kadın ağırdan alarak, yemeğin zifiri karanlık çökünceye dek uzamasını sağladı. Yemekten kalktıklarında Andreuccio gitmek isteyince, kadın karşı çıktı. Napoli özellikle yabancıların gece dolaşabilecekleri bir yer değildi. Kaldı ki, hana haber gönderdiğinde, gece dönmeyeceğini de söyletmişti. Andreuccio bu sözlere de inandı, keyifli keyifli oturmayı sürdürdü. Yemekten sonra değişik konular konuştular. Art niyetli kadın yine uzatıyordu lafı. Gece iyice ilerleyince, odasını Andreuccio'ya bırakıp, hizmetçisiyle başka bir odaya çekildi. Bir isteği olursa yerine getirsin diye de, Andreuccio'nun yanına bir oğlan çocuk verdi. Hava çok sıcaktı. Andreuccio yalnız kalınca soyundu. Üstünden çıkanları katlayıp yatağın başucuna koydu. Karnındaki gereksiz yükü boşaltmak için uygun yerin nerede olduğunu sordu çocuğa. Çocuk odanın bir köşesindeki kapıyı gösterip:

"Oraya gidin" dedi.

Andreuccio içeri girdi. Rastlantı bu ya, ayağını atar atmaz, üstüne bastığı kalasın karşı ucu, kendisine destek sağlayan kirişten kurtulup, Andreuccio ile birlikte aşağı düştü. Andreuccio Tanrı'nın sevgili kullarından olmalıydı ki, yüksekten de düşse, bir yerine bir şey olmadı. Ama düştüğü yeri dolduran pisliğe bulandı. Buranın nasıl bir yer olduğunun bilinmesi, bundan sonra anlatacaklarımın daha iyi anlaşılması için bir açıklama yapmak istiyorum. İki evi birbirinden ayıran daracık bir aralıktı söz konusu yer. İki evin arasına kalaslar atılmış, üstüne de bir oturak yerleştirilmişti. Düşen kalas bunlardan biriydi.

Kendini bu aralıkta bulan Andreuccio, çocuğa seslenmeye başladı öfkeyle. Ama çocuk, o düşer düşmez fırlayıp kadına haber vermeye gitmişti. Kadın koşarak odaya geldi, giy-

silerin orada olup olmadığına baktı. Giysiler de, salak herifin ne olur ne olmaz diye hep üstünde taşıdığı parası da oradaydı. Perugialının kızkardeşi kılığına bürünerek kurduğu tuzağın başarıya ulaştığını gören Palermolu için, artık Andreuccio'nun önemi kalmamıştı. Gidip, Andreuccio'nun düşmeden önce açtığı kapıyı kapattı.

Andreuccio çocuğun karşılık vermediğini görünce daha yüksek sesle bağırdı. Yine yanıt gelmedi. Geç de olsa, tuzağa düştüğünü anlamaya başlamıştı. Aralığı sokaktan ayıran küçük duvardan atlayıp evin kapısına gitti, kapıyı tanımıştı. Uzun süre seslendi, kapıya vurdu, ama sonuç elde edemedi. Başına gelenleri anlamıştı artık. Gözlerinden yaşlar boşanıyordu. Kendi kendine:

"Başıma gelenlere bakın" diyordu, "bir çırpıda hem kızkardeşimden, hem de beş yüz florinden oldum."

Uzun süre söylenip, bağıra çağıra kapıya vurdu. Gürültüye uyanan komşular kalktılar. Kadının hizmetçilerinden biri, uyku sersemi, pencereye çıktı, alaycı bir sesle:

"Kim o?" diye sordu.

Andreuccio karşılık verdi:

"Tanımadın mı? Benim, Andreuccio. Madonna Fiordaliso'nun kardeşi."

"Bak aslanım" dedi hizmetçi, "belli ki içkiyi kaçırmışsın, git şimdi bir yerde sızıver, yarın sabah gelirsin. Andreuccio adını hiç duymadım, dediklerinden de bir şey anlamadım. Rahat bırak da, uyuyalım."

"Nasıl tanımazsın beni? Bal gibi tanıyorsun. Sicilya'da akrabalık bu kadar kısa mı sürer? Giysilerim yukarıda. Bari onları ver de, çekip gideyim."

Kızın gülmesi tutmuştu:

"Anlaşılan, sen düş görüyorsun aslanım" deyip içeri girdi, pencereyi kapattı.

Başına gelenleri artık iyice anlayan Andreuccio'nun kızgınlığı öfkeye dönüşmüştü. Güzellikle elde edemediklerini, zorbalıkla elde etmeyi denedi. Yerden yine bir taş alıp, daha güçlü bir biçimde kapıya vurmaya başladı.

Komşuların çoğu uyanıp, kalkmıştı. Kopuğun birinin, kadını rahatsız etmek için yalanlar uydurduğunu sanmışlardı. Gürültüden şişmiş kafalarını pencerelerden uzatarak, yabancı bir köpeğe hep birlikte havlayan mahalle köpekleri gibi, bir ağızdan haykırdılar:

"Gecenin bu saatinde aile kadınlarını rahatsız etmeye utanmıyor musun? Defol git de, uyuyalım. Bir işin varsa, yarın gelirsin. Gece yarısı kafamızı şişirme."

Belki de bu sözlerden yüreklenen bir adam, evin penceresine çıktı. Andreuccio'nun daha önce görmediği bu adam, kadının pezevengiydi. Kaba, sert, ürküten bir sesle bağırdı:

"Kim var orada?"

Bu sese başını kaldıran Andreuccio, yüzü gür, kara bir sakalla çevrili, uygunsuz birini gördü. Uykudan uyanmış gibi esniyor, gözlerini ovuşturuyordu. Andreuccio çekine çekine:

"Ev sahibinin kardeşiyim ben" dedi.

Adam Andreuccio'nun sözünü bitirmesine izin vermeden, daha da sert bir sesle bağırdı:

"Aşağıya inersem, eşek sudan gelinceye dek sopa çekerim sana, sarhoş herif. Uyutmayacak mısın bu gece bizi?"

Bunları dedikten sonra pencereyi kapatıp, içeri girdi. Adamın ne mal olduğunu iyi bilen komşular Andreuccio'ya acıdılar.

"Canını kurtarmak istersen, Tanrı aşkına git buradan" dediler.

Adamın görünüşünden, sesinden ürken Andreuccio, komşuların da kendisine acıdıklarını görünce, öneriye uydu.

İçinde uçup giden parasının üzüntüsü, kolu kanadı kırık, nereye gittiğini pek de bilmeden, kızın peşinde yürüdüğü yolu tersinden izleyerek hanın yolunu tuttu. Üstü başı pislik kokuyordu. Deniz kıyısına gidip temizlenmek istedi. Sola sapıp, Catalana yokuşunu çıkmaya başladı. Yukarı mahalleye doğru tırmanırken, karşıdan ellerinde fener iki kişinin gelmekte olduğunu gördü. Bekçi de olabilirlerdi, hırsız da. Hemen oradaki yıkık bir eve girip, gizlendi. Ama adamlar da, sanki çağırılı gibi aynı yere gidiyorlardı. İçeri girdiler. Biri, boynuna asılı avadanlığı çıkartıp yere bıraktı. Aletleri gözden geçirirken, bir yandan da konuşuyorlardı. Biri:

"Ne kokuyor böyle? Böyle pis koku duymamıştım hiç" dedi. Feneri biraz kaldırınca Andreuccio'yu gördüler. Şaşırmışlardı:

"Kimsin sen?" diye sordular.

Andreuccio karşılık vermedi. Bunun üzerine feneri tutup yanına gittiler. Üstü başı pislik içinde, orada ne yaptığını sordular. Andreuccio başına gelenleri bir bir anlattı. Adamlar bu olayın nerede geçmiş olabileceğini düşündüler.

"Buttafuoco namussuzunun evi olmalı" dediler.

Biri Andreuccio'ya döndü:

"Parânı çaldırdığına üzüleceğine, lağıma düşüp de eve dönemediğine sevin, Tanrı'ya dua et. Düşmeseydin, uykuya dalar dalmaz kellen giderdi, paradan başka canından da olurdun. Şimdi oturup ağlamanın bir yararı yok. Nasıl gökyüzündeki yıldızlar eline gelmezse, o para da gelmez artık eline. Olup biteni başkalarına anlattığın kulaklarına giderse, yaşatmazlar seni."

Aralarında birşeyler konuştuktan sonra:

"Sana acıdık" dediler. "Bu gece bizimle işe çıkarsan, uğradığın zararı kat kat çıkartırsın."

Andreuccio çaresizdi; öneriyi kabul etti. O gün Napoli

piskoposu Filippo Minutolo'nun* cenazesi kaldırılmıştı. Piskopos zengin giysileriyle, parmağındaki yakut yüzüğüyle gömülmüştü. Yüzük en azından beş yüz altın florin değerindeydi. Adamlar piskoposu soymaya karar vermişlerdi. Kararlarını Andreuccio'ya açtılar. Andreuccio aklının sesinden çok, para hırsının dürtüsüyle onlarla birlikte yola koyuldu. Büyük kiliseye doğru giderlerken, Andreuccio'nun kokusuna dayanamayan adamlardan biri:

"Bir yerde yıkayamaz mıyız şunu, bakarsın daha az kokar" dedi.

Öbür adam karşılık verdi:

"Bu yakınlarda bir kuyu olacak. Çıkrığı ile büyük bir kovası da var. Oraya gidip yıkayalım."

Kuyunun başına vardıklarında ipin durduğunu, ama kovanın olmadığını gördüler. Andreuccio'yu ipe bağlayıp kuyuya indirmek geldi akıllarına. Kuyunun dibinde temizlenirdi. İpi sallayınca da yukarı çekerlerdi onu. Dedikleri gibi yaptılar. Tam o sırada, bu sıcak havada birini kovaladıkları için susayan bekçiler çıka geldiler, kuyudan su içmek için. Bekçileri gören iki adam toz oldu. Su içmeye gelen bekçiler kaçanları görmediler. Kuyunun dibinde yıkanması sona eren Andreuccio ise ipi sallıyordu. Bekçiler kalkanlarını, silahlarını, üstlüklerini yere bırakmış, ucunda su kovası olduğunu sandıkları ipi çekmeye başlamışlardı. Andreuccio kuyunun ağzına yaklaştığını görünce ipi bıraktı, elleriyle tutunarak dışarı attı kendisini. Neye uğradıklarını şaşıran bekçiler, kurtuluşu ipi bırakıp, hiçbir şey demeden kaçmakta buldular. Andreuccio da şaşırmıştı. Elleriyle tutunmamış olsa, kuyunun dibine dü-

---

* 24 Ekim 1301'de ölen piskopos Filippo Minutolo Napoli katedralinde gömülüdür.

şüp yaralanması, belki de ölmesi işten bile değildi. Kuyudan çıkıp da silahları görünce şaşkınlığı büsbütün arttı. Arkadaşlarının üstünde silah yoktu. Nedenini bilmediği bir korku kapladı içini, hiçbir şeye dokunmadan gitmeye karar verdi oradan. Nereye gittiğini bilmeden yürürken, kendisini kuyudan çekmek için geri dönen iki arkadaşıyla karşı karşıya geldi. Adamlar onu görünce şaşırdılar, kuyudan kimin çıkarttığını sordular. Andreuccio bilmediğini söyledi, olanları anlattı, kuyunun başında neler bulduğunu da ekledi. Adamlar olup biteni anlamışlardı. Kahkahalar atarak niçin kaçtıklarını, onu kuyudan kimlerin çıkarttığını açıkladılar. Vakit gece yarısı olmuştu. Konuşmayı kesip hep birlikte büyük kilisenin yolunu tuttular. Kolayca içeri girip, mezarın yanına gittiler. Mezar mermerdendi ve çok büyüktü. Demir bir çubukla ağır kapağı zorlayıp kaldırdılar; demiri destek gibi yerleştirerek, bir insanın geçebileceği bir aralık elde ettiler. Bu iş bittikten sonra adamlardan biri:

"Kim girecek içine?" diye sordu.

Öteki:

"Ben giremem" diye karşılık verdi.

Arkadaşı:

"Ben de giremem. Andreuccio girsin" dedi.

Andreuccio:

"Ben de giremem" deyince, adamlar üstelediler:

"Ne demek ben de giremem? Eğer şuraya girmeyecek olursan, Tanrı adına öyle bir kötek çekeriz ki sana, kuyruğu titretiverirsin burada."

Korkuya kapılan Andreuccio mezarın içine girmek zorunda kaldı. "Bu herifler, oyun oynayacaklar bana. Ben her şeyi verince dışarı çıkmamı beklemeden savuşup gidecekler, hava alacağım ben de" diye düşünüyordu, bir yandan da. Bu nedenle önce kendi payını güvenceye almaya karar verdi.

Aklına, çok değerli olduğunu söyledikleri yüzük geldi. Mezara iner inmez, yüzüğü piskoposun parmağından çıkartıp kendi parmağına taktı. Sonra da piskoposun haçını, takkesini, eldivenlerini arkadaşlarına aktardı. Son olarak, ölünün üstündeki gömleği çıkartıp verdi, başka bir şey kalmadığını söyledi. Dışardakiler bir de yüzük olduğunu, iyice aramasını söylediler. Andreuccio bir süre arar gibi yaptı, ama yine bir şey bulamadığını söyledi. Andreuccio açıkgözlük yapmaya kalkmıştı ama, adamlar ondan daha az açıkgöz değildiler. Yüzüğü iyi aramasını söyleyip biraz beklediler. Sonra mezarın kapağını tutan desteği çekerek Andreuccio'yu mezara kapatıp, kaçtılar.

Kapanan mezar taşının gürültüsünü duyan Andreuccio'nun ne hale geldiğini kolayca tasarlayabilirsiniz. Birkaç kez, başıyla omuzlarıyla kapağı kaldırmayı denedi. Ama çabası boşa gitti. Umutsuzluk içinde kendinden geçerek, piskoposun ölüsünün üstüne yığılıp kaldı. Birisi görse, piskoposun mu, onun mu gerçek ölü olduğunu anlayamazdı.

Andreuccio kendine gelince hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. İki sondan biri kaçınılmazdı. Ya kimse gelip mezarın kapağını açmayacak, kurtların delik deşik ettiği bir cesedin yanında açlıktan, havasızlıktan ölüp gidecekti; ya da gelip oradan kurtaracaklardı ama bu kez de hırsızlıktan darağacını boylayacaktı.

Andreuccio böyle kara kara düşünürken, kilisenin içinde ayak sesleri, konuşmalar duydu. Bunların da, arkadaşlarıyla kendisinin yaptıkları işi yapmaya geldiklerini anlayınca, korkusu daha da arttı. Adamlar mezarın kapağını aralayıp desteği yerleştirdikten sonra, kimin içeri gireceğini tartışmaya koyuldular. Kimse girmek istemiyordu. Tartışma uzayınca, bir papaz:

"Ne var korkacak?" dedi. "Sizi yer diye mi korkuyorsunuz? Ölü insan yemez ki. Ben gireyim de görün."

Bunları dedikten sonra, mezarın üstüne uzandı, başını dışarıda bırakarak bacaklarını içeri sarkıttı. Andreuccio bunu görünce, yerinden doğruldu. Papazın bir bacağına sarılıp aşağıya çeker gibi yaptı. Papaz korkunç bir çığlık atarak, mezarın dışına fırladı. Herkes büyük bir korkuya kapılmıştı. Mezarın kapağını açık bırakıp, peşlerine yüz bin şeytan düşmüş gibi kaçıp gittiler. Hiç ummadığı bu olayın sevinci içindeki Andreuccio da mezardan çıktı. Kiliseden de çıkıp, gelirken geçtiği yola girdi. Neredeyse gün ağarıyordu artık. Parmağında yüzük, deniz kıyısına vardı, hana gitti. Arkadaşları da, hancı da bütün gece onu merak etmişlerdi. Başından geçenleri anlattı onlara. Hancı, hemen Napoli'den ayrılmasını önerdi. Andreuccio bu öneriye uyup, at almak için gittiği Napoli'den, parmağında bir yüzükle Perugia'ya döndü.

VI

*İki oğlu kaçırılan madama Beritola'yı, bir adada iki oğlakla bulup, Lunigiana'ya götürürler. Çocuklarından biri buranın senyörünün yanında çalışırken, senyörün kızının gönlünü çelince zindana atılır. Bu arada Sicilya halkı kral Carlo'ya karşı ayaklanır. Ana oğul birbirlerine kavuşurlar. Senyörün kızıyla evlenen delikanlı kardeşini de bulur, yeniden eski günlerine dönerler.**

Kadınlar da erkekler de, Fiammetta'nın ağzından din-

* Yer yer şiirsel bir anlatıma yer veren, insancıl yanı ağır basan bir öykü. (Madama= soylu kadınlar için kullanılan san.)

ledikleri Andreuccio'nun serüvenine bol bol gülmüşlerdi. Öykü sona erince, Emilia kraliçenin isteği üzerine söze başladı:

Rastlantılar insanın başına beklenmedik dertler açabilir. Bu türden olayların dile getirilmesi, dinleyenler için yararlı olur. İşleri rast gitmiş olanlar dinlediklerinden ders alırken, feleğin sillesini yemiş olanlar da avunma olanağı bulurlar. Bu konuda anlatılanlara, ben de hem gerçek, hem de duygulu bir öykü anlatarak katkıda bulunmak istiyorum. Öykü mutlu sona ulaşıyor ama, içerdiği acılar öyle yoğun ki, mutlu son bu acıları dindirmeye yetmiş midir, bilemem.

Çok sevgili kadınlar, imparator ikinci Federigo'nun ölümünden sonra, Manfredi'nin Sicilya kralı olduğunu biliyorsunuz. Kralın önemli görevlere getirdiği kişiler arasında Napoli soylularından Arrighetto Capece de vardı. Sicilya valiliği yapan Arrighetto'nun, güzel, soylu karısı madama Beritola Caracciola da Napoli doğumluydu. Kral birinci Carlo'nun Benevento'da Manfredi'yi bozguna uğratıp öldürdüğünü, ülkeyi ele geçirdiğini duyan Arrighetto, Sicilyalılara güvenilemeyeceğini anlamış, efendisinin düşmanının buyruğu altına girmemek için kaçmaya karar vermişti. Ama Sicilyalılar amacını öğrenince tutuklanmış, Manfredi'nin birçok dostu ve yandaşı ile birlikte kral Carlo'ya teslim edilmişti. Ada da Carlo'nun eline geçmişti.

İşte bu durumda, kocasından haber alamayan, kocasının başına bir şey gelmiş olmasından kuşkulanan Beritola, zor duruma düşmemek için, her şeyini bırakıp, sekiz yaşlarındaki oğlu Giuffredi'yi yanına alarak, küçük bir tekneyle Lipari'ye kaçtı. İkinci bir çocuk beklemekte olan, beş parasız Beritola, bir oğlan daha doğurdu burada. Scacciato* adını koyduğu ço-

* Kovulmuş.

cuğa bir dadı tuttu. Napoli'ye, ailesinin yanına gitmek için hep birlikte bindikleri gemi fırtınaya tutuldu. Rüzgâr, Napoli'ye gitmekte olan gemiyi Ponzo* adasına sürükledi. Küçük bir koya girip, havanın durulmasını beklemeye başladılar. Bu arada, herkes gibi Beritola da adaya çıkıp, Arrighetto'nun başına gelenleri düşünebileceği ıssız bir köşe buldu. Her gün buraya gitmeye başladı. Yine köşesine çekilip acılarıyla başbaşa kaldığı bir gün, koya kimseye görünmeden bir korsan kalyonu girdi. Gemicileri, yolcuları yakalayıp tekneye bindirdikten sonra yelken açıp uzaklaştı.

İç hesaplaşması sona eren Beritola, her gün yaptığı gibi kıyıya çocuklarının yanına döndüğünde, ortada kimsenin olmadığını gördü. Önce şaşırdı, sonra gerçeği kavradı. Gözleriyle denizi tarayınca, bir kalyonun, yedeğe aldığı gemileriyle birlikte uzaklaştığını gördü. Kocasından sonra, şimdi de çocuklarından olmuş, tek başına, yapayalnız kalmıştı. Kim bilir

---

* Ponza adası.

bir daha kavuşabilecek miydi onlara. Bitkin, ölü gibi yere yığıldı. Soğuk su verecek, kendine gelmesini sağlayacak tek bir kul yoktu görünürde. Uzun süre öyle baygın kaldı. Kendine gelince hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Mağara mağara dolaşıp çocuklarını aradı. Ama bir sonuç elde edemediğini, gecenin de bastırmakta olduğunu görünce, başının çaresine bakmak zorunda kaldı. Kıyıdan uzaklaşıp, iç dünyasıyla başbaşa kalmak için her gün gittiği mağaraya sığındı. Geceyi korkular, anlatılmaz üzüntüler içinde geçirdi. Sabah olup da gün ilerleyince, acıktığını duyumsadı. Akşam bir şey yememişti. Ot yiyerek açlığını bastırdı. Yine gözyaşlarını tutamayarak, günlerin ne getireceğini düşünmeye koyuldu.

Kafası düşüncelerle yüklü olduğu bir sırada, bitişik mağaralardan birine bir keçinin girdiğini, az sonra da çıkıp ormana yöneldiğini gördü. Yerinden kalkıp keçinin girdiği mağaraya gitti. Mağarada, büyük bir olasılıkla o gün doğmuş, sevimli mi sevimli iki oğlak gördü. İkinci çocuğunu emzirmekte olduğundan sütü kesilmemişti daha. Oğlakları yavaşça alıp, göğsüne tuttu. Oğlaklar bu ikramı geri çevirmediler. Analarının memesini emer gibi, memelerini emdiler; o günden sonra da anaları gibi görmeye başladılar onu. Artık Beritola bu ıssız yerde kendisine arkadaş bulmuştu. Ot yiyor, su içiyor, çocukları, kocası, geçmiş günler aklına geldikçe gözyaşlarını tutamıyor, çocukları gibi benimsediği oğlaklarla birlikte yaşayıp ölmekten başka bir şey düşünmüyordu.

Böylece birkaç ay geçti. Genç kadın, mağara yaşamına ayak uydurmuştu artık, Bir gün, fırtınadan kaçan Pisa bandıralı küçük bir gemi, Beritola'nın gemisinin sığınmış olduğu koya sığınıp birkaç gün kaldı. Gemide Malaspina markisi Currado* ile karısı da vardı. Puglia krallığının kutsal yerleri-

* 1294'te öldüğü sanılan Lunigiana senyörü Currado Malaspina'yı Dante de över (*Araf* VIII, 118).

ni ziyaret ettikten sonra ülkelerine dönüyorlardı. Bir gün marki, karısı, adamları ve köpekleriyle birlikte, oyalanmak için karaya çıktı. Köpekler, Beritola'nın mağarasının yakınlarında otlamakta olan, iyice büyümüş oğlakları görünce kovalamaya başladılar. Oğlaklar kurtuluşu, içinde Beritola'nun bulunduğu mağaraya kaçmakta buldular. Beritola bir sopa alıp köpekleri kovaladı. Köpeklerin peşinden gitmekte olan marki ile karısı, kemikleri fırlamış, kir pis içinde kapkara bir kadın görünce şaşırdılar. Ama asıl şaşıran Beritola oldu.

Currado köpekleri uzaklaştırdıktan sonra kadının kim olduğunu, burada ne aradığını öğrenmek istedi. Beritola başına gelenleri bir bir anlattı. Arrighetto Capece'yi tanıyan, çok seven Currado, duydukları karşısında gözyaşlarını tutamadı. Beritola'yı orada kalmak kararından caydırmak için diller döktü. Onu memleketine götürmeyi, ya da Tanrı'nın bahtını güldüreceği günlere dek, bir kardeş gibi evinde konuk etmeyi önerdi. Kadın yanaşmadı bunlara. Bunun üzerine Currado karısını mağarada bıraktı; yiyecek getirtmesini, üstü başı dökülen kadına giysilerinden birini vermesini, kendileriyle birlikte gelmesi için kandırmaya çalışmasını söyledi.

Beritola'nın yanında kalan markiz, onun acılarını paylaştı, birlikte gözyaşı döktü. Giyecek, yiyecek getirtti. Beritola'nın üstünü değiştirmesi, karnını doyurması için elinden geleni yaptı. Beritola, tanınmaktan çekindiği için bir yere gitmemekte direniyordu. Ama sonunda Lunigiana'ya gitmeyi kabul etti, keçiyle oğlakları da birlikte götüreceklerdi. Bu arada keçi de yanlarına gelmiş, markizin şaşkın bakışları arasında Beritola'ya sevgi gösterileri yapmaya başlamıştı.

Hava düzelince Currado ile karısı, Beritola'yı, keçiyi, oğlakları alıp gemiye bindiler. Beritola'nın adını kimse bilmiyordu; keçilere bakarak Cavriuola* adını yakıştırdılar ona.

* Dişi keçi.

Uygun bir rüzgâr gemiyi Magra ırmağının ağzına ulaştırdı. Burada karaya çıkıp, şatoya gittiler. Dul giysileri giyen Beritola, Currado'nun karısının nedimeleri arasına katıldı. Saygılı, dürüst, uysal davranışlarıyla dikkati çekerken, keçilerini sevmeyi, beslemeyi de sürdürdü.

Beritola'yı Ponzo'ya götüren tekneyi, Beritola'nın dışındaki yolcularla birlikte ele geçiren korsanlar da, bu arada Cenova'ya gitmişlerdi. Burada ganimeti aralarında paylaştılar. Beritola'nın çocukları ile dadı da, Guasparrino d'Oria'nın* payına düştü. Adam, ev işlerinde çalıştırmak amacıyla, dadıyı çocuklarla birlikte kendi evine gönderdi. Dadı, hem hanımından olduğu, hem de iki çocukla birlikte zor bir duruma düştüğü için gözyaşı döküyordu. Ama çok geçmeden, gözyaşlarının bir yararı olmadığını anladı; çocuklar da, kendisi de tutsaktılar artık. Yoksul olsa da, kafası çalışan bir kadındı. Bir durum değerlendirmesi yapınca, çocukların kimliklerinin ortaya çıkmasının başlarını derde sokacağını anladı. Üstelik günün birinde yazgılarının değişebileceğini, sağ kalmaları durumunda çocukların yeniden eski konumlarına kavuşabileceklerini düşündü. Kimseye kimliklerini açıklamamaya karar verdi. Soranlara, çocukların kendisinin olduğunu söylüyordu. Büyüğün adını değiştirmiş, Giuffredi yerine Giannotto di Procida demeye başlamıştı. Küçüğün adını değiştirmemişti. Giuffredi'ye, adını neden değiştirdiğini, kimliği ortaya çıkacak olursa karşılaşacağı tehlikeyi, dilinin döndüğünce anlatmış, sık sık da yinelemişti bu açıklamayı. Akıllı bir çocuk olan Giuffredi de, denilenleri anlayışla karşılamıştı.

Dadıyla çocuklar yıllarca yarı aç, yarı tok, messer Guasparrino'nun evinde en pis işleri gördüler. Uşaklığı içine sindi-

---

* D'Oria ailesi Cenova'nın ünlü ailelerindendir.

remeyen Giannotto on altısına basınca, evden kaçtı, İskenderiye'ye giden gemilerden birine binerek diyar diyar dolaştı, ama kendisine bir düzen kuramadı. Messer Guasparrino'nun evinden kaçışının üstünden üç dört yıl geçip de, yakışıklı, fidan boylu bir delikanlı olduğunda, öldü sandığı babasının yaşadığını, ama kral Carlo'nun zindanlarında yattığını öğrendi. Kör talihine söylenerek yine diyar diyar dolaşmayı sürdürürken yolu Lunigiana'ya düştü. Rastlantı sonucu, Malaspina markisi Currado'nun hizmetine girdi; içtenlikle, büyük bir bağlılıkla çalıştı. Currado'nun karısıyla birlikte yaşayan annesiyle birkaç kez karşılaştı, ama ne o anasını tanıdı, ne de anası onu. Birbirlerini son kez gördüklerinden bu yana geçen süre, ikisini de değiştirmişti.

İşte Giannotto, Currado'nun yanında çalışırken, Currado'nun kızlarından Spina, kocası Niccolò da Grignano'nun ölümü üzerine dul kalarak, baba evine döndü. Güzel, alımlı bir kız olan Spina, on altısına yeni basmıştı. Bir gün Giannotto ile göz göze gelince, çılgınca birbirlerine vuruldular. Çok geçmeden duygularını açığa vurdular, ama aylarca kimsenin haberi olmadı sevdalarından. Gözleri hiçbir şey görmediği için, böyle bir durumun gerektirdiği sakınımı bir yana bıraktılar zamanla. Bir gün, bir koru gezisi sırasında genç kız arkadaşlarından ayrılarak, Giannotto ile birlikte önden yürüdü. Ötekilerin çok gerilerde kaldığını sanarak, ağaçların çevrelediği çiçek açmış çimenlerin üstüne uzandılar; birbirlerinde, sevişmenin tadını tatmaya başladılar. Uzun süre bir arada oldular, ama sevişmeye doyamadılar. Bu arada önce kızın anası, sonra da Currado çıkageldi. Gördüklerinden büyük bir öfkeye kapılan Currado, hiçbir açıklama yapmadan, üç uşağa kızla oğlanı zincire vurup şatoya götürmelerini buyurdu. Öyle kızgın, öyle öfkeliydi ki, ölüm cezalarının en reziline çarptıracaktı onları.

Kızın anası da çok sarsılmıştı, kızının işlediği suçun ağır bir ceza gerektirdiğini düşünüyordu o da. Ama Currado'nun kimi sözlerinden, kocasının kafasından geçenleri sezince, yüreği dayanamadı, kocasının öfkesini dindirmek için yalvarmaya koyuldu. Bu yaşta öz kızının katili olacak, elini uşağının kanına mı bulayacaktı? Öfkesini dindirmenin başka yolu olamaz mıydı? Suçlular zindana atılarak cezalandırılamaz mıydı? İyi yürekli kadın o kadar çok dil döktü ki, sonunda kocası ölüm cezasından vazgeçti. Bu konuda kesin bir karara varıncaya dek, sanıkların ayrı ayrı hücrelere kapatılmalarını, titizlikle gözetlenmelerini, ekmekle sudan başka bir şey verilmemesini buyurdu; dedikleri hemen yerine getirildi. İki gencin dinmeyen gözyaşları içinde, yarı aç yarı tok olarak geçirdikleri hapisane günlerini, kolayca tasarlayabilirsiniz.

Giannotto ile Spina bu çetin koşullarda yaşamaya başlayalı bir yıl olmuştu. Currado çoktan unutmuştu onları. İşte bu sırada Gian di Procida'nın kışkırtmasıyla Araona kralı Pietro, Sicilya'da kral Carlo'ya karşı bir ayaklanma başlatarak adayı egemenliği altına aldı. Papalığa karşı olan Currado da, büyük bir şenlik düzenleyerek kutladı bu olayı. Olup bitenleri bir gardiyandan öğrenen Giannotto, derin bir iç çekti:

"Yazıklar olsun" dedi, "on dört yıldır diyar diyar dolaşıp bu olayın gerçekleşmesini bekledim. Beklediğim oldu, ama hiçbir umut yok benim için. Bu zindandan ancak ölüm çıkar artık."

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu gardiyan. "Kralların itişip kakışmasından sana ne? Sicilya ile niye ilgileniyorsun ki?"

"Babamın görevini düşünmek bile, yüreğimin parçalanmasına yetiyor. Adadan kaçtığımda küçücüktüm ama, kral Manfredi'nin sağlığında babamın vali olduğunu biliyorum."

"Kimdi baban?"

"Babamın adını söyleyebilirim, nasıl olsa kimliğinin açıklanmasının doğuracağı bir tehlike söz konusu değil artık. Adı Arrighetto Capece idi, yaşıyorsa yine öyledir. Benim adım da Giannotto değil, Giuffredi. Buradan çıkıp da Sicilya'ya gidebilecek olsam, hiç kuşkum yok el üstünde tutarlar beni."

Gardiyan başka bir şey sormadı, öğrendiklerini ilk fırsatta Currado'ya aktardı. Currado duyduklarına önem vermemiş gibi davrandı. Ama hemen Beritola'ya gidip, saygılı bir biçimde, Arrighetto'dan Giuffredi adında bir oğlu olup olmadığını sordu. Kadın gözyaşları içinde, eğer hâlâ yaşıyorsa büyük oğlunun adının böyle, yaşının da yirmi iki olduğu karşılığını verdi. Bunları duyan Currado zindandaki delikanlının Beritola'nın oğlu olduğu sonucuna vardı. İki genci bağışlayıp da evlendirecek olursa, kızının da, kendisinin de alınlarına sürülen leke temizlenmiş olurdu. Gizlice, Giannotto'yu yanına getirtti, geçmişiyle ilgili sorular sordu. Onun gerçekten de Arrighetto Capece'nin oğlu Giuffredi olduğu kanısına vardı.

"Giannotto" dedi, "kızımı baştan çıkartarak beni nasıl aşağıladığını biliyorsun. Oysa benden gördüğün iyiliğe, yakınlığa, onurumu koruyarak, çıkarlarımı gözeterek karşılık vermen gerekirdi. Bana yaptığını bir başkasına yapmış olsaydın, ölümlerden ölüm beğendirirdi sana. Ama benim yüreğim elvermedi canına kıymaya. Eğer dediğin gibi soylu bir erkekle soylu bir kadının oğluysan, sen de kabul edersen, seni zindandan kurtarmak, alınlarımıza sürülen lekeyi temizlemek istiyorum. Spina'yı seviyorsun ama, bu ilişkinin dürüst olmadığını sen de kabul edersin. Kızım dul, üstelik okkalı, iyi bir drahoması var. Huyunu suyunu, soyunu sopunu biliyorsun. Onursuzca arkadaşlık ettiğin kızımın, karın olma onuruna kavuşmasını istediğinde, evlendirmeye hazırım sizi. Beni baban bilip, karınla birlikte dilediğin kadar kalabilirsin burada."

Mahpusluk Giannotto'nun bedenini kemirmişti ama, yüreğinin doğuştan gelen soyluluğundan, sevdiği kadına beslediği duygulardan hiçbir şey eksiltmemişti. Currado'nun önerisini kabul etmek için büyük bir istek duysa da gönlü yüce kişiliğinin gerektirdiği karşılığı vermemezlik edemedi:

"Currado" dedi, "ne gücünde, ne paranda pulunda, ne de bir başka şeyinde gözüm var; sana, malına mülküne zarar vermek amacı da taşımıyorum. Kızını sevmemin, hep sevecek olmamın nedeni, sevilmeye değer olması. Sıradan insanların saygısızlık olarak nitelendirdikleri davranışım, gençliğimden kaynaklanan bir hata. Bu davranıştan vazgeçmek, gençlikten vazgeçmek anlamına gelir. Yaşlılar gençliklerini anımsayıp, başkalarının yanlışlarını kendi yanlışlarıyla karşılaştıracak olsalar, benim yanlışımın senin ve yaşıtlarının yanlışlarından daha büyük olmadığı anlaşılır. Üstelik bu yanlışa bir düşman gibi değil, bir dost gibi düştüm. Önerine gelince, oldum olası istediğim şey. Kabul göreceğini bilseydim, çoktan iletirdim bu isteği sana. Umudum çok az olduğu için, sevincim çok fazla şimdi. Eğer sözlerin düşüncelerinle uyumlu değilse, sakın boş yere umutlandırma beni. Zindana gönder yine, istediğin kadar da işkence ettir. Spina'yı sevdikçe, ne yaparsan yap seni de sevmeyi, sana saygıda kusur etmemeyi sürdüreceğim."

Dinledikleri Currado'yu heyecanlandırdı, genç adamın değerini arttırdı gözünde. Sevgisinin içtenliğine inandı, yakınlık duydu ona. Yerinden kalktı, sarılarak öptü onu. Sonra da, artık vakit geçirmedi, Spina'yı oraya getirmelerini istedi.

Zindanda Spina zayıflamış, solup sararmış, güçten düşmüş, tıpkı Giannotto gibi, o da bambaşka bir görünüşe bürünmüştü. İki sevgili, Currado'nun önünde, törelerimize uygun bir biçimde kendi istekleriyle nikâhlandılar. Birkaç gün süreyle nikâh gizli tutuldu. Bu arada Currado gençlerin her türlü gereksinimini en iyi biçimde sağladı. Artık sıra anaların

mutluluğuna gelmişti. Currado, karısı ile Cavriuola'yı çağırttı. Cavriuola'ya:

"Büyük oğlunuzu kızımla evlendirip size kavuşturacağım dersem, ne dersiniz madonna?" dedi.

"Size olan gönül borcum bir kat daha artar, canımdan değerli bildiğim bir cana beni kavuşturduğunuz ölçüde artar, derim yalnızca. Dediğiniz koşullarda, beni oğluma kavuşturacak olursanız, sönmüş umutlarımı yeniden canlandırırsınız." Gözlerinden yaşlar boşanarak sustu. Bunun üzerine Currado karısına döndü:

"Peki, böyle bir damada sen ne dersin?" diye sordu. Kadın:

"Böyle soylu bir kişiye değil de, bir serseriye bile verseydiniz, bir şey demezdim, sizin kararınız benim kararım demektir" karşılığını verdi.

Bunun üzerine Currado:

"Birkaç gün içinde, sevineceğiniz bir haberim olacak size" dedi.

Gençler kendilerine yaraşır giysiler giyip, eski görünüşlerine büründüklerinde, Currado, Giuffredi'ye şu soruyu yöneltti:

"Sevincine, bir de anana kavuşmanın sevincini eklemek istemez miydin?"

"Başına gelen uğursuz olaylardan sonra, sağ kalmış olabileceğini sanmıyorum. Eğer yaşıyorsa dünyalar benim olur, üstelik Sicilya'daki servetimin büyük bir bölümünü kurtarmama da yardımcı olur öğütleriyle."

Bunun üzerine Currado, iki kadını çağırttı. Kadınlar yeni gelini kutladılar, ama Currado'nun nasıl olup da Giannotto'yu damat seçtiğine akıl erdiremediler. Ne var ki, Currado konuşurken Giannotto'nun yüzünü dikkatle inceleyen Beritola, gizemli bir içgüdüyle bu yüzde çocukluğunu yansıtan iz-

leri anımsamakta gecikmedi; hiçbir açıklama beklemeden, kollarını açıp oğlunun boynuna sarıldı. Analık duygusu, sevinci ağzını kilitlemişti sanki, tek söz söyleyemeden oğlunun kollarında kendinden geçti. Giuffredi şaşırmış kalmıştı; onu kaç kez şatoda görmüş, tanıyamamıştı. Ama şimdi anasının kokusunu tanımıştı. Bir yandan geçmişteki dikkatsizliği nedeniyle kendisini kınarken, bir yandan da, gözlerinden yaşlar boşanarak, kollarının arasındaki kadını sevecenlikle öpüyordu. Serpilen soğuk suyun ve Currado'nun karısı ile Spina'nın çabalarının etkisiyle Beritola çok geçmeden kendisine geldi. Gözyaşları içinde, tatlı sözler söyleyerek oğlunu bir kez daha bağrına bastı, analık sevgisiyle belki bin kez öptü. Oğlu da sevgiyle, saygıyla karşılık verdi anasına. Bu mutlu olay, hazır bulunanların gözleri önünde üç dört kez yinelendikten sonra, ana oğul başlarından geçenleri anlattılar birbirlerine. Daha sonra Currado, herkesin sevinç gösterileri arasında, az önce kıymış olduğu nikâhı açıkladı, güzel bir düğün yapılacağını ekledi. Bunun üzerine Giuffredi:

"Currado" dedi, "bana büyük sevinçler bağışladınız, uzun süre anama yardımcı oldunuz. Bize son bir iyilik yapmanızı isteyeceğim. Bu mutlu günde, daha önce size anlattığım gibi bizi tutsak alan Guasparrino d'Oria'nın yanında uşaklık eden kardeşime kavuşma mutluluğuna da eriştirin bizi. Bir de Sicilya'ya bir adam gönderin, adanın ne durumda olduğunu, babam Arrighetto'nun yaşayıp yaşamadığını, yaşıyorsa nerede olduğunu öğrenip, bize haber getirsin."

Currado bu isteği olumlu karşıladı. Cenova'ya da, Sicilya'ya da hemen güvenilir adamlarını yolladı. Cenova'ya giden ulak, messer Guasparrino'yu buldu. Currado'nun Giuffredi ile anasına yaptıklarını anlattıktan sonra Scacciato ile dadıyı geri vermesini istedi. Messer Guasparrino anlatılanlara şaşırmıştı:

"Currado'nun isteklerini seve seve yerine getiririm" dedi. "İstediğin çocukla anası on dört yıldır yanımda. Geri göndermeye hazırım onları. Ama efendine söyle, şimdi kendisine Giuffredi adını yakıştırdığını söylediğin Giannotto'nun her anlattığına inanmasın. Onun ne hin oğlu hin olduğunu bilmez efendin."

Bunları dedikten sonra, adamı gerektiği gibi ağırladı. Gizlice dadıyı çağırtıp, olayı bir de ondan dinledi ayrıntılarıyla. Sicilya'daki ayaklanmayı, Arrighetto'nun yaşamakta olduğunu öğrenen dadı eski korkularından arınmış olduğu için, her şeyi olduğu gibi anlattı. Dadının anlattıklarının Currado'nun adamının anlattıklarına uyduğunu gören messer Guasparrino anlatılanlara inanmaya başlamıştı. Ama kuşkucu olduğu için, yine de başka araştırmalar yaptırttı. Bu araştırmalar da inancını pekiştirince, çocuğa karşı kaba davranmış olmanın utancını duydu. Hatasını gidermek için de, on bir yaşlarındaki güzel kızını, yüklü bir drahoma ile Scacciato'ya verdi. Büyük bir düğün yapıldı. Düğünden sonra messer Guasparrino, çocukları, dadıyı alıp, tepeden tırnağa silahlandırılmış bir kalyonla Lerici'ye gitti. Lerici'de kendisini Currado karşıladı. Konuklar doğru, büyük bir şölenin hazırlandığı bir şatoya götürüldüler.

Oğluna kavuşan ananın sevincini, iki kardeşin duygularını, her üçünün sadık dadıya sevgilerini, hepsinin messer Guasparrino ile kızına gösterdikleri saygıyı, Guasparrino'nun herkese teşekkür edişini, Currado'nun, karısının, çocuklarının, dostlarının katıldıkları toplu coşkuyu aktarmaya sözcükler yetmiyor; bunları tasarlamayı size bırakıyorum.

Bağışlamasının sonu olmayan Tanrı, mutlu bir haber daha ulaştırdı; Arrighetto Capece sağdı ve iyi durumdaydı. Şölen başlayıp da, kadınlı erkekli konuklar masaya oturup ilk yemeği yerlerken, Sicilya'ya giden ulak geri geldi, Arrighetto

ile ilgili bilgiler getirdi. Kral Carlo Arrighetto'yu hapse attırmıştı. Ama krala karşı ayaklanan halk, hapisaneyi basmış, nöbetçileri öldürerek Arrighetto'yu dışarı çıkartmıştı. Kral Carlo'nun baş düşmanı olduğu için de, başlarına geçirip, Fransızları kovalamaya, öldürmeye başlamışlardı. Kral Pietro da bu nedenle Arrighetto'yu destekleyip, malını mülkünü geri vermiş, saygınlığına kavuşturmuştu. Arrighetto ulağı çok iyi ağırlamış, hapse girdikten sonra hiçbir haber alamadığı karısı ile oğluna ilişkin bilgilere çok sevinmişti. Ailesini yanına aldırmak için adamlarını göndermişti bir gemiyle.

Ulağın anlattıkları sevinç, coşku yaratmıştı. Beritola ile Giuffredi'yi almaya gelen soyluları, Currado arkadaşlarıyla birlikte karşıladı. Daha yemeğin yarısına ulaşılmamış olan sofraya buyur etti. Beritola olsun, Giuffredi olsun, konuklar olsun, yeni gelenleri görülmemiş bir coşkuyla karşıladılar. Yeni gelenler sofraya oturmadan önce, Arrighetto adına, karısına ve oğluna gösterdikleri ilgi nedeniyle Currado ile karısına içtenlikle teşekkür ettiler, Arrighetto'nun her isteklerini yerine getirmeye hazır olduğunu söylediler. Davranışıyla kendilerini şaşırtan messer Guasparrino'ya dönüp, Scacciato'ya yaptığı iyiliği öğrenince, Arrighetto'nun da benzer biçimde karşılık vereceğini eklediler. Sonra da, büyük bir sevinçle, iki gelinle iki güvey için düzenlenmiş olan şölene katıldılar. Currado'nun damadı, akrabaları, dostları için düzenlediği o günkü şöleni başka şölenler izledi. Şölenler sona erince, Beritola, Giuffredi ve ötekiler yol hazırlığına başladılar. Currado, karısı ve messer Guasparrino'dan gözyaşları içinde ayrıldılar. Spina ile birlikte gemiye binip yola çıktılar. Rüzgârı arkalarına alıp kısa sürede Sicilya'ya vardılar. Palermo'da, Arrighetto karısını, çocuklarını, kadınları görülmemiş bir biçimde karşıladı. Tanrı'ya olan gönül borçlarını hiç akıllarından çıkartmadan, burada uzun, mutlu bir ömür sürdüler.

VII

*Babil sultanı kızlarından birini Garbo kralına verir. Kocasının yanına gitmekte olan kız dört yıl boyunca değişik yerlerde çeşitli nedenlerle dokuz erkeğin elinden geçer. Sonunda, kız oğlan kız diye babasına gönderilince, yine Garbo kralına varır.**

Emilia'nın öyküsünü oldukça uzatmasına, biraz da Beritola'nın başına gelenleri dinleyen genç kadınların tutamadıkları gözyaşları yol açmıştı. Öykü sona ermişti artık. Kraliçe söz sırasının Panfilo'ya geldiğini söyleyince, Panfilo hemen anlatmaya başladı:

Sevimli kadınlar, günlerin ne getireceğini kestirmek kolay değil. Sık sık örnekleriyle karşılaşırız bunun. İnsanlar paraya pula kavuşunca sıkıntılardan, dertlerden de kurtulacaklarını sanırlar. Tanrı'ya yakarıp kendilerini varlıklı kılmasını isterler, amaçlarına ulaşmak için hiçbir çabadan kaçınmaz, tehlikelerden korkmazlar. Ama istekleri gerçekleştiğinde varlıkları başkalarının gözüne batar, eskiden dost bildikleri kişilerin oyunlarına kurban olurlar. Kimileri ise sıfırdan başlayıp, birbirinden tehlikeli savaşların, akıtılan kardeş, dost kanlarının ardından ülkeyi ele geçirince sonsuz mutluluğa eriştiklerini sanırlar. Oysa eriştikleri bitip tükenmez kaygılar, korku-

* Güzelliğinin kurbanı olan bir prensesin serüvenlerini, yer yer alaycı bir dille anlattığı bu öyküyü, Boccaccio "dudak öpülmekle eskimez" özdeyişiyle noktalar. Daha sonra La Fontaine, bu özdeyişi masallarından birinde işleyecektir.

lardır. Kral sofralarında altın kupalarla zehir içildiğini öğrenmek için canlarından olurlar. Kim bilir kaç kişi büyük bir coşkuyla, güçlü kuvvetli, alımlı olmayı ya da bir başka şeyi dilemiş, ama bu isteğin başına dertler açabileceğini, dahası kendisini ölüme sürükleyebileceğini aklının ucundan bile geçirmemiştir. İnsanların iştahlarını kabartan istekleri birer birer sıralamaktansa, yaşam boyunca talihin ters dönmesini önleyecek hiçbir güvencenin bulunmadığını belirtmekle yetinmek istiyorum. Bilgeliğin yolu, neye gereksinme duyduğumuzu bilen ve bunları karşılayan Yaratan'ın verdiklerini alıp, korumaktan geçer. İnsan yanlış yapmaya eğilimli olduğu için, siz de sevgideğer kadınlar, güzelliğinizi daha da arttırmak yanlışına düşmekten alıkoyamazsınız kendinizi. Doğanın bağışladığı güzellikle yetinmez, daha da güzel olmak için olanca hünerinizi kullanırsınız. Oysa güzellik, dört yıl boyunca dokuz kez evlenmek zorunda kalan bir Müslüman kadın örneğinde olduğu gibi, başa dert de olabilir.

Çok eskiden Babil'de* Beminedab adında bir sultan vardı; ömrü boyunca ne istemişse elde etmişti. Kızlı oğlanlı bir sürü çocuğundan Alatiel'i her gören, dünyanın en güzel kızı olduğunu söylerdi. Arap kabileleri saldırdığında Garbo** kralı da Beminedab'a yardımcı olmuş, saldırganların yenilgisine katkıda bulunmuştu. İşte bu kral kızını isteyince, Beminedab isteği kabul etti, kızını kadınlı erkekli saygın bir topluluk eşliğinde, pahalı seçme eşyalar yüklü, silahlandırılmış bir gemiye bindirerek, kralın ülkesine doğru yola çıkartıp, gemiyi Tanrı'ya emanet etti.

Havanın elverişli olduğunu gören gemiciler yelkenleri

* Mısır.
** Fas'ta Oran dolayları.

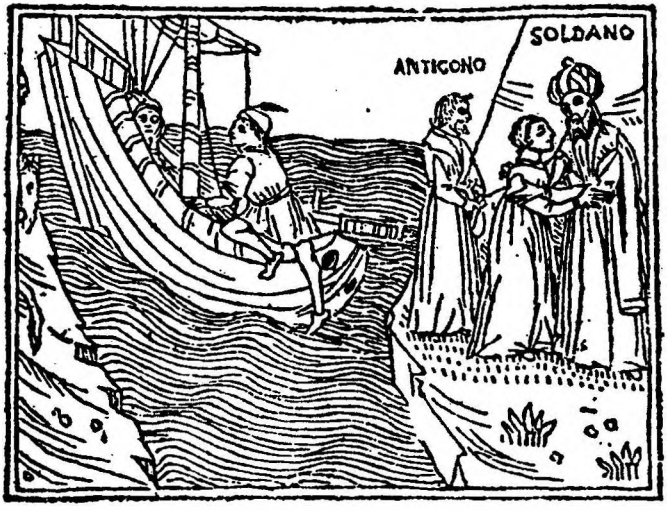

fora ettiler. İskenderiye limanından yola çıktıktan sonra, birkaç gün rahat yol aldılar. Sardinya adasını geçip de yolculuğun sonuna yaklaştıklarında, dört bir yandan, birbirinden şiddetli rüzgârlar esmeye başladı. Kızla gemicilerin bulunduğu tekne öyle sallanıyordu ki, kaç kez ölümle burun burna geldiler. Gemiciler ellerinden gelen ustalığı, çabayı göstererek iki gün süreyle denizin saldırılarına karşı koymayı başardılar. Ama fırtına, dinmek bir yana, üçüncü gece bastırdığında büsbütün azdı. Nerede olduklarını bilemiyorlardı artık. Kapkara bulutlarla kaplı gökyüzü zifiri karanlığa büründüğünden, bulundukları yeri denizcilik yöntemleriyle belirleyemiyorlardı. Mayorka'nın az kuzeyinde tekneden çatırdama sesleri geldi. Geminin parçalanmak üzere olduğunu gören herkes kendi canının derdine düştü. Denize bir filika indirildi. Filikada, batmakta olan gemiden daha güvencede olacaklarını düşünen gemi sahipleri filikaya doluştular. Onları gemide kim varsa izlemeye kalkıştı. Filikadakiler bıçaklarını çekerek sonradan gelenleri engellemeye çalıştılarsa da başaramadılar. Fi-

lika battı. Ölümden kaçmak isteyenler ölümden kaçamadılar. Fırtınalı havada bunca ağırlığı taşıyamayan filika denize gömülünce hepsi boğuldu. Dört bir yanından su alan, neredeyse batmak üzere olan gemi ise rüzgârın, azgın dalgaların etkisiyle Mayorka adası kıyılarına sürükleniyordu. İçinde Beminedab'ın kızıyla öbür kadınlardan başka kimse kalmamıştı. Onlar da kapıldıkları korkunun etkisiyle, ölü gibi güvertede yatıyorlardı. Rüzgâr gemiyi kıyıdan bir taş atımı uzakta kumsala oturttu. Gece boyunca dalgalar tekneyi dövdüler, ama rüzgâr daha öteye sürükleyemedi.

Gün ağardığında fırtına biraz dindi. Sultanın yarı ölü kızı başını doğrultup, cılız sesiyle bir bir adamlarına seslendi. Çabası boşunaydı, çünkü seslendikleri çok uzaktaydı. Yanıt alamayıp, ortada kimsenin olmadığını görünce şaşırdı, büyük bir korkuya kapıldı. Bin bir zorlukla yerinden doğruldu. Hizmetçileri olsun, kendisine eşlik eden kadınlar olsun, uzanmış yatıyorlardı. Yine seslendikten, birer birer hepsini yokladıktan sonra, içlerinden ancak birkaçının yaşamakta olduğunu anladı. Geri kalanlar, dayanılmaz mide bulantılarının, kapıldıkları korkunun sonucunda ölmüşlerdi. İçini büyük bir korku kapladı. Tek başına kalmıştı. Nerede olduğunu bilmiyordu. Birşeyler yapmak gereksinmesiyle, yaşamakta olan kadınları sarsarak kendilerine getirdi. Erkeklerin nereye gittiklerini onlar da bilmiyordu. Gemi ise karaya oturmuş, içi su dolmuştu. Hep birlikte hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladılar. İkindiyi buldular böylece. Ne kıyıda, ne de başka yerde, yardım isteyebilecekleri birini gördüler.

İkindi vakti, atlı adamlarıyla birlikte topraklarını denetlemekten dönen Pericon da Visalgo adında bir soylu kişi geçti oradan. Gemiyi görünce olup biteni anladı. Adamlarından birini bilgi getirmesi için gemiye gönderdi. Adam güç bela gemiye tırmandı. Başaltına gizlenmiş, korkudan tir tir titre-

yen prensesle yanındaki kadınları buldu. Kadınlar onu görünce, hıçkırıklar içinde yardım istediler. Ne var ki, ne adam kadınların dilini, ne de kadınlar adamın dilini biliyorlardı. Bu nedenle kadınlar başlarına geleni işaretlerle anlattılar. Adam her şeyi ayrıntısıyla belleyip Pericone'ye aktardı. Pericone hemen kadınlarla gemideki değerli eşyaları getirtip şatosuna götürdü. Kadınların karnını doyurttu, dinlenmelerini sağladı. Giydiği süslü giysiler, genç kadının soylu olduğunu gösteriyordu. Öbür kadınların saygılı davranışı da bunu doğruluyordu. Deniz yolculuğunun yorgunluğu yüzünü soldurmuş, üstünü başını dağıtmış da olsa güzelliği Pericone'yi etkilemişti. Kocası yoksa, onunla evlenmeye karar verdi Pericone; evlenemezse dostu olacaktı.

Pericone mert, yakışıklı bir erkekti. Birkaç gün süreyle kadına çok iyi bakılmasını sağladı. Alatiel kendisini toparlayıp göz kamaştırıcı güzelliğine kavuştu. Pericone kadının dilini konuşamıyor, kimliğini bilmiyordu ama, dizginlenemez duygular gelişiyordu içinde ona karşı. Kadını, duygularını belli eden davranışlarla elde etmeyi denedi, ama bir sonuca ulaşamadı. Kadın her türlü yakınlıktan kaçınıyordu, bu davranış da Pericone'nin isteğini büsbütün kamçılıyordu.

Alatiel birkaç gün içinde durumu kavramış, Hıristiyanların eline düştüğünü, kimliğini açıklamanın hiçbir işe yaramayacağını anlamıştı. İstese de istemese de bir süre sonra Pericone'ye boyun eğmek zorunda kalacaktı. Bunun üzerine alnının kara yazısına karşı çıkmaya karar verdi. Sayıları üçe inmiş olan hizmetçilerinden, kendilerini özgürlüğe kavuşturacak bir olanak söz konusu olmadıkça, kimseye kimliklerini açıklamamalarını istedi. Ayrıca kızlıklarını korumalarını söyledi, kendisine de kocasından önce kimsenin eli değmeyecekti. Kadınlar bu sözleri onayladılar, ellerinden geldiğince denilenlere uyacaklarını söylediler.

Pericone'nin içindeki ateşin alevi gün geçtikçe büyüyordu. Ama o yakınlaşmaya çalıştıkça, isteklerinin hedefi uzaklara kaçıyordu. Kadını tatlılıkla yola getiremeyeceğini anlayan Pericone, zora baş vurmadan önce, bir de kurnazlığı denemeye karar verdi. Şaraba alışık olmasa da, dini şarap içmeyi yasaklasa da, kadının şaraptan hoşlandığını görmüştü. Bu nedenle şarabı Venüs'ün* aracısı olarak kullanmaya karar verdi. Kadının sert tutumundan şikâyetçi görünmemeye özen gösterdi. Bir akşam yemeği düzenleyerek genç kadını da çağırdı. Değişik yemeklerin sunulduğu sofrada Alatiel'e hizmet eden adamına, çeşitli şarapları karıştırarak kadına vermesini söyledi. Adam denileni yaptı. Olup bitenden habersiz kadın, kendini içkinin tadına kaptırıp, gereğinden fazla içti. Geçmişin üzüntülerini unutarak çılgın bir neşeye kapıldı, kadınlar Mayorka dansları yapınca, o da İskenderiye dansları yapmaya başladı. Kadının oynadığını gören Pericone, artık isteğinin gerçekleşmek üzere olduğunu anladı. Yeniden yiyecek içecek getirterek, yemeği gecenin geç saatlerine dek uzattı. Sonunda konuklar gidince, kadınla birlikte odasına çekildi. Şarabın etkisiyle kanı kızışan Alatiel'i, erdemi koruyamaz olmuştu artık. Sanki Pericone'nin karılarından biriymiş gibi, hiçbir sıkıntı duymadan giysilerini çıkartıp yatağa girdi. Pericone de zaman yitirmeden aynı şeyi yaptı. Işığı söndürüp, kadının yanına uzandı. Hiçbir direnmeyle karşılaşmadan kollarını dolayıp, sevişmenin tadını çıkartmaya başladı.

Daha önce, erkeklerin sevişme sırasında nasıl boynuz vurduklarını bilmeyen Alatiel boynuzun tadını alınca, Pericone'nin isteğini daha önce kabul etmemiş olmanın pişmanlığını duydu. Artık böyle ateşli geceler yaşamak için çağırı

* Aşk tanrıçası.

beklemiyordu. Çağırıyı kendisi yapıyor, sözcüklerle anlaşamadıkları için, davranışlarıyla açığa vuruyordu isteğini.

Pericone ile Alatiel böyle yoğun zevkler içinde yüzerlerken, talih kuşu bir kral karısının bir derebeyinin sevgilisi olmasını yeterli bulmamış olmalıydı ki, kanlı bir sevdaya bulaştırdı kadını. Pericone'nin yirmi beş yaşlarında, yakışıklı, fidan boylu bir erkek kardeşi vardı. Adı Marato olan bu delikanlı genç kadını görmüş, ondan çok hoşlanmıştı. Kadının davranışlarından, kendisine karşı ilgisiz olmadığını sezmişti. Pericone'nin kadını sıkı bir göz hapsinde tutmasının dışında isteğini durduracak hiçbir engel olmadığını görünce, kanlı bir oyun geldi aklına ve hemen uygulamaya geçti.

Limanda, Romania'nın* Chiarenza limanına mal götürecek bir gemi vardı. Geminin sahipleri Cenovalı iki gençti. Yelkenleri fora etmiş elverişli rüzgâr bekliyorlardı. Marato onlarla anlaştı; ertesi gece bir kadınla birlikte gemiye binecekti. Hava kararınca, hiçbir şeyden kuşkulanmayan Pericone'nin evinin yolunu tuttu. Güvenilir bir iki adamını da birlikte götürerek çevreye yerleştirdi. Sonra gizlice eve girip, bir yere saklandı. Gece ilerleyince kapıyı açtı, adamlarını içeri aldı. Hep birlikte Pericone'nin, sevgilisiyle uyumakta olduğu odaya gittiler. Pericone'yi uykusunda öldürdüler. Hüngür hüngür ağlamaya başlayan kadını "susmazsan seni de öldürürüz" diye korkuttular. Kadını, Pericone'nin değerli eşyalarının çoğunu alarak, kimseye görünmeden limana gittiler.

Marato kadınla birlikte gemiye binince, arkadaşları geri döndüler. Güçlü, serin bir rüzgâr esmeye başladığı için gemi demir alıp yola çıktı. Kadın başına gelen aksilikler yüzünden gözyaşı döküyordu. Ama Marato Tanrı'nın biz kullarına ver-

---

* Ortaçağ'da Mora'nın doğusuna bu ad veriliyordu.

diği, elledikçe büyüyen kutsal Maslahat'la kadının acısını dindirmeye çalıştı. Öyle başarılı oldu ki, kadın ona alışıp, Pericone'yi unuttu. Alatiel yeniden mutluluğa kavuşmuştu. Ama çilesi dolmamış olmalıydı ki, yeni dertler açıldı başına.

Daha önce kaç kez belirttiğimiz gibi, kadın çok güzel, çok alımlıydı. Geminin genç sahipleri de ona tutulmuşlardı. Kadına hizmet etmek, onun gözüne girmekten başka bir şey düşünmez olmuşlardı. Bir yandan da Marato'nun niyetlerini sezmemesine özen gösteriyorlardı. Birbirlerinin duygularını öğrenince, malı birlikte ele geçirmeye karar vermişlerdi. Ama Sevda, bir mal gibi, para gibi paylaşılabilir miydi? Üstelik Marato kadına göz açtırmayarak, isteklerinin gerçekleşmesine engel oluyordu.

Bir gün gemi pupa yelken yol alırken Marato kıç tarafta, hiçbir şeyden habersiz, ayakta denize bakıyordu. İki kardeş arkadan yaklaşıp, bir çırpıda denize attılar onu. Marato'nun denize düştüğü ancak bir mil yol aldıktan sonra anlaşıldı. Olayı öğrenen kadın, artık Marato'nun geri gelmeyeceğini anladı ve yeniden gözyaşlarına boğuldu. Sevdalı kardeşler, çoğunu anlamadığı tatlı sözlerle, büyük vaatlerle onu avutmaya çalışıyorlardı. Oysa kadın, yitirdiği erkeğine değil, başına gelen aksiliklere ağlıyordu. Kardeşler uzun uzadıya dil döktükten sonra kadının acısının dindiği sonucuna varıp, onunla önce kimin yatacağını tartışmaya başladılar. İkisi de kadınla ilk yatanın kendisi olmasını istiyordu. Aralarında uzlaşamayınca, önce küfürler ettiler. Sonra öfkelerine yenik düşüp bıçaklarını çekerek birbirlerine saldırdılar. Tayfaların kavgayı ayırma girişimi sonuç vermeyince bıçaklar kalkıp inmeye başladı. Kardeşlerden biri orada öldü. Öbürü ise, vücudundaki birçok bıçak yarasına karşın ölmedi. Alatiel bu olaya çok üzüldü. Artık yardım isteyeceği, danışacağı hiç kimse kalmamıştı. Üstelik gemi sahiplerinin yakınları, arkadaşları

öfkelerini kendisine yöneltebilirlerdi. Ama yaralının yalvarması, çok geçmeden de geminin Chiarenza'ya varması ölüm tehlikesini geçersiz kıldı. Kadın, yaralı ile birlikte karaya çıkıp bir hana yerleşti. Kısa süre sonra, güzelliği bütün kentte konuşulur oldu. O sırada Chiarenza'da bulunan Mora prensi de söylenenleri duyup, onu görmek istedi. Görünce, söylenenden de güzel buldu. Kadına vuruldu, ondan başka bir şey düşünemez oldu. kadının başına gelenleri duyduğu için, onu elde edebileceğini düşündü, isteğini gerçekleştirmenin bir yolunu aramaya koyuldu. Yaralı gencin ailesi prensin amacını öğrenince, hemen kadını ona gönderdiler. Prens çok sevindi buna. Kadın da sevindi, çünkü büyük bir tehlikeden sıyrılmış oluyordu. Prens, kadının güzelliğinin yanı sıra kraliçeler gibi davrandığını da görünce, kimliğini bilmese de onun soylu biri olduğuna karar verdi, sevgisi bir kat daha arttı. Ona her türlü saygıyı gösterdi, kapatması gibi değil, karısıymış gibi davrandı.

Başına gelenleri unutan Alatiel artık rahata kavuşmuş, yeniden eski canlılığını, neşesini bulmuştu. Bu arada güzelliği dillere destan olmuş, Romania'da herkes onun güzelliğinden söz etmeye başlamıştı. Prensin akrabası, yakışıklı, genç Atina dükü de kadını tanımak isteğine kapılmıştı. Bu amaçla, sık sık yaptığı gibi, o dönemin geleneklerine uyarak, kalabalık bir soylular topluluğu ile birlikte Chiarenza'ya gitti. Burada gösterişli bir biçimde karşılandı, onuruna şölenler düzenlendi. Aradan birkaç gün geçti. Bir ara dükle prens konuşurlarken, söz kadının güzelliğine geldi. Dük, kadının gerçekten de söylendiği gibi güzel olup olmadığını sordu.

"Daha bile güzel" karşılığını verdi prens. "Sözler yetersiz kalır güzelliğini anlatmaya, kendi gözlerinle görmen gerekir."

Dük de bu öneriye katılınca, prensle birlikte kadının bulunduğu yere gittiler. Geleceklerini haber almış olan Alatiel,

giyinip kuşanmıştı. Onları güleryüzle karşıladı. Erkekler kadını aralarına oturttular, ama kadın dillerini neredeyse hiç bilmediği için, onunla sohbet edebilmenin keyfini çıkartamadılar. Kadına olağanüstü bir varlık gözüyle bakıyorlardı, hele dük bu kadının ölümlü olabileceğine bir türlü inanmak istemiyordu. Ona baktıkça doyumsuz bir zevk alıyordu, ama bir yandan da, gözleriyle sevda zehiri içerek tuzağa düşüyor, kadına çılgınca tutuluyordu.

Prensle birlikte kadının yanından ayrılıp da tek başına kaldığında, dük, böyle güzel bir zevk aracına sahip olduğu için prensin çok mutlu olması gerektiğini düşündü. Aklına gelen bir sürü düşünce içinde gönlünün çılgın sesi, aklının sesini bastırdı. Her ne pahasına olursa olsun prensi mutluluğundan edip, kendisini mutlu kılacaktı. Aklın dürüstlüğün yolundan ayrılıp, bir tuzak tasarlamaya verdi kendini.

Vardığı çirkin kararı uygulamak için, prensin oda hizmetini gören uşağı Ciuriaci ile anlaştı. Gizlice eşyalarını hazırlatıp atlara yükletti. O gece, kendisi gibi tepeden tırnağa silahlı bir arkadaşıyla birlikte, Ciuriaci'nin yardımıyla gizlice prensin odasına girdi. Hava çok sıcak olduğu için prens çırılçıplaktı; pencerenin önüne gitmiş, denizden gelen esintiyle serinliyordu. Alatiel ise yatakta uyuyordu. Dük adamına ne yapacağını iyice belletmişti. Adam sessizce pencereye yaklaştı ve bıçağını prensin sırtına öyle bir sapladı ki, bıçağın ucu gövdenin öbür yanından çıktı. Sonra da prensi kaldırıp pencereden dışarı attı.

Saray, denize bakan çok yüksek bir yere yapılmıştı. Prensin bakmakta olduğu pencereden, dalgaların yıktığı birkaç ev görünüyordu. Kimsenin gidip geldiği olmazdı buraya. Bu nedenle, prensin ölüsünün düşüşünü duyan olmadı, çünkü duyacak kimse yoktu.

Dükün adamı, işini bitirdikten sonra Ciuriaci'ye dostça

yaklaşıp, yanında getirdiği bir ipi onun boynuna doladı. Olanca gücüyle çekince Ciuriaci en ufak bir ses bile çıkartamadı. Dük de yardıma gelince, Ciuriaci'yi boğazlayıp, pencereden prensin ölüsünün yanına attılar. Bu iş de bittikten sonra, kadının da, başkalarının da hiçbir şey duymadıklarını gören dük, bir şamdan alıp yatağın üstüne tuttu. Derin bir uykuya dalmış olan kadının üstündeki örtüyü açtı yavaşça. Kadının çıplak bedenine gözlerini dikti. Giyinikken beğendiği kadının çıplak hali, anlatılamaz biçimde hoşuna gitti. İçinde tutuşan tutkunun dürtüsüyle, az önce işlediği günahı umursamayıp, elinin kanıyla kadının koynuna girdi. Uykulu kadın, koynuna girenin prens olduğu sandı. Dük, kadınla büyük zevklere ulaştıktan sonra yataktan kalktı. Adamlarını çağırdı. Kadını, gürültü patırdı etmesine meydan vermeden yataktan almalarını söyledi. Kendisinin geldiği gizli kapıdan dışarı çıktılar. Alatiel'i de bir ata bindirip, gürültü etmemeye özen göstererek Atina'ya doğru yola koyuldular.

Dük evli barklı olduğu için, kadını Atina'ya götürmedi, kentin az ötesinde, deniz kıyısında güzel bir eve yerleştirdi. Kendisine saygılı davranılsa da, hiçbir eksiği olmasa da, Alatiel hoşnut kalmadı bu durumdan.

Ertesi sabah, prensin adamları ikindiye dek efendilerinin kalkmasını beklediler. Kalkmadığını görünce odanın kilitlenmemiş kapısını açtılar. İçeride kimseyi bulamayınca, prensin güzel sevgilisiyle birlikte birkaç gün geçirmek için bir yere gitmiş olabileceğini düşündüler. Akıllarına başka bir şey gelmedi. Ama ertesi gün, prensle Ciuriaci'nin cesetlerinin atıldığı yıkıntıya bir delinin gireceği tuttu. Deli, Ciuriaci'nin boynundaki ipi çekerek, cesedi peşinde sürüklemeye başladı. Birçok kişi Ciuriaci'yi tanıyıp büyük bir şaşkınlığa düştü. Delinin gönlünü edip, cesedi bulduğu yeri öğrendiler. Prensin cesedini alıp, kent halkının gözyaşları arasında toprağa verdi-

ler. Bu cinayeti hangi alçak işlemişti? Atina dükünün ortada olmadığını, gizlice gitmiş olduğunu görünce, haklı olarak prensi onun öldürdüğü ve kadını da kaçırdığı sonucuna vardılar. Vakit geçirmeden prensin erkek kardeşlerinden birini yeni prens yapıp, kardeşinin öcünü alması için kışkırtmaya başladılar. Kanıtlar olayın tasarladıkları gibi gerçekleştiğini doğrulayınca, yeni prens dostlarının, akrabalarının, adamlarının da katılımıyla büyük ve güçlü bir ordu oluşturdu. Ordusunun başına geçip Atina düküyle savaşmak için yola çıktı.

Bu hazırlığın haberini alan dük de, savunmak için gereken önlemleri aldı. Birçok senyör dükün yardımına koştu. Bizans imparatoru da oğlu Costanzo ile yeğeni Manovello'yu adamlarıyla birlikte gönderdi. Dük bunları büyük bir törenle karşıladı. Dükün karısı da vardı törende, çünkü gelenlerden biri kardeşiydi. Savaş artık kapıya dayanmıştı. Düşes bir yolunu bulup akrabalarını odasına çağırdı. Gözyaşları içinde olayın iç yüzünü, savaşın nedenini anlattı. Dükün, varlığından kimsenin haberi olmadığını sandığı kadının, kendisi için nasıl aşağılayıcı olduğunu belirtti, kocasının onuru, kendisinin esenliği için ellerinden geleni yapmalarını istedi. Her şeyi zaten bilmekte olan genç adamlar, düşese hiçbir şey sormadılar, yüreklendirici sözler söyleyip yüreğini umutla doldurdular. Kadının nerede olduğunu öğrendikten sonra da, ayrılıp gittiler.

Kadının olağanüstü güzelliği, onların da kulaklarına ulaşmıştı. Onu görmek istiyorlardı. Dükten kadını göstermesini istediler. Prensin kadını kendisine göstermenin bedelini nasıl ödediğini aklına getirmeyen dük, bu isteği kabul etti. Kadının oturduğu evin göz alıcı bahçesinde, zengin bir sofra hazırlattı ve ertesi sabah konuklarını, birkaç kişiyle birlikte oraya yemeğe götürdü. Sofrada Alatiel'in yanına düşen Costanzo, hayranlık dolu bakışlarını kadından alamıyordu. Öm-

ründe böyle bir güzellik görmemişti. Bunca güzel bir kadını elde etmek için, dükün, ya da başka birinin ihanet etmesi, namussuzluk etmesi anlaşılır bir şeydi. Kadına her baktığında coşkusu artıyordu. Sonunda dükün başına gelen onun da başına geldi. Dönüşte, kadına tutkundu artık. Savaşı çoktan unutmuştu. Tek düşüncesi kadını dükün elinden alabilmekti. Hiç kimseye duygularını belli etmemeye karar verdi.

Costanzo'nun yüreğindeki kor büyürken, savaş da gelip çatmıştı. Prensin ordusu dükün topraklarına ulaşmak üzereydi. Hazırlanan plan uyarınca dük, Costanzo ve ötekiler Atina'dan çıkıp, prensin saldırısını karşılamak için sınıra yerleştiler. Birkaç gün beklediler burada. O kadından başka hiçbir şey düşünemez olan Costanzo, dükün kadının uzağında olmasının isteğini gerçekleştirebileceğini düşündü. Atina'ya dönebilmek için, hastalanmış gibi yaptı. Dükten izin alarak komutayı Manovello'ya bıraktı. Atina'ya kızkardeşinin yanına döndü. Bir iki gün sonra kızkardeşine, kocasının bir kadınla ilişki kurarak onu aşağılaması konusunu açtı. Eğer isterse, kadını bulunduğu yerden kaçırıp uzağa götürerek ona yardımcı olabileceğini söyledi. Düşes, Costanzo'nun bu davranışını, kadına duyduğu sevgi yerine kendisine olan sevgisine bağladı. Öneriyi desteklediğini, ancak bu işe karıştığını kocasının bilmemesi gerektiğini söyledi. Costanzo bir şey söylememeye söz verdi.

Düşes ne gerekiyorsa yapmasına izin verince, Costanzo gizlice küçük bir tekne hazırlattı. İçine bindirdiği adamlarına ne yapacaklarını öğreterek, tekneyi kadının oturduğu evin bahçesinin karşısına gönderdi. Kendisi de yanına başka adamlar alarak, kadının oturduğu saray yavrusuna gitti. Kadınla hizmetçileri büyük bir sevinçle karşıladılar gelenleri. Costanzo'nun isteği üzerine, Alatiel hizmetçileri ve Costanzo'nun adamlarıyla birlikte bahçeye çıktı. Costanzo dükten

haber getirdiğini söyleyerek, kadınla birlikte, daha önce adamlarının birinin açmış olduğu, deniz tarafındaki bir kapıya doğru ilerledi. Verdiği işaret üzerine tekne kapıya yanaşınca, Costanzo kadını kavradığı gibi tekneye attı. Sonra hizmetçilere döndü:

"Canınızdan olmak istemiyorsanız yerinizden kıpırdamayın, ağzınızı açmayın" dedi. "Amacım dükün sevgilisini kaçırmak değil, kızkardeşimin alnına sürülen lekeyi temizliyorum."

Bu sözlere kimse karşılık veremedi. Costanzo tekneye atladı. Hüngür hüngür ağlamakta olan kadının yanına oturup, adamlarına küreklere asılmalarını söyledi. Tekne sanki kanatlanmış gibi yol alınca, ertesi sabah şafak vakti Egina'ya vardılar. Denizciler dinlenmek için burada karaya çıktılar. Costanzo da, güzelliğinin kurbanı kadının kollarında dinlendi. Sonra yeniden tekneye bindiler, birkaç gün içinde Chios'a* ulaştılar. Babasının öfkesinden ve kaçırdığı kadının elinden alınmasından çekinen Costanzo, güvenilir bulduğu bu adada kalmaya karar verdi. Güzel kadın başına gelenlere gözyaşı dökmeyi sürdürdü günlerce. Ama daha öncekilerin yaptığı gibi Costanzo da, gözyaşlarını dindirmeyi bildi. Öyle ki, kadın alın yazısının kendisine hazırladığı beklenmedik olaylardan hoşlanmaya bile başladı.

Bu sırada, o dönemde Türklerin hükümdarı olan ve sürekli olarak imparatorla savaşan Osbech, bir rastlantı sonucu Smirre'ye** geldi. Costanzo'nun kaçırdığı bir kadınla Chios'ta gönlünü eğlendirdiğini, hiçbir önlem de almamış olduğunu duydu. Bir gece, birkaç hafif savaş gemisiyle adaya gi-

---

* İstanköy.
** İzmir.

dip, adamlarını sessizce karaya çıkarttı. Düşman baskınından habersiz halkın büyük bölümünü uyurken tutsak etti. Uyanıp da silaha sarılmak isteyenleri ise öldürdü. Her tarafı ateşe verdikten sonra, ganimeti, tutsakları gemilere yükleyip Smirre'ye döndü. Buraya varınca tutsakları gözden geçirdi. Kadını görüp de, Costanzo ile yatakta uyurken ele geçirildiğini öğrenince, genç bir adam olan Osbech çok sevindi. Hemen nikâhlı karısı yaptı onu, aylarca koynundan çıkarmadı.

Bu olaylardan önce, imparator, Kapadokya kralı Basano ile Osbech'e karşı bir anlaşma yapmıştı. İmparatorun ordusu bir yönden Osbech'e saldırdığında, kralın ordusu da karşıt yönden saldırıya geçecekti. Ancak Basano kabul edilemez kimi koşullar öne sürdüğü için, anlaşma uygulamaya koyulamamıştı. Ama oğlunun başına gelenleri öğrenen imparator sınırsız bir üzüntüye kapılarak Kapadokya kralının isteklerini kabul etti. Kraldan, vakit geçirmeden Osbech'e saldırmasını istedi; kendisi de saldırı hazırlığına başladı. Bunları öğrenen Osbech, iki güçlü hükümdarın kendisini kıskaca almalarını beklemeden, ordusuyla Kapadokya kralının üstüne yürüdü. Güzel karısını ise Smirre'de bıraktı; güvenilir bir dostunu kadını korumakla görevlendirdi. Bir süre sonra Kapadokya kralı ile karşı karşıya gelip, savaşa tutuştu. Ordusu bozguna uğrayıp dağıldı, kendisi de savaşırken öldü. Savaşı kazanan Basano hiçbir engelle karşılaşmadan Smirre'ye doğru ilerledi. Yol boyunca karşılaştığı halk hemen buyruğuna giriyordu.

Osbech'in, güzel karısını korumakla görevlendirdiği Antioco adındaki arkadaşı, gençliğini geride bırakmış da olsa, kadının güzelliği karşısında dostuna ve efendisine verdiği sözü unutmuş, kadına tutulmuştu. Kadının dilini de biliyordu. Söylenenleri anlamadığı, söylediklerini anlatamadığı için yıllardır sağır dilsizler gibi yaşayan Alatiel çok sevinmişti buna. Duygularının dürtüsüyle, Antioco birkaç gün içinde kadınla

öyle bir yakınlık kurdu ki, çok geçmeden, efendilerinin savaşta dövüşmekte olduğunu umursamayıp dostluk ilişkisini gönül ilişkisine dönüştürdüler. Çarşafların altında, birbirlerinden doyumsuz tatlar almaya başladılar.

Çok geçmeden Osbech'in yenilgiye uğrayıp öldüğü, Basano'nun da her yeri yağmalayarak gelmekte olduğu haberi ulaştı. Bunun üzerine, Basano oraya varmadan uzaklaşmaya karar verdiler. Osbech'in değerli eşyalarının büyük bir bölümünü alarak gizlice Rodos'a gittiler. Kısa bir süre sonra da Antioco ölümcül bir hastalığa yakalandı. Antioco Rodos'a giderken Kıbrıslı bir tacirle tanışıp dost olmuştu. Günlerinin sayılı olduğunu anlayınca mallarıyla sevdiği kadını ona bırakmayı düşündü. Ölümün eşiğinde ikisini de başucuna çağırıp:

"Artık ölümün eşiğindeyim" dedi; "dünyadan ayrılacağıma üzülüyorum, yaşamak her zamankinden daha güzel görünüyor gözüme. Bir şeye seviniyorum, son nefesimi dünyada en çok sevdiğim iki kişinin, sevgili bir dostumla, görür görmez canımdan çok sevmeye başladığım bir kadının kolları arasında vermeme. Sevdiğim kadının, burada hiç kimsesi olmadığı için, ölümümden sonra tek başına, yardımcısız kalacak olmasına da üzülüyorum. Sen olmasaydın üzüntüm daha da büyük olacaktı. Dostluğumuz adına, bana gösterdiğin yakınlığı ona da göstermeni bekliyorum. Ben ölünce malım mülküm de, bu kadın da senin olsun. İkisini de, ruhumu hoşnut edecek biçimde kullanırsın. Sen de sevgilim, ne olur beni unutma, öldüm diye. Öyle davran ki, öbür dünyada, yeryüzünün en güzel kadınını sevmiş olduğumu söyleyerek övünebileyim. Bu iki isteğimi yerine getirmeye söz verirseniz, gözüm arkada kalmayacak."

Bu sözleri dinleyen tacirle kadın gözyaşlarını tutamadılar. Antioco susunca, gönül alıcı sözler söylediler, ölecek olursa isteğini yerine getirmeye ant içtiler. Çok geçmeden de

Antioco bu dünyadan göçtü ve kendisine yaraşır bir biçimde toprağa verildi.

Birkaç gün sonra, Kıbrıslı tacir Rodos'taki işlerini bitirdi ve bir Katalanya yelkenlisiyle Kıbrıs'a dönmeye karar verdi. Kadına da kendisiyle birlikte gidip gitmeyeceğini sordu. Antioco'nun dostu tacirin, kendisine bir kardeş gibi davranacağını uman kadın, seve seve kabul etti bu öneriyi. Tacir, kadına her isteğini yerine getireceğini, onur kırıcı bir durumla karşılaşmaması için de, Kıbrıs yolculuğu sırasında onu karısıymış gibi göstereceğini söyledi. Gemiye bindiler, kıç taraftaki bir kamaraya yerleştiler. Davranışları sözleriyle çelişmesin diye, daracık yatakta birlikte yattılar. Böylece, Rodos'tan yola çıkarken ikisinin de aklının ucundan bile geçmemiş olan bir şey gerçekleşti. Karanlığın, yumuşacık, sımsıcak yatağın da etkisiyle Antioco'ya olan sevgilerini, bağlarını unutup, ortak bir istekle kavrulmaya başladılar. Tacirin oturduğu Baffa'ya varmadan önce, birbirleriyle oynaşmaya koyuldular.

Baffa'ya varınca kadın tacirle oturmaya başladı. Bu sırada Antigono adında bir soylu kişi alışveriş yapmak için Baffa'ya geldi. Yaşı ilerlemiş, aklı bol ama parası kıt biriydi. Parasını Kıbrıs kralı uğruna harcayıp tüketmişti. Bir gün, güzel kadının oturduğu evin önünden geçerken pencerede kadını gördü. Erkeği alışveriş için Ermenistan'a gitmişti. Kadın çok güzel olduğu için, uzun süre ayıramadı gözlerini ondan. Bu yüzü sanki gözü ısırıyordu, ama nerede tanıdığını çıkartamıyordu bir türlü.

Alın yazısının elinde oyuncak olan güzel Alatiel, çektiklerinin sona ermek üzere olduğunu kestiremese de, Antigono'yu görür görmez tanıdı. İskenderiye'de, babasının yanında önemli bir görev yaptığını anımsadı. Tacirin evde olmayışından yararlanarak, eski konumuna kavuşmak için bu yaşlı adama danışmaya karar verdi. Antigono'yu çağırttı. Gelince,

utana sıkıla, ona Magosalı Antigono olup olmadığını sordu. Antigono evet yanıtını verdikten sonra şunları ekledi:

"Ben de sizi tanıyorum ama, kim olduğunuzu çıkartamıyorum. Eğer bir sakıncası yoksa, kimliğinizi bağışlar mısınız?"

Karşısındakinin kim olduğunu öğrenen kadın, gözyaşları içinde boynuna sarıldı onun. Sonra da, şaşkınlık içindeki adama, İskenderiye'de kendisini görüp görmediğini sordu. Bu soru üzerine Antigono onun, sultanın, herkesin deniz kazasında öldüğünü sandığı kızı Alatiel olduğunu anladı. Kadının önünde saygı duruşuna geçti. Ama Alatiel karşı çıktı buna, yanına oturttu onu. Antigono, Alatiel'e buraya nasıl, ne zaman geldiğini sordu, saygılı bir biçimde. Mısır'da herkesin onu yıllarca önce denizde boğulduğunu sandığını söyledi. Bunun üzerine kadın:

"Keşke ölseydim de, yaşadıklarımı yaşamasaydım" dedi. "Başıma gelenleri öğrenince, babam da böyle düşünecek."

Bunları dedikten sonra yeniden hıçkırıklara boğuldu. Antigono:

"Madonna, gereksiz yere üzülüyorsunuz" dedi. "Başınıza gelenleri, yaşadıklarınızı anlatın bana. Bakarsınız, Tanrı'nın izniyle bir çare buluruz derdinize."

"Antigono" dedi güzel kadın, "seni görünce babamı görmüş gibi oldum. Ona beslediğim sevgiyi saygıyı sana da duyunca, kimliğimi açığa vurmaktan çekinmedim. Seni görüp, tanıyınca içimi kaplayan sevinci, çok az kişiyle karşılaştığımda duydum. Bu nedenle, karşımda sanki babam varmış gibi, bugüne dek herkesten gizlediğim başımdan geçenleri bir bir anlatacağım sana. Anlatacaklarımı dinledikten sonra, eski konumuma dönmemi sağlayacak bir yol bulursan söyle; çıkar yol yoksa, senden isteğim, kimseye beni gördüğünden, benden haber aldığından söz etmemen."

Bunları dedikten sonra, yine gözlerinden boşanan yaşlar

arasında, Mayorka adasından başlayarak, başından geçenleri anlattı. Antigono da gözyaşlarını tutamadı. Bir süre düşündükten sonra:

"Madonna" dedi, "başınıza gelen aksilikler boyunca, gerçek kimliğiniz ortaya çıkmadığına göre, önce sizi babanızın yanına gönderip onu mutlu edeceğim, sonra da Garbo kralının karısı olacaksınız."

Alatiel'in bu işlerin nasıl olacağını sorması üzerine, gereken açıklamaları yaptı. Sonra da, gecikmenin yol açabileceği tersliklere meydan vermemek için hemen Magosa'ya gidip kralı gördü. Krala:

"Efendimiz" dedi, "hem size onur kazandıracak, hem de varını yoğunu uğrunuzda tüketmiş olan ben kulunuza büyük yararı dokunacak bir isteğim var."

Kral, isteğinin ne olduğunu sorunca Antigono devam etti:

"Sultanın, denizde boğulduğu sanılan güzeller güzeli kızı Baffa'ya geldi. Namusunu koruyabilmek için birçok sıkıntıya katlanmak zorunda kalmış. Babasının yanına dönmek istiyor, ama şu ara beş parasız. Benim korumam altında babasının yanına gönderecek olursanız, hem siz onur kazanmış olursunuz, hem de ben kârlı çıkarım bu işten. Sultan, bu iyiliği hiç unutmaz."

Yüreği soylu duygularla dolan kral bu isteği kabul etti. Adamlarını göndererek Alatiel'i Magosa'ya getirtti. Kraliçeyle birlikte görülmemiş bir törenle karşıladı onu. Başından geçenler sorulduğunda, Alatiel, Antigono'nun öğrettiği yanıtları verdi. Birkaç gün geçtikten sonra Alatiel'in isteği üzerine, kral onu başında Antigono'nun bulunduğu kadınlı erkekli bir alay eşliğinde sultana gönderdi. Alatiel ile yanındakileri sultanın nasıl bir coşkuyla karşıladığını söylemeye gerek yok. Kızı bir süre dinlendikten sonra, sultan ona nasıl

olup da sağ kalabildiğini, bunca zaman nerede olduğunu, niçin hiç haber göndermediğini sordu. Antigono'nun öğrettiklerini aklına kazımış olan Alatiel, babasına şunları dedi:

"Sevgili babacığım, sizden ayrıldığımın sanırım yirminci günü korkunç bir fırtına patladı. Bir gece, gemimiz batıda Aguamorta* yakınlarında karaya oturup parçalandı. Gemidekilerin ne olduklarını bugüne dek öğrenemedim. Bütün anımsadığım, gün doğduğunda sanki yeniden dünyaya geldiğim. Geminin parçalandığını gören köylüler, dört bir yandan gelip her şeyi yağmaladılar. İki hizmetçimle beni karaya çıkarttılar. Kadınlarımdan birini bir adam, birini bir başka adam alıp götürdü. Ne olduklarını bir daha öğrenemedim. İki adam da, beni saçlarımdan sürüklemeye başlamıştı. Hüngür hüngür ağlıyordum. Bir yoldan geçip büyük bir ormana gireceğimiz sırada, dört atlı geçti oradan. Atlıların benim sürüklendiğimi görmeleri üzerine, adamlar beni bırakıp kaçtılar. Önemli kişiler oldukları izlenimini veren atlılar yanıma geldiler, bir sürü soru sordular, ben de bir sürü şey dedim. Ama ne ben onların dediklerinden bir şey anladım, ne de onlar benim dediklerimden. Aralarında uzun süre konuştuktan sonra, beni de bir ata bindirip, bir kadınlar manastırına götürdüler; kadınlar burada kendi dinlerinin kurallarına göre yaşıyorlardı. Ne dediklerini anlamadım ama, çok iyi karşılandım, büyük saygı gördüm. O bölge kadınlarının çok önem verdikleri ermiş Cresci-in-Valcava'ya** ben de onlarla birlikte hizmet ettim. Aralarında bir süre yaşayıp da, dillerini biraz öğrenin-

---

* Fransa'da Nîmes yakınlarında Aiguesmortes.

** Toscano'da bu adı taşıyan bir manastırın bulunduğu söylenir. Ne var ki Boccaccio burada çağrışımlara yol açan sözcükler (*in valcava*= taş ocağı vadisinde / *cresci*= büyüyen) kullanmayı amaçlıyor. Bugün İtalyan argosunda *valcava* kadın cinsellik organı anlamına gelir.

ce, kim olduğumu, nereden geldiğimi sordular. Doğruyu söyleyecek olursam, beni dinlerine düşman sayıp kapı dışarı edebileceklerini düşünerek, kendimi Kıbrıslı bir soylunun kızı olarak tanıttım. Babamın beni Giritli birine verdiğini, yolda gemimizin fırtınaya tutularak battığını söyledim. Başıma daha başka aksilikler gelmemesi için, ben de birçok konuda onların davranışlarını benimsedim. Kadınların 'başrahibe' dedikleri başkanları Kıbrıs'a dönmek isteyip istemediğimi sorduğunda, çok istediğimi söyledim. Ama başrahibe, namusumu düşündüğü için Kıbrıs'a giden hiç kimseye emanet etmek istemedi beni. Sonunda, bundan yaklaşık iki ay önce, Fransa'dan saygın birileri geldi. İçlerinden biri başrahibenin akrabasıydı. Karılarıyla birlikte Kudüs'e, Tanrı bildikleri, ama Yahudilerce öldürülen kişinin mezarını ziyarete gidiyorlardı. Başrahibe beni onlara emanet ederek, Kıbrıs'ta babama teslim etmelerini istedi. Bu soylu kişilerle karılarının bana nasıl saygı, sevgi gösterdiklerini anlatamam. Hep birlikte bir gemiye binip birkaç günde Baffa'ya vardık. Ne var ki, burada kimseleri tanımıyordum, başrahibeye verdikleri sözü yerine getirmek için beni babama teslim etmek isteyen bu insanlara ne diyeceğimi bilemiyordum. Bereket Tanrı imdadıma yetişti. Karaya adım atar atmaz Antigono'yu çıkarttı karşıma. Hemen tanıdım onu ve soylularla karıları dediklerimi anlamasınlar diye, kendi dilimizde ona seslenip, bana kızıymışım gibi davranmasını söyledim. Ne demek istediğimi hemen anladı Antigono. Beni sevinç gösterileriyle karşıladı, sınırlı olanaklarının elverdiği ölçüde, soylularla eşlerini ağırladı. Sonra beni Kıbrıs kralına götürdü. Kralın beni nasıl karşıladığını, sonra da size gönderdiğini anlatamam. Eksik söylediğim bir şey varsa Antigono tamamlasın, başımdan geçenleri kim bilir kaç kez dinledi benden."

Bunun üzerine Antigono sultana döndü:

"Efendimiz" dedi, "kızınız daha önce birçok kez bana anlattığı ve birlikte geldiği soylu kişilerin de doğruladıkları olayları size de anlattı. Yalnız bir konuya değinmedi; çünkü değinmesi yakışık almazdı. Onun yerine ben, kızınızı getiren soylu kişilerle karılarının, Alatiel'in rahibelerin yanında sürdüğü erdemli yaşamı, davranışlarının dürüstlüğünü gözleri yaşararak anlattıklarını söylemeden edemeyeceğim. Anlattıklarını size aktarmaya kalkacak olsam, ne bugün yeter, ne de önümüzdeki gece. Size yalnızca, dünyanın en güzel, en erdemli, en değerli kızına sahip hükümdarın siz olduğunuzu söylemekle yetineceğim."

Bu sözleri duyan sultan büyük bir coşkuya kapıldı. Başta, Alatiel'i şanına yaraşır bir biçimde kendisine gönderen Kıbrıs kralı, kızına yardım eden, onu ağırlayan herkese borcunu ödeyebilmek olanağını kendisine bağışlaması için Tanrı'ya yakardı. Çok değerli armağanlar verdiği Antioco'yu birkaç gün sonra Kıbrıs'a uğurladı. Kıbrıs kralına özel elçiler göndererek teşekkür etti. Bunlar bittikten sonra, yarıda kalan olayı ele aldı. Garbo kralına mektup yazarak olanları anlattı, eğer hâlâ kızıyla evlenmek istiyorsa, onu aldırmasını ekledi. Garbo kralı çok sevindi bu habere. Kalabalık bir alay göndererek Alatiel'i aldırdı ve onunla evlendi. Sekiz* erkekle belki sekiz bin kez yatan Alatiel, böylece kız oğlan kız gibi gerdeğe girdi ve kendini krala kız oğlan kız diye kabul ettirip, yıllarca mutlu bir yaşam sürdü. İşte bu nedenle "Dudak öpülmekle eskimez, Ay gibi yeniden doğar" denir.

---

* Öykünün başlığında dokuz erkekten söz edilirken burada sekiz erkekten söz ediliyor. Ancak, başlıkta "dokuz erkeğin elinden geçer" burada ise "sekiz erkekle... yatan" denmiş olması, aradaki çelişkiyi açıklayabilir. Gerçekten de Alatiel'in üçüncü erkekle (ağır yaralar alan gemi sahibi) ilişkisi oldukça belirsizdir.

VIII

*Haksız yere suçlanan Anguersa kontu ülkesinden kaçar. Küçük yaştaki iki çocuğunu İngiltere'de iki ayrı yerde bırakır. Kimse tarafından tanınmadan İskoçya'dan döndüğünde, çocuklarını iyi durumda bulur. Seyis olarak Fransa kralının ordusuna katılır. Suçsuz olduğu anlaşılınca yeniden eski saygınlığına kavuşur.**

Güzel Alatiel'in başına gelenleri dinleyen kadınlar çok duygulanmışlar, sık sık iç çekmişlerdi. Niye bu kadar duygulanmışlardı? Kadının acılarını paylaşmaktan çok, peşpeşe erkek değiştirmesine mi imrenmişlerdi yoksa? Bu konuyu şimdilik bir tarafa bırakalım. Panfilo'nun son sözleri herkesin gülmesine yol açmıştı. Öykünün sona erdiğini gören kraliçe, Elissa'ya dönerek öyküsünü anlatmasını istedi. Elissa neşeli bir sesle söze başladı:

Kendimize konu olarak seçtiğimiz alan öyle uçsuz bucaksız, yazgının yol açtığı beklenmedik olaylarla sonuçlar o kadar çok ki, istersek bir değil, on öykü anlatabiliriz her birimiz. Ama ben yine de, bu sayısız öykülerden birini anlatmakla yetineceğim:

Roma İmparatorluğu Fransızlardan Almanlara geçince**, bu iki ulus arasında büyük bir düşmanlık ve bitip tü-

* Haksız yere suçlanan bir insanın, suçsuzluğunu kanıtlamak için katlanmak zorunda kaldığı zorlukları konu edinen bir öykü.

** Öyküdeki tarihsel veriler oldukça belirsiz olmakla birlikte, büyük bir olasılıkla 962 yılında imparator I. Otton'un tahta çıkışına gönderme yapılıyor.

kenmek bilmeyen korkunç bir savaş baş gösterdi. Ülkelerini savunmak ve düşmanın üstüne yürümek amacıyla Fransa kralı ile oğlu seferberlik ilan ettiler, dostlarının, akrabalarının da katkısıyla büyük bir ordu kurdular. Düşmanın üstüne yürümeden önce de, ülkenin yöneticisiz kalmaması için, kralın yerine bir vekil bırakmak istediler. Akıllarına Anguersa* kontu Gualtieri geldi. Saygı uyandıran akıllı, bilgili bir insan olan kont, kralın dostu, yakınıydı. Askerlik konusunda çok yetenekli olsa da, savaşın yorgunluğundan çok barışın dinginliğine yatkın olduğu gerekçesiyle, kontu Fransa kralının vekilliğine getirdiler, sonra da sefere çıktılar.

Gualtieri kendisine verilen görevi titiz, düzgün bir biçimde yerine getirmeye başlamıştı. Sık sık kraliçeyle gelinine de danışıyordu. Gözetimi, yetkesi altındaki bu kadınlara büyük saygı gösteriyor, öz ailesinin kadınlarına davrandığı gibi davranıyordu. Kırkına varmış olan Gualtieri çok yakışıklı, çok seçkin bir soyluydu, üstelik giyim kuşamına da büyük özen gösteriyordu.

İşte Fransa kralı ile oğlu, sözünü ettiğimiz savaşta iken, Gualtieri'nin karısı öldü. Biri kız, biri oğlan iki küçük çocuk bıraktı geride. Gualtieri yine sık sık kraliçe ile gelinine gidiyor, onlara devlet işleri konusunda bilgi veriyordu. Bu gidiş gelişler sırasında, kontun kişiliği, davranışları kralın gelininin dikkatini çekmeye başladı. Çok geçmeden de gelin konta karşı gizliden gizliye büyük bir sevgi duymaya başladı. Kendisini genç, taze buluyor, kont da artık karısız kaldığına göre isteğinin gerçekleşebileceğini düşünüyordu. Tek engel, duygularını konta açmanın utancıydı. Ama her şeyi göze alıp utancını yenmeye karar verdi.

---

* Anvers. Anvers kontlarının Fransa sarayı ile akrabalık bağları vardı.

Tek başına olduğu bir gün, artık elverişli zamanın geldiğine karar vererek Gualtieri'yi çağırttı. Kadının düşüncelerini aklının ucundan bile geçirmeyen kont, hiçbir şeyden kuşkulanmadan kadının evine gitti. Tek başına bir divanın üstünde oturmakta olan kadının yanına oturdu, onun isteğine uyarak. İki kez niçin çağırıldığını sordu, ama kadın sustu hep. Çünkü tir tir titriyordu, utançtan yüzü pespembe kesmişti. İçindeki sevginin dürtüsüyle, ağlamaklı bir sesle kesik kesik konuşmaya başladı:

"Sevgili ve değerli dostum ve efendim benim, siz gün görmüş bir kişisiniz, kadınların da, erkeklerin de kimi olaylar karşısında nasıl çaresiz kaldıklarını bilirsiniz. Dürüst bir yargıç, aynı suçu işleyen herkese aynı cezayı vermez. Ekmek parası kazanmak için alın teri döken yoksul bir erkekle bir kadın, gönüllerinin sesini dinleyerek, bu sesin gereğini yerine getirecek olurlarsa, her istediğini elde etmiş, işsiz güçsüz bir kadından daha suçlu oldukları öne sürülebilir mi? Bana kalırsa sürülemez. Ama sahip oldukları kolaylıklar, kendilerini gö-

nüllerinin sesine kaptıran varlıklı kadınlar için hafifletici neden sayılabilir. Hele kadın gönlünü erdemli, değerli birine kaptırmışsa, haklı olduğu bile söylenebilir. Benim durumum bu iki koşula da uyuyor. Üstelik gencim ve kocam da uzaklarda. İçimdeki tutkuyu geçerli kılmaya yetmez mi bu gerekçeler? Bana hak verecek olursanız, ki aklı başında bir kişinin hak vermeyeceğini düşünemiyorum, soracağım soruları da yanıtlayın, yol gösterin bana. Kocamın yokluğu tensel dürtüleri de, gönlümün sesini de bastırmamı engelliyor. Sevda ateşine güçlü kuvvetli erkekler bile dayanamaz, yenik düşerken, biz kadınlar nasıl karşı koyalım? İşte varlık içinde yüzen, yapacak hiçbir işi olmayan ben de, tutkularımın dürtüsüne, gönlümün sesine yenik düştüm. Duyulacak olursa ahlaksız damgası yiyecek bu sevda, gizli kalırsa böyle bir suçlamayla karşılaşmayacak. Gönlümün sesi bir sevgili seçmeme engel olmadı, tersine destek verdi, benim gibi bir kadının ancak sizin gibi birini sevebileceğini öğretti. Bilmiyorum sizi Fransa krallığının en yakışıklı, en gösterişli, en alımlı, en akıllı şövalyesi saymakla yanılıyor muyum? Üstelik, kendimi kocasız saydığım şu sıra, sizin de karınız yok. Size duyduğum sevgi adına yalvarıyorum, sevginizi esirgemeyin benden, sizi görünce ateşin karşısındaki bız gibi erimeye başlayan gençliğimi küçümsemeyin."

Bu sözlerle birlikte gözlerinden yaşlar boşanınca, genç kadın artık konuşmayı sürdürme gücünü bulamadı kendisinde. Yenik düşmüştü. Yüzünü öne eğdi, ağlayarak başını kontun göğsüne dayadı.

Kont, dürüst mü dürüst bir şövalye idi. Böyle çılgın bir sevdaya sert bir biçimde karşı çıktı, boynuna sarılmaya hazır kadını kendinden uzaklaştırdı. Efendisinin namusunu ne kendisinin, ne de bir başkasının lekelemesine izin veremeyeceğini söyledi ve ant içti. Bunları duyan kadın, birden

duygularını unutarak büyük bir öfkeye kapıldı ve şunları dedi:

"Demek isteğime karşı çıkıyorsun, öyle mi hain şövalye? Sen, benim ölmemi istediğine göre, Tanrı'nın hoşuna gitse de gitmese de, ben de senin ölmen, ya da bu ülkeden sürülmen için elimden geleni yapacağım."

Bunları dedikten sonra eliyle saçlarını çözüp, dağıttı, giysisinin göğsünü çekip parçaladı ve bağırmaya başladı:

"Yetişin! Anguersa kontu bana saldırıyor!"

Bu durumu gören kont, kendi vicdanından çok, saray halkının kıskançlığından çekindi. Suçsuzluğuna karşın kadının yalanına inanacaklarını düşünerek yerinden kalktı, odadan, saraydan çıkarak evine koştu. Hiç düşünmeden çocuklarını bir ata bindirdi, kendisi de atına atlayıp dört nala Calais'nin yolunu tuttu.

Kadının bağırması üzerine birçok saraylı koşup gelmişti. Kadını o durumda görüp, niçin bağırdığını öğrenince, yalnızca anlattıklarına inanmakla yetinmeyip, Gualtieri'nin davranışlarının, giyimine kuşamına gösterdiği özenin de, kaç zamandır niyetini açığa vurduğunu belirttiler. Kontu tutuklamak için evine koştular. Kimseyi bulamayınca önce her şeyi yağmaladılar, sonra da evi temellerine dek yerle bir ettiler.

Olayın dedikodusu kralla oğlunun kulağına da ulaştı. İkisi de büyük bir öfkeye kapılarak, kontu da çocuklarını da sürekli sürgün cezasına çarptırdılar, kontun ölüsünü ya da dirisini getirecek olana büyük bir ödül vereceklerini söylediler.

Kaçmakla suçlu duruma düşmenin üzüntüsü içindeki kont, kimseye görünmeden, gizlice Calais'ye vardı. Hemen İngiltere'ye geçip Londra'nın yolunu tuttu. Üstleri başları dökülüyordu artık. Kente girmeden önce, iki çocuğa nasıl davranmaları gerektiğini öğretti, özellikle iki şeyin önemini belirtti. İlkin, hiçbir kusurları yokken içine düştükleri yoksulluğa

katlanma sabrını göstereceklerdi. Sonra da, canlarından olmak istemiyorlarsa, kimliklerini, nereden geldiklerini hiç kimseye söylemeyeceklerdi. Kontun oğlu Luigi dokuz, kızı Violante ise yedi yaşlarındaydı. Yaşları küçüktü ama babalarının dediğini çok iyi kavradılar, davranışlarıyla da bunu kanıtladılar. Kont çocukların adlarını değiştirmenin de doğru olacağını düşündü. Oğlana Perotto, kıza da Giannetta adını verdi. Londra'ya, sırtlarında eski püskü giysilerle varınca, Fransız dilencileri gibi dilenmeye başladılar. Bir sabah bir kilisenin önünde dilenirlerken, kiliseden çıkmakta olan soylu bir kadın kontla çocukları gördü. İngiltere kralının mareşallerinden birinin karısı olan bu kadın, konta nereden geldiğini, çocukların kendisinin olup olmadığını sordu. Kont, Picardie'li olduğunu, büyük oğlunun hatalı bir davranışı nedeniyle, iki küçük çocuğuyla birlikte kaçmak zorunda kaldığını söyledi. Yufka bir yüreği olan kadın küçük kıza baktı, güzel, sevimli, saygılı görünüşünü beğendi.

"Kızın iyi bir çocuğa benziyor" dedi. "Benim yanımda kalmasını istersen, seve seve alıp bakarım. Evlenme çağına geldiğinde de, kocaya verir, ev bark sahibi olmasını sağlarım."

Kont bu öneriye çok sevindi, hemen kadının dediğini kabul etti, gözyaşları içinde kızını teslim ederek, ona iyi bakmasını söyledi. Kızını iyi bir yere yerleştiren kont, artık Londra'da kalmak istemedi. Yine Perotto ile dilene dilene adayı aşıp, Galler ülkesine vardı. Yürümeye alışık olmadığı için, yolculuk boyunca çok yorulmuştu. Burada da kralın mareşallerinden biri oturuyor, bir sürü adamıyla birlikte gösterişli bir yaşam sürüyordu. Kontla oğlu karınlarını doyurmak için sık sık mareşalin konağına gidiyorlardı. Mareşalin oğlu ile başka soylu çocukları koşmaca, uzun eşek gibi, o yaşlara özgü oyunlar oynuyorlardı bahçede. Perotto da onlara katılıyor, en

ızından onlar gibi, çoğu kez de daha başarılı oluyordu. Mareşal, zaman zaman gördüğü bu çocuğun davranışlarını, oturup kalkmasını beğenerek kim olduğunu öğrenmek istedi. Dilenmek için arada konağa gelen bir yoksulun oğlu olduğunu söylediler. Bunun üzerine mareşal çocuğu babasından istedi. Kontun Tanrı'dan başka dileği yoktu zaten. Ayrılık acısını kabullenip, mareşalin isteğine uydu.

Çocuklarının ikisini de güvenilir ellere bırakan kont, artık İngiltere'de kalmak istemedi. En iyisi İrlanda'ya gitmekti. Stanford'da bir kontun şövalyesinin yanına uşak olarak girdi, yıllar boyunca, bir uşağın yapması gereken her işi yaptı ve kimse de kendisini tanımadı.

Giannetta adını alan Violante Londra'da soylu kadının yanında büyüdü, her geçen yıl daha güzelleşti. Kadının, kocasının, evdekilerin, kendisini tanıyan herkesin sevgisini kazandı. Huyunu bilenler, davranışlarını görenler parlak, mutlu bir geleceği olacağını düşünüyorlardı. Kızı babasından teslim alan, kimliği konusunda babasının dediklerinden başka bir bilgiye sahip olmayan kadın, onu konumuna uygun biriyle evlendirmek istiyordu. Ama, erdemlerimizi değerlendirmesini bilen Tanrı, bu kızın başkalarının suçunun cezasını çekmekte olduğunu da bildiğinden, ona bir başka gelecek hazırladı. Genç kızın kötü bir adamın eline düşmesini engelleyen, Tanrı'nın iyiliği oldu.

Giannetta'yı büyüten soylu kadının, kocasından bir tek oğlu vardı. Anası da babası da çocuğu çok seviyorlardı. Hem çocukları olduğu, hem de erdemleriyle, yetenekleriyle yaşıtları arasında sivrilen yakışıklı, yürekli, dürüst bir insan olduğu için. Giannetta'dan altı yaş büyük olan bu delikanlı, güzel Giannetta'ya büyük bir sevgi duymaya başlamış, gözü başka bir şey görmez olmuştu. Ama kız soylu olmadığı için onunla evlenme isteğini anasına babasına açamıyor, üstelik duygula-

rını böyle birine yönelttiği için kınanmaktan çekinerek sevgisini gizlemek zorunda kalıyordu. Bu durum duygularının daha da yoğunlaşmasına yol açıyordu. İşte bu açmaz, delikanlının hastalanıp yatağa düşmesine yol açtı. Hastalığı ağırdı. Çağırılan hekimler hastayı muayene ettiler ama hastalığın adını koyamadılar, umutsuzluğa kapıldılar. Hastanın anasıyla babası anlatılamaz bir üzüntü içindeydiler. Derdinin ne olduğunu söylemesi için oğullarına yalvarıyorlardı. Delikanlı ise ya içini çekiyor ya da bütün varlığının tükenip gitmekte olduğunu söylüyordu.

Bir gün, oldukça genç ama çok bilgili bir hekim hastanın yanına oturmuş, kalp atışlarını sayıyordu. Bir ara, hastanın anasına yardımcı olmak için çırpınan Giannetta, herhangi bir nedenle odaya girdi. Hasta kızı görünce hiçbir şey demedi, hiçbir şey yapmadı, ama içindeki sevgi ateşinin daha da arttığını anladı ve kalbi daha hızlı çarpmaya başladı. Kalp atışlarının artması hekimin dikkatini çekti. Şaşıran hekim, hiçbir şey demeden hızlı atışın ne kadar süreceğini izlemeye koyuldu. Giannetta odadan çıkınca kalp atışları yavaşladı. Hekim, delikanlının hastalığının nedenini sezmişti. Hastanın bileğini bırakmadan bir süre bekledi, sonra bir bahane bulup Giannetta'yı çağırttı. Giannetta hemen geldi. Odaya girer girmez delikanlının kalbi yeniden hızlandı, kız odadan gidince hız düştü. Hekimin artık kuşkusu kalmamıştı. Yerinden kalkıp, hastanın anasıyla babasını bir köşeye çekti:

"Belirtiler, oğlunuzun şifasının Giannetta'nın elinde olduğunu gösteriyor" dedi. "Benim yapabileceğim bir şey yok. Oğlunuz deli gibi tutkun kıza. Ama kızın haberi olduğunu sanmıyorum. Oğlunuzu seviyorsanız, üzerinize düşeni yapın."

Hastalığın çaresinin olduğunu öğrenen soylu erkekle karısı, bu sözlere sevindiler. Ama çarenin oğullarını Giannetta

ile evlendirmeyi gerektirmesine üzüldüler. Hekim gittikten sonra, hastanın yanına geldiler. Kadın:

"Canım oğlum" dedi, "isteklerini benden gizleyebileceğini hiç ummazdım, hele uğrunda eriyip tükendiğin bir isteğini. Oysa senin gönlünü etmek için, her isteğini, yersiz bir isteğini bile yerine getirmeye hazır olduğumu bilmen gerekirdi. Sen bir şey demedin ama, bereket yüce Tanrı sana acıdı da, bu dertten ölmemen için hastalığının nedenini açıkladı bana. Bir kıza duyduğun sınırsız sevgi, bütün derdin. Bunda utanılacak bir şey yok ki, senin yaşın sevgi yaşı; birini sevmeseydin, inan ki değerin düşerdi gözümde. Duygularını gizleme benden, güzel oğlum. Hiçbir şeyden çekinmeden ne istediğini söyle. Yüreğini kemiren, seni yatağa düşüren üzüntüleri, düşünceleri bir kenara at. Sen, benim canımdan çok sevdiğim insansın, ne istiyorsan yerine getirmeye hazırım. Utanmayı, korkmayı kov yüreğinden, sevdiğin kız için yapabileceğim bir şey varsa söyle bana. Elimden geleni yapmazsam, isteğini yerine getirmezsem, dünyanın en zalim anası de, bana."

Anasının bu sözlerini dinleyen delikanlı önce kıpkırmızı oldu. Sonra, isteğini yerine getirebilecek en uygun kişinin o olduğunu düşünerek utanmayı bir yana bıraktı.

"Madonna" dedi, "yüreğimdeki sevgiyi gizli tutmamın nedeni, insanların yaşlanınca bir zamanlar genç olduklarını anımsamaz oluşları. Ama anlayışınız karşısında, sezdiklerinizin doğru olduğunu söylemekle yetinmeyip, kimi sevdiğimi de açıklayacağım, yeter ki sözünüzü tutup elinizden geleni yaparak, beni sağlığıma kavuşturun."

Kadın, kendisine güvendiği, başka bir çözüm yolu görmediği için, oğlundan içini dökmesini istedi, gönlünde yatanları yerine getirmek için elinden geleni yapmaya söz verdi. Bunun üzerine delikanlı:

"Madonna" dedi, "Giannetta'nın benzersiz güzelliğine, övülecek davranışlarına duyduğum sevgi, bu sevgiyi ona açamamam, başkalarıyla dertleşmekten çekinmem, işte beni gördüğünüz bu duruma soktu. Eğer verdiğiniz sözü şu ya da bu biçimde gerçekleştirmeyecek olursanız, hiç kuşkunuz olmasın, fazla yaşayamam."

Kadın, tartışmanın gereksiz olduğunu, oğlunu yüreklendirmesi gerektiğini düşündü. Gülümseyerek:

"Bu yüzden yatağa düşülür mü hiç?" dedi. "Sen iyileşmeye bak, gerisini bana bırak."

Umutları yeşeren delikanlı, kısa sürede kendini toparladı. Oğlunun iyileşmesine çok sevinen kadın, verdiği sözü yerine getirmenin yolunu aramaya başladı. Bir gün Giannetta'yı çağırdı. Sevdiği birinin olup olmadığını sordu, uygun bir biçimde. Yüzü kıpkırmızı olan Giannetta:

"Madonna" dedi, "benim gibi yurdundan kovulmuş, başkalarının yanında çalışan zavallı bir kızın sevmeye hakkı olabilir mi?"

Kadın şu karşılığı verdi:

"Madem ki kimseyi sevmiyorsunuz, sevebileceğiniz birini bulalım size. Günleriniz şenlenir, güzelliğiniz değerlendirilmiş olur. Sizin gibi güzel bir genç kızın sevdiği bir erkeği olmaması çok yazık."

"Madonna, siz beni yoksul babamdan alıp, öz kızınız gibi yetiştirdiniz. Her isteğinizi yerine getirmem gerekir. Ama bu isteğinizi yerine getirmemek hakkını görüyorum kendimde. Beni evlendirmek istiyorsanız, ancak sevebileceğim biriyle evlenebilirim. Anamdan babamdan tek bir miras kaldı bana, o da onurum. Ömrüm boyunca korumaya kararlıyım onurumu."

Bu sözler, oğluna verdiği sözü yerine getirmeye çalışan kadının hoşuna gitmedi. Ne var ki, görmüş geçirmiş bir kadın olduğu için, içinden kıza hak vermemezlik de edemedi.

"Peki Giannetta" dedi, "genç bir şövalye olan kralımız senin güzel bir kız olduğunu görüp de, senden bir şey isteyecek olsa, vermez misin?"

Kız hemen karşılık verdi:

"Kral isterse zor kullanabilir. Ama onurumu zedeleyecek hiçbir şeyi kendi isteğimle kabul etmem."

Kızın kararlılığını gören kadın üstelemedi, bir deneme yapmaya karar verdi. Oğluna gitti, iyileşir iyileşmez onu Giannetta ile bir odada başbaşa bırakacağını, kızdan ne isteği varsa, o odada elde etmesini söyledi. Oğlu adına kızdan isteklerde bulunmak çöpçatanlık oluyordu, bunu da kendine yakıştırmıyordu.

Ama delikanlı bu öneriyi kabul etmedi, sağlığı yeniden bozuldu. Bunun üzerine kadın düşündüklerini Giannetta'ya açtı. Kız oralı olmayınca durumu kocasına anlattı. Bunun üzerine, karı koca iyice düşünüp taşındıktan sonra, Giannetta'yı oğullarına almaya karar verdiler; oğullarını dengi olmayan bir kızla evermeyi, onu evermeden toprağa vermeye yeğlediler. Bu karara çok sevinen Giannetta, kendisini unutmamış olan yüce Tanrı'ya dualar etti. Bu arada, Piccardie'li birinin kızıymış gibi davranmayı sürdürdü. Kısa bir süre sonra genç adam sağlığına kavuştu; düğün yapıldı ve karısıyla mutlu günler yaşamaya başladı.

İngiltere kralının Galler ülkesindeki mareşalinin yanında kalmış olan Perotto da büyümüş, adanın en yakışıklı, en gözüpek şövalyesi olmuştu. At binmede, mızrak kullanmada, kılıç sallamada üstüne yoktu. Piccardie'li Perotto diye biliniyor, adı dillerde dolaşıyordu. Kızkardeşini unutmayan Tanrı, onu da unutmamıştı. O sıralar bölgede salgın bir hastalık çıkmış, halkın neredeyse yarısı ölmüştü. Sağ kalanların büyük bir bölümü de, korkuya kapılıp başka yerlere göç etmişti. Öyle ki, bölge terk edilmiş bir görünüme bürünmüştü. Mareşal,

karısı, oğlu, kardeşleri, torunları, akrabaları da ölmüşlerdi. Mareşalin evlenme çağına gelmiş bir kızı, Perotto ve bir iki uşaktan başka kimse sağ kalmamıştı. Salgın sona erince, genç kız hayatta kalmış birkaç kişinin de onayı ve önerisi üzerine Perotto ile evlendi, miras yoluyla kendisine gelen ne varsa Perotto'yu onların sahibi kıldı. Çok geçmeden, İngiltere kralı mareşalin öldüğünü öğrendi. Perotto'nun değerini bildiği için, onu ölen mareşalin yerine geçirip mareşalliğe atadı. Sözün kısası, Anguersa kontunun başkalarına bırakmak zorunda kaldığı suçsuz çocukları işte bu durumdaydılar.

Anguersa kontunun Paris'ten kaçışının üstünden on sekiz yıl geçmişti. Bu süre boyunca kont İrlanda'da çetin, çileli bir ömür sürmüştü. Artık yaşlandığı için çocuklarının ne durumda olduklarını merak etmeye başlamıştı. Dış görünüşü değişmişti ama, durup dinlenmeden çalıştığı için vücudu başıboş gençlik günlerinde olduğundan daha dinçti. Yıllarca yanında çalıştığı efendisinin yanından ayrılıp, parasız pulsuz yollara düştü, eski püskü giysileri içinde. İngiltere'ye, Perotto'yu bırakmış olduğu yere gitti. Oğlunun mareşal olduğunu öğrendi. Oğlunu sağlıklı, yakışıklı, varlıklı buldu. Çok sevindi buna. Giannetta'nın durumunu da öğrenmeden, kendini tanıtmak istemedi oğluna. Yeniden yola koyulup Londra'ya vardı.

Burada, dikkati çekmemeye çalışarak, kızını bıraktığı kadınla ilgili bilgiler edindi. Giannetta'nın kadının oğluyla evlenmiş olduğunu öğrendi. Buna da çok sevindi. Çocuklarının yaşamakta ve iyi durumda olmaları, çektiği bütün çileleri unutturdu konta. Kızını görebilmek için, o yoksul görünüşüyle evin etrafında dolaşmaya başladı. Günlerden bir gün, Giachetto Lamiens -Giannetta'nın kocasının adı böyleydi- bu yoksul yaşlıyı gördü ve acıdı ona. Uşaklarından birine adamı içeri almasını ve Tanrı adına karnını doyurmasını söyledi.

Uşak denileni yaptı. Giannetta'nın Giachetto'dan en büyüğü sekizinde, hepsi birbirinden sevimli birçok çocuğu olmuştu. Kontun yemek yediğini gören çocuklar hemen yanına gittiler, sanki gizemli bir içgüdü, dedelerinin kimliğini açığa vurmuş gibi, ona sevgi gösterileri yapmaya başladılar. Çocukların torunları olduğunu anlayan kont da, onları sevip okşamaya koyulmuştu. Çocuklar dadılarının seslenmesine aldırmayıp, kontun yanından ayrılmıyorlardı. Gürültüyü duyan Giannetta bir odadan çıkıp geldi, dadılarının sözünü dinlemezlerse dayak yiyeceklerini söyledi çocuklara. Çocuklar ağlaşmaya başlayıp yaşlı adamın yanında kalmak istediklerini, onun kendilerini dadılarından daha fazla sevdiğini söylediler. Giannetta ile kont bu sözlere güldüler. Kont ayağa kalktı, baba kimliğiyle değil, yoksul bir insan kimliğiyle evin hanımı kızına teşekkür etti. Kızını görür görmez içini büyük bir sevinç kaplamıştı. Ama Giannetta o sırada da, daha sonra da babasını tanıyamadı. Öyle değişmişti ki babası. Yaşlanmış, saçları ağarmış, sakal bırakmış, zayıflamış, bambaşka biri olmuştu. Çocuklar adamın yanından ayrılmak istemiyor, gitmeleri istendiğinde ağlıyorlardı. Bunun üzerine kadın dadıdan çocuklara biraz daha izin vermesini istedi. Bu sırada Giachetto'nun babası geldi. Dadıdan olan biteni öğrendi. Oldum olası Giannetta'ya kanı kaynamayan adam, dadıya:

"Bırak kalsınlar" dedi. "Tanrı'dan bulsunlar cezalarını. Analarına çekmişler. Anası dilenci olan çocuk, dilenciden hoşlanır elbette."

Bu sözleri kont da duymuş, çok üzülmüştü. Ama yine de aldırmadı, uğradığı bir sürü hakaret gibi bunu da sineye çekti. Giachetto çocuklarının yaşlı adama gösterdikleri sevgiyi görünce, çok sevdiği çocuklarının üzülmemesi için, istemeye istemeye de olsa bu yabancı adama, konakta kalması için bir iş önerdi. Adam seve seve kabul etti bu öneriyi ve ömrü boyun-

ca at bakıcılığı yaptığı için, elinden seyislikten başka bir şey gelmediğini söyledi. Bunun üzerine bir ata bakmakla görevlendirildi, boş zamanlarında da çocuklarla ilgilenecekti.

Anguersa kontu ile çocuklarının yazgısı böyle gelişirken, Fransa kralı Almanlarla birçok kez ateşkes anlaşması imzaladıktan sonra öldü. Yerine, karısı kontun sürgün edilmesine yol açmış olan oğlu tahta çıktı. Almanlarla imzalanan son ateşkes anlaşmasının süresi dolunca, yeni kral kanlı bir savaş başlattı. Yeni akraba oldukları İngiltere kralı da yardımına koştu. Mareşali Perotto ile, öteki mareşalin oğlu Giachetto Lamiens'in komutasında birlikler gönderdi. Kont da savaşa katıldı ve yine tanınmadan, uzun süre seyis olarak görev yaptı. Verdiği öğütlerle, yaptığı işlerle sivrildi, kendisinden beklenenin üstünde hizmeti geçti.

Savaş sırasında Fransa kraliçesi hastalandı. Durumu ağırlaşınca ölümünün yakın olduğunu sezerek işlediği günahlara pişman oldu. Herkesin çok sayıp sevdiği Ruem* piskoposuna günah çıkarttı. Günahlarını sayarken, Anguersa kontuna yaptığı büyük haksızlığı da söyledi. Piskoposa söylemekle kalmayıp, önemli birçok kişinin önünde her şeyi olduğu gibi anlattı, yaşıyorsa kontun, ölmüşse çocuklarının eski konumlarına kavuşturulmaları için kralı zorlamalarını istedi. Çok geçmeden de bu dünyadan göçtü ve kendisine yaraşır bir biçimde toprağa verildi.

Kraliçenin günah çıkartırken dediklerini öğrenen kral, konta yapılan haksızlığa çok üzüldü. Orduya, ayrıca çeşitli bölgelere haber salarak Anguersa kontu ya da çocukları konusunda bilgi verecekleri ödüllendireceğini duyurdu. Kraliçenin yaptığı açıklama kontun sürgün edilmesine yol açan

* Rouen.

suçu işlemediğini gösterdiğinden kont yeniden eski saygınlığını kazanacak, daha da iyi bir konuma yükseltilecekti.

Seyislik yapmakta olan kont, bu haberi duyup, doğru olduğunu da öğrenince, hemen Giachetto'ya koştu. Kralın aradığı adamı göstereceğini, birlikte Perotto'ya gitmelerini istedi. Üçü biraraya gelince, kont, kimliğini açıklamak için sabırsızlanan Perotto'ya:

"Perotto" dedi, "karşında duran Giachetto kızkardeşinin kocası. Evlenirken drahoma almadı. Kızkardeşinin drahoma vermeden evlenmiş olmaması için, kralın ortaya koyduğu büyük ödülü onun almasını istiyorum. Giachetto krala, senin Anguersa kontunun oğlu olduğunu, karısı yani kızkardeşin Violante'nin kontun kızı, benim de babanız Anguersa kontu olduğumu söyleyecek."

Bu sözler üzerine adamın yüzüne dikkatle bakan Perotto babasını tanıdı. Gözyaşları içinde ayaklarına kapanıp, sonra boynuna sarıldı babasının.

"Hoş geldiniz babacığım!" dedi.

Once kontun dediklerini duyan, sonra da Perotto'nun davranışını gören Giachetto hem şaşırmış, hem de büyük bir sevince kapılmıştı; ne yapacağını bilemiyordu. Söylenen sözlere inandığı için, seyis olarak çalıştırdığı kontu zaman zaman azarlamış olmanın utancını duyuyordu. O da gözyaşları içinde yaşlı adamın ayaklarına kapanıp, kaba davranışları için özür diledi. Kont sevecenlikle onu yerden kaldırıp, bağışladığını söyledi.

Üçü de başlarından geçenleri anlatıp sevinç gözyaşları döktükten sonra, Perotto ile Giachetto konta yeni giysiler vermeye kalktılar. Kont karşı çıktı, Giacheto'nun ödülü sağlama alabilmesi için, kendisini seyis kılığında kralın önüne çıkartıp, kralı utandırmasının daha doğru olacağını söyledi. Bunun üzerine Giachetto, yanına kontla Perotto'yu alıp kra-

lın karşısına çıktı, ödülün karşılığında kontla çocuklarını göstereceğini söyledi. Kral, Giachetto'nun görmesi için hemen büyük ödülü getirtti, kontla çocuklarını bulursa bu ödülü alabileceğini söyledi. Bunun üzerine Giachetto geriye dönüp, seyisle Perotto'yu öne çıkarttı:

"Efendimiz" dedi, "bunlar baba ile oğul; benim karım da kontun kızı oluyor, Tanrı izin verirse, birazdan o da gelecek buraya."

Bu sözler üzerine kral konta baktı, çok değişmiş de olsa, tanıdı onu. Önünde diz çöken kontu, nemli gözlerle ayağa kaldırdı, sarılıp öptü. Perotto'ya da dostça davrandı. Konta konumunun gerektirdiği giysiler, uşaklar, atlar ve başka şeyler verilmesini söyledi. İsteği hemen yerine getirildi. Kral Perotto'nun da gönlünü aldı, başına gelenleri anlatmasını istedi. Giachetto, kontla çocuklarını bulduğu için hak ettiği ödülü alınca kont şunları dedi:

"Efendimizin verdiği bu ödülü al ve babana, onun da, benim de torunlarımız olan çocuklarının ana tarafının dilenci olmadığını söylemeyi unutma."

Giachetto ödülü aldı ve karısıyla kaynanasını Paris'e getirtti. Perotto'nun karısı da geldi Paris'e. Malvarlığına kavuşan, konumu daha da yükselmiş olan kontla birlikte güzel günler geçirdiler. Daha sonra konttan izin alıp, herkes kendi evine döndü. Kont ise ölümüne dek Paris'te saygın bir ömür sürdü.

IX

*Ambruogiuolo tarafından kandırılıp, parasından olan Cenovalı Bernabò, hiçbir suçu olmayan karısını öldürtmek ister. Kadın kaçıp, erkek kılığına bürünerek sultanın hizmetine girer, suçluyu bulur ve Bernabò'yu İskenderiye'ye getirtir. Suçlunun cezaya çarptırılmasından sonra yeniden kadın giysileri giyer, kocasıyla birlikte zengin olarak Cenova'ya döner.**

Elissa anlattığı duyarlı öyküyle görevini yerine getirince, uzun boylu, güzel, cana yakın, güleç kraliçe Filomena bir an duraksadı, sonra şunları dedi:

"Dioneo'ya verdiğimiz sözü tutmamız gerek. Öykü anlatmayan bir o, bir ben kaldık. İlkin ben öykümü anlatacağım, Dioneo son öyküyü anlatmayı istemişti, son öyküyü de o anlatacak."

Bunları dedikten sonra, öyküsüne başladı:

Bilirsiniz, ayağına dolaşmak diye bir halk deyimi vardır; yaptığı kötülüğün, kötülük yapanın başına da geldiğini belirtir. Bu deyimin doğru olması için hiçbir gerekçe yoktur, ama yaşanan olaylar doğrular deyimi! Çok sevgili kadınlar, günümüzün konusuna bağlı kalarak, bu deyimin doğruluğunu göstereceğim sizlere. Öykümü seveceksiniz, üstelik mayası bozuk olanlara karşı daha dikkatli davranacaksınız.

Çok varlıklı birkaç İtalyan tacir, değişik nedenlerle Pa-

* Shakespeare bu öyküden esinlenerek *Cymbeline* adlı güldürüyü yazmıştır.

ris'e gelmiş, her zaman kaldıkları bir hana inmişlerdi. Bir akşam hep birlikte güle söyleye yemek yedikten sonra dereden tepeden konuşurlarken, söz evlerinde bıraktıkları eşlerine gelmişti. İçlerinden biri yarı şaka, yarı ciddi şöyle dedi:

"Karımın ne yaptığını bilemem; bildiğim, elime hoşlanacağım güzel bir taze düşecek olursa, karıma duyduğum sevgiyi bir yana bırakıp, tadını tadarım onun da."

"Ben de öyle yaparım" diye karşılık verdi bir başkası, "çünkü karım da belki aynı şeyi yapıyordur. Böylece altta kalmış olmam, dünya etme bulma dünyası."

Üçüncü biri de aynı doğrultuda konuştu. Kısaca, evde bıraktıkları karılarının vakitlerini boşa harcamadıkları konusunda hepsi görüş birliği içindeydi. Bir tek, Bernabò Lomellin adında bir Cenovalı tersini savundu. Tanrı ona, yalnızca kadınlarda değil, ancak şövalyelerde, soylu delikanlılarda bulunan erdemlere de sahip, belki de İtalya'da bir benzeri bulunmayan bir kadın bağışlamıştı. Karısı güzel mi güzeldi, genç, gösterişli, becerikliydi. İpek işlemek, dikiş dikmek gibi kadınlara özgü işlerde üstüne yoktu. Hiçbir uşak, hiçbir hizmetçi bir senyörün sofrasını ondan daha iyi hazırlayamazdı, öyle becerikli, özenli, titizdi. Üstelik iyi at biner, kuş beslerdi. Okuması yazması olduğu gibi, bir tacirden daha iyi anlardı hesap işlerinden. Karısını daha da övdükten sonra, adam sözü konuşulan konuya getirdi. Ant içerek, karısından daha dürüst, daha namuslu kadın olamayacağını belirtti. Kendisi on yıl, dahası ömür boyu eve dönmeyecek olsa, bir başka erkekle birlikte olmak, karısının aklının ucundan bile geçmezdi.

Böyle konuşmakta olan tacirler arasında Ambruogiuolo adında Piagenza'lı* genç bir tacir de vardı. Bernabò'nun ka-

* Piacenza.

rısını öven son sözleri üzerine kahkahalar atarak gülmeye başladı ve Bernabò'ya, imparatorun niye başkalarına değil de ona böyle bir ayrıcalık tanıdığını sordu. Oldukça bozulan Bernabò, imparatorun değil, imparatordan biraz daha güçlü olan Tanrı'nın, kendisine bu bağışı yapmış olduğunu söyledi. Bunun üzerine Ambruogiuolo:

"Bernabò" dedi, "dediklerine inandığından hiç kuşku duymuyorum. Ama bana kalırsa, olayların iç yüzünü göremiyorsun; görebilseydin, karında, bu konuda daha ılımlı konuşmana yol açacak belirtiler görürdün, çünkü hiç de aptal değilsin. Karılarımızdan söz ederken açıkyürekli davranışımıza bakıp da, onları senin karından farklı sandığımızı düşünme. Doğal bir kuşkuculuğun sonucu, dediklerimiz. Bu konuda seninle biraz konuşmak istiyorum. Hep söylerim, erkek, Tanrı'nın bu ölümlü dünyada yarattığı en soylu hayvandır, sonra da kadın gelir. Herkesin bildiği, olayların da doğruladığı gibi, erkek daha gelişmiştir. Daha gelişmiş olduğu için de, daha kararlıdır. Dünyanın her yerindeki kadınlar daha değişkendir-

ler. Bunun doğadan gelen bir sürü nedeni var, ama şimdilik bir kenara bırakıyorum bunları. Erkek daha kararlı, dayanıklıdır ama, yalnız kendisine kollarını açan kadınlara değil, hoşuna giden bir kadına duyduğu isteğe, onunla birlikte olabilmek için ne yapılması gerekiyorsa yapmak isteğine karşı koyamaz. Üstelik kırk yılda bir değil, günde belki bin kez bu istek içinden geçer. Doğası değişken bir kadın, kendisini seven usta bir erkeğin yalvarışları, tatlı sözleri, armağanları ve buna benzer davranışları karşısında ne yapabilir ki? Karşı koyabilir mi dersin? Sen istediğin kadar tersini söylesen de, dediklerine inandığını sanmıyorum. Karının da bir dişi olduğunu, her kadın gibi etten kemikten yapıldığını söyleyen sen değil misin? Karın böyleyse, onun da her kadının duyduğu istekleri duyması, doğal eğilimlerine karşı çıkacak özel bir güce sahip olmaması gerekir. Karın çok namuslu olabilir ama, pekâlâ öbür kadınlar gibi davranabilir. Buna karşı çıkmanın, tersini savunmada inat etmenin bir anlamı yok."

Bernabò şu karşılığı verdi:

"Ben tacirim, filozof değilim, vereceğim yanıt da tacir yanıtı olacak. Senin dediklerinin, utanma arlanma nedir bilmeyen kuş beyinli kadınların başına gelebileceğini ben de kabul ediyorum. Ama akıllı kadınlar onurlarına öyle düşkündürler ki, bu konuyu pek önemseyen erkeklerin bile önüne geçerler. İşte benim karım da böyle bir kadındır."

Ambruogiuolo şöyle dedi:

"Kaçamak yapan kadınların alınlarında bir boynuz çıkıp da, yaptıklarını belgeleseydi, sanırım kaçamak yapacak kadın sayısı azalırdı. Ama boynuz çıkmadığı gibi, bu işi yapanları dürüst kadınlardan ayıran bir iz, bir işaret de olmuyor. Onursuzluk, yüzkarası, ancak olay duyulursa söz konusu oluyor. Önlerine fırsat çıkınca, belli etmeden yararlanıyor hepsi, yararlanmamak için aptal olmaları gerek. Şunu aklından çı-

kartma, bir kadın namuslu kalmışsa ya karşısına bir erkek çıkmamıştır, ya da o erkekten hoşlanmamıştır. Bu davranışın doğal nedenlerini bilsem de, yaşadığım bir sürü kişisel deney olmasaydı, yine de böyle açık yüreklilikle konuşmaya kalkmazdım. Senin, namusuna toz kondurmadığın kadınla karşılaşacak olsam, kısa sürede onu da, tıpkı öteki kadınlar gibi yola getirmekte güçlük çekmeyeceğimi söyleyebilirim."

Öfkelenen Bernabò şu karşılığı verdi:

"Konuşmakla bir yere varamayız. Sen söyleyeceksin, ben söyleyeceğim, ama sonuç sıfır olacak hep. Madem her kadının gönlünün edilebileceğini, kadınların sana karşı koyamayacaklarını söylüyorsun, en iyisi karımın namusunu denemen. Karımın gönlünü etmeyi başarırsan kellemi vurun. Başaramazsan, bana bin altın florin ver, yeter.

Tartışmanın heyecanına kendini kaptıran Ambruoguolo yanıt verdi:

"Bahsi kazandıktan sonra, senin kanını dökmenin bir anlamı yok. Kendime güvendiğimin kanıtını görmek istiyorsan, benim bin altın florinime karşılık sen, -kellen daha fazla etse de- beş bin altın florin koy ortaya. Sen süreden söz etmedin ama, ben Cenova'ya gidip, yola çıktığım günü izleyen üç ay içinde isteğimi karına kabul ettireceğim. Kanıt olarak da onun çok sevdiği, çok özel eşyalar getireceğim, öyle ki, dediğimi yaptığıma sen de inanmak zorunda kalacaksın. Ancak bir namus sözü ver bana. Bu arada ne Cenova'ya gideceksin, ne de karına bu konuda bir şey yazacaksın."

Bernabò kabul ettiğini söyledi. Öbür tacirler, yol açabileceği kötü sonuçları düşünerek tarafları bu işten vazgeçirmeye çalıştılar. Ama iki adam da öyle coşmuştu ki, söylenenlere kulak asmak bir yana, tutuştukları bahsi yazıya döktüler. Bundan sonra da Bernabò Paris'te kaldı, Ambruogiuolo ise vakit geçirmeden Cenova'ya gitti.

Birkaç gün burada kaldı; kimseye belli etmeden kadının nerede oturduğu, nasıl davrandığı konusunda bilgi topladı. Öğrendikleri, Bernabò'dan duyduklarının bile ötesindeydi. Çılgınca bir işe giriştiğini anlamıştı. Yine de, sık sık Bernabò'nun karısının çok sevdiği, sık sık evine çağırdığı yoksul bir kadınla anlaştı. Biçimini kendisinin çizdiği bir sandık yaptırıp içine girdi. Para karşılığında satın aldığı kadın aracılığıyla, sandığı evin içine sokmakla kalmayıp, soylu kadının yatak odasına götürttü. Ambruogiuolo'nun dediklerine uyan yoksul kadın, birkaç günlük bir yolculuğa çıkacağını söyleyip, sandığın bu sırada orada kalmasını istedi.

Böylece sandık odaya yerleştirildi. Gece olup da, kadının uyuduğunu anlayınca Ambruogiuolo, yanına aldığı bir aletle sandığın kapağını açtı. Sessizce dışarı çıktı. Odada bir mum yanıyordu. Odanın konumunu, resimleri, göze gelen her şeyi inceleyip iyice belleğine kazıdı. Yatağa yaklaşınca, kadının küçük bir kız çocuğuyla birlikte derin bir uykuya dalmış olduğunu gördü. Yavaşça yorganı kaldırınca kadının çıplak vücudunun, giyinik hali gibi güzel olduğunu anladı. Sol memesinin altındaki altın sarısı tüylerle çevrili bir ben dışında, hiçbir iz yoktu vücudunda. Kadının güzelliği karşısında, içinden kelleyi koltuğa alıp yatağa girmek geçti, ama yine de yavaşça yorganı kadının üstüne örttü. Kadının sertliğini, bu konuya ilgisizliğini bildiği için, tehlikeyi göze alamamıştı. Gecenin geri kalan bölümünü odayı inceleyerek geçirdi. Bir dolaptan bir kese, bir sabahlık, bir yüzük bir de kemer alıp bunlarla birlikte yine sandığa girdi. Sandığın kapağını kapattı. Kadına hiçbir şey sezdirmeden, iki gece üst üste aynı şeyi yaptı. Üçüncü gün, kararlaştırdıkları gibi, sahibi gelip sandığı aldı, getirdiği yere götürdü. Ambruogiuolo sandıktan çıkıp kadına parasını verdi. Ardından da, aldığı eşyalarla birlikte, daha süre dolmadan Paris'e döndü.

Paris'e varır varmaz, tartışmaya ve tutuştukları bahse tanık olan tacirlerle Bernabò'yu çağırdı. Bahsi kazandığını, dediklerini yerine getirdiğini söyledi. Bunu kanıtlamak için de odanın nasıl olduğunu, duvarlardaki resimleri anlattı. Sonra kadının kendisine verdiğini söylediği eşyaları gösterdi. Bernabò odanın dediği gibi olduğunu kabul etti, ama bu bilgilerle eşyalar bir hizmetçiden de alınmış olabilirdi. Bu nedenle, başka bir kanıt yoksa, bahis kazanılmış sayılmazdı. Bunun üzerine Ambruogiuolo şöyle dedi:

"Aslında bu kanıtlar yeterli, ama madem ki istiyorsun, başka kanıt da vereyim. Madonna Zinevra'nın, karının, sol memesinin altında, altın sarısı beş altı tüyün çevrelediği bir ben var."

Bernabò bu sözleri işitince, büyük bir acı duydu; sanki yüreğine bir hançer saplanmıştı. Yüzü değişti. Tek bir söz söylemese de, Ambruogiuolo'nun dediklerinin doğru olduğunu belli etti. Bir süre sonra:

" Ambruogiuolo'nun dedikleri doğru" dedi, "bahsi kazandı. İstediği zaman gelip parasını alabilir."

Ertesi sabah, Ambruogiuolo parasının tamamını aldı. Karısına karşı büyük bir öfke duyan Bernabò ise, Cenova'ya doğru yola koyuldu. Cenova'ya yaklaşınca kente girmek istemedi. Kentin yirmi mil dışında bir evi vardı, orada kaldı. Çok güvendiği bir uşağına bir mektup verip, iki atla Cenova'ya gönderdi. Mektup karısına yazılmıştı, döndüğünü bildiriyor, uşakla birlikte yanına gelmesini istiyordu. Ama uşağa gizli bir emir vermiş, uygun bir yerde, gözünün yaşına bakmadan Zinevra'yı öldürmesini, sonra da geri dönmesini istemişti.

Uşak Cenova'ya vardı. Mektubu verdi, efendisinin döndüğünü söyledi. Zinevra çok sevindi. Ertesi sabah, uşakla birlikte atlarına binip yola çıktılar. Yanyana gidip dereden tepe-

den konuşurlarken yüksek kayaların, ağaçların örttüğü, derin, ıssız bir vadiye geldiler. Burası uşağa, kendisini tehlikeye atmadan efendisinin isteğini yerine getirmeye elverişli göründü. Bıçağını çekip kadını kolundan kavradı:

"Madonna" dedi, "Tanrı'ya dua edecekseniz edin, çünkü birazdan öleceksiniz."

Bıçağı görüp bu sözleri duyan kadın korkuya kapıldı:

"Tanrı adına acı bana, canıma kıymadan önce, sana ne kötülük ettiğimi, niye beni öldürmek istediğini söyle."

"Madonna" dedi uşak, "bana bir şey yapmadınız. Kocanıza ne kötülük ettiğinizi ise bilmiyorum. Yolda, gözümü kırpmadan sizi öldürmemi isteyen kocanız; sizi öldürmeyecek olursam asar beni. Ona nasıl bağlı olduğumu, sözünden çıkamayacağımı bilirsiniz. Sizin için nasıl üzüldüğümü Tanrı biliyor, ama elimden gelen bir şey yok."

Kadın ağlıyordu:

"Tanrı adına acı bana. Başkalarının dediğine uyup, sana kötülüğü dokunmamış birinin kanına girme. Her şeyi bilen Tanrı, kocamın böyle davranmasını gerektiren bir şey yapmadığımı da biliyor. Tartışmayı bir yana bırakalım, eğer istersen hem Tanrı'nın, hem efendinin, hem de benim gönlümü edebilirsin. Sana giysilerimi vereyim, sen de bana hırkanla küllahını ver. Giysilerimi efendine götür, beni öldürdüğünü söyle. Bağışlayacağın canım üzerine and içerim ki, buralardan uzaklaşırım; o da, sen de, Cenovalı hiç kimse de bir daha haber almaz benden."

İstemeye istemeye kadını öldürecek olan uşağın acıyacağı tuttu. Kadının giysilerini alıp, eskimiş hırkasıyla küllahını verdi. Üstündeki birazcık parayı da verip, kadını vadinin orta yerinde yaya bıraktı, uzaklaşıp gitmesini söyledi. Sonra da efendisinin yanına varıp, isteğini yerine getirmekle kalmayıp, kadının ölüsünü kurtlara attığını söyledi. Bir süre sonra

Bernabò Cenova'ya döndü, ama olay duyulunca davranışı büyük eleştirilere yol açtı.

Tek başına kalan kadın umutsuzluğa düşmüştü. Gece bastırınca, elinden geldiğince görünüşünü değiştirip yakınlardaki bir köye gitti. Yaşlı bir köylü kadından, neye gereksinmesi varsa sağladı. Hırkayı kendi boyuna göre ayarlayıp, kısalttı; gömleğinden bir pantolon dikti, saçlarını kesti, gemiciye benzetti kendini. Sonra da deniz kıyısına gitti. Burada, bir rastlantı sonucu, En Cararh adında soylu bir Katalanyalı ile karşılaştı. Adam, biraz ilerideki Alba'da demir atan gemisinden karaya çıkmış, bir çeşmeden su içip serinlemeye gelmişti. Kadın adamla konuşup, uşaklık etmek için anlaştı. Adının Sicuran da Finale olduğunu söyledi. Gemiye binince, adam kendisine düzgün giysiler verdi. Canla başla hizmet etmeye başlayan Sicuran, hemen efendisinin gözüne girdi.

Katalanyalı bir süre sonra, İskenderiye'ye mal götürdü. Sultana armağan etmek için de birkaç doğan almıştı. Doğanları sultana sununca, sultan kaptanı birkaç kez yemeğe alıkoydu. Bu arada Sicuran'ın efendisine gösterdiği özen sultanın ilgisini çekti. Katalanyalı'dan uşağını kendisine vermesini istedi. Katalanyalı istemeye istemeye de olsa uşağını sultana verdi. Kısa bir süre içinde, Sicuran hamaratlığıyla, Katalanyalı'nın olduğu gibi sultanın da sevgisini, güvenini kazanmayı başardı.

Aradan biraz zaman geçti. Her yıl olduğu gibi o yıl da, sultanın egemenliği altındaki Akkâ'da açılan panayır nedeniyle Hıristiyan ve Müslüman tacirler biraraya gelecekti. Tacirlerle malların güvenliğini sağlamak amacıyla, sultan panayıra yüksek görevlilerin yanı sıra kolluk güçlerine komuta edecek önemli birini gönderirdi. Acele etmek gerektiği için sultan bu görevi, artık düzgün Arapça da konuşan Sicuran'a

vermeyi kararlaştırdı. Tacirlerle mallarını korumakla görevli kolluk güçlerinin komutanı olarak Akkâ'ya gelen Sicuran, görevini büyük bir titizlikle yapmaya başladı. Denetlemek amacıyla dolaşırken Sicilyalı, Pisalı, Cenovalı, Venedikli ve başka yerlerden İtalyan tacirlerle karşılaşıyor, onlarla konuşuyor, yurt özlemini gideriyordu. Bir gün Venedikli bir tacirin sergisinde, bir sürü mücevher arasında bir keseyle bir kemer gördü. Bunlar kendisinindi, hemen tanımıştı. Şaşkınlığını belli etmemeye çalışarak, kemerle kesenin sahibini, satılık olup olmadıklarını sordu. Panayıra, bir Venedik gemisine yüklediği mallarla, Piagenzalı Ambruogiuolo da katılmıştı. Kolluk komutanının eşyaların sahibini sorduğunu duyunca ileriye çıktı ve gülümseyerek:

"Messere" dedi, "eşyalar benim, satılık da değil. Ama beğendinizse, seve seve armağan edebilirim size."

Adamın gülmekte olduğunu görünce, Sicuran bir davranışının kadın olduğunu ortaya koymuş olabileceği kuşkusuna kapıldı. Yine de bir şey belli etmedi.

"Benim gibi bir askerin bu kadın eşyalarına ilgi göstermesine gülüyorsun herhalde" dedi.

Ambruogiuolo karşılık verdi:

"Hayır messere, bunları nasıl ele geçirdiğime gülüyorum."

"Bir sakıncası yoksa, anlatsana nasıl ele geçirdiğini."

"Messere" dedi Ambruogiuolo, "Cenovalı soylu bir kadının armağanı bu eşyalar. Birlikte yattığımız bir gecenin ertesinde verip, sevgisinin anısı olarak saklamamı istedi. Adı Zinevra idi kadının, kocasının adı da Bernabò Lomellin. Gülmemin nedeni, Bernabò'nun salaklığının aklıma gelmesi. Karısını elde edemeyeceğimi iddia edip, bin altın florine karşı beş bin altın florin koydu. Karısını elde edip bahsi kazandım. Kendi salaklığını cezalandıracak yerde, duyduğuma göre

Paris'ten Cenova'ya dönünce karısını öldürtmüş, her kadının yaptığı şeyi yaptı diye."

Bunları duyan Sicuran, hemen Bernabò'nun kendisine duyduğu öfkenin nedenini anladı ve başına gelen kötülüklere yol açan kişiyi tanımış oldu, yaptıklarını yanına bırakmamaya karar verdi. Dinlediklerinden çok hoşlanmış gibi davranarak, satıcıyla sıkı fıkı dost oldu. Panayır sona erince, Ambruogiuolo, dostunun önerisine uyarak, mallarıyla birlikte İskenderiye'ye gitti. Sicuran ona bir dükkân açtı, biraz da sermaye verdi. İskenderiye'de kalmanın kendisine çıkar sağlayacağını anlayan Ambruogiuolo seve seve yerleşti buraya.

Sicuran'ın amacı ise, Bernabò'ya suçsuzluğunu kanıtlayabilmekti. İskenderiye'deki Cenovalı büyük tacirleri de araya katıp bir bahane uydurarak, Bernabò'yu İskenderiye'ye getirdi. Tasarısını uygulayıncaya dek, para durumu kötü olan Bernabò'nun bir arkadaşının yanında konuk olmasını sağladı. Bu arada Sicuran, Ambruogiuolo'nun öyküsünü sultana da anlatmasını sağlamış, sultan da öyküden hoşlanmıştı. Bernabò İskenderiye'ye geldiğine göre, Sicuran artık tasarısını uygulayabilirdi. Bir sırasına getirip, sultanın Ambruogiuolo ile Bernabò'yu yanına çağırmasını sağladı. Tatlı dille, tatlı dille olmazsa sertliğe başvurarak, Bernabò'nun önünde Ambruogiuolo'ya, ballandıra ballandıra anlattığı, Bernabò'nun karısıyla yaşadığı serüvenin iç yüzünü açıklatacaktı.

Ambruogiuolo ile Bernabò sultanın yanına varınca, yanında başkaları da olan sultan asık bir suratla Ambruogiuolo'ya beş bin altın florini nasıl kazandığını anlatmasını istedi. Ambruogiuolo'nun çok güvendiği Sicuran da oradaydı, ama daha da asık bir suratla, gerçeği söylemezse başına büyük bir dert açacağı tehdidini savuruyordu. İki ateş arasında kalan Ambruogiuolo, Bernabò ile daha bir sürü insanın önünde olayı olduğu gibi anlattı. Alt tarafı beş bin altın florinle eşya-

ları geri veririm diye düşünüyordu. Ambruogiuolo'nun sözleri sona erince, Sicuran sanki sultanın vekiliymiş gibi Bernabò'ya döndü:

"Peki, bu yalan üzerine, sen karına ne yaptın?" diye sordu.

"Para yitirmenin öfkesine, karımın namusuma sürdüğünü sandığım lekenin utancına karşı koyamadım, karımı bir uşağıma öldürttüm. Uşağın dediğine göre, ölüsünü hemen kurtlar parçalamış."

Sultan da, orada bulunanlar da söylenenleri dinlemişlerdi, ama Sicuran'ın nereye varmak istediğini bilmiyorlardı. Sicuran:

"Efendimiz" dedi sultana, "o iyi yürekli kadının, sevgiliden yana da kocadan yana da bahtsız olduğunu gördünüz. Sevgilisi yalan söyleyerek namusunu lekeliyor, üstelik kocasından ediyor. Kocasına gelince, yıllar boyunca bildiği gerçekleri bir yana bırakıp, başkalarının yalanlarına uyarak, karısını öldürtüyor, ölüsünü kurtlara yediriyor. Bunun da ötesinde, kocasıyla dostu ona karşı nasıl bir sevgi duyuyorlarsa, uzun süre birlikte oldukları halde ikisi de tanıyamıyor onu. Hiç kuşkusuz ikisinin de neyi hak ettiklerini siz bilirsiniz, ama aldatanı cezalandırmak, aldananı da bağışlamak ayrıcalığını benden esirgemezseniz, kadını onların gözleri önünde huzurunuza getirebilirim."

Sicuran'ın bu olayla ilgili isteklerini yerine getirmeye kararlı sultan, öneriyi kabul etti, kadının getirilmesini istedi.

Karısının öldüğü konusunda hiçbir kuşkusu olmayan Bernabò şaşırmıştı. Parayı geri verip işin içinden sıyrılacağını uman Ambruogiuolo ise, başına gelecekleri sezmeye başlamıştı. Kadının gelmesini iyiye mi, kötüye mi yorması gerektiğini bilemiyordu. Heyecan içinde kadının gelmesini bekliyordu.

Bu sırada, sultanın onayını alan Sicuran, gözyaşları içinde sultanın ayaklarına kapandı. Erkek sesini, erkek görünüşünü bir yana bırakarak:

"Sultanım" dedi, "Zinevra denilen bahtsız kadın benim. Altı yıldır erkek kılığına girip, diyar diyar dolaştım. Hain Ambruogiuolo'nun yalan söyleyerek, alçakça namusuna dil uzattığı kadın benim. Şu acımasız, hak hukuk bilmeyen adamın uşağına öldürterek, kurtlara yem etmek istediği karısı da benim."

Bunları dedikten sonra, giysisinin önünü yırtıp, kadın olduğunu kanıtlamak için sultana ve ötekilere memelerini gösterdi. Ardından Ambruogiuolo'ya dönerek, övüne övüne söylediği gibi, ne zaman kendisiyle yattığını sordu, sert bir biçimde. Ambruogiuolo kadını tanımış, utançtan sanki dili tutulmuştu; hiçbir şey diyemedi. Sicuran'ı hep erkek sanan sultan ise, gördükleri duydukları karşısında şaşkına dönmüştü. Gördükleri duydukları sanki gerçek değildi, sanki düş görüyordu. Şaşkınlığı geçip de gerçeği anlayınca, o zamana dek adını Sicuran sandığı Zinevra'nın yaşamını, kararlılığını, davranışını, erdemini övgülere boğdu. Süslü kadın giysileri getirtti, hizmetine kadınlar verdi ve Zinevra'nın isteğine uyarak Bernabò'nun canını bağışladı. Karısını tanımış olan Bernabò da, kadının ayaklarına kapanarak, gözyaşları içinde özür diledi. Böyle bir şeyi hak etmese de Zinevra onu bağışladı, elinden tutup ayağa kaldırdı, kucaklayıp, kocası bildi yine.

Bunun üzerine sultan, Ambruogiuolo'nun bala bulandıktan sonra kentin yüksek bir yerinde bir kazığa bağlanıp, etleri dökülünceye dek güneşte bırakılması buyruğunu verdi. Buyruğu hemen yerine getirildi. Daha sonra sultan, Ambruogiuolo'nun mallarının kadına verilmesini kararlaştırdı. Ambruogiuolo'nun malvarlığı on bin İspanyol altınını buluyordu. Sultan, erdemli kadın Zinevra ile kocası Bernabò onu-

runa bir şölen de düzenledi. Mücevherler, altın ve gümüş tabaklar armağan etti, para da verdi; bunların değeri on bin İspanyol altınından da fazlaydı. Şölen sona erince, bir gemi hazırlattı, istedikleri zaman Cenova'ya dönebileceklerini söyledi konuklarına. Zinevra ile Bernabò çok varlıklı ve mutlu olarak döndüler Cenova'ya. Büyük bir törenle karşılandılar. Özellikle, herkesin öldüğünü sandığı Zinevra'ya büyük sevgi gösterisi yapıldı. Erdemleri, değerleri, yaşamı boyunca dillerden düşmedi.

Ambruogiuolo'ya gelince, bala bulanıp da kazığa bağlanır bağlanmaz, o ülkede cirit atan sivrisinekler, arılar, atsinekleri üstüne üşüştüler; öldürmekle yetinmeyip, etlerini de kemirerek yalnızca kemiklerini bıraktılar. Gelip geçenlere işlediği suçu anımsatması için, iplerin tuttuğu iskelet uzun süre orada bırakıldı. Yaptığı kötülük, kötülük yapanın ayağına dolaşmıştı.

X

*Monacolu Paganino, messer Riccardo di Chinzica'nın karısını kaçırır. Karısının bulunduğu yeri öğrenen messer Riccardo oraya gider, Paganino ile ahbap olur, karısını geri vermesini ister. Paganino da kadın geri dönmek isterse vermeyi kabul eder. Ama kadın kocasına dönmek istemez, messer Riccardo ölünce de Paganino'nun karısı olur.**

Kraliçenin anlattığı öyküyü, başta o gün daha öykü an-

* La Fontaine bu öyküden esinlenerek bir masal yazmıştır.

latmamış tek kişi olan Dioneo, saygın topluluğun her üyesi onaylamıştı. Dioneo, dinlediği öyküyü uzun uzadıya övdükten sonra söze girdi:

Güzel kadınlar, kraliçenin öyküsünün bir bölümü, tasarladığım öyküden vazgeçip, bir başka öykü anlatmama yol açıyor. İşin içinden ucuz kurtulan Bernabò'nun ve onun gibi düşünenlerin aptallığına değinmek istiyorum. Kendileri kadından kadına atlayıp gönül eğlendirirken, evde bıraktıkları karılarının ellerinin armut topladığını sanıyorlar. Kadınlardan dünyaya gelen, kadınların kucağında büyüyen bizler, onların ne istediklerini bilmezlikten gelebilir miyiz? Anlatacağım öykü bu gibilerin, özellikle de kendilerini doğadan daha güçlü sananların budalalığını ortaya koyacak. Bunlar güçsüzlüklerini laf ebeliğiyle örtmeye çalışır, herkesin kendileri gibi davranmasını sağlamaya çabalarlar, kandırmaya çalıştıkları kişinin yapısının dediklerini benimsemeye elverişli olmadığını düşünmezler.

Vaktiyle, Pisa'da güçsüz kuvvetsiz, ama aklı her işe eren,

Riccardo di Chinzica adında bir yargıç vardı. Hukuk kurallarını uygulayarak, bir kadının da gönlünü edebileceğini sanıyordu. Çok varlıklı olduğu için, hem genç hem güzel bir kadın aramaya başlamıştı. Oysa bir başkası kendisine danışacak olsa, hem genç hem güzel bir kadından uzak durmasını salık verirdi. Çok geçmeden yargıç muradına erdi. Messer Lotto Gualandi*, kızı Bartolomea'yı verdi ona. Bartolomea Pisa'nın sarı benizli kızlarından değildi, kentin en güzel, en alımlı kızıydı. Yargıç kızı güle oynaya evine getirdi, düğün dernek yapıldı. Gece olup da gerdeğe girdiklerinde, yargıç topu topu bir atış yapabildi, o da az kalsın karavana oluyordu. Kara kuru, kıt akıllı yargıç güç toplayabilmek için, ertesi sabah kuvvet iksirleri içti, kuvvet macunları, çörekleri yedi.

Ne var ki, yargıç gücünün neye yetip neye yetmeyeceğini anlamıştı artık. Tuttu, karısına okumayı öğrenen çocuklar için hazırlanmış bir takvimi öğretmeye başladı. Ravenna'da** basıldığı anlaşılan bu takvime göre her gün en azından bir yortu vardı. Yortuya saygılı olmak için, çeşitli gerekçelerle, kadınlarla erkeklerin birbirlerinden uzak durmaları gerekiyordu. Yortulara bir de oruçları, dört ayları, havarilerle binlerce ermişin arife günlerini, cumaları, cumartesileri, Tanrı'ya adanan pazarı, büyük perhizi, Ay'ın evrelerini ve daha bir sürü benzer durumu eklemek gerekti. Belli ki yargıç, duruşmaları erteleme alışkanlığını, koynuna aldığı kadına da uygulamayı tasarlıyordu.

Ayda en fazla bir kez binebildiği karısı bu işten hoşnut kalmasa da, yargıç uzun süre bu uygulamayı sürdürdü. Yargıç bir yandan da gözlerini dört açıyordu. Tatil günlerini öğretti-

---

* Pisalı soylu bir aile. Dante de bu aileden söz eder. (*Cennet*, XXXIII, 32)

** Ravenna'da bir yıldaki gün sayısına eşit sayıda kilise olduğu, bu nedenle her gün bir ermişin yortusunun kutlandığı söyleniyordu.

ği karısına, başka birinin de çalışma günlerini belletmeye kalkışmasından korkuyordu.

Sıcaklar çok artınca messer Riccardo biraz dinlenmek için, karısını alıp Montenero dolaylarındaki evine gitti. Birkaç gün burada kalıp, temiz havadan yararlanacaklardı. Bir gün, karısı eğlensin diye, balık avına çıktılar. İki kayık tuttular. Birine kendisiyle balıkçılar bindi, öbür kayığa da Bartolomea ile kadın arkadaşları. Kendilerini balık avına verip kıyıdan bir iki mil uzaklaştılar. Balıktan başka bir şey düşünmedikleri bir sırada, o dönemin ünlü korsanı Paganino de Mare'nin kadırgası çıkageldi. Kayıkları gören korsan doğru üstlerine gitti. Kayıklar kaçmayı denediler, ama Paganino kadınların bulunduğu kayığa yetişti. Güzel Bartolomea'yı görünce, çarpıldı. Kıyıya varmış olan messer Riccardo'nun gözleri önünde, kadını teknesine attığı gibi uzaklaştı oradan.

Kıskançlıktan çılgına dönen yargıcın dünyası kararmış, gölgesinden korkar olmuştu artık. Pisa'da, başka yerlerde başvurmadığı, korsanları şikâyet etmediği yer kalmadı. Ama bir sonuç elde edemedi. Karısını kimin kaçırdığını, nereye götürdüğünü bilmiyordu.

Paganino ise eline böyle güzel bir kadın düştüğü için çok seviniyordu. Evli olmadığı için, kadını sürekli yanında tutabilirdi. Hüngür hüngür ağlamakta olan Bartolomea'nın gönlünü aldı tatlı sözlerle. Gece bastırınca, takvimi bir yana bırakıp, yortuları tatilleri aklından çıkartıp, gündüz söylediği sözcükleri eylemleriyle desteklemeye başladı. İşini öyle iyi gördü ki, daha Monaco'ya* varmadan, kadın yargıcı da, kurallarını da unuttu, Paganino'nun yanında dünyanın en mutlu kadını oldu. Paganino kadını Monaco'ya çıkarttı, gece

* Monaco o yıllarda korsan yatağı idi.

gündüz övgülere boğduğu gibi, karısıymış gibi davranmaya başladı.

Bir süre sonra messer Riccardo karısının nerede olduğunu öğrendi. Yüreği karısına kavuşma isteğiyle yanan Riccardo, karısını kendisinden başka kimsenin kurtaramayacağı kararına vardı ve bu uğurda her türlü harcamayı göze aldı. Bir gemiye binip Monaco'ya gitti, karısının izini buldu. Kadın da yargıcı görmüştü. O akşam Paganino'ya konuyu açtı, yargıcın niyetini söyledi. Ertesi sabah Riccardo, Paganino'ya gitti. Kısa sürede kırk yıllık dost gibi oldular. Paganino karşısındakinin kimliğini bilmiyormuş gibi davranıyor, işin nereye varacağını bekliyordu. Artık sırasının geldiğine karar veren messer Riccardo, çok saygılı bir biçimde ziyaretinin nedenini açıkladı, karısının geri verilmesi karşılığında ne istenirse ödemeye hazır olduğunu söyledi. Paganino gülümseyerek karşılık verdi:

"Messer, başımın üstünde yeriniz var, sözü uzatmadan yanıt vereceğim. Evimde genç bir kadın olduğu doğru. Sizin karınız mı, yoksa bir başkasının karısı mı, bilmiyorum. Sizi tanımadığım gibi, kadının da kimin nesi olduğunu bilmiyorum. Bütün bildiğim bir süredir yanımda olduğu. Siz dürüst birine benziyorsunuz. Kocası olduğunuzu ileri sürdüğünüze göre, buyurun yanına götüreyim, tanısın sizi. O da dediklerinizi doğrular, sizinle gitmek isterse, kurtarmalık olarak gönlünüzden kopanı verirsiniz. Bunun dışında, kadını elimden almaya kalkışmanız doğru olmaz. Çünkü ben de gencim, ben de herkes gibi bir kadın kapatabilirim evime, hele tanıdığım kadınların en işvelisi böyle bir kadını."

"Benim karım olduğuna hiçbir kuşkum yok" karşılığını verdi messer Riccardo. "Beni yanına götürürsen sen de göreceksin, hemen boynuma atılacak. Dediklerini kabul etmemem için hiçbir neden yok."

"Gidelim öyleyse" dedi Paganino.

Paganino'nun evine gidip salonda Bartolomea'nın gelmesini beklemeye başladılar. Paganino'nun haber saldığı Bartolomea, bir odadan çıkıp yanlarına geldi. Güzel bir giysi giymiş, saçlarını taramıştı. Bartolomea messer Riccardo'ya, Paganino'nun evine ilk kez gelen bir yabancıya göstereceği ilginin ötesinde bir ilgi göstermedi. Kadının boynuna sarılmasını bekleyen yargıç çok şaşırmıştı. Kendi kendine "Onu yitirdikten sonra çektiğim üzüntüler, acılar, beni tanınmayacak hale getirmiş olmalı" dedi. Sonra sesini yükseltti:

"Sevgili karıcığım" dedi, "seni balık tutmaya götürmem çok pahalıya mal oldu bana. Seni yitirdikten sonra anlatılmaz acılar çektim. Soğuk davranmandan, beni tanıyamadığını anlıyorum. Senin Riccardo'n olduğumu görmüyor musun? Kalkıp peşinden buraya geldim. Evinde bulunduğumuz bu soylu kişi kaç para isterse ödeyip, seni geri alacağım. Seni bana vermesini istiyorsun değil mi?"

Kadın yüzünü yargıca doğru döndürüp hafifçe gülümsedi.

"Messer, bana mı söylüyorsunuz bunları? Birisiyle karıştırıyor olmalısınız. Sizi daha önce gördüğümü anımsamıyorum."

Messer Riccardo karşılık verdi:

"Lafa benziyor mu dediklerin? İyice bak yüzüme. Belleğini yoklayacak olursan, kocan Riccardo di Chinzica olduğumu anlayacaksın."

"Bağışlayın beni messer, sizin dediğiniz gibi uzun uzadıya yüzünüze bakmam yakışık almaz. Yine de yeterince baktım yüzünüze, daha önce hiç görmedim sizi."

Messer Riccardo, kadının Paganino'nun varlığından çekindiği için, kendisini tanımazlıktan geldiğini düşündü. Bu nedenle Paganino'ya kadınla başbaşa konuşmak istediğini söyledi. Paganino bu isteği kabul etti, ancak bir koşul öne sürdü: kadını öpmeye kalkışmayacaktı. Bunun üzerine Paga-

nino kadına yargıçla birlikte yan odaya gitmesini, dediklerini dinleyip, istediği gibi yanıtlamasını söyledi.

Messer Riccardo ile Bartolomea yan odaya geçip karşılıklı oturunca, messer Riccardo söze girdi:

"Canımın içi, sevgilim, tek umudum, seni canından çok seven Riccardo'yu tanımadın mı? Nasıl tanımazsın? Bu kadar çok mu değişmiş yüzüm? Hadi gözümün nuru, iyice bak yüzüme."

Kadın gülmeye başlayarak, sözü uzatmasına izin vermedi:

"Sizin, kocam Riccardo di Chinzica olduğunuzu tanımayacak kadar bunamadım daha. Ama siz, yanınızdayken beni hiç tanımadınız. Göründüğünüz gibi olgun bir insan olsaydınız, benim genç, taze, kanı kaynayan bir kadın olduğumu görmeniz, genç kadınların giyinip kuşanmanın, yiyip içmenin yanı sıra, utandıkları için açığa vuramadıkları gereksinimleri de olduğunu bilmeniz gerekirdi. Elinizden neyin geldiğini, siz benden daha iyi biliyorsunuz. Yasaları incelemeyi karınıza yeğliyorsanız, ne diye evlendiniz? Bende yargıçtan çok, yortu, ayin çığırtkanı izlenimi uyandırdınız, arifeleri de, oruç günlerini de öyle iyi bellemiştiniz ki. Bakın ne diyeceğim, tarlalarınızı belleyen ırgatlara, benim minicik tarlamı bellemesi gerekene yaptırdığınız kadar tatil yaptırırsanız, bir buğday tanesi bile elde edemezsiniz. Tanrı gençliğime acıdı da, karşıma şimdi bu odayı paylaştığım kişiyi çıkarttı. Bu odada yortu nedir bilinmiyor; oysa siz kadınların gönlünü etmektense Tanrı'ya hizmet etmeyi yeğler, her yortuyu kutlardınız. Bu eşikten içeri ne cumartesi girdi, ne de arifeler, dört aylar, bitip tükenmek bilmeyen perhizler. Gece demeyip, gündüz demeyip çalışıyor, yün atıyoruz* hallaçlar gibi. Daha bu ge-

* Boccaccio, sevişmenin yol açtığı fiziksel yorgunluğu vurguluyor.

ce, sabah çanları çalmadan önce kaç kez gidip geldik. Bu nedenle onunla kalıp, gençliğim sürdükçe çalışmak istiyorum. Yortular, oruçlar, kazalar varsın yaşlılığımı beklesinler. Yolunuz açık olsun diyorum size. Hemen buradan gidin, yortularınızı istediğiniz gibi kutlayın, bensiz."

Bunları duyan messer Riccardo dayanılmaz acılara gömülmüştü. Kadının sustuğunu görünce:

"Canımın içi, neler diyorsun? Ananın babanın onurunu, kendi onurunu düşünmüyor musun? Pisa'ya gelip karım olacak yerde, bu adamın kapatması olarak burada kalıp, ölümlük bir günah mı işlemek istiyorsun? Senden bıkınca, kapı dışarı eder seni. Oysa ben, hep el üstünde tutacağım seni, senden gönlüm geçse bile, yine evin hanımı olacaksın. Ölçüsüz, yüz kızartıcı bir istek uğruna kendi onuruna, seni canından çok seven kocanın onuruna sırt mı çevireceksin? Hadi güzelim, vazgeç bu sevdadan, benimle gel. Ne istediğini öğrendim artık, bundan böyle elimden geleni yapacağım seni hoşnut etmek için. Hadi tatlım, kararını değiştir, benimle gel, sen gideli beri yüzü gülmeyen kocana dön."

Kadın şu karşılığı verdi:

"İş işten geçtikten sonra onurumdan söz ediyorsunuz. Onurumu annemle babamın düşünmeleri gerekirdi, beni size verirken. Onlar beni düşündüler mi ki, ben onları düşüneyim? Ölümlük bir günah işlediğimi söylüyorsunuz, belki de dirimlik bir günahtır. Şunu da söyleyeyim ki, burada kendimi Paganino'nun karısı sayıyorum, asıl Pisa'da sizin kapatmanız durumundaydım. Gezegenlerimizi birleştirebilmek için Ay'ın evrelerini hesaplamanız, geometri hesapları yapmanız gerekiyordu. Oysa Paganino bütün gece sarıyor beni, kollarının arasında mıncıklıyor, ısırıyor her yerimi. Bana neler yaptığını Tanrı biliyor. Ben de artık elimden geleni yapacağım diyorsunuz. Elinizden ne gelir ki? İte kaka bir atımlık barutunuzu

atıp, pes etmeyecek misiniz yine? Yoksa ben görmeyeli erkekliğiniz mi gelişti? Buradan gidip yaşamaya bakın. Bir deri bir kemik kalmış, iskelete dönmüş, kuş gibi olmuşsunuz. Paganino beni bırakacak olsa bile -ben istemedikçe böyle bir şey yapmaz ya- merak etmeyin yine size dönmem. Cendereye sokup sıksalar bir damla kanınız ya çıkar, ya çıkmaz. Bir kez sizinle birlikte oldum, neler çektiğimi ben bilirim, bir daha yaş tahtaya basar mıyım? Yine söylüyorum, ne yortu var burada ne arife, bir yere kıpırdamam buradan. Hemen çıkıp gidin, Tanrı da yolunuzu açık etsin. Gitmeyecek olursanız, bana saldırıyor diye bas bas bağırırım şimdi."

Messer Riccardo köşeye sıkışmış, genç bir kadınla evlenmekle çılgınlık ettiğini anlamıştı. Üzgün, bitkin, yıkılmış bir durumda odadan çıktı, Paganino'ya diller döktü, ama adam oralı olmadı. Karısını bırakıp Pisa'ya eli boş dönmek zorunda kaldı. Öyle sarsılmıştı ki, Pisa'da dolaşırken kim merhaba diyecek ya da bir şey soracak olsa hep şu karşılığı veriyordu: "Deliğin fendi, yortuyu yendi." Çok geçmeden de ölüp gitti.

Ölüm haberini alan Paganino, Bartolomea'nın kendisini nasıl sevdiğini bildiğinden, nikâhladı onu. Yortu, arife, oruç demeden güçleri yettiğince çalışarak gönüllerince yaşadılar. Bana kalırsa sevgili dostlarım, Bernabò da, Ambruogiuolo ile tartışmakla akıntıya kürek çekmeye kalkışmıştı.

Bu öykü öyle güldürmüştü ki dinleyenleri, herkesin çenesi sızlamaya başlamıştı. Kadınların hepsi Dioneo'yu onaylamış, Bernabò'nun budala olduğunda karar kılmıştı. Öykü bitip de kahkahalar da durulunca, saatin ilerlediğini, herkesin öyküsünü anlattığını böylece yetkilerinin sona erdiğini gören kraliçe, kurala uyarak başındaki tacı çıkartıp Neifile'nin başına taktı. Sonra da gülümseyerek:

"Sevgili dostum, bundan böyle bu küçük topluluğu yönetmek sana düşüyor" deyip, gitti bir köşeye oturdu.

Bu sözler üzerine Neifile hafifçe kızardı. Yüzü, gün ışırken nisan, mayıs güllerinin yansıttıkları renge büründü. Yarı kapattığı dalgın gözlerinde sabah yıldızları ışıyordu sanki. Arkadaşları kraliçeye sevgilerini dile getiren övgülere son verince, Neifile kendini toparladı. Her zamankinden daha yüksek bir yere oturup şunları dedi:

"Beni kraliçe yaptığınıza göre, benden önce sizin desteğinizle topluluğumuzu yöneten kraliçelerin gittikleri yoldan gideceğim. Kısaca görüşlerimi açıklamak istiyorum size; onaylarsanız yapacağım önerileri uygularız. Bildiğiniz gibi yarın cuma, öbürgün de cumartesi. Yemeyi içmeyi sınırladıkları için insanların çoğu hoşlanmaz bu günlerden. Ama bize sonsuz yaşam sağlamak için kendi yaşamını verenin adına, cuma gününe saygı göstermek zorunda olduğumuzu unutamayız. Bu nedenle bu günü, güzel öyküler anlatacak yerde Tanrı'ya dualar ederek geçirmemizin doğru olacağını düşünüyorum. Bir sonraki gün cumartesi ise, genellikle kadınların başlarını yıkadıkları, bir önceki haftanın biriktirdiği kiri tozu temizledikleri gündür. Ayrıca Tanrı'nın Oğlu'nun anası Meryem için oruç tutar, dinlenme günü pazarın hazırlığını yaparlar. Bu nedenle, belirlediğimiz yaşam biçimini cumartesileri uygulayamayız. Cumartesi de öykü anlatmaya ara vermemizi öneriyorum. Öte yandan burada kaldığımız süre dört günü bulacak. Başkalarının gelip bizi bulmaması için, buradan ayrılmanın doğru olacağını düşünüyorum. Nereye gideceğimizi düşünüp, kararlaştırdım şimdiden. Pazar günü öğle uykusundan sonra burada yapacağımız toplantıya gelince. Bugünkü öykülerin sınırı oldukça genişti. Düşünmek için daha fazla zamanınız olacağına göre, konu sınırını biraz daraltmak doğru olacak. Çok istediği bir şeyi elde etmek ya da yitirdiklerini bulmak

becerisini gösterenlerin öykülerini anlatalım. Herkes bu konuda yararlı, en azından eğlendirici bir öykü hazırlasın. Dioneo'nun ayrıcalığı ise yine sürecek."

Kraliçenin sözlerini, önerilerini herkes onayladı; böyle yapılması kararlaştırıldı. Daha sonra Neifile kâhyayı çağırdı, önce akşam yemeğinin nerede yenileceğini söyledi, ardından da egemenliği boyunca yapılmasını istediği işleri sıraladı. Sonra yerinden kalktı, herkesin artık istediğini yapabileceğini söyleyerek oradan ayrıldı.

Kadınlarla erkekler küçük bir bahçeye doğru gittiler. Burada yemek saatine kadar dinlendiler. Yemek çok keyifli geçti. Kraliçenin verdiği işaret üzerine masadan kalkıldı. Emilia dansın başını çekerken, Pampinea koronun da eşliğinde aşağıdaki şarkıyı söyledi:

İçimdeki yangın dorukta,
hangi kadın söyleyebilir bu şarkıyı, benden başka?

Gel ey Sevda, her şeyimin
her umudun, mutluluğun nedeni;
bu şarkıyı birlikte söyleyelim,
hasretlerden, sevginle yumuşayan
acılardan değil, içimi tutuşturan,
aydınlatan ateşten söz edelim,
düğünlerde, derneklerde yaşıyor,
Tanrı diye sana tapıyorum.

Ateşinle yandığım ilk gün
ey Sevda, gözlerimin önüne
genç bir adam çıkarttın, yiğitlikte,
coşkuda, dürüstlükte
değil daha iyisi,

bir benzeri bile olmayan;
öyle tutkunum ki ona, seve seve
şarkısını söylüyorum seninle.

Beni en çok sevindiren de,
onu sevdiğim gibi onun da beni sevmesini
sağlaman ey Sevda;
her isteğim gerçekleşti bu dünyada,
Tanrı benimle olacak öbür dünyada da,
öyle bağlıyım ki sevdiğime:
bunu gören Tanrı, cennetinin
kapılarını açacak bize.

İlk şarkıyı başkaları izledi. Başka havalar çalındı, danslar edildi. Kraliçe yatma zamanı geldiğini söyleyince, herkes eline bir meşale alıp yatak odasının yolunu tuttu. Daha sonraki iki gün, kraliçenin dediği gibi geçirilirken, sabırsızlıkla pazarın gelmesi beklendi.

Decameron'un ikinci günü
sona eriyor,
Neifile'nin başkanlığında başlayan
üçüncü günde,
çok istedikleri bir şeye ulaşmak
ya da yitirdiklerine kavuşmak becerisini gösterenlerden
söz ediliyor.

Güneş yükseldikçe tan yeri turuncudan sarıya dönüşmüştü. Günlerden pazardı. Kraliçe kalktı, herkesi kaldırdı. Kâhya, eşyaların büyük bölümünü yeni konak yerine göndermiş, uşaklardan birini gerekli hazırlığı yapmakla görevlendirmişti. Kraliçenin kalktığını görünce, son eşyaları da yükledi, geriye hemen hiçbir şey kalmamıştı. En son, kadınlarla erkeklere hizmet etmek için kalmış olan uşaklarla birlikte kâhya bindi yük arabasına.

Kraliçe, peşinde kadınlarla üç erkek, ağır adımlarla yola koyuldu. Yirmiye yakın bülbülle başka kuş, şakıyarak yol gösteriyorlardı sanki kraliçeye. Yeşil otların, çenekleri güneşin ilk ışıklarıyla açılmış çiçeklerin kapladığı, gelip geçenin olmadığı bir patikaya girmişlerdi. Kraliçe batıya doğru yol alıyor, gevezelik ediyor, herkesle şakalaşıyordu. İki bin adım yürümüşlerdi ki, ovanın biraz üstünde, dar bir vadide yer alan, büyük, güzel bir şatoya ulaştılar. Saat daha sekiz olmamıştı. Şatoya girip, dört bir yana dağıldılar. Büyük salonlardan, süslü, döşeli odalardan geçtiler. Şatoyu birbirlerine öve öve bitiremediler, sahibinin beğeni sahibi olduğunda görüş birliğine

vardılar. İnip, bakımlı büyük bahçeyi, seçme şaraplarla dolu mahzeni gezip, buz gibi su kaynaklarını görünce, övgülerini daha da arttırdılar.

Biraz dinlenmek için, yemyeşil yapraklarla çiçeklerin örttüğü, bahçeye bakan bir çardağın altına girdiler. Kadınlar oturunca, becerikli kâhya lezzetli çörekler, tadına doyulmaz şaraplar sunarak karınlarını doyurdu. Şato boyunca uzanan, yüksek duvarlarla çevrili bahçenin kapısı yanıbaşlarındaydı. Kapıdan geçince, karşılaştıkları güzelliğe hayran oldular, doya doya tadını çıkartmaya koyuldular çevrenin.

Bahçenin kenarlarında, üstü, o yıl üzümün bol olacağını gösteren asmalarla kaplı, ok gibi dümdüz yollar vardı. Çiçek açmış asmaların kokusu, bahçedeki öbür kokulara karışınca, insan bir Doğu pazarının bin bir kokulu baharatçı dükkânında sanıyordu kendini. Yol kenarları ise beyaz, pembe güllerle, yaseminlerle kaplıydı. Yalnız sabah erkenden değil, güneş yükseldikten sonra da, sıcaktan etkilenmeden bu mis kokulu, gölgeli yollarda gezinti yapılabilirdi.

Burada bulunan bitkilerin adlarını, nasıl düzenlenmiş olduklarını saymaya kalkmak uzun sürer, en iyisi ülkemizde yetişen değerli bitkilerin hepsinden bol bol bulunduğunu söylemek. Övgüye değer bir başka şey de, bahçenin ortasında yer alan, rengârenk bin bir çeşit çiçekle bezeli çimendi. Rengi öyle koyu idi ki, neredeyse karaya çalıyordu. Gölgeleriyle gözleri, mis kokularıyla koklamı okşayan, yemyeşil portakal ve sedir ağaçlarıyla çevriliydi etrafı; üzerlerinde eski, yeni meyveler olan dallar çiçek içindeydi. Çimenin orta yerinde, ustaca işlenmiş bembeyaz mermerden bir havuz, havuzun ortasında ise bir sütun üstünde küçük bir heykel vardı. Heykelden fışkıran su, doğal olarak mı, yapanın ustalığından mı bilinmez, dimdik havada yükseliyor, sonra kulakları okşayan bir sesle havuza düşüp, bembeyaz köpükler oluşturuyordu. Bu kö-

pükler bir değirmenin çarkını döndürmeye yeter de artardı bile. Suyun fazlası önce yeraltına giriyor, sonra yeniden gün ışığına çıkıp, çevreyi dolanan, özenilerek yapılmış su yollarına dağılıyordu. Su yolları bölüne bölüne bahçenin dört bir yanını dolaştıktan sonra bir noktada birleşiyor, su buradan dışarıya çıkıyordu. Pırıl pırıl akarak ovaya inmeden önce de, iki değirmenin çarkını döndürerek son bir hizmet daha veriyordu.

Bahçenin güzelliği, düzeni, bitkileri, havuzu, su yolları öyle etkilemişti ki kadınlarla üç genç erkeği, hepsi de, yeryüzünde kurulacak bir cennetin bu bahçe gibi olması gerektiği, bu güzelliklere eklenecek başka bir güzellik olamayacağı konusunda birleşmişlerdi. Bahçede dolaşıp, çeşitli ağaç dallarından taçlar örer, sanki birbirleriyle yarışan belki yirmi tür kuşun cıvıltısını dinlerken, daha önce gözlerinden kaçmış yepyeni bir ayrıntıyı keşfettiler. Bahçede belki yüz tür hayvan da vardı. Yuvalarından çıkan tavşanları, seyirten ada tavşanlarını, sincap yuvalarını, bir köşede otlayan karacaları gösterdiler birbirlerine parmaklarıyla. Ayrıca bir sürü zararsız, evcil denilebilecek hayvan, canı istediği gibi dolaşıyordu ortalıkta. Bu görüntü, bahçenin güzelliklerine yeni güzellikler katıyordu.

Her taraf iyice gezildikten sonra havuz başında sofra kuruldu. Önce altı şarkı söylendi, oyunlar oynandı. Ardından kraliçe sofraya oturulmasına karar verdi. Çok güzel düzenlenmiş sofrada, birbirinden lezzetli yemekler yenildi. Yemekten kalkıldığında herkesin yüzünden mutluluk akıyordu. Sıra yine şarkıya, müziğe, oyuna gelmişti. Ama sıcak iyice bastırdığından, kraliçe isteyenlerin gidip yatabileceklerini söyledi. İsteyen yatmaya gitti, bahçenin güzelliğine kendini kaptıranlar ise gitmeyip, arkadaşları uyurken, roman okumayı ya da satranç, dama oynamayı yeğlediler.

İkindi olunca uykuya yatanlar kalkıp, yüzlerini yıkadılar. Kraliçenin isteği üzerine herkes havuz başında toplandı. Artık sıra, kraliçenin belirlediği konuda öykü anlatmaya gelmişti. Kraliçenin ilk sözü verdiği Filostrato, söze şöyle başladı:

I

*Lamporecchio'lu Masetto, kendini dilsiz gösterip, kadınlar manastırına bahçıvan olunca, kadınlar onunla yatmak için birbirleriyle yarışırlar.**

Çok güzel kadınlar, başına beyaz örtü bağlayıp, üstüne kara cübbe geçirip rahibe olan genç bir kadının, artık kadınlığını unuttuğunu, sanki taş kesilip isteklerinden sıyrıldığını sanan budala erkekler, kadınlar var. Bu görüşle çelişen bir olay duyacak olsalar, doğaya karşı işlenmiş bağışlanmaz bir suçla karşılaşmış gibi sarsılırlar, bunlar. Kendilerini dinlemekten kaçınır, her istediklerini yapabilmenin bile doyum sağlamadığını görmezlikten, yalnızlığın, aylaklığın kışkırtısını bilmezlikten gelirler. Kimileri de çapa, kazma sallamanın, üstünkörü beslenmenin tarlalarda çalışan köylülerde cinsel istek bırakmadığına, zekâlarını törpüleyip körelttiğine inanırlar. Kraliçenin bana söz vermesinden yararlanarak, yine onun çizmiş olduğu sınırları aşmadan anlatacağım kısa öykü, böyle düşünenlerin nasıl yanıldıklarını gösterecek.

Bizim orada, kutsallığıyla ünlü bir kadınlar manastırı vardı, hâlâ da var. Ününe gölge düşmesini istemediğim için,

* La Fontaine bu öyküden esinlenerek bir masal yazmıştır.

adını söylemeyeceğim. Kısa bir süre önce topu topu sekiz rahibeyle bir de başrahibe yaşıyordu burada, hepsi de gençti. Manastırın güzel bahçesine bakan yaşlı bahçıvan, eline pek para da geçmediği için, kâhya ile konuşup hesabını kesmiş, memleketi Lamporecchio'ya dönmüştü. Kendisini coşkuyla karşılayanlar arasında Masetto adında bir rençper de vardı. Masetto güçlü kuvvetli, üstelik köylülerin tersine, yakışıklıydı. Masetto Nuto'ya, bahçıvanın adı Nuto idi, bunca uzun süre nerede kaldığını sorunca, bahçıvan manastırda kaldığını söyledi. Masetto, manastırda ne iş yaptığını sorunca Nuto şu yanıtı verdi:

"Büyük, güzel bir bahçe vardı, bahçede çalıştım. Arada sırada ormana gider odun keser, kuyudan su çekerdim, buna

benzer işler yapardım. Ama öyle az para veriyorlardı ki, ayağıma bir çift pabuç bile alamadım. Üstelik rahibelerin hepsi de gençti, sanki şeytan girmişti içlerine, yaptığım hiçbir işi beğenmezlerdi. Bahçede çalışırken biri gelir "Şunu şuraya koy" der, bir başkası "Oraya değil buraya koy" derdi. Bir üçüncüsü

kazmayı elimden kapar "Hiç de güzel olmamış" derdi. Öyle bıktırırlardı ki insanı, işi gücü bırakır bahçeden kaçardım. Sonunda dayanamaz oldum, buraya döndüm. Ayrılırken, kâhya tanıdığım uygun biri varsa göndermemi istedi, ben de gönderirim dedim. Ama kimseyi gönderip de, canını yakmaya niyetim yok."

Bu sözleri duyan Masetto'nun içini rahibelerle bir arada olma isteği kaplamıştı. Nuto'nun dediklerinden, istediğini gerçekleştirebileceğini anlamıştı. Ama Nuto'ya bir şey sezdirmemeye karar verdi:

"İyi etmişsin de gelmişsin" dedi. "Erkek adamın kadınların arasında işi ne? Şeytanla otur daha iyi. Diyelim ki, bir kadın yedi şey istedi, istediğinin altısının ne olduğunu kendisi bile bilmez."

Konuşmaları sona erince, Masetto, rahibelerin yanına kapağı nasıl atabileceğini düşünmeye başladı. Nuto'nun yaptığı işleri yapabilirdi, bu açıdan bir sorun çıkmazdı. Korkusu çok genç, üstelik yakışıklı olduğu için rahibelerin kendisini almamalarıydı. Uzun uzadıya kafa yorduktan sonra aklına bir çözüm geldi. Manastır buraya uzaktı. Oralarda kendini tanıyan yoktu. Dilsiz gibi davranırsa mutlaka işe alırlardı.

Baltasını omzuna vurup, yoksul bir insan kılığına bürünüp, nereye gittiğini kimseye söylemeden manastırın yolunu tuttu. Manastıra varınca avluya girdi. Rastlantı bu ya, kâhya da oradaydı. Dilsizler gibi el kol işareti yaparak, Tanrı adına yiyecek birşeyler istedi, karşılığında odun yarmaya hazır olduğunu anlattı. Kâhya hemen yiyecek verdi, sonra da Nuto'nun yaramamış olduğu kütükleri yarmasını istedi. Güçlü kuvvetli Masetto, kolayca yerine getirdi istenileni. Ormana gitmesi gereken kâhya Masetto'yu da birlikte götürdü, odun kestirdi. Sonra ona eşeği verip, hayvanı manastıra götürmesini istedi, el kol işaretleri yaparak. Masetto bu işi de başardı. Bunun

üzerine kâhya, kimi işleri bitirmek için, birkaç günlüğüne alıkoydu Masetto'yu. Bu günlerden birinde başrahibe Masetto'yu gördü ve kâhyaya kim olduğunu sordu. Kâhya da:

"Sağır dilsizin biri" diye karşılık verdi. "Geçenlerde geldi, karnını doyurmamı istedi. Yiyecek verdikten sonra birikmiş işleri yaptırdım. Bahçe işlerinden anlıyorsa, bizimle kalmayı kabul ederse çok işimize yarar. Gücü kuvveti yerinde, her işe koşabiliriz. Üstelik rahibelere laf atması tehlikesi de yok."

"Tanrı senden razı olsun, çok doğru söylüyorsun" diye karşılık verdi başrahibe. "Bahçe işlerinden anlıyor muymuş öğren ve ne yap yap, yanımızda kalmasını sağla. Ayağına pabuç, sırtına eski birşeyler ver. Gönlünü et, iyice karnını doyur."

Kâhya denilenleri yerine getireceğini söyledi. Çok uzakta olmayan Masetto bahçeyi süpürüyor gibi yapmış, konuşulanları duymuştu. Kendi kendine:

"Bahçenizi öyle bir bellerim ki, şaşar da kalırsınız. Yeter ki beni işe alın" dedi.

Masetto'nun elinden bahçıvanlık geldiğini gören kâhya, yine işaretlerle yanlarında kalmak isteyip istemediğini sordu. İşaretle olumlu yanıt alınca, bahçenin bakımını ona verdi, yapacağı işleri gösterdi. Sonra da manastırın başka işlerini görmek için oradan uzaklaştı.

Masetto her gün manastırda çalışmaya başlayınca, rahibeler de ona sataşmaya başladılar. Dilsizliğini alaya alıyor, duymadığını sanarak yanında dünyanın en açık saçık sözcüklerini söylüyorlardı. Başrahibe ise, Masetto'nun dilinin tutukluk yapmasına bakarak, başka bir yerinin de tutukluk yaptığını düşünüyor olmalıydı ki, bu şakalara pek aldırmıyordu.

Bir gün Masetto, çalışmaktan yorgun düşmüş, uzanıp uyuklar gibi dinlenirken, iki genç rahibe yanına yaklaştı. Du-

rup bakmaya koyuldular ona. İki rahibeden daha gözüpek olanı ötekine:

"Sır saklayacağını bilsem, hiç aklımdan çıkmayan bir şeyi söyleyeceğim sana, üstelik senin de hoşuna gidebilir" dedi.

Öteki rahibe şu karşılığı verdi:

"Çekinme söyle, kimseye söylemem."

Bunun üzerine gözüpek rahibe:

"Burada nasıl baskı altında olduğumuzu görüyorsun" dedi. "Yaşlı kâhya ile şu dilsizin dışında, tek bir erkek adım atamıyor manastıra. Oysa, gelip giden kadınlardan kaç kez duydum, yeryüzünde ne kadar zevk varsa, bir kadının bir erkekten aldığı zevkin yanında solda sıfır kalırmış. Başka birini bulamayacağımıza göre, bu dilsizle deneyip, dediklerinin doğru olup olmadığını anlamak istiyorum. Bu iş için biçilmiş kaftan, istese de kimseye bir şey diyemez. Üstelik boyu posu yerinde ama, aklı kıt. Ne dersin?"

"Neler söylüyorsun böyle? Bekâretimizi yüce Tanrı'ya adadığımızı unutuyor musun?"

"Ona bakarsan Tanrı'ya her gün bir sürü söz veriliyor, ama hiçbiri yerine getirilmiyor. Sözümüzü tutmazsak ne çıkar, sözünü tutan bir başkasını bulur, Tanrı nasıl olsa."

"Peki gebe kalırsak ne olacak?"

"Felâket tellallığı yapmanın gereği yok. Gebe kalırsak bir çaresini buluruz. Biz ağzımızdan kaçırmadıkça kimsenin hiçbir şeyden haberi olmaz."

Bu sözleri duyan çekingen rahibe, erkeğin ne biçim bir yaratık olduğunu denemek konusunda, arkadaşından da büyük bir istek duymaya başlamıştı.

"Peki, ne yapacağız şimdi?" diye sordu.

"Saat neredeyse üç, bizim dışımızdaki rahibeler öğle uykusuna yattılar. Kimse var mı diye bahçeyi kolaçan edelim. Kimse yoksa, dilsizi elinden tutup, yağmur yağdığında sığın-

dığı kulübeye götürelim. Birimiz onunla içeri girer, birimiz de kapıda gözcülük eder. Adam salağın teki, ne istersek yapar."

Masetto konuşulanları duymuştu; istenileni yapmaya hazırdı. Rahibelerden birinin kendisini kulübeye götürmesini sabırsızlıkla bekliyordu. Rahibeler dört bir yana iyice bakıp, kendilerini kimsenin görmediği sonucuna varınca, ilk konuşanı Masetto'ya yaklaşıp uyandırdı. Masetto ayağa fırladı. Rahibe, kandırır gibi elinden tutup kulübeye götürürken, Masetto aptal aptal sırıttı. Kulübeye varınca da, fazla nazlanmadan rahibenin isteğini yerine getirdi. Rahibe istediğini elde ettikten sonra, dürüst bir arkadaş olarak, yerini öbür rahibeye bıraktı. Masetto salak gibi görünse de rahibelerin isteklerini yerine getirmişti. Rahibeler ayrılmadan önce, dilsizin biniciliğini birkaç kez daha denediler. Sonra aralarında uzun uzun konuşup, bu işin sandıklarından da zevkli olduğu sonucuna vardılar. Daha sonra da, elverişli zamanı kollayıp sık sık dilsizle güzel vakit geçirdiler.

Ne var ki, günlerden bir gün bir başka rahibe hücresinin penceresinden olup bitenleri gördü ve gördüklerini iki rahibeye daha gösterdi. Üç rahibe olayı başrahibeye söylemeye karar verdiler. Ama bu fikirden caydılar, iki rahibeyle anlaşıp, onlar da Masetto'nun çalışma alanına kattılar kendilerini. Çeşitli bahaneler, değişik zamanlarda da olsa, geri kalan üç rahibenin de çalışmaya katılmalarını sağladı.

Son olarak, hiçbir şeyden haberi olmayan başrahibe, çok sıcak bir günde tek başına bahçede dolaşırken Masetto'yu gördü. Gece durmadan binicilik yaptığı için, yorgun düşmüş, bir badem ağacının gölgesine uzanmış dinleniyordu. Rüzgâr, üstündekileri sıyırdığı için her tarafı ortadaydı. Gördüğü şey, yapayalnız olmasının da etkisiyle, başrahibede, rahibelerin duydukları isteği uyandırdı. Masetto'yu kaldırıp odasına götürdü, günlerce salmadı. Bu arada, bahçıvanın bahçe sulama-

ya gelmemesi rahibelerin söylenmelerine yol açtı. Başrahibe ise, başkaları yaptığında kınadığı zevk almak işlemini, denedi de denedi. Sonunda Masetto'nun kendi odasına dönmesine izin verdi. Ama sık sık yanına çağırıyor, üstelik elinden gelenden fazlasını istiyordu ondan.

Bunca kadına yetişemez olan Masetto, dilsiz görünmeyi sürdürürse, işin sonunun kötüye varacağını anlamıştı. Bir gece başrahibenin odasında, birden konuşmaya başladı:

"Bir horozun on tavuğa yettiğini, ama on erkeğin bir kadını doyurmaya yetmediğini, ya da zar zor doyurabildiğini demişlerdi bana. Benim dokuz kadının gönlünü etmem gerekiyor. Dünyada, sürdüremem bu işi. Gösterdiğim çaba tüketti beni. Ya izin verin gideyim buradan, ya da bu işe bir çare bulun."

Dilsiz sandığı Masetto'nun konuştuğunu gören kadın şaşırmıştı. Sordu:

"Ne biçim şey bu? Dilsiz değil misin sen?"

"Madonna, anadan doğma dilsiz değilim. Bir hastalıktan sonra dilim tutulmuştu. Tanrı'ya şükürler olsun, bu gece çözüldü" dedi Masetto.

Kadın bu sözlere inandı ve "dokuz kadının gönlünü etmenin" ne demek olduğunu sordu. Masetto her şeyi anlattı. Bunun üzerine başrahibe hiçbir rahibenin kendisinden geri kalmamış olduğunu anladı. Masetto'nun gitmesine karşı çıktı, rahibelerle birlikte manastırın saygınlığına gölge düşürmeyecek bir çözüm aramaya karar verdi. O günlerde manastırın kâhyası ölmüştü. Rahibeler bir araya geldiler. Önce herkes yaptıklarını anlattı. Sonra Masetto'yu çok sevindiren bir kararı açıklayarak onu kâhyalığa getirdiler. Yöre halkına da, manastırın koruyucusu ermişin de katkısıyla dualarının kabul edilerek, uzun süredir dili tutulmuş olan Masetto'nun dilinin çözüldüğünü duyurdular; halk da inandı buna. Masetto, yo-

rulmadan çalışabilmek olanağına kavuşmuş oldu böylece. Bu arada rahibeler bir sürü çocuk doğurdular. Ama, her şeyi öyle gizli tuttular ki, kimsenin haberi olmadı hiçbir şeyden. Ancak başrahibe öldükten sonra olup bitenin kokusu çıktı. Masetto ise yaşlanmıştı artık. Tek isteği parasını, pulunu alıp memleketine dönmekti. Kirli çamaşırlar ortaya dökülünce, rahibeler Masetto'nun gitmesine ses çıkartmadılar.

Yaşlanan, çocuk babası olan, ama çocuklarını yedirip içirmek, giydirip kuşandırmak için on para harcamayan Masetto, böylece omzunda baltayla ayrıldığı memleketine cepleri para dolu olarak döndü. Başına konan talih kuşunu ise, İsa'nın kendisini boynuzlayanlara sağladığı desteğe bağladı, hep.

II

*Seyisin biri kral Agilulf'un karısıyla yatar. Durumu anlayan kral ortalığı ayağa kaldırmadan seyisi belirleyip saçını keser. Saçı kesilen seyis öteki seyislerin de saçlarını keserek başına geleceklerden kurtulur.**

Filostrato'nun öyküsü sona ermişti. Öykünün kimi yerlerinde kadınların bir bölümünün yüzü kızarmış, bir bölümü ise bol bol gülmüştü. Kraliçe öykü anlatma sırasının Pampinea'ya geldiğini söyleyince, Pampinea güleç bir yüzle anlatmaya başladı:

---

* La Fontaine bu öyküden esinlenerek bir masal yazmıştır.

Öyle düşüncesiz insanlar vardır ki, bilmezlikten gelmeleri kendi yararlarına olacak bir olayı bile bildiklerini göstermek için, başkalarının gizli kalmış kusurlarını ortaya çıkartırlar; böylece, namuslarına sürülmüş olan lekeyi temizleyecek yerde, daha da büyütmüş olurlar. Bu gerçeği, ters bir örnekle de olsa doğrulamak için, adamın birinin, belki Masetto'nunki kadar usta olmayan becerisini ve güçlü bir kralın bilgeliğini anlatacağım size.

Longobardo'ların kralı Agilulf, kendinden önceki kralları örnek alarak, Lombardia'nın Pavia kentini krallığın başkenti yapmış, bir önceki kral Auttari'nin dul kalan karısı Teudelinga* ile evlenmişti. Çok güzel, akıllı, dürüst bir kadın olan kraliçenin başından uygunsuz bir olay geçer.

Kral Agilulf'un akla, bilgiye dayalı yönetimi altında halk dirliğe, düzene kavuşmuştu. İşte o günlerde, kraliçenin çok yoksul koşullardan gelme, yaptığı aşağılık işe karşılık gözü yükseklerde bir seyisi vardı. Yakışıklı, krallar gibi boylu boslu seyis kraliçeye tutkundu. Yoksulluğu, böyle bir sevdanın yersizliğinin bilincinde olmasını engellemediği için, duygularını kimseye açmıyor, kraliçenin, içinden geçenleri gözlerinden okumasından bile çekiniyordu. Kraliçenin ona ilgi göstereceği konusunda küçücük bir umudu olmasa da, duygularını böyle bir kişiye yönelttiği için övünüyordu. İçini tutuşturan duyguların etkisiyle, kraliçenin hoşuna gidecek bir şeyi yapmakta, arkadaşlarından daha fazla çaba gösteriyordu. Bu nedenle kraliçe, genellikle onun baktığı ata biniyordu. Bu durumda dünyalar onun oluyor, atın üzengisini hiç elinden bırakmıyor, hele eli kraliçenin giysisinin eteğine değecek olursa, büyük bir mutluluk duyuyordu.

---

* Ülkesinde katolikliğin yayılmasını sağlayan kraliçe.

Hep görürüz, umut azaldıkça, sevda ateşi büsbütün artar. Zavallı seyisin de durumu böyleydi. İçindeki gizli tutkuya artık dayanamıyor, yardımına gelecek ufacık bir umut ışığı görmüyordu. Bu sevdadan kurtulamayacağını anlayınca, kaç kez öldürmek istemişti kendini. Nasıl bir ölüm istediğini de belirlemişti; ölümünün kraliçeye duyduğu sevda yüzünden olduğu anlaşılmalıydı. Ama yine de bahtını deneyip, isteğinin hiç olmazsa bir bölümünü gerçekleştirmeye çalışması doğru olacaktı. Duygularını doğrudan doğruya kraliçeye söyleyebilir, ya da mektupla iletebilirdi. Ama bu iki yoldan da bir sonuç alınamayacağını biliyordu. En iyisi, bir yolunu bulup kraliçenin koynuna girmeyi denemekti. Bunun da çaresi vardı. Kralın her gece kraliçenin yanında yatmadığını biliyordu. Kralın yerine odaya girip, kraliçenin yatağına ulaşabilirdi.

Kraliçenin yanına giderken kralın neler giydiğini, neler yaptığını görebilmek için, birkaç gece üstüste kralla kraliçenin odaları arasındaki büyük salonda saklandı. Bir gece kralın, üstünde bol bir harmaniye, bir elinde yanan bir meşale,

öbür elinde bir değnekle odasından çıkıp, kraliçenin odasına gittiğini, hiçbir şey demeden değneği kapıya bir iki kez vurduğunu gördü. Kapı hemen açılmış, kralın elindeki meşale alınmıştı.

Bunu gördükten, kralın odasına dönüşüne de tanık olduktan sonra, kendisinin de böyle yapması gerektiğine karar verdi. Kralın harmaniyesi gibi bir harmaniye, bir meşale bir de değnek edindi. Kraliçe ahır kokusu alıp da, oyuna geldiğini anlamasın diye, iyice yıkandı. Sonra edindiği eşyaları alıp, her zamanki yere saklandı. Herkes uyuyordu. Tam sırasıydı, ya muradına erecekti, ya da yüce bir dava uğruna ölecekti. Yanında getirdiği taşla çeliği birbirlerine sürterek çıkarttığı kıvılcımla meşaleyi tutuşturdu. Harmaniyeye bürünüp kraliçenin odasına doğru gitti. Değnekle kapıya iki kez vurunca, yarı uykulu bir hizmetçi kapıyı açıp meşaleyi aldı elinden. Seyis hiçbir şey demeden yatağın perdesinden içeri süzüldü. Harmaniyeyi çıkartıp, içinde kraliçenin uyumakta olduğu yatağa uzandı. Büyük bir istekle kadına sarılırken, bir yandan da bir şeye kızmış gibi davranmaya özen gösterdi; çünkü, bir şeye kızdığında, kralın kimsenin konuşmasına izin vermediğini biliyordu. Böylece, ne onun ne de kraliçenin ağzından tek sözcük çıkmadan, birçok kez kraliçeye sahip oldu. İçinden gitmek gelmese de, daha fazla kalırsa, tattığı zevkin başına dert açmasından korktuğu için kalktı. Harmaniyeyi, meşaleyi alıp hiçbir şey demeden odadan çıktı. Hızla kendi yatağına döndü.

Seyis yatağına yeni yatmıştı ki, kral kalkıp kraliçenin yanına gitti. Kraliçe çok şaşırdı bu işe. Kral yatağa yatıp tatlı sözler söyleyince, bu davranıştan yüreklenip şöyle dedi:

"Bu gece beni şaşırtıyorsunuz efendimiz. Az önce, tadımı tadıp ayrılmıştınız yanımdan, yine geri döndünüz. Bir daha mı istiyorsunuz, sağlığınıza dokunmaz mı?"

Bunları duyan kral hemen durumu kavradı. Görünüşü, kılığı ona benzeyen biri kraliçeyi aldatmıştı. Bereket kraliçe de, kimse de anlamamıştı bunu. Olayın üstüne gitmemeye karar verdi. Oysa birçok budala böyle davranmaz "Demin gelen ben değildim, kim geldi? Ne yaptı? Kimdi gelen?" diyerek ortalığı ayağa kaldırırdı. Bunun sonucunda, haksız yere suçlanan kadında belki de, yaşadığı olayı bir daha yaşamak isteği doğardı. Susmak namus lekesini gizlerdi, konuşmak ise herkese duyururdu. Üzüntüsünü içine gömüp, yüzüne, sesine yansıtmamayı başaran kral şu karşılığı verdi:

"Yanınızdan ayrıldıktan sonra, hemen geri gelecek güçte bulmuyor musunuz beni?"

Kadın da şunları dedi:

"Bulmaz olur muyum efendimiz; ama sağlığınıza özen göstermenizi de istiyorum".

Bunun üzerine kral:

"Haklısınız. Sizi daha fazla sıkıntıya sokmadan gidiyorum" dedi.

İçi, kendisine oynanan oyunun yol açtığı öfke ve kinle dolu olarak, harmaniyesini alıp odadan çıktı. Bu işi kimin yaptığını ortaya çıkartmaya karar verdi. Mutlaka saraydan biri yapmıştı ve daha dışarı çıkmamıştı. Küçük bir fener alıp, at ahırının üstündeki uzun bölmeye gitti. Herkes yatağında uyuyordu. Karısının dediği işi yapıp, onca çaba harcamış olan kim ise, kalbinin, nabzının atışı yavaşlamış olamazdı daha. Bölümün bir başından başlayıp, usulca elini uyuyan adamların göğsüne koyarak, kalbin hızlı çarpıp çarpmadığını belirlemeye başladı. Herkes horul horul uyuyordu ama, kraliçeyle birlikte olan seyis uykuya dalmamıştı daha. Kralın geldiğini görünce amacını anladı, korkuya kapıldı. Yorgunluğun çarpıntısına, bir de korkunun yol açtığı daha yoğun bir çarpıntı eklendi. Kral durumu anlarsa kellesinden olurdu. Kralın si-

lahsız olduğunu görünce, uyur gibi yapıp, ne olacağını beklemeye başladı. Kral birçok adamın kalbini dinlemiş, suçlu olabilecek kimseye rastlamamıştı. Sıra seyise gelip de, kalbinin küt küt attığını görünce, içinden "Buldum, bu herif" dedi. O yıllarda uzun saç modası vardı. Kral, yapmayı tasarladığı işi kimseye duyurmak istemediği için, yanında getirdiği küçük bir makasla, seyisin saçının bir yanından bir tutam kesti. Böylece, ertesi sabah kolayca tanıyabilecekti onu. İşini bitirmişti. Oradan ayrılıp odasına gitti.

Seyis uyanık adamdı, kralın amacını anlamıştı. Yataktan fırlayıp ahıra gitti. At bakımı için kullanılan makaslardan birini aldı. Sonra ayaklarının ucuna basarak, uyumakta olan herkesin kulağının üstündeki saçları tıpkı kendisininki gibi kesti. Kimseyi uyandırmadan bu işi bitirip yatağına girdi, uykuya daldı.

Ertesi sabah, kral erkenden kalktı, sarayın kapıları açılmadan önce herkesin toplanması buyruğunu verdi. Herkes geldi, başı açık olarak kralın önünde sıralandı. Kral saçını kestiği adamı aramaya başladı. Ne var ki, hemen herkesin saçında aynı biçimde bir kesik vardı. Kral şaşırdı, kendi kendine:

"Adam aşağılık ama, beklenmeyecek ölçüde de akıllı" dedi.

Ortalığı gürültüye vermeden, aradığı adamı bulamayacağını anlamıştı. Öç almaya kalkarsa, namusu lekelenmiş olacaktı. Bir çift söz söyleyip adamı uyarmanın, her şeyi bildiğini belli etmenin uygun olacağını düşündü. Adamlarına döndü:

"Bu işi kim yaptıysa, bir daha yapmaya kalkışmasın" dedi. "Bir başkası olsa soruşturma açar, sıkıştırır, işkence yapardı. Böyle davranınca da, gizli kalması gereken bir sırrı açığa vurmuş olurdu. Gerçi öcü alınırdı ama, olay dillere düşer, karısının namusuna sürülen leke daha da büyümüş olurdu."

Kralın sözlerini dinleyenler şaşırdılar, ne demek istediğini uzun uzadıya tartıştılar aralarında. Sözlerin yönelik olduğu kişi dışında, hiç kimse bir şey anlamadı. O da akıllı bir adamdı, yaşamını tehlikeye sokabilecek bu sırdan, yaşadığı süre boyunca kimseye söz etmedi.

III

*Bir erkeğe gönül veren bir kadın, içtenlikle günah çıkartıyormuş gibi davranınca, ünlü bir papaz, bilmeden kadının isteğinin gerçekleşmesine aracılık eder.**

Pampinea susunca, dinleyicilerin çoğu seyisin becerisini, kurnazlığını, kralın davranışını övdü. Kraliçe, Filomena'ya dönüp sıranın ona geldiğini söyleyince, Filomena söze girdi:

Ben de, güzel bir kadının önemli bir din adamına oynadığı oyunu anlatacağım size. Davranışlarıyla, gelenekleriyle kendilerini herkesten daha akıllı, daha bilgili göstermeye çalışan bu adamların budalalığını gösteren öyküden, çağdaş düşünceli insanlar çok hoşlanacaklar. Hiç de dedikleri gibi değildir papazlar, ruhlarının çirkinliği, herkes gibi çalışmalarını engellediğinden, tıpkı domuzlar gibi ne bulurlarsa onu ziftlenirler. Sevimli kadınlar, bu öyküyü yalnızca kurduğumuz düzene uymak için değil, bir gerçeği kafanıza sokmak için de anlatacağım. Biz kadınların gereğinden fazla bel bağladığımız

* La Fontaine bu öyküden esinlenerek bir masal yazmıştır.

din adamlarını erkekler, dahası bizim gibi bir kadın bile oyuna getirebilir.

Sevgiden, dürüstlükten çok yalanın dolanın kol gezdiği kentimizde, bundan birkaç yıl öncesine dek, soylu, güzel bir kadın yaşıyordu. Ruh güzelliği ve akıl yönünden doğanın hiç

bir şey esirgemediği kadının adını vermeyeceğim; öyküdeki öbür kişilerin adlarını da söylemeyeceğim. İçlerinde hâlâ yaşamakta olanlar var. Gülüp geçecek yerde, alınabilirler anlattıklarımdan.

Soylu bir ailenin çocuğu olan kadını, bir yün dokumacısıyla evlendirmişlerdi. Kadın kocasını küçümsüyor, ne kadar varlıklı olursa olsun, soylu olmayan bir erkeğin, soylu bir kadının eline su dökemeyeceğini düşünüyordu. Kocası varlıklıydı ama, bir dokumanın karışık olup olmadığını anlamanın, yün eğirmenin, bir dokumacı kızla iplik tartışması yapmanın ötesinde bir şey bilmiyordu. Kadın kararını vermişti, kocasıyla sevişmekten elinden geldiğince kaçınacak, kendini doyurmak için de, daha uygun birini bulacaktı. Çok geçmedi, ol-

gun, değerli bir erkeğe tutuldu. Öyle ki, onu bir tek gün görmese, gözüne uyku girmiyordu. Adam, kadının duygularını bilmediği için ilgi göstermiyordu ona. Başına dert açılmasından korkan kadın ise, duygularını mektupla ya da bir aracıyla adama iletmekten çekiniyordu. Adamın sık sık bir papazla görüştüğünü öğrenmişti. İri yarı, göbekli papaz düzenli bir yaşam sürüyor, çevresinde çok sayılıyordu. Kadın papazın sevdiği adamla kendisi arasında aracılık yapabileceğini düşündü. Karar verdi, uygun bir saatte papazın bulunduğu kiliseye gitti. Papazı çağırttı ve kabul ederse, günahlarını ona çıkartmak istediğini söyledi. Papaz kadının seçkin bir kadın olduğunu anlamıştı, dikkatle dinledi anlattıklarını. Kadın içini döktükten sonra şunları dedi:

"Şimdi söyleyeceklerim konusunda da yardımcı olmanızı, yol göstermenizi istiyorum. Kocamı, ailemi anlattım size. Kocam canından çok sever beni. Çok varlıklı olduğu için, bir dediğimi iki etmez. Ben de onu canımdan çok severim. Onun adını lekeleyecek, onun hoşuna gitmeyecek bir şeyi, bırakın yapmayı, aklımın ucundan geçirecek olsam, ateşte yakılan kadınların en suçlusundan daha suçlu sayarım kendimi. Bakın, adını bilmediğim ama görünüşü düzgün, yanılmıyorsam sık sık sizinle görüşen, uzun boylu, yakışıklı, iyi dikilmiş koyu renk giysili biri, belki benim kocama bağlılığımı bilmediği için, peşimden hiç ayrılmıyor. Kapı önüne, pencereye çıksam, sokağa adım atsam hemen karşımda beliriyor. Şimdi burada olmayışına şaşıyorum neredeyse. Çok üzülüyorum bu duruma, çünkü böyle davranışlar, namuslu bir kadın için durduk yerde dedikodu yapılmasına yol açar. Kardeşlerime açmayı düşündüm kaç kez, sonra caydım; erkekler bu gibi durumlarda ölçüyü kaçırırlar, ağız dalaşına girer, yumruk yumruğa gelirler. Dedikodudan çekindiğim için kimseye bir şey demedim, olayı bir başkasından çok, size açmanın doğru olacağını

düşündüm, ne de olsa arkadaşısınız. Üstelik tanısanız da, tanımasanız da herkese öğüt verebilecek konumdasınız. Tanrı adına yalvarıyorum, uyarın onu, böyle davranmamasını söyleyin. Gönül eğlendirebileceği, peşlerine düşülmesini bekleyen bir sürü kadın var. Ben hoşlanmam böyle şeylerden, içim sıkılır."

Bunları dedikten sonra, ağlayacakmış gibi başını önüne eğdi. Kutsal papaz, kimden söz edildiğini hemen anlamıştı. Dediklerinin doğruluğuna inandığı kadını, davranışı nedeniyle övdü. Gerekeni yapacağını, adamın artık rahatsızlık vermeyeceğini söyledi. Kadının varlıklı olduğunu öğrendiği için de, kilisenin durumunun kötü olduğunu belirtip, bağış yapmanın, sadaka vermenin sevabından söz etti. Kadın şunları dedi ona:

"Tanrı adına yalvarıyorum, inkâr etmeye kalkışacak olursa, hiç çekinmeyin, size benim şikâyetçi olduğumu, olayı benden duyduğunuzu söyleyin."

Günah çıkartması sona erince, papazın sadaka verme konusundaki sözleri aklına geldi. Belli etmeden papazın avucuna para tutuşturup, ölmüşleri için dua etmesini istedi. Papazın ayaklarının dibinden kalkıp evine gitti.

Çok geçmedi, soylu adam kutsal papazı görmeye geldi. Bir süre dereden tepeden konuştular. Sonra papaz adamı bir kenara çekti, tatlı bir dille, kadının peşinde dolaşmasını, onun için beslediği niyeti eleştirdi. Adam şaşırdı, ne o kadının yüzüne bir tek kez bakmış, ne de sık sık evinin önünden geçmişti. Kendini savunmak istediyse de papaz sözünü kesti:

"Boşuna karşı çıkmaya, şaşırmaya kalkışma. İnandıramazsın beni. Başkalarından değil, şikâyete gelen kadının kendinden duydum bunları. Hiç yakışmıyor böyle şeyler sana. Üstelik kadının bu tarakta bezi yok. Hem kendini küçük

düşürmemek, hem onu rahatsız etmemek için, bu işten vazgeçersen iyi edersin."

Papazdan çok daha uyanık olan adam, fazla zorlanmadan kadının amacını sezmişti. Utanmış gibi görünerek, bir daha kadını rahatsız etmemeye söz verdi. Papazın yanından ayrılır ayrılmaz kadının evine doğru gitti. Kadın küçük bir pencereye çıkmış, geçmesini bekliyordu. Gelmekte olduğunu görünce öyle sevindi, öyle güzelleşti ki, papazın dediklerini doğru yorumlamış olduğu konusunda en ufak bir kuşkusu kalmadı adamın. O günden sonra, sanki başka bir işi varmış gibi, ikide bir o mahalleden geçmeye başladı. Bundan çok hoşlanıyor, kadın da büyük bir zevk alıyor, doyum buluyordu. Artık karşısındaki kişinin de duygularını paylaştığını bilen kadın, bu sevdayı daha körüklemek, beslediği sevgiyi kanıtlamak istiyordu. Uygun bir zaman ayarlayıp, yine papaza gitti. Kiliseye girer girmez, papazın ayaklarının dibine çöküp hüngür hüngür ağlamaya başladı. Kadına acıyan papaz, ne olduğunu sordu. Kadın yanıt verdi:

"Olanlar, geçen gün size şikâyet ettiğim Tanrı'nın o lanetlenmiş kulu yüzünden oldu yine. Sanki bana acı çektirmek, dünyayı zindan etmek, beni, size anlatamayacağım davranışlarda bulunmaya zorlamak için yeryüzüne gelmiş."

"Nasıl olur?" dedi papaz, "seni bir daha rahatsız etmemeye söz vermişti."

"Ne gezer" dedi kadın. "Size şikâyet etmeme kızmış olmalı ki, eskiden kapımın önünden bir kez geçerken, şimdi günde yedi sekiz kez geçiyor. Geçerken bakmakla yetinse bir şey demiyeceğim. Öyle kendini bilmez, öyle yüzsüz ki, dün bir bohçacı kadın aracılığıyla bir mektup, bir de bir kemerle bir kese gönderdi, sanki kemerim, kesem yokmuş gibi. Öyle öfkelendim ki, günah olacağını bilmesem, size saygım olmasa, yanına bırakmayacaktım bunu. Bereket kendimi tuttum,

size danışmadan bir şey yapmamayı uygun buldum. Sonra surat asıp, kemerle keseyi sahibine götürmesi için kadına verdim önce. Ama benim aldığımı söyleyerek cebine indirmesinden korktum. Bohçacı kadınlar hep böyle yaparlarmış. Kadını geri çağırıp, çekip aldım verdiklerimi. Size getirdim kemerle keseyi, verin kendisine, onun bir şeyini istemediğimi söyleyin. Önce Tanrı'nın sonra kocamın sayesinde, sürüyle kemerim, kesem var, hangisini kullanacağımı bilemiyorum. Sizi baba bilip, haber veriyorum, bu tutumunu sürdürürse, sonunun nereye varacağına aldırmayıp, kocama, kardeşlerime söylemek zorunda kalacağım. Onun yüzünden bana söz geleceğine, onun başına ne gelecekse gelsin. Söyleyeceklerim bu kadar."

Gözyaşları içinde söylediği bu sözlerden sonra, pelerininin altından işlemeli, güzel bir keseyle, değerli küçük bir kemer çıkartıp, papazın kucağına koydu. Kadının her dediğine inanan papaz, sınırsız bir öfkeye kapılmıştı:

"Kızım" dedi, "olanlara öfkelenmene şaşmadım, kızacak değilim sana. Tersine, dediğim gibi davrandığın için kutluyorum. Daha geçen gün onu uyarmış, söz almıştım. Anlaşılan sözünü tutmamış. Ama bu kez öyle bir çekeceğim ki kulağını, bir daha rahatsız edemeyecek seni. Öfkene yenik düşüp de, sakın kocana, kardeşlerine bir şey demeye kalkışma, kötü sonuçlara yol açabilir. Namusuna söz gelir diye çekinme, dünyada da, ahrette de namusunun tanığı benim."

Kadın biraz yatışmış gibi davrandı. Bu papazın da her papaz gibi para canlısı olduğunu artık bildiğinden, konuyu değiştirdi:

"Messere" dedi, "bu gece akrabalarımı gördüm düşümde. Çok acı çekiyor, kendileri için dua edilmesini istiyorlardı, özellikle de annem. Öyle dokundu ki bana, o hali. Tanrı düşmanı o adamın bana yaptıklarına üzülüyordu belli ki. Hepsi-

nin ruhu için, kırk ermiş Grigoro* ayini yapıp, üstüne de dua eder misiniz? Tanrı yardımcısı olsun hepsinin."

Bunları dedikten sonra papazın avucuna bir florin sıkıştırdı. Kutsal papaz parayı sevine sevine aldı. Güzel sözler söyleyip, uygun örnekler vererek kadının inancını övdü, kutsadı. Sonra da gitmesine izin verdi.

Oyuna getirildiğinden en ufak bir kuşku duymayan papaz, kadın gittikten sonra, arkadaşını çağırttı. Adam gelip de, papazın öfkesini görünce, kadından bir haber alacağını anladı hemen. Papazın söyleyeceklerini beklemeye başladı. Papaz geçen sefer söylediklerini yineledi önce, sonra sertleşti, kadının, yaptığını söylediği şeyler nedeniyle azarladı onu. Adam, papazın sözü nereye vardıracağını kestiremiyordu. Kese ve kemer gönderdiğini yarım ağızla yalanladı; kadın, papazı inandırmak için böyle kanıtlar getirmiş olabilirdi. Papazın öfkesi daha da artmıştı. Şunları dedi:

"Utanmıyor musun yalan söylemeye? Bak şunlara, kadın kendi eliyle getirip verdi, iki gözü iki çeşme. İyice bak, tanırsın belki."

Adam çok utanmış gibi yaptı.

"Evet tanıdım. Davranışımın çirkin olduğunu kabul ediyorum. Size söz veriyorum, bir daha böyle bir şikâyet ulaşmayacak kulaklarınıza, onun istediği gibi davranacağım."

Daha bir sürü şey söyledi. Sonunda aptal papaz keseyle kemeri adama verdi. Uzun uzadıya öğüt verdi, bir daha böyle davranmayacağı sözünü aldıktan sonra, gitmesine izin verdi.

Adamın, artık kadının kendisini sevdiğinden kuşkusu kalmamıştı. Üstelik güzel armağanlar da almıştı. Papazın ya-

---

* Ünlü papa Gregorio Magno'nun (590-604) aracılığıyla bir ruhun Araf'tan kurtarılması için yapılan uygulama. Bu papanın, Roma İmparatoru Traianus'un ruhuna da kurtardığına inanılırdı (bkz. Dante, *Araf*, X, 75).

nından ayrılır ayrılmaz, uygun bir yerden, kimseye belli etmeden armağanları gösterdi kadına. Kadın çok sevindi, işler umduğundan da iyi gelişiyordu. İstediği sonuca ulaşması, yalnızca kocasının bir yerlere gitmesine bağlıydı artık. Çok geçmedi, kocasının Cenova'ya gitmesi gerekti. Kocası atına binip yola çıkar çıkmaz, kadın doğru kiliseye gidip papazı buldu. Ağlayıp sızlanarak:

"Artık dayanamayacağım" dedi. "Geçen gün, size haber vermeden bir şey yapmamaya söz vermiştim. Özür dilemeye geldim sizden. Bilin ki, boş yere gözyaşı döküp sızlanmıyorum. Arkadaşınız olacak o cehennem zebanisi, bu sabah erkenden ne yaptı biliyor musunuz? Kimden öğrenmişse, kocamın dün sabah Cenova'ya gittiğini öğrenmiş. Dediğim gibi, bu sabah erkenden bahçeye girip, ağaca tırmanarak pencereye gelmiş. Odam, bahçeye bakar. Pencereyi açıp da odaya girerken uyandım. Var gücümle bağıracaktım ama, kim olduğunu söyleyip Tanrı adına ve sizin adınıza bağışlamamı istedi. Bu sözler üzerine, sizi düşünüp sesimi çıkartmadım. Anadan doğma çırılçıplak yataktan fırlayıp pencereyi kapattım yüzüne. Defolup gitmiş olmalı ki, bir daha görünmedi. Güzel şeyler mi yaptıkları, dayanılabilir mi bunlara, siz söyleyin. Şimdiye dek sizin hatırınız için ses çıkartmadım. Artık dayanamayacağım."

Bunları dinleyen papaz, görülmemiş bir öfkeye kapıldı. Ne diyeceğini bilemiyordu, kadına. Pencereye çıkanı iyice görüp görmediğini sordu birkaç kez, başka biri olamaz mıydı?

Kadın şu yanıtı verdi ona:

"Tanrı'ya şükürler olsun, onu bir başkasıyla karıştırmayacak durumdayım daha. Oydu diyorum size. İnkâr etmeye kalkışırsa, inanmayın sakın."

"Kızım" dedi papaz, "ne söyleyeceğimi bilemiyorum, bu kadarı da fazla artık. Penrcereyi kapatmakla çok iyi etmişsin.

Madem Tanrı namusunu tehlikeden korumuş, üçüncü bir kez daha gel beni dinle ailene bir şey söyleme. İşi bana bırak. Bakarsın, azgınlığına gem vurmayı başarırım. Melek sanırdım ben onu, meğer iblisin ta kendisiymiş. Bu hayvanlıktan vazgeçerse ne alâ. Vazgeçmezse, şimdiden sana izin veriyorum, istediğin gibi davranırsın, ben de sana yardımcı olması için Tanrı'ya dua ederim."

"Öyle olsun" dedi kadın, "sözünüzü dinlemeyip sizi kıracak değilim ya. Ama bir daha beni rahatsız etmemesi için ne gerekiyorsa yapın. Açıkca söylüyorum, yine rahatsız ederse, artık size gelmem."

Başka bir şey eklemedi. Çok öfkelenmiş gibi görünerek, papazın yanından ayrıldı.

Kadın kiliseden daha yeni çıkmıştı ki, papazın dostu çıka geldi. Papaz adamı yanına çağırdı, bir köşeye çekti, açtı ağzını yumdu gözünü, ne alçaklığını, ne namussuzluğunu, ne hainliğini bıraktı. Adam, daha önce de iki kez papazdan azar işittiği için, tetikte duruyor, kaçamak yanıtlar vererek papazın ağzını arıyordu. Önce:

"Niye böyle öfkelisiniz, messere? Yoksa İsa'yı ben mi çarmıha gerdim?" dedi.

"Bakın şu yüzsüzün dediklerine" diye karşılık verdi papaz. "Sanki aradan bir iki yıl geçmiş de, yaptığı namussuzlukları, yüzsüzlükleri unutmuş sanırsınız. Daha bu sabah yaptıklarını ne çabuk unuttun? Bu sabah gün ağarırken neredeydin, söylesene?"

"Nerede olduğumun önemi yok. Nasıl olsa yetiştirmişlerdir size."

"Ne sandındı, yetiştirdiler elbette. Kocası yok diye, kadının seni koynuna mı alacağını sandın? Çok beklersin. Gece sokaklarda sürt, bahçelere gir, ağaçlara tırman, sonra da dürüstlük tasla. Gece karanlığında ağaca tırmanıp penceresine

atlayınca, o namuslu kadın senin mi olacaktı? Oysa, dünyada en tiksindiği şey, böyle davranışlar. Kaç kez tersledi seni, anlamadın mı hâlâ? Ben de kaç kez uyardım. İyi dinle şimdi beni. Bugüne dek yaptıklarından kimseye söz etmemesi sana olan sevgisinden değil, benim sözümü dinlemesinden. Anıa bitti, susmayacak artık. Bir daha rahatsız edecek olursan, istediği gibi davranabileceğini söyledim ona. Kardeşlerine söylerse, ne olur bir düşün?"

Adam, anlaması gerekeni anlamıştı. Kiliseden ayrılmadan önce, elinden geldiğince papazı yatıştırmaya çalıştı, sözler verdi. Ertesi sabah gün ağarırken bahçeye gitti, ağaca tırmandı. Pencere açıktı. Odaya girdi, hiç oyalanmadan güzel kadının kolları arasına attı kendisini. Sabırsızlıkla yolunu gözlemekte olan kadın çok sevindi:

"Sana buraya gelmek için izleyeceğin yolu gösteren papazdan Tanrı razı olsun" dedi.

Sonra, birbirlerinden karşılıklı zevkler aldılar; arada papazın budalalığına gülüp, yün tezgâhlarını, örekeleri, tarakları* alaya alıp, sevişmeyi sürdürdüler. Sonra ilişkilerini nasıl düzene sokacaklarını kararlaştırdılar. Papazın aracılığına gerek kalmadan, daha birçok kez buluşup, tadına doyulmaz geceler geçirdiler. Keşke Tanrı bana da, isteyen her Hıristiyan kuluna da, böyle geceler bağışlasa.

* Yazar, kadının sevmediği kocasının mesleğine gönderme yapıyor.

IV

*Don Felice papaz Puccio'ya ermiş olmak için nasıl çile doldurması gerektiğini öğretir. Papaz Puccio çile doldururken, Don Felice papazın karısıyla gönlünü eğlendirir.**

Öykü sona erince Filomena sustu. Dioneo, hem kadının becerisine, hem de Filomena'nın öykünün sonunda belirttiği isteğe övgüler yağdırdı. Kraliçe ise Panfilo'ya dönerek, şunları dedi:

"Güzel bir öykü anlatarak keyfimize keyif katma sırası sende Panfilo."

Hiç duraksamadan 'başüstüne' karşılığını veren Panfilo, şöyle başladı söze:

Madonna, cennette kendine bir yer edinebilmek için çaba harcayan çoğu insan, bilmeden cennete kendisinin yerine bir başkasını gönderir. Kısa bir süre önce başına böyle bir talih kuşu konan, bizim buralı bir kadının öyküsünü anlatacağım size.

Bildiğime göre, San Brancazio** dolaylarında Puccio di Rinieri adında, kendi halinde, varlıklı biri yaşıyordu. Kendini dine vermiş, ermiş Francesco tarikatına katılmış, papaz Puccio diye anılır olmuştu. Karısıyla uşağından başka kimsesi olmadığı için fazla çalışması gerekmiyor, vaktinin büyük bir

* İkinci günün onuncu öyküsünde olduğu gibi, bir din adamının cinsel dürtülerine boyun eğmesini konu edinen bir öykü.

** Floransa dolaylarındaki S. Pancrazio kilisesi.

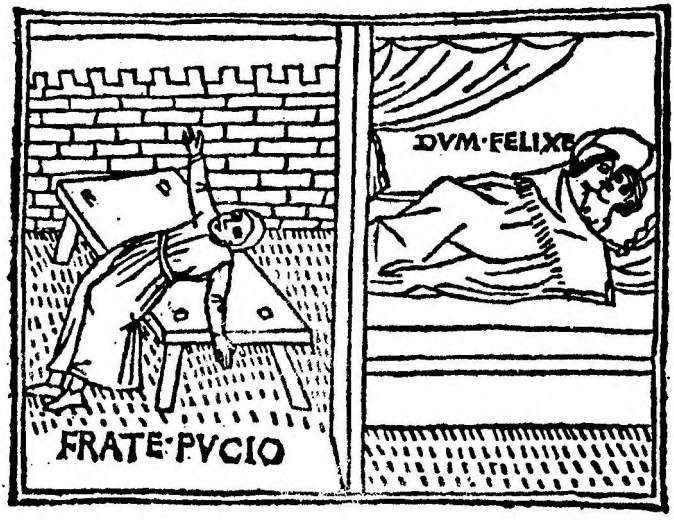

bölümünü kilisede geçiriyordu. Oldukça bön, kalın kafalı olan Puccio, dualar ediyor, ayinlere katılıyor, vaazları dinliyor, okunan ilahilerin hiçbirini kaçırmıyordu. Orucunu tutuyor, isteklerine gem vuruyor, dinine hizmet etmekle övünüyordu. Yirmi sekiz otuz yaşlarındaki karısı Isabetta, genç, güzel, elma yanaklı, etine dolgun bir tazeydi. Kocasının sofuluğu ve hiç kuşkusuz yaşı, Isabetta'yı hiç istemediği uzunlukta perhizlere uymak zorunda bırakıyordu. Kocasıyla yatmak ya da oynaşmak isteyecek olsa, adam hemen İsa'nın yaşamından, papaz Nastagio'nun vaazlarından ya da Maddalena'nın yakarılarından ya da bunlara benzer şeylerden söz etmeye başlıyordu.

İşte o sıralarda San Brancazio manastırına, Paris'ten Don Felice adında bir keşiş geldi. Genç, yakışıklı, üstelik akıllı, bilgili bir adam olan Don Felice ile papaz Puccio kısa sürede ahbap oldular. Don Felice papaz Puccio'nun içinden çıkamadığı sorunlara çözüm getiriyor, içtenliğini anladığı papaza çok iyi davranıyordu. Papaz Puccio da Don Felice'yi arada

evine çağırıyor, duruma göre öğle ya da akşam yemeğine alıkoyuyordu. Isabetta ise, kocasının gözüne girebilmek için konuğa güleryüz gösteriyor, hizmette kusur etmemeye çalışıyordu.

Don Felice papazın evine gidip geldikçe, pembe tenli balık etli kadının neyin eksikliğini çektiğini anlamıştı. Papaz Puccio'nun yükünü azaltmak amacıyla, onun görevini yüklenebileceğini düşündü. Bir iki kez, büyük bir ustalıkla kadına baygın baygın bakarak, yüreğini tutuşturan ateşi ona da bulaştırdı. İlk fırsatta da kadına içini döktü. Gerçi kadın isteğine karşılık vermeye hazırdı ama bir arada olmaları çok zordu. Kadın Don Felice ile ancak evinde bir araya gelmeyi göze alabiliyordu, kocasının ise kentten ayrılıp bir yere gittiği hiç olmuyordu. Ne yapacağını bilemeyen Don Felice sonunda bir çare buldu. Papaz Puccio evde bile olsa, hiç kimsenin kuşkusunu uyandırmadan kadınla birlikte olabilecekti. Bir gün, kendisini görmeye gelen papaz Puccio'ya:

"Benim bildiğim, senin en büyük isteğin ermişlik katına yükselmek" dedi. "Ermiş olmak için doğru yoldasın ama, kestirmeyi bırakıp uzun yolu seçmişsin. Papa da, yüksek rütbeli din adamları da bu kısa yoldan gider, ama başkaları duysun istemezler. Duyulursa kimse kiliseye bağışta, yardımda bulunmaz bir daha, bu paralarla ayakta duran kilise de dağılır gider. Sen benim dostumsun, çok saygı gösteriyorsun bana. Kimseye söylemeyeceğini bilir, dediklerimi yerine getireceğine güvenirsem, sana da öğretirim bu yolu."

Papaz Puccio meraklanmıştı. Arkadaşına yalvarmaya başladı, izni olmadıkça kimseye bir şey demeyeceğine, elinden geldiğince söylediklerini yerine getirmeye çalışacağına ant içti.

"Madem söz veriyorsun" dedi Don Felice, "öğreteceğim sana. Her şeyden önce şunu bilmen gerek. Din ululari, ermişlik katına yükselmek isteyenlerin, şimdi açıklayacağım çileyi

doldurmaları gerektiğini söylerler. Sakın yanlış anlayıp da, çile dolduranlar günahkâr olmaz sanma. Çilen dolunca, daha önce işlemiş olduğun günahlar bağışlanıp, silinecek. Çile doldurduktan sonra işleyeceğin günahlar ise cehennemlik kılmayacak seni, okunmuş suyla yıkanıp bağışlanır günaha dönüşecekler. En önemli şey, çile doldurmaya başlayanın çile başlarken, günahlarını teker teker saymasıdır. Bundan sonra oruç ve perhiz dönemi başlar ve kırk gün sürer. Bu süre boyunca hiçbir kadına, öz karına bile dokunamazsın. Bir de, evinde gece gökyüzüne bakabileceğin bir yer ayarlayıp, akşam duası için buraya gideceksin. Burada, ayakta dururken sırtını dayayabileceğin büyük bir masa da olacak. Ayakların yerde, kollarını çarmıha gerilmiş gibi iki yana açacaksın. İstersen kollarını küçük birer takoza dayayabilirsin. Bu durumda kıpırdamadan durup, gün ağarıncaya dek gökyüzüne bakacaksın. Okuman yazman olsaydı, bu süre boyunca okunması gereken dualar verirdim sana. Okur yazar olmadığına göre, kutsal Üçlü adına üç yüz *Pater noster* ile bir o kadar da *Ave Maria* duası okursun. Gökyüzüne bakarken yeryüzünü de gökyüzünü de Tanrı'nın yarattığını ve bulunduğun konumda çarmıha gerilen İsa efendimizin çektiği çileyi bir an olsun aklından çıkartmayacaksın. Sabah çanları çalınca, istersen gidip soyunmadan yatağa uzanıp uyuyabilirsin. Sonra kiliseye gidip en azından üç ayin dinlemen, elli *Pater*, elli *Ave* söylemen gerekir. Bundan sonra kendi işlerini görebilirsin. Öğle yemeğinden sonra, ikindi ayini için kiliseye döneceksin. İkindide benim vereceğim duaları okuyacaksın. İkindiyi kaçırırsan, yaptıkların boşa gider. Akşam olunca da, anlattıklarımı yapmaya başlarsın yine. Bütün bunları, sen de benim gibi inanarak yerine getirirsen, öyle sanıyorum ki, daha çilenin süresi dolmadan, sonsuz bir mutluluğun doyumsuz tadını duymaya başlayacaksın."

Bunun üzerine papaz Puccio şunları dedi:

"Dediklerin ne zor, ne de süresi uzun. Ben de yapabilirim. Tanrı'nın izniyle bu pazar başlarım."

Sonra oradan ayrılıp evine gitti. Don Felice'nin iznini almış olduğu için, her şeyi karısına anlattı. Kadın, gün ağarıncaya dek kıpırdamadan durmasını önermekle, Don Felice'nin neyi amaçladığını hemen anladı. Aklı yatmıştı bu işe. Kocasına, ruhunu kurtarmak için yapacağı her şeyi destekleyeceğini söyledi. Çekeceği çileyi Tanrı'nın kabul etmesine katkıda bulunmak için, çilenin perhiz bölümüne katılacağını da ekledi.

Papaz Puccio, kararlaştırdığı gibi pazar günü çileye başladı. Don Felice kadınla anlaşmıştı. Hemen her akşam, kimseye görünmeden ona yemeğe gidiyor, yanında yiyecek içecek götürüyordu. Yemekten sonra kadınla yatıyor, gün ağarınca da kalkıp gidiyordu. Çok geçmeden de papaz Puccio gelip, aynı yatağa uzanıyordu.

Papaz Puccio'nun çile doldurmak için seçtiği oda, yatak odasına bitişikti. İki odayı birbirinden ince bir duvar ayırıyordu. Bir gece don Felice ile kadın biraz fazla debelenince, papaz Puccio evin döşemelerinin gıcırdadığını duydu. Yüzüncü *Pater* duasını tamamlayınca, duayı kesti. Kıpırdanmadan karısına seslenip, ne yaptığını sordu. Tam o sırada ermiş Benedetto'nun ya da ermiş Giovanni Gualberto'nun* bineğine binmiş olan hazırcevap kadın şu yanıtı verdi.

"Bir şey yapmıyorum kocacığım, kıvranıyorum."

Bunun üzerine papaz Puccio sordu:

"Ne kıvranması? Kıvranmak da ne demek?"

Kadın bir kahkaha atıp, zaten o durumda ancak kahkaha atılabilirdi yanıt verdi:

---

* Bu iki ermiş resimlerde hep eşeğe binmiş olarak gösterilirdi.

"Ne demek olduğunu nasıl bilmezsiniz? İkide bir "aç karnına yatarsan sabaha dek kıvranırsın" demez miydiniz?"

Papaz Puccio karısının oruç tuttuğu için uyuyamadığı ve yatakta dönüp durduğu sonucuna vardı.

"Kadın" dedi, "oruç tutma dememiş miydim sana? Madem tutmuşsun, açlığını unut, uyumaya çalış. Öyle debeleniyorsun ki yatakta, her yer zangır zangır titriyor."

"Üzülmeyin benim için" dedi kadın, "ne yapacağımı biliyorum ben. Siz duanızı etmeye bakın, ben idare ederim kendimi."

Papaz Puccio'nun içi rahat etmişti, yeniden dua etmeye koyuldu. Ama o geceden sonra kadınla Don Felice, evin bir başka odasında bir yatak yapıp, papaz Puccio çilesini doldururken o yatakta seviştiler. Don Felice gidince kadın yatağına dönüyor, çok geçmeden de çile süresi sona eren papaz Puccio yanına geliyordu. Bu durum papaz Puccio'nun çilesi boyunca sürüp gitti. Bu arada kadın sık sık Don Felice'ye "Çileyi Puccio çekiyor ama cennete biz gidiyoruz" diye takılıyordu. Kadın bu durumdan çok hoşnut kalmıştı. Kocasının uzun süreli perhizlerinin aç bıraktığı karnını Don Felice öyle bir doyurmuştu ki, papaz Puccio'nun çilesi dolduktan sonra da, Don Felice ile gizlice buluşup tıka basa karnını doyurmanın yolunu buldu.

Öykünün başında da belirttiğim gibi, kimi insan cennete gidiyorum diye, bir başkasını gönderir cennete. İşte papaz Puccio da çile doldurup cennete gideyim derken, ilkin kendisine cennete giden kestirme yolu öğreten keşişi, sonra da keşişin büyük bir hayırseverlikle eksiklerini giderdiği karısını cennete göndermişti.

V

*Messer Francesco Vergellesi, kendisine bir at armağan eden Zima'nın karısıyla konuşmasına izin verir. Kadın hiçbir şey söylemez ama, Zima onun yerine yanıtlar vererek istediği sonucu elde eder.**

Panfilo'nun anlattığı papaz Puccio öyküsü kadınların gülüşmeleri arasında sona erince, kraliçe olanca kadınsı inceliğiyle sözü Elissa'ya verdi. Elissa, bir nedene bağlı olmaktan çok, alışkanlıktan kaynaklanan asık bir yüzle söze başladı:

Kimi insanlar kendilerini çok bilgili, başkalarını ise bilgisiz sanırlar. Birini kandırmaya kalkar, ama sonunda kazdıkları kuyuya kendileri düşerler. Bu nedenle, durup dururken karşısındakinin gücünü sınamaya kalkanlara çılgın gözüyle bakarım hep. Elbette herkesin benim gibi düşünmesini bekleyemeyiz. Örnek isterseniz Pistoia'lı bir şövalyenin başına gelenleri gösterebilirim. Öykü sırası bende olduğuna göre, bu öyküyü anlatacağım size.

Pistoia kentinde Vergellesi** ailesinden, messer Francesco adında bir şövalye vardı. Çok varlıklı, akıllı, bilgili biriydi ama duyulmadık ölçüde de cimriydi. Melano*** valiliğine atanınca, böyle bir görevin gerektirdiği her şeyi sağlamış, bir tek binek atı eksik kalmıştı. Kendine yaraşır bir at bula-

---

* Cimriliği nedeniyle boynuzlanan bir kocanın öyküsü. La Fontaine bu öyküden esinlenerek bir masal yazmıştır.

** Pistoia'nın ünlü Vergiolesi ailesi.

*** Milano.

mamanın sıkıntısını çekiyordu. O ara Pistoia'da, Ricciardo adında çok varlıklı bir genç yaşıyordu. Soylu bir aileden gelmiyordu ama giyimi kuşamı, incelikli davranışlarıyla övgü topluyordu. Bu nedenle insanlar Zima* sanını yakıştırmışlardı ona. Zima bir süredir messer Francesco'nun karısına gönül vermişti. Kadın güzeldi, ama namusluydu da. Bu arada Zima, Toscana bölgesinin en güzel atlarından birinin sahibiydi ve çok seviyordu atını.

Zima'nın, karısına tutkun olduğunu herkes bildiği için, messer Francesco'ya, Zima'nın atını istemesini önerdiler; ka-

dına duyduğu sevgi nedeniyle, atı vermemezlik edemezdi. Cimriliği ağır basan messer Francesco, Zima'yı yanına çağırttı, atı satın almak istediğini söyledi; böylece Zima'nın atı bağışlamak zorunda kalacağını hesaplıyordu. Zima çok sevindi bu öneriye.

* Süslü (azzimare= süslemek)

"Messer, dedi, servetinizin tümünü verseniz, atımı sattıramazsınız bana. Ama istediğiniz zaman armağan edebilirim size. Bir tek koşulla: atı size vermeden önce, sizin yanınızda karınıza iki çift söz etmeme izin vereceksiniz ve karınızla ben, sözlerimizi bizden başka kimsenin duyamayacağı uzaklıkta bir yerde konuşacağız."

Cimrilik damarı kabaran şövalye, Zima'yı faka bastırmış olmanın sevinciyle öneriyi kabul etti. Konuğu salonda bırakıp karısının odasına gitti, atı nasıl elde edeceğini anlattı. Gelip Zima'nın dediklerini dinlemesini, ama ağzını açıp tek bir söz söylememesini istedi. Kadın, bu istekten hiç hoşlanmasa da, kocasına karşı gelemeyerek boyun eğmek zorunda kaldı. Zima'nın söyleyeceklerini dinlemek için, kocasının peşinden salona gitti. Zima, anlaşma uyarınca kadınla birlikte salonun, seslerini başkalarının duyamayacağı bir köşesine gidip, oturdu ve:

"Değerli madonna" dedi, "güzelliğinizin bende size karşı nasıl bir sevgi uyandırdığını anlamış olacağınızdan hiç kuşku duymuyorum. Güzelliğinizin, daha önce karşılaştığım güzellikleri geride bıraktığını söylersem, yanılmış olmam. Üstelik her seçkin erkeğin kolayca aklını çelebilecek, dillere destan erdemlere, inceliklere sahipsiniz. Bu nedenle, size duyduğum sevginin bir erkeğin bir kadına duyabileceği sevgilerin en coşkunu, en yoğunu olduğunu sözcüklerle kanıtlamayı gerekli görmüyorum. Son soluğuma dek tükenmeyecek bu sevgi ve öbür dünyada da insanlar buradaki gibi seviyorlarsa birbirlerini, ben de sizi sonsuzluğa dek seveceğim. Şunu unutmayın ki, sahip olduğunuz değerli, değersiz hiçbir şey benim gibi tümüyle sizin olamaz. Kişiliğimle, varımla yoğumla yanınızdayım sizin. Kanıt mı istiyorsunuz? Benim için en yüce mutluluğun, vereceğim buyrukları herkesin hemen yerine getirmesinde değil, bir isteğinizi yerine getirebilmekte yattığını söyleyebili-

rim. Size duyduğum bağlılık, yakarılarımı beni mutluluğa, rahata, erince kavuşturacak tek odağa, size yöneltmeye zorluyor beni. Ey benim sevdiğim, ey sevginizin ateşiyle beslenen ruhumun tek umudu, hoşgörünüzü esirgemeyin benden, geçmişte gösterdiğiniz katı tutumu yumuşatın artık. Sevginizden güç almama, güzelliğinize vurulduğum için yaşayabildiğimi söylememe izin verin. Yakarılarım karşısında yüreğiniz yumuşamazsa, artık dayanamam, ölür giderim, kanıma girmiş olursunuz. Benim ölmem size onur getirmek bir yana, zaman zaman da olsa vicdanınızı sızlatır. Dahası, iyi düşündüğünüzde, "Zima'ya haksızlık etmişim" dedirtir size. Geç kalmış bir pişmanlık sizi daha da üzer. Böyle bir durumu engellemek için, yardım elinizi uzatın bana. Acıyıp ölümden kurtarın beni, yeryüzünün en mutsuz insanını, en mutlu insanı kılın. Yüceliğinizden, böyle büyük bir sevginin karşılığının ölüm olmasını engellemesini bekliyorum. Bağışlayıcı, sevindirici bir yanıtınız, önünüzde tir tir titremekte olan kulunuzun iç dünyasını nasıl rahata kavuşturacak, bilseniz."

Gözleri nemlenen Zima susmuştu. İç geçirerek soylu kadının vereceği yanıtı bekliyordu.

Zima'nın kaç zamandır peşinde dolaşmasından, bakışlarını süzmesinden, türküler yakmasından etkilenmeyen kadın, ateşli erkeğin yüreğinden fışkıran bu sevgi dolu sözcüklerden etkilenmiş, içinde kıpırdayan daha önce bilmediği şeyin adının sevda olduğunu anlamıştı. Kocasının isteğine uyarak bir şey dememekle birlikte hafifçe iç çekerek, konuşabilseydi Zima'ya vereceği yanıtı belli etti. Zima ise biraz bekleyip de, bir yanıt alamayınca önce şaşırmış, sonra messer Francesco'nun başvurduğu kurnazlığı anlamıştı. Kadının yüzüne bakınca, gözlerinin içinin kendisi için gülümsediğini görmüş, engellemeye çalıştığı iç çekişlerini duymuştu. Kadının verdiği bu umut ışığının etkisiyle yeni bir karara vardı. kendisini dinle-

mekle yetinen kadının yerine geçecek, onun ağzından konuşacaktı:

"Sevgili Zima, beni ne büyük, ne yüce bir sevgiyle sevdiğini çoktandır biliyordum. Sözlerin bu kanımı doğrulayıp, sevindirdi beni. Sana katı, acımasız davrandım ama, yüzümün yüreğimi yansıttığını sanma sakın. Seni hep sevdim, her erkekten üstün tuttum. Dile düşmekten, namusuma söz gelmesinden çekindiğim için öyle davrandım. Artık seni sevdiğimi açığa vurmanın, bana karşı beslediğin duygulara karşılık vermenin zamanı geldi. Yürekli ol, umudunu yitirme. Messer Francesco Melano'ya vali oldu, birkaç gün içinde gidecek. Sen de bana beslediğin sevgi yüzünden o güzel atı armağan ettin ona. Namusum üzerine, sana beslediğim sevgi üzerine sana söz veriyorum ki, kocam gider gitmez birlikte olup sevgimizin doya doya tadına varacağız. Bu konuya bir daha dönmemek için şimdiden söylüyorum, odamın bahçeye bakan penceresine iki havlu asıldığını gördüğün günün gecesi, kimseye görünmeden bahçe kapısından girip bana gel. Bekliyor bulacaksın beni. Geceyi eğlenerek, birbirimizden beklediğimiz zevkleri alarak geçiririz."

Zima, kadının yerine yukarıdaki sözleri ettikten sonra, bu kez kendi adına konuşmaya koyuldu:

"Sevgili kadınım, verdiğiniz yanıtın güzelliği, içimi öyle bir sevinçle doldurdu ki, size gönül borcumu ödemek için söylemem gereken sözcükleri bulmakta zorlanıyorum. İstediğim gibi içimi dökmeye kalkışacak olsam, bu kısa süreye sığmayacağını biliyorum. Söyleyeceğim sözlerin yetersiz kalacağını bildiğim için, sözcüklerin gerisindeki anlamları da yorumlamanızı bekliyorum sizden. Size söz veriyorum, dediklerinizi eksiksiz olarak yerine getireceğim. Böylece, bana vereceğiniz paha biçilmez ödül karşısında duyduğum sonsuz teşekkür borcumu da gerektiği gibi ödemiş olacağım. Şimdilik bu kadar.

Tanrı her isteğinizi yerine getirsin, güzelliğinize güzellikler katsın. Tanrı'ya emanet olun."

Konuşma boyunca kadının ağzından tek sözcük çıkmamıştı. Zima ayağa kalktı, şövalyeye doğru yürüdü. Zima'nın yerinden kalktığını gören şövalye de, ona doğru bir iki adım attı, gülerek:

"Nasıl, sözümü tuttum değil mi?" dedi.

"Hayır tutmadınız, diye karşılık verdi Zima. Beni karınızla konuşturmaya söz vermiştiniz, oysa mermerden bir heykel karşısında konuşmak zorunda bıraktınız."

Bu yanıttan şövalye çok hoşlanmıştı. Karısına zaten var olan güveni, bir kez daha pekişmişti.

"Atını alıyorum değil mi?" diye sordu.

"Alın messer" yanıtını verdi Zima. "Bana tanıdığınız haktan böyle bir sonuç çıkacağını bilseydim, atı hiçbir şey istemeden verirdim size. Tanrı biliyor ya, siz atı satın aldınız ama, ben bir şey satmadım size."

Şövalye kahkahalarla güldü bu sözlere. Birkaç gün sonra da ata binip, görevine başlamak üzere Melano yolunu tuttu.

Kadın evde yalnız kalınca Zima'nın sözlerini, beslediği sevgiyi, bu sevgi uğruna bağışladığı atı düşündü. Zima'yı sık sık evin önünden geçerken görüyordu. "Ne yapmalı acaba? diye sordu kendi kendine. Gençliğim akıp gitsin mi böyle? Kocam Melano'ya gitti, altı ay sonra geri gelecek. Ne zaman giderecek bu boşluğu? Yaşlandığımda mı? Üstelik Zima gibi biri, kimbilir ne zaman bir daha karşıma çıkar. Yalnızım, çekineceğim hiç kimse yok. Karşıma çıkan bu fırsatı niye değerlendirmeyeyim? Kimsenin ruhu bile duymaz. Duyulsa bile, eli kolu bağlı oturmanın pişmanlığı yerine, istediğimi yapmış olmanın pişmanlığını duyarım."

Böyle düşündükten sonra, bir gün Zima'nın dediği gibi bahçeye bakan pencereye iki havlu astı. Havluları görünce,

dünyalar Zima'nın oldu. O gece, kimseye görünmeden kadının bahçe kapısına gitti. Kapı açıktı. Bahçeyi geçip evin kapısından girince, kadını bekler buldu. Zima'yı görünce yerinden fırlayıp büyük bir sevinçle karşıladı onu. Zima kadını kollarının arasına alıp, belki yüz bin kez öptü ve peşinden merdivenleri çıktı. Hiç oyalanmadan yatağa girdiler ve sevişmenin benzersiz tatlarını tattılar. Bu ilk buluşmanın arkası geldi. Messer Francesco Melano'da iken de, döndükten sonra da Zima sık sık kadını görmeye gitti, o da kadın da büyük mutluluklara eriştiler bu buluşmalarda.

VI

*Ricciardo Minùtolo, Filippello Sighinolfo'nun karısını sever. Kocasını kıskanan kadın, Ricciardo'nun sözüne kanıp ertesi gün, kocasıyla Ricciardo'nun karısının buluşacaklarını sandığı hamama gider. Kocasıyla birlikte olduğunu sanarak Ricciardo'nun koynuna girer.**

Elissa'nın söyleyecek sözü kalmamıştı artık. Kraliçe, Zima'nın kurnazlığını övdükten sonra, sıranın Fiammetta'ya geldiğini bildirdi. Fiametta güleç bir yüzle "Başüstüne, madonna" diyerek söze başladı:

Gerçi kentimiz zengin kaynaklara sahip, kentimizle ilgili bir sürü öykü var ama, Elissa'nın yaptığı gibi, arada başka yörelerde geçen olayları anlatmanın da doğru olacağını düşünüyorum. Bu nedenle, gönlünün sesine kulak vermeyen Na-

* La Fontaine bu öyküden esinlenerek bir masal yazmıştır.

polili bir kadının, nasıl kendisine gönül veren erkeğin oyununa gelerek sevdanın daha çiçeklerini görmeden meyvesini tattığını anlatacağım. Bu öykü hem düşünüp taşınmadan davranmanın sakıncalarını gösterecek, hem de eğlendirecek sizi.

Napoli çok eski bir kent olmanın yanı sıra, İtalya'nın belki de eğlenceye en düşkün kentidir. Bir ara bu kentte Ricciardo Minùtolo* adında hem soylu hem çok varlıklı bir genç

yaşıyordu. Genç ve güzel bir karısı vardı ama, gönlü bir başka kadındaydı. Herkesin Napoli'nin en güzel kadını olduğunu kabul ettiği bu kadının adı Catella idi ve kocası Filippello Sighinolfo'nun soylulukta Ricciardo'dan geri kalır yanı yoktu. Üstelik adam karısını deli gibi seviyordu, kadın ise son derecede dürüsttü.

Catella'ya gönlünü kaptıran Ricciardo Minùtolo bir ka-

* Minùtolo ve Sighinolfo aileleri, Napoli'nin ünlü aileleridir.

dının gönlünü çelebilecek her şeyi yapmış, ama hiçbir başarı elde edemeyince büyük bir umutsuzluğa kapılmıştı. Bu sevgiyi yüreğinden silip atamadığı için yaşamdan hiçbir tat almıyor, ama canına da kıyamıyordu.

İçi böyle duygularla dolu olduğu o günlerde, kadın akrabaları bu sevdadan vazgeçmesini önerdiler. Akıntıya kürek çekiyordu, çünkü Catella'nın gözü Filippello'dan başkasını görmüyor, üstelik kocasını uçan kuştan kıskanıyordu. Bu sözler Ricciardo'nun yüreğinde bir umut uyandırmıştı. Kadının kıskançlığı, isteğinin gerçekleşmesine yardımcı olabilirdi. Catella'dan gönlü geçmiş de, bir başka soylu kadını seviyormuş gibi davranmaya başladı. Catella için düzenlediği at yarışlarını, cirit oyunlarını, benzeri gösterileri artık bu kadın için düzenliyordu. Çok geçmeden Napoli'de herkes, Catella'dan gönlünün geçtiğini, bir başka kadını sevdiğini öğrenmişti. Öyle inandırıcı davranıyordu ki, herkes gibi Catella da inanmıştı buna. Öyle ki, kendisine beslediği duyguları bildiği için araya koyduğu mesafeyi kaldırmış, sokakta karşılaşacak olursa her komşusuyla yaptığı gibi, onunla da selamlaşmaya başlamıştı.

Çok geçmeden yaz gelince, kadınlı erkekli Napolililer, her zaman yaptıkları gibi deniz kıyısına akın etmeye, öğle, akşam yemeklerini deniz kıyısında yemeye başladılar. Catella'nın arkadaşlarıyla birlikte deniz kıyısına gittiğini öğrenen Ricciardo da, arkadaşlarını alarak kıyıya gitti. Catella'nın arkadaşları kendilerine katılmasını isteyince, Ricciardo önce nazlandı. Sonra yanlarına gitti. Catella da, öteki kadınlar da, yeni sevgilisini dillerine dolayıp Ricciardo'ya takılmaya başladılar. O, yüreğindeki yangının nasıl güçlü olduğunu anlattıkça, kadınlar şakanın derecesini arttırdılar.

Böylece saatler geçti, kadınların herbiri bir yana dağıldı deniz kıyısında hep yapıldığı gibi. Ricciardo'nun yanında kal-

mış olan üç beş kişiden biri de Catella idi. Ricciardo kadına, Filippello'nun bir kadına ilgi duyduğunu sezdiren sözler söyledi. Catella'nın kıskançlık damarı kabardı hemen. Ricciardo'nun ne demek istediğini öğrenmek isteğiyle yanmaya başladı. Bir süre, kendini dizginlemeye çalıştı, ama başaramadı. Ricciardo'dan, sevdiği kadının başı için, kocasıyla ilgili olarak söylediği sözlere açıklık getirmesini istedi. Ricciardo, şunları dedi:

"Öyle birinin başı adına dediniz ki, isteğinizi karşılıksız bırakamam. Her şeyi anlatacağım, ama bir koşulla. Dediklerimin doğruluğunu kendi gözlerinizle görmeden önce, kocanıza da, bir başkasına da hiçbir şey söylemeyeceksiniz. İstediğiniz zaman, her şeyi gösteririm size."

Kadın Ricciardo'nun dediklerini kabul etti, kimseye bir şey söylemeyeceği konusunda ant içti. Konuştuklarını başkalarının duymaması için bir köşeye çekildiler. Ricciardo anlatmaya başladı:

"Sizi eskisi gibi sevsem, canınızı sıkacağını bildiğim bir şeyi anlatmayı göze alamazdım. Ama sevgim artık gerilerde kaldığı için, gerçekleri olduğu gibi öğrenmenizde bir sakınca görmüyorum. Size beslediğim sevgiyi Filippello sezdi mi, sizin beni sevebileceğinizi aklından geçirdi mi hiç? Bilemiyorum. Bildiğim, bana karşı hiçbir tepki göstermediği. Belki de, beni kuşkulandırmamak için aradan biraz zaman geçmesini bekledi. Nitekim, benim kendisine oynadığımı sandığı oyunu, o şimdi bana oynamaya hazırlanıyor, anlayacağınız karımı elde etmeye çalışıyor. Karım her şeyi anlattı bana. Kocanızın gizlice gönderdiği mektuplara verdiği yanıtları ben yazdırdım. Daha bu sabah buraya gelmeden önce, bir de baktım ki kadının biri karımın kulağına birşeyler fısıldıyor. Dediklerini sezmiştim. Karımı çağırıp, kadının ne dediğini sordum. Karım: 'Filippello göndermiş. Mektuplarına karşılık verdirtip, umut-

landırdın adamı, şimdi büsbütün üstüme varıyor. Niyetimi öğrenmek istiyormuş. İstersem kimseye görünmeden bir hamamda buluşabilirmişiz. Buluşmak istiyormuş benimle. Başıma bu derdi niye sardığını bilemiyorum. Sen karışmasaydın ona öyle bir ders verirdim ki, bir daha dönüp yüzüme bakamazdı.' Karımın sözleri üzerine Filippello'nun çok ileri gittiğini anlayıp, durumu size duyurmaya karar verdim. Beni az kalsın canımdan edecek olan bağlılığınıza, kocanızın verdiği değeri öğrenmenizi istedim. Bunların dedikodu olmadığını anlamanız, gerçeği kendi gözlerinizle görebilmeniz için de, karıma yarın saat üçte, herkes öğle uykusunu uyurken hamamda buluşmayı kabul ettiği yanıtını vermesini söyledim. Aracı kadın güle oynaya çıkıp gitti. Karımı oraya göndereceğimi sanmıyorsunuzdur elbette. Sizin yerinizde olsam hamama gider, beklediği kadının yerine Filippello'nun karşısına ben çıkardım. Onunla birlikte olduktan sonra da, kime sahip olduğunu açıklar, dersini verirdim. Böylece hem onu utandırmış, hem de ikimizin de öcünü almış olurdum."

Bu sözler üzerine Catella, karşısındaki kişinin kimliğini, başvurabileceği hileleri dikkate almadan, her kıskanç gibi söylenenlere inandı ve duyduklarıyla kimi olaylar arasında bağlantılar kurmaya başladı. Büyük bir öfkeye kapılarak, hamama gideceğini, bunun bir zorluğu olmadığını söyledi. Kocası gelecek olursa, öyle bir yerin dibine geçirecekti ki onu, bir kadın gördüğünde hemen aklına o günün anısı gelecekti.

Ricciardo bu yanıta çok sevindi. Her şey istediği gibi gelişiyordu. Söylediği başka sözlerle kadını büsbütün kışkırtıp, duyduklarına iyice inanmasını sağladı. Bir de, kadından bu konuşmadan kimseye söz etmemesini istedi, kadın da söz verdi.

Ertesi sabah Ricciardo gidip, Catella'ya sözünü ettiği hamamı işleten kadını buldu. Ne yapmak istediğini anlatıp elinden gelen yardımı esirgememesini istedi. Ricciardo'nun

çok iyiliğini görmüş olan kadın istenileni kabul etti ve ne yapacağını, ne diyeceğini öğrendi. Hamamın içinde, penceresi olmadığı için neredeyse göz gözü görmeyen bir oda vardı. Ricciardo'nun isteği üzerine kadın bu odaya elindeki yatakların en iyisini getirip serdi. Ricciardo karnını doyurduktan sonra, bu yatağa girip Catella'yı beklemeye başladı.

Ricciardo'nun dediklerini dinleyip, duyduklarına gereğinden fazla değer veren Catella, akşam evine öfke içinde dönmüştü. Rastlantı bu ya, o akşam Filippello da, kimbilir niye eve suratı asık döndü ve hiç yapmadığı bir şeyi yaptı, karısının gönlünü almadı. Kadının kuşkuları daha da arttı, içinden: "Belli ki, aklı yarın tadını tadacağı o kadında, ama avucunu yalayacak" dedi. Bu düşünce gece boyunca beynini kemirdi, ertesi gün karşılaştıklarında kocasına söyleyeceği sözleri tasarladı hep. Ertesi gün üçte, yanına hizmetçisini alıp, verdiği karar uyarınca Ricciardo'nun söylediği hamama gitti. Hamamcı kadını buldu, Filippello'nun o gün gelip gelmediğini sordu. Ricciardo'nun dediği gibi davranan kadın:

"Onunla konuşmaya gelecek kadın, yoksa siz misiniz?" diye sordu.

"Evet benim" yanıtını verdi Catella.

"Öyleyse, buyurun girin" dedi kadın.

Gelmemiş olmasını dileyerek kocasını arayan Catella, kadının peşinden Ricciardo'nun bulunduğu odaya gitti, içeri girip kapıyı kapattı. Ricciardo, kadının geldiğini görünce ayağa kalktı, kollarının arasına aldı onu ve alçak sesle:

"Hoş geldin, canımın içi" dedi.

Catella bir başka kadın olduğunu belli edebilmek amacıyla kollarını boynuna doladı erkeğin, dudaklarını uzattı ve konuşup da kendini ele vermemek için tek söz söylemeden sarıldı ona. Oda zifiri karanlıktı, zaman da geçse gözler karan-

lığa alışıp bir şey seçemiyordu; iki taraf da hoşnuttu bundan. Ricciardo kadını yatağa götürdü, tanınmamak için o da konuşmuyordu. Birbirlerine sarılıp uzun uzadıya zevkler tattılar ikisi de. Sonunda, Catella içinde kabaran öfkeyi dışa vurmak zamanının geldiğine karar verdi. Sert bir sesle şunları dedi:

"Kadın doğmak talihsiz olmak demekmiş meğer, boş yere sevmişiz hepimiz kocalarımızı. Sekiz yıldır canımdan fazla sevdim seni. Ama şimdi bir başka kadın için yanıp tutuştuğun herkesin dilinde. Ne alçak, ne rezil adammışsın. Kiminle birlikte olduğunu sanıyorsun? Gönlün bir başkasındayken, sever gibi yapıp, kandırdığın öz karınla birlikte oldun. Namussuz, hain adam, Ricciardo'nun karısı değilim ben, Catella'yım. Sesimi tanımadın mı? Catella'yım ben. Ayıbını yüzüne vurabilmek için dolmasını beklediğim süre bin yıl gibi geldi bana. Ne iğrenç, ne alçak bir köpekmişsin meğer. Yıllarca kimi sevdiğime bakın. Kollarının arasındaki kadını bir başkası sanıp, şu kısacık sürede, uzun uzadıya bir arada olduğumuz zamanlardan daha çok öptü, sevdi beni. Seni satılmış seni. Evdeki uyuşukluğunu, pısırıklığını, gevşekliğini bırakıp, aslan kesildin bugün. Tanrıya şükürler olsun ki, yabancı bir tarlayı değil yine kendi tarlanı suladın. Dün gece bana niye elini sürmediğin şimdi anlaşıldı; meğer malı başka yere boşaltmak, er meydanına güçlü kuvvetli çıkmak istiyormuşsun. Bereket uyanık davrandım da, Tanrı'nın izniyle su kendi yatağına aktı yine. Bir şey demeyecek misin, alçak adam? Sesimi duyunca dilin mi tutuldu? Bilmiyorum, parmaklarımla gözlerini oymak için daha ne bekliyorum. Kimsenin bir şeyden haberi olmayacağını, saman altından su yürütebileceğini sanıyordun, değil mi? Olmadı görüyorsun ki. Peşine taktığım av köpekleri, ummadığın gibi çıktı."

Ricciardo büyük bir sevinçle dinliyordu bu sözleri. Hiçbir karşılık vermeden kadını sımsıkı göğsünde bastırıyor, du-

daklarını emiyor, her bir yanını okşuyordu. Catella sözlerini şöyle sürdürdü:

"Şimdi okşayıp severek gönlümü alacağını, kendini bağışlatacağını sanıyorsun değil mi? Öyle san, sen. Hısım akrabanın, konu komşunun, eşin dostun önünde seni rezil etmeden, öfkemi dindiremezsin. Söylesene alçak herif, Ricciardo Minùtolo'nun karısı kadar güzel değil miyim ben? Onun gibi alımlı değil miyim? Söylesene köpek herif. Benden fazla nesi var onun? Dokunma artık bana, ne yapacaksan yaptın, fırla onun yanına git. Kim olduğumu öğrendikten sonra, zaten canın bir şey istemez. İstese bile avucunu yalarsın artık. Ne aptallık ettim de, beni canı gibi seven Ricciardo'ya küçücük bir ilgi bile göstermedim. Göstersem ne olurdu sanki? Sen onun karısıyla birlikte olmak için buraya geldin, birlikte olduğunu da sandın. Ben de onunla yatarsam ne diyebilirsin bana?"

Kadın bu sözlerle içini dökmüş, pişmanlığını açığa vurmuştu. Ricciardo, oyunu sürdürmenin tatsız sonuçlara yol açabileceğini düşündü. Kim olduğunu söylemeye, gerçeği açıklamaya karar verdi. Kadını kollarının arasına aldı, sıyrılmasına izin vermeyecek biçimde sıktı.

"Sevgilim, canımın içi" dedi, "sıkmayın canınızı. Sizi severek elde edemediğimi, sevgiyle hileyi birleştirerek elde ettim. Ricciardo'yum ben."

Ricciardo'nun sesini tanıyan Catella, kendini hemen yataktan aşağıya atmak istedi, ama atamadı. Bağırmak isteyince Ricciardo eliyle ağzını kapattı ve:

"Madonna" dedi, "ömrünüzün sonuna dek bağıracak olsanız bir işe yaramaz, çünkü olan oldu bir kez. Bağırır, ya da olanı bir başka biçimde duyuracak olursanız, iki sonuca yol açmış olursunuz. İlkin hiç istemediğiniz bir şey olur, onurunuz, namusunuz lekelenir. Sizi kandırarak buraya gelmenizi sağladığımı öne sürerseniz, ben de karşı çıkar, tersini söyle-

rim. Verdiğim parayı, armağanları yeterli bulmadığınız için gürültü çıkarttığınızı öne sürerim. İnsanların doğrudan çok yalana inanmak eğiliminde olduklarını siz de bilirsiniz. Size değil bana inanırlar. İkincisi, kocanızla benim aramda büyük bir düşmanlık doğar. Sonuçta ya o beni öldürür, ya da ben onu öldürürüm. Bunu isteyeceğinizi hiç sanmıyorum. Canımın içi, vazgeçin bu işten, kendinizi rezil, kocanızla beni kanlı bıçaklı etmeyin. Böyle bir oyuna gelen ne ilk kadınsınız, ne de son kadın olacaksınız. Kaldı ki, ben bu oyuna namusunuza göz diktiğim için değil, sizi çok sevdiğim için başvurdum. Sizi hep seveceğim, hep yanınızda olacağım. Kaç zamandır neyim var neyim yoksa size adadım, bundan böyle de her şeyim sizin olacak. Her konuda akılcı davrandığınızı biliyorum. Umarım bu konuda da öyle davranırsınız."

Ricciardo bunları söylerken Catella hüngür hüngür ağlıyordu. Büyük bir öfke, büyük bir pişmanlık duysa da, Ricciardo'nun dedikleri yabana atılır gibi değildi. Onun istediği gibi davranabilirdi.

"Ricciardo" dedi, "bana oynadığın oyuna, sürdüğün lekeye katlanma gücünü yüce Tanrı'nın desteğiyle bulmaya çalışacağım. Saflığımın, kıskançlığımın beni sürüklediği bu odada, artık bağırmanın bir yararı yok. Ama şunu aklından çıkartma, bana oynadığın oyuna, bir karşılık vermedikçe içim rahat etmeyecek. Bırak da gideyim artık, isteğine kavuştun, bana sahip oldun, üzülmemden zevk aldın. Gitmem gerek artık, ne olursun bırak."

Ricciardo kadının içinin allak bullak olduğunu anlamıştı. Durulup sakinleşmeden gitmesine izin veremezdi. Güzel sözler söyleyerek, yalvarıp yakararak kadını yumuşattı, kendisini bağışlamasını sağladı. Bunun üzerine aynı istek uyandı ikisinin de içinde, yeniden büyük zevkler tattılar. Bu arada kadın, sevgilisiyle öpüşürken kocasından aldığı tadın kat kat

üstünde bir tat aldığını anladı, sert tutumunu bir yana bırakıp Ricciardo'ya sımsıcak bir sevgiyle bağlandı. O günden sonra da, kimseye sezdirmeden buluşup sık sık sevişmenin tadını çıkardılar. Tanrı kimseyi bu tattan yoksun bırakmasın.

VII

*Sevgilisiyle arası açıldığı için Floransa'dan uzaklaşan Tedaldo, bir süre sonra geri gelir. Kadınla konuşup hatasını kabul ettirir ona. Tedaldo'yu öldürmekle suçlanan kadının kocasını ölümden kurtarıp, kendi kardeşleriyle barıştırır. Kimseye sezdirmeden sevgilisiyle gönül eğlendirmeyi sürdürür.**

Fiammetta susar susmaz övgülere boğuldu. Kraliçe, vakit geçirmeden, sıranın Emilia'ya geldiğini söyledi. Emilia, anlatmaya başladı:

Son iki öyküyü anlatan arkadaşlarım başka yörelere uzandılar ama, ben yine bizim buralara dönüp, bir hemşerimizin eski sevgilisine nasıl kavuştuğunu anlatacağım.

Tedaldo degli Elisei** adında Floransalı soylu bir genç, Aldobrandino Palermini'nin karısı Ermellina'ya tutulmuş, kadın da duygularını karşılıksız bırakmamıştı. Ama mutlulukları göze gelmiş olmalıydı ki, uzun süre Tedaldo'dan sevgisini esirgemeyen kadın, günün birinde durup dururken onunla ilişkisini kesti. Ara bulmaya gelen kadınlarla görüşmediği gibi, onunla da karşılaşmamaya özen gösterdi. Tedaldo büyük

---

* Neredeyse bir polis romanı özellikleri taşıyan bu öykü din adamlarını da sert bir biçimde eleştiriyor.

** Elisei ve Palermini aileleri Floransa'nın en eski ailelerindendir.

bir üzüntüye kapılmıştı. Duygularını herkesten gizlediği için, üzüntüsünün nedenini hiç kimse bilmiyordu.

Hiçbir kusuru olmaksızın sona eren bu ilişkiyi canlandırmak için elinden geleni yaptı, ama çabaları boşa gitti. Mutluluğunu yıkan kadın, üzüntüsünü görüp de sevinmesin diye oralardan uzaklaşmaya karar verdi. Parasını pulunu topladı, her şeyi bilen bir arkadaşı dışında, eşine dostuna, akrabalarına bir şey demeden yola çıkıp Ancona'ya gitti. Adını da değiştirmiş, Filippo di San Lodeccio yapmıştı. Burada varlıklı bir tacirle tanışıp, gemisinde iş buldu, gemiyle Kıbrıs'a gitti. Tacir çalışmasını, davranışlarını öyle beğenmişti ki, dolgun bir ücret vermekle yetinmeyip işine ortak etti onu, tek başına yapması için de bir sürü iş verdi. Büyük bir istekle, özenle işine sarılan Tedaldo, birkaç yıl içinde varlıklı, ünlü bir tacir oldu. O acımasız kadın aklından hiç çıkmasa, yine onu sevse, bir an önce onu görebilmek istese de, tam yedi yıl boyunca dişini sıktı. Ama bir gün Kıbrıs'ta kulağına bir şarkı çalındı. Kendi yazdığı bu şarkı sevgilisine duygularını, bağlılığını dile

getiriyordu. İçi, onu görmek isteğiyle kavrulmaya başladı. Sevgilisi onu unutmuş olamazdı. Floransa'ya dönmeye karar verdi. İşlerini ayarlayıp, yanında tek bir uşakla Ancona'ya gitti. Eşyaları gelince, ortağının Floransa'daki bir arkadaşına gönderdi. İsa'nın mezarını ziyaretten dönen hacıların kılığına girip, uşağıyla birlikte, haçdan dönen bir kervanın peşine takıldı. Floransa'ya varınca, sevgilisinin evinin yakınlarında, iki kardeşin işlettiği bir hana indi. İlk işi, sevgilisini görebilmek umuduyla, evinin önünden geçmek oldu. Ama evin pencereleri, kapıları kapalıydı. Kadının ölmüş ya da taşınmış olabileceğini düşündü. Büyük bir sıkıntı çöktü içine. Kardeşlerinin evine gitti bunun üzerine, dört kardeşi de kapıdaydı, kara giysiler giymişlerdi. Meraklandı. Üstü başı da, görünüşü de öyle değişmişti ki, kimsenin kendisini tanıması söz konusu olamazdı. Hiç çekinmeden bir ayakkabıcıya sokulup, bu delikanlıların niye yas giysileri giymiş olduklarını sordu. Ayakkabıcı, şu karşılığı verdi:

"Tedaldo adında bir kardeşleri vardı, çoktandır ortalıkta görünmüyordu, on beş gün önce öldürüldü. Onun yasını tutuyorlar. Aldobrandino Palermini diye birinin öldürdüğünü kanıtlamışlar mahkemede. Hapiste şimdi. Sözde, Tedaldo bu adamın karısını seviyormuş, onunla buluşmak için gizlice geri dönmüş"

Kendisine böylesine benzeyen bir başkasının var olmasına Tedaldo şaşmış, Aldobrandino'nun başına gelenlere üzülmüştü. Kadının ise bir şeyinin olmadığını, yaşadığını öğrenmişti.

Artık gece bastırmıştı. Kafası karmakarışık hana döndü. Uşağıyla birlikte yemek yedikten sonra, en üst kattaki odasına çıkıp yattı. Ama belki kafasından çıkmayan düşüncelerin, belki yatağın sertliğinin, belki de akşam yemeğinin yetersizliğinin etkisiyle bir türlü gözüne uyku girmedi. Gece yarısına doğru, damdan hana birilerinin girdiği izlenimine kapıldı.

Kapıdaki bir delikten de içeriye ışık sızıyordu. Usulca deliğe gidip ne olup bittiğine baktı. Genç, oldukça güzel bir kadın elinde ışık tutuyor, damdan inen üç erkek de ona doğru gidiyordu. Merhabalaştıktan sonra adamlardan biri kadına:

"Tanrıya şükürler olsun, korkacak bir şey kalmadı artık" dedi. "Kardeşleri, Tedaldo'yu Aldobrandino Palermini'nin öldürdüğünü kanıtladılar. Adam suçunu kabul etti, karar da çıktı ama, yine de ağzımızı sıkı tutalım. Bizim öldürdüğümüz duyulursa Aldobrandino'nun başına gelen, bizim de başımıza gelir."

Kadın bu habere çok sevindi. Yatmak için hep birlikte aşağıya indiler. Konuşulanları duyan Tedaldo'nun kafası karışmıştı. İnsanlar ne kolay yanılıyorlardı. Kardeşleri, kendisinin yerine bir başkasını toprağa verip, ardından gözyaşı dökmüşlerdi. Sonra, suçsuz bir insan suçlu sayılmış, yalancı tanıklar aracılığıyla ölüm cezasına çarptırılmıştı. Yasaların katılığına, yargıçların kararına ne demeliydi? Gerçeği ortaya çıkarttıklarını, hakkın ve Tanrı'nın temsilcisi olduklarını öne süren yargıçlar, işkenceyle insanları konuşturunca haksızlığın, iblisin temsilcileri olmuyorlar mıydı?

Tedaldo, Aldobrandino için ne yapabileceğini düşünmeye başladı. Sabah olunca kalktı, uygun bir saatte, uşağını handa bırakıp sevgilisinin evine gitti. Kapıyı açık buldu. İçeri girince, sevgilisinin toprak döşemeli küçük bir odada olduğunu gördü. Yere oturmuş hüngür hüngür ağlıyordu. Heyecandan Tedaldo'nun da gözleri nemlendi. Kadının yanına yaklaştı:

"Üzülmeyin madonna" dedi, "yakında her şey düzelecek."

Bu sözleri duyan kadın başını kaldırdı, yine ağlayarak:

"Yabancıya benziyorsun sen" dedi. "Neye üzüldüğümü, derdimin çaresinin ne olduğunu nereden bilebilirsin ki?"

"Madonna, Costantinopoli'den geliyorum ben. Yeni geldim, gözyaşlarınızı kahkahaya dönüştürmeye, kocanızı ölümden kurtarmaya geldim, Tanrı adına."

"Costantinopoli'den yeni geldinse kocamla benim kim olduğumuzu nereden bilebilirsin?"

Tedaldo, Aldobrandino'nun başına gelenleri bir bir saydı. Kadının kim olduğunu, ne zaman evlendiğini söyledi, bildiği başka ayrıntıları da ekledi. Kadın şaşırmıştı. Karşısında bir peygamber vardı sanki. Adamın ayaklarına kapandı, Aldobrandino'yu kurtaracaksa Tanrı adına elini çabuk tutmasını, fazla zaman kalmadığını söyledi. Tedaldo, bir ermiş havasıyla:

"Ayağa kalkın ve artık ağlamayın, madonna" dedi. "Söyleyeceklerimi can kulağıyla dinleyin, kimseye de aktarmayın. Yüce Tanrı'nın esini, çekmekte olduğunuz acıların, daha önce işlemiş olduğunuz bir günahın kefareti olduğunu gösteriyor. Yüce Tanrı günahlarınızın bir bölümünden arındırıyor sizi böylece. Ama bütün günahlarınızdan arınmanızı istiyor. Böyle yapmayacak olursanız, başınıza daha büyük dertler açılabilir."

"Messere, bir sürü günah işlemişimdir. Yüce Tanrı'nın önce hangisinin kefaretini ödememi istediğini nasıl bilebilirim. Siz biliyorsanız söyleyin, elimden ne geliyorsa yaparım kefaretimi ödemek için."

"Madonna, hangi günah olduğunu biliyorum. Ama siz söylerseniz daha doğru olur, pişmanlık getirmiş olursunuz. Neyse, konumuza gelelim. Söyleyin bakayım, hiç sevgiliniz oldu mu?"

Bu soru kadının şaşırıp, iç çekmesine yol açtı. Gerçi Tedaldo yerine gömülen adam öldürüldüğünde, Tedaldo'nun bu sırrını bilen arkadaşı ağzından birşeyler kaçırmıştı ama, yine de bu olayı kimsenin bilmediğini sanıyordu.

"Yüce Tanrı size insanların sırlarını açıkladığına göre, ben de hiçbir şey saklamayacağım" dedi. "Kocamın öldürdüğü öne sürülen o bahtsız genci, çok sevmiştim gençliğimde. Ardından döktüğüm gözyaşları nedensiz değildi, çünkü gurbete gitmeden önce çok sert, çok katı davranmıştım ona. Aradan geçen yıllar da, ölümü de, kalbimdeki yerini değiştirmedi."

"Siz ölen genci sevmediniz ki" dedi Tedaldo. "Sizin sevdiğiniz Tedaldo Elisei. Söyler misiniz bana, niye kızdınız ona? Sizi kıracak bir şey mi yaptı?"

Kadın şu karşılığı verdi:

"Hiçbir şey yapmadı. Küskünlüğe, günah çıkartmaya gittiğim pis bir papaz neden oldu. Tedaldo'yu sevdiğimi, aramızdaki ilişkiyi anlatınca, öyle bir kıyamet koparttı ki, aklıma geldikçe hâlâ korkudan titriyorum. Bu ilişkiyi kesmezsem, iblisin eline düşeceğimi, cehennemin yedi kat dibinde cayır cayır yanacağımı söyledi. Büyük bir korkuya kapılarak, onunla ilişkimi kestim. Dayanamaz, kararımdan dönerim korkusuyla mektuplarını, aracılarını geri çevirdim. Umutsuzluğa kapılacak yerde biraz dayanabilseydi, onun mum gibi eridiğini gördükçe, ben de yumuşardım, en azından şimdi böyle düşünüyorum, çünkü dünyada kimseyi onun gibi sevmemiştim."

Bunun üzerine Tedaldo şunları dedi:

"Madonna, başınıza gelenlere yol açan, işte bu günah. Tedaldo'nun size karşı zor kullanmadığını biliyorum. Onu isteyerek, ondan hoşlandığınız için sevmişsiniz. Çağırdığınız için size gelmiş, o da. Sözlerinizle, davranışlarınızla onu öyle bağlamışsınız ki kendinize, sevgisi bin kat artmış. Bu konuda hiçbir kuşkum yok. Peki durum böyleyken, ilişkinizi birden niye kestiniz? Her şeyi baştan düşünmeniz, yaptığınız iş yanlışsa baştan girişmemeniz gerekirdi. O sizin olduğu gibi, siz de onun olmuştunuz artık. O size bağlanmasaydı, istediğiniz gibi

davranabilirdiniz; ama onu kendinize bağladıktan sonra, onayı olmaksızın, elinden varlığınızı çekip almanıza, hırsızlık denir.

Papaz olduğumu anlamışsınızdır, papazların iç yüzünü iyi bilirim. Sizinle açık açık konuşmamın nedeni, papazları iyi tanımanızı, yaptığınız hatayı anlamanızı isteyişim, bu hakkı kendimde görmem. Eskiden saygıdeğer, bilge papazlar varmış. Bugün kendilerine bu adı yakıştıranların, papaz olduklarını söyleyenlerin, cüppelerinden başka bir ilgileri yok papazlıkla. Kaldı ki cüppeleri bile değişik. Tarikatları kuranlar, dünya nimetlerine sırt çevirdiklerini belirtmek için, kaba kumaşlardan yapılmış daracık cüppeler giyerlerdi. Şimdikilerin cüppeleri ise en parlak, en gösterişli kumaşlardan yapılıyor, içleri astarlanıyor, ölçüsü bol tutuluyor, papanın giysileri örnek alınıyor. Bunları sırtlarına geçiren papazlar kiliselerde, alanlarda görmemişler gibi, şişine şişine dolaşıyorlar utanmadan. Balıkçının ırmağa attığı her kepçeye bol balık gelmesini istemesi gibi, bunlar da geniş cüppelerinin altına sürüyle softa, sürüyle dul kadın, sürüyle kadınlı erkekli salak takılsın istiyorlar. İşleri güçleri bu. Daha doğrusunu söylemek gerekirse, bu adamlar cüppeyi değil, yalnızca rengini taşıyorlar sırtlarında. Eski papazlar insanların mutluluğunu düşünürlerdi, bunların kadınla paradan başka bir şey düşündüğü yok. Bütün yaptıkları yalanla dolanla geri zekâlıları korkutmak, ayinlere katılır, kiliseye bağışta bulunurlarsa günahlarının silineceğine inandırmak. Kendilerini Tanrı'ya adadıklarından değil, tembel oldukları, zorluklardan kaçmak istedikleri için papazlığa sığınıyorlar. Biliyorlar ki, insanlar ölmüşlerinin ruhlarına dua edilmesi için ekmek de getireceklerdir, şarap da, başka şey de. Gerçi dua etmek, sadaka vermek günahları bağışlatır, ama bunları yapanlar, yaptıklarından kimlerin yararlandığını görselerdi, hiç kuşkum yok ya vazgeçerlerdi dav-

ranışlarından, ya da domuzlara verirlerdi verdiklerini. Papazlar, varlıklı insan sayısı azaldıkça daha rahat edeceklerini bildiklerinden, her yola başvurup etrafa korku salarak insanları malsız mülksüz bırakmaya çaba harcarlar. Hovardalığı kötülerler ki, erkekler aradan çıksın da kadınlar kendilerine kalsın. Tefeciliği, başkasının sırtından para kazanmayı günah sayarlar. Bu paralar kiliseye verilsin de, daha süslü giysiler giyelim, piskopos kardinal rütbeleri satın alalım diye düşünürler. Bu uygunsuzluklar yüzlerine vurulunca da 'Siz bizim yaptığımıza değil, dediğimize bakın' karşılığını vererek, sorumluluktan kurtulduklarını sanırlar. Koyunların çobandan daha güçlü olmasını isterler. Üstelik insanların çoğunun 'bizim dediğimizi yapın' önerisinin gerçek anlamını kavramadıklarını bilirler. Bugünün papazları bakın neyin yapılmasını isterler. Keselerini parayla doldurmanızı, her sırrınızı kendilerine açmanızı, isteklerinize gem vurmanızı, sabırlı olmanızı, küfürleri sineye çekmenizi, kötü söz etmemenizi isterler. İyi, doğru, yerinde isteklerdir bunlar. Peki niye önerirler bunları? Gemilerini yürütebilmek için. Para olmazsa, yan gelip yatabilirler mi? Siz paranızı har vurup harman savurursanız, papazların bir eli yağda bir eli balda olmaz. Siz kadınlarla düşüp kalkarsanız, papazlara kadın kalmaz. Siz sabırlı, bağışlayıcı olmazsanız, papazlar evinizin içine sızıp huzursuzluk saçamazlar. Bilmem daha sayıp dökmeme gerek var mı? Zaten kafası çalışan birini bulduklarında, kendi ağızlarıyla söylüyorlar işledikleri suçları. Dünyadan el etek çekemiyorlarsa, ne demeye manastırlara kapanıyorlar? İnsanların arasına karışmak istiyorlarsa, niye İncil'in 'İsa yapmaya, öğretmeye başladı' cümlesini örnek almıyorlar kendilerine. Önce kendileri örnek olsunlar, sonra başkalarına akıl vermeye kalkışsınlar. Kürsüde ver yansın eden öyle papazlar biliyorum ki, yalnız aile kadınlarının değil, rahibelerin bile peşinde koşarlar. Bunları mı örnek ala-

cağız kendimize? Elbette herkes istediği gibi davranabilir. Ama yaptığının eğriliğini doğruluğunu Tanrı bilir ancak.

Papaz, evlilik birliğini bozmanın büyük bir günah olduğunu söyleyerek kınamış sizi. Peki ama bir erkeğin elindekini almak, onu öldürmek ya da yollara düşürmek de günah değil mi? Herkes evet yanıtını verir bu soruya. Erkek kadın ilişkisi yeryüzünün ilk günahını oluşturur. Bir erkeği kaçırmak, öldürmek ya da yerinden yurdundan etmek vicdansızlıktır. Daha önce de dediğim gibi, siz Tedaldo'nun elinden, kendi isteğiyle onun olan kadını aldınız. Onu siz öldürmediniz ama, gittikçe artan acımasızlığınızla kendi elleriyle kendini öldürecek duruma getirdiniz. Yasalar, suçu hazırlayanları da, işleyenler gibi suçlu sayarlar. Tedaldo'nun gurbete gidip, yedi yıl boyunca o diyar senin bu diyar benim dolaşmasına sizin yol açtığınız ortada. Bu saydığım üç suçlamadan her biri, onunla girdiğiniz yakın ilişkiden daha büyük bir günah oluşturur.

Durumu incelemeyi sürdürelim. Yoksa Tedaldo böyle bir davranışı hak mı etmişti? Hiç kuşkusuz etmemişti. Siz de kabul ediyorsunuz bunu. Üstelik sizi canı gibi sevdiğini de biliyorum. Hiçbir kadın sizin ondan gördüğünüz sevgiyi, saygıyı görmemiştir. Size söz gelmemesine büyük özen göstererek, herkesin içinde hep övgüyle söz ederdi sizden. Varlığını, onurunu, özgürlüğünü sizin ellerinize teslim etmişti. Soyluluğu mu eksikti? Akranları gibi yakışıklı mı değildi? Gençlere özgü etkinliklerde öne mi çıkamıyordu? Sevilip sayılmıyor muydu? İnsanlar ondan hoşlanmıyorlar mıydı? Bu sorulara da hayır diyemezsiniz. Akılsız, kıskanç, hayvan bir papazın dediklerine inanıp da, ona karşı nasıl böyle acımasız davrandınız, şaşıyorum. Erkekleri küçümseme, horlama hatasına düşen kadınlara hep şaşarım. Oysa, erkeği her canlıdan üstün kılan Tanrı'nın bu özeninin anlamını düşünmeleri, bir erkeğin kendilerine gönül vermesinden onur duymaları, ona olanca

sevecenliklerini göstermeleri, onun gözüne girmeye, gönlünde kök salmaya çalışmaları gerekir.

Düzenbaz bir papazın sözlerine uyup, nasıl davrandığınızı biliyorsunuz. Kimbilir belki de uzaklaştırmaya çalıştığı insanın yerine kendisi geçmek istiyordu. Her eylemi yanılmaz terazisinde ölçen Tanrı'nın adaleti bu davranışınızı cezasız bırakmak istememiş olmalı ki, siz gereksiz yere kendinizi Tedaldo'dan esirgeyince, kocanızın yaşamı durup dururken tehlikeye girdi, sizin de yüreğinizi sıkıntılar kapladı. Bu sıkıntıdan kurtulmak için ne yapmanız gerek biliyor musunuz? Kaç zamandır gurbette olan Tedaldo, bir gün geri dönecek olursa dostluğunuzu, sevginizi, iyiliğinizi ve kendinizi esirgemeyeceksiniz ondan. O çılgın papazın sözlerine kandığınız günden önceki yerini vereceksiniz Tedaldo'ya."

Adamın konuşması sona ermişti. Kadın söylenenleri can kulağıyla dinlemiş, verecek karşılık bulamamış, suçluluğunu kabul etmişti.

"Ey Tanrı'nın dostu" dedi, "dediklerinizin doğruluğuna inanıyorum. Sözleriniz, herbirini bir ermiş sandığım papazların iç yüzünü gösterdi bana. Tedaldo'ya karşı da haksızlık ettiğimi anlıyorum. Kendimi bağışlatmak için elimden geleni yapmaya hazırım. Ama ne yapabilirim ki? Tedaldo geri gelemez artık, öldü. Yerine getiremeyeceğim bir şey için söz veremem ki."

Tedaldo bunun üzerine:

"Madonna" dedi, "benim bildiğim Tedaldo ölmedi, Tanrı'nın izniyle yaşıyor, sağlığı yerinde. Bir işaretinizi bekliyor."

"Neler söylüyorsunuz! Evimin önünde bıçakla delik deşik ettiklerini gözlerimle gördüm. Kollarımın arasına alıp, yüzünü gözyaşlarımla ıslattım. Sanırım dedikodulara yol açan da, bu davranışım oldu."

"Ne derseniz deyin, madonna, Tedaldo yaşıyor. Demin

verdiğiniz sözü tutacak olursanız, çok geçmeden görürsünüz onu."

"Seve seve tutacağım verdiğim sözü. Kocamı kurtulmuş, Tedaldo'yu da sapasağlam görmekten daha büyük bir mutluluk mu olur?"

Tedaldo artık kendini tanıtmanın, kadının kocasına ilişkin umutlarını pekiştirmenin zamanı geldiğini anlamıştı.

"Madonna", dedi, "kocanızın kurtulabilmesi için size bir sır vereceğim ve bu sırrı ömür boyu saklayacaksınız."

Herkesten uzak, kimsenin bulunmadığı bir yerde konuşuyorlardı. Kadın, karşısındakini ermiş yerine koymaya, ona büyük güven duymaya başlamıştı. Tedaldo cebinden, büyük bir özenle saklamış olduğu bir yüzük çıkarttı. Buluştukları son gece, kadının kendisine verdiği yüzüktü.

"Madonna, tanıdınız mı bu yüzüğü?" diye sordu.

Yüzüğü görür görmez tanıyan kadın:

"Elbette tanıdım" dedi, "Tedaldo'ya vermiştim."

Bunun üzerine Tedaldo ayağa kalktı, başındaki şapkayı, sırtındaki harmaniyeyi çıkartıp attı. Floransa ağzı ile:

"Tanıdınız mı beni?" diye sordu.

Karşısındakinin Tedaldo olduğunu anlayan kadın, sanki hortlak görmüş gibi büyük bir korkuya kapıldı. Kıbrıs'tan dönen Tedaldo'yu karşılamak için ona doğru gidecek yerde, korkuya kapılıp gerisin geri gitti, çünkü karşısında mezar kaçkını bir Tedaldo vardı.

"Korkuya kapılmayın madonna" dedi "Tedaldo, ne ölüyüm, ne de sizin ve kardeşlerimin sandığınız gibi öldürüldüm, hiçbir şeyim yok, sapasağlamım."

Kadın, duyduğu sesin, gördüğü yüzün Tedaldo'nun sesi, yüzü olduğunu anlayınca telaşı duruldu. İyice bakıp Tedaldo olduğuna karar verince, gözyaşları içinde adamın boynuna sarıldı, öptü onu.

"Hoşgeldin, sevgili Tedaldo" dedi.

Tedaldo da kadını kucaklamış, öpüyordu.

"Kucaklaşmayı keselim madonna" dedi. "Gidip, Aldobrandino'nun kurtulmasını sağlamam gerek. Yarın akşamdan önce bu konuda iyi haberler alacağınızı sanıyorum. Umduğum gibi, kurtulmasını sağlarsam, bu gece size gelir, şimdi anlatamadıklarımı uzun uzadıya anlatırım."

Şapkasını, harmaniyesini giydi, kadını bir daha öpüp, yüreklendirici sözler söyledikten sonra oradan ayrıldı. Yaklaşan ölüm korkusunun umutsuzluğu içindeki Aldobrandino'nun bulunduğu cezaevine gitti. Kendini, tutukluyu avutmaya gelmiş gibi göstererek, zindancılardan izin alıp, Aldobrandino'nun yanına vardı.

"Aldobrandino, dostunum ben" dedi. "Suçsuzluğunu bildiği için sana acıyan Tanrı, seni kurtarmakla görevlendirdi beni. Tanrı adına ileteceğim küçük bir dileği yerine getirecek olursan, yarın akşam ölüm fermanını dinleyecek yerde, aklandığını göreceksin."

"Değerli insan" diye yanıt verdi Aldobrandino, "seni ne tanırım, ne de görmüşlüğüm var. Ama benimle ilgilendiğine göre, dediğin gibi Tanrı elçisi olmalısın. Ölüm cezasına çarptırıldığım suçu ben işlemedim. Daha önce işlediğim bir sürü günahın kefaretini ödüyorum belki de şimdi. Yüce Tanrı bana acıdığına göre, değil küçük bir isteğini, her ne istersen yerine getiririm. Dile benden ne dilersen, buradan kurtulur kurtulmaz yerine getiririm."

"Senden istediğim yalnızca Tedaldo'nun dört kardeşini bağışlaman. Kardeşlerini senin öldürdüğünü sanarak şikâyetçi olup, seni bu duruma düşürdüler. Onları bağışlayıp, kardeş, dost bilmeni istiyorum senden."

Aldobrandino şu karşılığı verdi:

"İnsanın içini kavuran öç alma isteğinin tadını, ancak

haksızlığa uğrayanlar bilir. Ama Tanrı beni kolladığına göre seve seve bağışladım gitti hepsini. Buradan canlı olarak çıkıp gidebilirsem, ne istersen yapacağım."

Tedaldo bu yanıttan hoşnut kalmıştı. Başka bir açıklama yapmadan, umudunu kesmemesini, yarın akşam olmadan kurtulacağını söyleyerek Aldobrandino'nun yanından ayrıldı. Mahkemeye gidip yargıcı buldu.

"Hepimiz gerçeklerin ortaya çıkmasına katkıda bulunmak zorundayız, özellikle de siz yargıçlar, dedi. İnsanların işlemedikleri suçlar için cezaya çarptırılmamaları, cezayı suçu işleyenlerin çekmesi gerekir. Buraya gelişimin nedeni, suçsuz bir insanın cezaya çarptırılmasını önlemek. Bildiğiniz gibi Aldobrandino Palermini'yi yargılayıp, Tedaldo Elisei'yi öldürdüğü kanısına vardınız. Neredeyse karar vereceksiniz artık. Oysa hiçbir suçu yok onun. Gece yarısından önce gerçek katilleri size getirip, suçsuzluğunu kanıtlayacağım."

Aldobrandino için üzülmekte olan dürüst yargıç, bu sözleri büyük bir dikkatle dinlemişti. Konuyla ilgili kimi sorular sorduktan sonra, hancı kardeşlerle uşakları uykuya dalar dalmaz hana gitti. Kolayca tutukladı onları. Olup biteni anlatmazlarsa işkence yapacağını söyledi. Adamlar bülbül gibi konuştular. Önce teker teker, sonra da hep birlikte, tanımadıkları Tedaldo Elisei'yi öldürdüklerini kabul ettiler. Cinayeti niçin işledikleri sorulduğunda da, kendileri handa değilken adamın, içlerinden birinin karısına sarkıntılık ettiğini, zor kullanmaya bile kalkıştığını söylediler.

Bu bilgileri edinen Tedaldo yargıçtan izin alarak oradan ayrıldı. Kimseye görünmeden madonna Ermellina'nın evine gitti. Herkes yatmıştı. Ermellina ise onun yolunu gözlüyordu. Bir yandan kocasıyla ilgili iyi haberler bekliyor, bir yandan da Tedaldo ile bütün bütüne barışacağı saati iple çekiyordu. Tedaldo'nun yüzü gülüyordu:

"Gözün aydın sevgili kadın" dedi, "üzülme artık. Aldobrandino yarın burada olacak, sapasağlam."

Dediğine inandırmak için de, yaptıklarını bir bir anlattı. Ermellina, beklemediği iki olayla karşı karşıya kalmıştı. Öldüğünü sandığı Tedaldo sağdı, birkaç gün içinde öleceğini sandığı Aldobrandino ise kurtulacaktı. Mutluluktan etekleri zil çalıyordu. Büyük bir sevgiyle Tedaldo'ya sarılıp öpmeye başladı onu. Birlikte yatağa uzandılar. Aynı istekle tutuşarak hasret giderdiler, birbirlerinden doyumsuz zevkler aldılar.

Gün ağarırken Tedaldo kalkıp giyindi. Ne yapacağını kadına söylemiş, onun da ağzından bir şey kaçırmamasını istemişti. Evden çıkıp Aldobrandino'nun durumunu izlemeye gitti. Olayın gerçek yüzünü öğrenen mahkeme Aldobrandino'nun salıverilmesine karar verdi; birkaç gün sonra da, cinayetin işlendiği yerde gerçek katillerin boyunları vuruldu.

Özgürlüğüne kavuşan Aldobrandino da, karısı, akrabaları, dostları da sevinçten uçuyorlardı. Bu sonucu Tedaldo'ya borçlu olduklarını biliyorlardı. Tedaldo'yu evlerinde ağırladılar, istediği kadar konukları olabileceğini söylediler. Onu ağırlamak, el üstünde tutmak için ne gerekliyse yaptılar. Başı da Ermellina çekti, çünkü Tedaldo'nun değerini en iyi o biliyordu.

Birkaç gün geçtikten sonra, Tedaldo, artık Aldobrandino ile kardeşlerinin barışma zamanının geldiğine karar verdi. Kardeşleri hem utanıyor, hem de korkudan silahsız dolaşamıyorlardı. Tedaldo, Aldobrandino'dan verdiği sözü yerine getirmesini istedi. Aldobrandino sözünü tutmaya hazır olduğu yanıtını verdi. Tedaldo ertesi gün için bir şölen düzenlenmesini istedi. Şölene akrabalarla, dört kardeş ve eşleri çağırılacaktı. Tedaldo kardeşlerine gidip, bu dostluk yemeğine katılmalarını isteyecekti. Aldobrandino bütün bunları kabul edince, Tedaldo hemen kardeşlerine gitti. Böyle bir durumda

ne söylemek gerekirse söyledi, karşı çıkılamaz gerekçeler gösterdi. Çok zorlanmadan, kardeşlerini Aldobrandino'dan özür dilemeleri, onunla dost olmaları gerektiğine inandırdı. Sonra da, Aldobrandino'nun ertesi gün vereceği yemeğe eşleriyle birlikte çağırılı olduklarını söyledi. Akılları yatan dört kardeş de bu çağırıyı kabul etti.

Ertesi gün, yemek saatine doğru ilk olarak Tedaldo'nun kardeşleri, yanlarında birkaç dostla birlikte, kendilerini beklemekte olan Aldobrandino'nun evine geldiler. Üstlerinde yine kara giysiler vardı. Aldobrandino'nun çağırmış olduğu konukların önünde, silahlarını yere atıp Aldobrandino'nun hoşgörüsüne sığındılar, yaptıkları için özür dilediler. Gözleri nemlenen Aldobrandino her birini ağızlarından öperek, bir iki sözcükle olanları unuttuğunu söyledi. Bundan sonra, kardeşlerin yine yas giysilerine bürünmüş karıları geldiler. Ermellina ile öteki kadınlar dostça karşıladılar onları. Erkekler de, kadınlar da çok iyi ağırlandılar. Her şey kusursuzdu. Tek kusur konukların konuşmaktan kaçınmalarıydı. Bunun da nedeni, giysilerin de tanıklık ettiği gibi, Tedaldo'nun yakınlarının acılarının çok taze olmasıydı. Yemeği zamansız bulan akrabalar bile vardı ve Tedaldo sezmişti bunu. Artık her şeyi açıklamanın sırası gelmişti. Meyveler yenirken ayağa kalkıp şunları dedi:

"Yemek çok iyi düzenlenmişti, ama bir eksik vardı: Tedaldo yoktu. Oysa yanıbaşınızda duruyordu, ama hiç biriniz tanımadınız. Şimdi size Tedaldo'yu göstereceğim."

Bunları dedikten sonra şapkasını, üstündekileri çıkarttı, bir tek yeşil üstlükle kaldı. Uzun uzun baktı herkes ona, tanıdılar ama, bir türlü inanamadılar onun olduğuna. Bunun üzerine Tedaldo akrabalık bağlarına, ortak anılarına ilişkin bilgiler verdi, başından geçenleri anlattı. Kardeşleri de, öteki erkekler de sevinç gözyaşları içinde koşup, boynuna sarıldılar.

Ardından, akraba olsun olmasın bütün kadınlar da aynı şeyi yaptılar. Bir tek Ermellina katılmadı kadınlara. Karısının davranışını gören Aldobrandino:

"Sen niye kutlamıyorsun Tedaldo'yu herkes gibi?" diye sordu.

Ermellina şu karşılığı verdi:

"Sana kavuşmamı ona borçlu olduğum için, en büyük sevgi gösterisini benim yapmam gerektiğini biliyorum. Ama Tedaldo öldü diye gözyaşı döktüğümüz günlerde çıkartılan çirkin dedikodular elimi kolumu bağladı."

"Amma yaptın!" dedi Aldobrandino. "Dedikoduya inanır mıyım ben? Canımı kurtarması, dedikoduların doğru olmadığını gösteriyor. Kaldı ki, hiç inanmamıştım söylenenlere. Haydi, git kucakla onu."

Kadının da istediği buydu zaten. Kocasının dediğini hemen yerine getirdi. Kalkıp, öteki kadınlar gibi Tedaldo'yu kucakladı. Aldobrandino'nun bu hoşgörüsü, Tedaldo'nun kardeşlerinin de, oradaki erkeklerle kadınların da çok hoşuna gitti. Dedikodunun zihinlerde yaratmış olabileceği kuşkular böylece ortadan kalkmış oldu.

Sevgi gösterileri sona erince Tedaldo, kardeşlerinin kara giysilerini kendi elleriyle parçaladı. Aynı şeyi yengelerinin, yeğenlerinin kahverengi giysileri için de yaptı. Hemen yeni giysiler getirilmesini istedi. Yeni giysiler giyildikten sonra şarkılar söylendi, oyunlar oynandı, uzun uzadıya eğlenildi. Sessiz başlayan toplantı, büyük bir gürültü içinde sona erdi. Hep birlikte, güle oynaya Tedaldo'nun evine gittiler. Akşam yemeğini burada yediler. Üst üste birkaç günü böyle geçirdiler.

Floransalılar uzun süre Tedaldo'ya ölüp de dirilmiş gözüyle baktılar. Çok kimse, bu arada öz kardeşleri, kimliği konusunda kuşkular besliyordu. Eğer bir rastlantı, öldürülen gencin kimliğini ortaya çıkartmasaydı, bu kuşku sürüp gide-

cekti. Bir gün Tedaldo'nun evinin önünden Lunigiana'dan gelen birileri geçiyordu. Tedaldo'yu görünce "Nasılsın Faziuolo?" dediler. Yanında kardeşleri de bulunan Tedaldo:

"Beni birine benzettiniz" dedi.

Bu sözleri duyanlar utanıp özür dilediler:

"Bir arkadaşımıza benzettik sizi. Pontriemolili Faziuolo'ya. Bir insan bir başkasına ancak bu kadar benzeyebilir. On beş yirmi gün önce buralara geldi, bir daha da haber alamadık kendisinden. Zaten sizin gibi giyinmezdi, üstü başı dökülürdü bizim gibi."

Bu sözler üzerine Tedaldo'nun büyük kardeşi adamlara doğru gidip, Faziuolo'nun üstünde neler olduğunu sordu. Adamlar anlattılar. Giysiler öldürülen adamın giysilerine uyuyordu. Başka kanıtlar da eklenince cinayete kurban gidenin Tedaldo olmayıp Faziuolo olduğu ortaya çıktı. Tedaldo'nun kardeşlerinin ve başkalarının kuşkuları da böylece sona erdi.

Tedaldo gurbetten varlıklı dönmüştü. Kadını hâlâ seviyordu. Kadın da sıkıntılarından sıyrılınca, kimseye sezdirmeden, uzun süre sevdalarının tadını çıkarttılar. Tanrı bize de böyle tatlar bağışlasın.

VIII

*Bir toz içen Ferondo, öldü sanılarak gömülür. Karısıyla ilişki kuran papaz Ferondo'yu mezardan çıkarıp bir mahzene kapatır ve arafta olduğuna inandırır. Ferondo dirilince, karısının papazdan olan çocuğunu kendinin sanıp benimser.**

Emilia'nın öyküsü sona ermişti. Uzunluğuna karşın kimse sıkılmamış, içerdiği çok değişik olaylar bir çırpıda sona erdiği izlenimini bile uyandırmıştı. Kraliçenin işareti üzerine bu kez Lauretta söze başladı:

Çok sevgili kadınlar, gerçekten olmuş, ama gerçekten çok masala benzeyen bir öykü geliyor aklıma. Dinlediğimiz öyküdeki, bir başkası sanılarak toprağa verilip, ardından gözyaşı dökülen kişi aklıma getirdi bu öyküyü. Ölü niyetine gömülen bir dirinin başından geçenleri anlatacağım size. Adam sonra mezardan çıkar ama kendisi de başkaları da, diri diri gömüldüğüne değil, ölüp de dirildiğine inanır. Bu mucizeyi gerçekleştiren ise, ceza görecek yerde, saygınlık kazanıp, ermiş bilinir.

Toscana'da çok eski bir manastır vardır. Her manastır gibi insanların gidip gelmedikleri bir yerde kurulmuş olan bu manastıra bir başpapaz atanmıştı. Başpapaz melek gibi bir insandı, ama bir kusuru vardı kadınlara düşkündü. Bu yönünü ustaca gizlediğinden kimse bu konuda bir şey bilmiyor, en

---

* Dante'nin *İlahi Komedya*'sında olduğu gibi, akılcı ve alaycı bir öteki dünya anlatımının yer aldığı bu öykü, La Fontaine'in bir masalına da esin kaynağı olmuştur.

ufak bir kuşku bile duymuyordu. Başpapaz, dürüst, bilge bir kişi olarak tanınıyordu.

Başpapaz, Ferondo adında çok varlıklı bir köylüyle dostluk ediyordu. Ferondo para canlısı, kaba saba biriydi (başpapazın onunla dostluk etmesinin nedeni, budalalığına bakarak gönlünü eğlendirmesiydi). Başpapaz bir gün köylünün güzel karısını görünce, bağlanıverdi kadına. Gece gündüz başka bir şey düşünemez oldu. Ferondo salağın tekiydi ama, çok sevdiği karısına göz açtırmamak konusunda uyanık mı uyanık olduğunu bilmeyen yoktu. Başpapaz ne yapacağını bilemiyordu. Sonunda Ferondo'ya karısıyla birlikte arada sırada manastırın bahçesine dinlenmeye gitmeyi kabul ettirdi. Bahçeye geldiklerinde, onlara cennetin güzelliklerinden, eski erkeklerin kadınların yaptıkları hayır işlerinden söz ediyordu. Öyle inandırıcıydı ki sözleri, sonunda kadın günah çıkartmaya karar verdi. Ferondo'dan da izin aldı. Başpapaz, ayaklarının dibine çöken kadının günah çıkartacak olmasına çok sevinmişti. Lafı uzatmadan şunları dedi kadın:

"Tanrı bana bir başka koca vermiş olsaydı da, kocasız bırakmış olsaydı da, dediklerinizi yerine getirerek cennetlik olurdum ben de. Ama kocam olacak bu Ferondo varken ne evli sayılırım, ne de dul. O yaşadıkça da bir başkasına varamam. Hem budalanın teki, hem de fol yok yumurta yokken kıskanır beni, cehennem azabı çektirir insana. Günahlarımı dökmeden önce, bu konuda yol gösterin bana. Bu konu bir çözüme bağlanmadıkça, günah çıkartmanın, hayır işlemenin bir işe yarayacağını sanmıyorum."

Bu sözler başpapazı sevindirmişti. Talih kuşunun başına konmak üzere olduğunu sezmişti.

"Kızım" dedi, "sizin gibi güzel, ince bir kadının budala bir kocayla yaşamasının ne demek olduğunu bilirim; hele adam bir de kıskançsa büsbütün çekilmez. Kocanız hem budala hem kıskanç, bu nedenle durumunuzu çok iyi anlıyorum. Lafı uzatmadan söylüyorum çareyi. Çare, Ferondo'nun kıskançlıktan kurtulması. İlacını da biliyorum. İlacın ne olduğunu söylemem, size açacağım sırrı saklamak sözü vermenize bağlı."

Kadın şunları dedi:

"Hiç merak etmeyin efendim, ölürüm de kimseye söylemem diyeceklerinizi. İlacı anlatın siz."

Başpapaz şu karşılığı verdi:

"Kocanızın iyileşmesi için arafa gitmesi gerek."

"Ölmeden nasıl gider arafa?" dedi kadın.

"Ölüp de gidecek, karşılığını verdi papaz. Kıskançlığının kefaretini ödedikten sonra, yeniden yeryüzüne dönmesi için Tanrı'ya dualar edeceğiz biz, Tanrı da dualarımızı kabul edecek."

"Dul mu kalacağım öyleyse?" diye sordu kadın.

"Evet, bir süre dul kalacaksınız. Evlenmeye kalkışmayacaksınız, yoksa Tanrı'nın gücüne gider. Ferondo döndüğünde

yine onun karısı olacağınız için, kıskançlığı artabilir adamın."

"Kabul" dedi kadın, "yeter ki kocam iyileşsin, ben de göz altında yaşamaktan kurtulayım. Ne gerekiyorsa yapın."

Bunun üzerine başpapaz şöyle dedi:

"Yaparım da, önce karşılığında bana ne vereceğinizi öğrenmek isterim."

"Ne isterseniz" dedi kadın. "Ama benim gibi bir kadının size verecek neyi olabilir ki?"

Başpapaz şu karşılığı verdi:

"Siz de bana, benim size verdiğim şeyi verebilirsiniz madonna. Ben sizin iyiliğiniz, esenliğiniz için elimden geleni yapacağım, siz de benim için aynı şeyi yapar, esenliğe kavuşturabilirsiniz beni."

"İstediğiniz bu olsun" dedi kadın.

"Öyleyse" dedi başpapaz, "beni sevecek, size sahip olma zevkini bağışlayacaksınız bana. Sizin için yanıp tutuşuyorum."

Bu sözleri duyan kadın şaşırmıştı. Şu karşılığı verdi:

"Nasıl böyle bir istekte bulunabilirsiniz? Ben sizi bilge bir kişi sanıyordum. Bilge kişilerin, kendilerine akıl danışmaya gelen kadınlara böyle davranmaları yakışık alır mı?"

"Güzelim" dedi "başpapaz, şaşacak bir şey yok bunda. Bilgeliğime gölge düşmez. Bilgelik insanın ruhundadır. Oysa ben sizden bedeninizi istiyorum. Güzelliğiniz öyle etkili ki, içimdeki sevgi böyle davranmaya zorluyor beni. Güzelliğinizle her kadından daha çok övünebilirsiniz, çünkü cennetin güzelliklerini bilen ermişlerin bile aklını çeliyor güzelliğiniz. Kaldı ki, papaz da olsam, ben de erkeğim ve gördüğünüz gibi yaşlı da sayılmam daha. Yapacağınız işe gelince, hiçbir sakıncası yok. Tersine istekli olmanız gerekir. Ferondo arafta olduğu süre boyunca, geceleri size eşlik edip, onda bulduklarınızı

bende bulmanızı sağlayacağım. Kimsenin bir şeyden haberi olmayacak. Çünkü kimse benden böyle bir şey beklemez, tıpkı az önce sizin de beklemediğiniz gibi. Tanrı'nın ayağınıza getirdiği kısmeti tepmeyin. Dediklerime uyup da, elde edeceklerinizi elde etmek için can atan ne kadar çok kadın var bilseniz. Bir de, çok güzel, çok pahalı takılarım var. Sizden başkasına gitsin istemiyorum. Ne olur güzelim, sizin için seve seve yaptıklarımı, siz de benim için yapın."

Kadın başını önüne eğmişti, evet demeyi kendine yakıştıramıyor, nasıl hayır diyeceğini düşünüyordu. Kadının karşılık vermekte geciktiğini gören başpapaz, yarı yarıya aklının yattığı sonucuna vardı. Az önce söylediğine benzer bir sürü şey daha söyledi. Sonunda kadın utana sıkıla, her isteğini yerine getireceğini söyledi, ancak önce Ferondo arafa gitmeliydi. Bu yanıta çok sevinen başpapaz:

"Hemen göndeririz" dedi. "Söyleyin ona, yarın ya da öbürgün gelip beni görsün."

Bunu dedikten sonra, kadının avcuna çok güzel bir yüzük sıkıştırıp, yolcu etti onu. Yüzüğe çok sevinen kadın, armağanların arkasının geleceğini düşündü. Arkadaşlarını bulup onlara başpapazı öve öve bitiremedi. Sonra hep birlikte evine gittiler. Birkaç gün sonra Ferondo manastıra uğradı. Başpapaz onu görür görmez, arafa gönderme işlemine başladı. Bunun için, doğulu bir Prens'ten aldığı çok marifetli bir tozdan yararlanacaktı (Prens'in dediğine göre, Dağlar Kralı* da birini uyutup cennete götürüp getirmek için bu tozu kullanıyordu ve toz hiçbir zarar vermediği gibi, etkisi süresince insan

* Marco Polo'nun da *Il Milione*'de sözünü ettiği haydut. Söylenceye göre, eline geçirdiği insanları uyutarak bir şatoya götürür, çetesine katılanlara bu şatonun ancak cennette bulunabilecek zevklerinden yararlanma hakkını tanırdı.

sanki ölmüş gibi oluyordu.) Başpapaz, üç günlük uyku sağlamaya yetecek tozu, bir bardak tortulu şaraba katıp, hücresine gelen Ferondo'ya içirdi. Sonra adamı avluya götürüp, öbür papazlarla birlikte, budalalıklarını alaya almaya başladı. Çok geçmeden, toz etkisini gösterdi. Ferondo'yu öyle bir uyku bastırdı ki, ayakta dururken gözleri kapandı ve yere yuvarlanıp sızdı.

Başpapaz büyük bir telaşa kapılmış gibi davrandı. Adamın üstündekileri gevşettiler, soğuk su getirip yüzüne serptiler, kendine gelmesi yeniden yaşama dönmesi için, mide yanmasına ya da baygınlığa yol açabilecek başka şeylere karşı ne yapmak gerekirse yaptılar. Bunca çabaya karşın nabzın atmadığını, yaşama belirtisi olmadığını gören başpapazla papazlar adamın öldüğü sonucuna vardılar. Karısına yakınlarına haber saldılar. Karısıyla kadın akrabaların bir süre başında ağlaştıkları ölüyü, başpapaz giysilerini çıkarttırmadan bir tabuta koydurdu. Dul kadın evine döndü. Küçük oğluyla birlikte eve kapanıp, Ferondo'nun geride bıraktığı varlığı oradan yönetmeye başladı.

Tam o gün, Bologna'dan bir papaz gelmişti başpapazın yanına. Bu papaza büyük güveni olan başpapaz, gece yarısı onunla birlikte Ferondo'yu sessizce mezardan çıkarttı. Ferondo'yu, kusur işleyecek papazların kapatılması için yapılmış, içine ışık bile sızmayan bir mahzene götürdüler. Üstündekileri çıkartıp papaz giysileri giydirdikten sonra, kendine gelinceye dek yatması için bir saman yığınının üstüne uzattılar. Başpapazın bilgilendirdiği Bologna'lı papaz, Ferondo'nun kendine gelmesini beklemeye koyuldu. Olup bitenden kimsenin haberi yoktu.

Ertesi gün başpapaz, yanına birkaç papaz alıp kadına başsağlığı dilemeye gitti. Yas giysilerine bürünmüş üzüntülü kadına avutucu sözler söyledikten sonra, üstü kapalı bir biçim-

de, verdiği sözü anımsattı. Kadın özgürdü artık, ne Ferondo vardı, ne de başka bir engel, üstelik başpapazın parmağında güzel bir yüzük ışıyordu. Hazır olduğunu söyledi, ertesi gece için sözleştiler. O gece başpapaz üstüne Ferondo'nun giysilerini giydi, yanına öteki papazı da alıp kadının evine gitti, sabaha dek güzellikler, zevkler tattıktan sonra manastıra döndü. Artık sık sık gidip geliyordu böyle. Yolda karşılaştığı insanlar, onu dolaşarak kefaretini ödeyen Ferondo'nun ruhu sanıyorlardı. Bir sürü söylenti çıktı beldede bu konuda. Kadının da kulağına ulaştı bunlar, ama o her şeyi biliyordu zaten.

Bu arada Ferondo kendine gelmiş, ama nerede olduğunu anlayamamıştı. Bologna'lı papaz, Ferondo'nun ayıldığını görünce, korkunç çığlıklar atarak mahzene girmiş, elindeki sopalarla adamı dövmeye başlamıştı. Ferondo ağlıyor, bağırıyor, bir yandan da soruyordu:

"Neredeyim ben?"

"Araftasın."

"Arafta mıyım? Öldüm mü öyleyse?"

"Öldün ya."

Ferondo, kendisi, karısı, çocuğu için gözyaşı dökmeye, ileri geri söylenmeye başlamıştı. Papazın kendisine yiyecek içecek getirdiğini görünce sordu:

"Ölüler yemek yer mi?"

"Elbette. Bu getirdiklerimi ruhuna dua okunsun diye, karın bu sabah kiliseye yolladı, Yüce Tanrı da sana vermemizi buyurdu."

"Yüce Tanrı yardımcısı olsun onun! Ölmeden önce öyle severdim, öyle severdim ki onu, bütün gece kollarımın arasına alır durmadan öperdim, iştahım kabardığında başka şey de yapardım."

Karnı çok acıkmıştı, büyük bir iştahla yemeği yemeye şarabı içmeye koyuldu.

"Olacak şey değil" dedi, "papazlara duvarın dibindeki fıçının şarabından göndermemiş."

Yemek sona erince papaz yine saldırıp bir güzel sopa daha attı Ferondo'ya. Ferondo bir yandan bağırıyor, bir yandan da soruyordu:

"Ne diye dövüyorsun beni?"

"Tanrı böyle buyurdu. Günde iki kez sopa yiyeceksin."

"Suçum ne peki?"

"Kıskançlık, beldenin en iyi kadını olan karını kıskanıyordun."

"Haklısın" dedi Ferondo, "şeker gibi bir kadındı, baldan bile tatlıydı. Yüce Tanrı'nın erkeklerin kıskanç olmalarına kızdığını bilmiyordum, bilsem kıskanmazdım."

"Bunu öbür tarafta öğrenmen, huyundan vazgeçmen gerekirdi" dedi papaz. "Günün birinde yeryüzüne dönersen, kulağına küpe olsun da kıskançlıktan kurtul diye, sopa atıyorum sana."

"Öldükten sonra yine dönülebilir mi, öteki tarafa?" diye sordu Ferondo.

"Dönülür, yeter ki Tanrı istesin."

"Bir gün ben de dönecek olursam, dünyanın en iyi kocası olacağım. Ne döveceğim, ne kötü söz söyleyeceğim, olsa olsa bu sabah gönderdiği şarap için iki çift söz ederim; bir de niye mum göndermeyip, bana yemeği karanlıkta yedirdiğinin hesabını sorarım."

"Mum göndermişti" dedi papaz, "ama ayinde yaktılar hepsini."

"İnandım dediğine. Dünyaya dönersem karıma hiç karışmayacağım, canı ne istiyorsa yapsın. Bir şey soracağım sana, sen kim oluyorsun, niye beni dövüyorsun?"

"Ben de ölüyüm" diye karşılık verdi papaz, "Sardinyalıyım. Yanında çalıştığım efendime kıskançlığın övgüsünü yap-

tığım için Tanrı beni, seni yedirip içirmek sonra da pataklamak cezasına çarptırdı. İkimiz için de bir başka karara varıncaya dek, sürecek bu durum."

"Burada bizden başka kimse yok mu?" diye sordu Ferondo.

"Olmaz olur mu, belki bin kişi var. Ama ne sen onları görüp işitebilirsin, ne de onlar seni."

"Bizim oralardan ne kadar uzaktayız?"

"Oho! Belki bin mil uzaktayız."

"Amma uzaktaymışız" dedi Ferondo, "dünyanın dışına çıkmışız anlaşılan."

Buna benzer şeyler söyleyip, karnını doyurup dayak atmayı sürdürerek, tam on ay tuttular Ferondo'yu mahzende. Ferondo'nun yokluğundan yararlanan başpapaz sık sık karısını görmeye gitti ve dünyanın en güzel saatlerini geçirdi onunla birlikte. Ama aksilik bu ya, kadın gebe kaldı. Gebe kaldığını hemen anlayıp başpapaza söyledi. Bunun üzerine Ferondo'yu bir an önce araftan yeryüzüne getirmek gerektiği sonucuna vardılar. Kocası döner dönmez, kadın gebe kalmış olacaktı. Ertesi gece başpapaz Ferondo'nun mahzenine gitti, sesini değiştirerek:

"Gözün aydın Ferondo" dedi, "yüce Tanrı seni dünyaya gönderiyor yine, üstelik karından bir çocuk sahibi olacaksın. Çocuğa Benedetto adını verirsin, çünkü yüce Tanrı başpapazın, karının dualarını ve ermiş Benedetto'nun hatırı için bağışladı seni."

Ferondo bu sözler üzerine havalara uçtu.

"İstediğin adı koyarım. Yüce Tanrı başpapazdan da, ermiş Benedetto'dan da, dünya güzeli karımdan da razı olsun."

Başpapaz suçluya gönderdiği şarabın içine, onu dört saat uyutmaya yeterli toz kattı. Uyuyunca giysilerini giydirdi, papazla birlikte sessizce, daha önce gömülmüş olduğu mezara yerleştirdi.

Gün ağarırken Ferondo kendine geldi. Bir delikten, on aydır hasret kaldığı gün ışığı sızıyordu. Canlı olduğunu anlayınca bağırmaya başladı:

"Kurtarın beni, kurtarın beni!"

Bir yandan da kafasıyla üstündeki kapağı itiyordu. Öyle güçlü itiyordu ki, kapak yerinden oynamıştı. Sabah duasını bitirmiş olan papazlar da gürültüyü duyup gelmişlerdi. Sesini tanıdıkları Ferondo'nun mezardan çıkmak üzere olduğunu gördüler. Öyle bir korkuya kapıldılar ki, koşa koşa kaçıp başpapazın yanına gittiler. Duasını yeni bitirmiş gibi davranan başpapaz, yerinden doğruldu:

"Korkuya kapılmayın evlatlarım" dedi. "Bir haçla okunmuş su alıp, benimle gelin. Gidip, yüce Tanrı'nın gücünün bize neler göstereceğini görelim."

Başpapazın dediği gibi yaptılar. Mezardan çıkmış olan Ferondo'nun yüzü, aylardır ışık yüzü görmediği için sapsarıydı. Başpapazı görünce ona doğru koşup ayaklarına kapandı.

"Sizin, ermiş Benedetto'nun, bir de karımın duaları sonucunda araf işkencelerinden kurtulup yine yeryüzüne döndüm. Bugün de, yarın da Tanrı razı olsun sizden."

Başpapaz şunları dedi:

"Yüce Tanrı'nın gücü her şeyin üstündedir. Yüce Tanrı seni yeryüzüne döndürdüğüne göre, hemen git, sen bu dünyadan göçeli beri gözyaşları dinmeyen karını sevindir evladım. Bundan böyle de Tanrı yolundan ayrılma."

"Haklısınız messere, dediklerinizi yerine getireceğim. Karımı bulup öpeceğim, bilseniz ne çok seviyorum onu."

Başpapaz papazlarla kalınca bu olay karşısında duyduğu hayranlığı dile getirdi ve *Miserere** duasının okunmasını iste-

---

* Bu sözcükle başlayan ve özellikle cenaze törenlerinde okunan ilahi. Davut peygamber mezamirinin ellincisi.

di. Bu arada Ferondo köye dönmüştü. Ama her gören korkunç bir şey görmüş gibi kaçıyordu ondan; ölüp de dirildiğini anlatmaya kalkması bir işe yaramıyordu. Karısı bile korkuyordu. Bir süre sonra, hortlak değil de, canlı olduğu anlaşılınca ortalık duruldu. Soru yağmuruna tutulan Ferondo, sorulanlara bilgiç yanıtlar veriyor, herkese ölü akrabalarının ruhlarından haberler aktarıyor, arafta başına gelenleri ballandıra ballandıra anlatıyordu. Son olarak da, dirilmeden önce Cebrail'in ağzından duyduklarını aktardı.

Böylece Ferondo evine dönmüş, malına mülküne kavuşmuş, üstelik karısını da gebe bırakmış, daha doğrusu gebe bıraktığını sanmıştı. Gebelik süresi için geri zekâlıların biçtikleri dokuz ayın* tam sonunda kadın bir erkek çocuk doğurdu. Çocuğa Benedetto Ferondi adını verdiler.

Ferondo'nun geri dönüşü, anlattıkları herkesin onun ölüp de dirildiğine inanması sonucunu doğurmuş, başpapazın saygınlığı daha da artmıştı. Kıskançlığı yüzünden bir dolu dayak yiyen Ferondo, kıskançlıktan kurtulmuş, böylece başpapazın kadına verdiği söz de yerine gelmişti. Kadın bu durumdan çok hoşnuttu. Kocasının yanında mutlu bir yaşam sürüyordu. Ama arada, en önemli gereksinmelerini bilgece karşılamış olan başpapazla buluşuyordu yine.

* Kırk hafta süren gebelik süresi dokuz ayı aşar.

IX

*Gillette de Narbonne Fransa kralının çıbanını iyileştirir. Karşılığında Bertrand de Rousillon ile evlenmek ister. İstemeye istemeye evlenen Bertrand, öfkelenip Floransa'ya gider ve burada bir kıza tutulur. Kızın yerine geçen Gilette kocasıyla yatarak iki oğlan doğurunca Bertrand onu sever ve karısı bilir.**

Lauretta'nın öyküsü sona erince, Dioneo'nun ayrıcalığı bir yana bırakılırsa, bir tek kraliçe kalmıştı öykü anlatmayan. Kraliçe kimsenin bir şey demesini beklemeden anlatmaya başladı:

Lauretta'nın öyküsünün ardından, güzel bir öykü anlatabilmek bilmem kolay mı? İyi ki, son öyküyü en başta dinlemedik, yoksa öbür öyküleri beğenmekte zorlanırdık. Ben de, şimdi anlatacağım öykünün ilgi uyandırmamasından çekiniyorum. Ama yine de, bugünün konusuna uygun bir öykü anlatacağım size.

Fransa krallığında Isnard adında bir soylu yaşıyordu. Rousillon kontu olan Isnard'ın sağlığı bozuk olduğu için, Narbonne'lu Gérard adında bir hekimi yanından hiç eksik etmezdi. Kontun Bertrand adında sevimli, güzel, küçük bir oğlu vardı. Tek evlat olan Bertrand yaşıtlarıyla birlikte büyüyordu. Bunların arasında, hekimin kızı Gilette** de vardı.

---

* La Fontaine bu öyküden esinlenerek bir masal yazmıştır.
** Gilles'in küçültülmüş dişil hali.

Gilette yaşından beklenmeyecek bir coşkuyla Bertrand'ı seviyordu.

Kont ölünce Bertrand'ın bakımını kral üstlendi* ve Bertrand Paris'e gitti. Bu olay genç kızı son derecede üzdü. Aradan çok geçmeden kızın babası da öldü. Kız, elinde olsa Paris'e gidip Bertrand'ı bulacaktı ama, varlıklı olduğu, tek başına kaldığı için sıkı bir gözetim altında tutulduğundan isteğini gerçekleştiremedi. Gelinlik çağı geldiğinde, Bertrand'ı unutamamıştı. Akrabalarının önerdikleri adayların hiçbiriyle evlenmeyi kabul etmiyor, gerekçe de göstermiyordu. Bertrand'ın çok yakışıklı bir delikanlı olduğunu duymuş, ona beslediği sevgi daha da artmıştı. İşte bu sırada, Fransa kralının göğsünde çıkan bir çıbanın geçmediği, krala çok ağrı, sıkıntı verdiği haberi yayıldı. Hekimler çıbanı kurutacak yerde, daha da azdırmışlardı. İyi bir hekim bulamayan kral umutsuzluğu kapılmıştı, ne hekim, ne ilaç, ne de bakım istiyordu artık.

---

* Kral, tımar sahiplerinin yetimlerini yetiştirmekle yükümlüydü.

Bu haberi duyan genç kız büyük bir sevince kapıldı. Paris'e gidebilmek için uygun bir gerekçe bulmuştu. Üstelik, sandığı hastalık sözkonusu ise, kralı iyileştirip, karşılığında Bertrand ile evlenebilirdi. Babasından birçok ilaç öğrenmişti. Şifalı otları karıştırıp, çıbana iyi gelecek bir merhem hazırladı. Sonra da bir ata atlayıp Paris'e gitti.

İlk işi Bertrand'ı görmek oldu. Sonra kralın yanına varıp, çıbana bakmasına izin vermesini istedi. Kral, böyle güzel, sevimli bir kızın isteğine hayır diyemedi, çıbanı gösterdi. Kız çıbanı görür görmez, iyileştirebileceğini anladı.

"Monsenyör" dedi, "size hiç sıkıntı vermeden, canınızı yakmadan, Tanrı'nın izniyle sekiz günde iyileştiririm yaranızı. Yeter ki, siz izin verin."

Kral kızın sözlerini küçümsedi. Kendi kendine "Dünyanın en iyi hekimlerinin yapamadıklarını, bu bacak kadar kız mı yapacak?" dedi. Kıza iyi niyeti için teşekkür etti, artık hekim sözü dinlememek kararı aldığını söyledi. Genç kız üsteledi:

"Monsenyör, genç, üstelik kadın olduğum için beni küçümsüyorsunuz. Ama size hekim olmadığımı, sizi Tanrı'nın izni ve sağlığında çok ünlü bir hekim olan babam Gérard de Narbonne'dan edindiğim bilgilerle iyileştireceğimi söylememe izin verin."

Bunun üzerine kral kendi kendine: "Belki de Tanrı göndermiştir, ağrısız sızısız, üstelik kısa sürede iyileştireceğini söylüyor, denersem ne çıkar?" dedi. Bu karara varınca şunları dedi:

"Andımı bozduruyorsunuz bana, iyileştiremezseniz ne cezaya çarptırayım sizi?

Kız karşılık verdi:

"Monsenyör, göz altında tutun beni, sekiz günde iyileşmezseniz, ateşe atın. Ama, sizi iyileştirecek olursam, ne ödül vereceksiniz?"

Kral şu karşılığı verdi:

"Belli ki daha kocanız yok. İyileşirsem sizi iyi, soylu biriyle evlendiririm."

Kız krala şunları dedi:

"Monsenyör, beni evlendirecek olmanıza sevindim. Ama eşimi kendim seçmek isterim, oğullarınızda, ailenizden birinde de gözüm yok."

Kral bu isteği kabul etti. Genç kız sağaltıma başladı, belirlenen süre dolmadan kral iyileşti. Sağlığına kavuşan kral:

"Evlenmeyi hak ettiniz kızım" dedi.

Kız şu karşılığı verdi:

"Monsenyör, öyleyse ilk gençliğimde sevmeye başladığım, bugün de hâlâ sevdiğim Bertrand de Roussillon ile evlendirin beni."

Bu istek kralın gözünde büyüdü, ama bir kez söz vermişti, sözünden dönemezdi. Delikanlıyı çağırttı:

"Bertrand, dedi, artık büyüdünüz tam bir erkek oldunuz. Beldenizin yönetimini ele almanın, sizin için uygun gördüğümüz bir kızla evlenmenin zamanı geldi."

"Kim bu kız, monsenyör?" diye sordu Bertrand.

Kral şu karşılığı verdi:

"İlaçlarıyla beni sağlığıma kavuşturan kız."

Bertrand kızı görmüş, güzel bulmuştu. Ne var ki, kendisi gibi soylu değildi. Küçümser bir sesle:

"Monsenyör" dedi, "bana eş olarak o hekim kızı mı düşündünüz? Tanrı'nın gücüne gitmesin ama, onunla evleneceğime hiç evlenmem daha iyi."

Kral şunları dedi:

"Verdiğimiz sözden geri dönmemizi mi istiyorsunuz? Beni iyileştirirse sizinle evlendirmeye söz vermiştim."

"Monsenyör" dedi Bertrand, "neyim var neyim yoksa elimden alabilir, beni istediğinizle evlendirebilirsiniz elbette. Ama şunu bilin ki, bu evlilik mutluluk getirmeyecek bana."

"Mutlu olacaksınız" dedi kral. "Kız hem güzel, akıllı, hem de çok seviyor sizi. Size, soylu bir kadının vereceğinden daha çok mutluluk verecek."

Bertrand bir şey demedi. Kral buyruk verdi, düğün hazırlığı başladı. Düğün günü gelip çattığında, Bertrand istemeye istemeye de olsa, kendisini deli gibi seven genç kızla, kralın önünde nikâhlandı. Daha önce kararlaştırmış olduğu gibi, nikâhtan sonra memleketine gidip gerdeğe orada girmek istediğini söyleyerek kraldan izin istedi. Atına atladı ve memleketine gidecek yerde Toscana'ya gitti. Floransalıların Sienalılarla savaşmakta olduklarını görünce, Floransalıların yanında yer aldı. Bu davranışından hoşnut kalan Floransalılar onu hemen bir birliğe komutan yaptılar, dolgun bir maaş bağladılar. Bertrand uzun süre kaldı burada.

Yeni geline gelince, hiç de hoşnut değildi olup bitenden. Ama yine de, bir yolunu bulup Bertrand'ı yanına getirebileceğini umarak Rousillon'a gitti. Burada kontes olarak karşılandı. Kontun uzun süredir ortada olmaması nedeniyle yolsuzluk, aksaklık alıp yürümüştü. Kontes, bilgisi, çalışkanlığı, dürüstlüğüyle her şeyi yeniden düzene soktu. Halk çok sevdi kontesi, büyük bir sevgiyle bağlandı ona. Herkes, karısını beğenmeyen kontun tutumunu sert bir biçimde eleştirmeye başladı.

Genç kadın işleri düzene soktuktan sonra konta atlı iki ulak gönderdi, memleketine dönmeyişinin nedeni kendi varlığı ise, bu nedeni ortadan kaldırmak için çıkıp gidebileceğini bildirdi. Kont ulaklara çok sert bir yanıt verdi:

"Canı ne istiyorsa öyle yapsın. Parmağına şu yüzüğü takıp, kucağına da benim çocuğumu almadıkça, yanına adım atmam onun."

O yüzüğe çok önem veriyordu Bertrand, sahip olduğuna inandığı kimi özellikleri nedeniyle parmağından hiç çıkartmıyordu.

Ulaklar ileri sürülen iki koşulun gerçekleşmesinin zorluğunu görüp, konta söz geçiremeyeceklerini anlayınca geri döndüler, yanıtı kadına aktardılar. Gilette bu yanıta çok üzüldü. İki koşulu nasıl yerine getirip de, kocasına kavuşabileceğini uzun uzadıya düşündü. Ne yapacağını kararlaştırdıktan sonra beldenin ileri gelen, akıllı kişilerini topladı. Onlara, içli sözlerle konta gönderdiği haberi ve aldığı yanıtı ayrıntılı bir biçimde anlattı. Amacının orada kalıp kontu sürekli olarak sürgünde bırakmak olmadığını söyledi, yaşamının bundan sonraki bölümünü, ruhunun kurtuluşu için kutsal yerleri ziyaret etmeye, hayır işleri yapmaya adayacaktı. Orada bulunanlardan beldeye sahip çıkmalarını, kendisinin Rousillion'dan ayrıldığını, bir daha buraya dönmeyeceğini kocasına bildirmelerini istedi.

Kontes konuşurken, dinleyenlerden çoğu gözyaşlarını tutamamıştı. Bu karardan dönmesi, orada kalması için ısrar ettilerse de bir sonuç elde edemediler. Genç kadın kalanları Tanrı'ya emanet ettikten sonra yanına yeğeniyle hizmetçisini aldı, hacı giysilerine büründü, parasını, mücevherlerini toplayıp, nereye gittiğini kimseye söylemeden yola çıktı. Hiç mola vermeden Floransa'ya vardı. Dul bir kadının işlettiği küçük bir hana indi. Kendini parasız bir hacı gibi gösterip, kocasıyla ilgili bilgi toplamaya koyuldu. Hemen ertesi gün Bertrand'ın at üstünde, birliğinin başında hanın önünden geçtiğini gördü. Kocasını tanımıştı ama yine de hancı kadına kim olduğunu sordu. Hancı kadın:

"Kont Bertrand adında, soylu bir yabancı, karşılığını verdi. Çelebi, efendi insandır, çok sevilir. Bize komşu, çok iyi ama yoksul bir ailenin kızına abayı yakmış. Kız çok namuslu ancak yoksul olduğu için evlenemiyor. Anasıyla birlikte oturuyor. Anası çok aklı başında bir kadındır. Anası olmasa kız belki kontun hoşuna gidecek şeyi yapardı."

Kontes istediği bilgiyi edinmişti. Durumu ayrıntılı bir biçimde değerlendirerek kararını verdi. Kontun gönül verdiği kızla anasının adlarını, oturdukları yeri öğrendi. Bir gün hacı giysilerini giyip, çat kapı evlerine gitti. Kadının da, kızın da oldukça yoksul olduklarını gördü. Kadınla başbaşa görüşmek istediğini söyledi. Kadın yerinden kalktı, bir başka odaya aldı onu. Oturur oturmaz kontes söze girdi:

"Yanılmıyorsam, siz de benim gibi feleğin sillesini yemişsiniz, madonna. Ama isterseniz, hem kendi yaralarınızı, hem de benimkileri sarabilirsiniz."

Kadın, en büyük isteğinin içinde bulunduğu durumdan kurtulmak olduğu, karşılığını verdi. Kontes sözünü sürdürdü:

"Her şeyden önce ağzınızın çok sıkı olması gerek. Size söyleyeceklerimi başkalarına aktaracak olursanız ikimizin de başına dert açarsınız."

"Ne istiyorsanız söyleyebilirsiniz bana, söyleyecekleriniz bende kalır."

Bunun üzerine kontes kim olduğunu, sevda ateşinin gönlüne düştüğü ilk günden o güne dek başından geçenleri anlattı. Daha önce kulağına böyle dedikodular çalınmış olduğu için, kadın duyduklarına inandı ve kontese acımaya başladı. Başından geçenlerin öyküsünü tamamlayan kontes sözünü şöyle sürdürdü:

"Dertlerimi, kocamı elde etmek için yapmam gereken iki şeyin ne olduğunu öğrendiniz. Bunları bana ancak siz sağlayabilirsiniz, çünkü duyduğuma göre, kocam kızınızı çılgın gibi seviyormuş."

Kadın şunları dedi:

"Madonna, kontun kızımı sevip sevmediğini bilemem, ancak seviyormuş gibi davrandığı doğru. Ama bu konuda size nasıl yardımcı olabilirim ki?"

"Madonna, hemen söyleyeceğim" diye karşılık verdi

kontes. "Ama daha önce, bana yardımcı olmakla elinize ne geçeceğini bilmenizi istiyorum. Evlenme çağına gelmiş olan güzel kızınızı, parasızlık nedeniyle evlendiremediğinizi görüyorum. Bana yapacağınız yardıma karşılık size, kızınızın iyi bir evlilik yapması için gerekli drahomayı vereceğim."

Eli darda olan kadın bu öneriye çok sevindi, ama yüreğinin temizliği şöyle demesine yol açtı:

"Madonna, sizin için ne yapabileceğimi söyleyin, elimden geliyorsa yerine getiririm, ötesi size kalmış bir şey."

Bunun üzerine kontes şunları dedi:

"Sizden istediğim, güvendiğiniz biriyle kocama haber gönderip, kızınızın onun her isteğini yerine getirmeye hazır olduğunu, ancak bunun için, kontun kendisini gerçekten sevdiğine inanmak istediğini, kont parmağından eksik etmediği ve çok değer verdiği yüzüğü göndermedikçe bu sevgiye inanmayacağını bildireceksiniz. Kont yüzüğü gönderirse bana verecek, ona da kızınızın isteğini yerine getirmeye hazır olduğunu söyleyeceksiniz. Gizlice buraya geldiğinde de, kızınızın yerine beni sokacaksınız yatağa. Yüce Tanrı gebe kalmamı sağlarsa, parmağına yüzüğünü takar, kucağıma çocuğunu alır ona kavuşurum. Her kadın gibi kocamın yanında ömür sürmemi sağlamış olursunuz."

Kızının namusuna söz gelir düşüncesiyle, ilkin kadının pek aklı yatmadı bu işe. Ama kontesi kocasına kavuşturmak gibi hayırlı bir iş yapacağını, kontesin iyi niyetli ve kocasına bağlı olduğunu düşününce istenileni yapmayı kabul etti. Bir iki gün içinde, hiç kimseye bir şey sezdirmeden kontun onca sevdiği yüzüğü elde ettiği gibi, kontesi kızıymış gibi kontun yatağına sokmayı da başardı.

Kontun büyük bir istekle katıldığı daha ilk birleşmede, Tanrı'nın izniyle kadın gebe kaldı, hem de doğum zamanı geldiğinde ortaya çıktığı gibi, iki oğlana gebe kaldı. Kontes bir

kez değil, sık sık kontun kolları arasında olmanın mutluluğunu yaşadı. Büyük bir gizlilik içinde buluştukları için, hiç kimse bir şey duymadı. Kont da karısıyla değil, sevdiği kızla birlikte olduğunu sandı hep. Sabah ayrılırken kontun verdiği değerli, güzel mücevherleri kontes özenle saklıyordu. Kontes gebe kaldığını anlayınca, kadına daha fazla yük olmak istemedi:

"Madonna" dedi, "Tanrı'nın izni, sizin de yardımınızla istediğimi elde ettim. Artık iyiliğinizin karşılığını verip gitmek zamanı geldi."

Kadın, bu sonuca sevindiğini, yaptıklarını bir karşılık beklediği için değil, içinden geldiği için yaptığını söyledi. Bunun üzerine kontes:

"Madonna" dedi, "dedikleriniz çok duygulandırdı beni. Ben de size yaptığınız bir işin karşılığını verecek değilim, bir gönül borcunu yerine getireceğim."

Bunun üzerine parasızlık içinde kıvranan kadın, utana sıkıla, kızını evlendirebilmek için yüz liret istedi. Kadının isteğini sınırlayan utancı sezen kontes beş yüz liretle, bir o kadar değerde mücevher verdi. Kadın çok sevindi, kontese nasıl teşekkür edeceğini bilemedi. Kontes hana dönünce, kadın, Bertrand'ın haberci göndermesini, ya da kalkıp gelmesini önlemek için kızıyla birlikte köydeki akrabalarının yanına gitti. Bertrand ise, kontesin gittiğini öğrenmiş, adamlarının çağrısına uyarak memleketine dönmüştü.

Kocasının Floransa'dan ayrılıp memleketine gittiğini öğrenen kontes çok sevindi buna. Doğuma kadar Floransa'da kaldı ve babalarına çok benzeyen iki oğlan dünyaya getirdi, çocuklarının özenle beslenmesini sağladı. Artık sırası geldiğine karar verince, yola çıkıp hiç tanınmadan Monpulier'ye*

* Montpellier.

geldi. Burada birkaç gün dinlendi, kontla ilgili bilgiler edindi, onun nerede oturduğunu öğrendi. Büyük ermişler yortusu sırasında Roussillon'da bir şölen vereceğini, şölene erkeklerin yanısıra kadınların da katılacağını öğrendi. Sırtındaki hacı giysileriyle, o da gitti şölene. Kontun sarayında kadınlarla erkekler masaya oturmak üzereydiler. Üstünü değiştirmeden kucağında iki çocuğuyla yemek salonuna giren kontes, kontu görünce ayaklarına kapandı. Gözyaşları içinde:

"Senyör, dedi, bahtsız karınım ben. Ülkene dönüp, yönetimin başına geçesin diye, aylardır diyar diyar dolaştım. Sana yolladığım iki ulak aracılığıyla bildirdiğin koşullara uymanı istiyorum senden Tanrı adına. İşte kucağımda senden olma bir değil, iki oğlan, parmağımda da senin yüzüğün. Sözünü tutup, karın olarak bağrına basmak zorundasın artık beni."

Yüzüğü tanıyan, çocukların tıpatıp kendisine benzediklerini gören Bertrand, şaşırıp kalmıştı.

"Nasıl oldu peki bu iş?" diye sormaktan kendini alamadı.

Kontes, kontun ve orada bulunanların şaşkın bakışları arasında, olup biteni ayrıntılarıyla anlattı. Kont anlatılanların doğru olduğunu gördü, kadının inadına, becerisine diyecek söz bulamadı. Nurtopu gibi iki çocuğun varlığı ve sözünü yerine getirme zorunluğu karşısında, kadınlı erkekli dinleyicilerin de isteklerine uyarak, inadından vazgeçip karısının yasal haklarını tanıdı. Kontesi ayağa kaldırdı, kucaklayıp öptü, karısı, çocuklarının anası bildiğini duyurdu herkese. Konumuna uygun giysiler getirtip, karısına giydirdi. Orada hazır bulunanlar da, olayı duyan herkes de çok sevindi buna. O gün başlatılan kutlamalar günlerce sürdü. Bertrand karısına hep saygı gösterdi, el üstünde tutup büyük bir coşkuyla sevdi.

X

Dünyadan elini eteğini çeken Alibech'e,
keşiş Rustico şeytanın nasıl cehenneme atılacağını öğretir.
*Kaçırılan Alibech, Neerbale'nin karısı olur.**

Dioneo kraliçenin öyküsünü büyük bir ilgiyle dinlemişti. Öykü sona erince, öykü anlatmayan bir tek kendisi kaldığı için, bir şey denilmesini beklemeden güleç bir yüzle söze başladı:

Sevgideğer kadınlar, şeytanın nasıl cehenneme atıldığını duymamışsınızdır. Anlattığınız öykülerin çizgisinden uzaklaşmaksızın, bunu öğreteceğim size. Bu bilgi belki de ruhunuzun kurtuluşuna yardımcı olur. En azından, yoksul kulübelerinden çok yaldızlı saraylarda, süslü odalarda kol gezen Sevda'nın kimi kez balta girmemiş ormanlarda, dağların yamaçlarında, mağaraların ıssızlığında da kendini belli ettiğini, gücünü her yerde duyurduğunu öğrenmiş olacaksınız.

Öykümüze gelirsek, Barberia'nın Capsa** kentinde yaşayan çok varlıklı birinin çocukları arasında, Alibech adında güzel, sevimli bir de kızı vardı. Hıristiyan olmayan kız, kentteki Hıristiyanların dinlerini, Tanrı'ya hizmet etmenin sevabını övdüklerini görünce, bunlardan birine Tanrı'ya hizmet etmenin en kolay yolunun ne olduğunu sordu. Adam Tan-

---

* La Fontaine bu öyküden esinlenerek bir masal yazmıştır.

** Ortaçağda Afrika'nın Mısır ile Atlas Okyanusu arasında kalan bölümüne Barberia adı veriliyordu. Capsa= Tunus'ta bugünkü Gafsa.

rı'ya en iyi hizmet etmenin yolunun, Tebaida* çölünün ıssızlığına sığınanlar gibi dünyadan el etek çekmek olduğu yanıtını verdi. Kız on dördünde ya var ya yoktu, üstelik oldukça saftı. Ertesi sabah, bilinçli bir kararın dürtüsünden çok, çocuksu bir isteğin etkisiyle, kimseye bir şey demeden Tebaida çölüne doğru yola çıktı. Bin bir güçlükle, yarı aç yarı tok yol alıp, birkaç günde çöle vardı. Uzaklarda bir kulübe görünce oraya yöneldi. Kapının önünde bir keşiş duruyordu. Kızı görünce şaşırdı, ne aradığını sordu. Kız Tanrı'nın esiniyle O'na hizmet edebilmek olanağı ve bu hizmeti nasıl yerine getireceğini öğretecek birini aradığını söyledi. Kızın çok güzel, çok körpe olduğunu gören keşiş, bu kızı yanında alıkoyacak olursa şeytanın aklını çelebileceğinden korktu. Kızı, bu kararı nedeniyle kutladı, karnını doyurması, susuzluğunu gidermesi için bitki kökü, yaban elma, hurma, su verdi. Sonra da:

---

* Eski Mısır'da başkenti Tebe olan bölge. Bugünkü Assuan'ın kuzeyi.

"Kızım" dedi, "biraz ileride bir keşiş var, öğrenmek istediklerini benden çok daha iyi öğretir sana. Ona git sen."

Kıza yolu da gösterdi. Öbür keşişin yanına varan kız, bu keşişten de aynı yanıtı aldı. Yolunu sürdüren kız, kendini Tanrı'ya adamış, iyi yürekli genç bir keşişin kulübesine vardı. Adı Rustico olan keşişe, yine aynı şeyleri söyledi. Genç keşiş öteki keşişler gibi kızı başından savmadı, kendisini zor bir sınava sokmak amacıyla kulübesine aldı, gece olunca da bir köşeye hurma dallarından küçük bir döşek yapıp, kıza bu döşekte yatmasını söyledi. Ne var ki, içindeki dürtüler keşişin erdemini kemirmeye başlamıştı. Nitekim fazla direnemedi, yenik düşüp teslim oldu. Kutsal düşünceleri, duaları, ilkeleri bir yana bırakıp, kızın körpeliğinden güzelliğinden başka bir şey düşünemez oldu. Ama onun iyi niyetini sömürmüş duruma düşmemesini sağlayacak bir yol bulmalıydı. Kıza bir iki soru sorunca, daha erkek tanımadığını ve gerçekten de göründüğü gibi saf olduğunu anladı. Kızın tadını tadabilmek için, Tanrı'ya hizmet etmek gerekçesine sığınabilirdi. Ona uzun uzadıya, şeytanın Tanrı'nın baş düşmanı olduğunu anlattı. Tanrı'ya hizmet etmenin en iyi yolu ise, şeytanı yüce Tanrı'nın vaktiyle atmış olduğu cehenneme atmaktı yine. Kız şeytanın cehenneme nasıl atıldığını sordu. Rustico:

"Şimdi göreceksin" dedi, "ben ne yaparsam, sen de öyle yap."

Üstündeki bir iki şeyi çıkartıp çırılçıplak kaldı. Kız da onun gibi soyundu. Sonra keşiş dua edecekmiş gibi diz çöktü, kıza da diz çöktürttü. Kızın güzelliği karşısında isteği kabaran Rustico'nun sapı dirildi. Alibech çok şaşırmıştı.

"Dışarı sarkan bu şey de ne Rustico?" dedi, "bende yok ondan."

"Sözünü ettiğim şeytan. Öyle canını yakıyor ki insanın, acısına zor dayanıyorum."

"Tanrı'ya şükürler olsun, böyle bir derdim yok, şeytan yok bende."

"Doğru diyorsun, ama şeytan yerine başka bir şey var sende, o da bende yok."

"Neymiş o?" diye sordu Alibech.

"Cehennemin var. Bana öyle geliyor ki, seni Tanrı gönderdi buraya beni kurtarman için. Bana acır da, canımı yakan şeytanı cehenneme atmama izin verirsen, hem bana yardım etmiş, hem de sevap işlemiş Tanrı'ya hizmet etmiş olursun. Bunun için gelmedin mi zaten buralara?"

İyi niyetli kız:

"Bende cehennem olduğuna göre, ne isterseniz yapın" dedi.

"Tanrı senden razı olsun kızım. Cehenneme atalım şunu da, rahat bıraksın beni."

Bunu dedikten sonra kızı küçük döşeklerden birine götürdü, Tanrı'nın lanetlediği şeytanı cehenneme atmak için nasıl durması gerektiğini gösterdi. Daha önce hiç cehenneme şeytan atmamış olan kızın, ilkin biraz canı yanar gibi oldu. Rustico'ya:

"Tanrı'nın düşmanı bu şeytan gerçekten de çok kötü olmalı, cehennemde bile rahat durmuyor, kötülük yapıyor" dedi.

"Her seferinde canın böyle acımayacak" yanıtını verdi Rustico.

Acımadığını göstermek için de, yataktan kalkmadan önce tam altı kez şeytanı cehenneme attılar. Öyle bir ezdiler ki başını, bir daha doğrultamadı. Ama bir süre sonra yine başını doğrultunca kız hemen üstüne düşeni yaptı. Bu oyun yavaş yavaş hoşuna gitmeye başlamıştı. Rustico'ya:

"Capsa'da, Tanrı'ya hizmet etmenin çok güzel bir şey olduğunu söyleyenler haklıymış, dedi. Şeytanı cehenneme at-

maktan daha zevkli bir şey var dersem yalan olur. Tanrı'ya hizmet etmekten başka bir şey yapmak aptallıkmış meğer."

İkide bir Rustico'ya:

"Ben buraya boş oturmaya değil, Tanrı'ya hizmet etmeye geldim. Hadi şeytanı cehenneme atalım" diyordu.

Şeytanı cehenneme atarken de kimi kez:

"Şeytan niye cehennemden kaçıyor anlamıyorum, diyordu. Cehennemin onu seve seve kabul edip ağırladığı gibi, o da seve seve orada kalmak istese dışarı çıkmazdı."

Kızın ikide bir Rustico'yu Tanrı'ya hizmet etmeye çağırması keşişi güçten kuvvetten düşürmeye başlamıştı. Bu nedenle kıza, şeytanı ancak kafasını kaldırdığında cezalandırıp cehenneme atmak gerektiğini söyledi.

"Tanrı'nın izniyle öyle bir ders verdik ki, dinlenip kendine gelmeye çalışıyor şimdi" dedi.

Bunun üzerine kız bir süre sustu. Ama Rustico'nun şeytanı cehenneme atmak isteğinde bulunmadığını görünce, bir gün:

"Rustico" dedi, "şeytan cezasını buldu, seni rahatsız etmiyor artık, ama cehennem hiç rahat vermiyor bana. Ben nasıl, şeytanın kafasını ezmek için cehennemle yardımına koştumsa, şimdi de senin yardımcı olup, şeytanınla cehennemin ateşini dindirmen gerek."

Bitki kökü ve sudan başka midesine bir şey gitmeyen Rustico, bu isteğe karşılık verebilecek güçte değildi. Cehennemin ateşini söndürmek için bir sürü şeytan gerektiğini, ama yine de elinden geleni yapacağını söyledi. Arada kızın gönlünü ediyordu, ama çabası kızın dişinin kovuğuna bile gitmiyordu. Tanrı'ya yeterince hizmet edemeyen kız sızlanıyordu hep.

Rustico'nun şeytanı ile Alibech'in cehennemi arasında, birinin aşırı isteği ötekinin isteksizliği nedeniyle baş gösteren

uyumsuzluk sürerken, Capsa'da çıkan bir yangında Alibech'in babası, anası, kardeşleri yanıp kül oldular. Ailenin malvarlığı Alibech'e kaldı. Bu sırada varını yoğunu har vurup harman savurmuş olan Neerbale adında bir genç, Alibech'in yaşadığını öğrenince peşine düştü, mahkeme geride mirasçı bırakmadan ölen babanın mirasına el koymadan önce kızı buldu. Kız istemese de, Rustico'nun da desteğiyle onu Capsa'ya götürerek nikâhladı. Böylece büyük bir malvarlığının sahibi oldu.

Neerbale daha Alibech'e elini sürmeden önce kadınlar çölde Tanrı'ya nasıl hizmet ettiğini sordular kıza. Alibech de şeytanı cehenneme atarak sevap işlediğini, Neerbale'nin, bu işi yapmasını engelleyerek büyük bir günah işlediğini söyledi. Kadınlar:

"Şeytanı cehenneme nasıl atıyordun?" diye sordular.

Alibech sözle ve göstererek nasıl attığını anlattı. Kadınlar kahkahalarla gülmeye başladılar, belki hâlâ da gülüyorlardır.

"Canını üzme kızım" dediler, "aynı iş burada da yapılır. Yüce Tanrı'ya hizmet etmede Neerbale yardımcı olur sana."

Bu olay ağızdan ağıza kentin her yerine yayıldı, Tanrı'ya hizmet etmenin en iyi yolu şeytanı cehenneme atmaktan geçer, özdeyişi ortaya çıktı. Denizleri aşıp her yere ulaşan bu özdeyiş hâlâ kullanılır.

Yüce Tanrı'nın gözüne girmek isteyen genç kadınlar, siz de şeytanı cehenneme atmayı öğrenin. Tanrı çok hoşnut kalır bundan, taraflar büyük zevk almış, büyük sevap işlemiş olurlar.

Dioneo'nun öyküsü dürüst kadınları belki bin kez güldürmüştü. Öykü sona erince kraliçe artık eğemenliğinin sona erdiğini anladı. Başından defne tacını çıkartıp, büyük bir özenle Filostrato'nun başına taktı ve:

"Bakalım, dedi, kurt mu kuzulara diş geçirecek, yoksa kuzular mı kurdu kovalayacaklar."

Bu sözler Filostrato'yu güldürdü:

"Bana sorarsanız, Rustico'nun Alibech'e öğrettiği gibi, kurtlar da kuzulara şeytanın nasıl cehenneme atılacağını öğretmişlerdir. Bize kurt demeniz yanlış, çünkü siz de kuzu değilsiniz. Her neyse, bana verilen krallık görevini yükleniyorum."

"Bak Filostrato" dedi Neifile, "bize akıl öğretmeye kalkışman yersiz. Masetto ile rahibeleri düşünsene, bir deri bir kemik kalıp da kemikleriniz birbirine vurduğunda sizin de diliniz çözülür."

Kadınların lafın altında kalmadıklarını gören Filostrato, iğnelemeyi bırakıp krallık görevine verdi kendini. Kâhyayı çağırdı, her konuda gerekli bilgileri edindi, yönetiminden herkesin hoşnut kalması için gerekli gördüğü önlemleri aldı. Sonra da kadınlara döndü:

"Sevdalı kadınlar, güzelliğiniz hep dertler açtı başıma, Sevda'nın tutsağı kıldı beni. Aşağılansam da, boyun eğsem de, peşinden bilmediğim yerlere sürüklensem de, hep bir başkası için bırakıldım, durumum hep iyiden kötüye gitti. Ömrümün sonuna dek de böyle olacak. Bu nedenle yarınki öykülerin konusu da benim iç dünyamı yansıtsın, sevdaları mutsuz sona ulaşanlardan söz edelim istiyorum. Ne yaptığını çok iyi bilen birinin koyduğu adımın* da doğruladığı gibi, nasıl olsa benim de yazgım böyle."

Bunları dedikten sonra yerinden kalktı, yemek saatine dek herkesi istediğini yapmakta özgür bıraktı.

Bahçe öyle güzel, öyle iç açıcıydı ki, kadınlar bu güzelli-

* Filostrato= gönlü kırılmış.

ği bırakıp bir yere gidemediler. Güneşin etkisi azaldığı için önlerinden belki yüz kez atlaya zıplaya geçen oğlakları, tavşanları, bahçenin öbür hayvanlarını kolayca kovalayabiliyorlardı. Kadınların kimisi hayvanların peşine düştü. Dioneo ile Fiammetta, Guillaume ve Chastelaine de Vergi* için yazılmış dizeler okudular, Filomena ile Panfilo ise satranç oynadılar. Öyle ki, zaman akıp gitti, birden yemek saati geldi. Sofra güzel havuzun yanında kuruldu, akşam yemeği büyük bir neşe içinde yenildi. Sofra toplanınca, kraliçelerin daha önce çizmiş oldukları yoldan ayrılmak istemeyen Filostrato, Lauretta'dan bir şarkı söyleyip, dansı başlatmasını istedi. Lauretta:

"Monsenyör" dedi, "başkalarının yazdığı şarkıları bilmem, kendi yazdıklarım içinde de bu neşeli topluluğa uygun bir şarkı yok. Ama istiyorsanız, yine de bir şarkımı okurum."

Kral şu karşılığı verdi:

"Ne söylersen güzel söylersin sen, çekinmeden söyle."

Bunun üzerine Lauretta sıcak ama içli bir sesle şarkıya başladı:

Hangi kadın çekti
çektiğim acıları, aşk kırgınıyım
boşuna iç çekmelerim.

Gökyüzünü, her yıldızı yaratan,
güzel, alımlı, incelikli, sevimli
kılmış beni, yeryüzündeki
her seçkin kişi,
bende yansımasını bulsun diye

* Smillanme de Vergi ile karısının serüvenleri (XIII yüzyıl) ortaçağ edebiyatının sık sık yer verdiği, Fransızca bir şiire konu olmuştur.

onda var olan sonsuz ışığın;
oysa ölümlü insanlar
yeterince tanımıyor, okşayacak yerde
sevmiyorlar beni.

Bir sevgilim oldu, çok sevdi beni
kollarıyla sarıp gençliğimi
gönlüne yerleştirdi sevgimi,
gözlerimin ateşiyle tutuştu,
zaman uçup gitti
benimle tüketti kendini;
saygı gösterdim
bana bağlandı;
ne yazık! onsuzum artık.

Karşıma ateşli hem de kasıntılı
bir delikanlı çıktı, değerlerini
önüme serip beni kendine tutsak kıldı,
sonra durduk yerde
kıskanç kesildi;
bilmiyorum ne yapmalı,
bildiğim, birçok kişi için gelsem de
dünyaya, düşümde
hep aynı kişi.

Ne kara gündü o,
evet deyip nikâhlandım
dulluktan kurtulmak için; tüller içinde
güzeldim, sevinçliydim,
ama şimdi daha zor günlerim
kalmadı eski saygınlığım;
ey acılı düğün,

keşke ölseydim,
seni deneyecek yerde.

Ey güzel sevgili,
önceleri onca sevdiğim,
şimdi gökyüzünde
Yaratan'ın önünde,
bir başkası uğruna seni unutamayan
bana acı;
benim için yandığın ateşin
sönmediğini göster,
yine cennete döndür beni.

Lauretta burada sustu. Hepsi kadını dinlemiş ama söylediklerini aynı biçimde yorumlamamışlardı. Milanolular gibi düşünenler, yağlı bir domuzun güzel bir kızdan daha iyi olduğu sonucuna varmışlardı. Daha soylu, daha anlamlı, daha gerçekçi yorumlar getirenler de oldu ama, bunlara değinmenin sırası değil şimdi. Şarkıdan sonra kral çimenlerin çiçeklerin arasında meşaleler yaktırdı, gökyüzündeki yıldızlar kararıncaya dek şarkılar söyletti. Daha sonra yatmak zamanı geldiğine karar verdi. İyi geceler dileyerek, herkesin odasına çekilip yatmasını istedi.

Decameron'un üçüncü günü
sona eriyor,
Filostrato'nun başkanlığında başlayan
dördüncü günde,
mutsuz sonuçlanan sevdalardan
söz ediliyor

Çok sevgili kadınlar, bilge kişilerden duyduklarım, sık sık görüp okuduklarım, isteğin coşkulu, yakıcı rüzgârının yalnızca kulelerin doruklarında, ağaçların tepelerinde estiği sonucuna vardırmıştı beni. Yanılmışım. Fırtınaların ürkütücü öfkesinden, şiddetinden oldum olası kaçtım, kaçmaya çalıştım. Düzlüklere, vadilerin en derinine sığındım hep. Sizlere sunduğum, Floransa halk dilinde, düzyazı olarak yazılmış, başlıksız*, yalın, alçakgönüllü bu kısa öyküler, dediklerimin açık kanıtı. Ama yine de, rüzgâr üstüme üstüme esiyor, kökümü sökmeye çalışıyor, kıskançlık okları canımı acıtıyor. Yeryüzünde ancak kötülüğün kıskanılmadığını söyleyen bilge kişilere hak veriyorum.

Sağduyulu kadın dostlarım, öykülerimi okuyan kimi kişiler, sizlerden çok hoşlandığımı, size yaranmaya, sizi avutmaya,

---

* Öyküler yazıldıkça okura sunulduğu için, genel bir başlık altında derlenmemişlerdi daha. Boccaccio bu bölümde kadın okurlara seslenerek, öykülerine yöneltilen eleştirilere karşılık veriyor, eski Yunan güldürülerinde olduğu gibi, görüşlerini açıklayıp, yapıtının övgüsünü yapıyor.

hele daha da şom ağızlıların deyişiyle, sizi yüceltmeye çalışmamın dürüstlükle bağdaşmadığını söylüyorlar. Kimileri ise daha olgun davranıp, ben yaşta birinin bu gibi şeyler peşinde koşmasının, kadınlardan söz edip, kadınların gözüne girmeye çalışmasının yakışık almadığını söylüyorlar. Kimileri de ünüme sahip çıkıyor, ipe sapa gelmez öykülerle aranıza katılacak yerde, Parnas'ta Musa'ların* yanında kalmamın daha akla uygun olacağını ileri sürüyorlar. Ölçüyü büsbütün kaçıranlar, kendimi rüzgâra kaptırıp saçma sapan işler peşinde koşacak yerde, ekmek parası kazanmaya çalışmamın daha doğru olacağını söyleyenler de var. Kimileri de gösterdiğim çabaya karşı çıkıyor, size aktardığım olayların, anlattığımdan çok değişik olduklarını kanıtlamaya çalışıyorlar. Böylece değerli dostlarım, davanıza olan bağlılığım öyle sert rüzgârlara, öyle sivri dişlere, öyle keskin oklara hedef kıldı ki beni, sizlere hizmet edeyim derken hırpalandım, örselendim, yaralandım. Böyle şeylerden nasıl tiksindiğime Tanrı tanıktır. Beni savunmak sizlere düşse de, ben de eli kolu bağlı durmak istemiyorum; hak ettikleri ölçüde tepki göstermeyeceğim ama, kulaklarımı bu dedikodulardan temizleyecek küçük bir karşılık vermeden de edemeyeceğim, çünkü sayıları gittikçe artıyor bu gibilerin. Oysa daha işimin üçte birine bile gelmedim. Karşılık vermeyecek olursam, çalışmam sona erinceye dek bu saldırılar artıp beni tüketebilir, sizin gücünüz de, ne denli büyük olursa olsun, karşı koymaya yetmeyebilir.

Gereken yanıtı vermeden önce size bir öyküden bir bölüm aktarmak istiyorum. Öyküyü baştan sona anlatıp, size tanıttığım seçkin topluluğun öyküleriyle boy ölçüşmek istemiyo-

---

* Parnas= orta Yunanistan'da bir dağ. Yunan mitolojisine göre Apollon ile dokuz Musa bu dağda otururlardı. Batı dillerinde şiir, şairler anlamına da kullanılır.
Musa= esin perisi.

rum. Kaldı ki, aynı düzeyi tutturamadığımı hemen göreceksiniz.

Sözüm, bana saldıranlaradır.

Yıllarca önce bizim burada oturan, Filippo Balducci adında biri vardı. Soylu bir aileden gelmiyordu ama çok varlıklıydı ve konumunun gerektirdiği gibi davranmayı biliyordu. Adam evliydi ve karısını çok seviyordu, kadın da onun bir dediğini iki etmiyordu. Birlikte mutlu günler geçiriyor, mutluluklarını arttırmaktan başka bir amaç gütmüyorlardı. Ne var ki, günün birinde herkesin başına gelen, kadının da başına geldi ve kadın bu dünyadan göçtü, Filippo'ya ondan olma iki yaşlarında bir oğlandan başka bir şey bırakmadı. Karısının ölümü Filippo'yu benzersiz bir kedere boğdu. Her şeyden çok önemsediği aile birliğinin bozulması üzerine, artık insanlarla bir arada yaşayamayacağı sonucuna varıp, kendini Tanrı'ya adamaya karar verdi. Oğlu için de aynı karara vardı. Malını mülkünü Tanrı'ya bağışlayıp Asinaio* dağının tepesine çıktı. Oğluyla birlikte küçücük bir kulübede oturmaya, günlerini sadaka isteyip, oruç tutup, dualar ederek geçirmeye başladı. Oğlunun Tanrı yolundan ayrılmasından korktuğu için, ona hiçbir şey göstermiyor, dünya nimetlerinden uzak tutmaya çalışıyor, sonsuz yaşamın, Tanrı'nın, ermişlerin övgüsünü yapıyor, dualar öğretiyordu ona. Uzun yıllar böyle yaşadılar, çocuk kulübeden dışarı çıkmadı, babasından başka kimseyi görmedi.

Filippo arada Floransa'ya gidiyor, Tanrı dostlarından gereksinimlerini karşılıyor, sonra yine kulübesine dönüyordu. Bir gün çocuk -artık on sekizine basmış, Filippo da yaşlanmıştı- babasına nereye gittiğini sorunca, babası nereye gittiğini söyledi. Bunun üzerine çocuk:

---

* Floransa dolaylarında Senario dağı.

"Artık yaşlandınız, yorgunluğa dayanamazsınız. Bir gün beni de Floransa'ya götürüp Tanrı'nın ve sizin dostlarınızı tanıtsanıza. Ben gencim, yorgunluğa daha kolay dayanırım. İstediğinizde Floransa'ya gider, ne gerekiyorsa getiririm, siz burada kalır yorulmamış olursunuz."

Filippo oğlunun artık büyümüş, kendini Tanrı'ya adamış olduğunu, dünya nimetlerinin gözünü boyayamayacağını düşündü. İçinden "doğru söylüyor çocuk" dedi. Floransa'ya gideceği için oğlunu da birlikte götürdü.

Sarayları, evleri, kiliseleri ve kentteki daha bir sürü şeyi görünce, daha önce böyle bir görüntüyle karşılaşmamış olan delikanlının gözleri faltaşı gibi açıldı. Babasına gördüklerinin neler olduğunu, adlarını sormaya başladı. Babası yanıt verdikçe bir başka soru soruyordu delikanlı. Böylece delikanlı soru sorar, babası yanıt verirken bir ara karşılarına bir nikâhtan dönen, süslü giysiler giymiş güzel kadınlar çıktı. Kadınları gören delikanlı kim olduklarını sordu. Babası:

"Gözlerini indir, bakma onlara evladım, kötü şeyler bunlar."

"Peki adları ne?"

Oğlunda tensel duyguların uyanmasını engellemek, zararlı bildiği eğilimlerin önünü kesebilmek için, yaşlı adam "kadın" sözcüğünü söylemekten sakındı:

"Civciv denir bunlara" karşılığını verdi.

Bunun üzerine şaşılacak bir şey oldu! Daha önce hiç kadın görmemiş olan delikanlı, sarayları, öküzleri, atları, eşekleri, paraları, ilk kez gördüğü ne varsa hepsini umursamaz oldu. Babasına:

"Ne olur baba, bir civciv alın bana" dedi.

"Olmaz evladım, bir daha duymayayım. Kötü şey bunlar."

Delikanlı sordu:

"Kötü şeyler böyle mi olur?"

"Evet."

"Niye böyle dediğinizi, niye bunların kötü olduklarını anlayamıyorum. Daha önce böyle güzel, böyle hoşuma giden bir şey görmemiştim. Bana hep gösterdiğiniz resimlerdeki meleklerden bile daha güzeller. Beni biraz seviyorsanız bu civcivlerden birini bizim oraya götürelim. Yemini ben veririm."

"Olmaz, hem ne yediklerini bilmezsin."

Baba, yaptığı hesapları doğanın yerle bir ettiğini anlamıştı. Oğlunu Floransa'ya götürdüğüne bin pişmandı.

Öyküyü burada kesip, yeniden beni bu öyküyü anlatmak zorunda bırakanlara dönüyorum. Genç kadınlar, beni denetlemeye kalkanlardan bir bölümü size yaranmaya çalışmakla hata ettiğimi, sizlere gereğinden fazla düşkün olduğumu söylüyorlar. Açıkça söylüyorum ben de, hem sizden hoşlanıyorum, hem de hoşunuza gitmeye çalışıyorum. Ancak bunda şaşılacak ne olduğunu sormak istiyorum o insanlara. Sık sık bizlere sunduğunuz sevgi yüklü öpüşleri, yumuşacık kucaklamaları, tadına doyulmaz sarılmaları bir yana bırakıyorum tatlı kadınlar. Süslü giysileriniz, dayanılmaz güzelliğiniz, benliğinizi saran incelik, soyluluk gözlerimin önünden gitmiyor hiç. Bir dağın kuş uçmaz kervan geçmez tepesinde büyütülüp yetiştirilen, kulübesinden dışarıya adım atmamış, babasından başka kimseyi tanımamış bir delikanlı bile sizi görür görmez, gözlerini sizden ayıramıyor, isteklerinin tek hedefi oluyorsunuz. Beni yine iğneleyecekler, saldıracaklar bana. Oysa vücudum sizi sevmek için yaratılmış, yeniyetmeliğimden bu yana kendimi size vermişim, gözlerinizdeki pırıltıların erdemini, sözlerinizin tadını, iç çekmelerinizin kavurucu ateşini duyumsamışım. Duygu nedir bilmeyen, yabanıl bir hayvandan farksız gencecik bir keşiş bile sizden hoşlanırsa, benim de siz-

den hoşlanmam, gözünüze girmeye çalışmam doğal değil mi? Sizi sevmemek, sevginizi istememek için zevklerin, doğal eğilimlerin tadını bilmemek, bunları tatmamış olmak gerekir. Bu gibilerin saldırıları umurumda bile değil.

İkide bir yaşımdan söz edenlere gelince, onlar da pırasanın yaprakları beyaz olsa da, sapının yeşil olduğunu bilmiyorlar. Bu gibilerin bilgisizliğini alaya almayı bir yana bırakıp şu yanıtı veriyorum: Guido Cavalcanti ile Dante Alighieri'yi yaşlılıklarında, Cino da Pistoia'yı* tiriti çıktığında bile terk etmeyen kadınların gözüne girmek tutkusundan, ben de ömrümün sonuna dek utanç duymayacağım. Sözü uzatmaktan çekinmesem, tarihten örnekler verir, ilerlemiş yaşlarına karşın bütün çabalarını kadınların gözüne girmeye yöneltmiş eski çağın bir sürü değerli kişisinden söz ederdim, Beni eleştirenlerin bunlardan haberi yoksa, okula gidip öğrensinler.

Bir de Parnas'ta Musa'ların yanında kalmamın doğru olacağını söyleyenler var. Doğrusu yerinde bir öneri. Ne var ki, ne biz Musa'larla birlikte olabiliriz, ne de onlar bize dayanabilirler. Musa'lardan uzaklaşıp da, onlara benzeyen şeyler aramaya kalkışmanın eleştirilecek bir yanı olmamalı. Musa'lar kadındır, kadınlar Musa'ların değerine ulaşamasalar da, ilk bakışta çok benzerler onlara. Kadınlardan hoşlanmam için bir başka gerekçe olmasa bile, bu benzerlik onlara yönelmem için yeterli bir neden. Kaldı ki, kadınlar belki bin dize kaleme aldırdılar bana, oysa Musa'lar tek bir dizenin bile esin kaynağı olamadılar. Ama o bin dizeyi yazarken yardımcı oldular, yol gösterdiler bana. Bu sıradan öyküleri yazarken de, belki beni desteklemek, kendileriyle kadınlar arasındaki ben-

---

* Cavalcanti (1255-1300), Dante (1265-1311), Cino (1270-1336), Boccaccio öncesinin, gönül ilişkilerini ele alan üç büyük şairi.

zerlikleri vurgulamak için zaman zaman yanıbaşımda yer aldılar. Demek ki öykülerimi yazarken, kimilerinin haksız yere ileri sürdükleri gibi Parnas'tan, Musa'lardan uzaklaşmış değilim.

Açlığımı kendilerine dert edinip, ekmek parası kazanmamı önerenlere ne demeli? Bilemiyorum. Olacak şey değil ya, kapılarını çalıp ekmek isteyecek olsam ne diyeceklerini merak ediyorum. "Defol git, masallarınla karnını doyur" diyeceklerinden kuşku duymuyorum. Kuşku duymadığım bir şey de, şairlerin masallarda, varlıklıların hazinelerinde bulduklarının çok daha fazlasını buldukları. Kaç şair masal peşinde koşarak yaşadığı çağı geliştirirken, gerekenden çok paranın peşinde koşan bir sürü adı sanı bilinmeyen insan yok olup gitmiştir. Daha ne diyeyim? Kendilerinden ne istesem vermezler bu insanlar. Bereket Tanrı'ya şükürler olsun, hiçbir şeye gereksinmem yok. Kaldı ki, Havari'nin dediği gibi bolluğa da yokluğa da ayak uydurabilirim.* Kimse beni kendine dert etmesin.

Gerçekleri saptırdığımı öne sürenler de var. Oysa en büyük isteğim gözlerimin önünde gerçek kişileri canlandırmak. Ele aldığım örneklerle yazdıklarım arasında bir ayrılık görecek olsam eleştirileri saygıyla karşılayıp, gerekli düzeltmeleri yapmaya çalışacağım. Ama sözden başka bir eleştiri getirilmedikçe herkesi düşüncesiyle başbaşa bırakıp, kendi yolumda gidiyor, bana dediklerini, ben de onlar için diyorum.

Yeterince yanıt verdiğimi sanıyorum, saygıdeğer kadınlar. Tanrı'nın izniyle, eksik etmeyeceğinizi umduğum desteğinizle, sırtımı yalan rüzgârına dönüp, sabırla yolumda yürüyeceğim, incecik tozların yazgısını paylaşacağım. Fırtına yerdeki

* Havari Paulus'un tutukluyken söylediği sözler.

tozu kaldırmaz her zaman, kaldırdığında da yükseklere götürür, çoğu kez insanların, kralların imparatorların taçlarının üstüne, büyük sarayların, yüksek kulelerin tepelerine indirir. Buralardan düşecek olursa, geldiği yerin daha aşağısına inemez. Çabalarımın tek amacı sizleri hoşnut kılmaktı. Bu doğrultudaki çabalarımı şimdi daha da arttıracağım, çünkü bildiğim tek doğru, benim ve sizleri sevenlerin davranışlarının doğaya uygun olduğu. Doğanın yasalarına karşı çıkmaya kalkışmak çok büyük bir çaba gerektirir. Çoğu kez de bu çaba boşuna harcandığı gibi, büyük zararlara yol açar. Hemen belirteyim, benim böyle bir isteğim ne oldu, ne de olacak. Olsa bile kendim ayak uyduracak yerde, bir başkasına aktarmayı yeğlerim..

Beni çekiştirenler ağızlarını kapatsınlar artık! Kızışmak için bana öfke kusacak yerde, yozlaşmış beğenilerine uygun olarak yaşasınlar titreye titreye. Beni rahat bıraksınlar, şu kısacık ömrümüzü bulandırmasınlar.

Bu kadarla yetiniyorum güzel kadınlar, artık başlangıç noktamıza dönüp, kaldığımız yerden yolumuza devam edelim...

Güneş gökyüzünden yıldızları kovmuş, gecenin nemli gölgesini yeryüzünden silmişti. Filostrato ayağa kalkıp herkesi de ayağa kaldırdı. Güzelliklerle dolu bahçeye geçip günün tadını çıkartmaya koyuldular. Yemek saati geldiğinde, yemeği akşam yemek yedikleri yerde yediler. Güneş doruğa yükseldiğinde, uykudan kalkıp, yine güzel havuzun başına oturdular. Filostrato, Fiammetta'dan öyküye başlamasını istedi. Fiammetta bu isteği yineletmedi, hemen anlatmaya başladı.

I

*Salerno prensi Tancredi kızının sevgilisini öldürtür. Ölünün kalbini altın bir kupaya koyup kızına gönderir. Kız kupaya boşalttığı zehirli suyu içerek ölür.**

Buraya eğlenmek için gelmiştik ama, kralımızın başkalarının gözyaşlarını aktarmak önerisi hepimizi üzecek, anlatanı da dinleyenleri de duygulandıracak. Bu öneriyi, belki geçen günlerin vurdumduymazlığını dengelemek için yaptı; gerekçesi ne olursa olsun, isteğine karşı çıkamayacağıma göre, gözyaşlarınızı tutamayacağınız acıklı bir olayı anlatacağım size.

Salerno prensi Tancredi insanları seven, dürüst bir yöneticiydi, ama yaşlılığında birbirini seven iki kişinin kanına buladı ellerini. Tancredi'nin topu topu bir kızı vardı, hiç çocuğu olmasa belki daha mutlu olacaktı. Kızına duyduğu sevgi, bir babanın kızına duyabileceği sevgilerin en büyüğüydü. Kızı evlenme çağına geldiğinde, yanından ayırmamak için yıllarca kocaya vermedi. Ama sonunda Capova** dükünün oğullarından biriyle evlendirdi. Ne var ki, evlilik uzun sürmedi, Tancredi'nin kızı dul kalıp, yine babasının yanına döndü.

Yüzü de, vücudu da görülmemiş güzellikte olan kadın üstelik gençti, yaşam doluydu ve bir kadından beklenmeyecek

---

* Bu öykü birçok İtalyan ve yabancı yazara esin kaynağı olmuştur. Ugo Foscolo'nun *Ricciarda* adlı yapıtı da bu öyküden esinlenir.

** Capua.

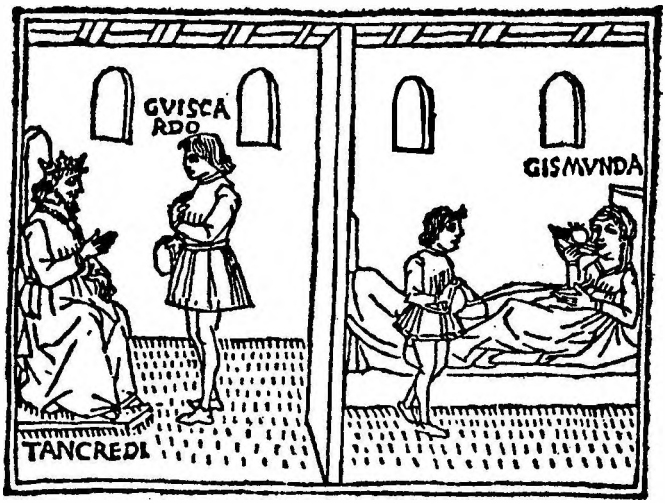

ölçüde bilgiliydi. Kendisini çok seven babasının yanında oturuyor, bir dediği iki edilmiyor, el üstünde tutuluyordu. Tancredi çok sevdiği kızını bir daha evlendirmeyi aklının ucundan bile geçirmiyordu. Kız da böyle bir istekte bulunmayı kendine yediremediğinden, kimseye sezdirmeden uygun bir sevgili arıyordu. Babasının sarayına, her saraya olduğu gibi, soylu olan olmayan bir sürü insan girip çıkıyordu. Bunların çoğunun huylarını, davranışlarını inceledikten sonra, babasının yanında çalışan Guiscardo adında bir gençte karar kıldı. Guiscardo halk çocuğuydu ama erdemleri, davranışları soylularınkinden geri değildi. Sık sık delikanlıyla karşılaşan kadın, kimseye belli etmiyordu ama, yanıp tutuşuyordu onun için. Delikanlı da toy değildi, kadının duygularını sezmiş, içi onun sevgisiyle dolmaya başlamış, başka bir şey düşünemez olmuştu.

İki genç böylece gizliden gizliye birbirlerini sevmeye başlamışlardı. Kadının tek isteği delikanlıyla buluşabilmekti. Ama duygularını kimseye açmak istemediğinden, onunla haberleşmek için bir kurnazlık düşündü. Bir mektup yazarak, er-

tesi gün nasıl buluşabileceklerini anlattı. Mektubu bir kamışın içine yerleştirdi. Kamışı Guiscardo'ya verip:

"Hizmetçine ver de bundan yelpaze yapıp, akşam ateşi körüklesin" dedi.

Kamışı alan Guiscardo, verilen armağanın, söylenen sözlerin bir anlamı olması gerektiğini düşündü. Doğru evine gitti. Kamışı inceleyince içinin boş olduğunu anlayıp, ikiye ayırdı, mektubu buldu. Okuyup ne yapması gerektiğini öğrendi. Sevinçten etekleri zil çalıyordu, dünyanın en mutlu insanı olmuştu. Kadınla buluşabilmek için, hemen mektupta yazılanları uygulamaya başladı.

Sarayın yanıbaşındaki bir tepenin içi çok eski bir tarihte oyularak bir mahzen oluşturulmuştu. Mahzen, yine kayaların yarılmasıyla açılmış bir delikten ışık alıyordu. Artık kullanılmadığından, deliğin ağzını otlar, dikenli çalılar örtmüştü. Mahzen gizli bir merdivenle sarayın giriş katına bağlıydı. Çok sağlam bir kapının gerisindeki bu merdivene, kadının dairesinden giriliyordu. Yıllardır kullanılmadığı için neredeyse herkesin unutmuş olduğu merdiveni, gözlerinden hiçbir şey kaçmayan Sevda, sevdalı kadının aklına getirmişti. Genç kadın kimseye sezdirmeden kapıyı açabilmek için günlerce uğraşmış, olanca ustalığını kullanmıştı. Kapıyı açıp da tek başına mahzene inince, hava deliğini görmüş, Guiscardo'ya bu delikten mahzene inmesini yazmıştı. Deliğin yere yaklaşık yüksekliğini bile belirtmeyi unutmamıştı.

Guiscardo önce, inip çıkmayı kolaylaştırmak için üzerinde düğümler, ilmikler bulunan bir ip edindi. Çalılardan korunmak için de sırtına bir post geçirdi. Ertesi gece, kimseye bir şey demeden mahzenin oraya gitti. İpin bir ucunu, mahzenin deliğinin ağzında boy vermiş sağlam bir ağaç gövdesine bağladı. İpten kayarak mahzene inip, kadını beklemeye başladı.

Kadın o gün, öğle uykusuna yatacağını söyleyerek nedi-

melerini savmıştı. Tek başına kalınca, odasının kapısını kilitleyip ara kapıyı açtı. Mahzene inip Guiscardo'yu buldu. Bu buluşma ikisini de çok sevindirdi. Yukarı çıktılar, günün büyük bir bölümünü birlikte geçirdiler, büyük zevkler tattılar. İlişkilerinin gizli kalması için ne gerekliyse yaptılar. Guiscardo mahzene dönünce, kadın da kapıyı kapatıp, nedimelerinin yanına gitti. Gece olunca, Guiscardo ipe tırmanarak delikten çıktı, evine döndü. Artık yolu öğrenen delikanlı, daha sonra da sık sık mahzene geldi.

Ne var ki, bu sürekli ve büyük sevdayı kıskanan kör talih, üzücü bir olay aracılığıyla mutluluğu gözyaşına dönüştürmekte gecikmedi.

Tancredi arada sırada tek başına kızının odasına gider, bir süre konuştuktan sonra çıkardı. Bir gün öğle yemeğinden sonra yine odaya gittiğinde, Ghismonda -kızın adı böyleydi- nedimeleriyle birlikte bahçedeydi. Odaya girişini kimsenin görmediği Tancredi, kızının eğlenmesine engel olmak istemedi. Odanın pencereleri kapalı, yatağın perdeleri inikti. Yatağın ayak ucundaki bir mindere oturdu. Başını yatağa dayayıp, sanki saklanmak istercesine perdeleri üstüne çekti ve uyuyakaldı.

Aksilik bu ya, Ghismonda o gün Guiscardo'yu çağırmıştı. Nedimelerinden ayrıldıktan sonra yavaşça odasına girdi, kapıyı kilitledi. Odada bir başkasının bulunduğunu sezmeden, kendisini beklemekte olan Guiscardo'ya kapıyı açtı. Her zaman yaptıkları gibi yatağa uzanıp, koklaşıp sevişmeye başladılar. Tancredi uyanıp kızıyla Guiscardo'nun dediklerini duydu, yaptıklarını gördü. Yüreğine saplanan acının etkisiyle, ilkin bağırmak geldi içinden. Ama ardından sesini çıkartmamaya karar verdi. Tasarlamaya başladığı planı kimseye sezdirmeden, utancını kimseye duyurmadan uygulayabilmek için, sesini çıkartmadan orada saklandı.

Tancredi'nin varlığından habersiz iki sevgili, her zaman yaptıkları gibi uzun süre birlikte oldular. Zamanın dolduğuna karar verince yataktan kalktılar, Guiscardo mahzene giderken, Ghismonda da odadan dışarı çıktı. Tancredi yaşlıydı ama, yine de bir pencereden bahçeye atladı ve kalbinde sanki bir ölüm acısıyla, kimseye görünmeden odasına döndü.

Verdiği buyruklar uyarınca, o gece, sırtında postuyla delikten çıkmakta olan Guiscardo'yu iki kişi yakalayıp, gizlice prense götürdüler. Tancredi Guiscardo'yu görünce ağlamaklı bir sesle:

"Guiscardo, sana yaptığım iyiliklerin karşılığı namusuma leke çalmak mı olmalıydı, dedi. Her şeyi kendi gözlerimle gördüm."

Guiscardo şu karşılığı vermekle yetindi:

"Sevginin gücüne ne ben karşı koyabilirim, ne de siz."

Tancredi, Guiscardo'nun kimseye duyurulmadan sarayda bir odaya kapatılmasını istedi, isteği hemen yerine getirildi.

Ertesi sabah Ghismonda'nın hiçbir şeyden haberi yoktu daha. Kafasından çeşitli düşünceler geçen Tancredi, öğle yemeğinden sonra yine kızının odasına gitti. Kızını çağırttı. Odanın kapısını kilitleyip, gözyaşları içinde konuşmaya başladı:

"Senin dürüstlüğüne, namusuna öyle inanırdım ki Ghismonda, kim ne derse desin, gözlerimle görmedikçe kocandan başka bir erkekle birlikte olmayı aklından bile geçirebileceğini düşünemezdim. Geri kalan sınırlı yaşlılık günlerimde, gördüklerimi anımsadıkça içimi büyük bir acı kaplayacak. Madem namus yolundan bu denli sapacaktın, keşke soyluluğunla bağdaşacak birini seçseydin. Saraya girip çıkan onca gencin içinden, seçe seçe en aşağı katmandan birini, çocukluğundan bu yana Tanrı adına sarayda karnını doyurduğumuz

Guiscardo'yu seçmişsin. Öyle zor durumda bıraktın ki beni, sana ne yapacağımı bilemiyorum. Guiscardo'yu bu gece delikten çıkarken yakalatıp hapse attırdım; onu çarptıracağım cezayı biliyorum. Ama Tanrı tanığımdır, sana ne yapmam gerektiğini bilemiyorum. Bir yandan sana olan, hiçbir babanın kızına besleyemeyeceği ölçüde yoğun sevginin, bir yandan da yaptığın çılgınlığın doğurduğu haklı öfkenin etkisindeyim. Birisi seni bağışlamamı istiyor, öteki ise hak ettiğin cezaya çarptırmamı. Karara varmadan önce, senin bu konuda ne diyeceğini öğrenmek istiyorum."

Bu sözleri söyledikten sonra Tancredi başını öne eğdi, dayak yemiş bir çocuk gibi hüngür hüngür ağlamaya koyuldu.

Ghismonda babasının dediklerini dinleyip, gizli ilişkisinin ortaya çıktığını, Guicardo'nun tutuklandığını öğrenmişti. Duyduğu anlatılmaz acıyı, kadınların sık sık yaptıkları gibi bağırıp çağırarak, gözyaşı dökerek açığa vuracaktı az kalsın. Ama onurlu iç dünyası bu yakışıksızlığa düşmesini engelledi. Olağanüstü bir çaba harcayarak kendini toparladı. Nasıl olsa Guiscardo öldürüleceğine göre, bağışlanması için hiçbir istekte bulunmayacaktı. Acı çeken, suçluluk duyan bir kadın gibi davranmayacaktı; son derecede rahat, gözleri kuru, yüzü sakin, telaşsız, babasına yanıt verdi:

"Tancredi, ne inkâra kalkışacağım, ne de yalvaracağım sana. İkisinin de bir işe yaramayacağını biliyorum. Sevgine, hoşgörüne sığınmayı da düşünmüyorum. Sana doğruyu söyleyeceğim. Bunu yaparken de onurumu haklı gerekçelerle savunduğumu, ruhumun yüceliğine yaraşır bir kararlılığa sahip olduğumu göreceksin.

Evet Guiscardo'yu sevdim, şimdi de seviyorum, sayılı günlerimin sonuna dek de seveceğim. Ölümden sonra sevgi varsa, öldükten sonra da seveceğim. Bu sevginin kaynağında, kadınlığım ve beni yeniden evlendirmek istemeyişin kadar,

Guiscardo'nun erdemleri de yatıyor. Vücudun etten kemikten oluştuğuna göre, senden olma kızının da taştan demirden değil, etten kemikten yoğurulmuş olduğunu bilmen gerekirdi Tancredi. Artık yaşlanmış da olsan, gençliğin yasalarının gücünü anımsaman gerekir. En güzel yıllarını savaş alanlarında geçirsen de, avareliğin, başıboşluğun yaşlılar, özellikle de gençler üzerindeki etkisini bilmelisin.

Senden kaynaklandığıma göre, ben de etten kemiktenim, ve o kadar az yaşadım ki, daha çok gencim. Demek ki, ilk evliliğimde tattığım güzelliklerin içimi kavurması için iki neden vardı. Gençliğim ve kadınlığım bu karşı koyulmaz isteklere direnemeyince, gönlümün sesine boyun eğdim. Doğal günahın sana da bana da söz getirmemesi, bizi utandırmaması için, elimden gelen her önlemi aldım. Koruyucu Sevda ile iyiliksever talih, isteklerimi kimseye sezdirmeden doyurmamı sağlayan gizli bir yol bulup gösterdiler bana. Olanları kimden, nasıl öğrenmiş olursan ol, hiçbir şeyi gizlemiyorum senden. Guiscardo'yu, birçok kadının yaptığı gibi rastgele seçmedim. İnce eleyip sıkı dokuduktan, uzun uzadıya düşündükten sonra gönlümü verdim. İkimiz de dikkatli davrandığımız için, uzun süre isteklerimi doyurmayı başardım.

Dediklerinden, işlediğim günahtan çok, seçtiğim kişinin soylu olmayışına öfkelendiğin sonucunu çıkarttım. Soylu birini seçseydim, namusuna gölge düşmeyecek miydi? Böyle düşünmekle beni değil, insanın yazgısını suçlamış oluyorsun. Hak etmeyenleri yükseklere taşıyıp, hak edenleri aşağılarda bırakan, yazgı değil mi?

Bunları bir yana bırakıp biraz gerilere dönelim. İnsanların tümünün de etten kemikten yapıldıklarını, ruhlarımızı aynı Yaratan'ın tasarlayıp, hepimizi aynı güçle, aynı özelliklerle, aynı erdemlerle donattığını göreceksin. Birbirine eşit olarak yeryüzüne gelen insanlar, önceleri erdemleriyle birbir-

lerinden ayrılırlardı. En iyi yeteneklerle donanıp, bunları kullananlara soylu denilir, geriye kalanlar ise soylu sayılmazlardı. Daha sonra bu ilke bir yana bırakıldı, ama tümüyle unutulmadı, doğadan ve geleneklerden silinmedi. Erdemi kendine ölçü edinen bir kişi, bence soylu sayılmalıdır. Sayılmayacak olursa suçu onda değil, ona hak ettiği niteliği vermeyenlerde aramak gerekir. Çevrendeki soylu kişilere şöyle bir bak, yaşamlarını, davranışlarını, tutumlarını bir incele. Sonra da Guiscardo ile karşılaştır. Duygularına kapılmadan karar verecek olursan, Guiscardo'nun soylu, ötekilerin ise soylu olmadıkları sonucuna varırsın. Guiscardo'nun değerlerini, erdemlerini tartmak için senin sözlerinden, kendi gözlerimden başka bir şeyi dikkate almadım. Değerli insanlara özgü başarılarını öven sen değil miydin? Hiç kuşkusuz haklıydın övgülerinde, çünkü, gözlerim beni yanıltmadıysa, yaptığı işleri değerlendirmede senin sözcüklerin bile yetersiz kalıyordu. Bu konuda yanlış bir değerlendirme yaptımsa, bunun nedeni sensin.

Sıradan bir adamla birlikte olduğumu söyleyebilir misin artık? Söylersen haksızlık etmiş olursun. Yoksulluğunu vurgulayacak olursan, bunun da utancı yine senin üstünde kalır, sana canla başla hizmet eden bir insanın hakkını vermemiş olduğun ortaya çıkar. Kaldı ki, yoksulluk insanı soyluluktan değil, paradan puldan yoksun kılar. Krallar, prensler de yoksul düşebilirler. Buna karşılık para babası sığır çobanları, toprak işçileri vardır.

Az önce dediklerinden, bana ne ceza vereceğini bilemediğin anlaşılıyor. Ömrünün son günlerinde, gençliğinde yapmadığın bir işi yaparak elini kana bulaştırmaya kalkışacaksan, hiç çekinme. Günahımın -eğer günahsa- gerekçesini sana anlatmaya çalıştım, ama bağışlanmak için tek söz söyleyecek değilim. Guiscardo'yu çarptırdığın ya da çarptıracağın

cezayı benden esirgeyecek olursan, bil ki, kendi ellerimle vereceğim aynı cezayı kendime.

Hadi artık git, kadınlarla birlikte ağlaş, ölümü hak ettiğimize inanıyorsan, ikimizin de kellesini aynı kılıçla vurdur."

Tancredi kızının iç dünyasının yüceliğini görmüştü, ancak söylediklerini yerine getirebileceğine pek inanmamıştı. Kızının yanından ayrılırken onu hiçbir cezaya çarptırmamaya karar verdi. Sevgilisinin ölümünün, kızın içindeki sevgiyi küllendireceğini düşündü. Guiscardo'yu göz altında tutmakta olan iki kişiye, o gece kimseye duyurmadan onu boğmalarını ve kalbini çıkartıp kendisine getirmelerini söyledi. Adamlar kendilerine söyleneni yerine getirdiler. Ertesi sabah Tancredi kocaman altın bir kupa getirtip, içine Guiscardo'nun kalbini yerleştirdi. Güvenilir adamlarından birine kupayı verip, kızına götürmesini ve şunları söylemesini istedi: "Bu armağanı baban gönderdi. En sevdiği şeyi verip Guiscardo'yu nasıl avuttunsa, içinde dünyada en sevdiğin şeyi bulup, şimdi de kendini avutmanı istiyor."

Ghismonda, kararını uygulayabilmek için, babası gider gitmez zehirli kökler, otlar getirtmişti. Olaylar korktuğu gibi gelişecek olursa elinin altında hazır olsun diye, bunları kaynatıp suyunu çıkartmıştı. Uşak gelip de babasının sözlerini aktararak kupayı verince hiç telaşlanmadı. Söylenenleri dinleyip, kapağını açtığı kupanın içinde kalbi görünce, Guiscardo'nun kalbi olduğunu anladı. Gözlerini uşağa çevirdi:

"Böyle bir kalbe ancak altın bir mezar yaraşırdı" dedi. "Babam çok iyi bir iş yapmış."

Bunları dedikten sonra dudaklarına yaklaştırıp kalbi öptü. Ardından şunları dedi:

"Babam ömrüm boyunca sevgisini esirgemedi benden, ömrümün şu son anlarında daha da arttığını görüyorum sev-

gisinin. Kendisine borcumu ödeyebilmek için, ben de aynı değerde bir armağan vermek zorundayım ona."

Elinde sıkıca tuttuğu kupaya eğilip, gözlerini kalbe çevirerek şunları dedi:

"Ey, tattığım zevklerin yumuşacık sığınağı, seni gözlerimle görmemi sağlayan acımasıza yazıklar olsun. Oysa seni ruhumun gözleriyle görmek yetiyordu bana. Demek ki günün doldu, yazgının belirlediği durağa vardın, hepimizin koştuğumuz hedefe ulaştın. Dünya dertlerinden, yorgunluklarından kurtuldun, düşmanının eliyle de olsa, değerlerinin hak ettiği mezara koyuldun. Cenaze töreninde tek eksik, yaşarken canından çok sevdiğin insanın gözyaşlarıydı. Yüce Tanrı bu eksiğin de giderilmesi için, seni bana göndertmeyi babamın aklına soktu. Gözlerimde yaş, yüzümde korku olmadan ölmeye karar vermiştim ama, gözyaşlarımı senden esirgemeyeceğim. Bunun ardından da, ruhunun çok sevdiği ruhuma kavuşması için gerekeni yapacağım. Bilmediğim bir yolculuğu, senin ruhundan başkası, sevinçli güvenilir kılabilir mi? Ruhunun şu kupanın içinde olduğundan, benim de senin de sevdiğimiz buralara bakmakta, onu en az kendisi kadar seven ruhumu beklemekte olduğundan hiç kuşku duymuyorum."

Bunları dedikten sonra, sanki başından bir pınar fışkırmaya başladı. Kupanın üstüne eğilip, kadınlar gibi bağırıp çağırmadan gözyaşı dökmesi, ikide bir ölü kalbi öpmesi, şaşırtıcı bir görüntü oluşturdu. Çevresindeki nedimeler kalbin kimin olduğunu bilmiyor, Ghismonda'nın dediklerine bir anlam veremiyorlardı. Ama hepsi üzüntüye kapılmış ağlıyordu. Prensesin niçin ağladığını öğrenmek istiyor ama yanıt alamıyor, ellerinden geldiğince avutmaya çalışıyorlardı onu.

Yeteri kadar gözyaşı döktüğü sonucuna varan Ghismonda, başını kaldırıp gözlerini sildikten sonra şunları dedi:

"Ey sevgili kalp, sana olan görevimi yerine getirdim, ru-

humla ruhunu birleştirmekten başka yapacak bir işim kalmadı artık."

Bunları dedikten sonra, bir önceki gün hazırlamış olduğu suyun bulunduğu şişeyi getirtti. Zehri, gözyaşlarının ıslattığı kalbin bulunduğu kupaya döktü. Dudaklarını yaklaştırıp en ufak bir korku duymadan içti. Daha sonra, elinde kupa, yatağa çıkıp düzgün bir biçimde uzandı ve ölü sevgilisinin kalbini kalbinin üstüne dayadı; sessizce ölümü beklemeye koyuldu.

Nedimeler içtiği suyun ne olduğunu bilmiyorlardı, ama olup bitenden, duydukları sözlerden telaşa kapılmış, hemen Tancredi'ye haber salmışlardı. Tancredi korku içinde kızının odasına koştuğunda Ghismonda yatakta yatıyordu. Söylemeye çalıştığı güzel sözlerin bir yararı yoktu artık. Kızının son soluğunu vermek üzere olduğunu görünce hüngür hüngür ağlamaya başladı. Ghismonda:

"Tancredi" dedi, "gözyaşlarını kendinin yol açmadığın bir mutsuzluğa sakla, benim için ağlamanı istemiyorum. İnsan istekleri gerçekleşti diye ağlar mı? Bana beslediğin sevgi hâlâ biraz duruyorsa senden son bir isteğim olacak. Benim kimseye duyurmadan, gizlice, Guiscardo ile birlikte olmama izin vermedin, hiç olmazsa, öldükten sonra beni de Guiscardo'nun cesedini attırdığın çukura attır, birlikte göm bizi."

Hıçkırıklara boğulan Tancredi yanıt veremedi. Artık ölmek üzere olduğunu sezen genç kadın, ölü kalbi göğsüne bastırarak:

"Tanrı'ya emanet ol, ben gidiyorum artık" dedi.

Gözleri bulandı, kendinden geçti, bu acılı dünyadan göçtü. Guiscardo ile Ghismondo'nın sevdası işte böyle acı bir sona ulaştı. Tancredi arkalarından çok ağladı, büyük pişmanlık duydu. Salerno halkının da üzülmesine yol açan büyük bir törenle iki sevgiliyi aynı mezara gömdürttü.

II

*Papaz Alberto, bir kadını Cebrail'in kendisini sevdiğine inandırıp, Cebrail'in kılığına girerek birçok kez kadınla yatar. Kadının yakınlarından korkup, evden kaçarak yoksul bir adamın evine sığınır. Ertesi gün, ev sahibi papazı yamyam kılığına sokup alana götürür. Arkadaşları tanıyınca, papaz hapse atılır.**

Fiammetta'nın anlattığı öykü, dinleyenlerin gözlerini yaşartmıştı birçok kez. Öykü sona erince, kral yüzünü asarak şunları dedi:

"Ghismonda'nın Guiscardo ile eriştiği zevkin yarısını tadabilmek için ömrümü vermeye hazırım. Bu sözüm sizi şaşırtmasın. Yaşamım boyunca saat başı bin kez ölümle burun buruna geldim, ama bir dakika olsun yüzüm gülmedi. Neyse, beni bırakalım da, kendi acılarımı da yansıtan bu hüzünlü çizgiyi sürdürmesini Pampinea'dan isteyelim. Fiammetta'nın yolunu izlerse, hiç kuşkum yok, içimi kavuran ateşin üstüne çiy damlalarının düştüğünü duyumsayacağım."

Sıranın kendisine geldiğini duyan Pampinea'nın duyguları, kralın sözlerinden çok, kadın arkadaşlarının iç dünyasına yakındı. Bu nedenle, kralın isteğine uyan, ama arkadaşlarını eğlendirecek bir öyküyü anlatmaya başladı:

Hepiniz bilirsiniz şu atasözünü "el üstünde tutulan insanın suçuna kimse inanmaz." Bu sözden yola çıkarak, hem ba-

* Aklı uçkurunda bir papazın gülünç öyküsü.

na verilen görevi yerine getireceğim, hem de din adamlarının ikiyüzlülüğünü ortaya koyacağım. Din adamlarının yerlere sürünen bol cüppelerine, yüzlerinin yalancı solgunluğuna bakın. Bir şey istediklerinde alçalıp yumuşayan, kendilerinin de işledikleri kusurları işleyenleri azarladıklarında yükselip kükreyen seslerini dinleyin. Kendilerinin de, bizlerin de ruhlarımızın kurtuluşu için, onlara bağışta bulunmamız gerektiğini söylerler bize. Üstelik, cennet zaten onların malıdır, biz ölümlüler yaşarken yaptığımız bağışlarla orantılı olarak, cennette bir yer edinebiliriz kendimize. Eğer buna inanıyorlarsa kendilerini aldatıyorlar, inanmıyorlarsa kendilerine güvenenleri kandırıyorlar. Elimdeki kanıtları açıklayacak olsam, bol cüppelerinin altında neler gizledikleri ortaya dökülecek. Yüce Tanrı bu yalancıları, kimi kez, anlatacağım öyküdeki papaz gibi ödüllendirir! Gençliği artık geride kalmış bu papaz Venedik'te, Assisi tarikatının en bilgili din adamlarından biri sayılıyordu. Ghismonda'nın ölümünün yol açtığı üzüntüyü dağıtıp, sizi biraz güldürüp eğlendirebilmek amacıyla, büyük bir keyifle anlatacağım bu papazın öyküsünü.

Değerli kadınlar, dediğim gibi, Imola'da, Berto della Massa adında kötü yürekli, ahlaksız bir adam yaşıyordu. Ayıplanacak davranışlarını bilmeyen kalmadığı için kimse yalanlarına kanmadığı gibi, söylediği doğrulara bile kimse inanmıyordu. Imola'da artık dikiş tutturamayacağını anlayan Berto, her kötülüğe kucak açan Venedik'e* göç etti ve kötülüklerini burada bambaşka bir kılıf altında sürdürmeyi denedi. Geçmişte yaptığı kötülüklerden pişmanlık duyduğunu, artık alçakgönüllü, koyu bir Katolik kesildiğini söyleyip papaz oldu. Imola'lı papaz Alberto adını aldı. Çetin bir yaşam

* Boccaccio Venedik'e iyi gözle bakmaz. (bkz. altıncı gün, dördüncü öykü.

sürdüğü izlenimini uyandırmaya çalışıyor, dünya nimetlerinden uzak durmanın, günah çıkartmanın önemini vurguluyor, hiç et yemiyor, şarap içmiyormuş gibi davranıyordu. Kimse de, eski bir pezevengin, hırsızın, dolandırıcının, katilin birden nasıl din adamı oluverdiği sorusunu sormuyor, eski alışkanlıklarını uygulamak için uygun zaman kolladığını aklına getirmiyordu. Papaz vaaz verirken İsa'nın çarmıha gerilişine bol bol gözyaşı döküyordu, ama belli ki, canı isteyince kolayca yaş boşanıyordu gözlerinden. Verdiği vaazlar, akıttığı gözyaşları Venediklileri öyle etkilemişti ki, vasiyetnameler ona düzenletilip saklaması için bırakılıyor, birçok kişi parasını ona emanet ediyor, kadınlar da erkekler de günahlarını ona çıkarttırıp, ona akıl danışıyorlardı. Böylece, kurt sürüye çoban olmuş, o bölgedeki ünü, ermiş Francesco'nun* Assisi'deki ününü bile aşmıştı.

---

* Fransisken tarikatının kurucusu San Francesco (1182-1226).

İşte bu sırada, Quirino ailesinden madonna Lisetta adında, çocuk gibi saf bir kadın, arkadaşlarıyla birlikte günah çıkartmaya gitti bu kutsal papaza. Varlıklı bir tacirle evli olan kadının kocası, gemiyle Felemenk'e gitmişti. Kadın papazın önünde diz çöküp de (her Venedikli gibi çenesini tutamayıp) günahlarının bir bölümünü anlatınca, papaz Alberto ona sevgilisi olup olmadığını sordu. Kadın yüzünü buruşturarak yanıt verdi:

"Gözleriniz yok mu sizin? Benim güzelliğimi de öteki kadınlarınki gibi mi sandınız? İstesem bir sürü sevgilim olurdu benim de. Ama güzelliğimi her karşıma çıkan erkeğe veremem. Benden güzel kadın gördünüz mü hiç? Cennette bile, güzeller arasında olacak benim yerim."

Bu sözlerden sonra yine güzelliğine bir sürü övgü düzdü. Papaz Alberto kadının salaklığını görmüş, becerilerini uygulamaya elverişli bir yapısı olduğunu anlamış, içinde birden büyük bir istek doğmuştu. Yine de, güzel sözleri uygun bir zamana erteleyip, din adamı gibi davranmayı yeğledi. Güzelliğiyle övündüğü için kadını eleştirdi. Kadın da papaza hayvan gibi olduğu, güzellikten anlamadığı yanıtını verdi. Papaz Alberto tartışmayı büyütmek istemediğinden, kadının günahlarını bağışladı ve öteki kadınlarla birlikte gitmesine ses çıkartmadı.

Birkaç gün sonra, yanına güvenilir bir dostunu alıp, madonna Lisetta'nın evine gitti. Kadını, salonun kimsenin göremeyeceği bir köşesine çekip ayaklarına kapandı.

"Madonna" dedi, "Tanrı adına size yalvarıyorum, pazar günü güzelliğinizle ilgili olarak söylediğim sözleri bağışlayın. Ertesi gece cezamı bulup yatağa düştüm, ancak bugün kendime gelebildim."

Bunun üzerine kuşbeyinli kadın:

"Kim cezalandırdı sizi?" diye sordu.

"Anlatayım. O gece, her zamanki gibi dua ederken, birden hücreme güçlü bir ışık doldu. Ne olduğunu anlamak için başımı arkaya çevirmeye kalktığımda, yakışıklı genç bir adamın, elinde bir sopayla üstüme yürüdüğünü gördüm. Cüppemden tuttuğu gibi beni yere yıktı, kemiklerimi kırarcasına sopalamaya başladı. Niye beni dövdüğünü sorduğumda şu yanıtı verdi:

"Madonna Lisetta'nın göksel güzelliklerine dil uzattın da ondan. Madonna Lisetta'yı seviyorum ben, Tanrı'dan sonra her şeyin üstünde tutuyorum."

"Kimsiniz siz?" diye sordum.

Cebrail olduğunu söyledi. Ben de:

"Efendimiz" dedim, "bağışlayın beni."

"Seni bağışlarım ama, hemen gidip Lisetta'dan özür dileyip, seni bağışlamasını isteyeceksin. Bağışlamayacak olursa, yine gelir, öyle bir sopa çekerim ki, ömrünün sonuna dek kendine gelemezsin.

Daha sonra dediklerini anlatabilmem için, önce beni bağışlamanız gerek."

Balkabağı kafasında kuş beyni taşıyan kadın, bu sözlere inanmış, çok da hoşlanmıştı.

"Ben size güzelliğimin cennetlik olduğunu söylememiş miydim" dedi. "Tanrı biliyor ya, başınıza gelenlere üzüldüm. Sizi bağışlamaya hazırım, ancak siz de Cebrail'in daha sonra söylediklerini anlatacaksınız bana."

Papaz Alberto şunları dedi:

"Madem ki beni bağışlıyorsunuz, ben de her şeyi anlatacağım size. Ancak şunu anımsatmama izin verin, size söyleyeceklerimden kimseye söz etmeyeceksiniz, yoksa işleriniz bozulur, dünyanın en talihli kadını olmaktan çıkarsınız. Cebrail bana, sizden çok hoşlandığını, geceleri gelip koynunuza girmek istediğini, ancak sizi ürkütmekten çekindiği için gelme-

diğini söyledi, bunları size söylememi istedi. Bir gece size gelmek istiyor, ama melek kılığında gelirse ona dokunamayacağınız için, insan kılığına girecek. Sizden ne zaman ve kimin kılığına girerek gelmesini istediğinizi öğrenmek istiyor. İstediğiniz kılığa girip gelecek. Ne mutlu size, böyle bir onura erişeceğiniz için."

Bunun üzerine akılsız kadın, Cebrail'in kendisini sevmesine çok sevindiğini, çünkü kendisinin de bu meleği sevdiğini, her resmini gördüğü yere bir mattapan'lık* bir mum diktiğini söyledi. Cebrail'in gelmesine çok sevineceğini, onu odasında tek başına karşılayacağını, ancak Bakire Meryem uğruna terk edilmek de istemediğini ekledi. Herkes Cebrail'in Meryem'i çok sevdiğini söylüyordu, kaldı ki resimlerde hep onun önünde diz çöküyordu. Cebrail istediği kılıkta gelebilirdi, yeter ki kendisini korkutmasındı. Bunun üzerine papaz Alberto:

"Madonna, dedi, söylediğiniz bilgece sözleri, olduğu gibi Cebrail'e aktaracağım. Eğer isterseniz bana büyük bir iyilikte bulunabilirsiniz. Yapacağınız iyilik size hiçbir yük getirmez. Cebrail'in benim kılığıma girmesini isteyin. Bu durumda bana büyük bir iyilik yapmış olacaksınız, çünkü Cebrail benim kılığıma girebilmek için ruhumu vücudumdan ayırıp cennete gönderecek. O sizinle birlikte olduğu sürece, ruhum da cennette kalacak."

Aptal kadın:

"İstediğiniz bu olsun" dedi. "Benim yüzümden yediğiniz dayağa karşılık, ben de bu iyiliği yapayım size."

"Öyleyse bu gece sokak kapısını kilitlemeyin ki, içeri girebilsin. İnsan kılığına gireceği için, ancak kapıdan girebilir eve."

---

* Bir para birimi.

Kadın istenileni yapacağını söyledi. Papaz Alberto gidince, sevinçten öyle bir havaya uçtu ki, kıçı eteğine değmez oldu. Ama, Cebrail'in gelmesine sanki bin yıl vardı daha. Papaz Alberto'ya gelince, o gece melekten çok şövalye olacağını düşünerek, bineceği atın kendisini üstünden savurmaması için tatlılar, başka güzel şeyler yedi bol bol. Dışarıya çıkma izni aldıktan sonra, gece bastırdığı için yanına birini alarak bir kadın arkadaşının evine gitti. At binmeye giderken hep burada hazırlanırdı. Üstünü değiştirdi, zamanı gelince madonna Lisetta'nın evine gitti. İçeri girdi, birlikte getirdiği harmaniyeye sarılarak melek kılığına büründü, üst kata çıkıp kadının odasına girdi. Karşısında bembeyaz bir görüntü görünce, kadın diz çöktü. Melek, kadını kutsayıp ayağa kaldırdı, yatağa gitmesini işaret etti. Kadın bu isteği seve seve yerine getirdi, melek de yanıbaşına uzandı kadının.

Papaz Alberto yakışıklı, boylu poslu, güçlü kuvvetli bir erkekti. Lisetta'nın körpecik, yumuşacık vücudunu, kadının kocasından bambaşka bir biçimde kollarının arasına aldı. O gece üst-üste kanatsız uçuşlar yaptı, kadın çok hoşlandı bunlardan. Üstelik melek, kadına cennetle ilgili bir sürü bilgi de verdi. Gün ağarırken, melek kalktı, eşyalarını toplayıp evden çıktı. Gidip arkadaşını buldu; yalnız yatınca belki korkar diye, iyi yürekli ev sahibi kadın, gece boyunca dostça eşlik etmişti ona.

Madonna Lisetta, öğle yemeğinden sonra, yanına hizmetçisini alıp papaz Alberto'ya gitti. Cebrail ile ilgili bilgiler verdi, ölümsüz yaşam konusunda öğrendiklerini aktardı, bir sürü şey de kendisi ekledi. Papaz:

"Madonna" dedi, "onunla ne yaptığınızı bilemem. Benim bildiğim, bana geldiği, dediklerinizi kendisine aktardığım ve birden ruhumu görülmemiş sayıda çok çiçeğin, gülün bulunduğu bir yere götürdüğü ve gün ışıyıncaya dek de, ruhu-

mu bu güzel mi güzel yerde tuttuğu. Bu sırada vücuduma ne oldu? Bilemiyorum."

"Ne olduğunu ben söyleyeyim mi? Cebrail ile birlikte bütün geceyi kollarımın arasında geçirdi. İnanmazsanız sol memenizin altına bakın. Meleğin orasını öyle bir öptüm ki, birkaç gün izi kalacak üstünüzde."

Bunun üzerine papaz Alberto:

"Kaç gündür yapmadığım bir işi yapıp üstümü çıkartacağım, dediğiniz doğru mu diye bakmak için."

Daha uzun süre çene çaldıktan sonra, kadın evine döndü. Papaz Alberto melek kılığına girip, hiçbir engelle karşılaşmadan sık sık kadını görmeye gitti. Günlerden bir gün, madonna Lisetta bir arkadaşıyla güzellik konusunu tartışırken, yine kendi güzelliğini öne çıkartmaya kalkıştı. Kuşbeyinli olduğu için:

"Güzelliğimden kimin hoşlandığını bilseniz, diliniz tutulur" dedi.

Madonna Lisetta'yı iyi tanıyan arkadaşının merakı uyanmıştı.

"Madonna" dedi, "söylediğiniz doğru olabilir, ama kimin söz konusu olduğunu bilmeden, düşüncemi değiştiremem ki."

Geri zekâlı madonna Lisetta, karşılık verdi:

"Kardeşim" dedi, "kimseye söylemezseniz söylerim. Cebrail efendimiz bana tutuldu. Kendinden bile çok seviyor beni, buraların, yeryüzünün en güzel kadını olduğumu söylüyor."

Bu sözler üzerine kadının gülmesi geldi. Ama kendini tutup, daha fazla laf almaya çalıştı.

"Dostunuz Cebrail ise, size bunları söylüyorsa, dedikleri doğrudur elbette; meleklerin böyle şeyler yaptıklarını hiç bilmezdim."

"Yanılmışsınız dostum, Tanrı tanığımdır ki, o işi kocamdan çok daha iyi yapıyor, öteki dünyada da aynı işin yapıldı-

ğını söyledi. Ama beni cennetteki kadınlardan daha güzel bulduğu için bana tutulmuş, sık sık gelip beni görüyor. Anladınız mı şimdi?"

Kadın madonna Lisetta'nın yanından ayrılır ayrılmaz, dinlediklerini başkalarına da anlatabilmenin sabırsızlığını yaşamaya başladı. Kadınların bulunduğu bir toplantıya katılarak olayı ayrıntılarıyla anlattı. Kadınlar duyduklarını kocalarına ve başka kadınlara, onlar da daha başkalarına anlattılar. Böylece iki gün içinde, Venedik'te bu olayı duymayan kalmadı.

Dedikodu, kadının kayınlarının da kulağına gitti. Adamlar madonna Lisetta'ya bir şey demediler, ama meleği kıstırıp nasıl uçtuğunu gözleriyle görmeye karar verdiler; geceleri pusuya yatıp beklemeye başladılar.

Söylenenler papaz Alberto'nun da kulağına çalınmıştı. Bir gece, azarlamak amacıyla, kadının evine gitti. Daha yeni soyunmuştu ki, geldiğini gören kadının kayınları oda kapısına yüklendiler. Gürültüyü duyup korkuya kapılan papaz Alberto için tek bir kaçış yolu vardı. Büyük kanala bakan pencereyi açıp kendisini sulara attı. Kanal derindi ama, papaz Alberto çok iyi yüzücüydü. Hiçbir yerine bir şey olmadan kanalın karşı kıyısına çıktı. Kapısı açık bir eve girdi, evdeki iyi yürekli bir adamdan, Tanrı aşkına yaşamını kurtarmasını istedi; o saatte oralarda çırılçıplak ne yaptığını açıklamak için de, bir yalan uydurdu.

Yufka yürekli adam, kendi yatağına yatırdı papazı, dışarı çıkmak zorunda olduğunu, dönünceye dek yatıp dinlenmesini söyledi. Sonra da kapıyı kilitleyip, işini görmeye gitti.

Madonna Lisetta'nın kayınları odaya girince, Cebrail'in kanatlarını bırakıp uçmuş olduğunu gördüler. Büyük bir öfkeye kapılıp, kadına demediklerini bırakmadılar. Meleğin eşyalarını toplayıp, kadını üzüntüler içinde bırakarak evlerine döndüler.

Bu arada gün ağarmıştı. Yufka yürekli adam Rialto'dan* geçerken, o gece Cebrail'in madonna Lisetta ile yatmaya gittiğini, ama kadının kayınları odayı basınca, korkup kendini kanala attığını, ne olduğunu kimsenin bilmediğini öğrendi. Evindeki konuğun Cebrail olduğunu anladı hemen. Eve dönüp kanısını pekiştirdi. Uzun bir tartışmadan sonra, papaz Alberto kadının kayınlarına teslim edilmemesi için, elli duka altını getirtmeye razı oldu. Para ödendikten sonra gitmek istedi. Ama ev sahibi:

"Olmaz" dedi. "Ancak benim dediğim gibi çıkabilirsiniz buradan. Bugün bir şenlik var. Herkes yanına ayı kılığına ya da yamyam kılığına girmiş birini alıp şenliğe katılacak. San Marco alanında düzenlenecek av partisiyle şenlik sona erecek. Daha sonra, herkes yanında getirdiği adamı alıp, istediği yere gidecek. Burada olduğunuz ortaya çıkmadan önce, sizi bu kılıklardan birine sokup önce şenliğe, sonra da istediğiniz yere götürebilirim. Tanınmadan buradan çıkmanızın başka yolu yok. Kadının kayınları buralarda bir yere saklandığınızı öğrenmişler, sizi yakalayabilmek için her köşeye bir gözcü dikmişler."

Kılık değiştirip sokaklarda dolaşmak papaz Alberto'nun ağırına gitmişti ama, kadının akrabalarından çekindiği için öneriyi kabul etti. İstenilen kılığa girmeye, istenilen yere gitmeye hazır olduğunu söyledi.

Adam, papaz Alberto'nun vücudunu bala buladı, üstüne tüyler yapıştırdı. Boynuna bir zincir geçirip, yüzüne bir maske taktı. Bir eline kocaman bir sopa, öbür eline de kasaptan aldığı iki iri köpeğin ipini verdi. Bu arada bir arkadaşını San Marco alanına gönderip, Cebrail'i görmek isteyenlerin alanda

* Venedik'in merkez mahallesi.

toplanmalarını duyurdu; anlayacağınız tam bir Venedikli dürüstlüğüyle davrandı. Daha sonra papazı önüne katıp yola çıktı. Kendisi geriden gidiyor, zinciri elinde tutuyordu. Görenler: "Kim bunlar? Bunlar da kim?" diye sormadan edemiyorlardı. Böylece alana vardılar. Arkalarına takılanlarla, çığırtkanı duyup Rialto'ya gelenler büyük bir kalabalık oluşturmuştu.

Alana varınca, adam avın başlamasını bekliyormuş gibi, yamyamı bir yükseltinin üstündeki bir direğe bağladı. Bu arada bala üşüşen sinekler, at sinekleri papaz Alberto'ya rahat vermiyorlardı. Alanın tıklım tıklım dolduğunu görünce, adam zinciri çözer gibi yapıp, papaz Alberto'nun yüzündeki maskeyi çıkarttı. Bağırarak:

"Ey ahali, dedi, domuz olmadığı için av yapılamıyor. Buraya boş yere gelmiş olmayasınız diye, size Cebrail'i göstereyim bari. Venedikli kadınların gönüllerini etmek için geceleri gökyüzünden yeryüzüne iniyormuş."

Yüzündeki maske çıkınca herkes papaz Alberto'yu tanıdı. Kalabalık yuhalamaya, duyulmadık küfürler etmeye, sövmeye başladı. Ayrıca, yerdeki çöpleri de attılar üstüne. Uzun süre sürdü bu olay. Bu arada papazlar da duydular olup biteni. Alana altı papaz gönderdiler. Papazlar, halkın yuhaları arasında, papaz Alberto'nun üstüne bir harmaniye örtüp, zincirini çözdüler, manastıra götürüp zindana attılar. Papaz Alberto'nun kapatıldığı zindanda büyük acılar çektikten sonra öldüğü söylenir.

Böylece, iyi bir ünü olan, kötü bir iş yapacağı akla bile gelmeyen papaz Alberto, Cebrail olduğunu öne sürmek densizliğini göstermişti. Sonra da yamyam kılığına girmek zorunda kalmış, hak ettiği gibi aşağılanmıştı. Yaptıkları için gözyaşı dökmesi bir işe yaramamıştı. Tanrı'nın, onun gibi kim varsa, aynı cezaya çarptırmasını dilerim.

III

*Üç delikanlı, sevdikleri üç kızkardeşle birlikte Girit'e kaçarlar. Kızların en büyüğü kıskançlık yüzünden sevgilisini öldürür. İkinci kız kendisini Girit valisine vererek kardeşini ölümden kurtarır, ama sevgilisi tarafından öldürülür, sevgilisi ise ablasıyla kaçar. Adam öldürmekle suçlanan üçüncü kızla sevgilisi suçu kabul ederler. Öldürülmekten korktukları için muhafızları para ile elde ederek, beş parasız Rodos'a kaçarlar, orada yoksulluk içinde ölürler.**

Pampinea'nın öyküsü sona erince, Filostrato bir an düşündü, sonra Pampinea'ya dönerek şunları dedi:

"Oykünüzün sonunu oldukça sevdim, ama daha önceki bölüm gereğinden fazla neşeliydi, böyle olmamasını yeğlerdim."

Bunları dedikten sonra Lauretta'ya döndü:

"Sıra şimdi sizde" dedi, "daha iyi bir öykü anlatmanızı bekliyorum."

Lauretta, gülerek yanıt verdi:

"Sevgilerin mutsuz sona ulaşmasını istemekle, birbirini sevenlere karşı acımasız davrandığınıza göre, ben de isteğinize uyup, sevgilerinin tadına doyamadan yazgılarının kurbanı olan üç kişinin öyküsünü anlatacağım."

Bunları dedikten sonra, öyküsünü anlatmaya başladı:

---

* Oldukça yüzeysel bir yapıya sahip bu öykü Grek-Bizans kaynaklı olabilir.

Genç kadınlar, her kusurun o kusuru işleyende, dahası çoğu kez başkalarında büyük sıkıntılara yol açtığını görebilirsiniz kolayca. Bizi tehlikelerin kucağına atan kusurların başında, öfke gelir. Öfke, üzüntüden kaynaklanan ani, ölçüsüz bir davranıştır. Aklımızı başımızdan alır, ruhumuzun gözlerini perdeler, içimizi kızgınlık ateşiyle tutuşturur. Öfke genellikle kimi erkeklerde görülür. Ama en büyük zararı, özellikle kadınlara verir. Kadınların ruhlarında daha kolay tutuşup, daha açık bir alevle yanar, daha az bir dirençle karşılaşır. Bunda şa-

şılacak bir yan yok. Çünkü ateş, hafif ve yumuşak nesneleri, katı ve ağır nesnelere oranla çok daha çabuk sarar. Erkekler alınmasınlar ama, biz onlardan daha dayanıksız, daha değişkeniz. Bu doğal eğilimden yola çıkıp, yumuşaklığımızın, iyiliğimizin ilişki içinde olduğumuz insanlarda rahatlamaya, erince yol açtığını, kızgınlığın öfkenin ise sıkıntı ve tehlike kaynağı olduğunu göz önüne alarak, bu kusurdan daha iyi sakınabilmemiz amacıyla, üç delikanlıyla üç kadının, az önce de dediğim gibi, kadınlardan birinin öfkesi yüzünden

mutluluktan mutsuzluğa dönüşen sevda öykülerini anlatacağım.

Bildiğiniz gibi, Marsilya Provence kıyılarında yer alır. Ünlü ve soylu bir kent olup, bir zamanlar varlıklı insanlarının, büyük tacirlerinin sayısı bugüne oranla çok daha fazlaydı. Bu tacirlerden biri olan N'Arnald Civada* yoksul bir aileden geliyordu ama, dürüst, güvenilir bir tacirdi, geniş toprakları, büyük bir serveti vardı. Karısı, üçü kız birçok çocuk doğurmuştu, kızlar oğlanlardan daha büyüktü. Kızların, ikiz olan büyükleri on beş yaşında, üçüncü kız ise on dördündeydi. Kızları evlendirmek için, İspanya'ya mal götürmüş olan N'Arnald'ın dönmesi bekleniyordu. İkizlerden birinin adı Ninetta, öbürünün Maddalena, üçüncü kızın adı ise Bertella idi. Yoksul ama çok iyi bir delikanlı olan Restagnone adında bir genç Ninetta'yı çılgın gibi seviyor, kız da bu sevgiyi paylaşıyordu. Kimseye sezdirmeden, uzun bir süredir sevgilerinin tadını çıkarıyorlardı. Bu ilişkinin oldukça eskidiği bir sırada, babalarının ölümü üzerine büyük bir mirasa konan Folco ile Ughetto adında iki arkadaştan biri Maddalena'ya, öteki de Bertella'ya gönlünü kaptırdı. Ninetta'dan durumu öğrenen Restagnone, iki arkadaşın yoksulluğuna bir çözüm getirebileceklerini düşünerek, onlarla dost oldu. Ninetta'yı görmeye giderken, kimi kez birini, kimi kez ötekini, kimi kez de her ikisini birlikte götürüp, sevgililerini görmelerini sağladı. Dostluklarının yeterince geliştiği kanısına varınca, bir gün arkadaşlarını evine çağırdı.

"Sevgili dostlar" dedi, "sizi ne çok sevdiğimi, kendim için yaptığım hiçbir şeyi sizin için yapmaktan kaçınmadığımı anlamışsınızdır. Size beslediğim büyük sevgi nedeniyle, üçümüz için de yararlı sonuçlar verecek bir tasarıdan söz etmek

* N' öntakısı, Provence bölgesinde, soyluluk göstergesiydi.

istiyorum. Eğer söylediklerinizi yalan değilse, gündüz yaptıklarınızı, gece yaptıklarınızı yanlış yorumlamıyorsam, iki kardeşe büyük bir sevgi besliyorsunuz, tıpkı benim üçüncü kardeşe beslediğim sevgi gibi. Bu işi gönlünüzce sonuçlandırmak istiyorsanız, aklıma güzel bir çözüm geliyor. Bakın, siz çok varlıklısınız, bense parasızım. Varlığınızı bir araya getirip, üçte birini bana verecek olursanız, yeryüzünün istediğimiz bir köşesine çekilir, sevgililerimizle mutlu günler geçiririz. Kızların gönlünü etmeyi bana bırakın; babalarının servetinin büyük bir bölümünü alıp bizimle birlikte gelirler. Yerleşeceğimiz yerde herkes sevgilisini yanına alır, üç kardeş gibi yaşar, dünyanın en mutlu kişileri oluruz. Dediklerimi yapıp mutluluğa erişmek ya da boş vermek, sizi bağlı."

Sevda ateşiyle yanan iki genç, sevgililerine kavuşacaklarını duyunca hemen kararlarını verdiler; nereye gidilecekse gitmeye hazırdılar.

Restagnone, bu yanıtı aldıktan birkaç gün sonra, yine bin bir güçlüğü aşarak Ninetta'yı buldu. Hal hatır sorduktan sonra, iki kardeşle konuştuklarını anlattı, kızın aklını çelmek için uzun uzadıya dil döktü. İstediği sonuca ulaşması zor olmadı, çünkü kız da, gizlemek zorunda kalmadan sevgilisiyle birlikte olmaya can atıyordu. Öneriyi kabul ettiğini, kardeşlerinin de özellikle bu konuda sözünü dinleyeceklerini söyledi. Bir an önce gitmeleri için ne gerekiyorsa yapılmasını ekledi.

Restagnone gidip, içleri içlerine sığmayan iki arkadaşı buldu, kızların akıllarının yattığını söyledi. Üç erkek düşünüp taşındılar, Girit'e gitmeye karar verdiler. Ticarete atılacakları gerekçesiyle topraklarını sattılar, neleri varsa paraya çevirdiler. Bir tekne satın alıp gizlice donattılar, kararlaştırdıkları günün gelmesini beklemeye başladılar.

Öte yandan, kızkardeşlerinin ne istediklerini çok iyi bilen Ninetta, tatlı sözlerle kızların yüreklerindeki ateşi öyle

körüklemişti ki, kızlar yola çıkacakları günü iple çekmeye başlamışlardı. Gemiye binecekleri gece, üç kızkardeş babalarının büyük kasalarından birini açıp, çok miktarda para, mücevher aldılar. Gizlice evden çıkıp, kendilerini beklemekte olan sevgilileriyle buluştular. Hemen tekneye binip küreklere asıldılar.

Hiçbir yere uğramadan, ertesi akşam Cenova'ya vardılar ve yeni sevgililer, sevgilerinin tadına ilk kez burada vardılar. İstediklerine kavuşmuş olmanın rahatlığı içinde, yine yola koyuldular. Limandan limana uğrayarak, sekiz güne varmadan, kazasız belasız Girit'e ulaştılar. Erkekler, Kandiya yakınlarında büyük, verimli topraklar satın aldılar, kendileri için rahat, güzel evler yaptırdılar. Uşaklar tuttular, köpekler, kuşlar, atlar aldılar. Kadınlarıyla bir arada, şölenlerin eğlencelerin birbirini izlediği, dünyanın en mutlu yaşantısını sürmeye başladılar.

Ne var ki, günlük deneyimlerimizin de doğruladığı gibi, bir süre sonra, aşırı rahat insana batmaya başlar. Bir zamanlar Ninetta'yı deli gibi seven, ondan her istediğini elde eden Restagnone'nin sevgisi küllenmeye yüz tutmuştu. Bunun etkisiyle, bir şölende tanıdığı, adanın yerlisi genç, güzel bir kadına büyük bir yakınlık duymuş, kadına aşırı ilgi göstermeye başlamıştı. Ninetta bu durumu sezmekte gecikmedi. Öyle büyük bir kıskançlığa kapıldı ki, Restagnone'nin kendisine haber vermeden hiçbir yere gitmesine izin vermemeye, iğneli sözlerle, kavgalarla yaşamı ikisi için de çekilmez kılmaya başladı.

Doygunluk nasıl bıkkınlık getirirse, yoksunluk, istekleri daha da kamçılarsa, Ninetta'nın dırdırı da Restagnone'nin yeni sevdasının ateşini körüklüyordu. Bu olayın nasıl geliştiği, Restagnone'nin sevdiği kadından istediğini elde edip edemediğini bilen yoktu. Ama, Ninetta kimden duymuşsa duy-

muş, sevgilisinin kadınla buluştuğuna inanmıştı. Bunun üzerine büyük bir üzüntüye kapılmış, üzüntüsü öfkeye dönüşmüş, öfkesi arttıkça Restagnone'ye duyduğu sevgi, yerini büyük bir nefrete bırakmıştı. Gözünü bürüyen kin, ancak Restagnone'nin ölümüyle dinebilecekti. Zehir hazırlamada usta, yaşlı bir Yunan kadının, dil döküp para vererek gönlünü etti; kadına öldürücü bir sıvı hazırlattı. Restagnone'nin ateşinin yükseldiği bir gece, hiçbir kuşku duymayan adama zehiri içirdi. Zehir öyle güçlüydü ki, daha sabah olmadan Restagnone öldü.

Restagnone'nin zehirlendiğini bilmeyen Folco ile Ughetto, sevgilileri ve Ninetta ile birlikte gözyaşı döktüler arkadaşlarının ölümüne ve büyük bir cenaze töreni düzenlediler. Ne var ki, Ninetta'ya zehir hazırlayan yaşlı kadın birkaç gün sonra bir başka suçu nedeniyle yakalandı. Sıkıştırılınca bütün suçlarını, bu arada Restagnone için zehir hazırladığını da itiraf etti. Bunun üzerine Girit valisi, bir gece kimseye haber vermeden Folco'nun evine gitti, hiçbir direnmeyle karşılaşmaksızın Ninetta'yı tutukladı. Sıkıştırmaya bile gerek kalmadan, kadından Restagnone'nin nasıl öldüğünü öğrendi. Tutuklama gerekçesini gizlice Folco ile Ughetto'ya bildirdi, onlar da sevgililerine söylediler. Kadınlar bu habere çok üzüldüler. Ninetta'yı ölümden kurtarmak için çareler aramaya başladılar. Ninetta'nın işlediği suçun karşılığının ateşte yakılarak ölmek olduğunu çok iyi biliyorlardı. Ama çabaları sonuç vereceğe benzemiyordu, çünkü vali çok kararlıydı.

Maddalena çok güzel bir kadındı. Vali uzun süre peşinde koşmuş, ama ilgisi karşılık görmemişti. Maddalena, valinin gönlünü ederek kızkardeşini ölümden kurtarabileceğini düşündü. Güvendiği biriyle valiye haber gönderip, her isteğini yerine getirmeye hazır olduğunu bildirdi. Ancak buna karşılık kardeşi özgürlüğüne kavuşmalı, bir de bu olayı kimse duymamalıydı. Vali habere sevinmekle birlikte, karar vermeden

önce uzun uzadıya düşündü. Sonunda kabul ettiğini söyledi haberciye. Kadınla anlaşıp, Folco ile Ughetto'yu sorgulanmak amacıyla bir geceliğine göz altına aldırdı, kendisi ise gizlice Maddalena ile buluştu. Daha önce, denize atılması için Ninetta'yı bir çuvala koydurtmuştu. Çuvalı yanına alıp, geçirdiği gecenin karşılığı olarak Maddalena'ya verdi. Ertesi sabah ayrılırken, birlikte oldukları bu ilk gecenin arkasının gelmesini diledi ve yeniden kovuşturmaya girişmek zorunda kalmaması için suçlu kadının hemen uzak bir yere gönderilmesini istedi.

Ertesi sabah salıverilen Folco ile Ughetto, o gece Ninetta'nın denize atılarak boğdurulduğunu duydular ve bu habere inandılar. Eve dönüp, kadınların acısını dindirmeye çalıştılar. Ama Maddalena'nın olanca gizleme çabasına karşılık, Folco Ninetta'nın evde olduğunu anladı. Buna çok şaşırdı ve valinin Maddalena'da gözü olduğunu bildiğinden içine bir kurt düştü. Ninetta'nın eve nasıl geldiğini sordu. Maddalena önce bir yalan uydurmaya kalktı. Ama Folco aptal değildi, inanmadı bu sözlere, kadını doğruyu söylemeye zorladı. Lafı evirip çeviren kadın, sonunda gerçeği söyledi. Öfkeye kapılıp çılgına dönen Folco kılıcını çekti, kadının yalvarıp yakarmasına aldırmadan öldürdü onu. Valinin kendisini cezaya çaptırmasından korktuğu için de, ölüyü odada bırakıp Ninetta'nın odasına gitti. Son derecede sakin bir yüzle:

"Seni, kardeşinle kararlaştırdığımız yere götürmeye geldim, dedi. Yoksa valinin eline düşersin yine."

Ninetta bu sözlere inandı. Validen korktuğu, bir an önce çıkıp gitmek istediği için, kardeşleriyle helallaşmadan, gecenin karanlığında Folco ile yola koyuldu. Yanındaki sınırlı parayı Folco'ya verdi. Limana varınca bir kayığa bindiler. Nereye gittikleri hiç bilinmedi.

Ertesi sabah Maddalena'nın ölüsü bulununca, Ughet-

to'yu çekemeyen düşmanları, haberi hemen valiye ulaştırdılar. Maddalena'yı çok seven vali, büyük bir öfkeyle Ughetto'nun evine koştu, adamı da karısını da tutuklattı. Tutukluların Folco ile Ninetta'nın kaçtıklarından haberleri bile yoktu daha. Ama işkence yapılınca, Folco'nun Maddalena'yı öldürmesine yardım ettiklerini kabul etmek zorunda kaldılar. Bu itiraf nedeniyle ölüm cezasına çarptırılmaktan korktukları için, dara düştüklerinde kullanmak amacıyla evde sakladıkları biraz parayla muhafızları satın aldılar. Yanlarına hiçbir şey alamadan, muhafızlarla birlikte bir tekneye atlayıp, gece Rodos'a kaçtılar. Yoksulluk, sefalet içinde yaşayıp, kısa bir süre sonra dünyadan göçtüler.

Restagnone'nin çılgın sevdasıyla Ninetta'nın öfkesi, hem kendilerini hem başkalarını, işte böyle yok etti.

IV

*Gerbino, dedesi kral Guiglielmo'nun verdiği sözü hiçe sayarak, Tunus kralının kızını kaçırmak için kralın gemilerinden birine saldırır. Tayfalar kızı öldürünce Gerbino hepsini kılıçtan geçirir, ama sonunda onun da boynu vurulur.**

Lauretta öyküsünü bitirip de susunca, dinleyenler birer ikişer yanyana gelip, birbirlerini sevenlerin başına gelenleri tartıştılar. Kimisi Ninetta'nın öfkesini kınadı, kimisi bir başka şey söyledi. Bu arada, kral daldığı derin düşüncelerden sıy-

* Birleşemeyen iki sevgilinin acıklı serüveninin hızlı bir biçimde anlatıldığı bir öykü.

rılarak başını kaldırdı, Elissa'ya anlatma sırasının geldiğini işaret etti. Elissa, ölçülü bir sesle konuşmaya başladı:

Sevgideğer kadınlar, Sevda'nın oklarını, gözlerin ateşiyle yanmaya başladığında attığına inananların sayısı çoktur. Ama bu ateşin sözle de tutuşabileceğini bilenler de vardır. Anlatacağım öykü, ilk düşüncenin yanlışlığını ortaya koyacak. Gözlerin katkısına gerek kalmadan sözün etkili olabildiğini iki kişiyi acıklı bir ölüme sürüklediğini gösterecek.

Sicilyalılar, kral ikinci Guiglielmo'nun biri erkek biri kız iki çocuğu olduğunu söylerler.* Erkeğin adı Ruggeri, kızınki de Gostanza idi. Ruggeri babasından önce öldü. Oğlu Gerbino'yu dedesi büyük bir özenle yetiştirdi. Gerbino büyüdü, gözü

pek, seçkin, yakışıklı bir delikanlı oldu. Ünü Sicilya içinde yayılmakla kalmayıp, dünyanın birçok ülkesine, bu arada o

* Öyküdeki bilgiler tarihsel gerçeklere uymaz. Dante'nin de dürüstlüğünü övdüğü (*Cennet* XX, 62) Norman kralı Guiglielmo II Sicilya'da 1166-1189 arasında krallık yapmıştır. Çocuğu olmamıştır. Ruggeri ile Costanza, çocukları değil akrabalarıdır.

yıllarda Sicilya'ya bağlı olan Barberia'ya* da ulaştı. Gerbino'nun erdemlerini, seçkinliğini duyanlar arasında Tunus kralının kızlarından biri de vardı. Görenlerin dediğine göre, kız doğanın yarattığı en kusursuz güzellerden biriydi. Üstelik soylu, saygılı, sevecen bir ruhu vardı. Değer verdiği kişilerin Gerbino'nun başarılarını övdüklerini duydukça, Gerbino'yu gözlerinde canlandırmaya başlamış, çok geçmeden yoğun bir sevgi duymaya başlamıştı ona karşı. Artık adını dilinden düşürmüyor, onunla ilgili her şeyi can kulağıyla dinliyordu.

Bu arada kızın güzelliğinin, niteliklerinin yankıları, her yere olduğu gibi Sicilya'ya da ulaşmıştı. Gerbino da bu övgüleri duymuş, kız nasıl ona gönül vermişse, o da kıza sevdalanmıştı. Bir an önce kızı görmek istiyor, dedesinden Tunus'a gitme izni alabilmek için fırsat kolluyordu. Bu arada, Tunus'a giden arkadaşlarından, kızı görüp ona beslediği gizli sevdayı anlatmalarını, kızın söyleyeceklerini kendisine iletmelerini istiyordu. Arkadaşlarından biri bu görevi büyük bir ustalıkla yerine getirdi. Satıcı kılığına girip, takılar göstermek bahanesiyle kızın yanına gitti, Gerbino'nun duygularını, kıza bağlılığını ayrıntılı bir biçimde anlattı. Kız haberciye de, verdiği habere de çok sevindi. kendisinin de benzer duygular beslediğini söyledi. Dediklerini doğrulamak için de en değerli mücevherlerinden birini Gerbino'ya gönderdi. Gerbino bu armağana çok sevindi, bir armağanın doğurabileceği sevinçlerin en büyüğünü duydu. Aynı aracıyla kıza mektuplar iletti, çok değerli armağanlar gönderdi. Bir fırsatını bulup onu görmek, onu sarmak istediğini belirtti.

Kız bir yanda, oğlan bir yanda sevda ateşiyle cayır cayır

---

* Afrika'nın Mısır ile Atlas Okyanusu arasında kalan bölümüne ortaçağda Barberia adı veriliyordu. Barberia Sicilya'ya bağlı değildi.

yanarken, Tunus kralı kızını Granata* kralı ile evlendirmeye karar verdi. Kız bu habere çok üzüldü. Sevdiği insanla arasındaki uzaklık daha da artacak, yitirecekti onu. Bu sonucu önlemek için, elinden gelse babasının sarayından kaçıp Gerbino'nun yanına gitmeye hazırdı. Gerbino da evlilik haberini alınca sınırsız bir üzüntüye kapılmıştı. Kız deniz yoluyla kocasının yanına gidecek olursa, zor kullanarak onu kaçırmayı deneyecekti.

Tunus kralının kulağına, kızının duyguları, Gerbino'nun tasarıları konusunda söylentiler ulaşmıştı. Kendi gücüne yeterince güvenmediğinden, kızın yolculuk tarihi yaklaşınca kral Guiglielmo'ya elçi gönderip, kızını evlendireceğini bildirdi. Gerbino'nun ya da bir başkasının engel olmaya kalkışmamasını istedi. Yaşlı kral Guiglielmo, Gerbino'nun duygularından habersiz olduğu için, kralın istediği güvencenin gerekçesini bilmiyordu. İsteği hemen kabul etti, bunu belgelemek için de Tunus kralına eldiveninin tekini gönderdi.** İstediği güvenceyi elde eden Tunus kralı, Kartaca limanında büyük ve güzel bir gemi hazırlattı. Yolculuk için ne gerekliyse sağladı. Geminin kızını Granata'ya götürmek amacıyla süslenip, donatılmasını istedi. Yola çıkmak için uygun rüzgâr bekleniyordu artık.

Bunları öğrenen, genç kız, uşaklarından birini, Gerbino'yu bulup önce selamını söylemesi, sonra da birkaç gün içinde Granata'ya gideceğini bildirmesi için, gizlice Palermo'ya gönderdi. Eğer denildiği gibi yürekliyse, kaç kez yazdığı gibi onu seviyorsa, bunları kanıtlamanın tam sırasıydı.

---

* İspanya'daki Müslüman krallıklardan birinin başkenti. Ancak öykünün geçtiği tarihte ortadan kalkmıştı.

** Eldiven göndermek verilen sözün tutulacağı anlamına gelirdi.

Haberci görevini başarıyla yerine getirerek Tunus'a döndü. Dedesi kral Guiglielmo'nun Tunus kralına verdiği sözü bilen Gerbino, ne yapacağına karar veremedi önce. Ama sevgisi baskın çıktı. Kızın gözünde korkak durumuna düşemezdi. Messina'ya gidip, hemen iki kadırga hazırlattı, seçme denizciler tuttu, sevgilisinin gemisinin geçeceğini sandığı Sardinya'ya doğru yola çıktı. Hesabında yanılmadı. Birkaç gün oralarda bekledikten sonra, rüzgârın çok az olduğu bir gün, kralın gemisi ufukta göründü. Gemiyi görünce, Gerbino adamlarına:

"Arkadaşlar" dedi, "sandığım gibi gözüpek kişilerseniz, hepiniz sevdanın ne demek olduğunu bilirsiniz. Bu tutkuyu bilmeyen ölümlüler hiçbir erdeme, soylu duyguya sahip olamazlar. Birini seviyorsanız, ya da sevdinizse, demek istediklerimi kolayca anlayabilirsiniz. Ben birini seviyorum, sizi bu çetin işe sevgim çağırdı. Sevdiğim, karşınızda gördüğünüz şu gemide. Gemide sevgilimden başka çok değerli şeyler de var. Yürekli davranacak olursanız, fazla zorlanmadan gemiyi ele geçirebilirsiniz. Ben kendi payıma, uğruna silaha sarıldığım kadından başka bir şey istemiyorum. Geri kalan ne varsa, şimdiden sizin olsun. Haydi arkadaşlar, saldıralım gemiye. Bakın, Tanrı da bizden yana: rüzgâr estirmeyip gemiyi hareketsiz tutuyor."

Gerbino'nun böyle uzun uzadıya konuşmasına gerek bile yoktu. Çünkü Messinalı denizciler yağmanın kokusunu almış, Gerbino'nun sözlerle anlatmaya çalıştığına çoktan hazırlamışlardı kendilerini. Bu nedenle, konuşma biter bitmez sevinç çığlıkları attılar, Borazanları çaldılar, silahlarını kuşandılar, küreklere asılıp gemiye yaklaştılar. Gemidekiler, kadırgaların üstlerine doğru geldiğini görünce, kaçamadıkları için savunma düzeni aldılar. Gemiye yaklaşınca Gerbino, savaşmak istemiyorlarsa gemi sahiplerinin yanına gelmelerini istedi. Saldırganların kim olduklarını, isteklerini öğrenen Tunuslular,

bu saldırının kralın verdiği sözle bağdaşmadığını söylediler, kanıt olarak da kral Guiglielmo'nun eldivenini gösterdiler. Savaşıp yenik düşmedikçe teslim olmayız, gemideki hiçbir şeyi vermeyiz dediler.

Gerbino bu arada geminin kıçında kızı görmüş, onu düşlediğinden daha da güzel bulmuş, yüreği daha da tutuşmuştu. Eldiven gösterilince, yanında şahin olmadıkça* eldivenin işe yaramayacağı yanıtını verdi. Ya kızı teslim ederlerdi, ya da savaşmayı göze alırlardı.

İki taraf da birbirine ok yağdırmaya, taş atmaya başlamıştı. Çarpışma uzuyor, iki taraf da kayıplar veriyordu. Çabalarının sonuç vermediğini gören Gerbino, Sardinya'dan yedekte getirdiği gemiyi tutuşturup geminin üstüne saldı. Ardından da kadırgalarını gemiye rampa etti. Tunuslular için teslim olmaktan ya da can vermekten başka yol kalmamıştı. Bunun üzerine, alt katta ağlamakta olan kralın kızını güverteye çıkarttılar. Geminin ön tarafına götürüp, Gerbino'ya seslendiler. Yalvaran, çığlıklar atan kızı, Gerbino'nun gözleri önünde boğazlayıp denize attılar. Sonra da:

"Al senin olsun" dediler, "dürüstlüğünün hakkı bu kadar."

Bu acımasızlık karşısında, Gerbino da ölmek istedi. Gemiye tam rampa edip, okları, taşları umursamadan kalabalık düşmanın içine daldı. Dişleriyle, tırnaklarıyla açlığından çok hırsını doyuran gözü dönmüş bir aslan gibi, önüne kim çıkarsa karnını deşti kılıcıyla. Gemi cayır cayır yanmaya başladığından, tayfalara ellerine ne geçirirlerse almalarını söyledi ve kazandığı zafere sevinemeden kadırgasına döndü. Sevgilisi-

* Boccaccio, şahin uçurunların ellerini korumak için eldiven giymelerine gönderme yapıyor.

nin ölüsünü denizden çıkarttı, uzun uzadıya ağladı. Sicilya'ya dönerken, Trapani'nin tam karşısındaki küçük Ustica adasında büyük bir cenaze töreni düzenledi. Dünyanın en mutsuz kişisi olarak yurduna döndü.

Tunus kralı olayı öğrenince, kral Guiglielmo'ya kara giysiler giymiş elçiler gönderdi. Elçiler, sözleşmeye uyulmamasını kınayıp, olayı ayrıntılarıyla anlattılar. Kral Guiglielmo büyük bir üzüntüye kapıldı. Elçilerin adalet isteklerini geri çeviremezdi. Gerbino'yu tutuklattı. Öfkesini yatıştırmak için, baronların araya girmesi bir sonuç vermedi. Sözüne güvenilmez bir kral olmaktansa, torunsuz kalmayı yeğleyerek Gerbino'yu ölüm cezasına çarptırdı, gözlerinin önünde boynunu vurdurttu.

Böylece, iki sevgili sevdalarının tadına varamadan, birkaç gün arayla korkunç bir biçimde can verdiler.

V

Erkek kardeşleri Lisabetta'nın sevgilisini öldürürler.
Düşünde sevgilisini görüp, gömüldüğü yeri öğrenen
Lisabetta, ölünün başını gizlice mezardan
çıkartarak bir fesleğen saksısına yerleştirir,
her gün saksının başında tam bir saat gözyaşı döker.
Kardeşleri saksıyı elinden alınca, Lisabetta çok geçmeden
*üzüntüden ölür.**

Elissa'nın öyküsü sona erince, kral öyküyü övdü ve sözü Filomena'ya verdi. Gerbino ile sevgilisinin başına gelenlerin

* Bu konuyu John Keats de bir şiirinde işler: *Isabelle or the pot of basil* (Isabelle ya da fesleğen saksısı).

etkisinden kurtulamamış olan Filomena, derin bir iç çektikten sonra anlatmaya başladı:

Sevgideğer kadınlar, anlatacağım öykünün kişileri Elissa'nın öyküsünün kişileri gibi soylu değiller. Ama öykü belki daha bile acıklı. Az önce Messina'dan söz edilince, orada geçen bu öykü geldi aklıma.

Messina'da alışverişle uğraşan üç genç kardeş vardı. San Gimignanolu olan babaları ölünce büyük bir malvarlığının sahibi olmuşlardı. Üç kardeşin, bir de Lisabetta adında, güzel, iyi yetişmiş bir kızkardeşleri vardı. Nedense daha kocaya vermemişlerdi kızı. Üç kardeş işlerinin yönetimini, dükkânlarında çalışan Lorenzo adında Pisalı bir gence bırakmışlardı. Lisabetta, çok yakışıklı, sevimli bir delikanlı olan Lorenzo'yu birkaç kez görmüş, beklenmedik bir biçimde hoşlanmaya başlamıştı ondan. Lorenzo da bunu sezmiş, başka sevgililerini bir

kenara bırakıp, gönlünü Lisabetta'ya vermişti. İki genç de birbirini aynı derecede sevdiğinden, çok geçmeden en çok istedikleri şeyi gerçekleştirmişlerdi.

Sürekli olarak buluşan sevgililer güzel vakit geçiriyor, en güzel zevkleri tadıyorlardı. Ne var ki ilişkilerini uzun süre gizleyemediler. Bir gece Lisabetta, Lorenzo'nun yattığı yere giderken kardeşlerinin en büyüğü onu gördü. Canı çok sıkılmakla birlikte, kendini tutup tepki göstermedi, hiçbir şey demedi. Sabaha dek kızkardeşinin davranışı ile ilgili bir sürü şey düşündü. Sabah olunca, Lisabetta ile Lorenzo konusunda gece öğrendiklerini kardeşlerine anlattı. Kardeşler uzun uzadıya düşünüp taşındıktan sonra, kendilerinin ve kızkardeşlerinin onuruna leke çalınmaması için sessiz kalmaya, hiçbir şey görmemiş, hiçbir şey bilmiyormuş gibi davranmaya, alınlarına sürülen lekeyi kimseye duyurmadan silmek için, uygun zamanı beklemeye karar verdiler. Bu karar üzerine, Lorenzo ile ilişkilerini bozmadılar, konuşup şakalaşmayı sürdürdüler. Bir gün üç kardeş kent dışına eğlenmeye gittiklerini söyleyip, Lorenzo'yu da yanlarına aldılar. Issız, uzak bir yere vardıklarında uygun zamanın geldiğine karar verip, hiçbir şeyden kuşkulanmayan Lorenzo'yu öldürerek, kimse görmeden gömdüler. Messina'ya dönünce de, Lorenzo'yu iş için bir yere gönderdiklerini söylediler. Lorenzo'yu sık sık şuraya buraya gönderdikleri için, söylediklerine herkes inandı.

Lorenzo'nun hasretine dayanamayan Lisabetta, sık sık kardeşlerine bu konuda sorular yöneltiyordu. Bir gün yine Lorenzo'dan haber sorunca, kardeşlerinden biri:

"Lorenzo'dan sana ne?" dedi. "İkide bir ne diye soruyorsun Lorenzo'yu? Böyle üstelersen, gereken karşılığı alırsın bizden."

Yüreği kan ağlayan genç kız ne yapacağını bilemiyordu. Artık bir şey sormuyor, geceleri durmadan Lorenzo'ya seslenip, dönmesi için yalvarıyordu. Kimi kez hüngür hüngür ağlıyor, ayrılıktan sızlanıyordu. Günleri Lorenzo'nun yolunu beklemekle geçiyor, hiçbir şeyden zevk almıyordu.

Bir türlü geri dönmeyen Lorenzo için bir gece yine gözyaşı döküp ağlarken, uyuya kaldı. Düşünde Lorenzo'yu gördü. Yüzü sapsarı, üstü başı perişan, giysileri paramparçaydı. Sanki şöyle diyordu:

"Durmadan bana sesleniyor, uzun süren bu ayrılığa üzülüyor, gözyaşı dökerek sızlanıyorsun. Bil ki, artık geri dönemem ben, çünkü beni son gördüğün gün, kardeşlerin canımı aldılar."

Sonra nereye gömüldüğünü anlattı, artık kendisini çağırıp yolunu beklememesini söyleyip yok oldu.

Lisabetta hemen uyandı, düşünde gördüklerine inandı ve ağlamaya başladı. Ertesi sabah kardeşlerine bir şey diyemedi, anlatılan yere gidip, gördüğü düşün gerçekle bağdaşıp bağdaşmadığını belirlemeye karar verdi. Kardeşlerinden kent dışına çıkma izni aldı, daha önce kendisine eşlik eden, gizlisini saklısını bilen hizmetçisiyle birlikte, düşünde öğrendiği yere gitti. Toprağın yumuşak olduğunu sezdiği bölgedeki kuru yaprakları kaldırdı. Biraz kazınca, bahtsız sevgilisinin daha çürüyüp bozulmamış ölüsüyle karşılaştı. Demek ki, gördüğü düş gerçeğe uygundu.

Yüreğine benzersiz bir acı dolsa da, ağlayıp sızlanmanın sırası olmadığını düşündü. Elinde olsa, uygun bir mezara gömmek için sevgilisinin ölüsünü alıp götürecekti. Götüremeyeceğine göre, bir bıçak alıp elinden geldiğince düzgün bir biçimde başı gövdeden ayırdı. Bir beze sarıp hizmetçisine verdi. Gövdenin üstüne toprak örtüp, kimseye görünmeden evine döndü.

Eve dönünce odasına kapandı, kesik başı karşısına alıp öyle içten, öyle çok ağladı, o kadar çok öptü ki, baş gözyaşlarıyla yıkanmış oldu. Sonra fesleğen ya da mercanköşk dikilen büyük saksılardan birini aldı. İnce bir kumaşa sardığı kesik başı saksının dibine koyup üstüne toprak doldurdu, toprağa da birkaç kök Salerno fesleğeni ekti. Fesleğeni yalnızca gül suyu, portakal çiçeği suyu ya da kendi gözyaşlarıyla suluyordu.

Artık, saksının yanından ayrılmıyor, olanca tutkusuyla içinde Lorenzo'yu sakladığı saksıya dikiyordu gözlerini. Saksıya yeterince baktıktan sonra, üzerine eğilip ağlamaya başlıyor, öyle çok ağlıyordu ki, fesleğen sulanmış oluyordu.

Gösterilen sürekli özenin ve çürümeye başlayan başın toprağı beslemesinin etkisiyle fesleğen büyüyüp güzelleşmiş, mis gibi kokular saçmaya başlamıştı. Lisabetta'nın saksıya gösterdiği özen komşuların da dikkatini çekmişti. Kardeşleri de genç kızın sararıp solduğunu, gözlerinin çukurlaştığını görüyorlardı. Komşular:

"Her gün saksının karşısında ağlıyor" diyorlardı.

Bu sözleri duyan, denilenin doğru olduğunu belirleyen kardeşleri Lisabetta'yı azarladılar, ama bir sonuç elde edemediler. Bunun üzerine gizlice saksıyı alıp götürdüler. Saksının yerinde olmadığını gören Lisabetta saksıyı geri istedi sürekli olarak. Ağlayıp sızlansa da kardeşleri saksıyı geri vermediler. Bunun üzerine Lisabetta yatağa düştü ve hastalığı boyunca ağzından saksı sözü eksik olmadı.

Lisabetta'nın bu davranışına bir anlam veremeyen kardeşleri, saksının içinde ne olduğunu merak ettiler. Toprağı döktüler, bezin içindeki kesik başı buldular. Baş daha tümüyle çürümediği için, kıvırcık saçlarından Lorenzo'nun başı olduğunu anladılar. Büyük bir şaşkınlığa düştüler, cinayetin ortaya çıkmasından korkup başı gizlice bir yere gömdüler. Kimseye bir şey demeden Messina'dan ayrılıp, Napoli'ye gittiler.

Bu arada genç kız gözyaşı dökmeyi, saksısını istemeyi sürdürüyordu. Sonunda gözyaşı döke döke öldü ve mutsuz sevdası böylece sona ermiş oldu. Çok geçmeden olayın iç yüzü öğrenildi. Bugün bile söylenen bir de türkü yakıldı:

Fesleğen saksısını
çalan hırsızın anasını, vb.

VI

*Andreuola Gabriotto'yu sever. Ona gördüğü düşü anlatınca, Gabriotto da kendisinin gördüğü düşü anlatıp, sevgilisinin kollarında can verir. Kız hizmetçisiyle birlikte ölüyü evine götürürken bekçilere yakalanır, olayı anlatır. Senyör kıza sahip olmak ister, ama kız direnir. Babası çağırılır, suçsuzluğu anlaşılan kız salıverilir. Andreuola dünyadan elini eteğini çekerek rahibe olur.**

Filomena'nın anlattığı öyküyü kadınlar çok sevdiler, çünkü sözü edilen türküyü duymuşlar, ama kaynağını sorup öğrenememişlerdi. Öykü sona erince, kral sıranın Panfilo'ya geldiğini söyledi. Panfilo anlatmaya başladı:

Anlatılan öyküdeki düş, içinde iki düş bulunan bir öyküyü anımsattı bana. Filomena'nın öyküsündeki düş geçmişle ilgiliydi, benim öykümdeki düşler ise geleceğe ilişkin. Üstelik, görülür görülmez de gerçekleşiveriyorlar.

Sevdalı kadınlar hepiniz bilirsiniz ki, insanlar uykuda değişik düşler görürler. Uyku sırasında gerçeğe uygunmuş gibi gelen bu düşlerin, uyandığımızda bir bölümünün gerçekle bağdaştığını, bir bölümünün gerçeğe yakın olduğunu, bir bölümünün ise gerçeğe taban tabana karşı olduğunu anlarız. Düşlerimizin bir çoğunu, olaylar da doğrular. Bu nedenle, insanların çoğu düşlere büyük önem verir, düşün içerdiği üzücü

* Beklenmedik bir ölümün son verdiği bir gönül ilişkisini ele alan, özellikle ilk bölümü lirik bir öykü.

ya da sevindirici olaylara göre üzülür ya da sevinirler. Kimi insanlar ise düşün haber verdiği tehlikeyle karşı karşıya gelmedikçe, gördükleri düşlere inanmazlar. Bu iki tutumu da kınamıyorum, çünkü düşlerin her zaman gerçeği yansıtmadık-

ları nasıl doğruysa, her zaman yanlış olmadıkları da doğrudur. Düşlerin her zaman doğru çıkmadıklarını hepimiz biliriz; her zaman gerçeğe aykırı olmadıklarının kanıtı ise, Filomena'nın anlattığı öykü. Az önce dediğim gibi, benim anlatacağım öykü de, bunu doğrulayacak.

Dürüstçe yaşayıp çalışan bir insan, bu özelliğine karşı çıkan bir düş görecek olursa, korkuya kapılmamalı, yolundan sapmamalı. Dürüst olmayan, kötü bir yaşam sürenlerin ise, tutumlarını destekleyen, arka çıkan düşlere inanmaları yanlış olur. Tam tersini söyleyen düşlere ise inanmaları gerekir. Neyse, öyküme gelelim artık.

Brescia kentinde, Pontecarrato doğumlu, messer Negro adında biri yaşıyordu. Adamın çocuklarından biri de Andreuola adında bir kızdı. Kız gençti, güzeldi ve kocaya varmamış-

tı daha. Raslantı bu ya, Gabriotto adında, yakışıklı, sevimli, saygılı bir halk çocuğuna gönlünü kaptırmıştı. Hizmetçisi kıza çok yardımcı olmuş, Gabriotto yalnızca Andreuola'nın kendisini sevdiğini öğrenmekle kalmamış, birçok kez Andreuola'nın babasının evinin güzel bahçesinde kızla buluşmuş, bu buluşmalar iki taraf için de büyük bir keyif kaynağı olmuştu. Ölümün dışında hiçbir şeyin bu tatlı sevgi bağını koparta-maması için de, iki genç gizlice nikâhlanmışlardı.

İlişkileri böyle gizlice sürüp giderken, genç kadın bir gece bir düş gördü uykusunda: Gabriotto ile birlikte bahçedeydi, Gabriotto ona sarılmıştı, ikisi de çok mutluydu bundan. Böyle dururlarken, sanki Gabriotto'nun vücudundan koyu renkli, korkunç, ne olduğu anlatılamaz bir şey çıkıp, Gabriotto'yu elinden almıştı. Direnmeye çalışmıştı ama, o şey öyle güçlüydü ki, Gabriotto'yu kollarının arasından almış kendisiyle birlikte toprağın içine sürüklemişti ve Andreuola bir daha ikisini de görememişti. Duyduğu anlatılamaz acı kadını uyandırdı. Gözlerini açınca, gördüğünün düş olduğunu anlayıp sevindi, ama yine de gördüklerinden ürktü. Bu nedenle, ertesi gece yanına gelmek isteyen Gabriotto ile buluşmamak için elinden geleni yaptı. Ama Gabriotto diretince, aklına başka bir şey gelmesin diye, ertesi gece bahçede buluşmak zorunda kaldı. Çiçekler açmış olduğu için beyaz, pembe güller topladılar, bahçedeki suları berrak, güzel bir çeşmenin dibine uzandılar. Hasret giderdikten sonra, Gabriotto sevgilisine, niçin o gece gelmemesini istediğini sordu. Andreuola gördüğü düşü, kapıldığı korkuyu anlattı. Gabriotto bu sözlere güldü. Düşlere inanmanın büyük bir aptallık olduğunu, fazla yemek yemenin ya da aç karnına yatmanın böyle düşlere yol açtığını, bunların geçersiz olduklarının her gün kanıtlandığını söyledi. Sonra da:

"Düşlere inansam bugün buraya gelmezdim" dedi. "Se-

nin gördüğün düş nedeniyle değil, geçen gece gördüğüm bir düş yüzünden gelmezdim. Çok güzel, çok etkileyici bir ormanda avlanıyordum. Sevimli mi sevimli bir karacanın peşine düşüp, yakaladım. Kardan bile beyazdı karaca. Kısa sürede öyle alıştı ki bana, yanımdan ayrılmıyordu artık. Hayvanı çok sevmiş, kaçmasın diye boynuna altın zincirli altın bir tasma geçirmiştim. Bir süre sonra yorulan karaca dinlenmek için başını göğsüme dayadı. Tam o sırada, nereden geldiğini bilemediğim, kömür gibi kapkara, aç, korku salan bir dişi tazı saldırdı üstüme. Kendimi korumak için bir şey yapamıyordum. Ağzını göğsümün soluna dayadı, göğsümü oyup kalbime ulaştı, kalbimi kopartıp götürdü. Öyle canım yanmıştı ki, birden uykudan uyandım. Elimle göğsümün sol tarafını yokladım, bir şey olmuş mu diye. Hiçbir şey olmadığını görünce, kendim de güldüm bu davranışıma. Bu düşün ne anlamı olabilir ki? Sık sık görüyorum böyle düşler, daha korkunçlarını bile görüyorum. Ama hiçbir şey gelmedi başıma. Düşlere boş verip, günümüzü gün etmeye bakalım biz."

Dinledikleri, gördüğü düş nedeniyle korkuya kapılmış olan genç kadının korkusunu daha da arttırmıştı. Ama Gabriotto'nun canını sıkmamak için korkusunu belli etmedi. Birbirlerine sarılıyor, birbirlerini okşuyor, öpüşüyorlardı ama genç kadın ne olduğunu bilemediği bir şeyin beklentisi içindeydi. Gözlerini sevgilisinin yüzünden ayırmıyor, bir yerlerden kara bir gölge çıkacak mı diye, arada bahçeye bakıyordu.

İşte bu sırada Gabriotto derin bir iç çekerek sevgilisine sarıldı ve:

"Yardım et bana sevgilim, ölüyorum" dedi.

Sözünü bitirir bitirmez de çimenlerin üstüne yığılıp kaldı. Gabriotto'nun kollarının arasından sıyrılıp yere düştüğünü gören Andreuola, ağlamaklı bir sesle:

"Ne oldu sana sevgilim?" dedi.

Hızlı hızlı soluyan, ter içinde kalmış Gabriotto karşılık vermedi. Az sonra da öldü.

Canından çok sevdiği sevgilisinin ölümünün Andreuola'yı nasıl üzdüğünü, sarstığını gözlerinizin önüne getirebilirsiniz. Andreuola uzun uzadıya ağladı, seslendi sevgilisine, ama iş işten geçmişti. Her yerine dokunduğu vücut, artık soğumaya başlamıştı, ölmüştü sevgilisi. Ne yapacağını bilemiyordu. Yüreği yaslı, gözlerinde yaşlar, koşup hizmetçisine seslendi. Acısını, her şeyini bilen hizmetçisiyle paylaştı. Gabriotto'nun cansız yüzü iki kadının gözyaşlarıyla ıslandı. Sonunda Andreuola:

"Tanrı sevgilimi elimden aldıktan sonra, ben de yaşayamam artık" dedi. "Ama canıma kıymadan önce, namusumu düşünmem, gizli sevdamızın ortaya çıkmaması için önlem almam, güzel ruhunun uçup gittiği bu cesedi gömmem gerekiyor."

"Canına kıymaktan vazgeç kızım" diye karşılık verdi hizmetçi kadın. "Bu dünyada sevgilini yitirdin, canına kıyacak olursan cehenneme gider, öbür dünyada da yitirirsin onu. Çok iyi bir insandı o, ruhu elbette cehenneme gitmemiştir. Yüreğine taş basıp, dua ederek, iyilik yaparak onun ruhuna, günahlarından arınmasına yardımcı olursan daha iyi edersin. Gömme konusuna gelince, bahçeye gömeriz. Buraya geldiğini bilen olmadığına göre, kimsenin bir şeyden haberi olmaz. Buraya gömmek istemezsen, dışarıya bırakırız. Sabah bulup evine götürürler. Ailesi gömer."

Andreuola çok üzülse, durmadan ağlasa da, bir yandan da hizmetçisinin önerilerini dinliyordu. İlk öneriye aklı yatmamıştı. İkinci öneri için de şunları dedi:

"Onca sevdiğim, erkeğim bildiğim birinin sokağa bırakılıp, bir köpek leşi gibi bir çukura atılmasına Tanrı da razı olmaz. Gözyaşlarımla yıkadım onu, yakınlarının gözyaşlarıyla

da yıkanması için elimden geleni esirgemeyeceğim. Ne yapmamız gerektiğini çok iyi biliyorum."

Hizmetçiyi gönderip dolaplarından birindeki ipekli bir örtüyü getirtti. Örtüyü yere serdi, Gabriotto'nun ölüsünü örtünün üstüne yatırdılar, başının altına bir yastık koydular, gözyaşları dökerek ağzını, gözlerini kapattılar. Başına, topladıkları güllerden bir taç örüp, üstüne güller serpiştirdiler. Bundan sonra genç kadın hizmetçisine şunları dedi:

"Evi buraya çok uzak değil. İkimiz örtüyü tutar, götürüp kapısının önüne bırakırız. Birazdan gün doğunca, ailesi görür. Bu çözüm ailesinin acısını azaltmaz ama, kollarımın arasında ölen biri için böyle davranmam, beni rahatlatır."

Bunları deyip, yeniden gözyaşları içinde ölünün üstüne kapandı. Uzun süre ağladıktan sonra, neredeyse günün ağarmakta olduğunu söyleyen hizmetçinin uyarısı üzerine ayağa kalktı. Nikâhlandıklarında Gabriotto'nun vermiş olduğu yüzüğü parmağından çıkartıp, onun parmağına taktı, gözyaşları arasında:

"Sevgili erkeğim" dedi, "ruhun gözyaşlarımı görüyorsa, ya da ruh uçup gittikten sonra bedende biraz duygu, biraz algı kalıyorsa, yaşarken çok sevdiğin insanın bu son armağanını kabul et."

Bunları dedikten sonra, yarı ölü gibi yere yığıldı. Kendini toparlayıp ayağa kalkınca, hizmetçiyle birlikte üstünde ölünün yattığı örtünün ucundan tuttu. Bahçeden çıkıp eve doğru yola koyuldular.

Yolda giderken, rastlantı sonucu oradan geçmekte olan bekçilerle karşılaştılar. Bekçiler kadınları durdurup tutukladılar. O anda ölmek isteyen Andreuola, bekçilere şunları söyledi içtenlikle:

"Kim olduğunuzu, kaçmaya kalkışmanın bir işe yaramayacağını biliyorum. Birlikte senyöre gidip, olup biteni açıkla-

maya hazırım. Dediklerinizi yerine getirdiğime göre bana ya da cenazeye elinizi sürmeye kalkmayın. Yoksa şikâyet ederim hepinizi."

Bekçiler kadının isteğine uydular, hep birlikte saraya gidildi. Uykudan uyandırılan senyör kadını çalışma odasına aldı, sorguya çekti. Zehirleyerek ya da başka türlü bir öldürme söz konusu olup olmadığını incelemeleri için hekimleri çağırttı. Hekimler öldürmenin söz konusu olmadığını, ölüme kalbin yakınındaki bir çıbanın patlamasının yol açtığını söylediler. Böylece Andreuola'nın büyük bir suçunun olmadığı ortaya çıktı. Senyör, bir büyüklük yaparak kadını salıvereceğini, ancak bunun karşılığında güzelliğini tatmak istediğini söyledi. Kadın kabul etmeyince, utanmayı bir yana bırakıp zora başvurdu. Büyük bir öfkeye kapılan, yeniden gücünü kuvvetini toplayan Andreuola bir erkek gibi kendini savunarak, aşağılayıcı, sert sözler söyleyerek boyun eğmedi.

Sabah olunca, olup bitenleri duyup, ölümcül bir üzüntüye kapılan messer Negro yanına arkadaşlarını alarak saraya gitti. Olayı senyörden dinledikten sonra, kızının salıverilmesini istedi. Senyör, yaptığı kabalığın şikâyet konusu olmasını engellemek için, önce kızın dürüstlüğünü övdü, dürüstlüğünü nasıl sınadığını anlattı. Böylesi bir tutarlılık, yüreğinde büyük bir sevgi doğurmuştu, babası onaylar, kız da isterse, ilk kocasının sıradan biri olmasına aldırmayıp, seve seve onunla evlenebilirdi.

Konuşulanları duyan Andreuola, gözyaşları içinde babasının yanına koştu:

"Babacığım" dedi, "size yaptıklarımı, başıma gelenleri anlatacak değilim, çünkü her şeyi duyup öğrendiğinizi biliyorum. Sizden isteğim, size haber vermeden, çok beğendiğim biriyle evlendiğim için beni bağışlamanız. Yaşamımın da bağışlanmasını istediğimi sanmayın, amacım düşmanınız gibi değil, kızınız gibi ölmek."

Bunları dedikten sonra, yine gözyaşları içinde babasının ayaklarına kapandı. Messer Negro yaşını başını almış, iyi yürekli, duyarlı bir insandı. Kızının söylediklerini duyunca, onun da gözlerinden yaşlar boşandı. Kızını sevecenlikle yerden kaldırdı:

"Güzel kızım" dedi, "kendine yaraşan biriyle evlenmeni ben de çok istiyordum. Evlendiğin kişiyi beğendiğine göre, hiç kuşkusuz ben de beğenirdim. Üzüldüğüm, bana güvenmeyerek gizlice evlenmiş olman, bir de ben daha evliliğinizi öğrenmeden kocanı yitirmen. Neyse olan olmuş. Yaşasaydı damadım olarak ona göstereceğim saygıyı, öldükten sonra da göstereceğim."

Sonra çocuklarına, akrabalarına dönüp, Gabriotto için büyük, gösterişli bir cenaze töreni düzenlenmelerini istedi. Bu arada, genç adamın olayı duyan kadınlı erkekli akrabaları koşup gelmişler, kentte kim varsa orada toplanmıştı. Andreuola'nın örtüsü üstünde yatan, güllerle kaplı ölüyü avlunun ortasına koydular. Yalnızca Andreuola ile kadınlar değil, kentin neredeyse tüm kadınları, bu arada birçok erkek de gözyaşı döktüler. Cenaze halktan birinin cenazesi gibi değil de, soylu birinin cenazesiymiş gibi soyluların omuzlarına alındı, büyük bir törenle toprağa verildi.

Birkaç gün geçtikten sonra, senyör yine aynı istekte bulundu. Messer Negro kızıyla konuştu ama kız evlenmenin sözünü bile duymak istemedi. Babasının da onayını alarak hizmetçisiyle birlikte kutsallığıyla tanınan bir manastıra rahibe oldu. Burada uzun süre dürüst bir yaşam sürdürdü.

VII

*Simona Pasquino'yu sevmektedir; birlikte bir bahçededirler, Pasquino bir adaçayı yaprağıyla dişlerini ovalar ve ölür. Simona yalkalanır ve Pasquino'nun nasıl öldüğünü göstermek için dişlerini aynı yapraklardan biriyle ovalayınca, o da ölür.**

Panfilo öyküsünü bitirince, Andreuola için hiç üzülmüşe benzemeyen kral, Emilia'ya bakarak sözü onun almasını istediğini belirtti. Emilia da nazlanmadan anlatmaya başladı:

Sevgili dostlar, Panfilo'nun öyküsü, bir yeri dışında onun öyküsüyle benzerliği olmayan bir öykü anlatmak isteği doğurdu bende. Anlatacağım öyküdeki kız da, Andreula gibi sevgilisinin ölümüne tanık oluyor, Andreuola gibi zehirleniyor, tutuklanıyor, ama ceza görmekten, direncinin ve erdemlerinin yardımıyla değil, beklenmedik biçimde ölerek kurtuluyor. Daha önce çok dediğimiz bir şeyi de, yinelemek istiyorum: Sevda soyluların konaklarında rahat etse de, varlığını yoksul mahallelerden de esirgemez ve varsılların, güçlülerin güçlüsü bilip boyun eğdikleri gücünü, kimi kez buralarda açığa vurur. Anlatacağım öykü bunu büyük ölçüde doğrulayacak. Bu arada, bugün anlatılan ve bizi dünyanın çeşitli yörelerine götüren değişik konuların bizi uzaklaştırdığı kentimize dönmenin de keyfini yaşayacağım.

---

* Bir önceki öykünün gösterişli ortamıyla çelişen bu öykü, kişileriyle, olaylarıyla sıradan insanları ele alır. Simona'nın ölümü, sanki seven bir ruhun, bayağılıklarla dolu bir dünyadan kurtulmasıdır. Alfred de Musset bu öyküden esinlenerek *Simone* başlıklı bir şiir yazmıştır.

Daha kısa bir süre önce, Floransa'da oldukça güzel, durumuna, yoksul bir babanın kızı olmasına karşın görgülü, Simona adında bir genç kız yaşıyordu. Ekmeğini kol işçiliği yapa-

rak, yün eğirerek kazanıyordu ama, duyguları yoksul olmadığı gibi, yüreğine Sevda ateşinin düşmesi için de sabırsızlanıyordu. Günün birinde, ustasının yünlerini eğirtmek için gelen, kendi dengi bir delikanlının davranışları, tatlı sözleri aracılığıyla Sevda genç kızın yüreğinin kapısını çaldı. Pasquino adındaki bu yakışıklı delikanlının aracılığıyla Simona, Sevda'yı gönlüne buyur etti. Yanıp tutuşan kız, daha ileri gitmekten çekindiği için, iğine her yün sarışta, yünü eğirmeye veren kişiyi gözlerinin önüne getirerek, bir alevden daha kızgın ahlar çekiyordu. Pasquino ise, ustasının yününün çok iyi eğirilmesini önemsiyor, sanki kumaşın tümü Simona'nın eğirdiği yünden yapılacakmış gibi, kızın başından ayrılmıyordu. Kız da bundan hoşlanıyordu. Zamanla, birinin gözüpekliği artıp, birinin de çekingenliği ve utancı azalınca, ortak istekleri iki genci birleştirdi. İkisi de, öyle büyük bir zevk almışlardı ki

bundan, artık karşı tarafın önermesini beklemeden birbirlerine buluşma çağrısı yapıyorlar, günlük buluşmalardan alınan keyif, içlerindeki ateşi daha da körüklüyordu. Pasquino bir gün Simona'ya, ne yapıp yapıp onu götürmek istediği bir bahçeye gelmesini, o bahçede kimsenin dikkatini çekmeden, rahatça başbaşa kalabileceklerini söyledi. Simona olumlu karşıladı bu öneriyi. Pazar günü öğle yemeğinden sonra babasına San Gallo kilisesinde günah bağışlatma ayinine gideceğini söyledi. Lagina adındaki kız arkadaşını yanına alarak, Pasquino'nun söylemiş olduğu bahçeye gitti. Pasquino da, adı Puccino olan, ama Stramba sanıyla anılan bir erkek arkadaşını getirmişti. Stramba ile Lagina'nın kaynaştıklarını görünce, Pasquino ile Simona onları başbaşa bırakıp, koklaşmak için bahçenin bir başka köşesine çekildiler.

Bahçenin, Pasquino ile Simona'nın gittikleri köşesinde göz okşayıcı, kocaman bir adaçayı vardı. Dibine oturup, uzun uzadıya birbirlerini okşamanın tadına vardılar. Bu bahçeye bir gün yemek getirip, yemekten söz ettiler uzun uzun. Bir ara Pasquino, adaçayının yemek artıklarını çok iyi temizlediğini söyleyerek, bir adaçayı yaprağı kopartıp, dişlerini diş etlerini ovalamaya başladı. Dişlerini temizledikten sonra, az önce sözünü ettiği yemek konusuna döndü yine. Ama, bir iki sözcük der demez, yüzü birden değişti, gözleri görmez, sesi çıkmaz oldu, ardından da öldü. Gözyaşlarına boğulan Simona, bağırarak Stramba ile Lagina'yı çağırdı. Koşarak geldiler ve Pasqualino'nun yalnızca ölmeyip, vücudunun şişmiş, yüzünün vücudunun kara lekelerle kaplanmış olduğunu gördüler. Stramba hemen bağırdı:

"Alçak kadın, zehirledin onu!"

Yüksek sesle bağırdığı için, bahçenin yakınındaki evlerde oturanlar sesini duyup geldiler. Şişmiş ölüyü, hüngür hüngür ağlayan Simona'yı, Pasquino'yu zehirlemekle suçlayan

Stramba'yı gördüler. Simona ise, sevgilisinin birden ölmesi karşısında büyük bir üzüntüye kapılmıştı. Aklı başından gitmişti, kendini savunamıyordu. Herkes Stramba'nın dediklerinin doğru olduğuna inanmıştı. Gözlerinden yaşlar boşanan kızı yakalayıp, yargıcın konağına götürdüler.

Buraya Pasquino'nun arkadaşları Atticciato ile Malagevole de gelip Stramba'yı destekleyerek, adaletin yerini bulmasını istediler. Yargıç vakit geçirmeden olayı incelemeye başladı. Kızın dediklerinden bir sonuca varamasa da, kötü niyetli davranabileceğine, suçlu olabileceğine aklı yatmadığı için, olay yerine gidip ölüyü görmek, olayın nasıl olduğunu yerinde incelemek istedi. Kızı gizlice, Pasquino'nun tulum gibi şişmiş ölüsünün yattığı yere gönderdi, sonra da kendisi oraya gitti. Ölüyü görüp şaşırdı ve kızdan olayı anlatmasını istedi.

Simona adaçayının yanına giderek olanları anlattı. Yargıcın daha iyi anlayabilmesini sağlayabilmek için de, bir adaçayı yaprağı kopartıp, Pasquino'nun yapmış olduğu gibi dişlerini ovaladı. Stramba, Atticciato ve Pasquino'nun öteki arkadaşları ise, yargıcın önünde söyleniyor, anlatılanların boş sözler olduğunu söylüyor, kızı daha ısrarlı bir biçimde suçlayarak, böyle bir alçaklığın cezasının ateşte yakılmak olduğunu öne sürüyorlardı. Ne var ki, sevgilisini yitirmenin acısına, Stramba'nın istediği cezanın korkusu da eklendiği için tirtir titreyen ve az önce dişlerine adaçayı yaprağı sürmüş olan genç kız, herkesin şaşkın bakışları arasında birden yere yığılarak, tıpkı Pasquino gibi can verdi.

Bu mutlu ruhların ölümlü yaşamları ve coşkun sevgileri aynı gün sona erdi. Belki de birlikte aynı yere gitmenin mutluluğuna eriştiler. Ve öteki dünyada da sevgi diye bir şey varsa, hiç kuşkusuz bu dünyadaki gibi sevişip çok mutlu oldular. Bu dünyada diri kalan bizler, Simona'nın ruhunun daha mut-

lu olduğunu düşünmek zorundayız. Talih, genç kızın suçsuzluğunun Stramba, Atticciato, Malagevole gibi yün eğiren, belki daha da aşağılık işler yapan insanların tanıklığına bağımlı olmasını önlemişti. Sevgilisinin ölümünü, yazgısını paylaşmak, Simona için suçlamalara karşı en güvenilir sığınak ve sevgilisi Pasquino'nun ruhuna kavuşmanın yolu olmuştu.

Orada bulunan herkes gibi büyük bir şaşkınlığa düşen yargıç, ne diyeceğini bilemedi. Uzun süre sustu. Daha sonra kendini toparlayarak konuştu:

"Adaçayı zehirli değildir ama, buradakinin zehirli olduğu belli oldu. Başkalarına da zarar vermemesi için, hemen kökünden kesip yakın bunu."

Bahçenin bekçisi yargıcın dediğini hemen yerine getirince, iki sevgilinin ölümüne yol açan neden de ortaya çıktı. Bitkinin kökünde, görülmemiş büyüklükte bir kara kurbağası vardı. Belli ki, kurbağanın zehirli soluğu bitkiyi de zehirlemişti. Kimse kurbağaya yaklaşmak yürekliliğini gösteremedi. Üstüne bir yığın çalı koyduktan sonra, onu da adaçayı ile birlikte yaktılar.

Yargıcın bakmakta olduğu talihsiz Pasquino davası da böylece sona erdi. Pasquino ile Simona'nın şişmiş cesetlerini ise, Stramba, Atticciato, Guccio Imbratta ve Malagevole, bağlı oldukları San Paolo kilisesine gömdüler.

VIII

*Girolamo gönlünü Salvestra'ya kaptırmıştır; annesinin isteği üzerine Paris'e gitmek zorunda kalır. Döndüğünde Salvestra'yı evlenmiş bulur. Gizlice evine girerek onun yanında ölür. Ölüsünü kiliseye götürürler. Salvestra da onun yanında ölür.**

Emilia öyküsünü bitirince, kralın isteği üzerine Neifile söze şöyle başladı:

Değerli kadınlar, yeterince bilgili olmayan kimi insanlar, kendilerini herkesten bilgili sanırlar. Bu nedenle, kendi isteklerini başkalarına kabul ettirmekle yetinmeyip, doğanın yasalarına bile karşı çıkmaya kalkarlar. Hep kötülükler doğuran böyle davranışların iyiliğe yol açtığı hiç görülmemiştir. Doğanın verdiği duyguların içinde, önerilere, engellemelere en elverişsiz duygu sevdadır. Başkalarının dediklerine kulak vermektense, kendi kendini yiyip tüketmeyi yeğler. Benim de aklıma, olduğundan daha bilgili davranıp, bir gönüle belki de yıldızların yerleştirdikleri sevdayı söküp atmaya kalkışan, ama bu sevdayla birlikte oğlunun bedenindeki ruhu da söküp atan, bir kadının öyküsü geldi.

Eskilerin anlattıklarına göre, kentimizde Leonardo Sighieri adında varlıklı, çok büyük bir tacir yaşamıştı. Karısından Girolamo adında bir oğlu dünyaya geldikten kısa bir süre sonra, işlerini düzenli bir biçimde bırakarak bu dünyadan

---

* Toplumsal önyargılar nedeniyle engellenen bu acıklı gönül ilişkisinin en şiirsel bölümü, Girolamo'nun öldüğü gece bölümüdür. Alfred de Musset, bu öyküden esinlenerek *Silvia* başlıklı kısa bir şiir yazmıştır.

göçmüştü. Çocuğun vasileri ile anası, çocuğa babasından kalan serveti başarılı, dürüst bir biçimde yönetiyorlardı. Çocuk komşu çocuklarla birlikte büyüyor, en çok da bir terzinin kızı olan kendi yaşında bir kızla arkadaşlık ediyordu. İkisi de büyüyünce bu arkadaşlık sevgiye dönüştü. Hem de öyle coşkulu, öyle derin bir sevgiye dönüştü ki, Girolamo kızı görmeden edemez olmuştu. Kız da oğlanı, onun kendisini sevdiğinden daha az sevmiyordu. Durumu sezen annesi, birçok kez oğlunu azarladı, cezalandırdı. Sonunda vasilere başvurdu, oğlunun servetinden yararlanarak böğürtleni portakala dönüştürmeyi* önerdi.

"Bizim çocuk, daha ön dördüne varmadan, komşu terzinin kızı Salvestra'ya tutuldu. Kızı gözlerinin önünden yok etmezsek, korkarım günün birinde hiç kimseye haber vermeden evlenir onunla. Böyle bir evlilik benim yüreğime iner.

---

* Oğlunu soylu bir kızla evlendirerek soylu kılmayı öneriyor.

Kız başkasıyla evlenecek olursa, bu kez oğlanın yüreğine iner. Bunları önlemek için, oğlanı buradan uzaklaştırmanız bir başka dükkâna göndermeniz doğru olur. Kızı görmeyince unutur, daha sonra da iyi bir aile kızı bulur, onunla evlendiririz."

Vasiler kadının dediklerini doğru buldular, isteğini yerine getirmeye söz verdiler. Çocuğu dükkâna çağırdılar ve içlerinden biri sevecen bir biçimde şunları dedi:

"Bak oğlum, artık koca adam oldun. İşlerini eline almanın zamanı geldi. Varlığının büyük bir bölümünün bulunduğu Paris'e gidip bir süre kalıp da, işlerinin başına geçersen, bizi sevindirirsin. Üstelik oradaki senyörlerin, baronların, soyluların nasıl davrandıklarını görür, görgünü arttırırsın. Sonra yine dönersin buraya."

Çocuk söylenenleri dikkatle dinledikten sonra, gitmek istemediği, herkes gibi Floransa'da kalmaktan şikâyeti olmadığı yanıtını verdi kısaca. Bu sözleri duyan vasiler, uzun uzadıya dil döktüler. Ama çocuğun ağzından başka bir yanıt çıkmayınca anasına gidip bilgi verdiler. Kadın, oğlunun Paris'e gitmek istemeyişinden çok, kıza duyduğu sevgi nedeniyle büyük bir öfkeye kapıldı. Önce ağzına geleni söyledi oğluna. Sonra güzel sözlerle yumuşatmaya çalıştı onu. Vasilerin isteğini yerine getirirse, anasını da çok mutlu edeceğini anlattı tatlı bir dille. Öyle dil döktü ki, sonunda çocuk, yalnızca bir yıllığına Paris'e gitmeyi kabul etti.

Yüreğindeki sevgiyle Paris'e giden Girolamo, dönüş tarihini hep erteledikleri için, iki yıl kaldı orada. Yüreğindeki sevgi daha da artmış olarak döndüğünde; Salvestra'nın, çadırcılık yapan iyi bir gençle evlenmiş olduğunu gördü. Anlatılmaz bir üzüntüye kapıldı. Yapabileceği bir şey olmadığını anlayınca, yazgısına boyun eğdi. Ama yine de, Salvestra'nın oturduğu evi öğrendi ve sevdalı gençlerin yaptıkları gibi,

evin önünden geçmeye başladı. Kendisi kadını unutamadığı için, kadının da onu unutmamış olduğunu sanıyordu. Oysa Salvestra onu, sanki hiç görmemiş gibi anımsamıyor, belleğinden silinmemiş kimi anıları ise bastırıyordu. Girolamo çok geçmeden anladı bunu ve acısı daha da arttı.

Yine de Girolamo, Salvestra'nın aklını çelebilmek için elinden geleni yapmayı sürdürüyordu. Öleceğini bilse, yüzyüze konuşacaktı onunla. Komşulardan birinden, evin içinin nasıl olduğunu öğrendi. Karı kocanın bir gece arkadaşlarına gitmelerini fırsat bilip gizlice eve girdi, yatak odasına gerili çadır bezlerinin arkasına saklandı. Kadınla kocası dönüp yattılar. Girolamo erkeğin uyumasını bekledi, sonra Salvestra'nın yattığını görmüş olduğu tarafa yaklaştı. Elini kadının göğsüne koyup usulca konuştu:

"Uyuyor musun, güzelim?"

Uyumayan genç kadın bağırmak istedi. Ama Girolamo konuşmayı sürdürdü:

"Tanrı adına bağırma, benim Girolamo."

Bu sözleri duyan Salvestra tirtir tiremeye başlayıp, şunları dedi:

"Tanrı adına git, Girolamo! Birbirimizi sevebileceğimiz çocukluk günleri geride kaldı. Evli bir kadınım artık, kocamdan başka bir erkeğe bakmam doğru olmaz. Tanrı adına yalvarıyorum sana, git ne olursun. Kocam seni görecek olursa, kötü bir şey yapmasa bile, en azından evliliğimizin tadı kaçar. Oysa hem beni seviyor, hem de rahat ettiriyor."

Bu sözler üzerine Girolamo'nun yüreğini büyük bir sıkıntı kapladı. Geçmiş günleri anımsadı, uzaklarda bile yüreğinden eksilmeyen sevgisini duyumsadı. Yalvardı, yakardı, sözler verdi. Hiç birisi işe yaramadı. Tek isteği ölmekti artık. Kadından, bunca sevgisine karşılık yanına uzanıp, beklerken buz kesen vücudunu biraz ısıtmaya izin vermesini istedi.

Ağzını açmamaya, elini dokundurmamaya söz verdi, biraz ısınınca kalkıp gidecekti. Adama biraz acıyan Salvestra, bu koşullarla istenilen izni verdi. Girolamo kadının yanına uzandı, ellerini bir yere değdirmedi. Yıllardır yüreğinde beslediği sevgiyi, kadının katı tutumunu, sona eren umutlarını aklından geçirdi, ölmeye karar verdi. İçindeki canın soluğunu kesti, yumruklarını sıktı, kadının yanında ruhunu teslim etti.

Bir süre sonra, onun kıpırtısızlığından kuşkulanan, kocasının da uyanmasından çekinen Salvestra, fısıldayarak sordu:

"Hadi Girolamo, gitmiyor musun artık?"

Yanıt alamayınca, uyumuş olabileceğini düşündü. Dürtüp uyandırmak için elini uzattı. Girolamo'nun vücudu buz gibi soğuktu. Büyük bir şaşkınlığa düştü. Biraz daha hızlı dürttü. Birkaç kez denedikten sonra, ölmüş olduğunu anladı.

Salvestra hem büyük bir üzüntüye kapıldı, hem de ne yapacağını bilemedi. Sonunda kocasını uyandırıp, ona akıl danışmaya karar verdi. Olayı bir başkasının başına gelmiş gibi anlatacaktı. Kocasını uyandırdı, olayı bir başkasının başından geçmiş gibi anlatıp, ben böyle bir durumla karşılaşsam ne yapmamı önerirdin, diye sordu. Adam, ölüyü kimseye göstermeden götürüp evinin önüne bırakmanın doğru olacağını, kadının bu işte bir suçu olmadığını söyledi. Bunun üzerine kadın:

"Öyleyse biz de öyle yapalım" dedi.

Kocasının elini tutup ölünün vücuduna götürdü. Şaşkına dönen adam yataktan fırladı, mumu yaktı. Suçsuzluğundan kuşku duymadığı karısından başka açıklama istemeden, ölüyü üstündeki giysileriyle sırtına vurup, evine götürdü, kapının önüne bıraktı.

Gün ağarıp da, kapının önündeki ölü görülünce kıyamet koptu. Ölünün anası hüngür hüngür ağladı. Ölüyü iyice ince-

leyip de, yara, bıçak izi bulamayan hekimler, adamın kederinden öldüğü sonucuna vararak, gerçeği de yansıtmış oldular.

Cenaze bir kiliseye götürüldü. Acılı ana da, akraba ve komşu kadınlarla birlikte kiliseye gitti. Geleneklere uyarak ağlaştılar, ağıtlar yaktılar. Kadınlar böyle gözyaşı dökerken, ölümün gerçekleştiği evde, kocası Salvestra'ya şunları dedi:

"Başına bir şey ört de, Girolamo'yu götürdükleri kiliseye gidip kadınların arasına karış. Bak bakalım neler diyorlar. Ben de gidip erkeklerin dediklerini dinlerim. Bizimle ilgili bir şey söylüyorlar mı, öğrenmiş oluruz."

Gecikmeyle de olsa yüreğinde bir pişmanlık filizlenen genç kadın, sağlığında bir öpücüğü esirgediği ölüyü görmeye can atıyordu. Hemen kiliseye gitti. Sevda'nın gücüne akıl erer mi? Girolamo'nun sağlığında açılmayan gönül kapıları, ölümden sonra açılmıştı. Eski alevler yeniden canlanmıştı. Cansız yüzü gören Salvestra büyük bir heyecana kapıldı, örtünün içinde büzülerek kadınları yara yara ölünün yanına yaklaştı. Burada, yürek parçalayıcı bir çığlık atıp, ölünün üstüne kapandı. Ama gözyaşlarıyla yıkayamadı ölünün yüzünü. Çünkü, tıpkı acılara dayanamayıp ölen Girolamo gibi, o da acısından can verdi.

Oradaki kadınlar, ölünün üstüne kapanan, kim olduğunu bilmedikleri kadını avutmaya çalıştılar, kaldırmak istediler. Kadının kıpırdamadığını, canını vermiş olduğunu gördüler ve Salvestra'yı tanıdılar. İkinci bir ölüm acısıyla karşılaşan kadınlar, bunun üzerine daha da büyük bir gürültüyle ağlamaya koyuldular.

Olayı, kilisenin dışındaki erkekler de duydular, bu arada kalabalığın içine karışmış olan Salvestra'nın kocasının da kulağına gitti olanlar. Acısını dindirmek, avutmak için söylenen sözlerin bir etkisi olmadı, uzun uzadıya ağladı adam. Sonra yanındakilere, bir gece önce karısıyla genç adam arasında

geçen olayı anlattı. Bunun üzerine ilk ölümün de nedeni anlaşılmış oldu ve herkes büyük bir üzüntüye kapıldı. Genç kadının ölüsünü kaldırıp, her ölüye yapıldığı gibi süslediler ve Girolamo'nun yattığı yatağa yatırdılar. Yeteri kadar ağladıktan sonra ikisini de aynı mezara gömdüler. Yaşarken sevdanın birleştiremediği bu iki kişiyi, ölüm artık ayrılmaz bir biçimde birleştirmişti.

IX

*Messer Guillaume de Roussillon karısının sevgilisi messer Guillaume Guardastagne'ı öldürür ve kalbini karısına yedirir. Gerçeği öğrenen kadın, yüksek bir pencereden atlayarak ölür ve sevgilisiyle birlikte gömülür.**

Neifile, dinleyenlerde büyük bir heyecan uyandıran öyküsünü bitirdiğinde, Dioneo'nun ayrıcalığına dokunmak istemeyen kral, söz verebileceği kimsenin kalmadığını görünce, sözü kendisi aldı:

Sevecen kadınlar, sevdanın oynadığı oyunların yüreklerinizi böylesine titreştirdiğini görünce, sizi dinlediğiniz öyküden daha az duygulandırmayacak bir öykü anlatacağım ben de. Öykünün kişileri bu kez daha soylu, başlarından geçenler ise daha acıklı.

---

* Bu gecenin birinci öyküsüne benzeyen bu yoğun öyküde, kadın büyük bir hızla canına kıyar. Provence'lı saz şairi Guilhelm de Cabestanh'ın (Guillaume Guardastagne) yaşam öyküsünden esinlenen yazarın ele aldığı kalp yedirme teması, ortaçağ edebiyatında çok sık kullanılır. (Bkz. Dante, *Vita Nuova*, 1)

Siz de bilirsiniz, Provence'lıların anlattıklarına göre, bu ülkede iki soylu şövalye yaşamıştı. Her birinin bir şatosu ve kendisine bağlı toprak beyleri bulunan bu soylulardan birinin adı Guillaume de Roussillon, ötekinin de Guillaume Guardastagne idi. İkisi de çok iyi silah kullandıkları için birbirlerini çok seviyor, cirit, kılıç gibi silah oyunlarına bir örnek giysiler giyip gidiyorlardı. Her birinin kendi toprağında oturmasına, iki şato arasında en az on mil uzaklık olmasına, aralarındaki dostluğa, iyi ilişkilere karşın, Guardastagne, gönlünü Roussillon'un güzel karısına kaptırmıştı. Davranışları duygularını açığa vurduğu için, kadın da durumu anlamış, çok değer verdiği bir şövalyenin kendisine ilgi göstermesi, onun da hoşuna gitmiş, onun da yüreğinde bir sevgi filiz vermişti. Çok geçmeden, adamı sevmeye, gözü ondan başkasını görmemeye, artık içini dökmesini beklemeye başlamıştı. Sonunda, bu da olmuş ve iki sevgili sık sık buluşarak çılgınlar gibi sevişmeye başlamışlardı.

Ne var ki yeterince dikkatli davranmayınca, kadının ko-

cası durumu anlamış ve büyük bir öfkeye kapılmıştı. Guardastagne'a beslediği büyük sevgi, ölümcül bir kine dönüşmüştü. İki sevgilinin duygularını gizleyememiş olmalarına karşılık, o duygularını açığa vurmayarak Guardastagne'ı nasıl öldüreceğini tasarlamaya koyulmuştu.

O günlerde, Fransa'da büyük bir cirit oyunu yapılacaktı. Roussillon hemen Guardastagne'a haber saldı. Oyunlara katılıp katılmayacaklarını, katılacaklarsa nasıl gideceklerini görüşüp karara bağlamak için şatoya çağırdı. Bu çağrıya sevinen Guardastagne, ertesi akşam yemeğe geleceği yanıtını verdi.

Bu yanıt üzerine Roussillon, artık öcünü almanın sırası geldiğine karar verdi. Ertesi sabah, silahlarını kuşandı, yanına bir iki uşak alıp atına bindi. Şatosunun aşağı yukarı bir mil ötesinde, Guardastagne'ın geçeceği bir ormanda pusuya yattı. Bir süre bekledikten sonra, arkadaşının iki uşakla birlikte geldiğini gördü. Çekinecek hiçbir şeyi olmadığı için, kendisi de, uşakları da silahsızdı. Arkadaşının istediği yere geldiğini gören Roussillon, elinde mızrağı, olanca öfkesiyle yerinden fırladı. "Al sana, hain!" diye bağırarak mızrağı adamın göğsüne sapladı. Bağırmasıyla mızrağı saplaması bir olmuştu. Kendini savunmak için hiçbir şey yapamayan, ağzından tek bir söz çıkmayan Guardastagne, yediği mızrağın etkisiyle yere yığıldı ve çok geçmeden de öldü. Efendilerini öldüreni tanıyamayan uşaklar, hemen atlarını mahmuzlayıp, gerisin geri efendilerinin şatosuna döndüler. Atından inen Roussillon ise, bir bıçak alıp Guardastagne'ın göğsünü yardı, kendi elleriyle kalbini çıkartıp, mızrağın ucundaki bayrağa sararak uşaklardan birine verdi. Olup bitenden kimseye söz edilmemesini isteyerek atına atladı. Şatoya döndüğünde çoktan karanlık bastırmıştı.

O gece Guardastagne'ın yemeğe geleceğini bilen ve büyük bir istekle konuğu bekleyen karısı, konuğun gelmediğini görünce çok şaşırdı.

"Messer, Guardastagne nerede kaldı acaba?" dedi kocasına.

"Haber gönderdi, yarından önce gelemeyecekmiş" yanıtını verdi kocası.

Bu yanıt kadını biraz şaşırttı. Atından inen Roussillon ise aşçıbaşını çağırtıp şunları dedi:

"Şu yabandomuzu yüreğini al, tadı tuzu yerinde bir yahni yap. Sofraya oturduğumda, gümüş bir tabak içinde gönder."

Aşçıbaşı yüreği aldı. Kuşbaşı doğradı, baharata yatırdı ve olanca ustalığını göstererek, tadına doyulmaz bir yemek hazırladı.

Yemek saati gelince, messer Guillaume ile karısı sofraya oturdular. Yemekler getirildi, ancak kafası işlediği cinayete takılan messer Guillaume'un hiç iştahı yoktu. Aşçıbaşı yahniyi gönderdiğinde, tabağı karısının önüne koydurttu. Yemeğin çok güzel göründüğünü ama, bu akşam hiç iştahı olmadığını söyledi. İştahı yerinde olan kadın ise, yahniyi yedi ve çok lezzetli buldu. Hepsini bitirdi. Karısının yahniyi bitirdiğini gören şövalye:

"Nasıl buldun, kadın?" diye sordu.

"Doğrusunu demek gerekirse, çok lezzetliydi" yanıtını verdi karısı.

"Tanrı tanığım olsun ki, sana inanıyorum. Sağlığında onca hoşlandığın bir şeyden; öldükten sonra da hoşlanmanı hiç yadırgamadım" dedi şövalye.

Bu sözler üzerine kadın biraz şaşırdı.

"Ne demek istiyorsunuz? Ne yedirdiniz bana?" dedi.

Şövalye yanıt verdi:

"Messer Guillaume de Guardastagne'ın kalbini yedin, bana ihanet ederek sevdiğin senyörün kalbini. Onun kalbi olduğundan en ufak bir kuşkun olmasın, çünkü buraya gelmeden az önce kendi ellerimle göğsünden çıkarttım."

Her şeyden çok sevdiği kişinin başına gelenleri öğrenen kadının durumunu anlatmaya gerek görmüyorum. Bir süre sonra kocasına şunları dedi:

"Kötü yürekli, alçak bir şövalye gibi davranmışsınız. Onu gönlümün efendisi kılıp, size ihanet edişim zorla olmadı. Cezalandırılması gereken biri varsa, o da benim. Messer Guillaume Guardastagne gibi değerli, soylu bir şövalyenin kalbinin üstüne, bir başka yemek yemekten Tanrı beni korusun!"

Ayağa kalktı, başka bir şey demeden, arkasındaki açık pencereden kendini aşağıya attı. Pencere yerden çok yüksek olduğu için, yalnızca ölmedi, vücudu da paramparça oldu. Bunu gören messer Guillaume şaşırıp kaldı ve hata ettiğini anladı. Köylülerden ve Provence kontundan korkarak, atları hazırlatıp, çıkıp gitti.

Ertesi sabah olayı herkes duydu. Guardastagne'ın şatosunda yaşayanlar olsun, kadının şatosunda yaşayanlar olsun büyük bir üzüntüye boğuldular, gözyaşları içinde iki cesedi alıp, kadının şatosundaki kiliseye getirdiler. İkisini aynı mezara gömüp, mezar taşına mezarda yatanların kimliklerini, niçin ve nasıl öldüklerini yazdılar.

X

*Bir cerrahın karısı, uyuşturucu katılmış su içen sevgilisini öldü sanıp, bir sandığa yerleştirir. İki tefeci sandığı alıp evlerine götürürler. Kendine gelen adamı, hırsız sanarlar. Kadının hizmetçisi yargıca, tefecilerin çaldıkları sandığa adamı kendisinin koymuş olduğunu söyleyerek onu darağacından kurtarır. Tefeciler, sandığı çaldıkları için para cezasına çarptırılırlar.**

Kral öyküsünü bitirince, öykü anlatmayan, bir tek Dioneo kalmıştı. Kral işaret eder etmez söze başladı:

Mutsuz sevdaların acıklı öyküleri, siz kadınları olduğu gibi beni de üzdü, gözlerimi nemlendirdi. Öykülerin bir an önce sona ermesini diledim hep. Tanrıya şükürler olsun ki, sona erdiler. Bu üzüntülere bir yenisini eklemekten Tanrı beni korusun. Uzüntülü konuları bir yana bırakıp neşeli, eğlendirici bir konuyu ele alacağım. Böylece, yarın anlatılacak öyküler için de, belki öncülük yapmış olurum.

Güzel dostlarım, kısa bir süre öncesine dek, Salerno'da Mazzeo della Montagna** adında çok ünlü bir cerrahın yaşadığını bileceksiniz. Bu cerrah, çok yaşlandığında, aynı kentin soylu ailelerinden birinin güzel kızıyla evlenmişti. Karısına gösterişli, süslü giysiler, takılar, bir kadının hoşlanacağı ne

---

* Hüzünlü öykülerden sonra, Dioneo beklenmedik gelişmeler içeren eğlenceli bir gönül ilişkisini anlatıyor.

** 1342'de çok yaşlı olarak ölen cerrah Matteo Selvatico Montano olduğu sanılıyor.

varsa alıyor, karısını kentteki her kadından daha hoş tutuyordu. Ama yine de, kadının yüzü gülmüyordu, çünkü cerrah yatakta onu sarmıyordu hiç. Daha önce sözünü ettiğimiz messer Riccardo de Chinzica'nın* karısına verdiği öğütler gibi, bir kadınla yattıktan sonra kendisini toparlayabilmesi için bilmem ne kadar gün geçmesi gerektiğini söylüyor, daha bir sürü gerekçe öne sürüyordu. Elbette, kadın bu durumdan hoşnut değildi. Hem akıllı olduğu, hem de içi içine sığmadığı

için, kocasının esirgediğini evin dışında arayıp, başkalarının mallarına el koymaya karar vermişti. Birçok genci inceledikten sonra, sonunda birini gözüne kestirdi, bütün umudunu, benliğini, coşkusunu ona bağladı. Genç adam da bu ilgiden çok hoşlandı ve sevgisini kadına yöneltti. Ruggeri d'Aieroli adını taşıyan adam, soylu bir aileden geliyordu, ama kötü bir yaşam sürüyordu. Öyle ki, kendisini seven, görmek isteyen

* Bkz. ikinci gün onuncu öykü.

bir tek akrabası, arkadaşı yoktu. Salernolular hırsız gözüyle, karanlık işler peşinde koşan bir adam gözüyle bakıyorlardı ona. Ne var ki, kadın için bunlar önemli değildi, onun ilgisini çeken başka şeydi. Hizmetçisinin aracılığıyla delikanlıyla buluştu. Birlikte zevkler tattıktan sonra, kadın, delikanlının geçmişteki yaşam biçimini eleştirdi, hatırı için artık böyle şeyler yapmamasını istedi. Arada sırada biraz para da vererek, onu doğru yola getirmeye çalıştı.

İlişkileri büyük bir gizlilik içinde sürerken, bir gün cerraha, bacağından şikâyeti olan bir hasta getirdiler. Cerrah hastayı muayene ettikten sonra akrabalarına kemiklerden birinin çürümüş olduğunu bu kemiği çıkartmak gerektiğini, ya da hastanın öleceğini söyledi. Kemik çıkartılırsa hasta iyileşebilirdi, ama yine de ölüm tehlikesi vardı. Hastanın sahipleri, ölüm tehlikesini göze alıp, hastayı cerraha teslim ettiler.

Uyuşturucu verilmezse hastanın acıya dayanamayacağını, kendisine dokunulmasına izin vermeyeceğini bilen cerrah ameliyatı akşama bırakıp, hemen damıtılmış suyla özel bir ilaç hazırladı. Hasta bu ilacı içince ameliyat süresince uyuyacaktı. Akşama doğru hastaya gideceği sırada, Amalfili çok sevdiği bir dostunun uşağı geldi, her işini bırakıp bu kente gitmesini, bir kavgada bir sürü insanın yaralandığını söyledi. Bacak ameliyatını ertesi sabaha erteleyen cerrah, bir kayık tutup Amalfi'ye gitti. Kocasının gece gelmeyeceğini öğrenen kadın, kocasının her gidişinde yaptığı gibi, gizlice Ruggeri'yi çağırttı, odasına alıp kapıyı dışarıdan kilitledi. Ev halkının uyumasını beklemeye başladı.

Ruggeri odada sevgilisini beklerken, belki o gün çok çalışmış olduğu, belki tuzlu yemekler yediği, belki de çok su içmeye alışık olduğu için susayıverdi. Pencerenin kenarında durmakta olan, hasta için hazırlanmış sıvı takıldı gözüne. Su

olduğunu sanıp, şişeyi olduğu gibi içti ve çok geçmeden derin bir uykuya daldı.

Fırsat bulur bulmaz odaya gelen kadın, Ruggeri'nin uyuduğunu görünce, hafifçe dürterek, alçak bir sesle kalkmasını söyledi. Ama Ruggeri oralı olmuyor, ne karşılık veriyor, ne de kıpırdıyordu. Telaşlanan kadın, bu kez biraz daha hızlı dürttü:

"Kalk artık uykucubaşı. Madem uyuyacaktın buraya niye geldin, evine gitsen daha iyi ederdin" dedi.

Kadın bir daha dürtünce, Ruggeri üstünde uyuya kaldığı sandıktan yere düştü ve tıpkı bir ölü gibi hiçbir tepki göstermedi. Korkuya kapılan kadın ayağa kaldırmaya çalıştı onu, burnunu sıktı, sakalını çekti. Sonuç alamadı. Ölmüş olmasından korktu. Çimdik atması, adamın etini mum aleviyle yakması da sonuç vermedi. Kocası gibi hekim olmadığı için, Ruggeri'nin öldüğü sonucuna vardı. Onu her şeyden çok sevdiği için, nasıl büyük bir üzüntüye kapıldığını anlatamam. Gürültü etmekten çekinerek sessizce ağlamaya, dövünmeye başladı. Ama bir süre sonra, üzüntüsüne bir de utanç eklenebileceğini düşündü. Ne yapıp yapıp, ölüyü evden çıkartmalıydı. Hizmetçisini çağırdı, başına geleni anlatıp, akıl danıştı ona. Hizmetçi kız büyük bir şaşkınlığa kapıldı. O da, Ruggeri'yi dürtüp çimdikledi, bir tepki görmeyince, o da hanımı gibi adamın ölmüş olduğu sonucuna vardı ve ölüyü evden uzaklaştırmayı önerdi. Kadın:

"Öyle bir yere götürelim ki, yarın sabah bulanlar, buradan götürüldüğünü anlamasınlar" dedi.

Hizmetçi kız şu yanıtı verdi:

"Madonna, bitişik marangozun önünde bu akşam bir sandık gördüm. Eğer içeri almamışlarsa tam bize göre. Onun içine koyar, bir iki yerinden de bıçaklar, işin içinden sıyrılırız. Bulanların, başkalarından değil de bizden kuşkulanmaları için hiçbir neden olmaz. Ne mal olduğunu herkes bildiği için,

yine kötü bir halt karıştırmış, bir düşmanı da öldürüp bu sandığa koymuş, derler."

Hizmetçi kızın önerisine kadının da aklı yattı. Ancak bıçaklama önerisine karşı çıktı, dünyada böyle bir şey yaptırmazdı. Kızı gönderip, sandığın yerinde durup durmadığına baktırdı. Sandık yerinde duruyordu. Güçlü kuvvetli olan hizmetçi kız, kadının da yardımıyla Ruggeri'yi sırtladı. Kadın önden giderek, gelip geçen olup olmadığına baktı. Yükü sandığa yerleştirip, kapağını kapattılar.

O günlerde, bir iki ev öteye, para canlısı, eli sıkı, gençten iki tefeci taşınmıştı. Onlar da sandığı görmüş, gece dışarıda bırakırlarsa, alıp evlerine götürmeye karar vermişlerdi. Gece yarısına doğru evden çıkıp, sandığın yerinde durduğunu görünce, hemen yüklenip, gereğinden fazla ağırlığını önemsemeden evlerine götürdüler. Daha sonra uygun bir yer buluruz diyerek, karılarının uyudukları odaya koyduktan sonra, gidip yattılar.

İçtiği ilacın etkisi sona eren Ruggeri, uzun bir uykudan sonra, sabaha karşı kendine geldi. Kendine gelmişti ama, öyle bir sersemlemişti ki, daha birkaç gün atamayacaktı üstünden bu ağırlığı. Gözlerini açıp da bir şey göremeyince, ellerini uzattı, sandığın kenarına değdi. Kendine sorular yöneltmeye başladı: "Ne oluyor? Neredeyim? Uykuda mıyım, uyanık mıyım? Gece sevgilimin odasına gittiğimi anımsıyorum, oysa sandık gibi bir şeyin içindeyim şimdi. Ne demek bu? Yoksa kocası geldi de, kadın beni, uyurken buraya mı sakladı? Evet, evet, belli ki böyle olmuş."

Ses çıkartmadan, etrafı dinlemeye koyuldu. Daracık sandığın içindeki bu rahatsız konumda, uzun süre bekledi. Sırtı tutulduğu için, bir ara olduğu yerde dönmeye kalkışınca, düz bir yere koyulmamış olan sandık devrildi. Öyle bir gürültü oldu ki, az ötede uyamakta olan kadınlar uyandılar. Yürekleri

ağzına gelmiş, korkudan sanki dilleri tutulmuştu. Ruggeri de korkmuş, ama sandığın kapağının açıldığını görmüştü. Başıma bir şey gelecekse, sandığın içinde değil dışında gelmesi daha iyi, deyip dışarı çıktı. Nerede olduğunu bilmediği için, el yordamıyla evin içinde dolaşıyor, çıkıp gidebileceği bir merdiven, bir kapı arıyordu. Az önce uyanan kadınlar, ayak seslerini duyunca "Kim o?" diye seslendiler. Kadınların seslerini tanımayan Ruggeri yanıt vermedi. Kadınlar kocalarına seslendiler. Ama geç yattıkları için ikisi de horul horul uyuyor, olup bitenleri duymuyorlardı. Korkuları gittikçe artan kadınlar, sonunda kalkıp pencereye koştular ve bağırmaya başladılar:

"Yetişin, hırsız var!"

Bu sesi duyan komşular fırlayıp geldiler. Damdan, kapıdan eve daldılar. Gürültüye erkekler de uyandı. Şaşkın şaşkın dolaşan, nereye kaçacağını bilemeyen Ruggeri'yi yakalayıp, gürültüyü duyup gelen bekçilere teslim ettiler. Bekçiler Ruggeri'yi doğruca beye götürdüler. Kirli işlere bulaştığı bilindiği için, hemen işkenceye yatırıldı. Eve hırsızlık yapmak için girdiğini kabul etmek zorunda kaldı. Bunun üzerine, daha fazla soruşturma yapılmadı, asılmasına karar verildi.

Ruggeri'nin, hırsızlık yapmak için girdiği tefecilerin evinde yakalandığı haberi, ertesi sabah bütün Salerno'ya yayıldı. Bu haberi duyan cerrahın karısıyla hizmetçi kız, öyle şaşırdılar ki, bir gece önce yaşadıklarının düş olduğuna inanmaya başladılar neredeyse. Ruggeri'nin başına gelenler, kadını çok sarstı, aklı başından gitti sanki.

Saat dokuza doğru Amalfi'den dönen cerrah, hastasını iyileştirmek için, hazırlamış olduğu sıvının getirilmesini istedi. Şişenin boş olduğunu görünce kıyameti koparttı. Bambaşka bir nedenle üzülmekte olan karısı, adamı tersledi:

"Bir şişe su için ortalığı ayağa kaldırıyorsunuz. Dünyada su mu tükendi yoksa?"

Kocası şunları dedi:

"Su olur mu, uyku ilacı vardı şişede"

Bunu dedikten sonra da, ilacı niçin hazırlamış olduğunu anlattı. Bunun üzerine kadın, Ruggeri'nin bu ilacı içtiği için ölmüş olduğu izlenimini uyandırdığını anladı.

"İlaç olduğunu bilmiyorduk, ne yapalım, yenisini hazırlarsınız" dedi kocasına.

Yapacak başka bir şey olmadığını gören adam da, yeniden hazırladı ilacı. Bu sırada, Ruggeri'nin durumu ile ilgili bilgi toplamaya gitmiş olan hizmetçi kız eve döndü.

"Madonna" dedi, "Ruggeri için herkes kötü şeyler söylüyor. Arkadaşları, akrabaları yardımcı olmak için kıllarını kıpırdatmıyorlar. Yarın sabah asılacağına kesin gözle bakıyor herkes. Bir haberim daha var. Tefecilerin evine nasıl gittiğini öğrendim. Dinleyin bakın. İçine Ruggeri'yi koyduğumuz sandığın önünde durduğu marangoz var ya. Sandığın sahibi olduğu anlaşılan biriyle tartışıyordu. Adam sandığın parasını istedi, marangoz da sandığı satmadığını, gece çalındığını söyledi. Bunun üzerine sandığın sahibi: 'Yalan söylüyorsun,' dedi, 'tefecilere satmışsın. Ruggeri yakalandığında kendileri dediler.' Marangoz da: 'Yalan söylemişler sana,' dedi, 'ben onlara bir şey satmadım. Gece çalmışlar demek ki. Yürü gidelim evlerine.' Onlar tefecilere gittiler ben de eve döndüm. Anlaşılan Ruggeri'yi sandıkla birlikte götürmüşler yakalandığı yere. Ama Ruggeri nasıl dirilmiş, ona aklım ermiyor."

Kadın her şeyi anlamıştı artık, hizmetçi kıza kocasının dediklerini aktardı. Sonra da Ruggeri'nin kurtulması için yardımcı olmasını istedi, Ruggeri'nin yaşamını da, hanımının onurunu da ancak o kurtarabilirdi. Hizmetçi kız şu yanıtı verdi:

"Madonna, ne yapmam gerektiğini söyleyin, seve seve yaparım."

İki ayağı bir pabuca giren kadın, ne yapması gerektiğini

kıza anlattı. Bunun üzerine hizmetçi kız cerraha gitti. İki gözü iki çeşme şunları dedi:

"Messer, size karşı işlediğim büyük bir kusur için, beni bağışlamanızı dilemeye geldim."

"Ne kusuru?" diye sordu cerrah.

Kız ağlamayı sürdürüyordu.

"Messer, Ruggeri d'Aieroli'yi tanıyorsunuz. Benden hoşlanıyordu. Ben de, biraz korktuğum, biraz da hoşlandığım için, bir yıldır kadını oldum onun. Dün gece sizin evde olmadığınızı biliyordu. Çok diretince, dayanamadım odama gelip benimle kalmasına izin verdim. Gece susadı. Salonda oturan karınız duymasın diye, gidip su ya da şarap getiremedim. Odanızda bir şişe su gördüğüm aklıma geldi. O şişeyi getirip verdim, içtikten sonra da boş şişeyi yerine koydum. Bu yüzden çok öfkelendiğinizi duydum. Hata ettiğimi ben de kabul ediyorum. Ama hatasız kul olur mu? Böyle bir hata yaptığım için çok üzülüyorum. Daha sonra olanlara da üzülüyorum. Ruggeri ölüm tehlikesiyle karşı karşıya. Şimdi beni bağışlamanızı ve Ruggeri'ye yardımcı olmama izin vermenizi diliyorum."

Cerrah çok öfkelenmişti ama, yine de takılmadan edemedi.

"Sen kendi kendini cezalandırmışsın kızım. Dibini kazıyacak birini beklerken, gözlerinden uyku akan birini bulmuşsun karşında. Hadi git de, kurtar adamını. Ama sakın buraya getireyim deme. Yoksa katmerli ceza veririm sana."

Bu sözlere sevinen hizmetçi kız, vakit geçirmeden Ruggeri'nin bulunduğu cezaevine koştu. Gardiyanın ağzından girip burnundan çıkarak Ruggeri ile görüşme izni koparttı. Canını kurtarmak için sorulara vermesi gereken yanıtları söyledi ona. Sonra da yargıca gitti. Yargıç bu alımlı, güzel tazenin söyleyeceklerini dinlemeden önce, Tanrı'nın özenerek

yarattığı bu canlının tadına bakmak istedi. Kız da, yargıç söyleyeceklerini can kulağıyla dinler umuduyla, nazlanmadı. Kırıştırmaları sona erince:

"Messer, dedi, Ruggeri Aieroli'yi hırsızlık suçundan tutuklamışsınız. Oysa, hırsız değil o."

Sonra anlatmaya başladı. Sevgilisi Ruggeri'yi eve almış, yanlışlıkla uyuşturucu su içirmiş, öldüğünü sanarak bir sandığa yerleştirmişti. Sonra da, marangozla sandığın sahibinin konuşmasını duymuştu. Ruggeri'nin tefecilerin evine nasıl gittiği ortadaydı.

Kızın dediklerini doğrulamak kolaydı. Yargıç önce cerraha, su olayını sordu ve olumlu yanıt aldı. Sonra marangozu, sandığın sahibini, tefecileri çağırttı. Tefeciler bir süre direndikten sonra, bir gece önce sandığı çalıp evlerine götürdüklerini kabul ettiler. Yargıç son olarak Ruggeri'yi çağırtıp, bir gece önce nerede kaldığını sordu. Ruggeri geceyi nerede geçirdiğini bilemediği yanıtını verdi. Tek bildiği, cerrah Mazzeo'nun hizmetçisinin odasına gittiği, çok susadığı için de su içtiğiydi. Daha sonra olanları bilmiyordu. Gözlerini açtığında, kendisini tefecilerin evinde bir sandığın içinde bulmuştu.

Anlatılanlara çok sevinen yargıç hizmetçi kıza da, marangoza da, Ruggeri'ye de, tefecilere de üst üste birkaç kez anlattırdı olayları. Sonunda Ruggeri'nin suçsuz olduğu kanısına vardı. Tefecileri, sandığı çaldıkları için on altın para cezasına çarptırdı, Ruggeri'yi de serbest bıraktı. Ruggeri çok sevindi bu karara. Sevdiği kadının da etekleri zil çalıyordu. Kadın, Ruggeri ve ölüye bıçak saplamaya kalkışmış olan hizmetçi kız, sık sık bir araya gelip olanlara kahkahalarla güldüler. Ruggeri ile sevgilisi arasındaki sevgi bağı ise gün geçtikçe gelişti. Böylesi benim de başıma diyorum, ama sandığa girmemek koşuluyla.

İlk öyküleri dinlerken yürekleri daralan kadınlar, Dioneo'nun anlattığı öyküyü, hele yargıcın tazenin tadına baktığı bölümü, gülerek dinlediler. Öteki öykülerin izlenimlerinden sıyrıldılar. Güneşin sarıya çalmakta, krallığının sona ermekte olduğunu gören kral, iki sevdalıyı zor duruma düşüren bir öykü anlattığı için, uygun sözcükler seçerek güzel arkadaşlarının gönüllerini aldı. Sonra ayağa kalktı, defne dallarından tacı başından çıkartıp, kimin başına takacağını kararlaştırmak için gözleriyle çevresini taradı. Fiammetta'da karar kılıp, tacı onun altın sarısı saçlarının üstüne yerleştirdi.

"Bu tacı senin başına takıyorum, çünkü bugünün hüznünü gidermek için, yarın anlatılacak öyküleri en iyi senin yönlendirebileceğini düşünüyorum."

Altın sarısı saçları omzunun bembeyaz, yumuşacık tenine inen, yüzünde leylakların beyazıyla güllerin pembesi ışıyan, gözleri şahin gözlerini andıran, küçücük ağzını yakut benzeri iki dudağın sınırladığı Fiammetta gülümseyerek yanıt verdi:

"Ben de seve seve alıyorum tacı, Filostrato. Yaptığın seçimin sonucunu şimdiden görebilmen için de, yarın, birbirini seven gönüllerin üzücü olaylar yaşadıktan sonra eriştikleri mutluluktan söz eden öyküler anlatılmasını istiyorum.

Bu öneri alkışlarla karşılandı. Fiammetta kâhyayı çağırttı, neler yapılması gerektiğini kararlaştırdı onunla. Sonra da yerinden kalkarak, yemek saatine dek herkesi istediğini yapmakta özgür bıraktı.

Güzellikleri tükenmek bilmeyen bahçede, ya da biraz ötede un öğütmekte olan değirmende, ya da başka köşelerde, değişik dürtülerin yol açtığı çeşitli zevkler tattılar, yemek saatini beklerken. Yemek hazır olunca, yine havuzun başında toplandılar, birbirinden güzel yemekleri güle eğlene yediler. Yemekten kalkınca, sıra şarkı söyleyip, Filomena'nın öncülü-

günde dans etmeye geldi. Bunun üzerine kraliçe şunları dedi:

"Daha önce belirlenen ilkelerden ayrılmamak için, ben de bir şarkı söylemeni istiyorum Filostrato. Söyleyeceğin şarkının da öykülerin gibi olacağından hiç kuşku duymuyorum. Bugünün, üzüntüler yansıtan son gün olması dileğiyle, en sevdiğin şarkıyı söylemeni istiyorum senden."

Filostrato, seve seve diyerek, şu şarkıyı söylemeye başladı:

Unutulan sözlerin, hançerlenen Sevda'nın
yürekteki acısı
gözyaşların.

Ey Sevda, uğruna umutsuzca
yandığım kadını yüreğime
soktuğunda,
öyle erdemlerle donatmıştın ki onu,
umursamıyordum bile
ruhumu saran acıları,
acılar içinde ruhum
o günden bu yana; hatamı biliyorum şimdi,
acılar pahasına olsa da.

Umut bağladığım güzelin
ihanetini görünce
oyun nedir öğrendim ben de;
başıma gelenlerden önce
onun gönlünü çeleceğimden,
sevgisini elde edeceğimden
kuşku bile duymuyordum,
bir de gördüm ki, gönlünü başkasına açmış,
beni çıkartıp atmış.

Gönlünün dışına atılınca,
içimi kaplayan sızı
dinmek bilmedi bir daha;
sevdalı yüzünün
olanca büyüsü, olanca güzelliğiyle
karşıma çıktığı güne saate
lanetler yağdırıyorum;
inancıma, umuduma, tutkuma
sövüp sayıyor can çekişen ruhum.

Çektiğim benzersiz acıyı
inleyen sesimden de
anlarsın;
öyle yanıyorum ki, azalsın diye acım
ölmek istiyorum;
artık ölüm gelsin,
bu çekilmez acıya, bu çılgın sevdaya
bir son versin,
bunca acı çekmem öbür dünyada.

Acımı dindirecek tek çare,
tek kucak, artık ölüm;
Acıma son vermenin tek yolu bu Sevda,
çektiği çileden kurtar artık
yüreğimi; çekinme sakın,
nasıl olsa yapacağın
haksızlığı yaptın;
yeni seveniyle nasıl sevindirdinse onu,
bir de benim ölümümle sevindir.

Şarkım benim, kimse dinlemese de,
seni özenerek söylerim,

herkesten güzel söylerim;
tek bir isteğim var senden:
git Sevda'yı bul yeniden,
üzgün günlerimin
acısını dinlesin senden
onurunu düşünsün
beni limanların* en güzeline götürsün.

Bu şarkının sözleri Filostrato'nun iç dünyasını ve acılarının nedenini açıkça yansıtıyordu. Gecenin karanlığı bastırıp da, yüzünün kızardığını gölgelemeseydi, dans eden kadınlardan birinin** görünüşü, belki daha açık bir kanıt oluşturacaktı. Şarkı sona erdikten sonra, daha birçok şarkı söylediler. Sonunda uyku saati geldi ve kraliçenin isteği üzerine herkes odasına çekildi.

* Ölüm.
** Fiammetta.

Decameron'un dördüncü günü
sona eriyor,
Fiammetta'nın başkanlığında başlayan
beşinci günde
karşılaştıkları üzücü, sıkıntılı olaylar
mutlu sonuca erişen sevdalılardan
söz ediliyor.

Gün ağarmaya başlamıştı. Doğmakta olan güneşin ışınları yarıküremize aydınlık saçıyorlardı. Günün ilk ışıklarıyla birlikte dallarda cıvıldamaya başlayan kuşların sesine uyanan Fiammetta, kalkıp kadınları erkekleri çağırttı. Göz alabildiğine uzanan kırlara doğru yürüdü nazlı nazlı. Çiğ düşmüş ıslak otların üstünde dolaştı, güneş yükselinceye dek dostlarıyla dereden tepeden konuştu. Güneşin sıcaklığı artınca dostlarını eve döndürdü. Bu küçük yorgunluğu tadına doyulmaz şaraplarla, çöreklerle giderdiler. Sonra öğle yemeğine dek bahçede oyalandılar. Becerikli kâhya kusursuz bir sofra hazırlamıştı. Kısa bir parça çalıp, bir iki şarkı söyledikten sonra, kraliçe işaret verince sofraya oturdular. Güle söyleye, güzel yemekler yediler. Yemeğin ardından sıra dansa geldi, çalgılar ve şarkılar eşliğinde bir süre dans ettiler. Daha sonra kraliçe, uyku saatinin sonuna dek herkesi istediğini yapmakta özgür bıraktı. İsteyen gidip yattı, isteyen de bahçenin güzellikleri arasında kaldı yine. İkindi olunca herkes kraliçenin isteği üzerine, yine havuzun başında toplandı. Onur koltuğuna oturan kraliçe gülümseyerek Panfilo'ya baktı ve mutlu öy-

küler dizisini başlatmasını istedi. Panfilo da büyük bir istekle şunları anlattı:

I

Yüreğine sevgi düşünce akıllanan Cimone
sevgilisi Efigenia'yı gemiden kaçırır. Rodos'ta hapsedilir.
Lisimaco onu hapisten kurtarır. İkisi birlikte
Efigenia ile Cassandrea'yı düğün günü kaçırıp Girit'e giderler.
*Onlarla evlenir ülkelerine dönerler.**

Güleryüzlü kadınlar, bize sevinçler getirecek bir günü başlatmak için anlatabileceğim birçok öykü var. İçlerinden birini çok seviyorum. Bu öykü yalnızca sonu mutlu öyküleri başlatmakla kalmayıp, çoğu kişinin, ne dediğini pek bilmeden haksız yere suçlayıp kınadığı Sevda'nın olanca kutsallığını, olanca etkisini, gücünün olanca erdemini de gözlerinizin önüne serecek. Yanılmıyorsam, hepinizin gönlünde Sevda ateşi yanmakta olduğundan, özellikle seveceksiniz bu öyküyü.

Eski Kıbrıs tarihi kitaplarında okuduğumuza göre, Kıbrıs adasında Aristippo adında çok soylu biri yaşamıştı. Adada oturanların hepsinden daha fazla dünya malına sahipti. Eğer talihi bir konuda ters gitmeseydi, dünyanın en mutlu kişisi sayacaktı kendini. Çocuklarından biri, yaşıtlarından daha boylu boslu, daha yakışıklıydı ama, iyileşme olasılığı olmayan

* Sevgiye övgüler düzen bu öykü, büyük bir olasılıkla bir Grek-Bizans öyküsünden kaynaklanmaktadır. Cimone ile Efigenia'nın karşılaşmaları şiirli bir dille verilir.

tam bir mankafaydı. Çocuğun adı Galeso idi. Lalasının çabaları, babasının döktüğü diller, attığı kötekler, başvurulan çeşitli çareler bir işe yaramamış, oğlan ne yazı yazmayı öğrenebilmişti, ne de oturup kalkmayı. Kulak tırmalayan boğuk sesi, insanlarınkinden çok hayvanlarınkine yakın davranışları yüzünden, oranın dilinde "koca hayvan" anlamına gelen Cimone sanını yakıştırmışlardı ona. Oğlunun acınacak haline çok üzülen babası, çocuğun adam olacağından umudu kesince, bu üzüntü kaynağını gözlerinin önünden uzaklaştırmaya karar verdi. Bu nedenle Cimone'yi çiftliğe, rençberlerin yanına gönderdi. Cimone bu işe çok sevindi, çünkü bu kaba saba adamların yaşamlarını, davranışlarını kendisine daha yakın buluyordu.

Çiftlikte çalışmaya başlayan Cimone, bir gün öğleden sonra, omzunda kalın bir değnekle kırlarda dolaşırken bir koruya girdi. Aylardan mayıs olduğu için ağaçlar yemyeşildi. Biraz sonra, talihinin de rast gitmesiyle, upuzun ağaçların çevrelediği, bir ucunda buz gibi bir suyun aktığı bir çayırda

buldu kendini. Suyun yanında yeşil çimenlerin üstüne uzanmış çok güzel bir kız uyuyordu. Göğsünü örten kumaş öyle inceydi ki, körpe etini gizleyemiyordu. Belinin altında da bembeyaz, ince bir giysi vardı. Ayaklarının dibinde, uyumakta olan iki kadınla, bir de uşak vardı. Cimone kızı görünce, sanki daha önce hiç kadın görmemiş gibi durup sopasına dayandı. Tek söz etmeden, büyük bir hayranlıkla kıza bakmaya koyuldu. Binlerce kez yinelenen derslerin incelikli duyguları sokamadığı yontulmamış yüreğinde uyanan bir duygu, bu et kafalıyı, ölümlü gözlerin görebilecekleri en güzel görünümle karşı karşıya olduğuna inandırdı. Kızın güzelliklerini incelemeye koyuldu. Altın sarısı saçlarına, alnına, burnuna, ağzına, boynuna, kollarına, özellikle de daha yeni irileşmiş göğüslerine baktı. Birden rençberliğini unutup güzellik tutkunu kesildi. Yoğun bir uykunun kapalı tuttuğu gözleri görebilmek için sabırsızlanmaya başladı. Gözlerini görebilmek için birkaç kez kızı uyandırmaya yeltendi. Ama, daha önce gördüğü kadınlardan böylesine daha güzel bir kızın bir tanrıça olabileceği kuşkusuna kapıldı. Tanrısal varlıklara yeryüzündeki insanlardan daha fazla saygı gösterilmesi gerektiğine aklı erdiğinden, kızın kendiliğinden uyanmasını beklemeye koyuldu. Zaman geçmek bilmiyordu, ama daha önce hiç bilmediği bir zevki tattığı için yerinden kıpırdamıyordu.

Uzun bir süre geçtikten sonra, adı Efigenia olan genç kız yardımcılarından önce uyandı. Başını doğrultup gözlerini açınca karşısında sopasına dayanmakta olan Cimone'yi gördü. Çok şaşırdı.

"Cimone, bu saatte koruda ne arıyorsun?" dedi.

"Cimone" demişti, çünkü soylu ve varlıklı bir babanın oğlu Cimone budalasını tanımayan yoktu.

Cimone, Efigenia'nın sorusuna karşılık vermedi, sürekli

olarak kızın gözlerine bakmaya koyuldu. Bu gözlerden yayılan bir yumuşaklık, içinde tadını hiç bilmediği bir zevk uyandırıyordu. Genç kız, bu sürekli bakışların gerisinde kötü bir niyet sezmeye başladığından, kadınları uyandırdı. Ayağa kalktı ve:

"Hoşça kal Cimone" dedi.

"Ben de seninle geliyorum" yanıtını verdi Cimone.

Korkusu geçmemiş olan genç kız bu öneriye karşı çıktı ama, adamdan çekindiği için, eve kadar kendisine eşlik etmesine engel olamadı. Cimone buradan babasının evine gitti, artık çiftliğe dönmek istemediğini söyledi. Babası, ailesi bu karara bozuldular, ama karşı çıkmadılar, kararın nedenini öğrenmek için beklemeyi yeğlediler.

Efigenia'nın güzelliği, Cimone'nin hiçbir dersin giremediği yüreğine Sevda okunu sokmuştu. Kafasında gelişen düşünceler, kısa bir süre içinde babasının, ailesinin, tanıyanlarının şaşırmalarına yol açtı. İlkin babasından, ona da kardeşlerininki gibi giyim kuşam almasını istedi. Babası bu isteğe çok sevindi. Sonra, değerli gençlerle arkadaşlık etmeye başladı, seçkin bir erkeğin nasıl davranması gerektiğini, özellikle de sevdalandığında neler yapması gerektiğini öğrendi onlardan. Kısa sürede okumayı yazmayı çözdüğü gibi, tartışmalarda akıllı görüşler öne sürmeye başladı. Bütün bunların nedeni, Efigenia'ya duyduğu sevgiydi. Sesi yontulmuş, kaba saba konuşması kentli ağzına dönüşmüştü. Çalgı çalmaya, güzel şarkılar söylemeye başlamıştı. Usta bir binici, karada, denizde gözüpek, yaman bir savaşçı olmuştu. Erdemlerinin ayrıntılarına girmeden özetlemek gerekirse, yüreğine sevda ateşinin düştüğü günün üstünden dört yıl geçmeden, Kıbrıs adasının en seçkin, en saygın, en erdemli genci olmuştu. Güzel kadınlar, Cimone'ye ne olmuştu? Tanrının değerli ruhuna yerleştirmiş olduğu güzel erdemleri, kıskanç Talih sağlam bağlarla

bağlayıp, yüreğinin bir köşesine hapis etmişti. Ama Talih'ten daha güçlü olan Sevda bu bağları kırıp parçalamış, uyuyan duyguları uyandırmış, acımasız bir karanlığa gömülü erdemleri gün ışığına çıkartmış, böylece kendisine bağlananları nerelerden çekip çıkartabileceğini, ışınlarıyla nerelere götürebileceğini göstermişti.

Efigenia'ya duyduğu sevgi, Cimone'nin de, sevdalı gençlerin çoğu kez yaptıkları aşırılıkları yapmasına yol açsa da, öküzden farksız oğlunu adam eden Sevda'ya gönül borcu besleyen Aristippo, bu aşırılıkları sabırla karşılıyor, oğlunun isteklerini destekliyordu. Efigenia kendisine Cimone dediği için Galeso adını da kullanmayan Cimone'nin artık tek isteği, sevgisini mutlu bir sona ulaştırmaktı. Kızı birkaç kez babası Cipseo'dan istemiş, ama adam hep Pasimunda adında Rodoslu soylu bir gençle söz kestiği, sözünden geri dönemeyeceği yanıtını vermişti.

Efigenia'nın düğünü için kararlaştırılan tarih yaklaşınca, nişanlısı onu aldırtmak için bir gemi gönderdi. Bunun üzerine Cimone kendi kendine şöyle dedi:

"Seni ne çok sevdiğimi göstermenin tam zamanı, Efigenia. Senin yüzünden adam oldum. Seni elde edersem, hiçbir tanrının elde edemediği bir başarı kazanmış olurum. Ya seni elde edeceğim, ya da öleceğim."

Bunları dedikten sonra, birkaç soylu arkadaşıyla birlikte bir gemiyi gizlice savaş gemisi gibi donattı ve denize açıldı. Efigenia'yı Rodos'taki nişanlısının yanına götürecek gemiyi beklemeye başladı.

Babası, nişanlısının arkadaşlarını yeterince ağırladıktan sonra, kız da gemiyle Rodos'a doğru yola çıktı. Gözünü kırpmayan Cimone, ertesi gün gemisiyle onları yakaladı. Pruvanın tepesinden Efigenia'nın bulunduğu gemidekilere bağırdı:

"Durun, yelkenleri indirin. Yoksa denizin dibini boylarsınız hepiniz."

Cimone'nin karşısındakiler silahlarını güverteye çıkartmış, kendilerini savunmaya hazırlanıyorlardı. Cimone, sözlerini bitirir bitirmez bir demir çapa alıp, hızını arttırmaya çalışan Rodosluların gemisinin kıçına attı ve gemisinin önünü öbür geminin kıçına yanaştırdı. Arkadaşlarının peşinden gelmelerini beklemeden, bir aslan gibi kükreyerek Rodosluların gemisine atladı. Sevgisinin mahmuzlamasıyla, elindeki bıçağı bir o yana, bir bu yana sallayarak karşısına çıkanları koyun boğazlar gibi boğazladı. Bunun üzerine Rodoslular silahlarını atıp, hep bir ağızdan teslim olduklarını söylediler. Cimone de onlara:

"Gençler" dedi, "Kıbrıs'tan yola çıkıp, denizin ortasında size silahla saldırmamı ganimet hırsıma, ya da size duyduğum kine vermeyin. Beni dürten, ele geçirmeyi çok önemsediğim, sizin için de verip kurtulması çok kolay bir şey. Her şeyden çok sevdiğim Efigenia'yı vermenizi istiyorum. Babasından güzellikle istedim vermedi. Sevdam, elime silah alıp, onu elinizden zorla almaya yöneltti beni. Dostunuz Pasimunda'nın yerini ben almak istiyorum. Onu bana verin, sonra yolunuza gidin."

Zor karşısında adamlar, istemeye istemeye de olsa, iki gözü iki çeşme ağlamakta olan Efigenia'yı Cimone'ye teslim ettiler. Kızın ağladığını gören Cimone:

"Umutsuzluğa kapılma soylu kadın" dedi, "senin Cimone'nim ben. Kaç zamandır seni severek, sözlün Pasimunda'dan daha çok hak ettim seni."

Kızı gemisine gönderdikten sonra, kendisi de döndü, gemiye. Rodosluların mallarına da canlarına da dokunmayıp, gitmelerine izin verdi. Böyle değerli bir ganimeti ele geçirdiği için yeryüzünün en mutlu insanı olan Cimone, önce ağla-

yan kızı avutmaya çalıştı, sonra da arkadaşlarına danışıp, hemen Kıbrıs'a dönmemeye karar verdi. Girit'e gideceklerdi. Girit'te hepsinin, özellikle de Cimone'nin eski, yeni akrabaları, dostları vardı. Efigenia ile birlikte bu adada güvencede olurlardı. Geminin burnunu Girit'e çevirdiler.

Ama Cimone'nin sevgilisini kolayca elde etmesini sağlayan Talih, birden ters dönüverdi. Sevdalı gencin sevincini kursağında bıraktı. Rodosluları serbest bırakmalarının üstünden dört saat geçince, Cimone'nin can atarak beklediği gece bastırdı. Ama geceyle birlikte fırtına çıktı. Gökyüzünü bulutlar kapladı, rüzgâr denizi kabarttı. Ne yöne gittiklerini bilmiyorlardı artık. Güvertede ayakta durulamıyordu. Herkes şaşkındı. Cimone'nin nasıl üzüldüğünü belirtmeye gerek görmüyorum. Tanrıların, daha önce önemsemediği ölümün acısını anlaması için, onu sevgilisine kavuşturduklarına inanıyordu. Arkadaşları da üzülüyor, bu arada Efigenia da çok üzülüyordu. Dalgalar gemiyi salladıkça, kız hüngür hüngür ağlıyordu. Bir yandan da Cimone'nin sevgisine lanetler yağdırıyor, zorbalığını kınıyordu. Verdikleri karara karşı çıkarak onu sahiplenmeye kalkışan Cimone'yi cezalandırmak için, Tanrıların fırtına çıkarttıklarını söylüyordu. Cimone önce onun ölümünü görecek, sonra da kendisi ölecekti, acınacak bir biçimde.

Kız böyle yakınırken, gemiciler ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Rüzgâr daha da artmıştı. Nereye gittiklerini bilmeden, Rodos adasının yakınlarına vardılar. Canlarını kurtarmak için karaya çıkmaya çalıştılar. İşleri rast gitti, rüzgâr gemiyi küçük bir koya sürükledi. Cimone'nin serbest bıraktığı Rodosluların gemisi de, onlardan az önce aynı koya gelmişti. Rodos'ta ve bir gün önce bıraktıkları gemiden bir ok atımı uzaklıkta olduklarını anlamaları için şafağın sökmesi, gökyüzünün ağarması gerekti. Bunun üzerine, korktuğunun başına

gelmesinden çekinen Cimone büyük bir üzüntüye kapıldı. Ne yapıp yapıp oradan uzaklaşılması komutunu verdi. Talihi nereye sürüklerse ses çıkartmayacaktı, çünkü buradan beter bir yer olamazdı.

Koydan çıkmak için ellerinden geleni yaptılar, ama sonuç elde edeinediler. Ters yönden esen rüzgâr koydan çıkmalarını engellediği gibi, gemiyi kıyıya attı. Gemilerinden inmiş olan Rodoslu gemiciler onları tanıdı. İçlerinden biri, az ötedeki köye gitmiş olan Rodoslu soylu gençlere, Cimone ile Efigenia'nın gemilerini de fırtınanın oraya sürüklemiş olduğunu haber vermeye koştu. Habere sevinen Rodoslular, yanlarına köylüleri de alarak deniz kıyısına gittiler. Gemiden inerek, karşıdaki ormana sığınmaya karar vermiş olan Cimone'yi, Efigenia ile birlikte yakalayıp köye götürdüler. O yıl Rodos başyargıcı olan Lisimaco da silahlı adamlarıyla kentten gelip, Cimone ile arkadaşlarını cezaevine götürdü. Olayı öğrenen Pasimunda, Rodos senatosuna başvurarak bu yolda bir karar aldırmıştı. Felek oyun oynamış, zavallı sevdalı Cimone, kısa bir süre önce elde ettiği Efigenia'yı, topu topu birkaç kez öpebildikten sonra yitirmişti.

Rodoslu kadınlar Efigenia'yı yalnız bırakmadılar, başından geçenleri, kaçırılışını, fırtınanın heyecanını unutturmaya çalıştılar. Düğün gününe dek yanlarında alıkoydular genç kızı. Pasimunda, Cimone ve arkadaşlarının ölüm cezasına çarptırılmaları için çok çaba harcadı ama, Rodosluları serbest bırakmış oldukları için Cimone ve arkadaşlarına ömür boyu hapis cezası verildi. Büyük bir üzüntü içinde, umutları kırılmış olarak cezaevinin yolunu tuttular.

Bu arada Pasimunda düğünün bir an önce yapılmasını istiyordu. Ama Talih, Cimone'ye yaptığı haksızlığa pişman olmuş, onu kurtaracak bir olay hazırlamıştı. Pasimunda'nın kendinden küçük, ama onun gibi değerli, Ormisda adında bir

erkek kardeşi vardı. Bu Ormisda, kaç zamandır Cassandrea adında soylu ve güzel bir kızla evlenmek istiyordu. Aynı kızı Lisimaco da deli gibi seviyordu. Çeşitli aksilikler nedeniyle düğün hep ertelenmişti. Kendisine gösterişli bir düğün yapmak isteyen Pasimunda, ikinci bir düğün giderinden kurtulmak için Ormisda'nın da kendisiyle birlikte evlenmesinin doğru olacağını düşündü. Cassandrea'nın anası babasıyla konuşup söz kesti. İki kardeş aynı gün evlenecekler, Efigenia Pasimunda'nın, Cassandrea da Ormisda'nın karısı olacaktı. Bu haberi duyan Lisimaco çok bozuldu. Ormisda'ya varmaması durumunda kızın kendisine kalacağı umudu suya düşmüştü. Akıllı olduğu için üzüntüsünü belli etmedi. Bu işi nasıl engelleyebileceğini düşünmeye başladı. Kızı kaçırmaktan başka çare olmadığı sonucuna vardı.

Lisimaco'nun görevi kaçırmayı kolaylaştırıyordu. Kız kaçırmanın dürüstlükle bağdaşıp bağdaşmayacağını uzun süre düşündü. Sonunda sevgisi dürüstlüğe baskın çıktı. Ne olursa olsun Cassandrea'yı kaçıracaktı. Kızı kim, nasıl kaçırabilir diye düşünürken aklına cezaevindeki Cimone ile arkadaşları geldi. Cimone bu iş için biçilmiş kaftandı, ondan daha güvenilir, daha sadık birisi bulunamazdı. Gece bastırınca, onu gizlice odasına getirtti ve derdini açtı:

"Cimone" dedi, "insanları iyiliklerinden yararlandıran Tanrılar, erdemlerimizi de sınarlar. Zora düştüğümüzde de yürekli olduğumuzu görürlerse, bizi en yüce ödüllere boğarlar. Zenginliği dillere destan babanın evinde gösteremeyeceğin bir yüreklilik sınavından geçirdiler seni. Sevda iğneleri batırarak akılsızlığını giderip, adama döndürdüler seni. Şimdi de, talihini ters çevirip hapse atarak, bileğinin gücüyle elde ettiğin mutluluk günlerine oranla bir değişikliğe uğrayıp uğramadığını görmek istiyorlar. Yüreğin değişmemişse, hiç ummadığın, daha önce tattığın mutlulukları gölgede bırakacak

mutluluklar verecekler sana. Kendini toparlaman, yeniden kendine güvenmen için, Tanrıların ne düşündüklerini açıklayacağım sana.

Senin başına gelenler yüzünden Pasimunda'nın etekleri zil çalıyor, dört gözle ölümünü bekliyor. Talihin, önce kavuşturup sonra elinden aldığı Efigenia ile evlenmeye hazırlanıyor. Bunun, senin için ne büyük bir acı olduğunu çok iyi biliyorum, çünkü Pasimunda'nın kardeşi Ormisda da, aynı gün, biricik sevdiğim Cassandrea ile evlenecek. talihin bunca tersliğine karşı koymak için elimizde tek bir silah var: Yüreğimiz. Sevgimizin ve bileğimizin gücüne dayanarak kılıçlarımızı çekip, sevgililerimize giden yolu açmak zorundayız. Sen sevgilini ikinci kez kaçırmış olacaksın, ben de ilk kez kaçıracağım. Sevgilin olmaksızın özgürlüğün senin için önem taşımadığını biliyorum. Sevgiline kavuşmak, benimle birlikte davranarak Tanrıların karşına çıkarttıkları bu olanaktan yararlanmak istiyor musun?"

Bu sözler, Cimone'nin yılgın yüreğini yeniden canlandırdı. Uzun boylu düşünmeden karşılık verdi:

"Bu iş için benden güçlü, benden istekli birini bulamazsın. Ne yapmamı istiyorsan söyle. Nasıl yapacağıma sen de şaşıracaksın."

Lisimaco da şunları dedi:

"Üç gün sonra kızlar gelin oluyor. Sen silahlı adamlarını alırsın, ben de güvendiğim bir iki arkadaşımı alırım. Düğüne gider, kızları kaçırır, gizlice hazırlatacağım bir gemiye götürürüz. Karşı koymaya kalkışan olursa, haklarız."

Cimone'nin de aklı yattı buna. Cezaevinde sessizce düğün gününün gelmesini bekledi. Düğün günü gelip çatınca, iki kardeşin evi baştan aşağı süslendi. Lisimaco da her şeyi düzenlemişti. Kendi adamları da, Cimone ile adamları da giysilerinin altına silah kuşanmışlardı. Kararlaştırdığı saat gelin-

ce, önce güzel sözler söyleyerek herkesi yüreklendirdi. Sonra adamlarını üçe ayırdı. Gemiye binmelerini kimsenin engellememesi için bir bölümünü limana gönderdi. Bir bölümünü, kapının içeriden kapatılarak çıkışlarının engellenmesini önlemek amacıyla, Pasimunda'nın evinin kapısında bıraktı. Geri kalanlar ve Cimone ile birlikte, merdivenlerden çıktılar. İki gelinle bir sürü kadının yemek yedikleri büyük salona geldiler. İçeriye dalıp masaları devirdiler. Cimone ile Lisimaco sevgililerini kavrayıp, gemiye götürmeleri için arkadaşlarına teslim ettiler. Taze gelinler çığlıklar atarak ağlıyor, öteki kadınlarla hizmetçiler de onlara öykünüyorlardı. Evin içi birden çığlıklara, ağlama seslerine boğulmuştu. Cimone, Lisimaco ve arkadaşları ise kılıçlarını çekip, hiçbir engellemeyle karşılaşmadan merdivenlere gelmişlerdi. Merdivenleri inerlerken, elinde kocaman bir sopayla gürültüye gelen Pasimunda çıktı karşılarına. Burnundan soluyan Cimone, bir vuruşta kafasını ikiye yarıp, cansız yere devirdi onu. Kardeşinin yardımına koşan zavallı Ormisda da, Cimone'nin kılıcından payını alarak öldü. Saldırmaya kalkışan bir iki kişiyi de, Lisimaco ile Cimone'nin arkadaşları püskürttüler.

Evi kanlar, çığlıklar, gözyaşları ve acılar içinde bırakan saldırganlar, hiçbir engelle karşılaşmadan ganimetleriyle birlikte gemiye geldiler. Silahlarını kuşanıp, kadınları kurtarmak için kıyıya koşan bir sürü insanın varlığına karşın kadınları gemiye bindirdiler. Arkadaşlarıyla birlikte kendileri de bindiler gemiye. Kürekleri suya daldırıp, sevinç içinde yola çıktılar.

Girit'te, arkadaşları ve akrabaları tarafından coşkuyla karşılandılar. Güzel bir düğün yapıp, ganimetlerinin tadını tattılar. Yaptıkları iş Kıbrıs'ta da, Girit'te de uzun süre çalkantılara, dedikodulara yol açtı. Ama iki adada da, dostlar, akrabalar arabuluculuk ettiler. Bir süre gurbette kaldıktan sonra

Cimone ile Efigenia Kıbrıs'a, Lisimaco ile Cassandrea da Rodos'a döndüler. Kendi ülkelerinde, uzun, mutlu bir yaşam sürdüler.

II

*Gostanza, Martuccio Gomito'yu sever. Öldüğü haberini alınca umutsuzluğa kapılıp bir kayığa biner. Rüzgâr kayığını Susa'ya sürükler. Tunus'ta Martuccio'yu sağ bulur, kimliğini açıklar. Kral kendisine akıllı öğütler veren Martuccio'yu çok sevmektedir. Martuccio Gostanza ile evlenip, zengin olarak Lipari'ye döner.**

Panfilo'nun öyküsünü dinleyen kraliçe, övgüler yağdırdıktan sonra sözü Emilia'ya verdi. Emilia söze şöyle başladı:

Duyguların hak ettikleri ödüle kavuşmaları, hepimizin içini sevince boğdu. Sevginin sonu, hüzün değil mutluluk olmalı. Bu nedenle kraliçemizin isteğini, dün kralın isteğini yerine getirirken duyduğum coşkudan çok daha büyük bir coşkuyla yerine getireceğim.

İncelikli kadınlar, Sicilya'nın az ötesinde Lipari adında küçücük bir adanın olduğunu bilirsiniz. Kısa bir süre önce, bu adada Gostanza adında, güzel mi güzel bir kız otururdu. Saygın bir ailesi vardı. Martuccio Gomito adında görgülü, yakışıklı, mesleğinin ustası adalı bir delikanlı, kıza gönlünü kaptırmıştı. Kız da delikanlıyı seviyor, ancak onun yanında kimliğini buluyordu. Martuccio kızı babasından istetmiş, ama yoksul olduğu için vermemişlerdi. Yoksulluğu nedeniyle aşa-

* Gerçekle masalın içiçe geçtiği, duyarlığın ağır bastığı bir öykü.

ğılanması Martuccio'yu çok üzmüş, arkadaşlarının akrabalarının önünde, zengin olmadan Lipari'ye adım atmamaya ant içip adadan ayrılmıştı. Barberia* sahillerinde korsanlık etmeye, kendisinden güçsüzleri soymaya başlamıştı. Başlangıçta talihi rast gitmişti. Ne var ki, gözü doymak bilmiyordu. Kendisi de, arkadaşları da kısa sürede zengin olmuşlardı ama, servetlerine servet katmak istiyorlardı. Bir gün Kuzey Afrikalı Müslümanların saldırısına uğramış, uzun bir çatışmadan sonra yenik düşmüşlerdi. Adamları öldürülen, gemisi batırılan Martuccio, Tunus'a getirilip bir zindana atılmıştı. Bu zindanda uzun süre, aç susuz kalacaktı.

Martuccio ile gemideki adamlarının boğuldukları haberini Lipari'ye -bir iki değil- birçok kişi ulaştırdı. Martuccio'nun gidişine çok üzülmüş olan Gostanza, ölüm haberi üzerine uzun uzadıya ağladı, artık yaşamak istemediği kararı-

---

* Bkz. üçüncü gün, onuncu öykü.

na vardı. Kendini öldürmeyi göze alamadığından, ölümle sonuçlanacak bir yol aradı. Bir gece gizlice babasının evinden çıkıp limana gitti. Öteki teknelerin az ötesine çekilmiş bir balıkçı kayığı gördü. Sahipleri karaya çıkmışlardı ama kayığın direği, yelkeni, kürekleri tamamdı. Hemen kayığa bindi ve açık denize doğru kürek çekti. Adadaki her kadın gibi, o da denizcilikten az çok anlardı. Yelkeni açtı, kürekleri, dümeni bıraktı. Kayığı rüzgâr sürüklemeye başladı. Yüksüz, başı boş kayığın nasıl olsa alabora olacağını ya da kayalara bindirip parçalanacağını düşünüyordu Gostanza. Kurtulmak istese bile kurtulamaz, boğulup giderdi. Başına mantosunu sarıp kayığın içine uzandı ve ağlamaya başladı.

Ama düşündüğünün tam tersi oldu. Çünkü deniz dalgasızdı, yıldızdan hafif bir rüzgâr esiyordu ve kayık çok sağlamdı. Kayığa bindiğinin ertesi akşam, Tunus'un yüz mil ötesinde Susa denilen kente yakın bir kumsala ulaştı.

Gostanza başını bile kaldırmadığı, ayağa kalkmaya niyeti olmadığı için karaya vardığını anlamamıştı, denizde sanıyordu kendini. Kayık kıyıya vurduğunda, yoksul bir kadın, balıkçıların güneşte kuruyan ağlarını topluyordu. Kayığın yelkeni açık olarak karaya vurduğunu görünce şaşırdı. Balıkçıların uyumuş olacaklarını düşünerek kayığın yanına gidince, uyuyan kızı gördü. Üst üste seslenince kız uyandı. Giysilerinden kızın Hıristiyan olduğunu anlayınca Latince konuşarak, bu kayıkla tek başına nasıl buraya gelebildiğini sordu. Latince konuşulduğunu duyan genç kız, ters bir rüzgârın kendisini Lipari'ye döndürmüş olduğunu sanıp ayağa fırladı. Çevresine bakındı. Tanımadığı bir yerdi. Kadına nerede olduğunu sordu. Kadın şu yanıtı verdi:

"Barberia'da Susa'ya yakın bir yerdesin, kızım."

Bu sözleri duyan kız, Tanrı'nın kendisini öldürmemiş olmasına üzüldü. Başına kötü şeyler gelebileceği korkusuna ka-

pıldı. Ne yapacağını bilemedi, kayığın yanıbaşına çöküp ağlamaya koyuldu. İyi yürekli kadın kıza acımıştı. Uzun uzadıya ısrar ederek kızı kulübesine götürdü. Öyle iyi davrandı ki, kız, oraya nasıl geldiğini anlattı. Kızın aç olduğunu gören kadın ekmek, balık, getirdi. Çok üsteleyince kız bir iki lokma yedi. Daha sonra Gostanza iyi yürekli kadına kim olduğunu, nasıl olup da Latince konuştuğunu sordu. Kadın da Trapanili, adının Carapresa olduğunu, burada Hıristiyan balıkçıların yanında çalıştığını söyledi. Genç kız "Carapresa"* adını duyunca, onca üzüntüsüne karşın, nedenini bilmeksizin bu adın kendisine uğur getireceğini sezdi. İçinde doğan bir umut, ölüm isteğini dindirdi. Kimliğini, nereli olduğunu açıklamadı, ama kadından Tanrı adına gençliğini esirgemesini, vereceği öğütlerle başına gelebilecek kötülüklerden onu korumasını istedi.

İyi yürekli Carapresa, bu sözler üzerine kızı kulübesine götürdü, sonra da gidip hızla ağları topladı. Kulübeye dönüp kıza kendi mantosunu giydirdi ve birlikte Susa'ya gittiler. Susa'ya vardıklarında:

"Gostanza" dedi, "seni sık sık evine gündelikçi olarak gittiğim çok iyi bir Müslüman kadına götüreceğim. Yaşlı, yufka yürekli bir kadındır. Seni yanına alması için elimden geleni yapacağım. Beni kırmayacağını, sana kendi kızıymışsın gibi davranacağını sanıyorum. Sen de ona yardım eder, sevgisini kazanırsın. Bir yandan da Tanrı'nın kısmetini açmasını beklersin."

Dediği gibi de yaptı. Artık çok yaşlanmış olan kadın, söylenenleri dinleyince, kızın yüzünü süzdü ve gözlerinden yaşlar boşandı. Sonra kıza sarıldı, alnından öptü, elinden tu-

* "Değerli edinim" olarak çevrilebilir.

tup evin içine aldı. Evde birçok başka kadınla birlikte yaşıyordu. Erkekleri yoktu. Hepsi el işi yapıyor, ipek, hurma, deri işliyorlardı. Genç kız birkaç gün içinde işi öğrendi ve onlarla birlikte çalışmaya başladı. Ev sahibinin ve öteki kadınların sevgisini kazandı. Onlardan aldığı derslerle, kısa süre içinde dillerini öğrendi.

Gostanza Susa'da böyle yaşarken, evindekiler kayboldu, öldü diye gözyaşı döküyorlardı. O sırada Tunus kralı Meriabdela adında biriydi. Soylu, etkili bir aileden gelen Gırnadalı bir genç de, Tunus krallığı üstünde hak iddia ediyordu. Bu genç büyük bir ordu toplayarak, Tunus'tan kovmak amacıyla Tunus kralının üzerine yürüdü. Bu haber cezaevindeki, iyi Arapça bilen Martuccio Gomito'nun da kulağına geldi. Tunus kralının kendisini savunmak için büyük hazırlıklar yaptığını öğrenince, gardiyanlardan birine şunları dedi:

"Kralla konuşup da bir öğüt verecek olursam, savaşı mutlaka kazanır; içimde öyle bir duygu var."

Gardiyan bu sözleri subaya aktardı, o da krala iletti. Kral Martuccio'nun getirilmesini istedi ve ona önerisinin ne olduğunu sordu. Martuccio şu yanıtı verdi:

"Efendimiz, ülkenize daha önce geldiğimde savaş yöntemlerinizi gördüm. Benim bildiğim okçulara ağırlık veriyorsunuz. Düşman okçularının oksuz kalmalarını, sizin okçularınızın okunun bol olmasını sağlarsanız savaşı kazanırsınız."

Kral da şunları dedi:

"Haklısın, böyle olursa, savaşı kazanırım."

Martuccio krala şunları dedi:

"Efendimiz, her şey sizin elinizde. Bakın nasıl. Okçularınız için, genellikle kullanılandan daha dar kirişli yaylar yaptırın. Okların çentiği de bu dar yaylara göre yaptırılsın. Bu işi gizli tutun ki, düşman öğrenip de önlem alamasın. Önerimin gerekçesine gelince. Savaş sırasında düşman okçuları olsun,

sizin okçularınız olsun ellerindeki okları atıp bitirince, bildiğiniz gibi, karşı tarafın attığı okları toplamaya başlayacaklar. Ama düşmanlar, sizin oklarınızı kullanamayacaklar. Okun çentiği dar olduğu için kalın yaya girmeyecek. Sizin okçularınız ise düşmanın oklarından yararlanabilecekler, çünkü dar yaylar geniş çentikli oklarla da kullanılabilecek. Böylece, sizin elinizde bol ok bulunurken, düşmanın elinde ok olmayacak."

Akıllı bir insan olan kral, Martuccio'nun önerisini beğendi. Öneriyi titiz bir biçimde uygulayarak savaşı kazandı. Martuccio'nun cezasını bağışladı, armağanlar vererek varlıklı kıldı onu. Bu olay ülkenin her yerinde duyulmuş, Gostanza da, kaç zamandır öldü sandığı Martuccio Gomito'nun sağ olduğunu öğrenmişti. Küllenmeye yüz tutan sevdası yeniden alevlenmişti. Eskisinden daha güçlü olmuş, sönen umutları canlanmıştı. Bu nedenle Gostanza, yanında oturduğu kadına, başından geçenleri olduğu gibi anlattı. Kulaklarıyla duyduklarının içinde doğurduğu tutkuyu, gözleriyle doyurmak için Tunus'a gitmek istediğini söyledi. Kadın bu isteği yerinde buldu. Sanki öz anasıymış gibi Gostanza'yı bir kayığa bindirip Tunus'a, bir akrabasının yanına götürdü. Carapresa'yı da yanlarına almış olduklarından, ondan Martuccio ile ilgili bilgi toplamasını istediler. Carapresa, Martuccio'nun sağ ve çok iyi bir durumda olduğunu öğrendi. Bu haberi Gostanza'ya söyledi. Kız yaşlı kadının Martuccio'ya, Gostanza'sının onun için Tunus'a geldiğini söylemesini istedi. Kadın bir gün Martuccio'ya gitti:

"Martuccio" dedi, "evime Lipari'de senin yanında çalışmış biri geldi. Seninle gizlice görüşmek istiyor. Kimseye güvenemediği için, benimle haber gönderdi."

Martuccio teşekkür etti ve kadının evine gitti. Genç kız onu görünce, sevinçten ölecek gibi oldu. Kendini tutamaya-

rak ona doğru koştu. Kollarını açıp boynuna sarıldı. Geçmişteki tatsızlıkların üzüntüsünün ve o anda kapıldığı sevincin etkisiyle, hiçbir şey diyemedi, gözünden yaşlar boşanmaya başladı. Martuccio da kızı görünce şaşırdı, sonra derin bir soluk alarak:

"Sevgili Gostanza'm benim, sağsın demek? Kaç zaman önce kaybolduğunu duymuştum. Kimsenin seninle ilgili bilgisi yoktu." dedi.

Bunları dedikten sonra gözlerinden yaşlar boşandı. Kızı kollarının arasına alıp öptü. Gostanza başından geçen her şeyi anlattı, yanında kaldığı kadından da övgüyle söz etti.

Uzun süre konuştuktan sonra Martuccio krala gitti, kendisinin ve Gostanza'nın başından geçenleri anlattı. İzin verirse, kızla bizim kurallarımıza göre evlenmek istediğini ekledi. Çok şaşıran kral kızı çağırttı, onu da dinleyerek Martuccio'nun anlattıklarının doğru aldığını anlayınca:

"Bu adamın karısı olmayı hak etmişsin" dedi.

Değerli armağanlar getirtip kıza ve Martuccio'ya verdi, canlarının istediğini yapmak özgürlüğünü tanıdı onlara. Martuccio, Gostanza'yı evinde barındıran iyi yürekli kadına teşekkür etti, hoşuna gidecek armağanlar verdi. Onu Tanrı'ya emanet etti. Gostanza kadından ayrılırken, gözyaşlarını tutamadı. Kraldan izin alarak, Carapresa ile birlikte bir tekneye binip, uygun bir rüzgârın desteğiyle Lipari'ye döndüler. Lipari'de görülmemiş bir şenlikle karşılandılar. Martuccio çok güzel bir düğün yaparak kızla evlendi. Uzun yıllar, dirlik düzenlik içinde sevgilerinin keyfini sürdüler.

III

*Pietro Boccamazza, Agnolella ile birlikte kaçar. Karşılarına haydutlar çıkar. Genç kız bir ormana kaçıp bir şatoya varır. Haydutların eline düşen Pietro kaçar ve Agnolella'nın bulunduğu şatoya varır. Onunla evlenip Roma'ya döner.**

Emilia'nın öyküsünü dinlerken herkes kendine göre yorumlar yaptı. Öykü sona erince kraliçe, anlatmayı sürdürmesi için Elissa'ya döndü. Elissa büyük bir istekle söze başladı:

İşveli kadınlar, düşüncesizlikleri yüzünden iki gencin geçirdikleri korkunç bir gecenin öyküsünü dinleyeceksiniz. Ama bu geceyi mutlu günler izleyeceği için, amacımıza bağlı kalmış olacağız. Hemen anlatıyorum öyküyü:

Bugün son sıraya düşse de, bir zamanlar dünyanın en başta gelen kenti olan Roma'da, bundan kısa bir süre önce, Pietro Boccamazza** adında, çok saygın bir ailenin çocuğu bir genç yaşıyordu. Agnolella adında çok güzel, çok sevimli bir kıza gönlünü kaptırmıştı. Kızın babası Gigliuozzo Saullo soylu değildi ama, Romalıların büyük sevgisini kazanmıştı. Pietro sevgisini belli etmek için elinden geleni yaptığından, çok geçmeden genç kız da ona aynı duyguları beslemeye başlamıştı. Sevdiğine kavuşamamanın acısına dayanamayacak duruma gelen Pietro, sonunda kızı istedi. Ama bunu duyan

---

* Öykü, Papalığın Avignon'a taşınmasından sonra Roma kırsal kesiminin düşkün durumuna da değiniyor.

** Roma'nın soylu ailelerinden biri.

akrabaları hemen evine gelip isteğine karşı çıktılar. Ayrıca Gigliuozzo Saullo'ya haber salıp, Pietro'nun sözlerini dikkate almamasını, kızını verecek olursa, onu ne dost, ne de akraba yerine koyacaklarını bildirdiler. İsteğine ulaşmayı tasarladığı tek yolun kapandığını gören Pietro, üzüntüden ölecekti neredeyse. Gigliuozzo verecek olsa, ailesinin karşı çıkmasına karşın kızla evlenmeye hazırdı. Kızın da onayını alıp herkesi bir olup bitti karşısında bırakmayı tasarladı. Araya koyduğu kişi, kızın bu işi onayladığı haberini getirince, kızla birlikte Roma'dan kaçmayı kararlaştırdı.

Kaçışı Pietro düzenledi. Bir sabah erkenden kalktı, kızla birlikte ata binip Alagna'ya* doğru yola çıktı. Burada Pietro'nun çok güvendiği dostları vardı. Peşlerine düşülmüş olunmasından çekindikleri için, yol boyunca nikâh kıydıramadı-

---

* Bugünkü Anagni. Bu şatonun sahibi Colonna ailesi, Orsini ailesine düşmandı.

lar. Sevgilerinden söz etmekle, arada birbirlerini öpmekle yetindiler.

Ne var ki, Pietro yolu çok iyi bilmiyordu. Roma'dan sekiz mil uzaklaştıktan sonra, sağa sapacak yerde soldaki bir yola girdiler. İki mil gittikten sonra küçük bir şatoya vardılar. Geldikleri görüldüğü için, hemen on iki adam çıktı karşılarına. Yaklaşan adamları gören genç kız:

"Kaçalım Pietro, saldırıya uğradık" diye bağırdı.

Ve atını büyük bir ormana doğru sürdü. Atı mahmuzlarken, elleriyle de dizginlere sarıldı. Mahmuzu yiyen at, Agnolella'yı balta girmemiş ormanın içine götürdü.

Pietro ise, yoldan çok kızın yüzüne baktığı için gelenleri hemen seçememişti. Nereden geldiklerine bakayım derken, adamlar üstüne atladılar. Kavrayıp atından indirdiler. Kim olduğunu sorup öğrendiler ve aralarında tartışmaya başladılar.

"Düşmanlarımızın dostuymuş. Üstündekileri, atını alıp, Orsini'lere ders olsun diye şu meşelerden birine sallandırmaktan başka ne yapabiliriz?"

Hepsi bu öneriye katıldı. Pietro'ya soyunmasını söylediler. Pietro, başına gelecekleri sezerek soyundu. Bu sırada, tam yirmi beş silahlı adam belirdi. "Geberin! Geberin!" diye bağırarak ötekilere saldırdılar. Adamlar Pietro'yu bırakıp kendilerini savunmaya çalıştılar. Ama saldırganların daha kalabalık olduklarını görünce tabana kuvvet kaçtılar. Saldırganlar da peşlerine düştü. Pietro hemen giysilerini toplayıp atına atlayarak, genç kızın gittiği yöne doğru gitti. Ama ormanda ne yol, ne keçi yolu, ne de nal izi vardı. Önce haydutlardan, sonra onlara saldıranlardan paçayı kurtarmıştı ama, sevgilisini bulamaması dünyanın en mutsuz insanı yapmıştı onu. Ağlamaya başladı ve ormanda rastgele giderek sevgilisine seslenmeye koyuldu. Hiç kimse yanıt vermiyordu sesine. Geri dönmeyi göze alamıyor, ileriye doğru nereye gittiğini ise bilemiyordu.

Bir de, yırtıcı hayvanlar vardı ormanda. Kendi canını umursadığı yoktu, sevgilisini bir ayının, bir kurdun boğazlamış olmasından korkuyordu.

Bahtsız Pietro bütün gün ormanda sevgilisine seslenip durdu. Kimi kez, ileriye doğru yol aldığını sanarak gerisin geri gitti. Sonunda, bağırmaktan, ağlamaktan, korkudan, açlıktan yorgun düştü. Yol alacak gücü kalmadı. Gece bastırıyor, ne yapacağını bilemiyordu. Ulu bir meşe ağacı gördü. Attan inip, atı ağaca bağladı. Gece yırtıcı hayvanlara yem olmamak için ağaca tırmandı. Çok geçmeden Ay doğarak her yeri aydınlattı. Ağaçtan düşerim korkusuyla Pietro'nun gözüne uyku girmiyordu. (Yeri rahat bile olsa, derdinden, sevgilisini düşünmekten yine gözüne uyku girmeyecekti.) Geceyi iç geçirip ağlayarak, başına gelen tersliğe ilenerek geçirdi.

Genç kız, daha önce dediğimiz gibi kaçarken, nereye gittiğini bilmiyordu. At nereye götürürse oraya gidiyordu. Hayvan ormanın içine öyle içine dalmıştı ki, Agnolella artık nerede olduğunu bilemiyordu. O da Pietro gibi, gün boyunca kimi kez yol almış, kimi kez beklemiş, ağlayarak başına gelenlere ilenmiş, balta girmemiş ormanda dolanıp durmuştu. Sonunda, Pietro'nun gelmediğini, havanın kararmak üzere olduğunu görünce, daracık bir yola girerek iki milden biraz fazla gittikten sonra uzakta bir kulübe gördü. Son hızla oraya doğru gitti. Kulübede çok yaşlı bir adamla, yine yaşlı karısı vardı. Onun tek başına olduğunu görünce:

"Bu saatte, tek başına ne arıyorsun burada kızım?" diye sordular.

Genç kız ağlayarak ormanda arkadaşını kaybettiğini söyledi ve Alagna'nın ne kadar uzaklıkta olduğunu sordu. Yaşlı adam:

"Burası Alagna yolu değil kızım. On iki milden fazla çeker Alagna" yanıtını verdi.

Bunun üzerine genç kız sordu:

"Gece kalabileceğim bir yer var mı?"

Yaşlı adam yanıt verdi:

"Gece bastırmadan varabileceğin yakınlıkta bir yer yok."

Bunun üzerine genç kız şunları dedi:

"Başka bir yere gidemeyeceğime göre, bu gece Tanrı misafiri eder misiniz beni?"

Yaşlı adam yanıt verdi:

"Seve seve ederiz. Ama burası tekin değildir. Gece gündüz asanı keseni eksik olmaz. Kötülükler eder, büyük zararlar verirler. Sen evdeyken gelip de böyle genç, güzel bir kızı görürlerse başına her şey gelebilir. Yardımcı olamayız sana. Bunları bil ki, sonra niye söylemediniz deme."

Yaşlı adamın dediklerinden ürkse de, vaktin geç olduğunu gören genç kız şunları dedi:

"Tanrı isterse, sizi de beni de böyle bir tehlikeden korur. Hem eşkiyanın eline düşmek, ormanda kurda kuşa yem olmaktan daha iyidir."

Bunları dedikten sonra atından indi, yoksul adamın evine girdi, azıklarından yedi, sonra da üstünü çıkartmadan onlarla birlikte küçük bir yatağa uzandı. Gece boyunca kendi durumunu, başına kötü bir şey geldiğini sandığı Pietro'yu düşünüp gözyaşı döktü. Sabaha doğru, ayak sesleri duydu. Yataktan kalkıp kulübenin arkasındaki büyük bahçeye çıktı. Bir köşede büyük bir saman yığını görünce, adamlar eve girecek olurlarsa kolayca ele geçmesin diye, samanların içine saklandı. Tam saklanmıştı ki, haydutlar kulübenin kapısına dayandılar. Kapıyı açtırıp içeri girdiler. Kızın, eyerli atını görünce sahibini sordular. Yaşlı adam, kızı göremeyince:

"Bizden başka kimse yok" dedi. "Bu at kim bilir kimin.

Sahibinden kaçmış. Dün akşam geldi. Kurtlar parçalamasın diye eve aldık."

"Sahibi yoksa biz alırız" dedi, haydutların başı.

Adamlar evin içine dağılmış, bir bölümü de bahçeye çıkıp mızraklarını, kalkanlarını yere bırakmıştı. İçlerinden biri, iş olsun diye mızrağını saman yığınına saplayınca, az kalsın genç kızı öldürecekti. Mızrak sol memesini sıyırıp, giysisini yırtınca, yaralandığını sanan kız neredeyse çığlık atacaktı. Bereket nerede olduğunu aklına getirip, kendini tuttu. Eve yayılan haydutlar, keçi eti ve başka et pişirerek yiyip içtiler. Sonra, kızın atını da alarak çıkıp gittiler. Yeterince uzaklaştıklarında yaşlı adam karısına:

"Dün gece gelen kız ne oldu? Kalktığımdan bu yana görmedim" dedi.

Kadın bilmediğini söyleyerek, kızı aramaya gitti.

Haydutların gittiklerini anlayan Agnolella, samanlardan çıkmıştı. Kızın haydutların eline düşmemiş olduğunu gören yaşlı adam çok sevindi. Artık sabah olmuştu. Kıza:

"Gün ağardı" dedi, "eğer istersen seni buradan beş mil ötedeki şatoya götürürüz. Orada güvencede olursun. Ancak yürüyerek gideceksin. Az önce giden haydutlar atını da götürdüler."

Genç kız bunun önemi olmadığını, Tanrı adına kendisini şatoya götürmelerini söyledi. Yola koyuldular ve saat yedi buçuğa doğru şatoya vardılar.

Şato, Orsini ailesinden Liello di Campodifiore adında birinindi. İyi yürekli, olgun bir kadın olan karısı, rastlantı sonucu o gün şatodaydı. Genç kızı görünce hemen tanıdı, büyük dostluk gösterdi ve oraya nasıl geldiğini öğrenmek istedi. Kız her şeyi anlattı. Kocasının arkadaşı olduğu için Pietro'yu da tanıyan kadın, olanlara üzüldü. Pietro'nun yakalandığı yeri öğrenince, ölmüş olabileceğini düşündü.

"Pietro'nun ne olduğunu bilmediğine göre, seni güvenlik içinde Roma'ya gönderebileceğim güne dek, benimle kalırsın" dedi.

Pietro meşeye tırmandıktan sonra içini büyük bir hüzün kaplamıştı. Uyku saati geldiğinde, tam yirmi kurt çıktı ortaya. Atı gören kurtlar, çevresini sardılar. Kurtların ulumasını duyan at, başını çekip yularını koparttı ve kaçmak istedi. Ama çevresi sarıldığı için başaramadı. Uzun süre dişleriyle çifteleriyle kendini savundu. Sonunda kanlar içinde yere yığıldı. Kurtlar atı parçalayıp, kemikleri dışında her yerini yediler, sonra da gittiler.

Can yoldaşı, tek desteği atından olan Pietro, ormandan hiç çıkamayacağı korkusuna kapılmıştı. Artık sabah oluyordu. Meşenin üstünde ayazdan donmuştu. Gözleriyle çevresini tararken, belki bir mil ötede büyük bir ateş gördü. Ortalık iyice ışıyınca, korka korka meşeden inip, ateşe doğru gitti. Yanına varınca, ateşin etrafında çobanların toplanmış olduklarını, güle söyleye karınlarını doyurduklarını gördü. Acıyıp, ona da yiyecek verdiler. Karnını doyurup ısındıktan sonra, başından geçenleri, niçin tek başına oraya geldiğini anlattı. Gidebileceği yakın bir köy ya da şato olup olmadığını sordu. Çobanlar üç mil ötede Liello di Campodifiore'nin şatosu olduğunu, senyörün karısının da şu sıra şatoda bulunduğunu söylediler. Pietro çok sevindi. Çobanlardan birinin kendisini şatoya götürmesini istedi. İki çoban seve seve bu işi üstlendi.

Pietro şatoya varınca, tanıdığı biriyle karşılaştı. Tam ormanda kızın aranmasını isteyeceği sırada senyörün karısı onu yanına çağırttı. Hemen gitti ve Agnolella'yı orada görünce dünyalar onun oldu. Koşup boynuna sarılmak istedi. Ama kadından utandığı için kendini tuttu. Kızın sevinci de onunkinden az değildi.

Soylu kadın Pietro'yu çok iyi karşıladı. Başından geçen-

leri onun ağzından dinledikten sonra, ailesinin isteğine karşı çıkmasını çok kınadı. Ama Pietro'nun kararlı olduğunu, kızın da onu desteklediğini görünce, kendi kendine şöyle dedi:

"İşlerine niye karışayım? Birbirlerini tanıyor, seviyorlar. İkisi de kocamın arkadaşı. Biri asılmaktan, biri mızraktan, her ikisi de yırtıcı hayvanlardan kurtulduğuna göre, bu dürüst sevgiyi belli ki Tanrı da destekliyor. Varsın evlensinler."

Sonra konuklarına döndü:

"Karı koca olmak istiyorsanız, sizi desteklerim. Düğünü burada yaparız. Giderleri Liello karşılar. Sonra sizi ailelerinizle barıştırırım."

Pietro çok sevindi, Agnolella ondan da çok sevindi. Şatoda evlendiler. Soylu kadın, dağlık bir yörede yapılabilecek en parlak düğünü düzenledi. İki genç, sevdalarının tadına doyulmaz ilk meyvelerini orada tattılar. Birkaç gün sonra kadın onlarla birlikte atına bindi. Korumalar eşliğinde Roma'ya gittiler. Pietro'nun, yaptığı işe çok kızmış olan ana babasını bulup gönüllerini aldılar. Pietro da yaşlanıncaya dek, Agnolella'sı ile birlikte mutlu keyifli, günler geçirdi.

IV

*Messer Lizio di Valbona, Ricciardo Manardi'yi kızıyla yakalar. Ricciardo kızla evlenir. Kızın babasıyla barışır.**

Elissa, arkadaşlarının övgü dolu sözleri arasında öyküsünü bitirince, kraliçe, Filostrato'dan bir öykü anlatmasını istedi. Filostrato gülerek söze başladı.

Acıklı öyküler anlatarak gözyaşı dökmenize neden olduğum için öyle çok eleştirdiniz ki beni, verdiğim üzüntüyü dengelemek amacıyla, sizi güldürecek bir öykü anlatacağım. Biraz korkuyla, biraz utancın içiçe geçtiği, ama mutlu bir biçimde sona eren bir sevda öyküsü. Öykünün oldukça kısa olduğunu da belirteyim.

Değerli kadınlar, bundan kısa bir süre önce Romagna'da messer Lizio di Valbona** adında varlıklı, seçkin bir şövalye vardı. Yaşlılığının eşiğinde, karısı madonna Giacomina bir kız çocuğu doğurdu. Kız büyüyünce yörenin en güzel, en sevimli kızı oldu. Tek çocuk olduğu için, anası babası da onu çok seviyor, bir dediğini iki etmiyor, iyi bir evlilik yapmasını istiyorlardı.

Messer Lizio'nun evine sık sık gelip giden, Manardi da Brettinoro ailesinden Ricciardo adında yakışıklı, sağlıklı bir genç vardı. Messer Lizio da, karısı da ona öz oğullarıymış gibi davranıyorlardı. Ricciardo önce bir kez, sonra üstüste evin kı-

---

* İncelikli bir mizahın ağır bastığı bu öykü, Boccaccio'nun başyapıtlarından biri sayılır.

** Dante'nin de değindiği bu kişinin 1279'da sağ olduğu biliniyor.

zını görmüş, gençliğine, güzelliğine, sevimliliğine, davranışlarına kendini kaptırmıştı. Gelinlik çağına gelmiş kızı sevmeye başlamış, ama duygularını kimseye açmamıştı. Kız da bu durumu sezmiş, o da delikanlıyı sevmeye başlamıştı. Bu duruma çok sevinen Ricciardo, birçok kez kıza içini dökmeye karar vermiş, ama cesaret edemeyerek susmuştu. Ama bir gün olanca cesaretini topladı ve:

"Tanrı adına, sevdandan öldürme beni" dedi.

Genç kız da hemen şu yanıtı verdi:

"Tanrı adına sen de beni öldürme."

Bu karşılıktan çok hoşlanan Ricciardo daha da yüreklendi.

"İsteğini yerine getirmemezlik edemem. Ama ikimizin de yaşamını kurtarmanın yolunu sen bulacaksın" dedi.

Bunun üzerine genç kız şu karşılığı verdi:

"Beni göz altında tuttuklarını biliyorsun. Odama nasıl gelebileceğini bilemiyorum. Onurumu lekelemeden buluşmamızın bir yolunu biliyorsan söyle, ne gerekiyorsa yapayım."

Ricciardo aklından çeşitli olasılıkları geçirdikten sonra şunları dedi:

"Caterina güzelim, bir yol geliyor aklıma. Sizin bahçeye bakan açık balkon var ya bir gece orada yat, ya da oraya gel. Yerden oldukça yüksek ama, orada olduğunu bilirsem ne yapıp yapıp tırmanırım."

Caterina şu karşılığı verdi:

"Sen gelmeyi göze alırsan, ben de balkonda yatmanın yolunu bulurum."

Ricciardo geleceğini söyledi. Kaçamak bir öpüşmeden sonra, birbirlerinden ayrıldılar.

Ertesi gün -mayısın son günleriydi- genç kız annesine sıcaktan yakındı, bir gece önce uyuyamadığını söyledi. Annesi:

"Ne sıcağı kızım? Geceleri serin bile oluyor" dedi.

Caterina annesine şu karşılığı verdi:

"Anneciğim, 'bana göre' serin derseniz haklı olabilirsiniz. Genç kızların kanının, olgun kadınların kanından daha sıcak olduğunu unutmayın."

Bunun üzerine kadın şunları dedi:

"Haklısın kızım. Ama, havayı senin istediğin gibi ısıtmak ya da soğutmak benim elimde değil. Her mevsimin sıcaklığına katlanmak zorundayız. Bakarsın bu gece hava daha serin olur, sen de rahat rahat uyursun."

"Tanrı'nın sesinize kulak vermesini dilerim" dedi Caterina. "Ama yaza doğru giderken geceler serinlemez."

"Peki ne yapmamı istiyorsun?" diye sordu kadın.

Caterina şu yanıtı verdi:

"Babamla sen izin verecek olursanız, babamın odasının yanındaki, bahçeye bakan balkona küçük bir yatak serip yatarım. Bülbül sesleri dinleyerek uyurum. Orası serin, sizin odanızdan daha rahat olur."

Anası da şunları dedi:

"Merak etme kızım. Babana söylerim. O ne derse, öyle yaparız."

Messer Lizio karısının dediklerini dinleyince, belki yaşlılığın da getirdiği bir huysuzlukla karşı çıktı.

"Bülbül sesi dinleyerek uyumak da ne demek? Ağustosböceği sesiyle uyusun yine" dedi.

Caterina babasının ne dediğini öğrenince, sıcaktan çok öfkeden uyuyamadı o gece. Üstelik, durmadan sıcaktan yakınarak anasını da uyutmadı. Kadın, ertesi sabah messer Lizio'ya:

"Messer" dedi, "kızınızı yeterince sevmiyorsunuz. Balkonda yatsa ne çıkar? Bu gece sıcaktan yatakta dönüp durdu. Sonra, bir genç kızın bülbül sesini sevmesine niye şaşıyorsunuz? Gençler kendilerine benzeyen şeyleri severler."

Messer Lizio bunları dinleyince:

"Peki" dedi. "Balkona istediği gibi bir yatak serin. Yatağın etrafını şayak bir perdeyle çevirin. Orada yatıp, istediği gibi bülbül sesi dinlesin!"

Babasının kararını öğrenen genç kız, hemen balkona bir yatak serdirdi. Gece orada yatacağı için, Ricciardo'yu görünce, önceden kararlaştırdıkları bir işareti yaptı. Ricciardo, ne yapması gerektiğini anladı.

Kızının gidip yattığını gören messer Lizio, odasının balkona açılan kapısını sürgüleyip yattı. Ricciardo her yerin sessizliğe gömüldüğünü görünce bir merdivenle bir duvara çıktı. Taşların çıkıntısına basarak, oradan başka bir duvara geçti. Düşme tehlikesini göze alarak balkona ulaştı. Kız onu gürültü etmeden, ama büyük bir sevinçle karşıladı. Üstüste öpüştükten sonra birlikte yattılar. Gece boyunca birbirlerinden zevkler aldılar, birçok kez bülbülü öttürdüler.

Uzun uzadıya keyif aldılar ama, gece kısaydı. İstemeseler de, gün ağarıyordu artık. Hem sıcağın, hem de oynaşmanın

etkisiyle, çırılçıplak uyuyakaldılar. Caterina sağ kolunu Ricciardo'nun boynuna dolamış, sol eliyle de, kadınların erkeklerin önünde adını anmaya utandıkları o nesneye sarılmıştı. Gün doğduğunda böyle uyuyorlardı.

Gün doğunca messer Lizio kalktı. Kızının balkonda yattığını anımsayarak, yavaşça balkonun kapısını açtı. "Bakalım bülbül Caterina'yı nasıl uyutmuş bu gece" dedi, kendi kendine. Gürültü etmeden, yatağın şayak perdesini kaldırdı. Ricciardo ile kızın, çırılçıplak, üstleri açık, birbirlerine demin anlatıldığı gibi sarılmış olarak yattıklarını gördü. Ricciardo'yu tanıdı. Geri dönüp, karısının odasına gitti. Karısını uyandırdı:

"Çabuk kalk, kadın" dedi. "Gel de kızının nasıl bülbül sevdiğini gör. Bülbülü yakalamış elinde tutuyor."

"Nasıl yakalamış?" diye sordu kadın.

Messer Lizio:

"Hemen gelirsen görürsün," dedi.

Kadın hızla giyinip sessizce messer Lizio'nun peşinden gitti. Yatağın başına gelip de, perdeyi kaldırdıklarında madonna Giacomina kızının bülbülü yakalayıp sıkıca elinde tuttuğunu ve öttürmek için can attığını gördü. Ricciardo'nun kızını kandırmış olduğunu sanıp, bağırmak, oğlana çıkışmak istedi. Messer Lizio engel oldu.

"Kadın, beni seviyorsan sesini çıkartma ki, yakaladığı şey onun olsun" dedi. "Ricciardo soylu, varlıklı bir çocuk. Tam bize göre bir damat. Buradan sapasağlam çıkıp gitmek isterse, kızımızla evlenecek. Böylece bülbülü de yanlış bir kafese değil, doğru kafese koymuş olur."

Kocasının bu olaydan sarsılmadığını görünce, kadın da sakinleşti. Kızının iyi bir gece geçirmiş olduğunu, dinlendiğini ve bülbül yakaladığını düşünüp, o da sesini çıkartmadı. Çok geçmeden Ricciardo uyandı. Günün ağarmış olduğunu görünce, ölüm korkusu kapladı içini. Caterina'ya seslendi:

"Sevgilim sabah olmuş, ne yapacağız şimdi?"

Bu sözleri duyan messer Lizio yaklaşıp perdeyi kaldırdı.

"İyi bir şey yapacaksınız" dedi.

Messer Lizio'yu gören Ricciardo'nun sanki yüreği yerinden oynadı. Kalktı, yatağın üstüne oturdu.

"Messer" dedi, "Tanrı adına bağışlayın beni. Alçaklık, namussuzluk yaptığımı, ölümü hak ettiğimi biliyorum. Ne isterseniz yapın bana. Ama yalvarırım canıma dokunmayın, bağışlayın beni."

Messer Lizio şunları dedi:

"Sana beslediğim sevgiye, güvene yaraşır biçimde davranmadın. Ama madem ki olanlar oldu, gençliğin böyle bir hata işlemene yol açtı, ölümden kurtulmanın, namusumu temizlemenin yolu Caterina ile evlenmen. Caterina bu gece senin oldu, ömrü boyunca senin olsun. Kendini ancak böyle bağışlatır, canını kurtarabilirsin. Böyle yapmayacak olursan, ruhunu Tanrı'ya teslim etmeye hazır ol."

Bu konuşmalar sırasında Caterina bülbülü bırakmış, üstünü örtmüştü. Hıçkıra hıçkıra ağlayarak babasından delikanlıyı bağışlamasını istiyordu. Bir yandan da Ricciardo'ya, geçirdikleri gece gibi geceler geçirebilmeleri için, messer Lizio'nun isteğini yerine getirmesini söylüyordu. Ricciardo'ya uzun uzadıya yalvarmak gerekmedi. Yaptığı hatadan duyduğu pişmanlık, hatasını gidermek isteği, ölüm korkusu, canını kurtarmak çabası, ateşli sevdası ve zaman yitirmeden güvence içinde sevdiğine sahip olabilmek isteği Ricciardo'nun, Lizio'nun dediklerini kabul ettiğini söylemesine yol açtı. Messer Lizio madonna Giacomina'dan bir çift yüzük istedi ve Ricciardo, Caterina ile anasının babasının önünde nikâhlandı. Nikâh kıyıldıktan sonra messer Lizio ile karısı uzaklaştılar. Giderken de:

"Dinlenin şimdi. Ayağa kalkmaktan çok dinlenmeye gereksinme duyuyorsunuzdur" dediler.

Messer Lizio ile karısı gidince gençler birbirlerine sarıldılar. O gece altı mil yol almışlardı, kalkmadan önce de iki mil giderek, ilk günü kapattılar. Kalktıklarında, Ricciardo messer Lizio ile daha ayrıntılı bir görüşme yaptı. Birkaç gün sonra dostlarının akrabalarının katıldıkları bir törenle Caterina ile bu kez kurallara uygun bir biçimde evlendi. Kızı büyük bir alayla evine götürdü ve parlak bir düğün yaptı. Karısıyla uzun yıllar mutlu bir yaşam sürdü. Gece gündüz demeden, canları istediği zaman bülbül öttürdüler.

V

*Cremonalı Guidotto, Pavialı Giacomino'ya bir kız çocuğu bırakır ve ölür. Faenza'da, Giannol di Severino ile Minghino di Mingole bu kızı severler ve birbirleriyle çatışırlar. Giannole'nin kardeşi olduğu anlaşılan kız, Minghino ile evlendirilir.**

Bülbülün öyküsünü dinlerken bol bol gülen kadınlar, Filostrato öyküyü bitirdikten sonra bile kahkahalarını sürdürdüler. Kahkahalar dindiğinde kraliçe şunları dedi:

"Dün bizi üzmüştün, ama bugün öyle eğlendirdin ki, kimsenin bir diyeceği olacağını sanmıyorum."

Sonra Neifile'ye dönerek öyküsünü anlatmasını istedi. Neifile büyük bir istekle söze girdi:

---

* Boccaccio, Latin komedisinin çok kullandığı bir konuyu ele alıyor: kimliği değişecek olan bir genç kıza tutulan iki delikanlı arasındaki çekişmeyi işliyor.

Filostrato anlattığı öykü ile bizi Romagna'ya götürdü. Ben de, anlatacağım öykü ile uzaklara götüreceğim sizi.

Bir zamanlar Fano kentinde oturan iki Lombardialı vardı. Cremonalı olan birinin adı Guidotto, Pavialı olan öteki-

nin adı Giacomino idi. Gençlikleri askerlik yaparak geçmiş, ikisi de yaşını başını almıştı. Erkek evladı da, güveneceği eşi dostu, akrabası da olmayan Guidotto, ölürken on yaşlarındaki kızını Giacomino'ya emanet etti. Malvarlığını da arkadaşına bırakıp, kızla ilgili bilgiler verdikten sonra öldü.

O sıralarda uzunca bir savaştan çıkmış olan Faenza kenti toparlanma dönemine girmişti. Kente dönmek isteyenlere izin veriliyordu. Eskiden Faenza'da oturmuş olan ve kenti çok seven Giacomino, nesi var nesi yoksa yanına alıp Faenza'ya döndü. Guidotto'nun bıraktığı ve öz kızıymış gibi sevip, baktığı kızı da birlikte götürdü.

Kız büyüdükçe güzelleşti. Faenza'nın en güzel kızı oldu. Güzelliğinin yanısıra görgülü ve dürüsttü. Peşinde birçok genç koşuyor, özellikle de yakışıklı, seçkin iki genç ilgi göste-

riyordu. Kıza büyük bir sevgi besliyor, kıskançlık nedeniyle de birbirlerine diş biliyorlardı. Birinin adı Giannole di Severino ötekinin de Mihghino di Mingole idi. On beşine basmış olan kızla, ikisi de evlenmek istiyordu. Ama ailelerinden izin alamıyorlardı. Bu nedenle ikisi de kızı kaçırmayı tasarlıyordu.

Giacomino'nun evinde yaşlı bir hizmetçi kadınla, Crivello adında tatlı dilli bir uşak vardı. Giannole sırası geldiğine karar verip, uşağa sevdasından söz etti, kendisine yardımcı olmasını istedi, hizmetini karşılıksız bırakmayacağını söyledi. Uşak şunları dedi:

"Benim yapabileceğim, Giacomino akşam yemeği için bir yere gittiğinde seni kızın yanına götürmek. Aracılık etmemi isteme, çünkü söyleyeceklerimi dinlemez. Kabul ediyorsan, sözüm söz. İşin ötesi sana kalmış, aklın nasıl kesiyorsa öyle yaparsın."

Giannole daha başka bir şey istemediğini söyleyince, anlaştılar.

Öte yandan Minghino da hizmetçi kadını ayarlamıştı. Öyle iyi anlaşmıştı ki, onunla kıza birçok kez haber göndermiş, kızın da gönlünü ateşlemişti neredeyse. Ayrıca kadın, Giacomino'nun herhangi bir nedenle evde olmayacağı bir gece, onu eve almaya da söz vermişti.

Bu konuşmaların üstünden çok geçmeden Giacomino, Crivello'nun aracılığıyla bir arkadaşına akşam yemeğine gitti. Uşak hemen Giannole'ye haber gönderdi, işaret verince eve gelmesini, kapıyı açık bulacağını söyledi. Öte yandan, bunlardan haberi olmayan hizmetçi kadın da, Minghino'ya, Giacomino'nun evde yemek yemeyeceği, evin yakınına gelip, işaret verilince içeri girmesi haberini ulaştırdı.

Akşam olunca, karşı tarafın niyetinden habersiz sevdalı iki genç, birbirlerinden kuşkulandıkları için yanlarına silahlı arkadaşlarını da alarak, sevgililerine sahip olmak için hareke-

te geçtiler. Minghino ile adamları, kızın evinin yakınında oturan bir arkadaşlarının evinde, verilecek işareti beklemeye koyuldular. Giannole de adamlarıyla birlikte evin az ötesinde beklemeye başladı.

Giacomino'nun evde olmamasından yararlanan Crivello ile hizmetçi kadın ise birbirlerini atlatmaya çalışıyorlardı. Crivello kadına:

"Niye gidip yatmıyorsun? Ne diye dolaşıp duruyorsun evin içinde?" diyordu.

Hizmetçi kadın da:

"Gidip efendimizi karşılasana. Yemeğini yedin, ne bekliyorsun daha?" diyordu.

Ama ikisi de yerinden kıpırdamıyordu. Sonunda, Giannole ile kararlaştırdığı saatin geldiğini gören Crivello, kendi kendine:

"Bu kadını önemsemenin alemi yok. Dilini tutmazsa, dersini veririm" dedi.

Kararlaştırdıkları işareti yapıp kapıyı açtı. Giannole iki adamıyla birlikte içeri girdi, salonda kızı buldu, kaçırmak için kavradı. Genç kız karşı koymaya, bağırmaya başladı. Hizmetçi kadın da bağırıyordu. Gürültüyü duyan Minghino adamlarıyla koşup geldi ve kızın zorla kapıdan çıkartılmakta olduğunu gördü. hemen kılıçlarını çekip hep bir ağızdan bağırdılar:

"Hainler! Gebereceksiniz hepiniz. Yanınıza mı bırakacağımızı sandınız bu saldırıyı?"

Böyle diyerek saldırıya geçtiler. Öte yandan, gürültüye uyanan komşular da meşalelerini yakıp, silahlarını kuşanarak Minghino'nun yardımına gelmişlerdi. Uzun bir çatışmadan sonra Minghino genç kızı Giannole'nin elinden kurtarıp Giacomino'nun evine götürdü. Çatışma daha sonra ermeden kolluk güçleri olay yerine geldiler. Aralarında Minghino, Gi-

annole ve Crivello'nun da bulunduğu birçok kişiyi yakalayıp cezaevine götürdüler.

Ortalık yatıştıktan sonra eve dönen Giacomino olayı öğrenince çok kızdı. Sorup soruşturup da, kızın hiçbir suçu olmadığını anlayınca içi rahatladı ve bir daha böyle bir şeyin olmaması için kızı bir an önce başgöz etmenin uygun olacağını düşündü.

Sabah olunca, iki tarafın anası babası olayı duydular. Giacomino'nun şikâyetçi olması durumunda gençlerin başına iş açılacağını anladılar. Tatlı sözler söyleyerek Giacomino'nun gönlünü almaya, gençlerin toyluğunu bağışlatmaya çalıştılar. Gençlerin ona besledikleri sevgiyi, saygıyı dikkate almasını istediler. Hem kendi adlarına, hem de gençler adına, özür dilemek için ne yapılması gerekiyorsa yapmaya hazır olduklarını söylediler.

Görmüş geçirmiş, iyi yürekli bir insan olan Giacomino kısa bir yanıt verdi:

"Kendi memleketimde olmayıp, sizin memleketinizde olsam da, dostluğunuzu öyle önemsiyorum ki, bu konuda olsun bir başka konuda olsun, isteğinize uymamazlık edemem. Üstelik, bir yanlışa da düşüyorsunuz. Herkesin sandığının tersine, genç kız ne Cremonalı ne de Pavialı. Faenzalı. Ben de, kızı bana veren de, kimin kızı olduğunu bilmiyoruz. Ne olursa olsun, isteğinizi yerine getirmeye hazırım."

Kızın Faenzalı olduğunu öğrenen adamlar şaşırdılar. Verdiği saygılı yanıt nedeniyle Giacomino'ya teşekkür ettiler. Kızın nasıl kendisine verildiğini, Faenzalı olduğunu nereden bildiğini söylemesini istediler. Giacomino şunları dedi:

"Cremonalı Guidotto yoldaşım, dostumdu. Ölürken bana anlattığına göre imparator Federico bu kenti aldığında arkadaşlarıyla birlikte bir eve girmiş. Sahiplerinin terk ettiği ev eşya doluymuş. Evde iki yaşlarında bir kız çocuğu varmış. Ar-

kadaşım merdivenden çıkarken, çocuk baba diye bağırmış. Arkadaşım çocuğa acımış, evdeki eşyalarla birlikte çocuğu da Fano'ya götürmüş. Ölüm döşeğinde, mal varlığını ve kızı bana bıraktı, gelinlik çağına gelince kızı evlendirmemi, bıraktığı malları da drahoma olarak vermemi istedi. Kız artık gelinlik çağına geldi ama, aklımın yattığı bir damat bulamadım. Dün geceki gibi bir olayın yinelenmemesi için, bir an önce başını bağlamam gerekiyor."

Orada bulunanlar arasında Guiglielmino da Medicina adında biri vardı. Guidotto ile birlikte olaylara karıştığı için, Guidotto'nun kimin evini yağmaladığını çok iyi biliyordu. Evin sahibini görünce yanına gitti.

"Bernabuccio, Giacomino'nun dediklerini duydun mu?" dedi adama.

"Evet duydum. O kargaşada Giacomino'nun dediği yaşta bir kızımı yitirdiğimi anımsadım."

"Bu kız mutlaka senin kızın. Guidotto nereyi yağmaladığını anlatmıştı bana, tam senin evine uyuyordu. Kızını tanıyabileceğin bir işaret olup olmadığını iyice düşün. Eğer varsa, senin kızın olduğunu göreceksin."

Bernabuccio düşününce, çocuğun sol kulağının üstünde ıstavroz biçiminde küçük bir yara izi olduğunu anımsadı. Olaylardan birkaç gün önce yardırılan bir çıbanın iziydi. Bernabuccio hemen, henüz oradan ayrılmamış olan Giacomino'nun yanına gitti. Kendisini evine götürüp genç kızı göstermesini istedi. Giacomino onu seve seve evine götürdü, kızı çağırttı. Bernabuccio kızı görünce, güzelliğini hâlâ koruyan karısını görmüş gibi oldu. Ama bununla yetinmedi, kızın sol kulağı üstündeki saçları biraz kaldırmak için Giacomino'dan izin istedi. Giacomino bu isteği kabul etti. Bernabuccio, karşısında utanarak durmakta olan kıza yaklaştı, sağ eliyle saçları kaldırdı ve ıstavrozu gördü. Karşısındaki kızın kendi kızı ol-

duğunu anlamıştı. Gözlerinden yaşlar boşandı ve kaçınmaya çalışan kıza sarıldı. Sonra Giacomino'ya döndü:

"Kardeş, bu kız benim kızım. Guidotto benim evimi yağmalamıştı. O kargaşada karım bu çocuğu evde unutmuştu. Bugüne dek çocuğun, o gün yanan evle birlikte yandığını sanıyorduk."

Yaşlı adamın dediklerini duyan ve bu sözlere inanan genç kız, içinden gelen bir dürtüyle adamın kollarına atıldı, onunla birlikte sevinç gözyaşları dökmeye başladı. Bernabuccio hemen kızın anasını, akrabalarını, kız ve erkek kardeşlerini çağırttı. Kızı herkese gösterip olayı anlattı. Birbirlerini kucaklayıp, büyük sevinçler yaşadılar. Sonra da kız baba evine götürüldü ve Giacomino da çok sevindi bu işe.

İyi yürekli bir insan olan kolluk güçlerinin başı, tutukladığı Giannole'nin Bernabuccio'nun oğlu, kızın da kardeşi olduğunu öğrenince, büyük bir hoşgörü göstererek suçu bağışladı. Bernabuccio ile Giacomino'yu destekleyerek Giannole ile Minghino'yu barıştırdı. Sonra da, ailelerin sevinç gösterileri arasında, adı Agnesa olan kızı Minghino ile evlendirdi. Bu arada, Crivello ile öbür tutukluları salıverdi. Sevinçten etekleri zil çalan Minghino güzel, gösterişli bir düğün yaptı ve karısını evine götürerek, uzun yıllar mutlu, rahat bir yaşam sürdü.

VI

*Procidalı Gianni sevdiği kızla basılır. Oysa kız kral Federigo'ya verilmiştir. Gençler bir direğe bağlanarak diri diri yakılma cezasına çarptırılırlar. Ruggeri dell'Oria, Gianni'yi tanıyarak ölümden kurtarır. Gianni de kızla evlenir.**

Neifile'nin, kadınların çok hoşuna giden öyküsü sona erince, kraliçe, Pampinea'ya konuşmaya hazır olmasını söyledi. Pampinea açık tenli yüzünü doğrultarak, hemen anlatmaya başladı.

Sevdanın gücü büyük mü büyüktür, sevimli kadınlar. Bu güç, sevenlerin büyük acılara dayanmalarını, anlatılmaz, akıl almaz tehlikelere göğüs germelerini sağlar. Bugün ve daha önce anlatılan öyküler birçok kez doğruladılar bunu. Ben de, genç bir sevdalının gözüpekliğini anlatacağım size.

Ischia, Napoli'ye oldukça yakın bir adadır. Bu adada yaşayan kızlar arasında Restituta adında güzel, şen şakrak bir kız vardı. Marin Bolgaro adında, adalı bir soylu kişinin kızıydı. Ischia yakınlarında küçük bir ada olan Procida'da oturan Gianni adında bir delikanlı, kızı canından çok seviyordu. Kız da onu seviyordu. Delikanlı kızı görmek için gündüzleri Procida'dan Ischia'ya gittiği gibi, kayık bulamadığı geceler, kızın hiç olmazsa evinin duvarlarını görebilmek amacıyla Procida'dan Ischia'ya yüzüyordu.

---

* Değişik kişilerin çeşitli durumlarda gösterdikleri tepkilerle doğal bir hızla gelişen bu öyküde, Boccaccio daha önce *Filocolo* adlı romanında işlediği bir konuyu ele alıyor.

Bu gönül ilişkisi böyle ateşli bir biçimde sürüp giderken, bir yaz günü, genç kız tek başına kıyıya indi. Bir kayadan bir kayaya gidiyor, bıçağıyla kayalardan midye topluyordu. Bir ara kayaların arasında bir düzlüğe vardı. Düzlüğün gölge olması, üstelik buz gibi bir pınarın bulunması, Napoli'den tekneyle gelmiş Sicilyalı gençlerin burada toplanmalarına yol açmıştı. Bunlar, güzel kızın tek başına olduğunu, daha kendilerini görmediğini anlayınca, kızı kaçırıp, kendileriyle birlikte götürmeye karar verdiler. Hemen kararlarını uygulamaya koyuldular. Kızı, bağırıp çağırmasına aldırmayıp, tekneye attılar ve yola çıktılar. Calavria'ya* varınca, kızın kimin olacağını tartışmaya başladılar. Herkes kızın kendisinin olmasını istiyordu. Bir uzlaşmaya varamayınca, işin daha da sarpa sarmasından, kadın yüzünden aralarının açılmasından çekinerek, kızı Sicilya kralı Federigo'ya vermeyi kararlaştırdılar.

* Calabria.

Kral o sıralarda gençti ve bu tür armağanlardan çok hoşlanıyordu. Palermo'ya gelince, kızı krala götürdüler. Kral, kızın güzelliğini görünce çok sevindi. Ne var ki, kendini güçsüz bulduğundan, güçleninceye dek, kızın bahçesindeki Cuba* adını verdiği köşkte ağırlanmasını istedi. Buyruğu hemen yerine getirildi.

Genç kızın kaçırıldığı haberi Ischia'da büyük bir çalkantıya yol açmıştı. İşin kötüsü, kaçıranların kimliği bilinmiyordu. Olaya herkesten daha çok üzülen Gianni, Ischia'da oturup suçluların kimliğinin ortaya çıkmasını beklemedi. Teknenin gittiği yönü bildiği için, hazırlattığı bir tekneye atlayıp, elinden geldiğince hızlı bir biçimde Minerva'dan, Calavria'daki Scalea'ya dek kıyıyı taradı, genç kızı aradı. Scalea'da, kızı Sicilyalı denizcilerin Palermo'ya götürmüş olduklarını öğrendi. Olanca hızla oraya gitti. Uzun araştırmalardan sonra, kızın krala verildiğini ve Cuba'da tutulduğunu öğrendi. Bu habere çok üzüldü, bütün umudunu yitirdi, kavuşmak bir yana, kızı görebilmesi bile söz konusu değildi artık. Ne var ki, sevdası güç sağladı ona. Tekneyi geri gönderdi. Kimse onu tanımadığı için sık sık Cuba'nın önünden geçmeye başladı ve günün birinde, bir raslantı sonucunda kızı pencerede gördü. Kız da onu görmüştü. İkisi de büyük bir sevince kapıldılar. Gianni çevrede kimsenin olmadığını görünce, gidebildiği kadar yakına gidip kızla konuştu. Daha yakından konuşabilmek için ne yapması gerektiğini öğrendi ondan. Oradan uzaklaşmadan önce de, yöreyi iyice inceledi. Gece olmasını bekledi. Gecenin büyük bir bölümü geçtikten sonra, aynı yere döndü. Uzun tırnaklı kuşların bile tırmanamayacakları yükseklikleri aşarak bahçeye girdi. Bahçede bul-

* Cuglielmo'nun 1180'de yaptırdığı, Arap biçemindeki yapı.

duğu bir kalası, kızın belirtmiş olduğu pencereye dayayarak kolayca yukarı çıktı.

Genç kız, bir zamanlar üzerine titrediği namusunun, artık elinden gideceğini seziyordu. Gianni, kendisini verebileceği en uygun kişiydi. Gianni'nin onu buradan götürmeyi göze alabileceğini düşünerek, onun her isteğini yerine getirmeye karar vermişti. Bu nedenle, odasına kolayca girebilmesi için pencereyi açık bırakmıştı.

Pencereyi açık bulan Gianni usulca içeri süzüldü, gidip, uyumamış olan genç kızın yanına uzandı. Başka bir şey yapmadan önce, kız amacını açıklayıp, Gianni'den onu kurtarıp, kendisiyle birlikte götürmesini istedi. Gianni kendisinin de başka bir şey istemediğini, oradan ayrılır ayrılmaz hazırlığa başlayacağını ve bir daha geldiğinde kızı kaçıracağını söyledi. Bundan sonra büyük bir tutkuyla birbirlerine sarıldılar, Sevda'dan başka hiçbir şeyin sağlayamadığı zevkleri tattılar. Üstüste birkaç kez bu zevki tattıktan sonra, birbirlerinin kollarında uyuya kaldılar.

Kral, ilk gördüğünde çok beğendiği kızı unutmamıştı. O gece gücü kuvveti yerinde olduğundan, günün neredeyse ağarmakta olduğuna aldırmayıp, kızın yanına gitmeye karar verdi. Yanına bir uşak alıp, Cuba'ya gitti. Köşke girip, kızın yattığını bildiği odanın kapısını açtırdı ve elinde büyük bir şamdanla içeri girdi. Yatağa bakınca, kızla Gianni'nin çırılçıplak ve kucak kucağa uyumakta olduklarını gördü. Öyle büyük bir öfkeye kapıldı ki, neredeyse belindeki hançeri çekip, hiçbir şey demeden iki genci delik deşik edecekti. Ama değil bir kralın, rastgele birinin bile, çırılçıplak uyumakta olan iki kişiyi öldürmesinin alçaklık olacağını düşündü ve kendisini tuttu. Onları herkesin gözü önünde yakarak öldürtecekti. Yanındaki tek adamına döndü:

"Onca bel bağladığım bu kahbenin yaptığına ne diyorsun?" dedi.

Sonra da, evine girip kendisini aşağılamak, utandırmak yüzsüzlüğünü gösteren bu adamı tanıyıp tanımadığını sordu. Uşak bu soruya, adamı gördüğünü hiç anımsamadığı karşılığını verdi. Büyük bir öfkeye kapılan kral odadan çıktı ve iki sevgilinin böyle çırılçıplak zincire vurulmaları, sabah olur olmaz Palermo'ya götürülmeleri, bir alanda sırt sırta bir kazığa bağlanmaları, herkesin görebilmesi için kuşluk vaktine dek öyle bırakılmaları, sonra da yakılarak hak ettikleri cezaya çarptırılmaları buyruğunu verdi. Sonra, burnundan soluyarak Palermo'ya döndü.

Kral gider gitmez, bir sürü nöbetçi sevgililerin üstüne çullandı. Uyandırmakla kalmayıp, hiç acımadan zincire vurdular gençleri. İki sevgili büyük bir telaşa kapıldılar, yaşamlarının tehlikeye girdiğini anladılar, gözyaşı dökerek, pişmanlıklarını belirttiler. Ama kralın buyruğu üzerine Palermo'ya getirilip, alanda bir kazığa bağlandılar. Gözlerinin önünde odunlar yığıldı, kralın belirlediği saatte yakılmaları için ateş hazırlandı. Palermolu erkeklerle kadınlar, neredeyse bütün kent halkı iki sevgiliyi görmeye gelmişlerdi. Genç kızı süzen erkekler kusursuz güzelliğini, düzgün vücudunu övgülere boğuyorlardı. Kadınlar da delikanlıyı görmeye koşuyor, yakışıklı yüzünü, yapılı vücudunu yorumluyorlardı. Talihsiz sevgililer ise utançtan yerin dibine girmişlerdi. Başlarını öne eğmiş, alınlarının kara yazısına ağlıyor, ateşte yanarak ölmeyi bekliyorlardı.

Sevgililer, belirlenen saate dek öyle bekletilir, işledikleri suç ağızdan ağıza yayılırken, çok değerli bir insan olan kralın amirali Rugger de Loria* da olayı duymuş, sanıkları görmek için bağlı oldukları yere gelmişti. Önce genç kıza baktı, güzel-

* Aragona krallarına hizmet veren ünlü amiral Ruggiero Di Lauria.

liğini teslim etti. Sonra delikanlıya baktı, hiç zorlanmadan tanıdı onu. Yanına yaklaşıp Procidalı Gianni olup olmadığını sordu. Gözlerini kaldırıp amirali tanıyan Gianni yanıt verdi:

"Evet efendim, sorduğunuz kişi benim, ama çok geçmeden ben olmaktan çıkacağım."

Bunun üzerine amiral, bu duruma düşmesinin gerekçesini sordu. Gianni yanıt verdi:

"Sevdam ve kralın öfkesi."

Amiral olayı anlattırıp, ayrıntıları öğrendi. Tam gideceği sırada, Gianni bir istekte bulundu:

"Ne olursunuz efendim, beni bu durumda tutan kişiden bir istekte bulunun benim için."

Ruggeri nasıl bir istek diye sorunca, Gianni şunları dedi:

"Birazdan öleceğimi anlıyorum. Bu kızı kendi canımdan çok sevdim, o da beni sevdi. Birbirimize sırt sırta bağlıyız. İsteğim, birbirimizin yüzünü görebilmemiz. Onun yüzünü görürsem, içim rahat giderim öbür dünyaya."

Ruggeri gülerek şöyle dedi:

"İstediğin bu olsun. Onu, bıkacak kadar çok görmeni sağlayacağım."

Cezayı uygulayacak olanlara, kraldan yeni bir buyruk gelmedikçe bir şey yapmamalarını söyledikten sonra, doğru kralın yanına gitti. Kralın öfkeli olmasına aldırmadan, düşündüklerini söylemekten çekinmedi:

"Kralım, alanda diri diri yakılmalarını buyurduğun iki genç, sana karşı ne suç işlediler?"

Kral suçun ne olduğunu söyledi. Ruggeri konuşmasını sürdürdü:

"İşledikleri suç bu cezayı hak ediyor. Ama senin ceza vermeye hakkın yok. Her suçun bir ceza hak etmesi gibi, her iyiliğin de bir karşılığı olması gerekir. Kaldı ki, bağışlama,

acıma diye de bir şey vardır. Diri diri yaktırmak istediğin gençlerin kim olduklarını biliyor musun?"

Kral bilmediği yanıtını verdi. Ruggeri konuşmasını sürdürdü:

"Öyleyse ben sana söyleyeyim de, nasıl haksız bir öfkeye kapılmış olduğunu anla. Delikanlı, senin bu adanın kralı olmanı sağlayan messer Procidalı Gian'ın kardeşi Procidalı Landolfo'nun oğlu. Kız ise, gücüyle, Ischia'nın senin egemenliğinden çıkmasını engelleyen Marin Bolgaro'nun kızı. Üstelik, bu iki genç uzun süredir birbirlerini seviyorlar. İşledikleri suçun gerekçesi Sevda. Sana karşı saygısızlık etmek gibi bir amaçları yok. Kaldı ki, gençlerin gönüllerinin sesini dinlemelerine bilmem suç denilebilir mi. Onları onurlandırman, armağanlar vermen gerekirken, ne demeye öldürtmeye kalkıyorsun?"

Bu sözleri duyan, Ruggeri'nin doğru söylediğine inanan kral, kötü bir iş yapmaktan vazgeçtiği gibi, büyük de bir pişmanlık duydu. Gençlerin kazıktan çözülerek yanına getirilmeleri buyruğunu verdi. İsteği hemen yerine getirildi. Olayı, bir de onlardan dinledikten sonra, yaptığı hatayı onarmak için, gençleri ağırlaması, armağanlar vermesi gerektiğini anladı. İkisine de güzel giysiler giydirtti, ikisinin de amacının aynı olduğunu görünce, Gianni ile genç kızı evlendirdi. Çok değerli armağanlar vererek ülkelerine gönderdi. Yüreği rahatladı böylece.

Yeni evliler ülkelerinde büyük bir törenle karşılandılar. Uzun yıllar keyifli, mutlu bir yaşam sürdüler.

VII

*Teodoro, efendisi messer Amerigo'nun kızı Violante'yi sever. Kızı gebe bırakınca idam cezasına çarptırılır. Kırbaçlanarak darağacına götürülürken, babası tarafından tanınır ve salıverilir. Violante ile evlenir.**

İki sevgilinin ateşte yakılmasından korkup soluklarını tutan kadınlar, sevgililerin kurtulduklarını duyunca sevinip, Tanrı'ya şükürler ettiler. Öykünün sona erdiğini gören kraliçe, Lauretta'yı bir sonraki öyküyü anlatmakla görevlendirdi. Lauretta güleryüzle söze başladı:

Çok güzel kadınlar, iyi yürekli kral Guiglielmo Sicilya'da hükümdarlık ederken, adada messer Amerigo adında, Trapanili soylu bir kişi yaşıyordu. Dünya nimetlerinin yanı sıra, çok sayıda da çocuğa sahipti. Bu nedenle birçok uşağı vardı. O sıralarda doğudan dönen Cenovalı korsan kalyonları, Ermenistan kıyılarını tarayarak bir sürü çocuk getirmişlerdi. Amerigo, Türk olduklarını sandığı bu çocuklardan bazılarını satın almıştı. Hepsi çobana benzeyen çocuklardan biri, ötekilerden daha soylu, daha iyi görünüşlüydü. Adı Teodoro idi. Teodoro köle olmakla birlikte, messer Amerigo'nun çocukları ile birlikte büyüdü. İç dünyası kölelikten etkilenmediği için saygılı, görgülü bir genç oldu. Messer Amerigo'nun öyle gözüne girdi ki, sonunda azat edildi. Messer Amerigo onu

* Dördüncü günün birinci öyküsüyle benzerlikler gösteren bir konuyu işleyen bu öykü, daha güleryüzlü bir ortamda geçer.

Türk sandığı için vaftiz ettirerek Pietro adını verdi, çok güvendiği için de işlerinin yönetimini ona bıraktı.

Messer Amerigo'nun büyüyen çocukları arasında Violante adında bir de kız vardı. Babasının artık evlendirmek istediği bu güzel, sevimli kız, gönlünü Pietro'ya kaptırmıştı. Pietro'yu seviyor, davranışlarını, yaptıklarını çok beğeniyor,

ama utandığı için duygularını ona açamıyordu. Sevda, kızın imdadına yetişmekte gecikmedi. Kızı gözüne kestiren Pietro da, ona tutuldu. Öyle çok seviyordu ki kızı, ancak onu görebildiğinde içi rahat ediyordu. Bir yandan da başkalarının durumu sezmesinden çekiniyor, başına iş açılmasından korkuyordu. Onu gördükçe mutlu olan genç kız da durumu anlamış, delikanlıyı yüreklendirmek için sevincini belli etmeye başlamıştı. Duygularını birbirlerine açmaya can atmakla birlikte, uzun süre böyle sürdürdüler ilişkilerini, birbirlerine hiçbir şey diyemediler.

İki sevgili sevda ateşiyle yanarken, talih imdatlarına yetişerek korkularını, çekingenliklerini üstlerinden atmalarını

sağladı. Messer Amerigo'nun, Trapani'nin bir mil kadar dışında güzel bir yeri vardı. Karısı ile kızı, arkadaşlarını, yardımcılarını alıp sık sık gezmeye giderlerdi oraya. Sıcak bir gün yine gittiler. Yanlarına Pietro'yu da aldılar. Yaz aylarında kimi kez gökyüzü kara bulutlarla kaplanır ya, o gün de öyle oldu. Kötü havaya yakalanmamak için, kadınla arkadaşları Trapani'ye dönmek için yola çıktılar. Ellerinden geldiğince hızlı yürümeye koyuldular. Pietro ile Violante, genç oldukları için, kötü hava korkusundan çok sevdalarının dürtüsüyle, kızın anasıyla öteki kadınları geride bıraktılar. Arayı oldukça açtıkları bir sırada gök gürledi ve iri taneli, yoğun bir dolu boşandı. Kadınla arkadaşları bir rençberin evine sığındılar. Sığınacak bir yer bulamayan Pietro ile kız ise, içinde kimsenin oturmadığı, yıkık dökük eski bir kiliseye girdiler. Damın sağlam kalmış küçücük bölümünün altında birbirlerine sokuldular. Vücutlarının birbirine değmesi, içlerindeki sevgiyi açığa vurmak cesaretini verdi onlara. İlkin Pietro konuştu:

"Tanrı doluyu dindirmese de, hep böyle dursak!"

Genç kız da şu karşılığı verdi:

"Ne güzel olur!"

Bu sözlerin ardından elele tutuştular, sıkıca sıktılar ellerini, sonra birbirlerine sarıldılar, sonra öpüştüler ve dolu yağmayı sürdürdü. Her ayrıntıyı anlatmadan şu kadarını söyleyeyim, sevgililer sevdayı son yudumuna dek tadıp, birbirlerinden zevkler alabilmek için gizlice yeniden buluşmak sözü vermeden önce, hava durulmadı.

Kötü hava sona erince, çok uzakta olmayan kentin girişinde kızın anasını beklediler, onunla birlikte eve döndüler. Daha sonra, kimseye belli etmemeye özen göstererek, birçok kez gizlice buluştular, birlikte büyük zevkler tattılar. Sonunda kız gebe kaldı. İkisi de çok üzüldü bu işe. Kız, gebeliğin gelişmesini durdurmak için çeşitli yollara başvurdu, ama bir türlü

amacına ulaşamadı. Can korkusuna düşen Pietro ise, kaçmaya karar verdi. Bu kararı duyan kız şöyle dedi:

"Sen gidersen, ben de kendimi öldürürüm."

Kızı çok seven Pietro'nun yanıtı şöyle oldu:

"Burada kalmamı nasıl istersin, sevgilim? Gebeliğin, suçumuzu ortaya çıkartacak. Seni kolayca bağışlarlar. Ama ben, ikimizin de cezasını çekmek zorunda kalırım."

Genç kız da şu yanıtı verdi:

"Pietro, benim suçum nasıl olsa ortaya çıkacak. Ama sen söylemezsen, senin suçlu olduğunu kimse bilemez."

"Böyle söz verirsen, ben de bir yere gitmez, kalırım. Yeter ki, sözünü tut" yanıtını verdi Pietro.

Genç kız, elinden geldiğince gebeliğini gizlemeye çalıştı. Karnı artık gizlenemez duruma gelince, bir gün hıçkıra hıçkıra ağlayarak durumu annesine anlattı, kendisine yardımcı olmasını istedi. Büyük bir öfkeye kapılan kadın, ağzına geleni söyledi. Sonra da olayın nasıl olduğunu öğrenmek istedi. Pietro'ya bir kötülük gelmesini istemeyen kız, bir yalan uydurarak gerçeği gizledi. Kızının yalanına inanan kadın, bu ayıbı örtbas edebilmek için, kızı çiftliğine gönderdi.

Doğum sancıları başlayınca, genç kadın da her kadın gibi bağırmaya koyuldu. Karısı, messer Amerigo'nun buraya hiç gelmediğini sanıyordu ama, o gün şahin avına çıkan Amerigo'nun dönüşte çiftliğe uğrayacağı tuttu. Kızının odasının önünden geçerken çığlıkları duyunca, içeri girip ne olduğunu sordu. Kocasının çıkageldiğini gören kadın şaşırıp, yerinden doğruldu. Kızlarının başına geleni anlattı. Ama adam, kızın anlattıklarına karısı gibi kolayca kanmadı. Kızın kimden gebe kaldığını bilmeyişine aklı ermedi. Her şeyi öğrenmek istedi. Kızını, ancak gerçeği öğrenirse bağışlayacağını söyledi. Gerçeği söylemezse, kızın sonu ölüm olurdu. Kadın, elinden gelen çabayı harcayarak kocasını dediklerine inandırmaya

çalıştı. Ama başaramadı. Kılıcını çeken Amerigo, büyük bir öfkeyle kızına doğru koştu. Kendisi kızının anasıyla tartışırken bir erkek çocuk doğurmuş olan kızına:

"Ya çocuğun babasının kim olduğunu söylersin, ya da geberip gidersin" dedi.

Ölmekten korkan kızı, Pietro'ya verdiği sözü tutamadı, aralarındaki her şeyi açıkça anlattı.

Bunları duyan Amerigo öfkeden çılgına döndü. Kızını boğazlamak isteğini güçlükle bastırdı. Öfkesini sözcüklerle kızının yüzüne kusarak atına atladı, Trapani'ye gitti. Kralın temsilcisi messer Currado'yu bularak, Pietro'nun yaptıklarını anlattı. Pietro'yu hemen yakaladılar, işkence yapıp her şeyi söylettiler. Birkaç gün sonra da Pietro'nun cezası belli oldu. Halkın önünde kırbaçlanacak, sonra da darağacında asılacaktı. Ama Pietro'nun ölüm cezasına çarptırılması messer Amerigo'nun öfkesini dindirmeye yetmemişti. İki sevgilinin piçleriyle birlikte, aynı saatte bu dünyadan çekip gitmelerini istiyordu. Bu amaçla, uşaklarından birine, içinde zehirli şarap bulunan bir kupayla kınsız bir bıçak verdi ve şöyle dedi:

"Bunları Violante'ye götür. Ölümlerden ölüm seçsin. Ya zehirle, ya da bıçakla öldürsün kendisini. Yoksa hak ettiği cezaya çarptırır, herkesin gözü önünde ateşte yaktırırım onu. Birkaç gün önce doğurduğu piçi de, duvara çarpıp, kafasını ez, ölüsünü de yesinler diye köpeklere at."

Öfkeli babanın kızı ve torunuyla ilgili bu acımasız kararını duyan uşak, iyilikten çok kötülüğe yatkın bir niyetle yola çıktı. Hüküm giyen Pietro'yu ise, nöbetçiler kırbaçlaya kırbaçlaya darağacına doğru götürüyorlardı. Nöbetçilerin başı, bir ara üç soylu Ermeni'nin konakladığı bir hanın önünden geçti. Bu adamları Ermenistan kralı, papa ile önemli bir konuyu görüşmeleri için Roma'ya elçi olarak göndermişti. Yorgunluklarını gidermek, birkaç gün dinlenmek için bu hana

inmişlerdi. Trapanili soylular, özellikle de messer Amerigo büyük saygı göstermişlerdi bu konuklara. Pietro'yu götürenlerin gürültüsünü duyunca, elçiler ne olduğunu görmek için pencereye koştular. Belinden üstü çıplak olan Pietro'nun elleri arkasına bağlanmıştı. Üç elçinin en yaşlısı, en önemlisi Fineo, Pietro'ya bakınca göğsünde mora çalan iri bir leke gördü. Boyama olmayan, buralı kadınların "gül" adını verdikleri türden, doğuştan bir lekeydi. Bu lekeyi görür görmez aklına, on beş yıl önce korsanların Laiazzo* kıyısında kaçırdıkları ve bir daha haber alamadığı oğlu geldi. Kırbaçlanan suçlunun yaşını kestirip, sağ olması durumunda oğlunun da bu yaşta olacağını hesapladı. Leke, bu adamın oğlu olabileceği kuşkusunu doğurmuştu içinde. Eğer böyleyse, adını, babasının adını anımsaması, Ermenice bilmesi gerekirdi. Adam yakınlaşınca:

"Hey, Teodoro!" diye seslendi.

Bu sesi duyan Pietro hemen başını kaldırdı. Fineo Ermenice konuştu:

"Nerelisin, kimin çocuğusun?"

Pietro'yu götüren çavuşlar, adamı sayarak durdular. Böylece Pietro yanıt verebildi:

"Ermenistanlıyım, Fineo adında birinin oğluyum. Çocukken, tanımadığım birileri buraya getirdiler beni."

Bu sözleri duyunca, Fineo karşısındakinin yitirdiği oğlu olduğunu kesin bir biçimde anladı. Ağlayarak, arkadaşlarıyla birlikte aşağıya indi. Çavuşların arasından geçip oğlunun boynuna sarıldı. Kendi giydiği, çok değerli bir kumaştan dikilmiş üstlüğü oğlunun sırtına geçirdi. Pietro'yu götürmekte olan nöbetçilerin başından, yeni bir buyruk gelinceye dek

* Ermenistan'da bir kent.

orada beklemelerini istedi. Adam bu isteği seve seve kabul etti. Fineo, oğlunun niçin ölüm cezasına çarptırıldığını biliyordu. Olayı duymayan kalmamıştı. Yanına arkadaşlarını, uşaklarını alıp, doğru messer Currado'ya gitti.

"Messer" dedi ona, "köle sayıp ölüme gönderdiğiniz kişi, özgür biri, üstelik de benim oğlum. Baştan çıkarttığı söylenen kadını da nikâhlamaya hazır. Kızın da onu kocalığa kabul edip etmeyeceğini öğrenebilmemiz için, cezanın uygulanmasını ertelemenizi istiyorum sizden. Böylece yasalar da çiğnenmemiş olur."*

Messer Currado, Pietro'nun Fineo'nun oğlu olduğunu öğrenince çok şaşırdı. Yaptığı haksızlığa üzüldü, Fineo'nun dediklerini yerinde bularak, onları hana gönderip, messer Amerigo'yu çağırttı. Her şeyi ona da anlattı. Messer Amerigo kızıyla torununun ölmüş olduklarını sanıyordu. Bu nedenle büyük bir üzüntüye kapıldı. Eğer kızı ölmemişse, her şey düzeltilebilirdi. Hemen, kızının bulunduğu yere bir haberci gönderdi, dedikleri yerine getirilmemişse, uygulanmamasını istedi. Haberci, messer Amerigo'nun gönderdiği uşağı buldu. Uşak bıçakla zehiri kızın önüne koymuştu. Kız bir seçim yapmakta zorlanıyor, uşak tehditler savurarak birinden birini almaya zorluyordu onu. Efendisinden haber gelince, uşak kızı bıraktı, geri dönüp Amerigo'ya bilgi verdi. Büyük bir sevince kapılan messer Amerigo, gidip Fineo'yu buldu, ağlamaklı bir sesle olup bitenler için özür diledi, bağışlanmasını istedi. Teodoro kızıyla evlenmek isterse, seve seve vereceğini söyledi. Fineo her şeyi içtenlikle bağışladı ve şunları dedi:

"Oğlumun kızınızı almasını istiyorum. İstemeyecek olursa, çarptırıldığı ceza uygulansın."

---

* Yasaya göre, evlenme, cezanın düşmesine yol açıyordu.

Fineo ile messere Amerigo böylece uzlaştıktan sonra, Teodoro'nun bulunduğu yere gittiler. Teodoro bir yandan ölüm korkusunu üstünden atmaya çalışıyor, bir yandan da babasına kavuşmanın sevincini yaşıyordu. Evlenme konusunda ne düşündüğünü sordular ona. İsterse Violante ile evlenebileceğini öğrenen Teodoro öyle bir sevince kapıldı ki, cehennemden cennete gitmiş gibi oldu. İki senyör de bu evliliğe izin verirlerse, çok mutlu olacağını söyledi. Bunun üzerine iş, genç kadının ne düşündüğünü öğrenmeye kaldı. Teodoro'nun başına gelenleri ve yeni durumu anlattıklarında Violante ölümün eşiğindeydi, dünyanın en mutsuz kadınıydı. Söylenenleri kuşkuyla karşılamakla birlikte, yine de inanıp biraz rahatladı. Teodoro'nun karısı olmaktan büyük mutluluk duyacağı karşılığını verdi. Ama yine de, babası ne derse onu yapmaya hazırdı.

Böylece, el birliğiyle büyük bir düğün yapıldı. Düğüne kent halkı da katılıp eğlendi. Kendini toplayan, çocuğu için bir sütnine bulan genç kadın, çok geçmeden eski güzelliğine kavuştu. Loğusalıktan çıkma ayini sırasında, Roma'dan dönen Fineo'ya büyük saygı gösterdi. Böyle güzel bir gelini olduğu için çok sevinen Fineo da büyük bir düğün düzenledi. Violante'yi kızı bildi, hep kızıymış gibi davrandı ona. Birkaç gün sonra oğlu, gelini ve torunuyla birlikte bir kalyona binip Laiazzo'ya gittiler. İki sevgili burada, ömürleri boyunca dirlik düzenlik içinde yaşadılar.

VIII

*Nastagio degli Onesti, Traversari ailesinden bir kızı sever, avuç dolusu para harcar, ama kız kendisini sevmez. Ailesinin isteği üzerine Chiassi'ye gider. Burada bir atlının genç bir kadını kovalayıp öldürdüğünü, kadının ölüsünü iki köpeğin parçaladığını görür. Akrabaları ile sevdiği kızı yemeğe çağırır. Kız kadının başına gelenleri görür, aynı yazgıyla karşılaşmamak için Nastagio ile evlenir.**

Lauretta susunca, kraliçenin isteği üzerine Filomena anlatmaya başladı:

Sevgideğer kadınlar, içimizdeki acıma nasıl övünülecek bir duyguysa, acımasızlık da Tanrısal adaletin şaşmaz bir biçimde cezalandırdığı bir duygudur. Bunu kanıtlamak, acımasızlık eğiliminden sıyrılmanızı sağlamak için, heyecanlı bir öykü anlatacağım sizlere.

Romagna'nın en eski kentlerinden Ravenna'da soylu, görgülü kişiler yaşardı. Bunlardan biri olan Nastagio degli Onesti, babasının ve amcasının ölümü üzerine çok büyük bir servetin sahibi olmuştu. Bekâr olduğu için, her gencin başına geldiği gibi gönlünü bir kıza, messer Paolo Traversaro'nun**

---

* "Cehennem kovalamacası" ortaçağda oldukça yaygın bir kuzey söylencesidir. Kara düşüncelere dalmış Nastagio'nun, gerçekle düşü birbirine karıştırarak çamlıkta dolaşırken tanık olduğu kovalamaca, Boccaccio'nun en yaratıcı kurgularından birini oluşturur.

** Dante de, Traversari ve Anastagi ailelerinin, Ravenna'nın en soylu aileleri olduklarını belirtir. (*Araf*, XIV, 107)

kızına kaptırmıştı. Kızın kendisinden daha soylu olmasına karşın, umudunu yitirmemiş, kızın aklını çelmek için elinden geleni yapmaya koyulmuştu. Ne var ki, davranışları güzel, yerinde, övgüye değer de olsa, sevdiği kızı etkilemek bir yana, sanki daha duyarsız, daha katı, daha acımasız kılıyordu. Belki de benzersiz güzelliği, büyük soyluluğu kızın tepeden bakmasına yol açıyor, Nastagio'dan da, armağanlarından da hoşlanmıyordu. Delikanlı bu duruma dayanamıyordu artık. Üzüntüden, kaç kez canına kıymayı bile aklına getirmiş, sonra vazgeçmişti. Kaç kez ilgisini köreltmeye, dahası kızın davrandığı gibi davranıp ondan tiksinmeye karar vermişti. Ama bu kararları uygulayamamış, umudu azaldıkça sevdası daha da çoğalmıştı. Bir yandan duygularının daha da alevlendiğini, bir yandan ölçüsüz harcamalar yaptığını gören dostları, akrabaları, sağlığının, parasının tehlikeye girmesinden korkup, bir süre Ravenna'dan uzaklaşarak bir başka yere gitmesini önermişlerdi. Böylece hem duyguları küllenmiş, hem de para harcamaktan kurtulmuş olurdu. Önceleri gülüp geçtiği bu öneri sürekli yinelenince, Nastagio artık karşı çıkamayıp, denileni yapmayı kabul etti. Fransa, İspanya ya da bir başka uzak ülkeye gitmek için gerekli hazırlıkları yaptı. Atına binip, arkadaşlarıyla birlikte Ravenna'dan yola çıktı. Ravenna'dan üç mil kadar ötede, Chiassi adı verilen yere vardıklarında çadırları kurdurdu, arkadaşlarına burada konaklayacağını söyleyerek, onların Ravenna'ya dönmelerini istedi. Buraya yerleşen Nastagio gönlünce yaşamaya, şölenler düzenlemeye, tanıdığı tanımadığı kişileri öğle, akşam yemeklerine konuk etmeye başladı.

Bu sırada, mayıs ayının başında, güneşli bir cuma günü, Nastagio'nun aklına yine acımasız sevgilisi geldi. Düşünceleriyle başbaşa kalabilmek için, adamlarından kendisini yalnız bırakmalarını istedi. Ağır adımlarla bir çamlığa doğru

yürüdü. Vakit öğleyi geçmişti, çamların arasında yarım mil yürümüş, aklına ne karnını doyurmak, ne de başka bir şey gelmişti. Birden, hıçkıra hıçkıra ağlayan bir kadın sesi duyar gibi oldu. Tatlı düşüncelerinden sıyrılıp, ne olduğunu anlamak için başını doğrulttu. Bir çamlıkta olduğunu görünce şaşırdı. İleriye doğru bakınca, dikenli, sık çalıların arasından, çırılçıplak, saçı başı dağınık, genç, güzel mi güzel bir kadının bulunduğu yere doğru koştuğunu gördü. Çalıların vücudunu çizip, kanattığı kadın ağlıyor, acıyın bana diye bağırıyordu. Ustelik iki azgın köpek kadını kovalıyor, yanına ulaştıklarında acımasızca ısırıyorlardı. Kadının gerisinde, kara bir ata binmiş, elinde hançer, asık suratlı esmer bir atlı ise, ölüm tehditleri savuruyor, sövüp sayıyordu.

Gördükleri, Nastagio'nun içinde hem şaşkınlık hem korku uyandırmış, sonra bu duyguların yerini acıma ve zavallı kadını güç durumdan, ölüm tehlikesinden kurtarmak isteği almıştı. Silahı olmadığı için, sopa gibi kullanmak amacıyla bir ağaç dalı kopartıp, köpeklerle atlının üstüne doğru yürüdü. Bunu gören atlı, uzaktan bağırdı:

"Nastagio bu işe karışma, köpekleri engelleme. Bırak da şu kötü kadına hak ettiği dersi verelim."

Atlı bunları derken köpekler genç kadının kalçalarını dişleyip, durdurdular onu. Atlı da yetişip atından indi. Nastagio adama yaklaştı:

"Sen beni tanıyorsun ama, ben senin kim olduğunu bilmiyorum" dedi. "Sana bir çift sözüm var. Silahlı bir atlının çıplak bir kadını öldürmeye kalkışmasına, yırtıcı hayvan avlar gibi peşine köpeklerini salmasına alçaklık denir. Hiç kuşkun olmasın, elimden geldiğince kadını savunacağım."

Bunun üzerine atlı şunları dedi:

"Nastagio, senin hemşerinim ben. Messer Guido degli Anastagi derler adıma. Sen daha bacak kadar çocukken bu

kadını, senin şimdi Traversari'lerin kızını sevdiğinden daha çok sevdim. Ama kendini beğenmişliği, acımasızlığı canımdan bezdirdi beni. Öyle ki, bir gün elimde gördüğün şu hançerle kendi canıma kıydım. Cehennem azabı çekiyorum şimdi. Ben ölünce sınırsız bir sevince kapılan kadın da, çok geçmeden öldü. Pişmanlık duymadığı, günah işlemek bir yana, sevap işlediğine inandığı için, o da benim gibi cehennem azabı cezasına çarptırıldı. Cehenneme gelir gelmez ikimize şu ceza verildi: O benden kaçacaktı, ben de, onca sevdiğim bu kadını, sevgili gibi değil ama can düşmanımmış gibi kovalayacaktım. Onu her yakalayışımda, kendi canıma kıydığım şu hançerle öldürüyor, göğsünü yarıyorum. Birazdan göreceğin gibi, sevgiye de, acımaya da yer vermeyen o buz gibi, kaskatı yüreğini, öbür organlarını deşip, yesinler diye köpeklere veriyorum. Ama az sonra, Tanrı'nın adaleti, gücü, onun sanki ölmemiş gibi yeniden dirilmesini sağlıyor. O yine acılar içinde kaçıyor, ben yine köpeklerle birlikte peşine düşüyorum. Her cuma günü, bu saatte burada yakalıyor, göreceğin gibi işini bitiriyorum. Cumadan başka günler yan gelip yattığımızı sanma. Benim kötülüğümü düşündüğü ya da bana kötülük yaptığı başka yerlerde kıstırıyorum onu. Gördüğün gibi, sevgilisi iken düşmanı kesildim. Bana kaç ay acı çektirdiyse, o kadar yıl peşini bırakmayacağım. Bu nedenle, bırak da tanrısal adaleti yerine getireyim. Engelleyemeyeceğin şeye karşı çıkmaya kalkışma."

Bu sözleri dinleyen Nastagio ürperdi, tüyleri diken diken oldu. Geri çekilip, zavallı kadına baktı, korku içinde, atlının ne yapacağını beklemeye koyuldu. Konuşması sona eren atlı, elinde hançeri, kudurmuş bir köpek gibi genç kadına doğru koştu. İki köpeğin kımıldamasına izin vermedikleri, diz çökmüş kadın bağırarak aman diliyordu. Adamın olanca hızıyla sapladığı hançer, kadının göğsünü delip sırtından çıktı. Ka-

dın yere kapaklandı, ağlayıp, haykırarak. Eline bir bıçak alan adam, kadının sırtını yardı, kalbi, öbür organları çıkartıp iki köpeğin önüne attı. Aç köpekler bir çırpıda yiyip bitirdiler bunları. Sonra, genç kadın sanki hiçbir şey olmamış gibi ayağa kalktı, denize doğru kaçmaya başladı. Köpekler yine peşine takılıp ısırmaya başladılar. Atlı da atına atladı, hançerini çekip kadının peşine düştü. Kısa süre içinde uzaklaştılar, Nastagio onları göremez oldu.

Nastagio, bunları gördükten sonra, uzun süre korku ve acıma duygularının etkisi altında kaldı. Sonra, olay her cuma yinelendiğine göre, bundan yararlanabileceğini düşündü. Bulunduğu yeri belirledikten sonra, adamlarının yanına döndü. Uygun bir zamanda akrabalarını, arkadaşlarını çağırdı. Onlara:

"Kaç zamandır bana, o kadını artık sevmememi, onun için para harcamamamı söylüyorsunuz. Bir isteğimi yerine getirirseniz, ben de sizin bu isteğinizi yerine getirmeye hazırım. İstediğim şu: Önümüzdeki cuma günü messer Paolo Traversaro'nun karısının, kızının, kadın akrabalarının, ayrıca uygun göreceğiniz başka kadınların, buraya bana yemeğe gelmelerini sağlayın. Bunu niçin istediğimi, o gün öğreneceksiniz" dedi.

Karşısındakiler için, yerine getirilmesi kolay bir istekti bu. Ravenna'ya dönüp, Nastagio'nun istediği çağrıyı yaptılar. Nastagio'nun sevdiği kız direndiyse de, sonunda o da öteki kadınlara katıldı.

Nastagio çok güzel yemekler hazırlatmıştı. Masaları, taş yürekli kadının parçalandığını gördüğü yerdeki çamların altına kurdurmuştu. Erkeklerle kadınları masalara oturturken, sevdiği kızı, olayı karşıdan görebileceği bir yere oturttu. Son kap da yendikten sonra, herkes kovalanan kadının umutsuz çığlıklarını duymaya başladı. Şaşırdılar, ne olduğunu sordular birbirlerine. Kimse bir şey diyemedi. Ayağa kalkıp, ne oldu-

ğuna bakmaya çalışınca acılar içindeki kadını, atlıyı, köpekleri gördüler. Çok geçmeden de, kaçanla kovalayanlar yanlarına vardılar. Köpeklerle atlıya bağıranlar, kadının yardımına koşmak için fırlayanlar oldu. Ama atlı, Nastagio'ya dediklerini onlara da yineleyerek hem geri çekilmelerini, hem de ürküp, şaşırmalarını sağladı. Daha önce yaptığı şeyi yineleyince, oradaki kadınlar (bir bölümü acılı kadının, bir bölümü de atlının akrabasıydı ve atlının sevdasını, ölümünü anımsıyorlardı) sanki yapılanlar kendilerine yapılmış gibi ağlaşmaya koyuldular. Her şey sona erdikten, kadınla atlı gittikten sonra, olup bitene tanık olanlar çeşitli yorumlar yaptılar.

En büyük korkuya kapılanlardan biri de Nastagio'nun gönlünü kaptırdığı taş yürekli kız olmuştu. Her şeyi açık seçik görmüş duymuş, Nastagio'ya acımasızca davrandığını anımsayıp, olanların herkesten çok kendisini ilgilendirdiğini anlamıştı. Sanki Nastagio'nun kendisini kovaladığını, köpeklerin kalçalarına saldırdığını sanmıştı. İçini öyle büyük bir korku sarmıştı ki, başına böyle bir şey gelmemesi için, ilk fırsatta (hemen o gece, çünkü öfkesi sevgiye dönüşmüştü artık) güvendiği bir hizmetçisini Nastagio'ya gönderdi. Hizmetçi Nastagio'ya hanımını görmesini, ne istiyorsa yerine getireceğini söyledi. Nastagio yanıt olarak, çok sevindiğini, duygularını evlenerek saygın bir biçimde gerçekleştirmek istediğini belirtti. Nastagio'nun karısı olmayışının başkalarından değil kendisinden kaynaklandığını bilen genç kız, olumlu yanıt verdi. Nastagio ile evleneceği haberini anasına babasına kendisi söyledi. İkisi de çok sevindi bu habere. Ertesi pazar Nastagio kızla evlendi, düğün yapıldı. Uzun yıllar birlikte mutlu bir yaşam sürdüler. Korku yalnızca bu mutlu sonuca yol açmadı. Ravennalı kadınlar da korkudan etkilenip, erkeklerin isteklerine, eskiye oranla daha kolay karşılık vermeye başladılar.

IX

*Federigo degli Alberighi sever, ama sevgisi karşılık görmez. Varını yoğunu sevdiği uğruna harcayıp tüketir. Bir tek doğanı kalır. Evine gelen kadına, başka bir şeyi olmadığı için, doğanı pişirip yedirir. Gerçeği öğrenen kadının duyguları değişir. Federigo ile evlenip zengin kılar onu.**

Filomena susar susmaz, ayrıcalığı nedeniyle Dioneo dışında söz almayan kimsenin kalmadığını gören kraliçe gülümseyerek şunları dedi:

Söz sırası şimdi bende çok sevgili kadınlar, bir öncekine oldukça benzeyen bir öykü anlatacağım. Amacım yalnızca, güzelliğinizin duyarlı yürekler üstünde ne denli etkili olduğunu belirtmek değil. Talihin eli sınırsız bir biçimde açık olsa da, onun yönlendirmesini beklemeyip, gerektiğinde kendi kendinizi ödüllendirmeyi öğrenmenizi de istiyorum.

Bizim burada, Coppo di Borghese Domenichi** adında saygın, etkin birinin yaşadığını, belki de hâlâ yaşamakta olduğunu bilirsiniz. Ünü, soylu kanından çok erdemlerinden, davranışlarından kaynaklanırdı. Yaşlanınca, sık sık komşularını, dostlarını toplayıp eski günleri anmaktan büyük bir keyif almaya başlamıştı. Belleği çok güçlü olduğu için herkesten daha başarılı, daha güzel öyküler anlatıyor, daha süslü bir

---

* Bu öyküden esinlenerek öyküler yazan yazarlar arasında Hans Sachs, Lope de Vega, La Fontaine, Tennyson, Longfellow belirtilebilir.

** Coppo ya da Iacopo di Borghese Domenichi'nin Boccaccio'nun dostu olduğu ve 1350 dolaylarında öldüğü biliniyor.

dil kullanıyordu. Anlattığı güzel öyküler arasında, Floransalı bir gencin, messer Filippo Alberighi'nin* oğlu Federigo'nun başından geçenler de vardı.

Federigo, yürekliliği, seçkinliği ile Toscana'nın en gözde şövalyesi idi. Her soylu kişi gibi, o da gönlünü bir kadına, monna Giovanna'ya kaptırmıştı. Monna Giovanna, Floransa'nın en güzel, en seçkin kadınlarındandı. Kadının gönlünü çelebilmek için, Federigo cirit, mızrak oyunları, şölenler düzenliyor, armağanlar veriyor, hiç sakınmadan para harcıyordu. Ama, dürüstlüğü güzelliğinden eksik olmayan kadın, kendisi için yapılanlara da, bunları düzenleyene de ilgi göstermiyordu.

Gücünün üstünde harcama yapıp, hiçbir sonuç elde edemeyen Federigo, bu düşüncesiz davranışlarının sonucunda malından mülkünden olmuş, yoksul düşmüştü. Elinde küçük

---

* Alberighi ailesi, Dante'nin de söz ettiği Floransalı soylu bir ailedir.

bir çiftlik kalmış, buranın geliriyle kıt kanaat yaşamaya başlamıştı. Bir de, bir doğanı vardı, dünyanın en iyi doğanlarından biriydi doğan. Sevdası görülmemiş ölçüde artan Federigo, kentte istediği gibi yaşayamayacağını anlayınca, Campi'deki* küçük çiftliğine çekildi. Burada fırsat buldukça kuş avına çıkıyor, kimseden bir şey istemeden yoksulluğun sonuçlarına boyun eğiyordu.

Federigo bu zor koşullarda yaşarken, bir gün monna Giovanna'nın kocası hastalandı, öleceğini anlayınca son isteklerini belirledi. Büyük malvarlığını oldukça büyümüş olan oğluna bıraktı. Monna Giovanna'yı da çok sevmiş olduğu için, oğlu yasal mirasçı bırakmaksızın ölecek olursa, malvarlığının Giovanna'ya kalacağını belirtti. Ardından da öldü.

Dul kalan monna Giovanna, bizim kadınlarımızın davranışına uyarak, her yaz oğlunu alıp köydeki çiftliğe gitmeye başladı. Çiftlik Federigo'nun çiftliğine çok yakındı. Bu nedenle oğlan Federigo ile ahbap oldu, kuşlardan, köpeklerden hoşlanmaya başladı. Birkaç kez Federigo'nun doğanının uçuşunu gördü ve gizemli bir biçimde hoşlandı doğandan, sahip olmak istedi kuşa. Ne var ki, istemeye dili varmadı, çünkü Federigo'nun kuşu ne çok sevdiğini görüyordu.

Günlerden bir gün, çocuk da hastalandı. Oğlundan başka kimsesi olmayan, oğlunu çok seven anası çok üzüldü buna. Gün boyunca oğlunun baş ucunda duruyor, elinden gelen bakımı gösteriyordu. Sık sık oğluna bir şey isteyip istemediğini soruyor, bir isteği olursa söylemesini, yerine getirmek için elinden geleni yapacağını söylüyordu.

Anasının önerisini birçok kez dinleyen çocuk, sonunda şunları dedi:

---

* Floransa dolaylarında bir köy.

"Ana, Federigo'nun doğanının benim olmasını sağlarsanız, sanırım çabucak iyileşirim."

Bu sözleri duyan kadın, bir süre ne yapması gerektiğini düşündü. Federigo'nun kaç zamandır kendisini sevdiğini, bu sevginin bir gülümsemeyle olsun karşılık görmediğini biliyordu. İçinden şunları geçirdi: "Doğanı nasıl istetebilir, ya da kendim isteyebilirim ki? Dediklerine göre en iyi uçan doğanmış, üstelik geçimini de sağlıyor onun. Soylu bir kişiyi elindeki tek avuntu olanağından yoksun bırakmak vicdansızlığını nasıl gösteririm?" İstekte bulunsa, karşı tarafın isteğini yerine getireceğinden kuşku duymuyordu, ama bu düşünceler onu kararsız kılıyor, oğluna ne diyeceğini bilemiyordu. Sonunda oğlunun sevgisi baskın çıktı. Oğlunun isteğini yerine getirmek için, birini göndermeyip, ne olursa olsun kendisi gidip kuşu getirmeye karar verdi. Oğluna şu yanıtı verdi:

"Yüreğini rahat tut, iyileşmeye bak oğlum. Sana söz veriyorum, yarın sabah ilk işim, gidip doğanı sana getirmek olacak."

Çocuk bu sözlere çok sevindi, daha o gün iyileşmeye başladı.

Ertesi sabah kadın, yanına arkadaşı bir kadını alarak, Federigo'nun yoksul evine gitti ve Federigo'yu çağırttı.

Hava elverişli olmadığı için Federigo o gün kuş avına çıkmamıştı, bahçesinde çalışıyordu. Monna Giovanna'nın kendisini kapıya çağırttığını duyunca çok şaşırdı, sevinç içinde kapıya koştu, kadına saygılı bir biçimde selam verdi. Onun geldiğini gören monna Giovanna da, soylu kadınlara özgü bir davranışla ona doğru yürüdü ve şu karşılığı verdi:

"Nasılsın Federigo!"

Konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Beni gereğinden fazla sevdiğin için uğradığın kayıpları gidermeye geldim. Bu arkadaşımla birlikte öğle yemeğini seninle birlikte yiyeceğiz."

Federigo kadına, alçakgönüllü bir yanıt verdi:

"Madonna, sizin yüzünüzden bir kayba uğradığımı anımsamıyorum. Tersine bana öyle iyilikler ettiniz ki, eğer biraz değerim varsa, bunu size, size beslediğim sevgiye borçluyum. Hiç kuşkunuz olmasın, sizin bu yoksul eve gelmeniz, yaptığım harcamaları yeniden yapabilecek konuma gelmekten çok daha değerli benim için."

Bunları dedikten sonra, kadını utanarak evinin içine buyur etti, sonra bahçeye götürdü. Bahçede kadına arkadaşlık edecek kimse olmadığı için:

"Madonna" dedi, "başka kimse yok, ben sofrayı hazırlarken bahçevanın karısı size arkadaşlık edecek."

Federigo aşırı yoksullaşmıştı ama, parasını pulunu ölçüsüz bir biçimde harcamış olmanın kendisini ne duruma düşürmüş olduğunu ancak o sabah anladı. Uğruna bir sürü insanın karnını doyurduğu kadına yedirebileceği hiçbir şey yoktu. İçini sıkıntı basmıştı, alnının yazısına söyleniyor, oradan oraya koşuyordu. Ne para bulabiliyordu, ne de rehin edebileceği bir eşya. Zaman geçiyor, soylu kadını gerektiği gibi ağırlaması gerekiyordu. Başkasından, işçisinden bile yardım almak istemiyordu. Bir ara gözüne kafesin çubuğuna tünemiş doğan ilişti. Başka bir çare bulamadığı için, eline aldı, semiz buldu. Böyle bir kadına yaraşır bir yiyecekti. Fazla düşünmeden kuşun boynunu koparttı, hizmetçisine tüylerini yoldurtup temizletti, sonra şişe geçirip güzelce kızarttı. Masaya eskiden kalma kar gibi beyaz bir örtü serdi, güleç bir yüzle bahçedeki kadının yanına gidip yemeğin hazır olduğunu söyledi. Kadınla arkadaşı yerlerinden kalkıp masaya gittiler. Federigo'nun büyük bir özenle dağıttığı yemeğin ne olduğunu bilmeden o güzel doğanı yediler.

Yemekten kalkınca, bir süre güzel güzel konuştular. Sonra Giovanna, niçin geldiğini açıklamak zamanının geldiğine

karar verdi. Güleç bir yüzle Federigo'ya dönerek konuşmaya başladı:

"Federigo, eski günlerini, katılık, acımasızlık olarak değerlendirdiğin namus anlayışımı anımsayacak olursan, buraya niçin geldiğimi öğrenince, hiç kuşkum yok bencilliğime şaşıracaksın. Çocuğun olsaydı, çocuk sevgisinin gücünü bilir, beni bir ölçüde bağışlardın. Oysa senin çocuğun yok, benimse bir oğlum var. Bu nedenle, her ananın uyduğu yasalara uymamazlık edemedim. Bu yasaların gereklerine boyun eğerek, görgü kurallarını bir yana bırakıp, istemeye istemeye de olsa senden, çok sevdiğini bildiğim bir şeyi isteyeceğim. Çok sevmekte haklısın, çünkü felek ondan başka bir zevk, sevinç, avuntu kaynağı bırakmadı sana. Senden doğanını istiyorum. Oğlum öyle seviyor ki doğanı, eli boş dönecek olursam hastalığı ağırlaşabilir, belki de ölür. Bu nedenle, sevgine değilse bile, çünkü sevginin hiçbir borcu yok bana, hiç kimsede benzeri olmayan soyluluğuna sesleniyor, doğanı vermeni istiyorum. Böylece hem oğlumun yaşamasını, hem de ömür boyu sana gönül borcu duymasını sağlamış olacaksın."

Federigo kadının, doğanı pişirdiği için yerine getiremeyeceği bir istekte bulunduğunu duyunca, yanıt verecek yerde hüngür hüngür ağlamaya koyuldu. Kadın ilkin bu gözyaşlarının doğanından ayrılacak bir insanın üzüntüsünü açığa vurduğunu sandı. İsteğinden vazgeçmeye kalktı. Ama yine de kendini tutup, Federigo'nun gözyaşlarını dindirip yanıt vermesini bekledi. Federigo şunları dedi:

"Madonna, Tanrı'nın izniyle sevgimi size yönelttikten sonra, birçok konuda talihimin ters gittiğine tanık oldum ve çok üzüldüm. Ama bunlar, bugün bana oynadığı oyunun yanında hiç kalır. Artık yıldızımız barışmayacak onunla. Varlıklı günlerimde onurlandırmadığınız yoksul evime gelip, küçük bir

armağan istiyorsunuz benden. Ama talihin oynadığı oyun, bu armağanı vermemi engelliyor. Niçin veremediğimi kısaca açıklayacağım. Benimle yemek yemek büyüklüğünü göstereceğinizi öğrenince, sizin konumunuzda, sizin değerinizde birine, olanaklarımın elverdiği ölçüde, başka konuklara çıkartılan yemeklerden daha başka bir şey sunmanın uygun olacağını, gerekli olacağını düşündüm. Aklıma, şimdi benden istediğiniz doğan geldi. Lezzetli etinin ağzınıza layık olduğunu düşündüm. Kesip kızartıp, en iyi biçimde hazırlayarak bu sabah size sundum. Oysa şimdi, doğanı bir başka biçimde istediğinizi görüyor, isteğinizi yerine getirememenin onulmaz üzüntüsünü yaşıyorum."

Bunları dedikten sonra, sözlerini doğrulamak için, kuşun tüylerini, ayaklarını, gagasını kadının önüne attı.

Duydukları, gördükleri karşısında, kadın ilkin, böyle bir doğanı kesip bir kadına yedirdiği için karşısındakini kınadı. Ama sonra, yoksulluğun bile köreltemediği, köreltemeyeceği bir ruh yüceliğini için için övdü. Doğanı elde edebilmek umudu kalmayınca, yüreği hasta oğlunun sıkıntısıyla dolu olarak yola çıkıp, oğlunun yanına döndü. Belki doğana kavuşamamanın düş kırıklığı, belki hastalığın kaçınılmaz sonucu olarak, birkaç gün geçtikten sonra çocuk, anasını büyük acılar içinde bırakarak bu dünyadan göçtü.

Giovanna uzun süre ağladı, üzüldü. Çok varlıklı ve daha genç olduğu için, erkek kardeşleri sık sık yeniden evlenmesini öneriyorlardı. Kardeşlerinin baskısı sürünce, Giovanna'nın aklına, kendisini gerektiği gibi ağırlamak için doğanını kesen Federigo'nun davranışı geldi. Kardeşlerine şöyle dedi:

"Siz de onaylarsanız, evlenmeye niyetim yok. Ama kocaya varmamı istiyorsanız, Federigo degli Alberighi'den başkasına varmam."

Kardeşleri alay ettiler onunla.

"Salak mısın nesin, ne dediğini biliyor musun? Beş parası olmayan birini, nasıl istersin?"

Giovanna şu yanıtı verdi:

"Kardeşlerim, parası olmadığını ben de biliyorum. Ama paraya gereksinme duyan insan, insana gereksinme duyan paradan iyidir."

Giovanna'nın ne demek istediğini anlayan, öteden beri tanıdıkları Federigo'nun yoksulluğuna karşın değerli bir insan olduğunu bilen kardeşleri bu isteğe karşı çıkmadılar. Giovanna'yı malıyla mülküyle birlikte istediği erkeğe verdiler. Böylece Federigo sevdiği kadınla evlenmiş oldu. Üstelik para pul sahibi oldu ve malvarlığını eskiye oranla daha iyi yönetip, ömrünün sonuna dek karısıyla mutlu bir yaşam sürdü.

X

*Pietro di Vinciolo akşam yemeği için arkadaşına gidince karısı eve bir delikanlı alır. Pietro geri gelir. Kadın delikanlıyı bir tavuk kafesinin altına saklar. Pietro, birlikte yemek yediği Ercolano'nun karısının eve bir delikanlı aldığından söz eder. Karısı, Ercolano'nun karısını ayıplar. Kötü bir raslantı sonucu, eşek, ayağı ile sepetin altındaki delikanlının eline basınca delikanlı bağırır. Pietro koşup onu görür, karısının oyununu anlar. Sonunda, çarpık eğilimleri karısı ile uzlaşmasını sağlar.**

Kraliçe öyküsünü bitirince, herkes Federico'yu ödüllendiren Tanrı'ya şükürler etti. Bu arada Dioneo, kendisine bir şey denilmesini beklemeden söze başladı:

Belki kötü alışkanlıkların yol açtığı geçici bir kusur, belki insan yapısından kaynaklanan bir eğilim, insanların iyi şeylerden çok, kötü şeylere gülmeleri sonucunu doğurur, özellikle de olay kendilerini ilgilendirmiyorsa. Bu nedenle, bir önceki çabamın olduğu gibi, şimdiki çabamın da amacı, içinizdeki sıkıntıları atıp yerlerine sevinci, neşeyi koymak olacak. Anlatacağım öykünün bir bölümünün ahlakla bağdaşmadığını biliyorum, sevdalı gençler. Ama yine de anlatmamazlık etmiyorum, çünkü hoşlanacağınızı sanıyorum. Bu öyküyü dinlerken, sanki bir bahçeye girdiğinizi, elinizi sakınarak uzatıp,

* Karılarının aldattığı iki erkeği konu edinen bu öyküde Boccaccio, 1. yüzyılda yaşayan Latin düşünür Apuleius'un *Metamorfosi* adlı romanındaki bir bölümden esinlenir.

dikenleri bırakarak gülleri derdiğinizi düşünün. Öyküdeki kötü adamı da dikenler gibi, kötü alışkanlığı, onursuzluğu ile başbaşa bırakın. Karısının sevda kurnazlıklarına kana kana gülecek, zor duruma düşenlerin mutsuzluklarını ise, paylaşacaksınız.

Bundan kısa bir süre önce Perugia'da Pietro di Vinciolo adında varlıklı biri yaşıyordu. Kendi isteğinden çok, başkalarını kandırmak, Perugialıların kendisine ilişkin kanılarını değiştirmek amacıyla evlenmişti. Rastlantıya bakın ki, aldığı kadın etli butlu, kızıl saçlı, fıkır fıkır bir kızdı. Ateşini söndürmeye bir koca yetmez, iki koca isterdi. Oysa, vardığı kocanın ruhu başka eğilimler taşıyordu. Kısa sürede kocasını tanıyan

kadın güzeldi, tazeydi, içi ateşli, bedeni güçlüydü. Huzuru kalmayan kadın sık sık kocasına söyleniyordu. Yaşamları çekilmez olmuştu. Çok geçmeden kadın, evliliğin kocasının kusurunu düzeltmediğini, kendi sağlığını bozduğunu görünce, kendi kendine şunları dedi:

"Bu herif beni bırakıp, sapık eğilimlerine uyuyor, kurak

yerlerde nalınla dolaşmayı seviyor. Ben de, sulak yerlerde bir başkasına yelken açtırırım. Onu erkek bilip, erkeklerin hoşlandıkları şeylerden hoşlandığını sanarak, koca diye vardım. Üstelik, dünyanın drahomasını verdim. Erkek olmadığını bilsem, elbette varmazdım ona. Benim dişi olduğumu biliyordu, kadınlardan hoşlanmıyorsa ne diye evlendi benimle? Bu duruma dayanamam. Dünyadan elimi eteğimi çekmek isteseydim, rahibe olurdum. Böyle bir isteğim olmadığına göre, bu herifin gönlümü etmesini beklersem, boşuna bekler, yaşlanıp giderim. Yaşlandıktan sonra yakınmak bir işe yaramaz, gençliğim geri gelmez. Bir bakıma bana yol gösteriyor, o. Benim de, onun gibi bir delikanlı bulmam gerek. Onun davranışı kınanıyor, benimki ise övülecek. Ben yalnızca yasalara karşı çıkmış olacağım, oysa o hem yasalara, hem doğaya karşı gelmiş oluyor."

Sık sık aklından bu düşünceleri geçiren kadıncağız, düşündüklerini gizlice gerçekleştirmek için, yılan besleyen kadın ermiş Verdiana'ya* benzeyen yaşlı bir kadınla işbirliği yaptı. Yaşlı kadının elinden tesbih, dilinden kilise babalarının öyküleri, ermiş Francesco'nun yaraları düşmüyor, hiçbir ayini kaçırmıyordu. Herkes ermiş gözüyle bakıyordu ona. Genç kadın bir fırsatını bulup, amacından söz etti ona. Yaşlı kadın şu yanıtı verdi:

"İyi edersin kızım, her şeyi bilen Tanrı adına söylüyorum bunu. Böyle bir neden olmasa bile, sen de, senin benzerlerin de gençliğinizi boşa harcamamak için gerekeni yapmalısınız. Zamanı boşa geçirmiş olmanın pişmanlığından daha büyük pişmanlık olmaz. Yaşlanınca, ocak başında külleri eşelemek-

* Resimlerde, aşını kendisini sokan iki yılanla paylaştığı gösterilen kadın ermiş.

ten başka ne gelir elimizden? Bunun bilincine varıp, bu konuda tanıklık edebileceklerden biri de benim. Gençliğimin tadını çıkartmadığım, zamanın akıp gidişine bakmakla yetindiğim için, şu yaşlılık günlerimde içim sıkılıyor, yüreğim eziliyor. Doğrusunu istersen, yine de birşeyler yaptım. Beni aptal sanmanı istemem. Ne var ki, yapabileceklerimin tümünü yapmadım. Bunları anımsadıkça, kendime senin gözlerinle bakıp, kimsenin benim için kılını bile kıpırdatmadığını gördükçe duyduğum acıyı Tanrı bilir. Erkekler için durum böyle değil. Dünyaya, o işin dışında da, bin türlü yetenekle geliyorlar, yaşlı erkekler gençlerden daha değerli bile oluyorlar. Kadınlar ise o işle, çocuk doğurmanın dışında bir işe yaramıyorlar. Bizi sevmelerinin nedeni bu. Dediklerimin kanıtı, bir kadının bir sürü erkeği pes ettirebilmesi, ama bir sürü erkeğin tek bir kadını pes ettirememesi. Madem bu amaçla dünyaya gelmişiz, sana bir daha söylüyorum, kocanın yaptığına fazlasıyla karşılık vermekle iyi ediyorsun. Yaşlandığında, ruhun bedeninden şikâyetçi olmaz böylece. Bu dünyadan ne elde edersen yanına kâr kalır. Özellikle biz kadınlar için durum böyle. Zamanı erkeklerden daha hızlı kullanmak zorundayız. Bildiğin gibi, yaşlanınca kocamız da, başka erkekler de yüzümüze bakmazlar. Kedilere masal anlatalım, sahanları, tencereleri sayalım diye mutfağa gönderirler bizi. Daha da kötüsü şarkılar düzerler bizim için: 'Gençlere tadımlık yemekler, kocakarılara artık kemikler.' Bunun gibi bir sürü şey derler daha. Sözü uzatmadan sana şunu söyleyeyim ki, içini dökmek için yeryüzünde benden daha uygun birini bulamazdın. Sözümü ne seçkinlerden esirgerim, ne de sertlerin, hırçınların karşısında eğilir, bükülürüm. Kim hoşuna gidiyorsa göster, gerisini bana bırak. Şunu da aklından çıkartma kızım. Bundan böyle okuyacağım dualara, çekeceğim tesbihlere senin ölülerini de katacağım, Tanrı'nın onları mumlarla, kandillerle ay-

dınlatmasını isteyeceğim; ama ben yoksul bir kadınım, katkı-nı esirgemeyeceksin benden."

Sözleri bitmişti. Genç kadın, yaşlı kadınla anlaşmıştı. O mahalleden sık sık geçen genç bir adam vardı. Görünüşünü iyice anlattıktan sonra, ona rastlayacak olursa ne yapması gerektiğini söyledi. Sonra da, bir parça tuzlu et verip, gönderdi kadını.

Birkaç gün sonra, yaşlı kadın söylenilen adamı gizlice genç kadının odasına getirdi. Bir süre sonra, kadının canı isteyince bir başkasını getirdi. Genç kadın kocasından korkmakla birlikte, karşısına çıkan olanaklardan yararlanmamazlık etmiyordu. Günlerden bir gün, kocası Ercolano adında bir arkadaşına akşam yemeğine gidince, yaşlı kadından Perugia'nın en yakışıklı, en sevimli delikanlılarından birini getirmesini istedi. Yaşlı kadın denileni hemen yaptı. Genç kadın delikanlı ile yemek yemek için sofraya oturmuştu ki, Pietro açılması için kapıyı çaldı. Kapının çalındığını duyan kadın, beyninden vurulmuşa döndü. Delikanlıyı kaçırmayı ya da uygun bir yere saklamayı beceremeyerek, yemek odasının bitişiğindeki sandık odasında duran bir tavuk sepetinin altına gizledi. Sepetin üstüne de, o gün içini boşalttırmış olduğu bir çuvalı örttü. Bu işi çarçabuk bitirdikten sonra, kapıyı açtırttı. Kocası eve girer girmez de:

"Yemeği çok hızlı yemişsiniz" dedi.

Pietro karşılık verdi:

"Yemeğin tadına bile bakmadık."

"Niye bakmadınız?" dedi kadın.

Bunun üzerine Pietro şunları dedi:

"Dinle. Ercolano, karısı, ben sofraya oturur oturmaz, yanıbaşımızda bir aksırık duyduk. Birinci, ikinci aksırıklara aldırmadık. Ama aksırıklar sürüyordu: Üç, dört, beş ve daha bir sürü. Hepimiz şaşırmıştık. Sokak kapısını geç açıp, bizi bek-

lettiği için zaten karısına kızmış olan Ercolano, büyük bir öfkeyle: 'Ne demek bu? Kim hapşırıyor?' diye sordu. Masadan kalkıp az ötedeki merdivene doğru gitti. Merdivenin altında, fazla eşyaların, öte berinin koyulduğu bir yüklük vardı. Aksırığın oradan geldiğini sanarak, kapısını açtı. Kapıyı açar açmaz, keskin bir kükürt kokusu yayıldı etrafa. Daha önce de burnumuza kükürt kokusu gelmiş, yakınmaya kalkışınca kadın: 'Az önce örtüleri kükürtle yıkadım, buharı emsinler* diye de merdivenin altına astım. Koku oradan geliyor' demişti. Açtığı kapıdan yayılan koku biraz dağılınca içeriye bakan Ercolano, kükürtün etkisiyle aksırmış olan ve aksırmayı sürdüren adamı gördü. Aksırmasına karşın kükürt öylesine doluyordu ki ciğerlerine, bir süre sonra artık ne aksırabilecek, ne de başka bir şey yapabilecekti. Adamı gören Ercolano karısına bağırmaya başladı: 'Az önce kapıyı niçin açmayıp, bizi beklettiğini anladım şimdi. Bunu yanına bırakırsam, yazıklar olsun bana.' Bu sözleri işiten, suçunun ortaya çıktığını gören kadın, bir şey demeden masadan kalktı, bilmediğim bir yere gitti. Karısının kaçtığını görmeyen Ercolano ise, durmadan adama dışarı çıkmasını söylüyordu. Ama adam bitkin durumda idi, Ercolano ne derse desin kılını kıpırdatmıyordu. Sonunda Ercolano, adamı bir ayağından tutup dışarı çekti ve onu öldürmek için, koşarak bir bıçak aramaya gitti. Karakolluk olmak istemediğim için, benim de içimi bir korku kaplamıştı. Yerimden kalktım, adamı öldürmesini ya da ona kötülük etmesini engelledim. Bağırıp çağırarak adamı savundum. Gürültüye komşular geldiler. Kendinden geçmiş adamı evden çıkartıp, bir yerlere götürdüler. Bu nedenle yemeğin keyfi kalmadı. Dediğim gibi, tadına bile bakamadım hiçbir şeyin."

---

* Kükürt buharının sararmış çamaşırları ağartma özelliği vardır.

Bunları dinleyen kadın, kendisi gibi becerikli başka kadınların da olduğunu, ama kimi kez işlerinin rast gitmediğini anlamıştı. Ercolano'nun karısına seve seve arka çıkmaya hazırdı. Ama bir başkasının hatasını kınamanın, kendisine daha rahat davranma olanağı sağlayacağını düşündü. Açtı ağzını, yumdu gözünü:

"Şu işe bakın! Dürüst, namuslu kadına bakın, amma da dürüst, amma da namusluymuş. Öyle temiz sanıyordum ki ruhunu, günahlarımın bağışlanması için aracılığını bile isteyebilirdim onun! İşin kötüsü, yaşını başını aldıktan sonra gençlere kötü örnek olması! Dünyaya gözlerini açtığı saate de, bu dünyada geçirdiği saatlere de lanet olsun. Bu namussuz, bu yüz karası kadın, yeryüzündeki bütün kadınların namusunu da iki paralık ediyor. Dürüstlüğü, kocasına verdiği bağlılık sözünü, onurunu bir yana bırakıyor. Kusursuz, saygın, onu el üstünde tutan kocasını bir başka erkekle aldatıyor. Kocasının onuruyla birlikte kendi onurunu da lekelemekten utanmıyor. Tanrı böyle kadınları benden uzak tutsun. Hiç acımamalı, öldürmeli, diri diri yakıp kül etmeli böylelerini!"

Sonra aklına, az ötedeki tavuk sepetinin altına sakladığı sevgilisi geldi. Vaktin geç olduğunu, gidip yatmasını söyledi Pietro'ya. Ama, canı uyumaktan çok yemek yemek isteyen Pietro, akşam yemeğinden bir şeyin artıp artmadığını sordu. Kadın yanıt verdi:

"Ne yemeği? Sen evde yokken, biz yemek yemiyoruz ki! Ercolano'nun karısı mıyım ben? Yatmayacak mısın artık? En iyisi, git yat!"

O akşam Pietro'nun adamları köyden öteberi getirmişlerdi. Eşeklerini, sandık odasının bitişiğindeki ahıra bağlamış, ama hayvanlara su vermeyi unutmuşlardı. Çok susayan eşeklerden biri başını yulardan kurtarıp, ahırdan çıkmış su aramaya koyulmuştu. Böyle dolaşırken, altında delikanlının

gizlendiği tavuk sepetinin yanına geldi. Sepetin altına çömelmiş olan delikanlının ellerinden birinin parmakları sepetin dışına taşıyordu. İster rastlantı, ister talihsizlik sonucu deyin, eşek bir ayağı ile delikanlının eline bastı. Canı çok acıyan delikanlı bir çığlık attı. Çığlığı duyan Pietro şaşırdı ve sesin evin içinden geldiğini anladı. Odadan dışarı çıktı. Ayağı delikanlının parmakları üstünde olan eşek, olanca ağırlığı ile bastırıyordu. Pietro:

"Kim var orada?" diye seslendi.

Sepete doğru koştu, sepeti kaldırıp delikanlıyı gördü. Eşeğin bastığı parmakları acıyan delikanlı, Pietro kendisine bir kötülük eder diye korkudan titriyordu. Pietro delikanlıyı hemen tanıdı. Çarpık eğilimlerinin dürtüsüyle, uzun süre peşinde koşmuştu.

"Ne yapıyorsun burada?" diye sordu ona.

Ama sorusuna yanıt alamadı. Buna karşılık oğlan, Tanrı adına kendisine bir kötülük yapmamasını istedi. Pietro şunları dedi:

"Ayağa kalk. Bir kötülük yaparım diye korkma. Yalnız buraya nasıl, niçin geldiğini söyle bana."

Delikanlı her şeyi anlattı. Karısının üzülmesine karşılık, oğlanı bulduğu için sevinen Pietro, onu elinden tutup, karısının dünyanın en büyük korkusu içinde beklemekte olduğu odaya götürdü. Karısının karşısına oturup şunları dedi:

"Az önce Ercolano'nun karısını kınıyor, ateşte yakılması gerektiğini, hepinizin namusunu beş paralık ettiğini söylüyordun. Aynı şeyleri niçin kendin için de söylemedin? Kendin için bir şey söyleyemeyeceksen, senin yaptığını yapan o kadını kötülemeye yüreğin nasıl elverdi? Davranışının bir tek nedeni var. Siz kadınlar birbirinizin aynısınız. Kendi ayıbınızı, başkalarının ayıbı ile örtersiniz. Gökten ateş yağsa da, hepinizi yakıp kül etse. İğrenç yaratıklarsınız hepiniz."

Kocasının kendisine sözle saldırmanın ötesinde bir şey yapmadığını, üstelik böyle yakışıklı bir oğlanın elinden tuttuğu için keyiften dört köşe olduğunu gören kadın kendini toparladı.

"Gökyüzünden ateş yağıp da biz kadınları yakıp kavurmasını istediğinden hiç kuşku duymuyorum" dedi. "Köpek ne kadar sopa severse, sen de bizi o kadar seversin. Ama Tanrı dileğini yerine getirmeyecek. Her neyse, seninle biraz dertleşelim, neden yakındığını söyle bana. Sen de bana, Ercolano'nun karısına davrandığı gibi davransaydın bir diyeceğim olmazdı. Ercolano'nun karısı ikiyüzlü, sofu, yaşlı bir cadaloz. İstediğini elde ediyor kocasından. Bir erkeğin karısına nasıl davranması gerekirse, kocası öyle davranıyor ona. Benim durumum öyle değil. Evet bana güzel giysiler, güzel pabuçlar alıyorsun. Ama bunun dışında nelerden yoksun kaldığımı biliyorsun. Kaç zamandır yatmadın benimle. Güzel giysiler verip de böyle davranmana, eski püskü giysilerle, yalınayak dolaşmayı yeğlerim, yeter ki yatakta gerektiği gibi davran bana. İyi dinle Pietro, ben de öbür kadınlar gibi bir kadınım, onların istediğini istiyorum. Senin vermediğin şeyi başkalarında arıyorum diye beni kınama. Üstelik itlerle kopuklarla düşüp kalkmayarak, senin onurunu da korumuş oluyorum."

Pietro tartışmanın gece boyunca sürebileceğini anlamıştı. Oysa karısı umurunda bile değildi.

"Peki, kadın" dedi, "bu konuda gönlünü ederim. Şimdi birşeyler hazırlayıp da karnımızı doyursan iyi olur. Sanırım bu çocuğun da karnı, benim karnım gibi açtır."

"Elbette aç. Aklına esip de geri geldiğinde, yemek için sofraya yeni oturmuştuk daha" dedi kadın.

"Öyleyse hemen yemek hazırla bize. Yemekten sonra, her şeyi yakınmayacağın gibi düzenleyeceğim."

Kocasının keyfinin yerinde olduğunu gören kadın kalk-

tı. Hemen sofrayı kurdurdu, daha önce hazırlamış olduğu yemekleri getirtti. Hayırsız kocası ve delikanlı ile birlikte güle söyleye yemeğini yedi.

Yemekten sonra, üçünün de hoşnut kalması için Pietro'nun ne yaptığı aklımda kalmadı. Ama ertesi sabah kentin alanına gelen delikanlının, o gece daha çok karı mı, yoksa koca mı olduğuna karar veremediğini biliyorum. Kıssadan hisseye gelince sevgili kadınlar: Göze göz, dişe diş. O sırada karşılık veremiyorsanız, eşek duvara attığı çiftenin karşılığını alıncaya dek, aklınızdan çıkartmayın olanı.

Dioneo'nun öyküsü sona erdiğinde, kadınlar öyküden hoşlanmakla birlikte utandıkları için kahkahalarını tuttular. Egemenliğinin sona erdiğini bilen kraliçe yerinden kalktı, başındaki defne dallarından tacı çıkartıp Elissa'nın başına taktı "Bizi yönetmek sırası şimdi sizde, madonna" dedi.

Elissa tacı giydikten sonra, kendisinden öncekiler gibi davrandı. İlkin egemenliğinin süresinin gerektirdiği önlemleri belirledi kâhya ile. Daha sonra, herkesin sevinçle karşıladığı şu sözleri söyledi:

"Uygun sözlerle, yerinde karşılıklarla, zamanında tepkilerle birçok insanın karşısındakinin dişlerinin keskinliğini törpülediğini, kendisine yönelen tehlikeden sıyrıldığını sık sık duyarız. Bu güzel konu yararlı da olabilir. Bu nedenle yarın Tanrı'nın izniyle bu konu üzerinde durulmasını, bir saldırıya uğrayıp da akıllıca karşı çıkanların, bir zararı, bir tehlikeyi, bir utancı hemen verdikleri karşılıkla, hızlı bir tepkiyle, buluşla etkisiz kılanların ele alınmasını istiyorum?"

Bu öneriyi herkes onayladı. Kraliçe yerinden kalkarak, akşam yemeğine dek, isteyeni istediğini yapmakta özgür bıraktı. Kraliçenin kalktığını gören herkes ayağa kalktı. Geleneğe uyuldu, yemek saatine dek isteyen istediğini yaptı. Cır-

cırböcekleri susunca, akşam yemeğine oturuldu. Yemek güle söyleye yendi, çalgılar çalındı, şarkılar söylendi. Kraliçenin isteği üzerine Emilia oynadı. Dioneo'dan şarkı söylenmesi istenince nazlanmadı: "Monna Aldruda kuyruğunu topla, iyi haberler getirdim sana"* Kadınlar gülüşmeye başladılar. Kraliçe de güldü, ama Dioneo'ya bu şarkıyı kesip, başka bir şarkıya geçmesini söyledi. Dioneo şunları dedi:

"Madonna, elimde bir çembalo olsaydı 'Eteğini sıva monna Lapa' ya da 'Zeytinliğin dibinde ot biter' şarkılarını söylerdim. Yoksa, 'Denizin dalgası içimi kabarttı' şarkısını mı istersiniz? Ne yazık ki çembalom yok. Hangi şarkıyı istiyorsanız siz seçin. 'Çık dışarı budayalım, kırda kamışlar gibi' şarkısına ne dersiniz?"

"Sevmedim, başka bir şarkı söyle."

"Öyleyse 'Monna Simona fıçılara şarap doldur, ekim ayı gelmeden de olur' şarkısını söylerim."

Kraliçe gülümseyerek konuştu:

"Doğru dürüst bir şarkı söyle. Böyle şarkılar istemiyoruz."

"Kızmayın madonna. Hangi şarkıyı istiyorsunuz? Binden çok şarkı biliyorum. Şunlara ne dersiniz: 'İşte kabuğum, dövdürmüyorum' ya da 'Yavaş yap kocacığım' ya da 'Yüz lirete horoz aldım kendime."

Herkesin gülmesine karşılık, oldukça keyfi kaçan kraliçe şunları dedi:

"Dioneo, şakayı bırak da güzel bir şarkı söyle. Yoksa bir öfkelenirim ki, sen de şaşarsın."

Bu sözler üzerine Dioneo şakayı bırakıp, hemen şarkıya başladı:

* Başka anlamlara da çekilebilecek halk şarkıları.

Sevgilinin gözlerinden
saçılan güzel ışık, Sevda,
tutsak etti, beni ona.

Yüreğimi ateşinle tutuşturan
ışın, çıkıp o gözlerden
gözlerimi deldi;
değerinin yüceliğini,
bana onun güzel yüzü öğretti;
düşlerken onu,
bundan böyle varlığımı
özlemlerimin kaynağı o kadına
bağlayıp, ayaklarının dibine serdiğimi anladım.

Efendimiz, böylece
ben de katıldım yolundan gidenlere,
inandım bağışlayıcı gücüne;
içimi saran, beni tutsak kılan tutku
biliniyor mu,
yüreğimin efendisince,
onun dışında hiçbir yerde
içimin durulmayacağını
biliyor mu o kimse?

Güzel efendim, bunları anlat ona,
yardımcı ol bana,
ateşini duyur ona,
bak, tükendim ateşinle
çektiğim çile
ağır ağır eritti beni;
ne olur, sırası gelince

gönlünü et onun, senin desteğinle
erişeyim isteğime.

Dioneo susup da şarkının sona erdiğini belirtince, kraliçe Dioneo'den övgülerini esirgemedi, yeni şarkılar söylemesini istedi. Artık gece ilerlemişti. Günün sıcaklığının yerini gecenin serinliğinin aldığını gören kraliçe, herkesin gidip, ertesi sabaha dek dinlenmesini istedi.

DECAMERON 2
Giovanni Boccaccio

-e
ca-
ron

EDEBİYAT HİKÂYE

Decameron
II. Cilt
Giovanni Boccaccio

İtalyanca aslından çeviri,
önsöz ve dipnotlar:
Rekin Teksoy

OĞLAK / EDEBİYAT / HİKÂYE

Decameron, II. cilt / Giovanni Boccaccio
İtalyanca aslından çeviren: Rekin Teksoy

© Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti., 1996
Bu çevirinin bütün hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntıların dışında yayımcının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Kurumsal kimlik danışmanı: Serdar Benli
Kapak ve kutu tasarımı: Işıl Şeker
Dizgi düzeni: Goudy 11 / 15 pt.
Ofset hazırlık: Oğlak Yayınları
Baskı: Oğlak Baskı Hizmetleri

Oğlak Yaymcılık ve Reklamcılık Ltd. Şti.
Genel Yönetim: Senay Haznedaroğlu
Yayın Yönetmeni: Raşit Çavaş
Zambak Sokak 29, Oğlak Binası, 80080 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0-212) 251 71 08-09, Faks: (0-212) 293 65 50
e-posta: oglak@oglak.com

Dördüncü baskı: 2002
ISBN 975 - 329 - 102 - 7

Decameron'un beşinci günü
sona eriyor,
Elissa'nın başkanlığında başlayan
altıncı günde,
bir saldırıya uğrayıp da
akıllıca karşı çıkanlardan,
bir zararı, bir tehlikeyi, bir utancı
hemen verdikleri karşılıkla, hızlı bir tepkiyle, buluşla
etkisiz kılanlardan
söz ediliyor.

Gökyüzünün orta yerindeki ayın ışınları yok olmuş, yeni bir ışık, dünyamızın dört bir yanını aydınlatmaya başlamıştı. Kraliçe kalkıp, arkadaşlarını çağırttı. Ağır adımlarla çiğlerin üzerinden yürüyerek tepeden inip güzel şatodan uzaklaştılar. Dereden tepeden konuştular, anlatılan öykülerin iyi kötü yanlarını tartıştılar, kimi bölümlere yeniden güldüler.

Ama güneş yükseldikçe sıcaklık bastırınca, geri dönmeye karar verip, aynı yoldan geri döndüler. Şatoda sofralar kurulmuş, masalar kokulu otlarla güzel çiçeklerle donatılmıştı. Kraliçenin buyruğuna uyup, sıcaklık daha fazla artmadan karınlarını doyurdular. Bu iş bittikten sonra kulağa hoş gelen güzel şarkılar söylediler. Daha sonra isteyen gidip yattı, isteyen de satranç ya da dama oynadı. Dioneo ile Lauretta ise Troilo ile Criseida'nın* şarkısını söylemeye başladılar. Sonra toplantı saati geldi. Kraliçe herkesi çağırttı ve geleneğe uyarak havuzun başına oturuldu.

Kraliçe ilk öykünün anlatılmasını isteyeceği sırada, daha

---

* Boccaccio'nun gençlik yapıtı *Filostrato*'nun kahramanları. Shakespeare'in de *Troilus and Cressida* adlı bir oyunu vardır.

önce karşılaşılmayan bir olay oldu, aşçıların hizmetçilerin bulunduğu mutfakta büyük bir gürültü koptu. Hemen çağırılan kâhyaya gürültünün nedeni soruldu. Kâhya, Licisca ile Tindaro'nun kavga ettiklerini, kavganın nedenini bilmediğini, kendisinin de kavgayı yatıştırmaya gitmekte olduğunu söyledi. Kraliçe hemen Licisca ile Tindaro'nun çağırılması istedi. Geldiler. Kraliçe, gürültünün nedenini sordu. Tindaro yanıt vermek istedi, ama burnundan soluyan, kabına sığamayan Licisca sert bir biçimde baktı ona ve şunları dedi:

"Sahibinden önce ahıra girmeye kalkma. Bırak da ben konuşayım ilkin."

Sonra kraliçeye dönerek şunları dedi:

"Madonna, bu adam bana Sicofante'nin karısı ile ilgili bilgi vermeye kalkıyor. Sanki ben tanımıyorum o kadını. Düğün gecesi Sicofante onunla yatmadan önce, güya messer Mazza, Montenero'ya* zorla girmiş, kan akıtmış. Doğru değil, usulca girdiğini, içerdekilerin bundan çok hoşnut kaldığını biliyorum ben. Bu hayvan herif kızları aptal yerine koyuyor, babalarına abilerine baktıkları yılları boşa harcadıklarını sanıyor, yedi babadan altısının kızını evlenme çağına girmesinden sonra da üç dört yıl evlendirmediğini söylüyor. Kızlar bunca bekleseler bayatlarlar. Kız oğlan kız kocaya varan bir tek komşum olmadı şimdiye dek. İsa tanıktır, dediğimin doğruluğuna. Evli kadınların da, kocalarına ne oyunlar oynadıklarını biliyorum. Bu sığır, beni dünkü çocuk sanıp, kadınları tanıtmaya kalkıyor bana."

Licisca konuşurken kadınlar öyle gülmüşlerdi ki, dişleri birbirine vurmuştu. Kraliçe Licisca'yı en az altı kez susturmaya kalkmış, ama başaramamıştı. Ancak söyleyeceklerini söyledikten sonra susmuştu. Kadının sözleri sona erince kraliçe gülerek Dioneo'ya döndü:

---

* Karadağ= Argoda kadın cinsel organı.

"Dioneo bu konuyu sen karara bağlayacaksın. Öykülerimiz sona erince kararını açıklarsın" dedi.

Dioneo hemen yanıt verdi:

"Madonna, başka birini dinlemeye gerek kalmadan kararı verdim bile. Licisca yerden göğe haklı, Tindaro da hayvanın teki."

Bu sözleri duyan Licisca gülmeye başlayarak Tindaro'ya döndü:

"Ben sana dememiş miydim? Benden daha iyi mi bileceksin? Ağzın süt kokuyor daha. Çok şükür, vaktimi boşa harcamadım ben."

Licisca'nın susmasını sağlamak, kırbaç cezasına çarptırılmak istemiyorsa konuşmaması, gürültü etmemesi gerektiğini anlatmak için kraliçenin sert bir biçimde ona bakması gerekti. Kraliçe, Licisca ile Tindaro'yu geldikleri yere göndermeseydi, gün boyunca onları dinlemekten başka bir şey yapılamayacaktı. Onlar gittikten sonra, kraliçe Filomena'dan öykü anlatmaya başlamasını istedi. Filomena da gülümseyerek söze başladı.

I

*Şövalyenin biri madonna Oretta'yı atına bindirip öykü anlatmaya başlar. Ama ipe sapa gelmez şeyler söylemeye başlayınca, kadın kendisini attan indirmesini ister.**

Genç kadınlar, açık havalarda gökyüzünü yıldızlar süs-

* Anlatılanın içeriğinin yanı sıra biçiminin de önem taşıdığını vurgulayan incelikli bir öykü.

ler, ilkbahar geldiğinde yeşil çayırlar çiçeklerle, tepelerin yamaçları ağaç yaprakları ile bezenir. Bunun gibi, iğneleyici sözler de davranışlarımıza renk katarlar. Kısa oldukları için erkeklerden çok, kadınların ağızlarına yaraşırlar. Uzun konuşmalar ise kadınlardan çok erkeklerin işidir. Ne var ki, belki bilmediğimiz bir neden, belki de ilahların günümüze bıraktıkları düşmanlık yüzünden, bugün sırası geldiğinde taşı gediğine koymasını bilen çok az kadın var, belki de hiç yok. Hepimiz utanmalıyız bundan. Pampinea bu konuda yeterince konuştuğu için, ben başka bir şey eklemek istemiyorum. Ama yine de, yerinde söylenen bir sözün güzelliğini vurgulamak için, soylu bir kadının bir şövalyeyi nasıl susmak zorunda bıraktığını anlatacağım.

Kısa bir süre önce kentimizde görgülü, sözü sohbeti yerinde bir kadının yaşadığını çoğunuz ya bilirsiniz, ya da duymuşsunuzdur. Değeri, adını da açıklamamı kaçınılmaz kılıyor. Messer Geri Spina'nın karısı madonna Oretta. Bizim şimdi

köyde bulunmamız gibi, o da bir ara kent dışına çıkmıştı. Bir gün önce evine yemeğe çağırdığı kadınlı erkekli dostları ile

birlikte, bir köyden bir başka köye gidiyorlardı. Gidecekleri yol uzun olduğu, yürüyerek yol aldıkları için, konuklardan biri:

"Madonna Oretta" dedi, "eğer isterseniz sizi atla götürür, dünyanın en güzel öykülerinden birini anlatarak, daha az yorulmanızı sağlayabilirim."

"Messere, çok sevinirim" yanıtını verdi kadın.

Ne var ki, şövalye dilini kılıcı gibi ustalıkla kullanamıyordu. Kadının yanıtını duyar duymaz öyküsünü anlatmaya başladı. Öykü aslında çok güzeldi. Ama adam aynı sözcüğü üç, dört, altı kez yineliyordu. Kimi kez başa dönüyor, kimi kez "Yo, böyle değildi" diye bağırıyordu. Sık sık yanlış adlar söylüyor, kişileri birbirine karıştırıyor, kahramanların özelliklerine, gelişen olaylara dikkat etmiyor, her şeyi çorbaya çeviriyordu. Bunları dinleyen madonna Oretta'yı ter basmış, yüreği sanki çarpmaz olmuş, durmuştu. Sonunda dayanamadı, şövalyenin girdiği çalılık bir kesimden çıkmak üzere olduğunu görünce, yumuşak bir sesle:

"Messer" dedi, "atınız çok sarsıyor, izin verin de ineyim."

Bereket şövalyenin anlayışı, öykücülüğünden daha iyi idi. Ne denmek istediğini hemen anladı. Başlayıp da sonunu getiremediği öyküyü yarım bırakıp, konuyu değiştirdi.

II

*Fırıncı Cisti, tek bir sözcükle messer Geri Spina'ya sorusunun yersizliğini anlatır.**

Kadınlarla erkeklerin çoğu madonna Oretta'nın dediklerini övgüye boğdular. Kraliçe de, Pampinea'dan öykü anlatmayı sürdürmesini istedi. Pampinea söze başladı:

Güzel kadınlar, bir türlü karar veremiyorum. Kim daha suçlu: soylu bir ruhu çirkin bir bedene yerleştiren doğa mı, yoksa birçok kişi gibi, hemşerimiz Cisti örneğinde olduğu gibi, soylu ruh taşıyan bir bedene aşağılık bir işi uygun gören talih mi? Soylu bir ruha sahip olan Cisti'yi felek fırıncı yapmıştı. Doğanın sağduyulu olduğunu, budalaların gözleri görmez** sandıkları talihin ise bin gözü olduğunu bilmesem, ikisine de ağzımı açıp gözümü yumacağım. Ne var ki, ikisi de zaman zaman biz ölümlüler gibi davranırlar. Başlarına nelerin gelebileceğini bilmeyen ölümlüler, değerli şeylerini evlerinin en kötü, en az kuşku uyandıran yerlerine saklarlar. Sırası geldiğinde de buradan çıkartıp alırlar. Böylece evin en kötü yeri, güzel bir odadan daha çok işe yaramış olur. Tıpkı bunun gibi, yeryüzünün iki efendisi de, en değerli şeylerini çoğu kez, en kötü koşulların altına gizlerler. Gerektiğinde buradan çekip çıkarttıklarında bu nesnelerin parlaklığı daha da göz alır. Fı-

* Yerinde bir karşılıkla saygınlığını korumayı başaran, eli açık, sevecen bir fırıncıyı konu edinen bir öykü.

** Çoktanrılı dönemde talih perisi gözleri görmez ya da gözlerinin üstü örtülü olarak tasarlanırdı.

rıncı Cisti, önemsiz bir konuda messer Geri Spina'nın gözlerini açarak dediklerimi doğruluyor. Bu adamın adını aklıma, karısı madonna Oresta'nın başından geçen bir olay getirdi. Bu kısa öyküyü anlatacağım şimdi.

Messer Geri Spina'yı çok seven Papa Bonifazio, kimi önemli sorunları çözmek için Floransa'ya soylu elçiler göndermişti. Elçiler messer Geri'nin evine inmişlerdi. Messer Geri ile elçiler, her sabah papanın sorunlarını konuşa konuşa, Santa Maria Ughi kilisesinin önünden geçiyorlardı. Cisti'nin fırını da burada idi. Fırını kendisi çalıştırıyordu. Talih kendi-

sine önemsiz bir mesleği uygun görmüştü ama, bu işten çok para kazanmış, başka bir iş yapmaya kalkışmamıştı. Varlıklı bir yaşam sürüyor, mutfağından hiçbir şey, bu arada Floransa ve çevresinin en iyi beyaz ve kırmızı şarapları eksik olmuyordu.

Her sabah kapısının önünden messer Geri ile papanın elçilerinin geçtiklerini gören Cisti, havanın sıcak olduğunu da dikkate alıp, bu adamlara iyi beyaz şarabından vermenin yerinde olacağını düşünmüştü. Ne var ki, kendi konumu ile

messer Geri'nin konumunu karşılaştırınca, ona çağrıda bulunmasının yakışık almayacağı sonucuna varmıştı. Messer Geri'nin kendiliğinden gelmesinin yolunu aramaya koyulmuştu. Cisti'nin üstünde hep pırıl pırıl bir hırka, yeni yıkanmış kar gibi bir önlük olurdu. Fırıncıdan çok değirmenciye benziyordu bu giysilerle. Sabahları messer Geri ile elçilerin geçecekleri saatte, kapısının önüne pırıl pırıl kalaylı bir kap içinde soğuk su, iyi beyaz şarap dolu küçük bir Bologna testisi, gümüş gibi ışıyan iki bardak çıkarıyordu. Sonra iskemleye kuruluyor, tam adamlar geçerken bir iki kez genzini temizleyip, şarabı yudumlamaya başlıyordu. Keyfine vara vara, ölülerin bile ağızlarının suyunu akıtacak bir biçimde yapıyordu bu işi. Olayı bir sabah, iki sabah gözleyen messer Geri, üçüncü sabah dayanamadı:

"Şarap iyi mi, Cisti?" dedi.

Hemen ayağa kalkan Cisti yanıt verdi:

"Hem de nasıl; deneyin anlarsınız."

Havanın sıcağı, her zamankinden daha fazla koşuşturması, ya da Cisti'nin şarabın tadını çıkarmasına imrenmesi, Geri'yi susatmıştı. Gülümseyerek elçilere dönüp, şunları dedi:

"Bu değerli kişinin şarabından tadalım derim. Belki öyle iyidir ki, tattığımıza pişman olmayız."

Bunları dedikten sonra, elçilerle birlikte Cisti'nin yanına doğru gitti. Fırıncı, hemen fırından güzel bir sıra getirtip konuklarını oturttu. Bardakları yıkamaya gelen yamaklara:

"Siz içeri girin, bırakın ben yaparım" dedi. "Ekmek pişirmeyi bildiğim gibi, şarap sunmayı da bilirim. Ama şaraptan size de tattıracağımı sanmayın!"

Bunları dedikten sonra, dört yeni, güzel bardak alıp kendi elleriyle yıkadı, küçük bir testi iyi şarap getirtti, hemen messer Geri ile arkadaşlarına sundu. Adamlar kaç zamandır

böyle bir şarap içmemişlerdi. Öve öve bitiremediler şarabı. Elçiler orada kaldıkları süre boyunca, hemen her sabah messer Geri ile birlikte fırıncıya uğrayıp şarap içtiler.

Elçiler işlerini bitirip de gidecekleri sırada, Geri büyük bir şölen düzenledi. Şölene kentin en saygın kişilerinin yanı sıra Cisti'yi de çağırdı. Cisti şölene katılmak istemiyor, bu kararında direniyordu. Bunun üzerine Geri uşaklarından birini messer Cisti'ye gönderdi, yemekte konuklarına yarımşar bardak sunabilmek için, bir şişe iyi şarap istedi. Bu şarabın tadına bakmamış olmanın ezikliğini taşıyan uşak, yanına kocaman bir şişe almıştı. Şişeyi gören Cisti:

"Evlat, messer Geri seni bana göndermedi" dedi.

Uşak, ne derse desin hep aynı yanıtı alınca messer Geri'ye dönüp olanları anlattı. Geri uşağa şunları dedi:

"Geri git, seni ona gönderdiğimi söyle. Aynı yanıtı verecek olursa, kime gönderdiğimi sor."

Uşak Cisti'ye gitti yine.

"Messer Geri, beni sana göndermiş" dedi.

Cisti uşağa şu karşılığı verdi:

"Yanılıyorsun evlat."

"Öyleyse nereye gönderdi beni?" dedi uşak.

"Arno'ya*" karşılığını verdi Cisti.

Uşak bu yanıtı messer Geri'ye aktarınca, messer Geri'nin gözleri faltaşı gibi açıldı. Uşağa:

"Götürdüğün şişeyi göster bakayım" dedi.

Şişeyi gördükten sonra da:

"Cisti haklı" dedi.

Uşağı azarladıktan sonra, eline uygun bir şişe verip geri gönderdi. Cisti bu şişeyi görünce:

---

* Floransa'nın içinden geçen ırmak.

"Şimdi seni bana gönderdiğini anladım" dedi.

Büyük bir istekle şişeyi doldurdu. Sonra aynı gün, messer Geri'nin evine küçük bir fıçı beyaz şarap gönderdi. Kendisi de gidip messer Geri'yi gördü. Messer Geri'ye şunları dedi:

"Messere, bu sabah büyük şişenin beni korkuttuğunu sanmanızı istemem. Ancak, size azar azar sunduğum şarabın uşaklara verilemeyeceğini unuttuğunuzu gördüm. Bunu anımsatmak istedim. Bu şarabı kendime ayırmak gibi bir amacım yoktu. Olduğu gibi size gönderdim, nasıl isterseniz öyle kullanırsınız."

Messer Geri, Cisti'nin armağanına çok sevindi. Uygun gördüğü bir biçimde teşekkür etti, o günden sonra da ona büyük değer verdi, dost gibi davrandı.

III

*Monna Nonna de' Pulci, Floransa piskoposunun yakışıksız sözlerini ağzına tıkar.**

Pampinea öyküsünü bitirince, herkes Cisti'nin yanıtını ve eli açıklığını övdü. Sonra kraliçe, Lauretta'nın öykü anlatmasını istedi. O da, gülümseyerek anlatmaya başladı:

Sevimli kadınlar, önce Pampinea, sonra da Filomena taşı gediğine koymadaki yetersizliğimize ve iğneleyici sözlerin güzelliğine değindiler. Bu konuya dönmenin gereği yok. Yine de, bu tür yanıtlarla ilgili bir anımsatma yapmak istiyorum. Böyle bir yanıt, doğası gereği dinleyeni ısırır, ama bir köpek

* Saldırgan bir soruya verilen ustalıklı bir karşılığı konu edinen bir öykü.

gibi değil, bir kuzu gibi ısırır. Köpek gibi ısırsa kaş yapayım derken göz çıkartılmış olur. Madonna Oretta'nın sözleri ile Cisti'nin yanıtı, dediğimi en iyi biçimde doğruluyor. Köpek gibi ısırıldığı için, köpek gibi ısırarak yanıt vermeye kalkışan birine, durup dururken böyle davranan birine oranla hiç kuşkusuz daha hoşgörüyle bakılır. Bu nedenle nasıl, ne zaman yanıt verildiğini, kimin kime yanıt verdiğini dikkate almak gerekir. Bu koşullara uymadığı için ağzının payını alan bir piskoposun kısa öyküsünü anlatacağım sizlere.

Değerli, bilgili bir din adamı olan messere Antonio d'Orso Floransa piskoposu iken, Floransa'ya messer Dego della Ratta adında Katalanyalı soylu bir kişi gelmişti. Kral Ruberto'nun nalbantı olan bu yakışıklı adam, çok da çapkındı.

Floransalı kadınlardan biri çok ilgisini çekmişti. Bu güzel kadın, sözünü ettiğim piskoposun erkek kardeşinin torunu idi. Kadının kocasının, soylu bir aileden gelmekle birlikte para düşkünü ve kötü bir adam olduğunu öğrenen nalbant, adama beş yüz altın florin verip karısı ile bir gece yatmak hakkını al-

mıştı. Bu iş için, o sırada dolaşımda olan gümüş sikkeleri altın suyuna batırmış, kadın karşı çıksa da onunla yatmış, parayı da kocasına vermişti. Çok geçmeden olay dört bir yanda duyulmuş, boynuzlu koca onursuzluğu ile başbaşa kalmıştı. Piskopos ise, olayı duymamış gibi davranmayı yeğlemişti.

Piskopos ile nalbant sık sık görüşmeyi sürdürüyorlardı. Ermiş Giovanni yortusunda da birlikte atla gezintiye çıktılar. Bir ara, yarışan atlıları izleyen kadınları gördüler. Piskoposun gözleri, daha sonra veba salgınının aramızdan aldığı genç bir kadına takıldı. Alessio Rinucci'nin yeğeni olan bu kadın, hepinizin tanıdığını sandığım Nonna de' Pulci idi. O sıralarda gencecik, güzel, sözünü esirgemeyen, yürekli bir kadındı. Kısa bir süre önce San Pietro Kapısı mahallesine gelin gitmişti. Piskopos kadını nalbanta gösterdi. Kadının yanına yaklaştıklarında, elini nalbantın omuzuna atıp, şunları dedi:

"Nonna, ne dersin? Bu şövalye sırtını yere getirebilir mi senin?"

Nonna bu sözlerin onurunu incittiğini, çevresindeki bir sürü insanın içinde kendisini küçük düşürdüğünü düşündü. Onuruna sürülen lekeyi temizlemekten çok, taşı gediğine koymak amacıyla hemen yanıt verdi:

"Messere, belki getirebilir. Ama çok para isterim."

Bu sözler üzerine nalbant ve piskopos aşağılanmış oldukları duygusuna kapıldılar. Çünkü biri piskoposun kardeşinin torununun onurunu zedelemiş, ötekinin ise öz kardeşinin torununun başına gelenler nedeniyle onuru zedelenmişti. Piskoposla nalbant birbirlerinin yüzüne bakmadan, utanç içinde uzaklaştılar oradan. Gün boyunca konuşmadılar birbirleriyle. Böylece iğnelenen kadın, şaka yollu da olsa karşısındakileri iğnelemişti.

IV

*Currado Gianfigliazzi'nin aşçısı Chichibio, yerinde bir yanıtla efendisinin öfkesini kahkahaya dönüştürür ve Currado'nun vereceği cezadan kurtulur.**

Lauretta susup da herkes Nonna'yı onayladıktan sonra, kraliçe, Neifile'nin öykü anlatmayı sürdürmesini istedi. Neifile söze şöyle başladı:

Sevdalı kadınlar, taşı gediğine koymak için iğneleyici, uygun sözcükler gerekir. Çoğu kez de talih, çekingenlerin yardımına koşarak, zor duruma düşmedikçe bulamayacakları sözcükleri dillerinin ucuna getirir. Anlatacağım öykü, bunu doğrulayacak.

Kentimizin soylu, hoşgörülü, eli açık insanlarından Currado Gianfigliazzi'yi** hepiniz tanımış ya da adını duymuşsunuzdur. Şövalyeler gibi yaşamış, büyük işler yapmış, bu arada köpeklere kuşlara ilgi duymuştu. Bir gün Perotola*** dolaylarında şahiniyle avlanırken bir turna vurdu. Turnayı semiz, körpe görünce, akşam yemeği için kızartıp güzelce pişirmesi için Chichibio adındaki Venedikli aşçıbaşısına gönderdi. Mankafanın biri olan Chichibio turnayı, tüylerini yolduktan sonra hemen ateşe koyup kızartmaya başladı. Turna kızarmaya başlayıp da iştah açıcı kokular saldığında, Chichibio'nun deliler gibi tutkun olduğu Brunetta adındaki komşu kadın

---

* Mankafa bir aşçıbaşının korkunun etkisi ile verdiği beklenmedik bir yanıtı ele alan, tutarlı küçük bir başyapıt.

** Boccaccio'nun çağdaşı ünlü bir Floransalı.

*** Floransa dolaylarında bir köy.

mutfağa geldi. Turnayı görüp kokusunu içine çekince, bir budu kendisine vermesi için Chichibio'ya yalvarmaya koyuldu. Chichibio da şarkı söyleyerek yanıt verdi: "Onu verememe sana donna Brunetta, onu verememe sana." Brunetta bu yanıta bozulup, şu karşılığı verdi:

"Vermezsen onu bana, Tanrı'ya andım olsun, ben de vermem hoşlandığını sana."

Atışma böyle sürüp gitti. Sevgilisinin öfkelenmesinden çekinen Chichibio, sonunda turnanın bir budunu kesip kadına verdi.

Tek butlu turna Currado ile konuklarının önüne çıkartılınca, şaşıran Currado, Chichibio'yu çağırtıp, turnanın öbür budunun ne olduğunu sordu. Kurnaz Venedikli hemen şu yanıtı verdi:

"Efendim, turnaların tek ayağı, tek budu olur."

Currado öfkelendi.

"Turnaların tek ayağı, tek budu olur da ne demek? Hiç turna görmedim mi sanıyorsun beni?"

Chichibio yanıt verdi:

"Efendim, dediğim doğrudur, istediğiniz zaman kanıtlayabilirim bunu."

Sofradaki yabancılar nedeniyle Currado sözü uzatmak istemeyip, şunları dedi:

"Madem hiç görmediğim, duymadığım bir şeyi kanıtlamak istiyorsun, yarın sabah kanıtla da görelim. Ama kanıtlayamazsan, İsa adına and içerim ki, ömrün oldukça adımı aklından çıkartmayacak bir ders vereceğim sana."

O gece tartışma sona erdi. Uykunun öfkesini dindiremediği Currado, ertesi sabah gün ağarırken kalktı, atların getirilmesini istedi. Chichibio'yu da uyuz bir ata bindirip, gün ağarırken kıyısında turnaların uçuştuğu bir ırmağa doğru yola koyuldu. Chichibio'ya da:

"Bakalım dün gece hangimiz yalan söyledik, sen mi ben mi" dedi.

Currado'nun öfkesinin dinmemiş olduğunu, söylediği yalanı doğrulaması gerektiğini gören Chichibio, ne yapacağını bilemiyor, büyük bir korku içinde Currado'nun yanında atını sürüyordu. Elinden gelse kaçacaktı. Ama kaçamıyor, bir önüne, bir arkasına, bir yanına bakıyor, ne görse iki ayağı üzerinde doğrulmuş turna sanıyordu.

Artık ırmağa yaklaşmışlardı. Chichibio herkesten önce, kıyıda on iki turna gördü. Turnalar uyurken yaptıkları gibi, tek ayakları üzerine tünemişlerdi. Chichibio hemen kuşları Currado'ya göstererek şunları dedi:

"Messer, dün akşam size doğru söylediğimi görebilirsiniz. Karşıdaki turnalara bakınca tek butlu tek ayaklı olduklarını göreceksiniz."

Kuşları gören Currado:

"İki ayaklı olduklarını görürsün şimdi!" dedi.

Ve kuşlara biraz daha yaklaşınca "Hey! Hey!" diye bağır-

dı. Bu ses üzerine turnalar öbür bacaklarını da indirip, kaçışmaya başladılar. Currado Chichibio'ya dönüp, şunları dedi:

"Ne haber, pisboğaz? İki ayakları olduğuna inandın mı?"

Tir tir titreyen Chichibio, nereden geldiğini bilemediği bir esinlenme ile şu karşılığı verdi:

"İnanmasına inandım efendim, ama dün gece "Hey! Hey!" diye bağırmadınız ki. Bağırsaydınız, bunlar gibi o turna da öbür budunu, öbür ayağını dışarı çıkartırdı."

Bu yanıt Currado'nun öyle hoşuna gitti ki, öfkesi sevince kahkahaya dönüştü.

"Haklısın Chichibio, bağırmam gerekirdi" dedi.

Böylece Chichibio, verdiği yerinde ve uygun karşılıkla zor durumdan kurtulmuş, efendisi ile arasını düzeltmiş oldu.

V

*Messer Forese da Rabatta ile ressam Giotto usta Mugello'dan dönerken birbirlerinin giysilerini alaya alırlar.**

Neifile susmuş, kadınlar Chichibio'nun verdiği yanıtı çok sevmişlerdi. Kraliçenin isteği üzerine sözü Panfilo aldı:

Çok sevgili kadınlar, az önce Pampinea'nın da kanıtlamış olduğu gibi, talih çoğu kez yoksul giysilerin gerisinde erdem hazineleri gizler. Bunun gibi, doğa da, çirkin görünüşlü insanları üstün zekâlı kılabilir. Size kısaca öykülerini anlatmak istediğim iki hemşerimizin de durumu böyle idi. Bunlar-

* Dış görünüşle iç dünya arasındaki çelişkiyi ele alan bu öyküde, Boccaccio, Giotto'ya olan sevgisini belli eder.

dan ufak tefek, çarpık vücutlu, yassı suratlı, yassı burunlu messer Forese da Rabatta,* Baronci** ailesinin en çirkininden bile daha çirkindi. Ama öyle bir hukuk sezgisi vardı ki,

bilgili kişiler onun ayaklı bir hukuk kitaplığı olduğunu söyler lerdi. Giotto adındaki ikinci kişiye gelince, öyle güçlü bir yeteneğe sahipti ki, her şeyi doğuran, yıldızları hareket ettiren doğayı kalemiyle, fırçasıyla olduğu gibi resme dökebilirdi. Yaptığı resimler tıpatıp aslına benzer, insan gözü çoğu kez yanılıp, resmi gerçekle karıştırırdı. Giotto, aydın kişilerin desteğini önemsemeyip bilgisiz kişilerin gözlerine hoş görünmek isteyenlerin hataları nedeniyle uzun yüzyıllar boyunca gömülü kalan bu sanatı yeniden gün ışığına çıkartmıştı. Bu nedenle Floransa'nın övünç kaynaklarından biri olmayı hak etmişti. Üstelik ünlendikçe alçakgönüllülüğü artmış, ustalığın

* XIV. yy.'ın ikinci yarısında yaşayan ünlü hukukçu.
** Bkz. bir sonraki öykü.

doruğuna erişse de, kendisi için usta sanının kullanılmasına hep karşı çıkmıştı. Usta sanından kaçınması saygınlığını daha da arttırırken, kendisinden daha bilgisiz kişilerin, başka ressamların kıskançlığına yol açmıştı. Ne var ki, sanatının yüceliğine karşılık, yapısı görünüşü, messer Forese'den daha iyi değildi. Neyse, öykümüze gelelim artık.

Messer Forese ile Giotto'nun Mugello'da yazlıkları vardı. Mahkemelerin tatil olduğu yaz günlerinde yazlığına gitmiş olan messer Forese, bir binek atıyla kente dönerken, kendisi gibi yazlığından Floransa'ya dönmekte olan Giotto ile karşılaşır. Atları da, üstleri başları da dökülen iki yaşlı adam, birlikte ağır aksak at sürmeye koyulurlar.

Yaz aylarında sık sık olduğu gibi birden yağmur bastırınca, ikisinin de tanıdığı bir rençberin evine sığınırlar. Ama yağmur dinmek bilmeyince, o gün Floransa'ya dönmek istedikleri için, rençberden, adamın daha iyi bir şeyi olmadığı için, kaba kumaştan dikilmiş iki harmaniye ile, eskilikten aşınmış iki şapka ödünç alıp, yola çıkarlar.

Bir süre giderler. Hem sırılsıklam olur, hem de atların ayaklarından sıçrayan çamura bulanırlar. Bu sırada hava biraz açar. Uzun süren bir suskunluktan sonra laflamaya başlarlar. Messer Forese atını sürerken, Giotto'nun tatlı tatlı anlattıklarını dinler, bir yandan da tepeden tırnağa süzer onu. Giotto'yu öyle çelimsiz, görünüşünü öyle gülünç bulur ki, kendisinin de aynı durumda olduğuna bakmayıp, şöyle der:

"Ne dersin Giotto, şimdi karşımıza seni hiç tanımayan biri çıkacak olsa, senin dünyanın en iyi ressamı olduğuna inanır mı hiç?"

Giotto hemen karşılık verir:

"İnanır messere, size de bakıp alfabeyi sökmüş olduğunuza inanır."

Bu sözler üzerine messer Forese hatasını anlar, attığı taşın karşılığını almış olur.

VI

*Michele Scalza birkaç delikanlıya, Baronci'lerin dünyanın da Toscana'nın da en soylu kişileri olduklarını kanıtlayarak bir yemek kazanır.**

Kadınlar Giotto'nun bir çırpıda verdiği yerinde yanıta gülmeyi sürdürürlerken, kraliçe sözü Fiammetta'ya verdi. Fiametta söze şöyle girdi:

Genç kadınlar, Panfilo sizlerden çok daha iyi tanıdığı Baronci'lere değinince, bu ailenin soyluluğunun ne denli eski olduğunu gösteren bir öykü aklıma geldi. Seçtiğimiz konuya aykırı düşmeyen bu öyküyü anlatmak istiyorum.

Bundan kısa bir süre önce, kentimizde Michele Scalza adında, sevimli, tatlı dilli bir delikanlı yaşıyordu. Bilmediği öykü yoktu. Bu nedenle Floransalı gençler onu çok sever, toplantılarından eksik etmezlerdi. Scalza'nın arkadaşlarıyla birlikte Montughi'ye** gittiği bir gün, aralarında bir tartışma çıktı: Floransa'nın en eski en soylu ailesi hangi aile idi? Uberti'ler, Lamberti'ler diyenler, başka aile adlarını öne sürenler oldu. Bu adları duyan Scalza, muzip muzip gülümseyerek şunları dedi:

"Hadi oradan akılsızlar! Ne dediğinizden haberiniz yok.

---

* Floransalı bir ailenin çirkinliği üstüne kurulu bir öykü.
** Floransa dolaylarında bir köy.

Yalnız Floransa'nın değil, bütün dünyanın da, Toscana'nın da en eski, en soylu ailesi Baronci ailesidir. Bütün düşünürler, benim gibi onları tanıyan herkes bu konuda görüş birliği için-

de. Yanlış anlamayın diye belirteyim, Santa Maria Maggiore'deki komşularınız Baronci'lerden söz ediyorum."

Başka bir aileden söz edileceğini sanan gençler, duyduklarına hep birlikte karşı çıktılar:

"Bizimle dalga geçme, Baronci'leri biz de senin kadar tanıyoruz" dediler.

Scalza şunları dedi:

"Niye dalga geçeyim, doğruyu söylüyorum. İsteyenle, altı kişilik bir akşam yemeğine bahse bile girerim. Üstelik, hakem seçimini de size bırakıyorum."

Neri Vannini adındaki delikanlının sesi duyuldu:

"Yemeği kazanmaya ben istekliyim."

Evinde oturdukları Piero di Fiorentino'yu hakem yapmaya karar verdiler. Scalza'nın yenilgisine tanık olup, Scalza ile dalga geçebilmek için, hep birlikte gidip onu buldular.

Olayı anlattılar. Aklı başında bir genç olan Piero, önce Neri'yi dinledi. Sonra Scalza'ya dönüp şunları dedi:

"Dediklerini nasıl doğrulayacaksın?"

Scalza karşılık verdi:

"Nasıl mı? Öyle bir doğrulayacağım ki, bana karşı çıkanlar bile hak vermek zorunda kalacaklar. Bir ailenin, ne denli eski ise, o denli soylu olduğunu biliyorsunuz. Az önce arkadaşlarım da bu görüşü savunuyorlardı. Öyleyse, Baroncini ailesi öteki ailelerden daha eski ise, daha da soylu demektir. Eski olduklarını kanıtlarsam, bahsi de kazanmış olurum. Şunu bilin ki, yüce Tanrı Baroncini ailesini daha resim yapmayı yeni öğrenirken yaratmıştı. Öbür insanları ise, resmi öğrendikten sonra yarattı. Dediğimin doğruluğunu anlamanız için, Baronci'lerin yüzlerini başkalarının yüzleri ile karşılaştırmanız yeter. Herkesin yüzünün düzgün, orantılarının doğru olduğunu göreceksiniz. Baronci'lerin yüzleri ise daracık, upuzun, kimi kez de alabildiğine geniştir. Burun ya çok uzun, ya çok kısa olur. Çene yukarıya çıkık ya da aşağıya kıvrık olur, eşek çenesine benzer. Kiminin bir gözü daha iridir, kiminin bir gözü daha aşağıdadır. Resim yapmayı yeni öğrenen çocuklar da yüzleri böyle çizerler. Dediğim gibi, yüce Tanrı'nın onları, resim çizmeyi öğrendiği sıralarda yarattığı besbelli. Bu nedenle, bu aile öteki ailelerden daha eski. Daha eski olunca da, daha soylu."

Hakem Piero olsun, yemeğine bahse tutuşan Neri olsun, bahsi akıllarından çıkartmayan ötekiler olsun, Scalza'nın bu güzel sözleri karşısında kahkahalarla güldüler. Doğru söylediğini, yemeği hak ettiğini, Baronci ailesinin Floransa'nın, dahası dünyanın da, Toscana'nın da en eski ailesi olduğunu kabul ettiler. Bu nedenle Panfilo, messer Forese'nin yüzünün çirkinliğini belirtirken, haklı olarak Baronci'lerle karşılaştırma yapmıştı.

VII

*Sevgilisi ile birlikte iken kocasına yakalanan madonna Filippa, mahkemeye çıkartılır. Verdiği yerinde ve güzel bir yanıtla hem salıverilir, hem de yasa değiştirilir.**

Fiammetta susmuştu, herkes Scalza'nın Baronci'lerin daha soylu olduklarını kanıtlamak için ileri sürdüğü gerekçeye gülmeyi sürdürüyordu. Kraliçe Filostrato'dan öykü anlatmasını isteyince, o da söze başladı:

Değerli kadınlar, iyi konuşmayı bilmek, özellikle de gerektiğinde iyi konuşabilmek hiç kuşkusuz güzel bir şeydir. Size anlatmayı tasarladığım soylu kadın da bu niteliğe sahip. Yalnızca dinleyenleri kahkahaya boğmakla kalmamış, kendisini utanç verici bir ölüm tehlikesinden de kurtarmış. Dinleyin:

Bir ara Prato bölgesinde yürürlükte olan acımasız, haksız bir yasa, sevgilisi ile zina yaparken kocası tarafından yakalanan ya da para karşılığında erkeklerle yatan bir kadın için, hiçbir ayrım gözetmeden ateşte yakılmak cezası öngörüyordu. Bu yasa yürürlükte iken, madonna Filippa adında soylu, güzel ve deli gibi sevdalı bir kadın, bir gece kendi odasında kocası Rinaldo de' Pugliesi tarafından, canı gibi sevdiği Lazzarino de' Guazzagliotri adındaki yakışıklı, soylu delikanlının kollarında yakalandı. Gördükleri karşısında büyük bir öfkeye kapı-

* Kocasını aldatmakla neredeyse övünen bir kadın, yasanın zinayı cezalandırmasını eleştirir.

lan Rinaldo, koşup karşısındakileri öldürmemek için kendini zor tuttu. Kendisini düşünmese, öfkesine yenik düşecekti. Öfkesini dizginlemesi, öldüremediği karısını Prato yasaları aracılığıyla öldürtmesine engel değildi. Filippa'nın suçunu kanıtlayacak yeterli kanıtlar vardı. Gün ağarır ağırmaz, kimseye danışmaya gerek duymadan mahkemeye başvurdu, karısını suçladı.

Filippa, sevdalı kadınların çoğu gibi yürekli bir kadındı. Dostlarının, akrabalarının karşı çıkmalarına aldırmayıp, mahkemeye giderek gerçeği söylemeye karar verdi. Korkup kaçarak gurbet ellerde saklanmaktansa, mert bir biçimde ölmeyi göze aldı. Böylece, bir gece önce kollarında yakalanmış olduğu sevgilisine karşı da saygılı davranmış olacaktı. Suçu inkâr etmesini öneren kadınlı erkekli bir kalabalıkla yargıcın yanına vardı. Soğukkanlı bir yüz ve sert bir sesle kendisinden ne istediğini sordu.

Kadın güzeldi, görgülü idi, sözleri yüreğinin soyluluğunu yansıtıyordu. Yargıç kadına acımaya başlamıştı. Olayı kabullenerek onurunu lekelemesinden, onu da ölüm kararı vermek zorunda bırakmasından çekiniyordu. Kadını sorgulamamazlık edemezdi.

"Madonna" dedi, "gördüğünüz gibi kocanız Rinaldo burada ve sizden şikâyetçi. Sizi zina yaparken yakaladığını söylüyor. Yürürlükteki yasayı uygulayarak, sizi ölüm cezasına çarptırmamı istiyor. Suçu kabul etmezseniz yasayı uygulayamam. Bu nedenle iyice düşünüp taşının, kocanızın suçlamasının doğru olup olmadığını söyleyin bana."

Kadın hiç duraksamadan, yumuşak bir sesle karşılık verdi:

"Messere, Rinaldo'nun kocam olduğu, dün gece beni Lazzarino'nun kolları arasında bulduğu doğru. Lazzarino'ya beslediğim içtenlikli, temiz sevgi nedeniyle birçok kez onun

kolları arasında oldum. Bunu yadsımıyorum. Yasaların herkes için eşit olması ve uygulanacakları kişilerin onayı alınarak çıkartılmaları gerektiğini bildiğinizden kuşku duymuyorum. Sözünü ettiğiniz yasa ise böyle değil. Yalnızca zavallı kadınları cezalandırıyor. Oysa kadınlar, birçok kişiyi doyurmayı erkeklerden daha iyi başarırlar. Üstelik bu yasa çıkartılırken kadınların görüşü alınmadı, hiçbir kadının onayı sağlanmadı. Bu nedenle, bu yasaya kötü bir yasa demek yanlış olmaz. İsterseniz dediklerime, vicdanınızın sesine kulak vermeyip yasayı uygulayabilirsiniz. Ama bir karara varmadan önce, bana küçük bir iyilikte bulunmanızı istiyorum. Ne olur kocama sorun, her istediğinde, hem de canı istediğince, hiç karşı çıkmadan kendimi ona vermiş miyim, vermemiş miyim."

Rinaldo yargıcın soruyu sormasını beklemeden hemen yanıt verdi. Her istediğinde, karısının her isteğini yerine getirmiş olduğunu söyledi. Bunun üzerine kadın konuşmasını sürdürdü:

"Görüyorsunuz messere, neyimi seviyorsa, neyimi istiyorsa hep almış benden. Peki ondan arta kalanı ne yapacaktım? Köpeklere mi atacaktım? Boşa harcayacak, bozulmasını bekleyecek yerde, beni canı gibi seven soylu bir kişinin gönlünü etmem daha doğru olmaz mıydı?"

Prato halkının neredeyse tümü, böyle, soylu, ünlü bir kadının sorgusuna tanık olmak için mahkemeye koşmuştu. Kadının böylesine yerinde sorusu üzerine uzun uzadıya gülüştüler. Sonra birden, hep bir ağızdan kadının haklı olduğunu, doğru söylediğini haykırdılar. Oradan ayrılmadan önce de, yargıcın da onayını alarak acımasız yasayı değiştirdiler, ancak para karşılığında kocalarını aldatan kadınların cezalandırılmasını öngördüler.

Çılgın girişimi başarısızlıkla sonuçlanan Rinaldo, mahkemeden şaşkın bir biçimde ayrıldı. Salıverilen, sevinç için-

deki kadın ise evine, yeniden canlanmış bir alev gibi, başı dik olarak döndü.

VIII

*Fresco, görgüsüz kişilerden rahatsız olan yeğenine, keyfi kaçmasın diye aynaya bakmamayı önerir.**

Filostrato'nun, anlattığı öykü, dinleyen kadınların içinde, ilkin bir utanç duygusu uyandırdı. Bunun sonucu olarak yüzlerini saf bir pembelik kapladı. Sonra birbirlerine baktılar, gülmemek için zor tuttular kendilerini. Öyküyü için için gülerek dinlediler. Öykü sona erince, kraliçe Emilia'ya dönüp, sıranın ona geldiğini belirtti. Emilia da, uykudan uyanmış gibi içini çekerek, anlatmaya başladı.

Hülyalı kadınlar, daldığım düşünceler bir süredir beni uzaklara sürüklemişti. Kraliçemizin isteğini yerine getirmek için, dalıp gitmemiş olsaydım aklıma gelmeyecek bir öyküyü anlatıp, genç bir kızın aptalca hatasını belirteceğim. Amcası, yerinde bir karşılıkla kızın hatasını düzeltir, ama kız oralı olmaz.

Fresco da Celatico adında birinin, sevdiklerinin Cesca adını taktıkları bir kız yeğeni vardı. Kız güzeldi, gösterişliydi, ama güzelliği kimilerinde rastlanılan saflıktan yoksundu. Kendini beğenir, kadın erkek herkesi, gördüğü her şeyi eleştirirdi. Bir tek, kendisinde kusur bulmazdı. Oysa herkesten daha sıkıcı, daha sevimsiz, daha rahatsız edici bir kızdı. Hiçbir

* Amcasının verdiği dersi anlamayan görgüsüz, kuşbeyinli bir kızın öyküsü.

şeyden hoşnut kalmazdı. Üstelik öyle kurumluydu ki, Fransa kralının kızında bulunmazdı böyle kurum. Sokağa çıktığında, sanki gördüğü, rastladığı insanlar kokuyorlarmış gibi burnunu

tıkardı. Daha bir sürü sevimsiz, kaba davranışları vardı ama, hepsine değinmek istemiyorum. Günlerden bir gün, Cesca eve döndüğünde amcası da onlara gelmişti. Suratını asıp, oflaya puflaya amcasının yanına oturdu. Fresco:

"Bugün tatil Cesca, eve niye böyle erkenden döndün?" diye sordu.

Cesca kırıta kırıta yanıt verdi:

"Erken döndüğüm doğru. Bugüne dek sokaklarda bunca görgüsüz, adi erkeği, kadını bir arada görmemiştim. Sokaktan geçip de, midemi bulandırmayan tek kişi yoktu. Yeryüzünde bu çirkinlikleri görüp de, benim gibi üzülen bir başka kadın olduğunu sanmıyorum. Onları görmemek için, erkenden eve döndüm."

Yeğeninin yapmacık davranışlarından bıkmış olan Fresco şunları dedi:

"Bak kızım, görgüsüz kişilerden anlattığın gibi rahatsız oluyorsan, keyfini kaçırmamak için aynaya bakayım deme."

Cesca kendini Hazreti Süleyman gibi bilge sanıyordu ama, kafasının içi saman doluydu. Amcasının sözlerini tıpkı bir koyun gibi dinledi, kendisinin de herkes gibi aynaya bakmaya hakkı olduğunu söyledi. Aptallığını sürdürdü. Hâlâ da sürdürüyor.

IX

*Guido Cavalcanti, kendisine saldırmaya kalkan Floransalı şövalyelere yerinde bir ders verir.**

Kraliçe, Emilia'nın öyküsünü sona erdirdiğini ve ayrıcalıklı son öykücünün dışında kendisinden başka öykü anlatmayan kalmadığını görünce, söze şöyle başladı:

Zarif kadınlar, bugün benim anlatmayı tasarladığım en az iki öyküyü elimden aldınız. Yine de size anlatacak bir başka öyküm var. Göreceksiniz, belki de daha öncekilerin erişemediği derinlikte, anlamlı bir yanıtla sona erecek.

Hepiniz bilirsiniz, geçmiş dönemlerde kentimizde, hiçbiri günümüze ulaşmayan çok güzel, göğüs kabartan gelenekler vardı. Zenginliğin artması, para hırsını körükleyince bir zamanların gelenekleri de ortadan kalktı. Bu geleneklerden biri de, her mahallenin ileri gelenlerinin Floransa'nın çeşitli yerlerinde bir araya gelmeleriydi. Belirli sayıda üye içeren

* Bu öyküde Guido Cavalcanti'nin verdiği yanıtı, daha önce Petrarca da kullanmıştır. (*Rerum memor*, II. 3)

birlikler kurar, giderleri karşılayabilecek kişileri de birliğe üye yapmaya özen gösterirlerdi. Bir gün biri, ertesi gün bir başkası, kısaca herkes sırayla üyelere yemek verirdi. Sık sık, soylu

yabancıları ya da başka Floransalıları da konuk çağırırlardı yemeklere. Yılda en az bir kez, bir örnek giysiler giyerlerdi. Önemli günlerde hep birlikte kent sokaklarında atla dolaşırlardı. Özellikle büyük yortularda, ya da kente bir yenginin, mutlu bir olayın haberi ulaştığında silahlı oyunlar düzenlerlerdi.

Bu birliklerden biri de, messer Betto Brunelleschi'nin birliğiydi. Betto ile arkadaşları, messer Cavalcante de' Cavalcanti'nin* oğlu Guido'yu da aralarına alabilmek için büyük çaba harcamışlardı. Haksız da sayılmazlardı, çünkü Guido dünyanın en iyi mantıkçılarından biri olmanın yanı sıra, doğa bilimleri uzmanı çok iyi bir düşünürdü. Doğrusunu demek

* 1311'de öldüğü bilinen ünlü bir şövalye.

gerekirse, birlik böyle şeylere pek önem vermiyordu. Ama Guido seçkin, saygılı, güzel konuşan bir insandı. Nerede nasıl davranılması gerektiğini herkesten iyi biliyordu. Üstelik çok varlıklıydı. Değer verdiği kişilere çok saygı gösteriyordu. Ne var ki messer Betto bir türlü onu aralarına alamamıştı. Guido'nun, soyut düşüncelere daldığı için insanlara uzak durduğu sonucuna varmışlardı. Epikuros'un görüşlerine bağlı olduğu bilindiği için, çalışmalarının Tanrı'nın var olmadığını kanıtlamaya yönelik çalışmalar olduğunu söyleyenler de vardı.

Günlerden bir gün, Guido, Orto San Michele kilisesinden çıkmış, sık sık yaptığı gibi Adimari yolundan geçerek San Giovanni kilisesine gelmişti. Bu kilisenin çevresinde, şimdi Santa Reparata'da bulunan mermer lahitlerin de yer aldığı çok sayıda mezar vardı. Guido oradaki somaki sütunlarla, mezarların ve San Giovanni kilisesinin kapalı kapısının arasında yürüyordu. Santa Reparata alanından atlı olarak geçmekte olan messer Betto ile arkadaşları, Guido'yu mezarların arasında görünce:

"Hadi gidip şunun dersini verelim" dediler.

Sanki saldırıya geçer gibi atlarını mahmuzlayıp, neredeyse Guido görmeden, onun yanına vardılar.

"Guido" dediler "bize katılmayı kabul etmiyorsun, öyle olsun. Peki ama, Tanrı'nın olmadığını kanıtlayınca ne geçecek eline?"

Çevresinin sarıldığını gören Guido, hemen karşılık verdi:

"Burası sizin eviniz, ne isterseniz söyleyebilirsiniz bana."

Sonra elini yüksek mezarlardan birine dayadı, tüy gibi havalanarak bir sıçrayışta kendini öbür tarafa attı. Adamlardan kurtulup, gitti. Kalanlar birbirlerinin gözlerine baktılar. Guido'nun aptalın teki olduğunu, verdiği yanıtın ipe sapa gelmediğini, bu mezarlarla öbür kentlilerden, bu arada Gu-

ido'dan daha fazla bir ilgileri olmadığını söylediler. Bunun üzerine messer Betto arkadaşlarına şunları dedi:

"Asıl aptal sizsiniz, çünkü ne dediğini anlamadınız. Hiç belli etmeden, üç beş sözle hepimizi yerin dibine batırdı. Biraz düşünün. Bu mezarlar ölülerin evleri. Ölüler mezara yerleştirilir, orada kalırlar. Mezarların evimiz olduğunu söyledi. Onunla, onun gibi bilim adamları karşısında, bizlerin, bizim gibi aptal, okumamış insanların ölülerden beter olduğumuzu belirtmek istedi. Bu nedenle, burası sizin eviniz dedi."

Bunun üzerine herkes Guido'nun ne demek istediğini anladı. Utandılar ve bir daha damarına basmaya kalkışmadılar. O günden sonra messer Betto'yu da akıllı, anlayışlı bir şövalye bildiler.

X

*Keşiş Cipolla, köylülere Cebrail'in tüyünü göstermeye söz verir. Kutuda, tüy yerine kömür bulunca, bu kömürlerin ermiş Lorenzo'nun kızartılarak yakıldığı kömürler olduğunu söyler.**

Topluluktaki herkes öykü anlatmış olduğu için, Dioneo anlatma sırasının kendisine geldiğini anlamıştı. Kimsenin söz vermesini beklemeden, Guido'nun yanıtına düzülen övgüleri susturarak söze başladı:

---

* Daha önceki öykülerin kısalığını dengelemek için, Diono uzun bir öykü anlatıyor. Oyuna getirilen dalavereci bir keşiş, kendisini dinleyen saf köylüleri kandırarak işin içinden sıyrılıyor. Yazarın, usta çizdiği keşişe de, uşağına da sevecenlikle baktığı görülüyor.

İşveli kadınlar, istediğim konuyu seçmek ayrıcalığıma karşın, hepinizin çok güzel bir biçimde ele aldığınız konudan uzaklaşmak istemiyorum bugün. Sizin izinizden giderek, ermiş Antonio tarikatından bir keşişin, iki gencin kendisine

kurdukları tuzaktan nasıl ustaca sıyrıldığını göstereceğim. Öykümü anlatırken sözü uzatırsam, telaşa kapılmayın. Bakın, güneş daha yolunun yarısında bile değil.

Belki bilirsiniz, Certaldo* bizim buralarda, Valdelsa'ya bağlı bir yerdir. Küçüktür ama, bir zamanlar soylu, varlıklı kişileri barındırmıştır. Ermiş Antoino tarikatından keşiş Cipolla, yılda bir kez buraya gider, budalaların manastıra yaptıkları bağışları toplardı. Keşiş Cipolla'yı halk çok severdi. Çünkü dinlerine bağlı insanlardı. Üstelik, o bölgede Toscana'nın en iyi soğanı yetişirdi.** Keşiş Cipolla ufak tefek, kızıl saçlı sa-

* Boccaccio'nun babasının doğduğu yer. Boccaccio'nun da aynı yerde doğduğu kabul edilir. Boccaccio'nun mezar taşında *Patria Certaldum* (doğum yeri Certaldum) yazar.

** Cipolla İtalyancada soğan anlamına gelir.

kallı, güler yüzlü, yaşamaktan keyif alan bir insandı. Dahası, cahilin teki olmasına karşın, öyle güzel konuşur, öyle yerinde yanıtlar verirdi ki, kim olduğunu bilmeyenler büyük bir konuşmacı, belki de Tullius ya da Quintilianus sanırlardı.* Yöre insanları onu sever, sayar, iyiliğini isterlerdi.

Keşiş Cipolla, yine bir ağustos günü her zamanki gibi Certaldo'ya geldi. Pazar sabahı, çevredeki çiftliklerin kadınları erkekleri ayin için kiliseyi doldurdular. Keşiş Cipolla, bir ara öne doğru çıkıp şöyle dedi:

"Ey erkekler, kadınlar, bildiğiniz gibi her yıl buğdayınızın yulafınızın bir bölümünü ermiş Antonio'nun yoksullarına bağışlamayı gelenek haline getirdiniz. Gücünüzle, inancınızla orantılı olarak kiminiz az, kiminiz çok bağışta bulunuyorsunuz. Ermiş Antonio'nun sığırlarınızı, eşeklerinizi, domuzlarınızı, koyunlarınızı kazadan beladan koruması için yapıyorsunuz bu bağışları. Bundan başka, tarikata kayıtlı olanlar da, yılda bir kez küçük bir ödenti ödüyorlar. Başpapaz beni bunları toplamaya gönderdi. Bu nedenle, Tanrı'nın izniyle ikindi çanı çalınca, kilisenin önünde toplanın. Orada vaız verip, ıstavroz öptüreceğim size. Hepinizin ermiş Antonio'ya bağlı insanlar olduğunuzu bildiğim için, ayrıca size, denizlerin ötesindeki Kutsal Topraklardan kendi ellerimle getirdiğim kutsal bir emaneti göstereceğim. Bu kutsal emanet Cebrail'in tüylerinden biri. Kutsal Bakire'ye hamile kaldığını bildirmek için Nasıra'ya geldiğinde, odada düşürmüş."

Bunları dedikten sonra sustu, ayini sürdürdü.

Kilisede keşiş Cipolla'nın söylediklerini dinleyen kalabalık arasında kurnaz iki genç de vardı. Birinin adı Giovanni

* Boccaccio da, Marcus Tullius Cicero ile Marcus Fabius Quintilianus'un konuşma ustaları olduğunu kabul ediyordu.

del Bragoniera, ötekinin de Biagio Pizzini idi. Keşiş Cipolla'nın kutsal emanetten söz etmesi üzerine aralarında gülüştüler. Keşişle iyi dost olmalarına, onunla aynı görüşleri paylaşmalarına karşın, tüyle ilgili olarak ona bir oyun oynamaya karar verdiler. Cipolla'nın o gün öğle yemeğini bir arkadaşı ile birlikte yiyeceğini biliyorlardı. Yemek saati gelince sokağa fırlayıp keşişin kaldığı hana gittiler. Biagio, keşiş Cipolla'nın uşağını lafa tutacak, Giovanni de keşişin eşyalarını karıştırıp, eğer varsa tüyü alacaktı. Tüyün kayboluşunu, keşiş halka bakalım nasıl açıklayacaktı.

Keşiş Cipolla'nın uşağına kimileri Balina Guccio, kimileri Pislik Guccio, kimileri de Domuz Guccio diyorlardı. Lippo Topo'nun* resimlerindeki insanlardan bile daha çirkindi. Keşiş Cipolla sık sık uşağını çekiştirir, şöyle derdi:

"Uşağımın dokuz kusuru vardır. Bu kusurlardan biri bile bir Süleyman peygamberin, bir Aristoteles'in, bir Seneca'nın** erdemini, aklını, bilgeliğini hiçe indirmeye yeter. Dokuz kusurlu uşağımın erdemini, aklını, bilgeliğini varın siz hesaplayın artık!"

Dokuz kusurun neler olduğunu soran olursa, uyaklı olarak yanıt verirdi:

"Tembeldir, pistir, yalancıdır; derbeder, dik kafalı, küfürbazdır; özensiz, unutkan, ahlaksızdır. Bir sürü ufak tefek kusuruna ise değinmek istemiyorum. Buna karşılık gülünç bir yanı vardır. Gittiği her yerde evlenmek, bir ev tutmak ister. Upuzun, kara, kirli sakalının kendisini yakışıklı, çekici kıldığına inanır, kadınların görür görmez kendisine tutulduklarını

* Lippo Topo= Çirkin insan portreleri ile ünlü bir ressam.

** Sırayla, Yahudilerde, Greklerde ve Latinlerde bilginin simgesi sayılan kişiler.

sanır. Bırakacak olsanız peşlerinden koşar, pantolonunun kemeri bile çözülse durduramazsınız. Buna karşılık çok yardımı dokunur bana. Çünkü kulağı hep kiriştedir, gizlice söylenen sözleri bile duyar. Birisi bana bir şey soracak olsa, yanıt veremeyeceğimden korkup, hemen kendi aklına göre evet ya da hayır yanıtını veriverir."

Keşiş Cipolla işte bu uşağı handa bırakmış, eşyalarına göz kulak olmasını, özellikle kutsal emanetlerin bulunduğu heybeye kimsenin dokunmamasını tembih etmişti. Ne var ki, bülbülün yemyeşil dallardan inmemesi gibi Pislik Guccio da mutfaktan çıkmak bilmezdi. Hele mutfakta bir de hizmetçi kız varsa. Hanın mutfağında da bir hizmetçi kız vardı. Etli butlu, ufak tefek, çarpuk çurpuk bir kızdı. Memeleri bok torbası gibiydi, suratı Baronci'lerinkini* andırıyordu. Üstelik kan ter içinde kalmış, dumana, ise bulanmıştı. Akbabanın leşe saldırması gibi, Guccio da keşişin odasının kapısını açık, eşyaları yüzüstü bırakıp mutfağa daldı. Ağustos ayında olduklarına aldırmayıp ocağın yanına oturdu. Adı Nuta olan kızla çene çalmaya koyuldu. Soylu sayılabileceğini, borçlarını ödedikten sonra kendisine bin dokuz altın kaldığını söyledi. Öyle becerikliydi ki, efendisi bile onun yaptıklarını yapamazdı.

Guccio'nun külahı öyle kir pas içinde idi ki, Altopascio manastırının** kazanını yağlamaya yeterdi. Yakası, koltuk altları kirden ışıyan yamalı, yırtık pırtık hırkası Tatarların, Hintlilerin kumaşlarından bile daha lekeli, daha rengârenkti. Pabuçları patlak, çorapları yırtıktı. Ama, sanki Ciastiglione*** beyi imiş gibi konuşuyor, kızı giydirip kuşatacağını, kap kacak alacağını, başkalarının yanında çalışmaktan kurta-

* Bkz. altıncı gün altıncı öykü.
** Bu manastırın kazanında, haftada iki kez yoksullar için çorba pişirilirdi.
*** Derebeylik Fransa'sındaki Châtillon-sur-Marne şatosu.

racağını, çok varlığı olmasa da, onu daha iyi koşullara kavuşturacağını söylüyordu. Daha bir sürü şey diyordu. Ne var ki, tatlı da olsalar bu sözler rüzgâr gibi geçip gidecek boş sözlerdi. Bu nedenle, girişimlerinin çoğu gibi, hiçbir etki uyandırmadılar.

İki genç adam Domuz Guccio'yu Nuta'ya dil dökerken görünce çok sevindiler. İşleri yarı yarıya kolaylaşmıştı. Keşişin, kapısı açık odasına girdiler kolayca. İlk olarak içinde tüyün bulunduğu heybeyi alıp açtılar. Arayıp, ipek bir kumaşa sarılı küçük bir kutu buldular. Kutunun içinde, bir papağanın kuyruğundan kopartılmış bir tüy bulunca, bunun Cipolla'nın Certaldo halkına göstereceği tüy olduğunu anladılar. İnsanlar keşişin sözlerine inanacaklardı. Çünkü, daha sonraları ne yazık ki bütün İtalya'yı kaplayacak olan Mısır malları, o dönemde Toscana'da çok azdı. Başka yerlerde bu malları bilenler olsa bile, bu bölge insanları içinde bilen yoktu. Eski geleneklerin etkisi sürüp gittiğinden, görmek bir yana, papağanın adını bile kimse duymamıştı.

Tüyü buldukları için sevinen genç adamlar, kutuyu boş bırakmamak için, içine odanın bir köşesinde gördükleri kömürü doldurdular. Kutuyu kapatıp her şeyi eski durumuna getirdikten sonra, kimseye görünmeden oradan uzaklaştılar. Tüy yerine kömür bulunca, keşiş Cipolla'nın ne diyeceğini bekleyebilirlerdi artık.

Kiliseyi dolduran ve ikindide Cebrail'in tüyünün gösterileceğini duyan iyi yürekli erkekler kadınlar, ayin sona erince evlerine döndüler. Konu komşuya, eşe dosta bu haberi ulaştırdılar. Tüyü görmek için öyle çok erkek, kadın geldi ki, kilisenin önü tıklım tıklım oldu.

Keşiş Cipolla karnını tıka basa doyurmuş, ardından biraz da kestirmişti. İkindiye doğru uyandığında, tüyü görmek için gelen kalabalık köylüleri gördü. Çanları, heybeyi alıp gelme-

si için Pislik Guccio'ya haber saldı. Uşak istemeye istemeye Nuta'yı bırakıp mutfaktan çıktı. İstenilen şeyleri efendisine götürdü. İçtiği su vücudunu ağırlaştırdığı için, soluk soluğa vardı efendisinin yanına. Keşiş Cipolla'nın buyruğu üzerine kilisenin kapısına gidip çanları çalmaya başladı. Halk toplanınca, heybeden bir şeyin alındığından haberi olmayan keşiş Cipolla vaaz vermeye başladı, amacına uygun bir sürü söz söyledi. Sıra Cebrail'in tüyünün gösterilmesine gelince, önce Confiteor* duasını okudu. Sonra iki meşale yaktırdı. Külahını çıkartıp, kutuyu saran ipek kumaşı çözdü büyük bir özenle. Cebraile, kutsal emanetlere övgüler düzüp dualar okuduktan sonra kutuyu açtı.

Kutuyu açıp da kömür dolu olduğunu görünce, bu oyunu Balina Guccio'nun oynamış olabileceğini aklının ucundan bile geçirmedi, böyle bir şeyi beceremezdi uşağı. Eşyalarına sahip çıkmadığı için kınamadı da uşağını. İçin için kendini kınadı, eşyalarını bu tembel, dikkafalı, derbeder, unutkan uşağa kendisi emanet etmişti. Ama yine de renk vermedi. Yüzünü, ellerini gökyüzüne doğru kaldırdı ve herkesin duyabileceği yüksek bir sesle:

"Ey yüce Tanrım, nelere kadirsin sen!" dedi.

Sonra kutuyu kapatıp halka dönerek konuşmasını sürdürdü:

"Kardeşlerim, bacılarım, gençliğimde, başkeşiş beni dünyanın güneşin doğduğu yerlerine göndermişti. Görevim, Porcellana'nın**, bizden çok başkalarının, para pul ödemeden yararlandıkları ayrıcalıklarını araştırmaktı. Vinegia'dan yola çıkıp yürüyerek Borgo de'Greci'ye gittim. Atımla Garbo

* Günah çıkartma duası.
** Floransa'da bir hastane.

ve Baldacca krallıklarından geçip Parione'ye vardım. Oradan da, aç susuz Sardinya'ya ulaştım. Gördüğüm her yeri size teker teker saymanın anlamı var mı? Braccio di San Giorgio'yu* geçtikten sonra, kendimi Dalaveristan ve Soytaristan'da buldum. Buraları nüfusun yoğun olduğu kalabalık yerlerdi. Sonra Yalanlar ülkesine vardım ve burada kimisi bizim tarikattan, kimisi başka dinden bir sürü keşişle karşılaştım. Hepsi de, Tanrı'nın adına sığınarak sıkıntıdan kaçınıyor, kendi çıkarları söz konusu olmadıkça başkalarının dertleri ile ilgilenmiyor, harcamalarını sahte para ile yapıyorlardı. Oradan Abruzzi topraklarına geçtim. Burada erkekler, kadınlar dağlara tırmanırken nalın giyiyor, domuzlarına işkembeden abalar giydiriyorlardı. Biraz daha gidince, ekmeklerini sopaya takarak, şaraplarını tulumlara doldurarak taşıyan insanlarla karşılaştım. Daha sonra, bütün suların aşağıya doğru aktığı Baschi dağlarına geldim. Anlayacağınız o kadar çok yol almıştım ki, kendimi ta Hindistan'ın Pastinaca bölgesinde buldum. Üstümdeki şu cüppe adına ant içerim ki, orada havada uçuşan bıçaklar gördüm. Gözleri ile görmeyenler inanamazlar buna. Dediklerimin doğruluğunu Maso del Saggio'ya sorabilirsiniz. Kendisini orada tanıdım. Büyük bir tacir. Cevizleri kırıp kabuklarını perakende satıyordu.

Aradığımı bulamamıştım daha. İleriye doğru gidersem dalgalarla boğuşmam gerekeceğinden, geri dönüp Kutsal Topraklara geldim. Buralarda yaz boyunca soğuk ekmeği dört dinara veriyorlar, sıcak ise bedava Burada saygıdeğer Kudüs patriği messer Ne-olur-kız-ma-ba-na'yı buldum. Ermiş Antonio tarikatı cüppesini sırtımdan eksik etmediğimi görünce,

* Vinegia= Venedik; Garbo= Kuzey Afrika'da krallık; Baldacca= Halk ağzında Bağdat; Braccio di San Giorgio= Boğaziçi.

koruması altındaki kutsal emanetleri görmemi istedi. O kadar çok kutsal emanet vardı ki, hepsini saymaya kalksam, birkaç mil yol gitmekten daha uzun sürer. Sizi düş kırıklığına uğratmamak için, yine de birkaçının adını söyleyeceğim. İlkin bana Kutsal Ruh'un parmağını gösterdi. Parmak sapasağlamdı. Sonra ermiş Francesco'ya görünmüş olan meleğin kâkülünü; kerubi meleklerinden birinin tırnağını; Verbumcaro-kafanı-pencereye-tosla'nın kaburga kemiklerinden birini; kutsal Katolik İnancının giysilerini; İsa'ya bağlılıklarını bildiren çobanlara Doğu'da gözüken yıldızın ışınlarını; ermiş Michele'nin iblisle dövüşürken vücudundan boşalan terin doldurulduğu şişeyi; ermiş Lazzero'nun çene kemiğini ve daha bir sürü şey gösterdi. Ben de ona Montemorello yamaçlarına ilişkin, halk ağzı ile yazılmış bir öykü ile, uzun süredir aramakta olduğu Caprezio'nun birkaç bölümünü armağan ettim. Karşılık olarak o da kutsal armağanlara ortak etti beni, Kutsal Haç'ın dişlerinden birini, Süleyman Peygamberin tapınağındaki çanların sesini içeren küçük bir şişeyi, daha önce sözünü ettiğim Cebrail'in tüyünü ve ermiş Gherardo da Villamagna'nın nalınının tekini verdi. Nalın yanımda değil, Floransa'da Gherardo de' Bonsi'ye verdim, o ermişi çok seviyor. Patrik ayrıca, kızartılarak kurban edilen ermiş Lorenzo'nun yakıldığı ateşten arta kalan birkaç kömür parçası da verdi bana.

Bunların hepsini buraya getirdim, özenle koruyorum. Başkeşişim, kutsallıkları kanıtlanmadıkça bu emanetleri kimseye göstermeme izin vermiyordu. Gerçekleştirdikleri kimi mucizelerle, patriğin gönderdiği mektuplar bu konudaki kuşkuları ortadan kaldırdı. Böylece emanetleri size göstermeme izin verdiler. Kimseye güvenemediğim için emanetleri hep yanımda taşıyorum. Cebrail'in tüyünü, bozulmaması için bir kutuda saklıyorum. Ermiş Lorenzo'nun yakıldığı kömürler de başka bir kutuda duruyor. Kutular birbirlerine çok benzediği

için sık sık karıştırıyorum. Yine karıştırmışım. Tüyün kutusunu getirecek yerde, kömürlerin kutusunu getirmişim. Bana kalırsa yanlışlık da söz konusu değil. Tanrı'nın isteği böyle. Ermiş Lorenzo yortusuna iki gün kaldığını anımsatmak için, yüce Tanrı bu kutuyu tutuşturdu elime. Ermişin yakıldığı kömürleri size göstererek, yüreklerinizde o kutsal kişiye karşı beslemeniz gereken sevgiyi körüklememi istedi. Bu nedenle sevgili evlatlarım, başınızda ne varsa çıkartıp, kutsal emaneti görmek için saygılı bir biçimde yaklaşın. Şunu da unutmayın ki, bu kömürlerle giysilerinin üstüne ıstavroz işareti çizilenler, o yıl boyunca yangın yüzü görmezler."

Bunları söyleyip, ermiş Lorenzo'nun ruhuna bir de dua okuduktan sonra kutuyu açıp içindeki kömürleri gösterdi. Alıkların çoğunlukta olduğu kalabalık, hayranlık ve saygı ile baktı kömürlere. Herkes keşiş Cipolla'nın çevresini sardı. Her zamankinden daha fazla paralar vererek, kömürle giysilerinin üstüne ıstavroz çizmesini istediler. Keşiş Cipolla kömürleri alıp, beyaz mintanların, hırkaların, kadınların tüllerinin üstüne ıstavrozlar çizdi. Bir yandan da, ıstavroz çizerken küçülen kömürlerin, kutuda yeniden büyüdüklerini, bu olaya birçok kez tanık olduğunu anlattı.

Cipolla böylece Certaldo halkını ıstavrozlayarak işin içinden sıyrılmış, tüyü çalarak kendisi ile dalga geçmek isteyenlerle, o dalga geçmişti. Tüyü çalanlar keşişin konuşmasını dinleyip, nasıl dolaylı bir biçimde durumu kurtardığını görünce öyle bir güldüler ki, neredeyse çene kemikleri kırılacaktı. Kalabalık dağıldıktan sonra, gidip keşişi buldular, yaptıklarını katıla katıla anlattılar ona. Tüyü de geri verdiler. Tüy, ertesi yıl sahibine, o gün kömürlerin sağladığı kazançtan daha az kazanç sağlamadı.

Bu öykü büyük bir keyif vermiş, çok beğenilmişti. Keşiş

Cipolla, özellikle de hac gezisi, orada görüp getirdiği kutsal emanetler herkesi güldürmüştü. Öykü sona erince eğemenliğinin de sona erdiğini anlayan kraliçe ayağa kalktı. Gülümseyerek tacı Dioneo'nun başına taktı ve şunları dedi:

"Kadınları yönetmek, yönlendirmek sorumluluğunu denemek sırası Dioneo'da. Kral, sensin. Öyle bir yönet ki bizi, yönetimin sona erdiğinde övgülerle analım seni."

Tacı giyen Dioneo gülerek karşılık verdi:

"Hepiniz sık sık kral görmüşsünüzdür, satranç oyunundaki kralları demek istiyorum. Onlar benden daha değerli. Gerçek bir kralın hak ettiği saygıyı bana da gösterirseniz, ben de size, yokluğu bir eğlenceyi sevinçten yoksun kılan her şeyi sağlarım. Neyse, bu sözleri bırakalım. Bildiğim gibi yönetmeye çalışacağım sizleri."

Geleneğe uyarak kâhyayı çağırttı, egemenliği boyunca yapılması gerekenleri söyledi. Sonra şunları ekledi:

"Değerli kadınlar, insanın becerisine, aklın gücüne çeşitli nedenlerle değindik. Az önce Licisca kadın gelip de, yarınki konuşmalarımızın konusunu aktarmamış olsaydı, inanın konu seçmek için zorlanacaktım. Sizin de duyduğunuz gibi, komşularından hiçbirinin kız oğlan kız olarak kocaya varmadıklarını söyledi, kadınların kocalarına oynadıkları bir sürü oyun bildiğini ekledi. İlk konuyu bırakalım, çocuksu bir konu. Ama ikinci konunun üzerinde konuşmanın keyifli olacağını düşünüyorum. Madem ki Licisca bize bu olanağı sağladı, yarın kadınların sevdalarını savunmak ya da canlarını kurtarmak için kocalarına, belli ederek ya da etmeyerek oynadıkları oyunlardan söz edelim."

Kadınlardan bir bölümü, bu konuyu uygun bulmayıp, açıklanan konunun değiştirilmesini isteyince kral şu yanıtı verdi:

"Kadınlar, ne önerdiğimi sizden iyi biliyorum. Ne derse-

niz deyin, kararımdan döndüremezsiniz beni. Erkekler de, kadınlar da, dürüstlükten sapmadıkça her konuda konuşabilirler. Günümüzde ahlâk bozukluğu yüzünden yargıçların mahkemelerden çekildiklerini, Tanrı buyruklarının da, insan yasalarının da uygulanmadığını, yaşamımızı sürdürmek için her birimize geniş yetkiler tanındığını bilmiyor musunuz yoksa? Erdeminiz, ahlak dışı bir yola sapmak amacı gütmeyip, sizi ve başkalarını eğlendirecek sözlere biraz olsun hoşgörü gösterebiliyorsa, doğrusu eleştirilecek bir şey görmüyorum ortada. Kaldı ki, topluluğumuz ilk günden şimdiye dek, kim ne derse desin çok dürüst davrandı. Kimse lekelenmedi, Tanrı'nın izni ile bundan böyle de lekelenmeyecek. Namusunuzu bilmeyen mi var? Değil eğlenceli öyküler, ölüm korkusu bile bir şey eksiltemez namusunuzdan. Doğrusunu demek gerekirse, bu konuları konuşmaktan kaçınırsanız, sizin de böyle bir suç işlediğiniz, bu nedenle bu konuyu istemediğiniz sonucuna varanlar olabilir. Üstelik, kral seçilince önerdiğim ilkeye karşı çıkmayarak, şimdiye dek her dediğinizi yerine getirmiş olan beni de onurlandırmış olursunuz. Ruhu bizden daha kötü olanlara yaraşan bu kuşkuları bir yana bırakın. Hepiniz kafanızı çalıştırın, güzel bir öykü düşünün."

Bu sözleri dinleyen kadınlar, öneriyi benimsediklerini söylediler. Kral, yemek saatine dek isteyeni istediğini yapmakta özgür kıldı. Öyküler kısa sürdüğü için, güneş oldukça yüksekte idi. Dioneo öbür erkeklerle oyun oynamaya koyuldu. Elissa kadınları bir köşeye çağırdı:

"Buraya geldik geleli, hiçbirinizin bildiğini sanmadığım yakınlardaki bir yere götürmek istiyordum sizi. Kadınlar Vadisi'ne. Bir türlü götüremedim. Güneş daha tepede olduğuna göre bugün götürebilirim. Gitmek isterseniz, hiç kuşkum yok, vadiyi görünce çok seveceksiniz."

Kadınlar gitmek istedikleri yanıtını verdiler. Hizmetçi-

lerden birini çağırıp, kimseye bir şey demeden yola çıktılar. Bir mil yol almadan Kadınlar Vadisi'ne vardılar. Kenarından berrak bir suyun aktığı, daracık bir yoldan girdiler vadiye. Hava daha sıcak olduğu için, akla gelebilecek her türlü güzelliği, hoşluğu gördüler. İçlerinden birinin daha sonra bana anlattığına göre, vadinin tabanı pergelle çizilmiş gibi yusyuvarlaktı. İnsan eli değmemişti, doğal yapısı öyle idi. Çevresinin uzunluğu yarım mili aşıyordu, etrafında çok yüksek olmayan altı tepe vardı. Her tepenin üstünde, küçük bir şato görünümünde güzel bir ev vardı. Tepelerin yamaçları tatlı bir eğimle vadiye iniyordu, tıpkı tiyatrolarda basamakların, çemberlerini hep daraltarak tepeden tabana doğru birbirlerini izlemeleri gibi. Güneye bakan yamaçlar asma, zeytin, badem, kiraz, incir ve başka meyve ağaçları ile kaplıydı, bir karış toprak ziyan edilmemişti. Kuzeye bakan yamaçlarda, gökyüzüne yükselen yemyeşil meşe, dişbudak ve başka ağaç koruları vardı.

Kadınların geldikleri vadiden başka girişi olmayan, az ötedeki düzlük, köknar, selvi, defne doluydu, arada birkaç çam da vardı. Öylesine düzenliydiler ki, sanki çok usta bir bahçıvan dikmişti hepsini. Güneş ancak doruğa ulaştığında, ışınları yaprakların arasından taze otlarla, lal kırmızısı çiçeklerle kaplı toprağa ulaşabiliyordu. Bunlardan başka gözleri okşayan bir de akarsu vardı. İki tepenin böldüğü vadiden, canlı renkli kayaları yalayarak iniyor, kulakları okşayan bir ses oluşturuyordu. Uzaktan bakınca köpükleri, bir basınç altında püsküren gümüşü çağrıştırıyordu. Su aşağıya ulaşıp, güzel bir derede toplandıktan sonra ovanın ortasında hızla akarak, kimi kentlilerin bahçelerinde yaptırdıkları havuzları andıran küçük bir göl oluşturuyordu. Gölün derinliği ayakta duran bir insanın göğsünü geçmiyordu. İçine hiçbir şey karışmadığı için göl öyle berraktı ki, dibindeki ince mi ince kum görülüyordu. İşi gücü olmayan biri, isterse kum tanelerini sa-

yabilirdi. Suya bakınca yalnızca dibi değil, dört bir yana gidip gelen, balıklar da görülüyordu. İnsan hem keyif alıyor, hem şaşırıyordu. Gölün kıyısını, nemin de etkisiyle gür otlar bürümüştü. Suyun fazla bölümü ise bir başka dereye geçerek vadiden çıkıyor, daha alt kesimlere doğru akıyordu.

Genç kadınlar gölün kıyısına gelince çevreye bakıp uzun uzadıya yorumladılar. Hava çok sıcaktı; önlerindeki gölü görünce, girip yıkanmaya karar verdiler, nasıl olsa kimsenin kendilerini görmesi olasılığı yoktu. Hizmetçilerine yolun başında durup, gelen olup olmadığını gözetlemesini, gelen olursa kendilerine haber vermesini söylediler. Sonra, yedisi de soyunup göle girdiler. Suyun içindeki taze bedenleri, incecik bir camın ardındaki pembe gülleri andırıyordu. Suyu dalgalandırmadıkları için, balıkların peşinden oradan oraya seyirtiyor, elleri ile balık yakalamaya çalışıyorlardı. Yeterince eğlenip, üç beş balık tuttuktan sonra sudan çıkıp, daha önce yaptıkları gibi çevreyi övmek olanağı bulamadan giyindiler. Artık dönüş vakti gelmişti. Yörenin güzelliklerinden söz ederek, ağır adımlarla yola koyuldular. Eve döndüklerinde, erkekleri bıraktıkları yerde oyun oynarken buldular. Pampinea gülümseyerek:

"Sizi bir güzel atlattık bugün" dedi.

"Nasıl atlattınız? Bize bir şey demeden dolap mı çeviriyorsunuz artık" dedi Dioneo.

"Tam üstüne bastınız" dedi Pampinea. Sonra gittikleri yeri, nasıl olduğunu, uzaklığını, neler yaptıklarını anlattı uzun uzadıya. Yörenin güzelliklerini dinleyen kral, gidip orayı görmek istedi. Hemen sofranın hazırlanması buyruğunu verdi. Herkes keyifle karnını doyurdu. Yemeğin ardından üç erkek, uşakları ile birlikte, daha önce içlerinden hiçbirinin görmemiş olduğu vadiye gittiler. Bütün ayrıntılarını değerlendirip, dünyanın en güzel yerlerinden biri olduğuna karar

verdiler. Suya girip yıkandılar, üstlerini giydiler, vakit geç olduğu için eve döndüler. Kadınları, Fiammetta'nın söylediği dizelerin eşliğinde halka olmuş dans ederken buldular. Onlar da dansa katılıp, Kadınlar Vadisi'nde gördüklerini övdüler. Kral kâhyayı çağırtıp, ertesi sabah için orada gerekli düzenlemeleri yapmasını, yemekten sonra kestirmek ya da uzanmak isteyecek olanlar için de bir iki döşek götürmesini söyledi. Daha sonra, meşaleler, şarap, çörek getirtti. Karınlarını doyurunca, kral herkesin dansa katılmasını istedi. Panfilo ilk adımı atınca, kral Elissa'ya döndü ve büyük bir incelikle şunları dedi:

"Güzel dostum, sen beni bugünlük kral yaparak onurlandırdın, ben de bu akşam sana şarkı söylemek onurunu bırakıyorum. İstediğin şarkıyı söyleyebilirsin."

Elissa gülümseyerek olumlu yanıt verdi ve güzel sesi ile şarkı söylemeye başladı:

Ey Sevda, pençelerinden kurtarabilirsem kendimi,
sanmıyorum bir daha
boyunduruğun altına gireceğimi.

Gencecik bir kızdım tanıdığımda seni,
yüce, tatlı bir erince erişeceğimi sanmış,
silahlarımı yere bırakmıştım
çünkü tam güvenmiştim sana;
oysa kalleş, acımasız, yırtıcı bir zorba idin sen,
hemen üstüme atladın
silahlarınla, korkunç kıskaçlarınla.

Sonra, zincirlerine vurup,
gözlerimde acı yaşlar, yüreğimde sızılar
canımı almak için dünyaya gelmiş olana

köle ettin beni;
öyle sertti ki egemenliği,
beni yiyip bitiren üzüntüler gözyaşları
bile yumuşatamadı.

Yakarılarımı rüzgâr aldı götürdü;
hiçbirini dinlemedi, duymak bile istemedi;
içimdeki sıkıntı her geçen saat artıyor,
ne yaşamayı becerebiliyorum, ne de ölmeyi;
yeter! kurtar beni tükenmekten efendimiz;
yapamadığımı sen yap:
zincire vurup onu bana ver.

Yapmak istemezsen bunu, hiç olmazsa çöz
umudun attığı düğümleri;
yalvarırım efendimiz, onayla dileğimi;
yaparsan bunu yine eski
güzelliğime kavuşacağım
acılardan arınıp
beyazlı pembeli çiçekler açacağım.

Elissa baygın bir iç çekişle son sözcükleri söylediğinde herkes şarkıyı sevmiş, ama bu şarkıyı neyin esinlendirmiş olabileceğini kimse anlayamamıştı. Keyfi yerinde olan kral, Tindaro'yu çağırıp, gaydasını çıkartmasını istedi. Bu çalgının eşliğinde birçok dans yaptırttı. Sonra, gecenin büyük bir bölümü geçmiş olduğu için, herkese gidip yatmalarını söyledi.

Decameron'un altıncı günü
sona eriyor,
Dioneo'nun başkanlığında başlayan
yedinci günde
kadınların sevdalarını savunmak ya da canlarını kurtarmak
için kocalarına, belli ederek ya da etmeyerek
oynadıkları oyunlardan
söz ediliyor.

Yıldızlar doğudan kaçışmışlardı, bir tek Lucifero adını verdiğimiz yıldız gün doğumunun beyazlığı içinde ışımayı sürdürüyordu. Kâhya kalktı, gerekli ne varsa alıp, efendisinin verdiği buyruğu yerine getirmek için Kadınlar Vadisi'ne gitti. Kâhyanın gidişinin üstünden çok geçmeden, yüklemelerin gürültüsüne atların kişenmesine uyanan kral da kalktı. Kadınlarla erkekleri de kaldırdı. Güneşin ışınları iyice ışımadan yola çıktılar. Bülbüllerin, başka kuşların şakıması, hiç o sabahki gibi sevinçli gelmemişti kulaklarına. Kuş sesleri eşliğinde Kadınlar Vadisi'ne vardıklarında daha da çok kuşla karşılaşınca, bu şenliğe gezilerinin yol açmış olduğunu düşündüler. Vadiyi baştan başa dolaşıp gezdiler; sabah saatlerinin etkisi ile her şey bir gün öncesinden daha da güzel göründü gözlerine. İyi şaraplar içip, çörekler yiyerek karınlarını doyurduktan sonra, kuşlardan geri kalmamak için şarkı söylemeye başladılar. Şarkıları vadide yankılanıp yinelenirken, kuşlar da sanki yenik düşmemek için yeni, güzel sesler çıkartmaya koyuldular.

Yemek saati geldi. Gölün yanı başında, gür defnelerle

başka güzel ağaçların altında masalar kurulmuştu. Kral karar verince masalara oturuldu. Yemek boyunca, birbirlerinin peşlerine takılarak yüzen balıklara baktılar, arada konuştular da. Yemek sona erince masalar temizlenip kaldırıldı, eskisinden daha büyük bir coşku ile şarkılar söylendi. Becerikli kâhya vadinin birçok yerine döşekler sermiş, üstlerine ince şayaklar örtmüş, çevrelerini perdelerle örtmüştü. Kral isteyenlere yataklarda yatma izni verdi, yatmak istemeyenler de canlarının istediğini yaptılar. Artık sıra herkesin kalkıp öykü anlatmasına gelmişti. Kral, yemek yedikleri yerin az ötesindeki otların üstüne halılar serdirdi. Herkes gölün kıyısına oturdu. Kral Emilia'dan ilk öyküyü anlatmasını istedi. Emilia gülümseyerek, büyük bir istekle söze başladı.

I

*Gianni Lotteringhi, gece sokak kapısının vurulduğunu duyar. Karısını uyandırır. Kadın, kapıya vuranın hortlak olduğuna inandırır onu. Hortlağı kovmak için dua okuyunca kapıdaki ses kesilir.**

Efendimiz, ele alacağımız böylesine zengin bir konuda önceliği bir başkasına tanısaydınız, çok sevinirdim. Ama herkese benim örnek olmamı istediğinize göre, seve seve yerine getireceğim isteğinizi. Çok sevgili kadınlar, ileride işinize yarayacak şeyler anlatacağım size. Kadınlar ürkek olur, en çok

* Kendisini başka bir erkekle bastıran kocasını yatıştırmanın yolunu bulan akıllı kadın bulduğu yöntemi, kocasından öç alıyormuş gibi, tadını çıkartarak uygular.

da hortlaktan korkarlar. Tanrı tanığımdır, ne hortlak gördüm, ne de hortlak görmüş birine rastladım. Yine de öykümü iyice dinleyecek olursanız, en azından, hepimizin korktuğu hortlakları başınızdan savmaya yarayan kutsal bir duayı öğrenmiş olursunuz.

Bir zamanlar Floransa'nın San Brancazio mahallesinde Gianni Lotteringhi adında bir dokumacı vardı. Sanatında usta olmasına karşılık, başka konularda becerikli değildi. Temiz yürekli olduğu için, sık sık Santa Maria Novella kilisesinin ilahicilerine başkan seçilirdi. Onlara yardımcı olur, ayak işlerini görür, çok övünürdü bununla. Sık sık başkan yapılmasının nedeni, varlıklı olduğu için papazlara yardım etmesiydi.

Çorap, takke, cüppe gibi armağanlar karşılığında, papazlar ona güzel dualar öğretir, halk dilinde *Pater noster* duası, ermiş Alessio ilahisi, ermiş Bernardo yakarısı, Matelda kadının övgüsü gibi zırvalar verirlerdi. O da bunları çok önemser, ruhunun kurtuluşu için büyük bir özenle saklardı.

Gianni'nin, monna Tessa adında çok güzel, işveli bir ka-

rısı vardı. Mannuccio della Cuculia'nın kızı olan kadın çok akıllı ve kurnazdı. Kocasının bönlüğünü anlamış, Federigo di Neri Pegolotti adında yakışıklı, canlı kanlı bir delikanlıya sevdalanmıştı. Bir gün hizmetçisini göndermiş, Federigo'yu, Gianni'nin Camerata yöresindeki çok güzel evine çağırmıştı, görüşmek için. Kadın her yaz buraya giderdi. Arada Gianni de gelip, yemek yer yatar, ertesi sabah dükkânına, kimi kez de ilahilerine dönerdi.

Federigo da kadından çok hoşlandığı için, belirlenen günün akşamı, söylenilen yere gitti. O akşam Gianni gelmediği için, büyük bir keyifle yemek yedi, kadınla birlikte kaldı. Kadını kollarının arasına aldığında, kadın ona kocasının söylediği ilahilerin altısını öğretti. Kadın, bu ilk buluşmanın son buluşma olmasını istemiyor, Federigo da onun gibi düşünüyordu. Her sefer hizmetçi ile haber göndermek zorunda kalmamak için aralarında anlaştılar. Federigo her gün, biraz daha yukarıda olan kendi evine gidip gelirken, kadının evinin bitişiğindeki bağa bakacaktı. Sırığa takılı eşek başı Floransa'ya dönükse, Gianni o gece kesinkes eve gelmeyecek demekti. Kapı açık değilse, Federigo üç kez tıklatacak, kadın da kapıyı açacaktı. Eşeğin başının Fiesole'ye dönük olması, Gianni eve gelecek anlamını taşıyacaktı.

Bu düzenleme sevgililerin birçok kez buluşmalarını sağladı. Bir gün Federigo yine monna Tessa ile birlikte yemek yemeye hazırlanıyordu. Tessa iki büyük çil horoz haşlamıştı. O gece eve gelmemesi gereken Gianni, geç bir saatte eve geldi. Kadın bu işe çok üzüldü. Ayrı bir tencerede hazırlamış olduğu tuzlu eti yediler kocası ile birlikte. Sonra, haşlanmış horozları, birkaç yumurtayı, bir şişe iyi şarabı beyaz bir peçeteye sararak, hizmetçisi ile bahçeye gönderdi. Federigo ile yemeklerini yedikleri bahçeye, evden geçilmeden de gidilebiliyordu. Hizmetçi yiyecekleri çimenlerin yanındaki şeftali

ağacının dibine bırakacaktı. Ne var ki, Tessa çok telaşlı olduğu için, hizmetçiye Federigo'yu beklemesini, geldiğinde Gianni'nin evde olduğunu, yiyecekleri bahçede yemesini söylemesini tembih etmeyi unutmuştu.

Karı koca artık yatmışlardı. Hizmetçi de yatmıştı. Çok geçmeden Federigo çıkageldi, yavaşça kapıyı tıkırdattı. Kapı odaya çok yakın olduğu için Gianni hemen duydu. Kadın da duymuştu, ama kuşku uyandırmamak için uyuyor gibi yapıyordu. Az sonra Federigo ikinci kez tıkırdattı kapıyı. Şaşıran Gianni karısını dürttü.

"Tessa, duydun mu sen de? Kapıya vuruyorlar" dedi.

Kadın kocasından daha iyi duymuştu ama, uykudan uyanıyormuş gibi yaptı.

"Ne dedin? Ne oldu?" dedi.

"Kapıya vuruyorlar, diyorum" dedi Gianni.

"Kapı mı vuruluyor? Yandık kocacığım! Kim vuruyor kapıya biliyor musun? Hortlak. Kaç gecedir ödümü patlatıyor. Sesini duyar duymaz başımı yorganın altına sokuyor, gün ağarmadan önce dışarı çıkartmıyorum."

Gianni yanıt verdi:

"Korkma kadın. Yatmadan önce *Te lucis* duasını, *Intemerata* duasını okudum, daha bir sürü dua ettim. Sonra yatağın her köşesini Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adına kutsadım. Korkacak hiçbir şey yok. Ne denli güçlü olursa olsun, hortlak bize bir şey yapamaz."

Kadın, Federigo'nun içine bir kuşku düşüp, kendisine darılmaması için, kalkıp ona evde Gianni'nin olduğunu haber vermesi gerektiğine karar verdi. Kocasına şunları dedi:

"Ne dersen de, ikimiz birlikte hortlağı kovmadıkça içim rahat etmeyecek."

"Nasıl kovacağız?" diye sordu Gianni.

Kadın şunları dedi:

"Nasıl kovacağımızı biliyorum. Geçen gün günah çıkartmak için Fiesole'ye gitmiştim. Çok korkmuş olduğumu gören, kutsal mı kutsal bir rahibe, etkili bir dua öğretti bana, Gianni sevgilim. Birçok kez deneyip hep olumlu sonuç almış. Tanrı biliyor ya, tek başıma gidip bu duayı etmeyi göze alamam. Ama yanımda sen varsın. Birlikte gidip hortlağı kovabiliriz."

Gianni, bu işe aklının yattığını söyledi. Kalkıp yavaşça kapıya doğru gittiler. Kapının öbür yanında, içi içini yiyen Federigo vardı. Kapının yanına varınca, kadın Gianni'ye:

"Tükür deyince, tüküreceksin hemen" dedi.

"Peki" yanıtını verdi Gianni.

Kadın dua etmeye koyuldu:

"Hortlak hortlak, geceleri gezen kuyruğu kalkık hortlak, geldiğin yere git. Bahçeye çık, büyük şeftalinin altındaki katmerli pislikle, yüz tavuk bokunu bul. Şişeyi ağzına dik, hemen fırla, bana da, kocam Gianni'ye de kıyma."

Bunları dedikten sonra kocasına döndü:

"Tükür Gianni!" dedi. Gianni tükürdü.

Dışarıdaki Federigo konuşulanları duymuş, kıskançlığı geçmişti. Hüzünlü olmasına karşın, içinden gülmek geliyor, kahkaha atmamak için kendini zor tutuyordu. Gianni tükürdükçe, "Deyyus!" diye mırıldanıyordu.

Kadın hortlağı üç kez kovduktan sonra, kocasını alıp yatağına döndü. Federigo kadınla yemek yiyeceğini sandığı için bir şey yememişti. Duanın ne demek istediğini anlayıp bahçeye gitti. Şeftalinin dibinde horozları, yumurtaları, şarabı buldu. Evine götürüp bir güzel karnını doyurdu. Daha sonra kadınla her buluştuğunda, hortlak kovma işleminden söz edip gülüştüler.

Kimilerine göre kadın eşeğin başını Fiesole'ye doğru çevirmişti, ama bağdan geçen bir ırgat sopayla vurup fırıldak gibi döndürünce, baş Floransa yönünde kalmıştı. Federigo çağ-

rıldığını sanıp gitmiş, ama kadının şu duası ile karşılaşmıştı: "Hortlak hortlak, Tanrı ile birlik ol, geldiğin yere git. Eşeğin başını ben çevirmedim, bir başkası çevirdi. Tanrı cezasını versin onun. Gianni ile birlikteyim ben." Federigo gitmiş, yatacak yer, yiyecek aş bulamamıştı. Oldukça yaşlı bir kadın komşuma göre, duaların ikisi de doğruymuş. Çocukluğunda duyduğuna göre, ikinci dua Gianni Lotteringhi'ye değil, San Piero kapısında oturan, budalalıkta Gianni Lotteringhi'den geri kalır yanı olmayan Gianni di Nelo adında birine edilmiş. Sevgili dostlarım bu dualardan hangisini isterseniz onu seçin. İkisini de seçebilirsiniz elbette. Olayların da doğruladığı gibi, ikisi de bu gibi durumlarda çok etkilidir. Kullanın bunları, gerektiğinde işinize yararlar.

II

*Kocası eve dönünce, Peronella sevgilisini bir fıçıya saklar. Kocasının fıçıyı sattığını öğrenince, kendisinin de sattığını, alıcının fıçının içine girip sağlam olup olmadığına bakmakta olduğunu söyler. Fıçıdan çıkan adam, fıçıyı kocaya temizlettikten sonra alıp götürür.**

Emilia'nın öyküsü kahkahalar atılarak dinlenmiş, herkes hortlak kovma duasının etkisini kabul etmişti. Öykü sona erince kral Filostrato'dan öykü anlatmasını istedi. O da söze girdi:

* La Fontaine bu öyküden esinlenerek bir masal yazmıştır.

Çok sevgili kadınlar, erkek milleti, özellikle de kocalarınız size öyle çok oyun oynuyorlar ki, bir kadının kocasına oyun oynadığını duyacak olursanız, yalnızca böyle bir işin olmasına sevinmekle, anlatılanları tatlı tatlı dinlemekle yetinmeyin. Erkeklerin, kadınların kendilerine karşılık verdiklerini anlamaları için, herkese anlatın bu olayı. Böyle davranmak yararınıza olur, çünkü yapacağı şeyi karşısındakinin de bildiğini bilen biri, kolay kolay onu aldatmaya kalkışmaz. Bugün ele aldığımız konuya ilişkin öykülerin erkeklerdeki etkisinin, kurbanı olacağınız kötü oyunları sınırlayacağından kim kuşku duyabilir? Bu öyküler, isterseniz sizlerin de, erkekler gibi

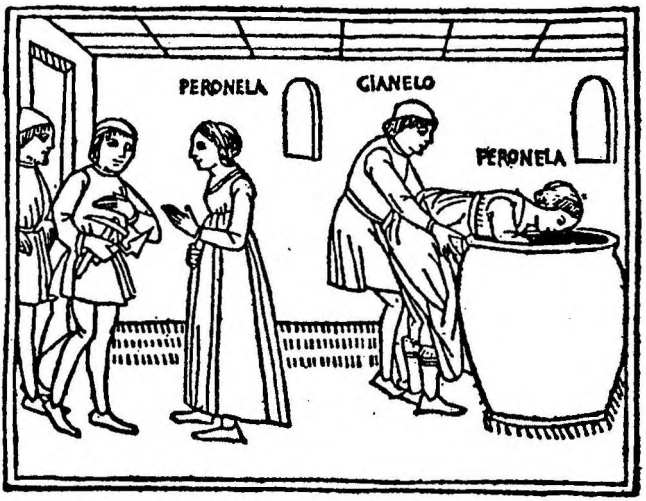

oyun oynayabileceğinizi gösteriyor. Ben size, genç bir kadının, bilgili görgülü olmamasına karşın, bir çırpıda kocasını nasıl kandırarak zor bir durumdan kurtulduğunu anlatacağım.

Bundan kısa bir süre önce, Napoli'de yoksul adamın biri, Peronella adında güzel, sevimli bir kızla evlenmişti. Adam duvarcılık yapıyor, kadın yün eğiriyor, ellerine geçen para ile

zar zor geçiniyorlardı. Günlerden bir gün, yakışıklı bir delikanlı Peronella'yı görüp çok hoşlandı ve sevdalandı. Ne yaptı etti, kadını razı edip, onunla buluşmaya başladı. Birlikte olabilmek için bir yol bulmuşlardı. Kadının kocası her sabah erkenden kalkıp işe, ya da iş aramaya gidiyordu. Delikanlı gizlenip, adamın evden çıktığını görüyordu. Avorio adındaki bu mahalle çok ıssız olduğu için, adam çıkar çıkmaz kadının evine giriyordu. Birçok kez böyle buluşmuşlardı.

Bir sabah Giannello Scrignario (delikanlının adı böyleydi) evde Peronella ile halvet olmuşken, gün boyunca eve hiç dönmeyen kocanın geri döneceği tuttu. Kapıyı içeriden kilitlenmiş buldu. Kapıya vurdu. Bir yandan da kendi kendine şöyle dedi: "Yüce Tanrım bana para pul vermedin ama, hiç olmazsa namuslu mu namuslu bir karı verdin. Kimse gelip de rahatsız etmesin diye, ben gider gitmez kapıyı içeriden kilitlemiş."

Kapıya vuruş biçiminden kocasının geldiğini anlayan Peronella şunları dedi:

"Yandık Giannel, mahvoldum. Kocam geldi. Tanrı belasını versin. Ne demeye geldi, bu saatte hiç gelmezdi. Belki de senin eve girdiğini görmüştür. Tanrı adına, şuradaki fıçının içine giriver. Ben gidip kapıyı açayım. Bakalım, bu saatte niçin gelmiş eve."

Giannello hemen fıçının içine girdi. Peronella gidip, kapıyı açtı kocasına. Suratını asıp şunları dedi:

"Yeni âdet mi çıkarttın, bu saatte ne diye geldin eve? Anlaşılan bugün canın çalışmak istemiyor, aletlerini de eline alıp gelmişsin. Böyle yaparsan nasıl geçiniriz? Ekmek paramızı nasıl çıkartırız? Giysilerimi, pılı pırtımı rehine koymana izin vereceğimi mi sanıyorsun? Hiç olmazsa kandilde yakacak yağımız olsun diye, gece gündüz yün eğirmekten tırnaklarımın etleri söküldü. Konu komşunun diline düştüm, acıyorlar

halime. Bir de senin yaptığına bak, çalışacak yerde elini kolunu sallayarak eve dönüyorsun."

Bunları dedikten sonra ağlayarak söylenmeyi sürdürdü:

"Başıma gelenlere bakın. Ne kör talihim varmış. Gelmez olsaymışım dünyaya. Sen akıllı uslu delikanlıyı bırak, karısını umursamayan bu herifle evlen! Başka kadınlar sevgilileriyle gönül eğlendiriyorlar, her birinin iki, üç sevgilisi var, keyiflerine bakıp, ayı kocalarına güneş diye yutturuyorlar. O taraklarda bezim yok benim. Bu yüzden çile çekiyorum ya. Bilmem niye, ben de herkes gibi bir sevgili bulmuyorum. Bak kocacığım, kötülük yapmak istesem, ben de birini bulurum hemen. Beni seven, benden hoşlanan bir sürü erkek var. Para, giysi, mücevher öneriyorlar. Ama gönlümü çelemiyorlar, çünkü helal süt emdim ben. Ama sen, işinin başında olacak yerde, dönüp eve geliyorsun."

Kocası karşılık verdi:

"Kadın, Tanrı adına sıkma canını. Senin kıymetini biliyorum. Bu sabah bir kez daha anladım. İşe gittim gitmesine. Benim bilmediğim gibi, sen de bilmiyorsun, bugün ermiş Galeone yortusu, tatil. Bu nedenle bu saatte eve döndüm. Bu arada bir aylık ekmeğimizi de sağlamanın yolunu buldum. Yanımda gördüğün şu adama fıçıyı sattım. Nereye koyacağımızı bilemiyorduk, ayağımıza dolaşıyordu. Beş florine sattım."

Peronella çıkıştı:

"Yüreğime oturacak. Güya erkek olacaksın, her yere girip çıkıyorsun. Her şeyin ederini bilmen gerek. Fıçıyı beş florine satmaya kalkıyorsun. Sokak kapısından dışarı adım atmamış kadın halimle, yedi florine adamın birine sattım, nereye koyacağımızı bilemediğimiz fıçıyı. Sen gelmeden az önce, sağlam mı değil mi diye bakmak için fıçının içine girdi."

Bu sözleri duyan kocası çok sevindi. Fıçı için gelmiş olan adama döndü:

"Sana uğurlar olsun arkadaş" dedi. "Duydun, karım yedi florine satmış. Sen beşten fazlasını vermedin."

Adam "Hayırlı olsun!" deyip gitti. Peronella kocasına şunları dedi:

"Madem eve geldin, yukarı çık da, adamla işi bitir."

Korkulacak bir şey var mı diye kulakları kirişte olan Giannello, Peronella'nın sözlerini duyunca hemen fıçıdan dışarı fırladı. Kadının kocasının döndüğünü duymamış gibi:

"Nerelerdesin be kadın?" dedi.

Yukarıya çıkmış olan kadının kocası karşılık verdi:

"Geldim işte, ne istiyorsun?"

"Sen de kimsin? Fıçı için pazarlık ettiğim kadını istiyorum ben" dedi Giannello.

Adam:

"Kocasıyım, benimle konuşabilirsin" dedi.

Bunun üzerine Giannello şunları dedi:

"Fıçı sağlama benziyor. Ama içine kirli şeyler koymuşsunuz. Her tarafı kir pas içinde. Tırnaklarımla kazıdım, çıkartamadım. Temizlenmezse almam."

Peronella araya girdi:

"Bunun için işi bozacak değiliz ya; kocam tertemiz yapar."

"Elbette" dedi kocası.

Aletlerini yere bıraktı, gömleğini çıkarttı, bir mum yaktırdı. Raspasını alıp fıçının içine girdi, kazımaya koyuldu. Peronella kocasının ne yaptığını görmek ister gibi başını fıçının oldukça dar ağzına dayadı, bir kolunu bir omuzunu fıçının içine sarkıttı. Konuşmaya koyuldu:

"Şurayı kazı, şurayı da. Bak orada kir kaldı."

Kadın kocasının çalışmasını yönlendirirken, kadının kocası geri geldiği için o sabah isteğine erişememiş olan Giannello, karşısına çıkan bu olanaktan yararlanmamazlık et-

medi. Fıçının ağzını olduğu gibi örten kadına yaklaştı. Uçsuz bucaksız çayırlarda Partia* kısraklarına saldıran, sevda ateşi ile tutuşmuş, dizginlerinden boşanmış atlar gibi kavradı onu. Gençliğinin hakkını verdi. Doyuma ulaştığında fıçı da temizlenmişti. Kadından ayrıldı. Peronella başını fıçının ağzından çekince kocası dışarı çıktı. Peronella Giannello'ya:

"Şu mumu al da, bak bakalım istediğin gibi olmuş mu" dedi.

Giannello fıçının içine baktı, her şeyin istediği gibi olduğunu, beğendiğini söyledi. Yedi florini verip, fıçıyı evine gönderdi.

III

*Keşiş Rinaldo çocuğuna vaftiz babalığı ettiği kadınla yatarken, kadının kocası gelir. Adamı, çocuğun içindeki kurtları düşürmeye çalıştıklarına inandırırlar.***

Filostrato'nun Partia kısraklarına yaptığı gönderme öyle açıktı ki, uyanık kadınlar başka bir şeye gülüyormuş gibi yapsalar da kıkırdamadan duramadılar. Öykünün sona erdiğini gören kral sözü Elissa'ya verince, genç kadın anlatmaya başladı:

Sevimli kadınlar, Emilia'nın sözünü ettiği hortlak, aklıma benzer bir öyküyü getirdi. Benim öyküm Emilia'nınki gibi

---

* Mezopotamya'da Part'ların oturduğu bölge. Eski çağlarda atları ünlüydü.

** Boccaccio, yozlaşmış din adamlarını sert bir biçimde eleştiriyor bu öyküde.

güzel değil. Ama seçtiğimiz konuya uygun başka bir öykü gelmiyor aklıma. Dinleyin:

Bir zamanlar Siena'da, iyi bir aileden gelen Rinaldo adında yakışıklı genç bir adamın yaşadığını duymuşsunuzdur. Rinaldo, bitişiklerinde oturan, varlıklı biriyle evli çok güzel bir kadına tutulmuştu. Kimseye duyurmadan kadınla konuşa-

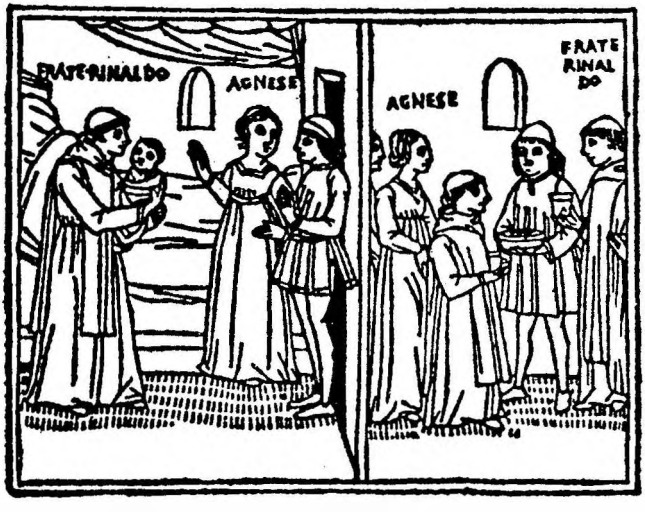

bilirse, her isteğini elde edebileceğini düşünüyordu. Düşündüğünü bir türlü gerçekleştiremeyince, gebe olan kadının çocuğuna vaftiz babası olmayı aklına koydu. Kadının kocası ile ahbap oldu, isteğini açık açık söyledi. İsteği kabul edildi. Rinaldo, madonna Agnesa'nın çocuğunun vaftiz babası olunca, kadınla konuşabilmek olanağını buldu. Bütün cesaretini toplayıp, kadının kaç zamandır gözlerinde okuduğu duyguları, bu kez sözcüklerle aktardı ona. Söyledikleri kadının hoşuna gitse de, bir şey elde edemedi.

Aradan çok geçmeden, bilinmeyen bir nedenle Rinaldo keşiş oldu. Boğaz tokluğuna razı olup manastıra kapandı. Keşişliğinin ilk günlerinde kadına duyduğu sevdayı da, başka

dünya zevklerini de bastırdı. Ama zamanla, keşişlikten ayrılmasa da duyguları depreşti. Şuraya buraya gitmekten, güzel giysiler giyinmekten, süslenmekten hoşlanmaya başladı. Şiirler, soneler, baladlar yazıyor, şarkılar söylüyor, bunun gibi daha bir sürü şey yapıyordu.

Bunları yapan yalnızca sözünü ettiğim keşiş Rinaldo mu? Böyle davranmayan keşiş mi var? Rezil dünyanın yüz karası hepsi! Yağ bağlamış göbeklerinden, pembe yanaklarından, süslü giysilerinden utanmazlar. Güvercinler gibi değil, dövüşten çıkmış ibiği havada horozlar gibi dolaşırlar ortalıkta. Dahası, hücreleri tıka basa krem, merhem kutuları, değişik reçel kavanozları, esans şişeleri, çeşit çeşit şekerleme kutuları, tatlı şarap, Yunan şarabı gibi değerli şarapların taştığı destilerle doludur. Yakından bakınca keşiş hücresinden çok, baharatçı itriyatçı dükkânına benzerler. Bu adamlar, damla hastası olduklarını başkalarının öğrenmesinden utanç duymazlar. Oruç tutmanın, aşırı yemekten kaçınıp ölçülü yiyip, ölçülü yaşamanın insanları zayıf, ince yapılı, sağlıklı kıldığını bilirsiniz. Böyleleri de hasta olurlar ama, kuşkusuz damla hastalığına tutulmazlar. Damla hastalarına dünyadan el ayak çekmeleri, din adamları gibi bir yaşam sürmeleri salık verilir. Sınırlamaların, uykusuzlukların, ayinlerin, sıkı bir düzenin insanı zayıflattığını, soldurduğunu bilmediğimizi sanıyorlar. Ermiş Domenico'nun ya da ermiş Francesco'nun dört cüppelerinin olmayıp bir cüppeleri olduğunu, cüppelerini boyalı, yumuşacık yün kumaşlardan yaptırmayıp, doğal renkli keçelerden yaptırdıklarını, gösteriş için değil, soğuktan korunmak için giyindiklerini bilmediğimizi sanıyorlar. Tanrı onların da, onları besleyen akılsızların da yardımcısı olsun.

Keşiş Rinaldo'nun eski duyguları alevlenince, sık sık kadını görmeye gitti. Kendine güveni arttığından, isteklerine

boyun eğmesi için kadına daha fazla ısrar ediyordu. Bunca ısrara dayanamayan, belki de keşiş Rinaldo'yu yakışıklı bulmaya başlayan kadın, bir gün, istenilen şeyi vermeyi kabullenen kadınların başvurdukları yola başvurdu.

"Keşiş Rinaldo" dedi, "keşişler böyle şeyler yaparlar mı?"

Keşiş Rinaldo şu karşılığı verdi:

"Madonna, sırtıma severek giydiğim şu cüppeyi çıkartacak olursam, beni keşiş gibi değil, öbür erkekler gibi görürsünüz."

Kadın gülerek şunları dedi:

"Ne yazık! Çocuğumun vaftiz babasısınız siz, nasıl böyle bir şey yaparız? Ayıp olur, üstelik günah da. Günah olmasa, isteğinizi yerine getirirdim."

Keşiş Rinaldo kadına şunları dedi:

"Bu gerekçeye sığınmanız aptallık olur. Günah olmasına günah. Ama pişmanlık getirince Tanrı daha büyük günahları bile bağışlıyor. Şu soruma yanıt verin: çocuğunuza kim daha yakın, vaftiz edilirken kucağında tutan ben mi, yoksa dölünden geldiği babası mı?"

Kadın yanıt verdi:

"Kocam daha yakın."

"Dediğiniz doğru" dedi keşiş. "Peki, kocanız sizinle yatmıyor mu?"

"Yatıyor elbette" yanıtını verdi kadın.

"Öyleyse" dedi keşiş, "ben çocuğunuza kocanızdan daha uzak olduğuma göre, kocanız gibi sizinle yatabilirim."

Mantık bilmeyen, söylediğinden caymaya zaten hazır kadın, keşişin dediklerine inandı, ya da inanmış göründü. Şu karşılığı verdi:

"Doğru söze ne denir?"

Sonra da, vaftiz bağına karşın, keşişin isteğini yerine getirdi. Birleşmeleri o seferle sınırlı kalmadı. Vaftiz babalığı

perdesinin gerisine gizlenerek, kuşku uyandırmadan birçok kez bir araya geldiler.

Rinaldo bir gün yine kadının evine gitti. Kadının yanında hizmetçisinden başka kimse yoktu. Sevimli, güzelce bir kız olan hizmetçiyi, Pater noster öğrenmesi için Rinaldo'nun yardımcısı ile birlikte çatıdaki güvercinliğe gönderdiler. Sonra odaya girdiler. Kadın çocuğunu elinden tutuyordu. Kapının sürgüsünü çekip, oradaki bir sedirin üstünde koklaşmaya başladılar.

Tam bu sırada kadının kocası eve döndü, kimse duymadan odanın kapısına geldi. Kapıya vurup karısına seslendi. Kocasının sesini duyan madonna Agnesa:

"Yandık, kocam geldi. Her şeyi anlayacak" dedi.

Keşiş Rinaldo yarı çıplaktı, ne cüppesi vardı üstünde, ne de başında başlığı. Adamın sesini o da duymuştu.

"Haklısınız" dedi. "Giyinik olsam, birşeyler uydururduk. Kapıyı açarsanız, beni böyle görürse diyecek söz bulamayız."

Kadının aklına bir fikir geldi birden.

"Hemen giyinin. Giyinir giyinmez de çocuğu kucağınıza alın. Sizin sözlerinizle benimkilerin çelişmemesi için de, kocama diyeceklerimi iyi dinleyin."

Adam kapıyı vurmayı sürdürürken, karısı yanıt verdi:

"Geldim, geldim."

Sonra yerinden kalktı, güleryüzle odanın kapısına gitti, kapıyı açıp şunları dedi:

"Kocacığım, keşiş Rinaldo bizde. Tanrı göndermiş belli ki. Gelmeseydi çocuğumuz hayatta olmayacaktı şimdi."

Bu sözleri duyan beyinsiz adam şaşırdı:

"Ne oldu?" dedi.

"Durup dururken bayıldı yavrucuk. Öldü sandım. Ne yapacağımı, ne edeceğimi bilemedim. Tam o sırada keşiş Rinal-

do geldi. Çocuğu boynundan kavrayıp: 'Vücudunu kurtçuklar basmış. Kalbe doğru gidiyorlar. Kalbe girerlerse çocuk ölür. Ama telaşlanmayın, hepsini kovup geberteceğim. Ben daha buradan gitmeden, çocuğunuz sapasağlam olacak' dedi. Kimi duaları senin okuman gerekiyordu. Hizmetçiyi gönderdik, ama seni bulamadı. Bunun üzerine keşiş Rinaldo arkadaşını evin tepesine çıkarttı, dua okuması için. Biz ikimiz de bu odaya kapandık. Bu işleri en iyi çocuğun anası yapabilirmiş, başkaları gelip de her şeyi bozmasınlar diye kapıyı sürgüledik. Çocuk hâlâ onun kucağında. Arkadaşının duayı bitirmesini beklediğini sanıyorum. Dua bitmiş olmalı, çünkü çocuk kendine gelmeye başladı."

Salak koca bu sözlere kandı. Çocuğuna olan sevgisi öyle ağır basıyordu ki, karısının kendisine oyun oynayabileceği aklının ucundan bile geçmiyordu. Derin bir iç çekti:

"Gidip çocuğu göreyim" dedi.

"Gideyim deme. Her şeyi berbat edersin. Önce ben bakayım, bir sakınca yoksa seni çağırırım."

Keşiş Rinaldo konuşulanları duymuştu. Üstünü giyince çocuğu kucağına aldı:

"Bu ses kocanızın sesi değil mi?" diye seslendi.

"Evet benim" dedi alık adam.

"Öyleyse buraya gelin" dedi keşiş Rinaldo.

Adam içeri girdi. Keşiş Rinaldo şunları dedi:

"Buyurun alın, Tanrı çocuğunuzu bağışladı. Bir ara akşama çıkamayacağından korkmuştum. Gönül borcunuzu ödemek için, çocuğun boyunda balmumu bir yontu yaptırıp, bağışlanması için Tanrı katında aracılık eden ermiş Ambruogio'nun resminin önüne dikeceksiniz."

Babasını gören çocuk ona doğru koşup, küçük çocukların yaptıkları gibi sevincini belli etti. Adam çocuğu kollarının arasına aldı. Gözlerinden yaşlar akarken, sanki mezardan

çıkartmış gibi onu öpüyor, bir yandan da çocuğu iyileştirmiş olan vaftiz babasına teşekkür ediyordu.

Keşiş Rinaldo'nun arkadaşı hizmetçi kıza *Pater noster*'i bir kez değil, en azından dört kez belletmişti. Bir rahibenin vermiş olduğu beyaz örgü bir keseyi de ona armağan etmiş, kızı kendisine bağlamıştı. Adamın oda kapısının önünde bağırdığını duyunca da, sessizce çatıdan inip olan biteni görüp duyabileceği bir köşeye sinmişti. İşin tatlıya bağlandığını görünce odaya girdi. Keşiş Rinaldo'ya:

"Okumamı söylediğiniz dört duayı da okudum" dedi.

"Soluğuna sağlık kardeş, ben de okudum. Çocuğun babası geldiğinde daha iki dua okumuştum. Ama Yüce Tanrı, senin dualarını, benim dualarımı kabul edip, çocuğu bağışlayıp iyileştirdi."

Salak koca güzel şaraplar, çörekler getirtti, keşiş ile arkadaşına sundu. Herkesten çok onlar gereksinme duyuyorlardı böyle bir şeye. Sonra konuklarla birlikte kapıya çıktı, onları uğurladı. Vakit geçirmeden de bir balmumu yontu yaptırdı. Ama Milano'daki ermiş Ambruogio resminin önüne koydurtmayıp, bir başka ermiş Ambruogio'nun* önüne koydurttu.

* Siena'lı Ambrogio (1220-1286).

IV

*Tofano bir gece kapıyı kilitleyip, karısını dışarıda bırakır. Yalvarıp yakarsa da eve giremeyen kadın, kuyuya bir taş atıp, kendini kuyuya atmış gibi yapar. Tofano evden çıkıp kuyuya koşunca, kadın eve girip kapıyı kilitler, bağırıp çağırarak kocasını aşağılar.**

Elissa'nın öyküsünün bittiğini gören kral, Lauretta'ya dönerek, öykü anlatırsa sevineceğini belirtti. Lauretta da hemen anlatmaya başladı.

Ne güçlüsün sen, ey Sevda! Ne güçlü uyarıların, önerilerin var! Yoluna baş koyanlara sunduğun bilgileri, incelikleri, deneyleri hangi düşünür, hangi sanatçı sunabilir? Anlatılan öykülerin de doğruladıkları gibi, senin öğretinin yanında her öğreti yaya kalır. Sevdalı kadınlar, bu öykülere ben de, sevdanın yönlendirdiği sıradan bir kadının başından geçenleri ekleyeceğim.

Bir zamanlar Arezzo'da Tofano adında varlıklı biri yaşıyordu. Ghita adında güzel bir kadınla evlenmiş, çok geçmeden durduk yerde karısını kıskanmaya başlamıştı. Kadın bu duruma çok bozulmuştu. Kaç kez kocasına kıskançlığının gerekçesini sormuş, adam mırın kırın etmiş, sudan karşılıklar vermişti. Bunun üzerine kadın kocasına, nedensiz olarak kapıldığı kıskançlığı, gerçekten tattırmaya karar verdi Yakışıklı

* Düştüğü zor durumu tersyüz etmeyi başaran soğukkanlı bir kadının öyküsü.

bulduğu bir delikanlının kendisine ilgi gösterdiğini sezince, kimseye belli etmeden bu ilgiye karşılık vermeye başladı. İlişkileri gelişip de, sıra sözden eyleme geçmeye geldiğinde, bunun da yolunu buldu. Kocasının kötü huyları arasında içki

düşkünlüğü de vardı. Kocasına çanak tutmaya, içkiye düşkünlüğünü desteklemeye başladı. Adam öyle alıştı ki içkiye, kadın canı istediğinde onu kör kütük sarhoş ediyor, sızınca da yatağına yatırıyordu. Sevgilisiyle ilk kez, kocasını böyle yatırdıktan sonra buluştu. İlk buluşmayı başka buluşmalar izledi. Kocasının sızdığına öyle güveniyordu ki, sevgilisini eve almakla yetinmiyor, kimi kez sevgilisinin çok uzak olmayan evine giderek gecenin büyük bir bölümünü orada geçiriyordu.

Sevdalı kadın böyle davranmayı sürdürürken, kocası bir şeyler sezdi. Karısı ona içki içiriyor, ama ağzına bir damla içki koymuyordu. İçine bir kurt düştü. Karısı onu sarhoş edip uyuttuktan sonra istediğini yapabilirdi. Böyle bir şeyin olup olmadığını öğrenmeye karar verdi. Bir gün hiç içki içmeden

eve dönüp, davranışları, konuşması ile sarhoş taklidi yaptı. Kadın kocasının sarhoş olduğuna inandı. İçkiden çok uykuya gereksinme duyduğunu düşünüp, hemen yatırdı onu. Sonra da, kimi kez yaptığı gibi, evden çıkıp sevgilisinin evine gitti, gece yarısına dek orada kaldı.

Karısının sesi soluğu kesilince, Tofano kalkıp kapıya gitti, içeriden sürgüledi. Sonra da pencereye çıkıp, karısının dönüşünü beklemeye koyuldu. Böylece, hem kadının ne zaman döndüğünü görmüş, hem de çevirdiği dolabı anladığını belli etmiş olacaktı. Kadın eve dönüp de kapıyı kapalı bulunca çok canı sıkıldı. Zorlayarak açmaya çalıştı. Tofano bir süre karısını gözledikten sonra konuştu:

"Kadın, boşuna yorma kendini. İçeri giremezsin. Bu saate dek nerede idiysen, yine oraya dön. Akrabalarının, komşularının önünde, benden hak ettiğin dersi almadan, eve adım atamayacağını da bil."

Kadın, Tanrı adına kapıyı açması için yalvardı. Sandığı gibi bir yerden gelmiyordu, komşuya gitmişti. Geceler uzun olduğu için bütün gece uyuyamıyor, tek başına gecenin geçmesini bekleyemiyordu.

Kadının yalvarması işe yaramadı. Kocası olacak hayvan, Arezzo'da herkesin bu ayıbı öğrenmesini istiyordu. Yalvarmanın bir işe yaramadığını gören kadın gözdağı verdi:

"Kapıyı açmazsan, pişman olursun" dedi.

Tofano şu karşılığı verdi:

"Ne yapabilirsin ki?"

Sevda, kadının zekâsını bilemişti; şu karşılığı verdi:

"Haksız yere aşağılanmaktansa, şuradaki kuyuya atarım kendimi daha iyi. Ölümü bulanlar, sarhoşlukla senin attığını sanırlar. Buralardan kaçıp gitmek, malından mülkünden olmak zorunda kalırsın. Kalacak olursan, beni öldürdün diye boynun vurulur, hak da yerini bulmuş olur."

Bu sözler de Tofano'yu budalaca kararından vazgeçiremedi. Bunun üzerine kadın:

"Artık dayanamayacağım" dedi. "Tanrı günahını bağışlasın. Örekemi buraya bırakıyorum, yerine koyarsın."*

Bunları dedikten sonra, gözün gözü görmediği gecenin karanlığında kuyunun başına gitti. Kuyunun yanında duran büyük bir taşı aldı. 'Yüce Tanrım, bağışla beni' diye bağırarak, kuyuya attı. Kuyunun dibine düşen taşın çıkarttığı gürültüyü duyunca, Tofano karısının kendini kuyuya attığını sandı. Bir kova, bir ip alıp, kadını kurtarmak için kuyunun başına koştu. Sokak kapısının yanına gizlenmiş olan kadın, onun koştuğunu görünce eve girdi. Kapıyı sürgüledi. Pencereye çıkıp bağırdı:

"Şaraba suyu içerken katmak gerekir, geceden katarsan bir işe yaramaz."

Bu sözleri duyan Tofano oyuna getirildiğini anlayıp, eve döndü. Ama içeri giremedi. Kadına kapıyı açmasını söyledi. Karısı, daha önce olduğu gibi alçak sesle konuşmayı bırakıp, neredeyse bağırmaya başladı:

"Pis sarhoş, Tanrı adına bu gece eve alamayacağım seni. Bıktım, dayanamıyorum artık sana. Ne biçim erkek olduğunu, geceleri eve saat kaçta döndüğünü herkes öğrensin."

Öte yandan, Tofano da büyük bir öfkeye kapılmıştı. Küfür ediyor, bağırıp çağırıyordu. Gürültüye komşular uyandı. Erkekler, kadınlar pencerelere çıkıp, ne olduğunu sordular. Kadın gözyaşları içinde konuştu:

"Bu rezil her gece eve kör kütük geliyor. Meyhanelerde sızıp, bu saatte dönüyor. İnim inim inletiyor beni. Artık da-

* Kadın, gittiği yerde yün eğirdiğini belirtmek istiyor.

yanamıyorum. Belki utanır da aklı başına gelir diye, bu gece eve almadım."

Tofano hayvanı ise, gerçeği anlatmaya çalışıyor, tehditler savuruyordu. Kadın komşulara şunları dedi:

"Ne biçim adam olduğunu gördünüz! Onun yerine ben sokakta olsaydım, benim yerime o evde olsaydı ne yapardınız? Tanrı da biliyor, dediklerinin doğru olduğuna inanırdınız. Aklına bakın şunun. Yaptıklarını bana yüklemeye çalışıyor. Oysa kuyuya taş atarak beni korkutmaya kalkan kendisi. Keşke gerçekten kuyuya atlayıp da, boğulup gitse. İçtiği onca şarap da sulanmış olur böylece."

Komşu erkekler kadınlar Tofano'ya çıkışmaya başladılar. Onu haksız bulup, karısına yaptıklarını kınadılar. Kopan gürültü kısa sürede yayılarak, kadının ailesinin kulağına ulaştı. Olay yerine gelip, komşulardan olanları öğrendiler. Tofano'yu aralarına alıp bir güzel dövdüler, kırılmadık kemiğini bırakmadılar. Sonra eve girip kadının eşyalarını topladılar. Ghita'yı alıp giderken, Tofano'ya başına daha kötü şeyler geleceğini söylediler.

Tofano zor duruma düşmüş, kıskançlığının kurbanı olmuştu. Karısını sevdiği için, dostlarının aracılığına başvurdu. Sonunda karısının gönlünü etti, kadın evine döndü. Söz vermişti, artık kıskanç olmayacaktı. Dahası, karısı canının her istediğini yapabilecekti, ama ona hiçbir şey belli etmeyecekti. Böylece Tofano, akılsızlığının cezasını çekse de, yeniden eski düzenine kavuştu. Yaşasın sevda, yerin dibine batsın kıskançlık!

V

*Kıskanç bir koca papaz kılığına girip karısının günahlarını çıkartır. Kadın her gece koynuna giren bir papazı sevdiğini söyler. Kıskanç koca kapıda gizlenip beklerken, kadın sevgilisini damdan eve alıp onunla birlikte olur.**

Lauretta'nın öyküsü sona erince, herkes kadının iyi yaptığını söyledi, kötü kocaya verdiği dersi onayladı. Kral, vakit geçirmeden Fiammetta'ya dönerek, yumuşak bir sesle anlatma sırasının ona geldiğini söyledi. Fiammetta söze şöyle başladı:

Soylu kadınlar, dinlediğimiz öykü, bir başka kıskanç adamı aklıma getirdi. Kadınların kıskanç erkeklere yaptıklarının, özellikle kıskançlık bir nedene dayanmıyorsa, haklı olduğunu düşünüyorum. Eğer yasa koyucular her şeyi dikkate alsalardı, hiç kuşkum yok, kıskanç kocalara gösterilen tepkileri yasal savunma olarak değerlendirirlerdi. Kıskanç bir koca karısına dünyayı zindan etmez, onu ölüm yolculuğuna çıkartmaz mı? Hafta boyunca eve kapanıp ev işleri gören zavallı kadın, tatil günü herkes gibi eğlenmek ister, gönlünün edilmesini ister. Tarlalarda çalışanlar, kentlerdeki zanaatkârlar, mahkemelerdeki yargıçlar gibi, dinlenmek ister. Tanrı bile haftanın yedinci günü dinlenir. Kutsal yasalar olsun, insanların yaptık-

* Yazar, kadın haklarını da savunduğu bu öyküde ortaçağda oldukça sık işlenen bir konuyu ele alıyor.

ları yasalar olsun, hem Tanrı adına, hem de insanların iyiliği için, iş günleri ile tatil günlerini birbirlerinden ayırırlar. Ama kıskanç kocalar, bu kurala uymazlar. Karılarını her zamankinden daha da sıkı kapatarak, herkese sevinç getiren bu günleri, onlar için daha acılı, daha çekilmez kılarlar. Bu acının ne demek olduğunu ancak çeken bilir. Sözün kısası, bir kadının haksız yere kıskançlık gösteren kocasına yaptıklarını kınamak değil, övmek gerekir.

Arimino'da* malı mülkü, parası pulu bol, varlıklı bir tacir vardı. Çok güzel bir kadınla evlenmişti. Karısını çok kıskanıyordu. Çünkü, çok sevdiği, çok güzel bulduğu, kendisine

kul köle olan karısını başka erkeklerin de güzel bulup beğendiklerini, karısının başka erkeklerin de hoşuna gittiğini düşünüyordu. Dahası, karısı da kendini başka erkeklere beğendirmeye kalkışabilirdi. Adam karısını öyle kıskanıyor, öyle

* Rimini.

herkesten kaçırıyordu ki, belki idam mahkûmlarından bile daha sıkı bir gözetim altında tutuyordu. Düğüne, eğlenceye, kiliseye gitmek, kapıdan dışarı adım atmak bir yana, başını pencereden bile çıkartamıyor, ne gerekçe ile olursa olsun sokağa bile bakamıyordu kadın. Çekilmez bir yaşam sürdürüyordu. Hiçbir suçu olmadığını bildiği için, bu çileye katlanmak, daha da ağırına gidiyordu.

Kocasının kendisine haksızlık yaptığını gören kadın, çareyi kıskançlığı haklı kılmakta buldu. Pencereden başını bile çıkartamazdı. Sokaktan geçerken kendisine ilgi gösterecek birine, bu ilgiden hoşlandığını belirtemezdi. Ama, bitişikte yakışıklı, sevimli bir delikanlı oturuyordu. İki evin duvarı arasında bir delik olsa, aradan bakıp onu görebilir, onunla konuşabilir, kabul ederse sevgisini de sunabilirdi. Bir yolunu bulursa arada onunla buluşup, kocası yakasını iblisten kurtarıncaya dek, tatsız tutsuz yaşamını renklendirmiş olurdu.

Kocası evde yokken duvarları tek tek inceledi, sonunda oldukça kör bir köşede küçük bir delik buldu. Gözünü dayayınca, zar zor da olsa, deliğin bir odaya açıldığını gördü. Kendi kendine şöyle dedi: "Burası Filippo'nun -komşu delikanlı- odası ise, yolun yarısına geldim demektir." Kadının durumuna çok üzülen hizmetçisi, delikten gizlice içeriyi gözetleyerek delikanlının o odada tek başına yattığını belirledi. Bunun üzerine kadın sık sık delikten bakmaya, delikanlıyı görünce delikten minik taşlar, yapraklar atmaya başladı. O kadar çok yaptı ki bunu, sonunda delikanlı ne olduğunu anlamak için deliğin yanına geldi. Kadın yavaşça seslendi. Bu sesi tanıyan delikanlı yanıt verdi. Kadın bir solukta içini döktü. Çok sevinen delikanlı deliği büyüttü. Ama kimsenin görmemesi için gereken önlemleri de aldı. Artık sık sık burada buluşup konuşuyor, el ele bile tutuşabiliyorlardı. Kıskanç kocanın sıkı gözetimi nedeniyle, daha ileri gidemiyorlardı.

Bu arada Noel yortusu yaklaşmıştı. Kadın kocasına, izin verecek olursa o sabah her Hıristiyan gibi kiliseye gidip günah çıkartmak, Kudas ayinine katılmak istediğini söyledi. Kocası:

"Ne günahın olur ki senin, ne diye günah çıkartmaya gideceksin?" dedi.

Kadın şunları dedi:

"Niye olmasın? Melek miyim ben? Beni eve kapattın diye günah işleyemem mi? Herkes gibi benim de kendime göre günahlarım var. Ama sana söyleyemem, papaz değilsin çünkü."

Kıskanç kocanın içine bir kurt düştü. Karısının işlediği günahları nasıl öğrenebileceğini düşünmeye başladı. Hemen bir yol buldu. Karısına kiliseye gidebileceği yanıtını verdi. Ancak, mahallenin kilisesinden başka bir kiliseye gitmeyecekti. Sabah erkenden gidecek, günahlarını başpapaza ya da onun söyleyeceği bir papaza çıkarttıracaktı. Sonra, doğru eve dönecekti. Kadın, kocasının amacını aşağı yukarı anlamıştı. Ama renk vermedi, denilenleri yapacağını söyledi.

Yortu sabahı gelince, gün ağarırken kalktı. Giyinip kocasının dediği kiliseye gitti. Kocası da erkenden kalkmış, ondan önce kiliseye varmıştı. Başpapaza ne yapmak istediğini söyleyip anlaştığı için sırtına bir papaz cüppesi, başına da papazların giydikleri dar boğazlı büyük külahlardan birini geçirmiş, külahı öne çekerek papazların arasına karışmıştı.

Kadın kiliseye gelince, bir papaz istedi. Gelen papaz kadının günah çıkartmak istediğini öğrenince, bu işi kendisinin yapamayacağını, bir arkadaşını göndereceğini söyledi. Gidip, kıskanç kocayı gönderdi. Adam ağır adımlarla yaklaştı. Gerçi hava tam aydınlanmamıştı, külahı gözlerine dek indirmişti ama, kadın hemen tanıdı onu. Tanır tanımaz da, kendi kendine: "Yüce Tanrı kıskanç kocamı papaz yapmış ama, asıl istediğini ben vereceğim ona" dedi. Kocasını tanımamış gibi

davranarak, onun ayaklarının dibine çöktü. Kıskanç koca, peltek konuşsun da karısı tanımasın diye, ağzına küçük çakıl taşları doldurmuştu. Kılığını da değiştirdiği için, kadının onu tanıyamayacağını sanıyordu.

Kadın günahlarını saymaya başladı. Önce evli olduğunu söyledi. Evli olmasına evliydi ama bir papaza sevdalanmıştı. Papaz her gece gelip koynuna giriyordu. Kıskanç koca bunları duyunca, yüreğine bir bıçak saplanmış gibi oldu. Merakı ağır basmasa, günah çıkartmayı bırakıp gidecekti. Ama kendini tuttu, kadına şu soruyu sordu:

"Nasıl olur, kocanız sizinle birlikte yatmıyor mu?"

"Yatıyor" yanıtını verdi kadın.

"Peki papaz nasıl giriyor koynunuza?" diye sordu kıskanç koca.

"Nasıl yaptığını bilmiyorum ama, bir dokunuşta evdeki bütün kilitli kapıları açıyor" dedi kadın. "Benim odamın önüne gelince de, okuyup üfleyip kocamı uyutuyormuş. Kocamın uyuduğunu anlayınca kapıyı açıp giriyor, yanıma yatıyor. Hiçbir aksaklık olmadı bugüne dek."

Bunun üzerine kıskanç koca:

"Madonna büyük günah işliyorsunuz, ne yapıp yapıp vazgeçin bu işten" dedi.

Kadın ona şunları dedi:

"Vazgeçemem, çok seviyorum onu."

"Öyleyse günahlarınızı bağışlayamam" dedi kıskanç koca. Kadın yanıt verdi:

"Çok üzüldüm. Ama yalan söyleyemem ki, tutamayacağım sözü veremem."

Bunun üzerine kıskanç koca şunları dedi:

"Madonna doğrusunu isterseniz ben de sizin durumunuza üzüldüm, çünkü ruhunuz yitip gitmek üzere. Ruhunuzu kurtarmak için elimden geleni esirgemeyeceğim. Sizin için

Tanrı'ya dualar edeceğim, bakarsınız bir yararı dokunur. Arada size çömezimi gönderirim, dualarımın bir işe yarayıp yaramadığını söylersiniz ona. Sonuç olumlu ise, dua etmeyi sürdürürüz."

"Sakın, eve kimseyi göndermeye kalkmayın" dedi kadın. "Kocam öyle kıskanç ki, kulağına gidecek olursa çömezin kim bilir ne için geldiğini sanır, iyi niyetli olduğuna dünyada inanmaz. Kıyameti kopartır."

Kıskanç koca şunları dedi kadına:

"O işi bana bırakın Madonna. Kocanız ağzını açıp tek söz etmeyecek."

Bunun üzerine kadın:

"Bunu sağlayabilirseniz sevinirim" dedi.

Günahlarını anlatan, duasını eden kadın ayağa kalktı, ayin dinlemeye gitti. Burnundan soluyan kıskanç koca ise, papaz cüppesini çıkartıp eve döndü. Tek isteği, karısını papazla yakalayıp ikisine de güzel bir ders vermekti.

Kadın kiliseden dönünce, kocasının yüzünden düşenin yüz parça olduğunu gördü. Ama adam yaptıklarını, öğrendiğini sandıklarını gizlemeye çalışıyordu. O gece sokak kapısının yanında bekleyip, papazın gelip gelmediğine bakmaya karar vermişti. Karısına:

"Bu gece dışarıda yemek yiyeceğim, yatmaya da gelmem. Sokak kapısını, merdiven kapısını, oda kapısını sürgüler, istediğin zaman yatarsın" dedi.

"Peki" yanıtını veren kadın, fırsat bulur bulmaz deliğe koşup, her zamanki işareti verdi. Filippo koşup gelince, o sabah yaptıklarını ve kocasının yemekten sonra söylediklerini anlattı. Sonra şunları dedi:

"Biliyorum, bir yere gitmeyecek, kapının önünde bekleyecek. Damdan atlayıp gece buraya gel. Birlikte olalım."

Bu habere çok sevinen delikanlı:

"Bana güvenebilirsiniz, madonna" dedi.

Gece olunca kıskanç koca silahını kuşanıp, sessizce alt kattaki odaya saklandı. Kadın bütün kapıları, bu arada kocasının yukarıya çıkmasını önlemek için de merdiven ağzındaki kapıyı sıkı sıkıya sürgüledi. Bu arada delikanlı gerekli önlemleri alarak kadının yanına geldi. Yatağa yattılar, uzun uzadıya birbirlerinden zevk aldılar. Gün ağarınca delikanlı evine döndü.

Kıskanç koca ise aç kalmış, soğuktan donmuş, bütün gece elinde silah, kapının yanında papazın gelmesini beklemişti. Gün ağarınca gözleri kapanmış, alt kattaki odada uyuya kalmıştı. Uyandığında saat dokuz olmuştu. Evin kapısı açılmıştı. Dışarıdan geliyormuş gibi yapıp, yukarı çıktı, karnını doyurdu. Az sonra gençten biri geldi, günahlarını çıkartan papazın çömezi olduğunu söyleyerek, kim olduğunu kadının bildiği adamın o gece gelip gelmediğini sordu. Çömezi tanıyan kadın, o gece kimsenin gelmediğini, böyle giderse, istemese de onu unutabileceği yanıtını verdi.

Ne mi oldu sonra? Kıskanç koca, papazı yakalayabilmek için birçok gece bekledi. Kadın da hep sevgilisi ile gönül eğlendirdi. Sonunda kıskanç koca dayanamayıp, asık bir suratla karısına günah çıkarttığı sabah papaza neler söylediğini sordu. Kadın yanıt vermek istemediğini, bu sorunun yakışıksız olduğunu söyledi. Bunun üzerine kıskanç koca:

"Namussuz karı, sen söylemesen de dediklerini biliyorum" dedi. "Bunca sevdiğin, her gece koynuna aldığın papazın kim olduğunu ya söylersin, ya da testereyi alır damarlarını doğrarım senin."

Kadın, bir papazı sevdiğinin doğru olmadığını söyledi. Kıskanç koca:

"Nasıl olur, günahlarını çıkartan papaza böyle demedin mi?" dedi.

"Kulaklarınla duymuşsun sanki. Evet öyle dedim" karşılığını verdi kadın.

Kıskanç koca şunları dedi:

"Öyleyse papazın kim olduğunu söyle. Hadi çabuk."

Kadın gülümseyerek şunları dedi:

"Benim gibi cahil bir kadının, aklı başında bir erkeği boynuzlarından tutulup mezbahaya sürüklenen bir koç gibi sürüklemesi hoşuma gitti doğrusu. Aklı başında dedim ama, içine durduk yerde kıskançlık iblisinin girmesine izin verdin vereli aklın başından gitti. Yaptığın budalalıklar beni de üzüyor. Benim gözlerimin de, senin aklın gibi köreldiğini mi sanıyorsun? Körelmedi. Gözlerim gördüğü için, günahlarımı çıkartan papazı görüp, sen olduğunu anladım. Beklediğin şeyleri söyledim sana. Göründüğün gibi aklı başında biri olsaydın, karının sırlarını öğrenmek için böyle bir işe kalkışmaz, boş yere kuşku besleyecek yerde karının doğru söylediğini, hiçbir günahı olmadığını anlardın. Sana bir papazı sevdiğimi söyledim. Aptal gibi sevmeyi sürdürdüğüm sen, papaz olmamış mıydın? Benimle yatmak istediğinde bir dokunuşta evin bütün kapalı kapılarını açtığını söyledim. Yanıma gelmek istediğinde, evin açılmayan kapısı var mı? Papazın her gece koynuma girdiğini söyledim. Koynuma girmediğin gece oldu mu hiç? Çömezini gönderdiğinde de papazın gelmediğini söyledim, çünkü yanımda değildin. Kıskançlıktan gözleri körelmiş senden başka, herkes anlardı bunları. Oysa sen bütün gece kapının yanında nöbet tutup, dışarıda yemek yediğine, gece eve gelmeyeceğine inandığımı sandın. Artık aklını başına toplayıp kendine gel, benim gibi ne yapıp ne ettiğini bilenlere gülünç olma. Beni baskı altında tutmaktan vazgeç. Tanrı biliyor, iki yerine yüz gözün de olsa, canım isterse öyle bir boynuzlarım ki seni, ruhun bile duymaz."

Karısının sırrını öğrenmek için kurnazlığa başvuran kötü yürekli kıskanç koca, bu sözleri duyunca utandı, bir şey diyemedi. Karısının dürüst, akıllı bir kadın olduğuna inandı. Gerekmediği sırada bürünmüş olduğu kıskançlık postunu, tam gerektiği sırada çıkartıp attı. Akıllı karısı da zevkleri ile başbaşa kaldı. Artık sevgilisini kediler gibi damdan içeriye almıyor, gizlice sokak kapısından sokuyor, sık sık onunla mutlu, keyifli saatler geçiriyordu.

VI

*Madonna Isabella, Leonetto ile birlikte iken öbür sevgilisi Lambertuccio gelir. Kocası da eve dönünce, kadın messer Lambertuccio'yu elinde bıçakla evden dışarı çıkartır. Daha sonra kadının kocası Leonetto'yu götürür.**

Fiammetta'nın öyküsü herkesin hoşuna gitmiş, kadının hayvan adama verdiği karşılığı herkes yerinde bulmuştu. Öykü sona erdiği için kral sırayı Pampinea'ya verdi. O da anlatmaya başladı:

Sevdanın insanın aklını başından aldığı, belleğini sildiği söylenir sık sık. Anlatılan öykülerin de kanıtladığı gibi, aptalca bir görüş bence. Bir kez de ben doğrulayacağım bunu.

Her türlü bereketin eksik olmadığı kentimizde genç, güzel, sevimli bir kadın vardı. Değerli, varlıklı bir şövalye ile ev-

* Gönlünün erkeği, zorla boyun eğdiği erkek ve kocası rastlantı sonucu birbirleriyle karşılaşınca zor durumda kalan bir kadının, büyük bir ustalıkla bu durumdan sıyrılmasını ele alan bir öykü.

lenmişti. İnsanın yediği aynı yemekten bıkıp, arada canının değişiklik istemesi gibi, o da kocasından pek hoşnut değildi. Leonetto adında, soylu olmasa da görgülü, yakışıklı bir gence

kaptırmıştı gönlünü. Leonetto da kadını seviyordu. İki kişinin paylaştıkları bir duygunun sonuçsuz kalamayacağını bilirsiniz. Bu sevdanın da amacına ulaşması uzun zaman almamıştı.

Kadın çok güzel, çok alımlı olduğu için messer Lambertuccio adında bir şövalye de ona gönlünü kaptırmıştı. Ama kadın onu itici, sevimsiz buluyordu. Dünyada sevemezdi onu. Adam, araya koyduğu aracılardan sonuç elde edemeyince, gücüne güvenerek kadının gözünü korkuttu. İsteğini yerine getirmeyecek olursa, insan içine çıkamayacak duruma düşürecekti onu. Adamı tanıyan, dediğini yapabilecek yaradılışta olduğunu bilen kadın, onun da isteğini yerine getirdi.

Adı Isabella olan kadın, o yaz, hepimizin yaptığı gibi çiftlikteki yazlığına gitmişti. Bir sabah kocası atına binip, birkaç günlüğüne başka bir yere gitti. Kadın hemen Leonetto'ya haber saldı, yanına gelmesi için, Leonetto sevinerek, geldi.

Kadının kocasının başka bir yere gittiğini duyan messer Lambertuccio da, atına atlayıp tek başına Isabella'ya gitti. Kapıyı çaldı. Hizmetçi kadın kapıyı çalanı görünce, koşup odasında Leonetto ile birlikte olan kadına haber verdi:

"Messer Lambertuccio aşağıda madonna, tek başına."

Kadın bu sözleri duyunca, dünya başına yıkıldı. Adamdan korktuğu için, Leonetto'ya, messer Lambertuccio gidinceye dek yatağın perdesinin gerisine saklanmasını söyledi. Korkusu kadınınkinden daha az olmayan Leonetto, perdenin arkasına saklandı. Kadın hizmetçisine gidip kapıyı açmasını söyledi. Hizmetçi kapıyı açınca messer Lambertuccio avluda binek atından indi, atı oradaki bir kazığa bağlayıp yukarı çıktı. Kadın merdivenin başında güleryüzle karşıladı onu. Nasıl olup da geldiğini sordu. Şövalye kadını kolları arasına alıp öptükten sonra:

"Kocanızın gittiğini duyunca, sizinle birlikte olmaya geldim sevgilim" dedi.

Bu sözlerin ardından odaya girip kapandılar. Messer Lambertuccio kadının tadına bakmaya koyuldu. Bu sırada hiç hesapta yokken, kadının kocasının eve döneceği tuttu. Hizmetçi kız efendisinin gelmekte olduğunu görünce, kadının odasına koştu:

"Madonna kocanız geliyor, avluya girdi bile" dedi.

Isabella şaşırmıştı. Evde iki erkek vardı. Atı avluda olduğu için şövalyeyi saklayamazdı. Öleceğini sandı. Yine de yataktan fırlayıp, ne yapacağını buldu. Messer Lambertuccio'ya:

"Messer" dedi, "beni seviyor, ölümden kurtarmak istiyorsanız dediğimi yapın. Hançerinizi kınından çıkartıp elinize alın, yüzünüzü asıp, elimden zor kurtulursun diye bağırarak merdivenden inin. Kocam sizi durdurmak ister, ya da bir şey sorarsa hiçbir şey demeyin. Atınıza atlayıp gidin."

Messer Lambertuccio denileni seve seve yapacağını söyledi. Hançerini çekti, yorgunluğun ve şövalyenin geri gelişinin yol açtığı öfkenin etkisiyle suratını asıp, kadının dediğini yaptı.

Kadının kocası avluda atından inerken, bir at görüp şaşırmıştı. Merdivenden çıkacağı sırada aşağı inen messer Lambertuccio'nun suratını görüp, dediklerini duyunca daha da şaşırdı.

"Ne demek bu, messere?" diye sordu.

Messer Lambertuccio ise, üzengiye basıp atına atladı ve aynı cümleyi yinelemekle yetindi:

"Elimden zor kurtulursun!"

Soylu adam yukarı çıkınca, karısını merdivenin başında buldu. Kadın ürkmüş, korkmuştu.

"Ne oluyor? Messer Lambertuccio kime gözdağı veriyor?" diye sordu soylu adam karısına.

Kadın, Leonetto'nun duyabilmesi için odaya yaklaştıktan sonra yanıt verdi.

"Hiç böyle korkmamıştım, messere. Tanımadığım biri koşa koşa odaya girdi. Peşinde de, hançerini çekmiş Lambertuccio vardı. Adam kapıyı açık bulunca odaya dalmış. Tir tir titreyerek:

'Madonna, Tanrı adına yardım edin bana. Öldürecek beni' dedi.

Yerimden kalkıp, kimsin, niye kaçıyorsun dememe vakit kalmadan messer Lambertuccio yukarıya vardı. 'Neredesin alçak herif?' diye bas bas bağırıyordu. Kapının eşiğinde durup odaya girmesine engel oldum. Karşı çıktığımı görünce içeri girmemek inceliğini gösterdi. Söylene söylene, sizin de gördüğünüz gibi merdivenden inip gitti."

Bunun üzerine kocası şunları dedi:

"Çok iyi yapmışsın. Burada adam öldürülseydi çok kötü

olurdu bizim için. Evimize sığınan birini kovalamasını da hiç yakıştırmadım messer Lambertuccio'ya."

Sonra adamın nerede olduğunu sordu. Kadın şu yanıtı verdi:

"Nereye saklandığını bilmiyorum, messere."

"Neredesin? Çık dışarı, korkacak bir şey yok" diye bağırdı şövalye.

Konuşulanları duymuş olan Leonetto gizlendiği yerden çıktı. Sanki gerçekten korkmuş gibiydi. Şövalye:

"Messer Lambertuccio ile alıp veremediğiniz ne?" diye sordu.

Genç adam yanıt verdi:

"Hiçbir şey messere. Ya aklını kaçırmış, ya da beni birine benzetti. Sizin evin az ötesinde, yoldan geçerken gördü beni. 'Geberteceğim seni alçak herif' diye bağırarak hançerini çekti. Bir şey soramadım, kaçmaya başladım. Buraya geldim. Tanrıya şükürler olsun ki, bu soylu kadın canımı kurtardı."

Bunun üzerine şövalye şunları dedi:

"Korkacak bir şey yok artık. Seni kazasız belasız evine götürürüm. O adamın ne istediğini öğrenmeye çalışırsan iyi edersin."

Birlikte yemek yedikten sonra, atlara binip Floransa'ya gittiler. Şövalye adamı evine bıraktı.

Leonetto, kadının daha önce dediğini yerine getirerek o akşam gizlice messer Lambertuccio ile konuştu. İkisi anlaştılar. Öyle ki, şom ağızlıların çenesi durmasa da, şövalye karısının oynadığı oyunu anlamadı.

VII

*Lodovico madonna Beatrice'ye ona duyduğu sevgiyi açıklar. Kadın kendi giysilerini giydirdiği kocasını bahçeye gönderip Lodovico ile yatar. Daha sonra Lodovico bahçeye gidip Egano'ya sopa atar.**

Pampinea'nın anlattığı madonna Isabella öyküsünü herkes çok sevdi. Kralın söz verdiği Filomena şunları dedi:

Sevdalı kadınlar, dinlediğimiz öyküden aşağı kalmayan bir öykü anlatacağım ben de. Hemen başlıyorum.

Paris'te oturan Floransalı soylu bir kişinin, yoksul düşüp tacirlik yapmak zorunda kaldığını bileceksiniz. İşleri öyle iyi gitmişti ki, çok zengin olmuştu. Karısı bir erkek çocuk doğurmuş, adını Lodovico koymuşlardı. Çocuk, tacirlikten çok, babasının soyluluğuna yatkın olduğu için, babası onun bir dükkânda çalışmasını istememiş, öbür soylular gibi Fransa kralının hizmetine vermişti. Çocuk burada görgüsünü arttırmış, yeni bilgiler edinmişti.

İşte bu sarayda delikanlı, Kutsal Topraklardan yeni dönmüş şövalyelerle karşılaştı. Konuşma sırasında genç şövalyeler Fransa'daki, İngiltere'deki, dünyanın başka yörelerindeki güzel kadınlardan söz ettiler. İçlerinden biri, gittiği hiçbir yerde Bologna'lı Egano de' Galluzzi'nin** madonna Beatrice adındaki karısı gibi güzel bir kadın görmediğini söy-

* La Fontaine bu öyküden esinlenerek bir masal yazmıştır.
** Galluzzi'ler Bologna'nın ünlü ailelerinden biriydi.

ledi. Bologna'da kadını görmüş olan kim varsa, doğruladı bu yargıyı.

Daha sevda nedir bilmeyen Lodovico, bu sözleri dinleyince, içinde kadını görmek isteği uyandı, başka bir şey düşünemez oldu. Bologna'ya dek gidip kadını görecek, beğenirse orada kalacaktı. Babasına Kutsal Topraklara gitmek istediğini

söyleyerek izin aldı. Anichino takma adıyla Bologna'ya geldi. Talihi rast gidince, gelişinin ertesi günü kadını bir toplantıda gördü. Tasarladığından da güzel buldu onu. Yüreğinde büyük bir sevda ateşi tutuştu ve kadını elde etmeden Bologna'dan bir yere gitmemeye karar verdi.

Kadınla görüşmenin yolunu aramaya koyuldu. Aklına gelen çeşitli olasılıkları değerlendirerek, en kestirme yolun, kadının yanında bir sürü adam çalıştıran kocasının hizmetine girmek olduğunda karar kıldı. Atlarını satıp, adamlarına kendisini tanımıyormuş gibi davranmalarını söyledikten sonra, kaldığı hanın sahibinden, kendisine iyi bir senyörün yanında iş bulmasını istedi. Hancı:

"Egano adında soylu biri, senin gibi eli ayağı düzgün bir adam arıyordu. Tam sana göre bir iş. Konuşurum onunla" dedi.

Hancı sözünde durdu. Egano'nun yanından ayrılırken, Anichino işe alınmıştı bile. Anichino çok sevindi buna. İşe başladıktan sonra, sık sık kadını görebilmek olanağına kavuştu. Öyle canla başla, öyle büyük bir istekle çalışıyordu ki, çok geçmeden Egano'nun güvenini kazandı, sağ kolu oldu onun. Adam onsuz hiçbir şey yapmamaya başladı. Yalnız özel işlerini değil, malının mülkünün yönetimini de ona bıraktı.

Bir gün Egano, Anichino'yu yanına almadan kuş avlamaya gitti. Madonna Beatrice'nin, Anichino'nun sevdasından haberi yoktu daha. Ama adamın davranışlarını kişiliğini beğeniyor, ondan hoşlanıyordu. Satranç oynamaya koyuldu onunla. Kadına yaranmak için, Anichino sürekli yeniliyor, kadın yendikçe çok seviniyordu. Oyunu izlemekte olan nedimeler gidip de, ikisi yalnız kalınca Anichino derin bir iç çekti. Kadın ona baktı:

"Neyin var Anichino? Yendim diye mi üzülüyorsun?" dedi.

"Madonna, iç çekişimin nedeni başka" yanıtını verdi Anichino.

Bunun üzerine kadın şunları dedi:

"Neymiş söyle bakalım, beni seviyorsan söyle."

Her şeyden çok sevdiği insanın "beni seviyorsan" dediğini duyan Anichino, ilkinden daha derin bir iç çekti. Kadın bir kez daha, niçin iç çektiğini söylemesini istedi. Anichino:

"Madonna" dedi, "sizi üzmekten, bir de söylediklerimin başkalarının kulağına gitmesinden çekiniyorum."

Bunun üzerine kadın şunları dedi:

"Söz veriyorum üzülmeyeceğim. Sen istemedikçe de, söylediklerini başkalarına aktarmayacağım."

"Söz verdiğinize göre, içimi dökebilirim" dedi Anichino.

Sonra gözünde yaşlar kimliğini açıkladı, nerede nasıl ondan söz edildiğini duyduğunu, nasıl sevdalandığını, ne amaçla kocasının yanına girdiğini anlattı. Sonra titrek bir sesle kendisini bağışlamasını, yüreğinde gizlice tutuşan ateşi paylaşmasını, paylaşmasa bile sesini çıkartmayıp, onu sevmesine izin vermesini istedi.

Ey Bologna kanının benzersiz anlayışı, kim bilir kaç kez bu durumdaki insanların imdadına koştun! Gözyaşlarını, üzüntüleri sevmedin hiç, isteklere sevda seslerine kol kanat gerdin hep. Seni övmeye kalksam, sözcükler yetmez.

Anichino konuşurken soylu kadın ona bakıyor, dediklerini paylaşıyordu. Öyle etkilenmiş, öyle aklı karışmıştı ki, o da iç çekmeye başlamıştı. Birkaç kez içini çektikten sonra:

"Sevgili Anichino, yüreğini ferah tut" dedi. "Peşimden ayrılmayan soyluların, senyörlerin armağanları, önerileri hiç etkilemedi beni, hiçbirini sevemedim. Oysa bu kısa süre içinde söylediklerinle, beni benden alıp senin kıldın. Sevgimi kazandın. Bu gece sona ermeden önce, hakkettiğin şeyi tattıracağım sana. Gece yarısı odama gel. Kapıyı açık bırakacağım. Yatağın hangi yanında yattığımı biliyorsun. Yanıma gel, uyuyorsam dürtüp uyandır. Beslediğin tutkunun karşılığını vereceğim sana. Dediklerime inanman için, gel seni öpeyim."

Bunları dedikten sonra kollarını erkeğin boynuna doladı, içi sevda dolu olarak öptü onu. Anichino da kadını öptü.

Kadının yanından ayrılınca Anichino işine dönüp, yüreği çarparak akşam olmasını beklemeye başladı. Kuş avından dönen Egano yemeğini yedi. Yorgun olduğu için gidip

yattı. Kadın da yattı ve verdiği sözü tutarak odanın kapısını açık bıraktı. Anichino, söylediği saatte gelip, yavaşça içeri girdi. Kapıyı örtüp, kadının uyuduğu yana doğru gitti. Elleriyle göğüslerini okşayınca, uyanık olduğunu anladı. Anichino'nun geldiğini gören kadın, onun elini ellerinin arasına alıp sıkıca sıktı. Sonra yatakta dönüp Egano'nun uyanmasını sağladı. Kocasına:

"Seni yorgun gördüğüm için gece bir şey demedim. Sana bir şey sormak istiyorum. Yanında çalışanların en dürüstü, en iyisi kim, hangisini en çok seviyorsun?" dedi.

Egano yanıt verdi:

"Bu da sorulur mu? Kim olduğunu bilmiyor musun? Anichino gibi güvendiğim, sevdiğim kimse yok, bundan önce de olmadı. Niye sordun bu soruyu?"

Egano'nun uyandığını gören, kendisinden söz edildiğini duyan Anichino, kadının kendisine bir oyun oynadığını sanıp, birkaç kez elini çekip kurtarmaya kalkıştı. Ama kadın öyle sıkı tutuyordu ki elini, kurtarıp kaçmayı başaramadı. Kadın Egano'ya yanıt verdi:

"Niçin sorduğumu söyleyeceğim. Ben de senin gibi düşünüyor, onu herkesten çok bağlı sanıyordum sana. Ama bugün sen kuş avlamaya gittiğinde burada kaldı, uygun zamanı kollayıp, utanmadan isteklerine boyun eğmemi istedi. Bunu sana kanıtlamakta zorlanmamak için, kabullenmiş gibi davrandım. Bu gece yarısı bahçeye çıkıp, çamın altında onu bekleyeceğimi söyledim. Elbette gidecek değilim. Ama sen adamın ne mal olduğunu görmek istiyorsan, entarilerimden birini giy, başına örtümü ört, bahçeye gidip bekle. Bakalım gelecek mi? Göreceksin, gelecek."

Bu sözleri duyunca, Egano:

"Hemen gidiyorum" dedi.

Yataktan kalkıp, karanlıkta el yordamıyla karısının en-

tarilerinden birini giydi, başına örtü örttü, bahçeye gidip çamın dibinde Anichino'yu beklemeye koyuldu.

Kocasının odadan çıktığını görünce, kadın da kalkıp kapıyı arkadan sürgüledi. Anichino ise görülmedik bir korkuya kapılmış, kadının ellerinden ellerini kurtarmaya çalışmış, kadına da, sevdasına da, kendisine de belki yüz bin kez lanet etmişti. Ama kadının söylediklerini duyunca dünyanın en mutlu insanı olmuştu. Kadın dönüp yatınca, o da soyundu, birlikte zevkler, sevinçler tattılar uzun bir süre.

Kadın, Anichino'nun artık gitmesi gerektiğine karar verince, kalkıp giyinmesini söyledi ona. Sonra da şunları ekledi:

"Canımın içi, eline bir sopa alıp bahçeye git şimdi. Namusumu denemek amacıyla benimle birlikte olmak istemişsin gibi davran. Egano'yu ben sanıp ağzına geleni söyle, güzel bir sopa çek. Göreceksin, çok eğleneceğiz."

Anichino yataktan kalktı, eline bir söğüt sopa alıp çamın altına gitti. Geldiğini gören Egano, yapmacık bir sevinçle karşıladı onu. Anichino kükredi:

"Pis karı, geldin demek! Efendime bu oyunu oynayacağımı sandın ha. Tanrı bin kez belanı versin senin."

Bu sözleri duyan, havada sallanan sopayı gören Egano kaçmaya başladı. Anichino bir yandan onu kovalıyor, bir yandan da:

"Tanrı beter etsin seni. Hiç merak etme, yarın her şeyi Egano'ya anlatacağım" diye bağırıyordu.

Bir sürü sopa yedikten sonra, Egano zar zor kendini odaya attı. Kadın, Anichino'nun bahçeye gelip gelmediğini sordu. Egano yanıt verdi:

"Gelmez olsaydı. Beni sen sanıp, hem sopa attı, hem de açtı ağzını yumdu gözünü en kötü kadınlara söylenmeyecek şeyler söyledi. Doğrusunu istersen, sana benim namusuma dokunacak şeyler söylemiş olmasına çok şaşırmıştım. Seni şen şakrak görünce, belli ki sınamak istemiş."

Bunun üzerine kadın şunları dedi:

"Tanrıya şükürler olsun, sözcüklerle sınadı, eyleme girişmeye kalkışmadı. Sanırım, benim sözcüklere, senin sopaya dayandığından daha iyi dayandığım sonucuna varmıştır. Sana bunca bağlı olduğuna göre gönlünü almamız, ödüllendirmemiz doğru olur."

"Doğru diyorsun" dedi Egano.

Bu olaydan sonra Egano kendini, en dürüst kadınla, en sadık kâhyaya sahip soylu kişi saymaya başladı. Üçü sık sık bir araya gelip, bu olayı anımsayarak eğlendiler. Anichino, Bologna'da Egano'nun yanında kaldığı süre boyunca, kadınla rahatça buluştu, birlikte istediklerini yaptılar.

VIII

*Adamın biri karısını kıskanmaya başlar. Kadın parmağına bağladığı bir iple sevgilisinin gelip gelmediğini anlar. Kocası durumu sezip adamın peşine düşünce, kadın kendisinin yerine bir başka kadını yatağa yatırır. Kocası bu kadını döver, saçlarını keser. Sonra karısının abilerine gider. Abiler anlatılanların doğru olmadığını görünce, söylemedik söz bırakmazlar.**

Madonna Beatrice'nin kocasına oynadığı oyun herkese parmak ısırtmıştı. Anichino, kadın bir yandan elini tutup, bir yandan kocasına onda gözü olduğunu söylerken kim bilir

* Dördüncü öyküde olduğu gibi, hem suçlu hem güçlü bir kadın ele alınıyor.

nasıl korkmuştu. Filomena'nın sustuğunu gören kral, Neifile'ye döndü:

"Sıra sizde" dedi.

Filomena önce gülümsedi, sonra anlatmaya başladı:

Daha önce dinleyip beğendiğiniz öykülerin güzelliğinde bir öykü anlatabilmek çok zor. Yine de Tanrı'nın desteğiyle işin içinden sıyrılabileceğimi sanıyorum.

Siz de bilirsiniz, kentimizde Arriguccio Berlinghieri adında çok varlıklı bir tacir vardı. Tacirlerin bugün de yaptıkları bir budalalık yapmış, soylu bir kadınla evlenerek soylu olmaya kalkışmıştı. Monna Sismonda adında, soylu, genç, kendi dengi olmayan bir kadını almıştı.

Arriguccio her tacir gibi sık sık iş gezisine çıkıp, karısının yanında çok az kaldığı için, kadın uzun süre peşinde ko-

şan Ruberto adında bir gence sevdalanmıştı. Ne var ki, belki kadın yeterince önlem almadığı, belki de kulağına kimi dedikodular ulaştığı için, Arriguccio dünyanın en kıskanç erkeği olup çıkmıştı. İşini gücünü bırakmış, bir yere gitmez olmuş,

vaktini karısına göz kulak olmak, karısını gözetlemekle geçirmeye başlamıştı. Karısının yattığını görmeden, gözüne uyku girmiyordu artık.

Ruberto ile buluşmasını engelleyen bu durumun, kadına nasıl acı verdiğini kestirebilirsiniz. Peşini bırakmayan sevgilisi ile buluşabilmek için çözümler arayan kadın, sonunda bir çıkış yolu buldu. Odası sokağa bakıyordu. Arriguccio geceleri uykuya dalmakta zorlanıyor, ama uyuduktan sonra kurşun atsanız uyanmıyordu. Ruberto'ya gece yarısı gelmesini söyleyecekti. Kapıyı açıp içeri alacak, kocası uyurken, bir süre onunla birlikte olacaktı. Ruberto'nun geldiğini kimsenin haberi olmadan duyabilmesi için de, odanın penceresinden aşağıya bir ip sarkıtacaktı. İpin öbür ucunu döşemenin üstünden yatağa uzatıp yorganın altına sokacaktı. Yatar yatmaz ipin ucunu ayağının başparmağına bağlayacaktı. Ruberto gelince ipi çekecekti. Kocası uyuyorsa ipi salıverip gidip kapıyı açacaktı. Kocası uyumuyorsa ipi sıkı sıkı tutup kendine çekecek, Ruberto'ya boşuna beklememesini anlatmış olacaktı. Bu çözümü Ruberto'ya söyledi. Onun da aklı yattı. Birçok kez eve gitti. Kimi kez kadınla buluşabildi, kimi kez buluşamadı.

Bir gece kadın uyurken Arriguccio yatakta ayağını uzatınca ipe değdi. Eliyle yoklayınca ipin karısının parmağına bağlı olduğunu anladı. Kendi kendine:

"Bu işin içinde bir iş olmalı" dedi.

İpin ucunun pencereden aşağıya indiğini görünce, kuşkusu daha da arttı. İpi usulca kadının ayağından söküp, kendi parmağına bağladı. Sonra ipin ne anlama geldiğini öğrenebilmek için beklemeye başladı.

Çok geçmeden Ruberto geldi. Her zaman yaptığı gibi ipi çekti. Arriguccio ipin çekildiğini duydu. Ruberto hızla çekince iyi bağlanmamış olan ip çözülüp aşağıya düştü. Ruberto beklemesi gerektiğini anlayıp, beklemeye başladı. Arriguccio

ise ayağa fırladı, silahlarını kuşandı, adamın kim olduğunu görmek, dersini vermek için kapıya koştu. Arriguccio tacir de olsa yürekli, güçlü bir adamdı. Aşağıya inince, kapıyı karısının açtığı gibi yavaşça açmadı. Dışarıda beklemekte olan Ruberto ise, ayak seslerinden gelenin Arriguccio olduğunu anlayıp, hemen kaçmaya başladı. Arriguccio peşine düştü. Uzun süre biri kaçtı, öteki kovaladı. Ruberto da silahlı olduğu için, sonunda kılıcını çekip Arriguccio'nun üstüne yürüdü. Bu kez biri saldırıyor, öteki kendini savunmaya çalışıyordu.

Arriguccio kapıyı açınca uyanıp, ipin parmağına bağlı olmadığını gören kadın foyasının ortaya çıktığını anlamıştı. Arriguccio'nun Ruberto'nun peşine düştüğünü duyunca yataktan fırladı. İşin nereye varabileceğini kestirdiği için, her şeyi bilen hizmetçisini çağırdı. Yalvardı yakardı, dediklerini kabul ettirdi. Kız yatakta onun yerine yatacak, kim olduğunu belli etmeyecek, Arriguccio'nun yapacaklarına sessizce katlanacaktı. Alacağı ödül, çektiklerini bol bol karşılayacaktı. Kadın, yanmakta olan mumu söndürdükten sonra odadan çıktı. Evin bir yerine gizlenip, neler olacağını beklemeye başladı.

Arriguccio ile Ruberto arasındaki dövüşün gürültüsü mahalledeki komşuları uyandırmıştı. Yataklarından kalkmış, sövüp sayıyorlardı. Arriguccio tanınmaktan korktuğu için, karşısındakinin kim olduğunu öğrenemeden, ona hiçbir şey yapamadan dövüşmeyi bıraktı. Olanca öfkesi, kıskançlığı ile evine döndü. Odaya girince bas bas bağırmaya başladı:

"Neredesin orospu karı? Elime geçmemek için mumu söndürmüşsün ama, kurtulamazsın benden."

Yatağa doğru gitti, karısını dövdüğünü sanarak hizmetçi kızı dövmeye başladı. O kadar çok tokat, tekme attı ki, kızın yüzü gözü mosmor oldu. Son olarak da saçlarını kesti. Bir yandan da, kötü kadınlara bile edilmeyecek küfürler etti.

Canı acıyan hizmetçi kız hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Ara-

da "Ay, ay... ne olursun vurma... acı bana" diye yalvarıyordu. Hıçkırıklar sözcükleri bastırdığından, burnundan soluyan Arriguccio, bu sesin karısının sesi olmadığını anlamadı. Kızı yeterince dövdükten, dediğimiz gibi saçlarını kestikten sonra şunları dedi:

"Pis karı, elimi sürmeyeceğim artık sana. Abilerine gidip yediğin haltları anlatacağım. Gelip seni alsınlar, namuslarını nasıl temizleyeceklerse temizlesinler. Götürsünler seni, bu evde kalamazsın artık."

Bunları dedikten sonra odadan çıktı, kapıyı arkadan sürgüleyip, tek başına çıkıp gitti.

Monna Sismonda her şeyi duymuştu. Kocasının gittiğini anlayınca kapıyı açtı, bir mum yaktı. Dayaktan canı çıkan hizmetçinin hüngür hüngür ağladığını gördü. Elinden geldiğince kızın gönlünü aldı. Kızı odasına götürdü, yüzünü gözünü, üstünü başını temizledi. Arriguccio'nun kesesinden para da vererek sevindirdi.

Hizmetçi kızı yatırdıktan sonra odasına döndü, hemen yatağını düzeltti, her şeyi yerli yerine koydu. Sanki o gece yatakta kimse yatmamıştı daha. Şamdanı yakıp giyindi, saçını yatmadan önceki gibi taradı. Sonra bir mum yaktı, merdivenin başına oturup dikiş dikmeye, olayın nasıl gelişeceğini beklemeye koyuldu.

Arriguccio evden çıkar çıkmaz koşar adımlarla karısının kardeşlerinin evine gitti. Güm güm güm diye vurunca, kapıyı açtılar. Kadının üç abisiyle anası, gelenin Arriguccio olduğunu anlayınca kalkıp ışığı yaktılar, o saatte tek başına niye geldiğini sordular. Arriguccio karısının ayak parmağına bağladığı ipten başlayarak karşılaştığı adama, yaptıklarına dek her şeyi anlattı. Kanıt olarak da, karısının kafasından kestiğini sandığı saçları karısının abilerine verdi. Onlara evine gelmelerini, namuslarını temizlemek için ne istiyorlarsa yapmaları-

nı söyledi, artık kızkardeşleriyle birlikte oturamayacağını ekledi.

Anlatılanlara inanıp, büyük bir öfkeye kapılan kadının kardeşleri meşaleler yaktırdılar, gereken dersi vermek amacıyla, eve gitmek için Arriguccio ile birlikte yola çıktılar. Oğullarının gittiğini gören anaları da, ağlaya ağlaya peşlerine düştü. Bir yandan da, başka kanıtlar görmeden, sorup soruşturmadan denilenlere hemen inanmamaları için çocuklarına yalvarıyordu. Kocası bir başka nedenle Sismonda'ya kızmış olabilirdi. Karısına attığı dayağa gerekçe uydurmuş olabilirdi. Üstelik anlattıkları akla yakın da değildi, çocukluğundan bu yana büyüttüğü kızını, anası tanımayacak da kim tanıyacaktı. Kadın buna benzer daha bir sürü şey söyledi.

Arriguccio'nun evine geldiler. İçeri girip merdivenden çıktılar. Monna Sismonda ayak seslerini duyunca:

"Kim o?" diye seslendi.

"Kim olduğunu anlarsın pis karı" diye yanıt verdi, abilerinden biri.

Bunun üzerine monna Sismonda şunları dedi:

"Ne demek istiyorsunuz? Tanrı yardımcım olsun!"

Sonra ayağa kalkıp:

"Hoş geldiniz abilerim. Gecenin bu saatinde üçünüz birden ne arıyorsunuz burada?" dedi.

Erkekler kızkardeşlerini merdivenin başında oturmuş dikiş dikerken görmüşlerdi. Arriguccio'nun darmadağınık ettiğini söylediği yüzünde en ufak bir sıyrık yoktu. Şaşırdılar, öfkelerini dizginleyip kardeşlerine, Arriguccio'nun niçin şikâyetçi olduğunu sordular, doğruyu söylemezse pişman olacağını eklediler. Kadın şunları dedi:

"Arriguccio'nun şikâyetinin ne olduğunu bilmediğim için, size ne yanıt vereceğimi bilemiyorum."

Arriguccio ise karısına aptal aptal bakıyordu. Çok iyi

anımsıyordu, karısının suratına belki bin yumruk atmış, tırnaklarını geçirmiş, pestilini çıkartmıştı. Oysa kadın, sanki hiçbir şey olmamış gibi karşısında duruyordu.

Kardeşler, Arriguccio'nun dediklerini, ipi, dayağı, her şeyi anlattılar. Kadın Arriguccio'ya dönüp şunları dedi:

"Neler duyuyorum, kocacığım? Ne demeye namuslu karını namussuz, kendini eli sopalı yapmaya kalkışıyorsun? Sen bu gece eve ne zaman geldin de benimle yattın? Ne zaman beni dövdün? Böyle bir şey anımsamıyorum ben."

Arriguccio şunları dedi:

"Pis kadın, dün gece birlikte yatmadık mı seninle? Zamparanı kovaladıktan sonra eve dönmedim mi? Seni bir güzel dövüp saçını kesmedim ki?"

Kadın yanıt verdi:

"Dün gece bu eve adımını bile atmadın sen. Ama boş verelim buna, çünkü sözden başka bir şeyle kanıtlayamam dediğimin doğruluğunu. Gelelim beni dövmene, saçımı kesmene. İyi bak bana, burada bulunan herkes de iyi baksın, dayak yemiş insan hali var mı bende? Hele bir fiske atmayı dene de, gör bakalım ne oluyor, Tanrı tanığım olsun ki, doğduğuna pişman ederim seni. Saçımı kestiğini ise ne gördüm, ne duydum. Ben görmeden kestinse bilemem. İzin ver de kesmiş misin, kesmemiş misin bakayım."

Başındaki örtüyü açıp, saçlarının kesilmemiş olduğunu, yerli yerinde durduğunu gösterdi.

Bunun üzerine Sismonda'nın kardeşleri ile anası Arriguccio'ya döndüler:

"Ne biçim iş bu, Arriguccio? Yaptım, ettim dediklerin fos çıktı. Gerisini nasıl kanıtlayacaksın bakalım" dediler.

Arriguccio sanki düş görüyor gibiydi. Bir şeyler demek istiyor ama diyemiyordu. Dayandığı kanıtlar yok olmuştu. Sismonda abilerine dönüp şunları dedi:

"Abilerim, anlaşılan bugüne dek yapmadığım bir şeyi yapmamı, kirli çamaşırlarını ortaya dökmemi istiyor kocam. İstediği bu olsun, kötü huylarını, bana çektirdiklerini anlatayım size. Size söylediklerinin başından geçtiğine ben de inanıyorum. Koca diye başıma bela ettiğiniz bu değerli adam, kendini tacir saydığına göre dürüst davranması gerekir. Bir din adamından daha erdemli, bir genç kızdan daha namuslu olması gerekir. Oysa hemen her gece meyhanelerde sızıyor, sokak kadınlarıyla düşüp kalkıyor. Gece yarılarına, kimi kez sabaha dek eve dönmesini bekliyorum, tıpkı bu gece beklediğim gibi. Hiç kuşkum yok, yine içkiyi kaçırıp bir sokak kadınının yanında gecelemiş, kendine geldiğinde kadının ayağında ip görmüş, anlattığı kabadayılıkları yapmış, sonra da kadını dövüp saçını kesmiştir. Daha tam ayılamadığı için beni dövdüğünü sanmıştır. Belli ki, hâlâ öyle sanıyor. Yüzüne iyice bakarsanız, yarı sarhoş olduğunu görürsünüz. Benimle ilgili olarak söylediklerini bir sarhoşun zırvaları sayın. Tıpkı benim gibi, siz de bağışlayın onu."

Bu sözleri duyan kızın anası bağırıp çağırmaya başladı:

"Ne bağışlaması kızım, senin gibi bir kızın değerini bilmeyen bu nankörün, bu itin boynunu vurmalı. İnsan sokakta bulduğu kadına yapmaz bunun yaptığını. Zaten alıp sattığı, eşek boku. Köyden gelip kentlilik taslarlar bunların hepsi. Yüksek ökçeli pabuçlar giyer, divitlerini kıçlarından sarkıtırlar. Cepleri üç beş kuruş görünce de, iyi aile kızlarını isterler, kendilerine armalar yaptırırlar. 'Ben şunlardanım' 'Bizimkiler şunları şunları yaptılar' diye böbürlenirler. Abilerin sözümü dinlemiş olsalardı, Guidi kontlarının geliniydin şimdi, hem de öyle yüklü bir drahoma ödemeden. Tutup seni bu herife verdiler. Floransa'nın en iyi, en dürüst kızısın sen. Sanki biz seni tanımıyormuşuz gibi, gecenin köründe orospuluğunu an-

latmaya kalkıyor. Bana bıraksalar, öyle bir ders veririm ki ona."

Sonra oğullarına dönüp şunları dedi:

"Doğru olamaz, dememiş miydim? Ciğeri beş para etmez sevgili enişteniz kardeşinize neler yaptığını duydunuz değil mi? Sizin yerinizde olsam, dediklerini, yaptıklarını duyduktan sonra gözümü kırpmadan canını cehenneme gönderirdim onun. Kadın olmayıp da erkek olsaydım, kendi ellerimle bitirirdim işini. Yüce Tanrım, cezasını ver şu arlanmaz, uslanmaz sarhoş herifin!"

Bu sözleri duyan delikanlılar Arriguccio'ya dönüp, ağızlarını açtılar, gözlerini yumdular. Son olarak da şunları dediler:

"Sarhoş olduğun için bu seferlik seni bağışlıyoruz. Ama bir daha kulağımıza böyle bir şey çalınacak olursa, burnundan getiririz, ikisinin de cezasını birlikte keseriz."

Bunları dedikten sonra gittiler. Arriguccio şaşırıp kaldı. Yaptıklarını gerçekten yapmış mıydı, yoksa düş mü görmüştü, bilemiyordu. Bir şey demedi, karısını kendi haline bıraktı. Böylece kadın, yanıbaşındaki tehlikeden kaçınmış olduğu gibi, ileride kocasından çekinmeden her istediğini yapabilmenin yolunu da açmış oldu.

IX

*Nicostrato'nun karısı Lidia, Pirro'yu sever. Pirro kadının sevgisine inanabilmek için üç şey ister. Kadın bunları yerine getirdiği gibi, Nicostrato'nun önünde onunla sevişir, kocasını da gördüklerinin düş olduğuna inandırır.**

Neifile'nin öyküsü öyle beğenilmişti ki, kadınlar durmadan gülüyor, öyküyü yorumluyorlardı. Kral ancak birkaç kez araya girdikten sonra sessizliği sağlayarak sözü Panfilo'ya verdi. Panfilo anlatmaya başladı:

Saygıdeğer kadınlar, gözünü sevda bürümüş bir insanın tehlikelerden, zorluklardan korkacağını sanmıyorum. Anlatılan öyküler kaç kez kanıtladılar. Anlatacağım öykü, sizi daha da inandıracak buna. Akıldan çok talihin desteğini kazanan bir kadından söz edeceğim sizlere. Hiç birinize onun yaptıklarını yapmaya kalkışmasını önermiyorum. Çünkü talih her zaman insanın yardımına koşmadığı gibi, her insanın gözünü yanıltmak da kolay değildir.

Akaya'nın** büyüklüğünden çok, eski kralları ile ünlü köklü kentlerinden Argos'ta, Nicostrato adında soylu biri yaşıyordu. Yaşlılığa merdiven dayadığı sıralarda, talih Lidia adında hem güzel, hem becerikli bir iyi aile kızıyla evlenmesini sağladı. Soylu ve varlıklı bir kişi olan Nicostrato'nun bir

---

* Bu öykü XII. yüzyılda yaşamış olan Fransız şair Mathieu de Vendôme'un *La Comoedia Lydiae* adlı Latince şiirinden esinlenmiştir.

** İ. Ö. 146'da Roma egemenliğine girince Yunanistan'a verilen ad.

sürü uşağı, köpeği, kuşu vardı. Ava çok meraklıydı. Adamları arasında Pirro adında boylu poslu, yakışıklı, elinden her iş gelen bir delikanlı vardı. Nicostrato onu çok sever, herkesten çok ona güvenirdi.

Lidia işte bu delikanlıya tutulmuştu. Gece gündüz onu düşünüyordu. Pirro, kadının duygularını sezmediği, ya da paylaşmadığı için ilgi göstermiyor, bu durum kadına dayanılmaz acılar veriyordu. Duygularını açmaya karar veren kadın, Lusca adında çok güvendiği bir hizmetçisini çağırarak, ona şöyle dedi:

"Lusca, sana yaptığım iyiliklerin karşılığında diyeceklerimi yerine getirmeni bekliyorum senden. Şimdi söyleyeceklerimi, kimliğini vereceğim kişinin dışında kimseye söylemeyeceksin. Bak Lusca, genç, canlı bir kadınım ben. Bir kadının

isteyebileceği her şeye sahibim. Ama bir eksiğim var. Kocamın yaşı benimkinden çok fazla. Bu nedenle genç kadınların bol bol tattıkları zevklerden çok az tadabiliyorum. Oysa, benim de öbür kadınlar gibi her şeye hakkım var. Talihin, yaşlı

bir koca vererek bana oynadığı oyunu bozmaya karar verdim, bir süredir. İsteklerime karşılık vermeyip, sağlığımı bozarak kendi ellerimle kendi kuyumu kazamam. Bu konuda da, her şeyde olduğu gibi bir eksiğimin olmaması için, Pirro'nun beni kollarının arasına alarak kocamın yerini doldurmasına karar verdim. Onu öyle seviyorum ki, ancak onu gördüğümde ya da düşündüğümde rahat edebiliyorum. Onunla buluşamayacak olursam, yaşayamaz ölürüm. Ölmemi istemiyorsan, uygun göreceğin bir biçimde, duygularımı ona anlat. Canı istediği zaman gelip beni görebileceğini de söyle."

Hizmetçi kız, denileni seve seve yapacağını söyledi. İlk uygun fırsatta Pirro'yu bir kenara çekip, dilinin döndüğünce aracılık görevini yerine getirdi. Anlatılanları dinleyen Pirro çok şaşırdı. Hiç böyle bir şey sezmemişti. Kadının onu sınamak isteyebileceğini düşündü. Sert bir karşılık verdi:

"Lusca, bu sözleri hanımının söylediğine inanmıyorum. Sözlerine dikkat et. Bu sözleri hanımın söylemiş olsa bile içtenlikle söylediğini sanmıyorum. Kaldı ki, efendimizden gördüğüm onca iyiliğe, kötülükle karşılık veremem. Bir daha böyle şeyler söylemeye kalkışma bana."

Bu sert yanıta karşın yılmayan Lusca şunları dedi:

"Bu konuda da olsa, başka bir konuda da olsa, hanımımın her isteğini sana söyleyeceğimi bil, Pirro. Söyleyeceklerimden ister hoşlanırsın, ister hoşlanmazsın. Zaten hayvanın tekisin sen."

Lusca öfkeyle oradan ayrıldı, gidip hanımına Pirro'nun dediklerini aktardı. Kadın ölecek gibi oldu. Birkaç gün sonra yine hizmetçisini çağırdı:

"Lusca" dedi, "biliyorsun ki, meşe ilk vuruşta devrilmez. Bana kalırsa sen bir kez daha Pirro'yu gör. Dürüstlüğe sığınmasına aklım ermedi. Uygun zamanı kolla, onun için yanıp tutuştuğumu söyle, sonuç almak için elinden geleni yap. Yok-

sa bu gidişle dayanamayıp öleceğim, o da kendisini işlettiğimizi sanacak. Sevgisini kazanalım derken, öfkesini körüklemiş olacağız."

Hizmetçi kız hanımını yatıştırdı. Gidip Pirro'yu buldu. Pirro'nun keyfi yerindeydi. Ona:

"Birkaç gün önce sana, hanımımın yüreğinde tutuşturduğun sevda ateşinden, sana beslediği sevgiden söz etmiştim" dedi. "Aynı sözleri bugün de yinelemek istiyorum. Geçen günkü gibi katı davranacak olursan, hiç kuşkun olmasın çok yaşamaz, ölür hanımım. Yalvarırım sana, isteğine karşılık ver. Katı davranmakta inat edersen, akıllılık değil aptallık etmiş olursun. Böyle güzel, soylu bir kadının seni herkesten çok sevmesi büyük bir onur değil mi? Seni onurlandıran, gençliğinin isteklerine karşılık veren, dahası başın sıkıştığında güvenceli bir sığınak sağlayan talih kuşuna dua etmelisin. Akıllı davranacak olursan erişebileceklerine erişmiş tek bir arkadaşın var mı? Silahtan, attan, giyim kuşamdan, para puldan yana hiç bir sıkıntın olmayacak. Yeter ki, sevgini esirgeme ondan. Dediklerimi can kulağıyla dinleyip, aklını başına topla. Talih kuşunun insanın başına bir kez konacağını unutma. Başına konan kuşu yakalayamazsan, düşeceğin yoksullukların, sıkıntıların nedenini başkalarında değil kendinde ara. Kaldı ki, efendi uşak ilişkisinde, dostlar, akrabalar arasında uyulması gereken dürüstlüğe yer yoktur. Uşakların da efendilerine, onların kendilerine davrandıkları gibi davranmaları doğru olur. Nicostrato'nun hoşlandığı güzel bir karın, anan, kızın ya da bacın olsaydı, senin onun karısına karşı göstermek istediğin dürüstlüğü o gösterir miydi? Göstereceğine inanıyorsan, salağın tekisin sen. Tatlı sözler, yakarmalar işe yaramayınca, hiç kuşkun olmasın, seni dikkate almaz, kaba güce başvururdu. Onlar bize nasıl davranıyorlarsa, biz de onlara karşı öyle davranalım. Ayağına gelen kısmeti tepme. Ka-

dının isteğini yerine getir. Getirmeyecek olursan, hiç kuşkun olmasın hem kadının ölümüne yol açacaksın, hem de öyle pişman olacaksın ki, sen de yaşamak istemeyeceksin."

Lusca'nın daha önce dedikleri üzerine uzun uzadıya düşünmüş olan Pirro, hizmetçi kız bir kez daha gelecek olursa başka türlü yanıt vermeye, eğer kendisini sınamıyorlarsa, kadının gönlünü hoş etmeye karar vermişti. Bu nedenle şu yanıtı verdi:

"Bak Lusca, dediklerin doğru. Ama efendimiz hem bilgili hem de işkillidir. İşlerinin yönetimini bana bıraktığına göre, Lidia kocasının önerisi üzerine beni sınıyor olabilir. Söyleyeceğim üç şeyi yerine getirecek olursa, içim rahat eder, ben de onun isteğini yerine getiririm. İlkin, Nicostrato'nun gözü önünde, atmacasını öldürsün. Sonra, Nicostrato'nun sakalından bir parça kesip bana göndersin. Bir de, Nicostrato'nun en sağlam dişlerinden birini göndersin bana."

Lusca, bu isteklerin yerine getirilmesini zor buldu. Hanımı daha da zor buldu. Ama yürekleri destekleyen, doğru yolu gösteren Sevda, Lidia'nın istenilenleri kabul etmesini sağladı. Kadın hizmetçisini göndererek, istekleri hemen yerine getireceğini bildirdi. Üstelik, işkilli dediği Nicostrato'nun gözleri önünde Pirro ile oynaşacak, ama kocasını bunun gerçek olmadığına inandıracaktı.

Pirro artık soylu kadının dediklerini yerine getirmesini beklemeye başlamıştı. Birkaç gün sonra Nicostrato, sık sık yaptığı gibi, dostlarına bir yemek verdi. Yemek bittikten sonra, yeşil kadifeden süslü bir giysi giymiş olan Lidia odasından çıkıp, erkeklerin bulunduğu salona geldi, doğruca Nicostrato'nun çok sevdiği atmacanın tüneğine doğru gitti. Sanki eline alacakmış gibi, kuşun bağını çözdü, sonra herkesin bu arada Pirro'nun gözleri önünde, kuşu duvara çarpıp öldürdü. Nicostrato:

"Ne yaptın kadın!" diye bağırdı.

Lidia yanıt vermedi, yemekten kalkmış olan konuklara dönüp şunları dedi:

"Bir kral bile canımı sıkan bir şey yapsa, karşılığını veren ben, elbette atmacaya da dersini vermemezlik edemezdim. Bu kuşun uzun bir süredir beni, erkeklerin kadınlara zevk verdikleri süreden yoksun kıldığını bilmenizi isterim. Tanyeri ağarıp da güneş çıkınca Nicostrato kalkıp atına atlar, atmacasını eline alıp kırlara gider, atmacayı uçurtur oralarda. Ben de, şimdi gördüğünüz gibi tek başıma kalırım yatağımda. Kaç kez, şimdi yaptığım şeyi yapmaya niyetlendim, ama hep erteledim. Durumumu değerlendirecek, sizin gibi haktan yana tanıklar önünde yapmak istedim."

Bu sözleri duyan soylu konuklar kadının davranışını Nicostrato'ya duyduğu sevgiye bağladılar. Gülerek, olanlara üzülmüş olan Nicostrato'ya döndüler:

"Karın atmacayı öldürerek öç almakta haklı" dediler.

Lidia odasına döndükten sonra da, konuyla ilgili şakalar yaparak Nicostrato'nun öfkesini kahkahaya dönüştürmeyi başardılar. Pirro bunları görünce kendi kendine:

"Kadınım, mutluluk yolunda iyi bir başlangıç yaptı. Tanrı izin verse de, arkasını getirse" dedi.

Atmacayı öldürmesinin üstünden çok geçmeden, bir gün Lidia odasında Nicostrato ile birlikte idi. Bir yandan kocasını okşuyor, bir yandan da şakalar yapıyordu. Bir ara Nicostrato karısının saçını çekince, Pirro'nun istediği ikinci şeyin gerçekleşmesi olanağı doğdu. Kadın kocasının sakalının ucundan tuttu, gülerek öyle bir çekti ki, elinde bir tutam sakal kaldı. Nicostrato söylenince de, şöyle dedi:

"Bu ne surat böyle, sakalından altı kıl koparttım diye suratını astın? Saçımı çektiğinde benim daha çok canım yandı."

Böyle laflayarak cilveleşmeyi sürdürürlerken, kadın koparttığı sakalı avucunda özenle saklayıp, aynı gün sevgilisine gönderdi.

Üçüncü koşulu gerçekleştirmek daha zordu. Ne var ki, Lidia, sevdasının dürtüsüyle bunun da çözümünü buldu.

Nicostrato'nun yanında iki soylu çocuk vardı. Babaları, görgüleri artsın diye buraya vermişti. Nicostrato yemek yerken biri etini kesiyor, biri de içki veriyordu. Lidia bu çocukları çağırttı yanına. Ağızlarının koktuğunu, Nicostrato'ya hizmet ederken ellerinden geldiğince başlarını arkaya eğmelerini ve bundan kimseye söz etmemelerini söyledi.

Kadına inanan çocuklar, onun dediği gibi davranmaya başladılar. Bir gün Lidia kocasına:

"Çocukların hizmet ederken nasıl durduklarına dikkat ediyor musun?" diye sordu.

"Evet, merak edip niye öyle durduklarını sormaya bile karar verdim" diye yanıt verdi Nicostrato.

Kadın şunları dedi ona:

"Sormana gerek yok, ben sana söyleyeyim. Canın sıkılmasın diye kaç zamandır sustum. Ama artık herkesin durumu anladığını görünce senden gizlemenin anlamı kalmadı. Öyle durmalarının nedeni, ağzının çok pis kokması. Eskiden kokmazdı, şimdi niye kokuyor bilemiyorum. Soylu kişilerle düşüp kalktığına göre, çok kötü bir şey bu. Bir çaresini bulmak gerek."

Bunun üzerine Nicostrato şunları dedi:

"Ne olabilir? Ağzımda çürük diş mi var yoksa?"

"Olabilir" dedi Lidia.

Lidia kocasını pencerenin önüne götürüp ağzını açtırttı, ağzın iki yanını da iyice inceledi. Sonra:

"Nasıl dayanabilmişsin buna Nicostrato?" dedi. "Bu yandaki dişlerinden biri çürümüş, kokuyor. Ağzında bırakırsan

yanındaki dişleri de çürütür. Bana sorarsan, iş işten geçmeden çektir o dişi."

Bunun üzerine Nicostrato şunları dedi:

"Çektir diyorsan, çektireyim. Hemen dişçi çağırın, çeksin."

Kadın şu karşılığı verdi:

"Bu kadarcık bir iş için dişçi çağırırsak, Tanrı'nın gücüne gider. Dişçiye gerek yok, ben çekip çıkartırım. Hem dişçiler diş çekerken insanın canını öyle acıtıyorlar ki, onlardan birinin ellerine düşmene yüreğim dayanamaz. Dişi ben çekeceğim. Canın çok acırsa, hemen bırakırım. Dişçi olsa, canının yanmasına aldırmaz."

Lidia gerekli aletleri getirtti, odadakileri dışarı çıkarttı, bir tek Lusca'yı alıkoydu.

Kapıyı sürgüledikten sonra Nicostrato'yu kerevete yatırdılar. Kerpeteni ağzına sokup, dişlerinden birini kavradılar. Adamın acılar içinde bağırmasına aldırmadan, kadınlardan biri onu tuttu, öteki de olanca gücüyle çekerek dişi söküp çıkarttı. Çektikleri dişi sakladılar. Lidia'nın elinde tutmakta olduğu çürümüş bir dişi, yarı baygın adama gösterdiler:

"Kaç zamandır ağzında taşıdığın şu çürük dişe bak" dediler.

Adam bu sözlere inandı. Canı çok acımıştı, hâlâ da acıyordu, ama dişi çekildiği için rahatladığını sandı. Kadınlar laf ebeliği ederek oyalayınca acısı azaldı, odadan çıktı.

Lidia çektiği dişi hemen sevgilisine gönderdi. Lidia'nın sevgisinden artık kuşkulanmayan Pirro, onun her isteğini yerine getirmeye hazırdı. Sevgilisinden ayrı kaldığı her saat ona bin saat gibi gelse de, Lidia verdiği sözü tutarak Pirro'nun içini daha da rahatlatmak istedi. Hastalanmış gibi davrandı. Bir gün Nicostrato yemekten sonra onu görmeye geldi. Yanında

Pirro'dan başka kimse yoktu. Lidia, sıkıntılarını hafifletmek için bahçeye çıkmak istediğini, kendisine yardımcı olmalarını istedi. Nicostrato bir koluna, Pirro bir koluna girip, bahçeye çıkarttılar kadını. Güzel bir armut ağacının altındaki çimenlerin üstüne oturttular. Bir süre oturduktan sonra kadın, ne yapacağı konusunda daha önce bilgilendirmiş olduğu Pirro'ya:

"Canım öyle armut çekti ki, Pirro" dedi. "Ağaca çıkıp da armut toplasana."

Pirro hemen ağaca tırmanıp, aşağıya armut atmaya, bir yandan da söylenmeye başladı:

"Ne yapıyorsunuz öyle, messere? Hele siz madonna, benim önümde böyle bir şey yapmaya utanmıyor musunuz? Kör mü sanıyorsunuz beni? Az önce ağır hastaydınız; ne çabuk iyileşip böyle şeyler yapmaya başladınız? Onca dayalı döşeli odanız var, ne diye gidip odalarınızdan birinde cilveleşmiyorsunuz? Gözlerimin önünde cilveleşmekten daha dürüst bir iş yapmış olursunuz."

Kadın kocasına dönüp şunları dedi:

"Neler diyor, Pirro? Aklını mı oynattı?"

Pirro ise şunları dedi:

"Aklımı filan oynatmadım, madonna. Ne yaptığınızı gördüğüme inanmıyor musunuz?"

Nicostrato çok şaşırmıştı.

"Herhalde hayal gördün Pirro" dedi.

Pirro şu karşılığı verdi:

"Ne ben hayal gördüm, ne de siz. Öyle debeleniyordunuz ki, ağaç da sizin yaptığınızı yapsa üstünde bir tek armut kalmaz."

Bunun üzerine kadın:

"Bu işin içinde bir iş olmalı" dedi. "Dediklerini gerçekten görüyor mu yoksa? Eskisi gibi gücüm kuvvetim yerinde

olsa, ağaca tırmanır, gördüğünü öne sürdüğü şeylere bakardım."

Pirro, armut ağacının tepesinden aynı şeyleri söylemeyi sürdürüyordu. Nicostrato:

"Aşağıya in" dedi, ona.

Pirro ağaçtan indi. Nicostrato:

"Ne gördüğünü söyle bakalım" dedi.

Pirro şunları dedi:

"Benim aklımı oynattığımı, ya da hayal gördüğümü sansanız da, sizi karınıza binmiş olarak gördüğümü söylemek zorundayım. Ben ağaçtan inerken, kalkıp, şimdi oturduğunuz yere geçtiniz."

"Belli ki hayal görmüşsün" dedi Nicostrato. "Sen ağaca çıktıktan sonra yerimizden bile kıpırdamadık."

"Boşuna tartışmayalım" dedi Pirro. "Görmesen, gördüm der miyim. Karınızın üstünde gördüm sizi."

Nicostrato'nun şaşkınlığı, her geçen dakika artıyordu.

"Armuda çıkıp, büyülü olup olmadığına, herkesin böyle şeyler görüp görmeyeceğine bakacağım!" dedi.

O ağaca çıkar çıkmaz Pirro ile kadın oynaşmaya başladılar. Nicostrato bunu görünce, bağırmaya başladı:

"Utanmaz karı, ne yapıyorsun öyle? Hele sen, onca güveniğim Pirro?"

Bunları söylerken ağaçtan inmeye başladı. Kadınla Pirro:

"Biz yerimizde oturuyoruz" dediler, sonra eski yerlerine oturdular. Nicostrato ağaçtan inip de, onları eski yerlerinde görünce küfür etmeye başladı. Pirro ise şunları dedi:

"Az önce sizin de dediğiniz gibi, armudun üstünde hayal gördüğümü anlıyorum şimdi. Çünkü siz de, olmayan bir şeyi gördünüz. Doğru söylediğimin kanıtı, çok dürüst, çok aklı başında bir kadın olan karınızın, namusunuzu lekelemek istese,

bunu gözlerinizin önünde yapmayacak olması. Bana gelince, bırakın önünüzde böyle bir şey yapmayı, aklımdan bile geçirmem, geçirmektense parça parça olmayı yeğlerim. Olmayan şeyleri görmemizin nedeni, armudun büyülü olması. Sizi karınızla sevişirken görmediğime kimse inandıramazdı beni. Ama, siz de beni, aklımın ucundan bile geçmeyen bir şeyi yaparken gördüğünüzü söyleyince, her şeyi anladım."

Bu sözleri dinleyen Lidia büyük bir öfkeye kapılmıştı. Ayağa kalkıp, kocasına çıkıştı:

"Belanı bul e mi. Gördüğünü söylediğin pislikleri gözlerinin önünde yapacak kadar aptal değilim. Şunu iyi bil. Böyle bir şey yapmak istesem, buraya gelmezdim. Odalarımızdan birine kapanırdım, ruhun bile duymazdı yaptığımı."

Nicostrato, ikisinin de doğruyu söylediklerine inandı, gözlerinin önünde böyle bir şey yapamazlardı. Kınamayı, azarlamayı bir yana bırakıp, ağaca tırmananların gördükleri mucizeyi yorumlamaya koyuldu. Ama, Nicostrato'nun kendisi ile ilgili sözlerine üzülmüş gibi davranan kadın söze girdi:

"Bu armut ağacı bundan böyle benim ya da bir başka kadının namusuna leke sürmeyecek. Pirro, koş bir balta getir. Armudu kesip ikimizin de öcünü al. Aslında, aklı gözlerine yenik düşen Nicostrato da baltayı hak etti ama, hadi neyse. Gözlerin, söylediklerini görmüş olsa bile, aklın bunun doğru olmadığını anlamalıydı."

Pirro hemen gidip baltayı getirdi. Armut ağacını kesti. Ağacın kesildiğini gören kadın, Nicostrato'ya döndü:

"Irz düşmanının boynu vuruldu, öfkem de yok oldu" dedi.

Kendisinden özür dileyen Nicostrato'yu bağışladı, onu canından çok sevdiğini, bir daha böyle bir şey yapmamasını söyledi. Böylece salak koca karısı ve karısının sevgilisiyle birlikte evine döndü. Burada birçok kez büyük bir rahatlık için-

de Pirro Lidia'dan, kadın da ondan zevkler tatmanın keyfini çıkarttılar. Darısı bizim başımıza.

X

*İki Sienalı, içlerinden birinin vaftiz babası olduğu çocuğun anasını severler. Adamlardan biri ölür. Verdiği sözü tutarak arkadaşına görünürek, öbür dünyadan haber getirir.**

Kraldan başka herkes öyküsünü anlatmıştı. Hiçbir suçu olmayan armut ağacının kesilmesine üzülen kadınların seslerinin kesildiğini görünce, kral söze başladı:

Dürüst bir kralın, koyduğu yasalara herkesten önce uyması gerekir. Böyle davranmazsa kral sayılmayıp, bir köle gibi cezalandırılması doğru olur. Sizin kralınız da, ne yazık ki bu hatayı yapacak. Dün, bugün anlattığımız öykülerin konusunu belirlerken, ayrıcalık hakkımı kullanmayı düşünmüyordum. Herkes gibi, ortak konuya uymak, sizinle aynı doğrultuda bir öykü anlatmak istiyordum. Ne var ki, anlatmak istediğim öykü anlatıldığı gibi, öyle güzel öyküler dinledik ki, belleğimi zorlasam da aklıma bir şey gelmiyor, anlatılan öykülerle boy ölçüşebilecek öykü bulamıyorum. Bu nedenle, koyduğum kuralı çiğnemek zorundayım, cezalandırılmayı hak ediyorum. Verilecek cezayı çekmeye hazırım ama, bana tanınan ayrıcalıktan yararlanacağım. Elissa'nın, vaftiz babası olduğu çocu-

* Kaba çizgili bir öbür dünya anlatımına yer veren bu öykü, Boccaccio'nun başarılı öykülerinden sayılmaz.

ğun anasıyla yatan kadına ve Sienalıların salaklığına ilişkin öyküsü öyle etkiledi ki beni, uyanık kadınların budala kocalarına oynadıkları oyunları bir yana bırakıp, ben de Sienalılarla ilgili kısa bir öykü anlatacağım. Anlatacağım öykü din kurallarına pek uymasa da, dinlemesi zaman zaman keyifli olacak.

Siena'da birinin adı Tingoccio Mini, ötekinin adı Meuccio di Tura* olan iki halk çocuğu vardı. Porta Salaia'da otururlar, birbirlerini çok severler, içtikleri su bile ayrı gitmezdi. Öbür erkekler gibi kiliselere gider vaaz dinlerlerdi. Kim bilir kaç kez, insanlar öldükten sonra ruhlarının öbür dünyada, bu dünyadaki davranışlarına göre ödüllendirileceklerini ya da cezaya çarptırılacaklarını dinlemişlerdi. Çok merak ettikleri bu konuda bilgi edinmek olanağı bulamadıkları için, aralarında anlaşmışlardı. İlk ölen, eğer dönülebiliyorsa, dünyaya dönecek sağ kalana merak ettiği bilgileri verecekti. Bu konuda ant içmişlerdi.

Böylece sözleştikten sonra yine birlikte yaşamayı sürdürürlerken, Tingoccio, Camporeggi'de oturan Ambruogio Anselmini adında birinin çocuğunun vaftiz babası oldu. Adamın alımlı, güzel karısı monna Mita, dünyaya bir erkek çocuk getirmişti. Tingoccio birkaç kez Meuccio ile birlikte kadını görmeye gitti. Vaftiz babası olmasına karşın, kadına abayı yaktı. Kadından çok hoşlanan, Tingoccio'dan sürekli olarak kadının övgüsünü dinleyen Meuccio da kadına tutulmuştu. İkisi de, başka nedenlerle de olsa, sevdalarını birbirlerinden gizliyorlardı. Tingoccio, vaftiz babası olduğu çocuğun anasını sevmenin ayıp olduğunu düşünüyor, sevgisini başkalarının duymasından utanıyordu. Meuccio'nun böyle bir gerekçesi yoktu.

* Mini ile Tura, Siena'da gerçekten yaşamış ailelerdir.

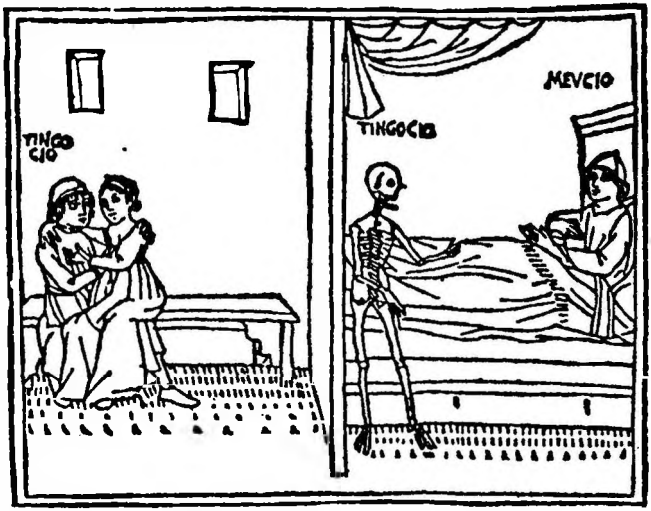

Ama Tingoccio'nun kadından hoşlandığını sezmişti. "Duygularımı ona açarsam, beni kıskanabilir; vaftiz babası olduğu için kadını her istediğinde görüp, onu benden soğutabilir; kadından istediğimi elde edemem sonra" diye düşünüyordu.

İki gencin sevdası bu durumda iken, kadına isteğini iletmesi daha kolay olan Tingoccio, davranışları, konuşmalarıyla kadının gönlünü çelip, ondan istediğini aldı. Meuccio bunu öğrenince üzüldü, ama bir gün kendisinin de istediği şeye kavuşacağını umut etmeyi sürdürdü. Tingoccio'ya engellemeye kalkışma olanağı vermemek için de, hiçbir şey bilmiyormuş gibi davrandı.

İki sevdalı dosttan biri ötekinden daha mutlu bir yaşam sürmeyi sürdürürken, Tingoccio kadının gevrek arazisini öyle çok belledi, öyle çok tohum ekti ki, hastalandı. Birkaç gün içinde ağırlaştı, hastalığa direnemeyip bu yaşamdan göçüp gitti. Ölümünün üçüncü günü (belli ki daha önce olanak bulamamıştı) verdiği sözü tutup, gece Meuccio'nun odasına gel-

di. Derin bir uykuya dalmış olan Meuccio'ya seslendi. Meuccio uyanıp:

"Kim o?" dedi.

"Benim, Tingoccio. Verdiğim sözü tutup geldim, öbür dünyadan haberler getirdim sana."

Arkadaşını görünce korkan, sonra korkusu geçen Meuccio:

"Hoş geldin kardeşim!" dedi.

Sonra, ruhunun yitip yitmediğini sordu. Tingoccio şu yanıtı verdi:

"Yitip gideni bir daha göremezsin ki. Ruhumu yitirmiş olsaydım, buraya gelebilir miydim?"

Meuccio:

"Öyle demek istemedim, cehennem ateşinde yanıp yanmadığını sordum" dedi.

Tingoccio şu karşılığı verdi:

"Yanmıyorum, ama işlediğim günahlar yüzünden büyük cezalara çarptırıldım, çok acı çekiyorum."

Bunun üzerine Meuccio, Tingoccio'ya bu dünyada işlenen günahlara ne cezalar verildiğini sordu, Tingoccio da her günahın cezasını söyledi. Sonra Meuccio arkadaşına bu dünyada onun için yapabileceği bir şey olup olmadığını sordu. Tingoccio bu soruya evet yanıtını verdi. Kendisi için ayinler yaptırmasını, dualar okutmasını, sadaka vermesini istedi. Bunların öbür dünyadakilere çok yararı dokunduğunu söyledi. Meuccio bu isteği seve seve yerine getireceğini söyledi. Tingoccio gideceği sırada, aklına vaftiz babası olduğu çocuğun anası geldi. Başını biraz doğrulttu:

"Aklıma ne geldi biliyor musun" dedi, "hani buradayken yattığın monna Mita vardı ya, onun için ne ceza verdiler?"

Tingoccio şu karşılığı verdi:

"Kardeşim, oraya vardığımda işlediğim günahların tümünü ezbere bilen biri vardı. Beni bir yere gönderdi, orada acılar çekerek günahlarım için pişmanlık gözyaşları döktüm. Benden başka, aynı cezaya çarptırılmış bir sürü arkadaş vardı. Onlarla birlikte dururken, aklıma vaftiz babası olduğum çocuğun anasıyla işlediğim günah geldi. Bu günah için daha da büyük bir ceza verirler diye korktum. Kızgın alevler içinde de olsam, korkudan titriyordum. Yanımdakilerden biri titrediğimi görünce: 'Ateşin içinde bile titrediğine göre, herkesten başka bir şey mi yaptın?' diye sordu. 'Evet arkadaşım, dedim, çok büyük bir günah işledim, onun cezasından korkuyorum.' Bunun üzerine günahımın ne olduğunu sordu. 'Çocuğuna vaftiz babalığı yaptığım kadınla yattım, hem de öyle çok yattım ki, kuyruğu titrettim' yanıtını verdim. Alay etti benimle 'Salaklık etme, vaftiz babası olduğun çocuğun anasıyla yatmayı hesaba katmazlar burada' dedi. Yüreğime su serpildi böylece."

Gün ağarıyordu artık.

"Tanrıya emanet ol Meuccio, daha fazla kalamam seninle" deyip, hemen gitti.

Öbür dünyada, vaftiz babalığı yapılan çocukların analarının hesaba katılmadığını duyan Meuccio, aptallığına kızdı; ayağına gelen kaç fırsatı kaçırmıştı bu yüzden. Bilgisizliğini giderince, bu konuda bilgili davranmaya başladı artık. Keşiş Rinaldo'nun* da bu konuda bilgisi olsaydı, vaftiz babası olduğu çocuğun anasının gönlünü etmek için onca dil dökmek zorunda kalmazdı.

Son öyküyü anlatan kral sustuğunda, güneş batıya yak-

* Bkz. yedinci gün üçüncü öykü.

laşmış, bir meltem esmeye başlamıştı. Kral başındaki tacı çıkartıp Lauretta'nın başına taktı ve şunları dedi:

"Madonna, sizi kendinizle* taçlandırıp, topluluğumuzun kraliçesi yapıyorum. Bize sevinçler, keyifler verecek kararları siz alacaksınız artık."

Bunları dedikten sonra yerine oturdu.

Kraliçe olan Lauretta kâhyayı çağırdı, yemeğin güzel vadide her zamankinden daha erken yenilmesi için gereken önlemleri almasını istedi; böylece dönüşleri aceleye gelmeyecekti. Egemenliği sırasında neler yapması gerektiğini de söyledi ona. Sonra arkadaşlarına döndü:

"Dün Dioneo, bugün kadınların kocalarına oynadıkları oyunları anlatmamızı istemişti. Hemen öç almaya kalkışan kabadayılara benzemekten çekinmesem, yarın kocaların karılarına oynadıkları oyunları anlatalım derdim. Ama bu konuyu bırakalım da, hemen her gün erkeklere oyun oynayan kadınları, kadınlara oyun oynayan erkekleri ya da erkeklere oyun oynayan erkekleri düşünelim her birimiz. Bu öykülerin bugün anlatılanlardan daha az ilgi toplayacağını sanmıyorum."

Bunları dedikten sonra ayağa kalktı, yemek saatine dek topluluğa izin verdi.

Kadınlarla erkekler de ayağa kalktılar. Kimisi ayakkabılarını çıkartıp berrak suyun içinde yürümeye koyuldu. Kimisi, yemyeşil çimenlerin üstünde yükselen güzel ağaçlara doğru gitti. Dioneo ile Fiammetta ise, uzun süre birlikte Arcita ile Palemone** şarkıları söylediler. Bu değişik etkinlikler yemek zamanına dek olan süreyi büyük bir keyifle geçirmelerini sağ-

---

* Lauretta adının "lauro" (defne) sözcüğünden türediğini vurguluyor.
** Boccaccio'nun gençlik yapıtı *Teseida*'nın kahramanları.

ladı. Yemek saati gelip de, göl kıyısındaki masaya oturduklarında, binlerce kuşun cıvıltısını dinleyip, çevredeki tepelerden yavaşça eserek sinekleri de kovalayan meltemle serinleyerek, güle söyleye yemeklerini yediler. Yemekten sonra güzelim vadide biraz dolaştılar. Güneş daha alçalmadan, akşama oldukça vakit varken kraliçenin isteği üzerine ağır adımlarla dönüşe geçtiler. Yol boyunca dereden tepeden konuştular, o gün anlatılan öykülerin yanı sıra, başka öyküleri de yorumladılar. Şatoya döndüklerinde neredeyse gece olmuştu. Yol yorgunluğunu taze şarap ve tatlı ile giderdiler. Tindaro gaydası ile başka çalgıların eşliğinde bir süre dans ettiler. Ardından kraliçenin isteği üzerine Filomena şu şarkıyı söyledi:

Yoruldum yaşadıklarımdan!
uğursuz bir yolculuğun beni söküp
aldığı yere dönebilecek miyim?
Bilemiyorum elbette,
yüreğimin dibinde, eskiden olduğum yere
dönmek ateşini besliyorum;
ey değerli varlığım, ey tek sevincim.
ey yüreğimi elinde tutan,
hadi! yanıt ver, kimseye soramadığım soruya,
hem kime sorabilirim ki?
Efendimiz, hadi umut ver ki,
yitip giden ruhumun acısı dinsin.

Bilemiyorum, gündüz gece demeden
içimi tutuşturan sevinç
neydi; duymam,
dokunmam, görmem,
bilinmedik bir güçle

bir ateş tutuşturmuşlardı
içinde yanayım diye;
senden başkası beni yüreklendiremez,
tükenen gücümü geri veremez.

Söyle bana, birlikte olacak mıyız yine,
gözlerini öperken öldüğüm yerleri
ne zaman göreceğim;
güzelim, canımın içi,
söyle, ne zaman geleceksin,
-yakında- deyip yüreklendir beni;
gelişin gecikmesin,
kalışın uzun sürsün,
gözüm bir şey görmüyor, Sevda öyle vurdu ki beni.

Yine kavuşursam sana,
bilmem yine aptallık edip,
gitmene izin verir miyim;
bırakmam artık seni, ne olursa olsun,
tatlı dudaklarında
isteklerimi gideririm;
başka bir şey demek istemiyorum;
çabuk gel, gel kucakla beni,
bunu düşünmek bile, şarkı söyletiyor bana.

Bu şarkı herkesin, Filomena'nın yeni ve tatlı bir sevdaya tutulduğunu düşünmesine yol açtı. Sözcüklerden, olayın bakışma aşamasını geride bıraktığı anlaşılıyordu. Filomena'nın mutluluğunu kıskananlar bile oldu. Şarkı sona erince, ertesi günün cuma olduğunu anımsayan kraliçe, yumuşak bir sesle şunları dedi:

"Soylu kadınlar, genç erkekler, yarının Hazreti İsa Efen-

dimizin çilesine adandığını biliyorsunuz. Neifile'nin kraliçeliği, döneminde bu günü saygıyla andığımızı, eğlenceli öykülerimize ara verdiğinizi anımsayacaksınız. Cumartesi de aynı şeyi yapmıştık. Neifile'nin verdiği bu güzel örneği sürdürmenin doğru olacağını düşündüğüm için, yarın ve öbür gün, geçen hafta olduğu gibi eğlenceli öykülerimizi anlatmayalım. Bu günlerde ruhlarımızın esenliği için yapılmış olanları unutmayalım."

Dine saygılı konuşması onaylanan kraliçe toplantıyı bitirince, gece ilerlemiş olduğu için herkes uyumaya gitti.

Decameron'un yedinci günü
sona eriyor,
Lauretta'nın başkanlığında başlayan
sekizinci günde,
hemen her gün
erkeklere oyun oynayan kadınlardan
kadınlara oyun oynayan erkeklerden,
erkeklere oyun oynayan erkeklerden
söz ediliyor.

Pazar sabahı, dağların doruklarında ışık kaynağının ışınları belirmeye başlamıştı. Karanlık her yerden çekilmiş, nesneler seçilir olmuştu. Kraliçe İkalktı, arkadaşlarıyla birlikte önce, çiyin nemlendirdiği çimenlere doğru gitti. Saat dokuza doğru, yakındaki küçük bir kilisede kutsal ayin dinlendi. Geri döndüklerinde büyük bir neşe içinde yemeklerini yediler, biraz şarkı söyleyip dans ettiler. Sonra kraliçe, isteyenlere dinlenme izni verdi. Güneş enlem çizgisini aşınca*, kraliçe artık öykü anlatmaya geçilmesini istedi. Herkes güzel havuzun başında yerini aldıktan sonra, kraliçenin isteği üzerine Neifile söze şöyle başladı:

* Öğle üzeri.

I

*Gulfardo, Guasparruolo'dan aldığı ödünç parayı adamın karısına vererek onunla yatar. Sonra kadının önünde Guasparruolo'ya, borcunu kadına ödediğini söyler. Kadın bu sözleri doğrular.**

Yüce Tanrı'nın bugün öykü anlatmayı benim başlatmamı istemesine, çok sevindim. Sevdalı kadınlar, kadınların erkeklere oynadıkları oyunlardan sık sık söz edildiği için, bir erkeğin bir kadına oynadığı oyunu anlatacağım ben. Öykünün kahramanı erkeği kınamaya, kadının haksız yere cezalandırıldığını öne sürmeye kalkışmayacağım. Tersine adamı destekliyor, kadını kınıyorum, Amacım, hem erkeklerin kendilerine güvenen kadınlara oyun oynayabileceklerini, hem, güvendikleri kadının oyununa gelebileceklerini göstermek. Daha açık söylemek gerekirse, anlatacağım öyküde oyuna gelmekten çok, hakkın yerini bulması söz konusu. Kadınlar çok dürüst olmak, erdemlerini, yaşamlarını korumak, ne olursa olsun doğru yoldan ayrılmamak zorundalar. Ne var ki, güçsüzlüğümüz yüzünden bunu gerçekleştiremiyorlar. Para karşılığında doğru yoldan sapan bir kadın ateşte yakılmayı hak eder. Sevdanın gücü karşısında boyun eğen bir kadını ise, sert olmayan bir yargıç bağışlar. İki gün önce Filostrato, Prato'da böyle bir durumda madonna Filippa'nın bağışlandığını anlatmadı mı?**

---

* Oldukça yüzeysel, ama yazarın para karşılığında sevişmeyi kınaması açısından ilginç bir öykü.

** Bkz. altıncı gün yedinci öykü.

Bir zamanlar Milano'da, Gulfardo adında, Alman bir paralı asker vardı. İyi bir insandı, üstelik hizmet ettiği kişiye, Almanlarda rastlanmayacak ölçüde bağlıydı. Borcunu gü-

nünde ödediğinden, düşük faizle kendisine istediği kadar borç veren bir sürü tacir bulabiliyordu. Yolu Milano'ya düştüğünde, tanıyıp dostluk ettiği Guasparruol Cagastraccio adında varlıklı bir tacirin, çok güzel karısı madonna Ambruogia'ya sevdalanmıştı. Kadını için için sevdiğinden, kocası da, başkaları da kuşkulanmamışlardı. Bir gün kadına haberci göndererek duygularını iletti, kadın da onu sevecek olursa her isteğini yerine getirecekti. Kadın uzun süre nazlandıktan sonra Gulfardo'nun isteğini yerine getirmeyi kabul etti, ama iki koşul öne sürdü. İlkin, bu ilişkiyi kimse bilmeyecekti. İkincisi, kadının iki yüz altın florine gereksinimi vardı, erkek varlıklı olduğuna göre bu parayı vermeliydi. Parayı alınca, kadın istenileni yerine getirecekti.

Değer verdiği kadının bu çirkin isteğini duyunca, Gulfardo'nun sevgisi neredeyse tiksintiye dönüştü. Kadına bir

oyun oynamaya karar verdi. Haber gönderdi, isteğini, bu arada başka istekleri varsa onları da elinden geldiğince yerine getireceğini bildirdi. Ne zaman kadının evine gidebileceğini sordu. Parayı birlikte getirecekti ve olayı, yanından hiç ayırmadığı çok güvendiği bir arkadaşı dışında kimse bilmeyecekti. Kadın, daha doğrusu kötü kadın, bu habere sevindi. Kocası Guasparruolo'nun birkaç gün içinde, işi gereği Cenova'ya gideceği, kocası gidince Gulfardo'yu çağırtacağı karşılığını iletti.

Gulfardo, uygun bir zaman kollayıp Guasparruolo'ya gitti.

"Bir iş için iki yüz altın florin gerekiyor. Her zaman uyguladığın faizle, borç verebilir misin?" dedi.

Guasparruolo seve seve verebileceğini söyledi, çıkartıp parayı verdi. Birkaç gün geçtikten sonra, Guasparruolo, karısının demiş olduğu gibi Cenova'ya gitti. Kadın hemen Gulfardo'ya haber gönderip, iki yüz altın florini alıp gelmesini bildirdi. Gulfardo yanına arkadaşını alıp, kadının evine gitti. Kadın kendisini bekliyordu. Gulfardo'nun ilk işi parayı arkadaşının gözleri önünde kadına vermek oldu:

"Madonna, bu parayı alın, kocanız döndüğünde ona verirsiniz" dedi.

Kadın parayı aldı, ama Gulfardo'nun niçin bu sözleri söylediğini anlamadı. Arkadaşı, onunla para karşılığında yattığını sanmasın diye söylediğini sandı. Şu yanıtı verdi:

"Dediğinizi yaparım, kaç para olduğunu sayayım."

Paraları bir masaya boşalttı, iki yüz olduğunu gördü. Çok sevindi, paraları toplayıp Gulfardo'ya döndü, onu odasına götürdü. Yalnız o gece değil, kocası Cenova'dan dönmeden önce daha birçok gece, onu doyurdu.

Gasparruolo Cenova'dan dönünce, Gulfardo onun karısı ile birlikte olduğu bir zamanı kollayıp, evlerine gitti. Kadının önünde:

"Guasparruolo" dedi, "geçen gün verdiğin parayı kullanamadım, tasarladığım iş olmadı. Bu nedenle getirip karına verdim, hesabımdan düşersin."

Guasparruolo karısına dönüp, parayı alıp almadığını sordu. Karşısında tanığı da gören kadın, yalan söyleyemedi.

"Evet parayı aldım" dedi. "Sana söylememiştim daha."

Bunun üzerine Guasparruolo şunları dedi:

"Sevindim bu habere Gulfardo. Siz güle güle gidin, hesabınızdan düşerim parayı."

Gulfardo gittikten sonra, oldukça utanan kadın utancının ederi olan parayı kocasına verdi. Böylece uyanık erkek, cebinden hiç para çıkmadan, para düşkünü kadını koklamış oldu.

II

*Varlungo papazı monna Belcolore ile yatar. Cüppesini kadına rehin olarak bırakır. Kadından ödünç aldığı havanı gönderip cüppeyi geri ister. Kadın söylene söylene cüppeyi geri verir.**

Para canlısı Milanolu kadına Gulfardo'nun oynadığı oyunu, kadınlar da, erkekler de onaylamışlardı. Kraliçe Panfilo'ya döndü, gülümseyerek öykü anlatmayı onun sürdürmesini istedi. Panfilo söze şöyle girdi:

---

* Köy ortamında bir papazla bir kadın arasındaki ilişkiyi ele alan bir başyapıt.

Güzel kadınlar, sürekli olarak bize saldıran, ama saldırılarına karşılık veremediğimiz insanlarla ilgili bir öykü anlatacağım. Papazlarla demek istiyorum. Kadınlarımıza karşı haçlı seferi ilan etmişler. Kadınlarımızdan birini altlarına aldıklarında, İskenderiye sultanını zincire vurup Vignone'ye* getirmiş gibi, günahlardan, cezalardan arındıklarını sanıyorlar. Çaresiz siviller, onlara aynı karşılığı veremiyor, analarına, bacılarına, arkadaşlarına, kızlarına ayrı öfkeyle çullanıp öçlerini alamıyorlar. İşte bu konuda, köyde geçen bir öykü anlatacağım sizlere, özellikle sonuna güleceksiniz. Üstelik, papazların her dediklerine inanmamak gerektiği sonucunu da çıkartacaksınız.

Buraya oldukça yakın bir köy olan Varlungo'da, gücü kuvveti yerinde, kadın düşkünü bir papazın yaşadığını bilirsiniz, en azından duymuşsunuzdur. Okuması yazması kıt olmakla birlikte, pazar günleri karaağacın** altında toplanan cemaati güzel, kutsal sözlerle oyalamayı becerirdi. Erkekler bir yere gidecek olsalar, hemen koşup, karılarını bulur, onlara madalya, kutsal resim, kutsanmış su, mum parçaları verir, onları kutsardı.

Kadınların içinde en çok, Bentivegna del Mazzo adında bir rençberin karısı olan monna Belcolore'den hoşlanıyordu. Belcolore alımlı, dipdiri, balık etinde bir esmer güzeliydi. Öğütülmeyi bekleyen bir buğday tanesi gibiydi. Üstelik herkesten iyi çalgı çalıp "tarlaları su bastı" türküsünü söyler, oyun oynandığında elinde mendil, başı çekerdi. Bu nedenlerle papaz öyle tutulmuştu ki ona, neredeyse aklını kaçıracaktı. Onu görebilmek umuduyla gün boyunca sokaklarda dolaşı-

* Papalığın o dönemdeki merkezi Avignon.
** Köy kiliselerinin önüne bir karaağaç dikilirdi.

yordu. Pazar sabahı kadın kiliseye gelecek olsa, usta bir şarkıcı olduğunu göstermek için, eşek anırmasından beter sesini zorlayarak bir Kyrie ile bir Sanctus okuyordu. Kadın yoksa duayı geçiştiriveriyordu. Bunları ustalıkla yaptığı için Bentivegna del Mazzo bir şeyden kuşkulanmıyordu. Monna Belcolore'nin ilgisini uyandırmak için, papaz arada ona armağanlar gönderiyordu. Kimi kez, bahçesinde kendi elleriyle yetiştirdiği bir demet taze sarmısak, kimi kez bir sepet bakla, kimi kez bir demet kırmızı soğan ya da yaban sarmısağı yolluyordu.

Uygun gördüğünde bir köpek gibi gözlerini dikip, sevda hırıltıları çıkartıyordu. Ama kadın oralı olmuyor, onu görmezden geliyor, salına salına geçip gidiyor, papazın çabası bir işe yaramıyordu.

Günlerden bir gün, öğle üzeri papaz köyde dolaşırken sırtına yük vurulmuş eşeğinin peşinden gitmekte olan Bentivenga del Mazzo ile karşılaştı. Adamla konuşup, nereye gittiğini sordu. Bentivenga şu yanıtı verdi:

"Doğrusunu isterseniz bir iş için kente gidiyorum. Bun-

ları da Bonacorri da Ginestreto'ya götürüyorum, yardımcı olsun diye.* Mahkemeye vermişler beni, nedenini bilmiyorum."

Sevinen papaz:

"İyi ediyorsun evladım" dedi. "Güle güle git, bir an önce geri gel. Lapuccio'yu ya da Naldino'yu görecek olursan, unutma da, harman döveçleri için deri bağcık getirmelerini söyle."

Başüstüne diyen Bentivegna'nın Floransa'ya doğru gittiğini gören papaz, Belcolore'ye gidip talihini denemenin tam sırası olduğunu düşündü. Bir solukta kadının evine gidip, içeri girdi.

"Tanrı'nın iyiliği üstünüzde olsun, kimse yok mu?" diye seslendi.

Çatı aralığına çıkmış olan kadın papazın sesini duyunca:

"Hoş geldiniz, bu sıcakta nasıl dolaşabiliyorsunuz ortalarda?" dedi.

Papaz yanıt verdi:

"Tanrı'ya sığınıp, biraz çene çalmaya geldim seninle. Az önce kocanı gördüm, kente gidiyordu."

Belcolore aşağıya inip oturdu. Kocasının az önce tarladan topladığı lahanaların yapraklarını temizlemeye koyuldu. Papaz:

"Beni hep böyle öldürecek misin, Belcolore?" dedi.

Belcolore gülerek karşılık verdi:

"Size ne yapıyorum ki?"

Papaz şunları dedi:

"Hiç bir şey yapmıyorsun, ama Tanrı'nın yap dediği şeyi yapmama da izin vermiyorsun."

---

* Bonacorri'nin yargıç olduğu anlaşılıyor.

Belcolore şunları dedi:

"Daha da ne, hiç papazlar öyle şeyler yaparlar mı?"

Papaz karşılık verdi:

"Elbette yaparlar, hem başka erkeklerden daha iyi yaparlar, niye yapmasınlar? Bir şey daha söyleyeyim sana, niçin başka erkeklerden daha iyi yaptığımızı biliyor musun? Çünkü, su buldukça çalışan değirmenlere benzeriz biz. Sesini çıkartmayıp, işimi görmeme izin verirsen pişman olmazsın."

Belcolore yanıt verdi:

"Pişman olmam belki, ama topunuzun da eli, iblisin elinden bile sıkı, değil mi?"

Bunun üzerine papaz şunları dedi:

"Ben öyle değilim, dile benden ne dilersen. Bir çift iskarpin mi istersin, saçlarına toka mı, beline kuşak mı, yoksa başka bir şey mi?"

Belcolore de şunları dedi:

"Eksik olmayın, bunların hepsi var. Madem bunca seviyorsunuz beni, istediğim bir şeyi yapın, ben de sizin isteğinizi yerine getireyim."

"Ne istiyorsan söyle, seve seve yerine getireyim" karşılığını verdi papaz.

Bunun üzerine Belcolore şunları dedi:

"Cumartesi Floransa'ya gidip eğirdiğim yünleri teslim edeceğim, bir de çıkrığımı onartacağım. Beş liret ödünç verirseniz, çeyizimde getirdiğim koyu renkli entarimle, yortularda taktığım kemeri tefeciden kurtarırım. O kemer olmadan ne kiliseye gidebiliyorum, ne de bir toplantıya. Dediğimi yapın, ben de sizin isteğinizi hep yerine getiririm."

"Aksiliğe bak ki, on para yok üstümde. Ama inan, cumartesinden önce ulaştırırım parayı" yanıtını verdi papaz.

Belcolore şunları dedi:

"Hepiniz birbirinin aynısınız, bol keseden söz verir hiç

birini tutmazsınız. Bana da, Biliuzza'ya yapılanları yapmaya kalkışıp, sözle mi savacaksınız? Biliuzza sokak kadını olmuştu sonunda, karnım tok boş sözlere. Üstünüzde para yoksa, gidip bulun."

"Ne olursun eve dek gönderme beni" dedi papaz. "Bak, kimse yok şimdi, tam sırası. Eve gidersem, döndüğümde belki bizi engelleyecek biri gelmiş olabilir. Kim bilir böyle bir fırsat, bir daha ne zaman çıkar."

Kadın da şunları dedi:

"Son sözümü söyledim ben. Gidip getirmek isterseniz gidin. Burada daha fazla kalmayın."

Papaz, kadının isteğini salvum me fac* yapmak istediğini görmüştü, kendisi ise sine custodia** yanlısıydı. Kadına:

"Parayı getireceğime inanmıyorsan, güvence olarak sana şu mavi cüppemi bırakayım" dedi.

Belcolore kafasını kaldırdı:

"Bu cüppe kaç para eder?" dedi.

Papaz şunları dedi:

"Kaç para mı eder? Douai*** dokuması. Dünyanın parasını eder. Daha on beş gün olmadı, eskici Lotto'dan tam yedi lirete aldım. Kumaştan iyi anlayan Buglietto'nun dediğine göre de, değerinden beş soldo düşüğe almışım."

Belcolore şunları dedi:

"Demek öyle? Dünyada inanmazdım. Verin de bir bakayım."

Mancınığı ateşe hazır papaz, cüppesini çıkartıp kadına verdi. Kadın cüppeyi sandığına koyduktan sonra:

---

* Güvence karşılığında.
** Güvenceniz.
*** Fransa'da dokumaları ünlü kent.

"Messere" dedi, "şurada bir samanlık var, oraya gidelim, in cin top oynar orada."

Samanlığa gittiler. Papaz, kadını dünyanın en tatlı öpüşleriyle öptü, onu Tanrının akrabası kıldı. kadını bir süre daha okşadıktan sonra, nikâh kıymaya gidiyormuş gibi cüppesiz olarak kiliseye döndü. Burada bir hesap yaptı, yıl boyunca kendisine armağan edilen mumların değerinin beş liretin yarısını bile bulmadığını gördü. Bir hata yaptığını anladı, cüppeyi verdiğine üzüldü. Cüppeyi geri almanın yolunu aramaya koyuldu. Hinoğlu hin olduğu için, çok geçmeden aklına bir çözüm geldi.

Ertesi gün yortuydu. Komşunun çocuğunu monna Belcolore'nin evine gönderip mermer havanını istetti; yemeğe Binguccio dal Poggio ile Nuto Buglietti gelecekti, onlar için salça hazırlaması gerekiyordu. Belcolore havanı gönderdi.

Bentivegna ile karısı öğle üzeri yemek yerlerken, papaz çömezini çağırdı.

"Şu havanı al Belcolore'ye götür" dedi. "Çok teşekkür ettiğimi söyle, çocuğun havanı alırken bıraktığı cüppeyi de geri iste."

Çömez havanı alıp Belcolore'nin evine gitti. Kadın Bentivegna ile yemek yiyordu. Çömez havanı masaya bırakıp, papazın dediklerini söyledi. Cüppenin geri istenildiğini duyan Belcolore yanıt vermek istedi, ama Bentivegna suratını asıp araya girdi:

"Papazdan güvence mi istedin? Suratının ortasına bir yumruk atmamak için zor tutuyorum kendimi. Çabuk geri ver cüppeyi. Bir daha da böyle bir şey yapayım deme, ne istersе, eşeğimizi bile istese, hayır deme papaza."

Belcolore homurdanarak yerinden kalktı, cüppeyi sandıktan çıkartıp çömeze verirken şunları dedi:

"Papaz efendimize, Belcolore havanında bir daha salça

dövmemeniz için dua ediyormuş, havanın değerini bilememişsiniz, dersin."

Çömez cüppeyi götürüp, söylenenleri aktardı. Papaz katıla katıla güldü:

"Onu görürsen de ki, havanı vermezse ben de tokmağı vermem, havanı tokmaksız kalır."

Bentivegna karısının sözlerini, onu azarlamış olmasına bağladı, üzerinde durmadı. Belcolore ise bağbozumuna dek papazdan uzak durdu. Bağbozumu geldiğinde papaz kadını korkuttu, şeytanların en azmanının ağzına atacağını söyledi. Korkuya kapılan kadın, şıra ve sıcak kestane mevsimi gelince papazla barışıp samanlığın yolunu tuttu. Birçok kez buluştular. Beş liret yerine papaz kadının çalgısını sarıp sarmaladı, bir de çıngırak taktı. Kadın da hoşnut kaldı bundan.

III

*Calandrino, Bruno ve Buffalmalco, Mugnone'nin eteğinde güneş taşı ararlar. Calandrino bulduğunu sanıp, bir torba taşla eve döner. Karısı söylenince, kadına dayak atar. ve olup biteni, işin iç yüzünü kendisinden daha iyi bilen arkadaşlarına anlatır.**

Panfilo'nun öyküsü sona erdiğinde, öykü boyunca gülmüş olan kadınlar hâlâ gülüyorlardı. Kraliçe, sıranın Elissa'da olduğunu söyleyince, Elissa gülümseyerek anlatmaya başladı:

---

* Asıl adı Giovannozzo di Perino olan ressam Calandrino ile ilgili dört öykünün en başarılısı. Öbür öyküler için bkz. sekizinci gün, üçüncü ve altıncı öykü, dokuzuncu gün üçüncü ve beşinci öyküler.

Sevimli kadınlar, böyle gerçekçi ve eğlendirici bir öyküden sonra, bilmem ben de sizi Panfilo gibi güldürebilecek miyim? Yine de deneyeceğim.

Değişik davranışlı, tuhaf insanların oldum olası bol olduğu kentimizde, kısa bir süre önce Calandrino adında bir ressam yaşıyordu. Kendine özgü alışkanlıkları olan, saf bir adamdı. Birinin adı Bruno, ötekinin de Buffalmacco olan iki ressamla arkadaşlık ederdi hep. Arkadaşları uyanık, açıkgöz insanlardı. Calandrino ile ahbaplık etmelerinin nedeni, onun saflığı, kendine özgü davranışları ile gönül eğlendirmeleriydi.

Yine o sıralarda, Floransa'da Maso del Saggio adında yakışıklı, şaka yapmaktan çok hoşlanan bir delikanlı vardı. Calandrino'nun saflığına ilişkin öyküler duyunca, bir oyun oynamaya, onu olmayacak bir şeye inandırmaya karar vermişti. Rastlantı bu ya, bir gün San Giovanni kilisesinde karşılaştı

onunla. Resimlere, kilisenin mihrabının üstüne o sıralarda yerleştirilmiş olan kutsal eşya dolabındaki yontulara bakıyor-

du. Maso, amacını gerçekleştirmenin tam sırası olduğunu düşündü. Ne yapmak istediğini söylediği bir arkadaşı ile birlikte Calandrino'nun tek başına oturduğu yere yaklaştı. Onu görmezlikten gelerek, çeşitli taşların özelliklerinden söz etmeye koyuldular. Maso, sanki bilgili, yetkili bir kuyumcu gibi söz ediyordu taşlardan.

Konuşulanlara kulak misafiri olan Calandrino yerinden kalktı, gizli kapaklı bir şey konuşulmadığını görünce adamların yanına gitti. Maso'nun da istediği buydu. Maso konuşmasını sürdürürken, bir ara Calandrino böyle değerli taşların nerede bulunabileceğini sordu. Maso, Basklar ülkesi Berlinzone'de Bengodi* denilen yerde, yanıtını verdi. Bengodi'de asmaları sosisle bağlarlardı. Bir kazı bir denaio'ya** satarlar, üstüne bir de kaz palazı verirlerdi. Rendelenmiş Parma peynirinden bir de dağ vardı burada. Dağın tepesinde oturanlar horoz suyunda haşladıkları makarnaları, mantıları aşağıya atarlardı. Kim daha çok yakalarsa, onun daha çok makarnası, mantısı olurdu. Az ötede ise, içine bir damla su karışmamış bir şarap ırmağı akardı.

"Ne güzel memleket. Peki haşladıkları horozları ne yaparlar?" dedi Calandrino.

"Basklılar yer hepsini" yanıtını verdi Maso.

Bunun üzerine Calandrino sordu:

"Hiç gittin mi oraya?"

Maso yanıt verdi:

"Gitmez olur muyum? Belki bin kez gittim."

Bunun üzerine Calandrino şunları dedi:

"Kaç mil çeker buraya?"

---

* Uydurma adlar.

** Para birimi.

Maso yanıt verdi:

"Kim bilir, belki bin mil gelir."

Calandrino şunları dedi:

"Abruzzi'nin ötesinde demek ki."

"Evet öyle, pek uzak değil" karşılığını verdi Maso.

Maso'nun bu sözleri gülmeden, ciddi ciddi söylediğini gören saf Calandrino, apaçık bir gerçeğe gösterilen güveni gösterdi, denilenlere inandı ve şunları dedi:

"Benim için çok uzak. Daha yakın olsaydı, bir kez seninle giderdi, hiç olmazsa makarnaların uçuşmasını görür, karnımı da doyururdum. Baksana, sözünü ettiğin taşlar bizim buralarda bulunmaz mı?"

Maso şu karşılığı verdi:

"Bulunur elbette. Çok değerli iki taş var. İlk tür Settignano ve Montisci taşı. Bunlardan değirmen taşı yapılıp buğday öğütülür. Demin sözünü ettiğim yörede 'iyilik Tanrı'dan, değirmen taşı Montisci'den gelir' diye bir atasözü bile vardır. Bu taş çok bol olduğu için önemsemeyiz. Oradakiler de zümrüdü önemsemezler. Montemorello'dan bile yüksek zümrütten koca bir dağ var. Gece yarısı pırıl pırıl ışır. Değirmen taşlarının ortasını delmeden önce, çemberleyip Sultana götürecek olsan, ne istersen verir. Öteki taşa gelince, biz kuyumcular güneş taşı deriz. Çok önemli bir özelliği vardır. Bu taşı üzerinde taşıyan kimseyi, başkaları göremez."

Bunun üzerinde Calandrino şunları dedi:

"Olacak şey değil. Peki nerede bulunur bu taş?"

Mugnone'de bulunduğu, yanıtını verdi Maso. Bunun üzerine Calandrino:

"Büyüklüğü ne kadar, rengi ne?" diye sordu.

Maso karşılık verdi:

"Çeşitli boyları var, irisi ufağı olur. Ama rengi hep aynıdır, karaya çalar."

Bu bilgileri edinen Calandrino, işi olduğunu söyleyip Maso'dan ayrıldı. Bu taşı aramaya karar vermişti. Ama çok sevdiği Bruno ile Buffalmacco'ya haber vermeden işe başlamak istemiyordu. Arkadaşlarını aramaya koyuldu. Herkesten önce davranmalı bir an önce taşı bulmalıydı. Sabahı, arkadaşlarını aramakla geçirdi. Onların Faenza rahibelerinin manastırında çalıştıkları aklına geldiğinde ikindi olmuştu. Sıcağa aldırmayıp her işini bıraktı, neredeyse koşarak manastıra gitti. Arkadaşlarını çağırttı.

"Dostlar" dedi, "inanın bana Floransa'nın en varlıklı insanları olabiliriz. Sözüne inanılır birinden duydum, Mugnone'de bir taş varmış, bu taşı üstünde taşıyanı hiç kimse görememiş. Başkalarından önce gidip, bu taşı bulalım derim. Mutlaka buluruz, çünkü taşı tanıyorum. Bulur bulmaz kesemize atar, doğru sarraf tezgâhlarına gideriz. Tezgâhların üstü altın, gümüş sikke dolu. İstediğimiz kadar alırız. Kimse görmez bizi. Böylece birden para sahibi oluruz, gün boyunca sümüklüböcekler gibi duvarları sümüklemekten kurtuluruz."

Bunlara duyan Bruno ile Buffalmacco, için için güldüler. Birbirlerine baktılar, çok şaşırmış gibi görünerek, Calandrino'nun önerisini desteklediler. Buffalmacco taşın adının ne olduğunu sordu. Ama kuş beyinli Calandrino taşın adını çoktan unutmuştu.

"Adını ne yapacaksınız" dedi, "özelliğini bilmeniz yetmiyor mu? Bana kalırsa, hemen gidip arayalım."

"Peki, dedi Bruno, biçimi nasılmış?"

Calandrino şunları dedi:

"İrisi ufağı varmış, ama hepsinin rengi karaya çalıyormuş. Bence bütün kara taşları toplarsak, aradığımızı buluruz. Hadi, oyalanmadan gidelim."

"Dur biraz" diyen Bruno, Buffalmacco'ya döndü:

"Bana kalırsa Calandrino haklı. Ama şimdi gitmek doğru

olmaz. Güneş tam tepede, ırmağın yatağına vurmuş taşları da kurutmuştur. Sabah güneş yemeden önce kara olan taşlar, şimdi göze beyaz gibi görünürler. Üstelik bugün iş günü, Mugnone'de bir sürü insan vardır. Bizi görünce ne yapmak istediğimizi anlar, aynı şeyi onlar da yapabilirler. Birbirimize girer, acele ettiğimiz için taşı onlara kaptırabiliriz. Dediklerimi paylaşıyorsanız, bu işi yarın sabaha bırakalım. Hem akla karayı daha iyi ayırt ederiz, hem de tatil günü olduğu için kimse bizi görmez."

Buffalmacco Bruno'ya hak verince, Calandrino da bu karara uydu. Pazar sabahı hep birlikte gidip, taşı aramaya karar verdiler. Calandrino arkadaşlarından, kendisine gizlice verilen bu bilgiyi kimseye aktarmamalarını istedi. Sonra Bengodi yöresi konusunda duyduklarını anlattı, bunların doğru olduğunu söyledi. Calandrino gittikten sonra, adamlar nasıl davranacaklarını kararlaştırdılar.

Pazar sabahını iple çeken Calandrino, gün ağarır ağarmaz kalktı, arkadaşlarını buldu. San Gallo kapısından çıkıp Mugnone'ye vardılar, taşı araya araya aşağılara doğru inmeye başladılar. İçlerinde en hevesli olan Calandrino önden gidiyor, bir bir yana, bir öbür yana seğirtiyor, gördüğü her kara taşı alıp mintanının içine yerleştiriyordu. Arkadaşları peşinden gidiyor, arada onlar da taş topluyorlardı. Çok gitmediler, Calandrino'nun göğsü doldu. Mintanın dar olmayan uçlarını açıp kemerine sıkıştırarak oluşturduğu torba da doldu. Cüppesinden yaptığı torba da doldu. Buffalmacco ile Bruno, Calandrino'nun yeterince yüklendiğini, yemek saatinin de yaklaştığını görünce, daha önce kararlaştırdıkları numarayı yaptılar. Bruno, Buffalmacco'ya:

"Calandrino nerede?" diye sordu.

Buffalmacco Calandrino'nun az ötede olduğunu görüyordu. Ama gözleriyle dört bir yanı taradıktan sonra:

"Bilmiyorum" dedi. "Az önce önümüzde duruyordu."

Bruno şunları dedi:

"Az önce öyleydi ama, bana sorarsan şimdi evinde karnını doyuruyordur. Mugnone boyunca kara taş arama işini bize bıraktı."

Bunun üzerine Buffalmacco:

"Bizi atlatıp gitmekle akıllılık etmiş" dedi. "Dediklerine inanmakla aptallık ettik. Mugnone'de büyülü taş olduğuna, bizim gibi salaklardan başka kim inanırdı?"

Bu sözleri duyan Calandrino büyülü taşı ele geçirmiş olduğunu, bu nedenle onu göremediklerini sandı. Talihinin rast gitmesine çok sevindi, hiç bir şey demeden evine dönmeye karar verdi. Geri dönüp, yürümeye koyuldu. Bunun üzerine Buffalmacco Bruno'ya:

"Ne yapacağız şimdi? Biz de gidelim mi?" dedi.

Bruno yanıt verdi:

"Gidelim. Ama Tanrı adına ant içiyorum, bir daha oyun oynayamayacak bana. Bu sabah olduğu gibi burada olsaydı, şu taşla topuklarını öyle bir okşardım ki, bir ay aklından çıkmazdı bize oynadığı oyun."

Bu sözleri demesiyle elindeki taşı Calandrino'nun ayağına fırlatması bir oldu. Canı yanan Calandrino ayağını havaya kaldırıp solumaya başladı. Ama sesini çıkartmadan yürümeyi sürdürdü. Topladığı taşlardan birini daha eline alan Buffalmacco, Bruno'ya:

"Bak, ne güzel taş! Tam Calandrino'nun böğrüne göre" dedi.

Taşı hızla Calandrino'nun böğrüne doğru attı. Böyle konuşa konuşa, taş ata ata Mugnone boyunca gidip San Gallo kapısına geldiler. Kapıya varınca, toplamış oldukları taşları yere atıp, gümrük kolcularıyla konuşup, durumu anlattılar. Kolcular Calandrino'yu görmezlikten gelirken katıla katıla

güldüler. Durdurulmadan yoluna devam eden Calandrino, değirmenin köşesindeki evine vardı. Talih de bu şakadan yana olmalıydı ki, herkes yemekte olduğu için, ırmak kıyısında da, kent sokaklarında kimse Calandrino ile konuşmadı. Karşılaştığı tek tük insanlar, hiç söz etmeden yanından geçip gittiler.

Calandrino ağır yüküyle eve geldiğinde, güzel, hamarat karısı Tessa'yı merdivenin başında buldu. Kadın, çok geciken kocasını merak etmişti. Geldiğini görünce:

"Şükür gelebildin. Herkes çoktan sofradan kalktı, sen daha yeni geliyorsun yemeğe", dedi.

Bunları duyup, görüldüğünü anlayan Calandrino, büyük bir öfkeye kapılarak bağırdı:

"Pis karı, ne işin var orada? Berbat ettin her şeyi. Bunun hesabını soracağım senden."

Bir odaya girdi, getirdiği bir sürü taşı boşalttı. Çıldırmış gibi karısının üstüne yürüdü. Kadını, saçlarından kavrayıp yere yıktı. Yorgun düşünceye dek tekme, tokat attı. Kadının her kemiği, saçının her teli payını aldı dayaktan. Ellerini kavuşturup yalvarması bir işe yaramadı.

Buffalmacco ile Bruno kapıdaki kolcularla gülüştükten sonra ağır adımlarla Calandrino'nun peşine düşmüşlerdi. Evin kapısına vardıklarında Calandrino'nun karısına attığı dayağa tanık oldular. Yeni gelmiş gibi yaparak seslendiler. Calandrino kan ter içinde pencereye çıktı, yukarıya gelmelerini istedi. Adamlar biraz şaşırmış görünerek, yukarıya çıktılar. Odanın içi taş doluydu. Üstü başı parçalanmış, yüzü gözü morarmış kadın, odanın bir köşesinde hıçkırıklar içinde kıvranıyordu. Bir köşeye ise, soluğu tükenmiş, yorgunluktan bitmiş Calandrino çökmüştü. İki arkadaş bir süre gözlerini odada gezdirdikten sonra:

"Bunlar de ne, Calandrino?" dediler. "Duvar mı öreceksin, bu taşlarla?"

Konuşmayı sürdürdüler:

"Monna Tessa'nın nesi var? Dayak mı attın yoksa?"

Taşların ağırlığından, karısına dayak atmasına yol açan öfkeden yorgun düşen, ayağına gelen kısmeti kaçırdığı için bozulan Calandrino kendini toplayıp, sözcükleri yan yana getiremediği için yanıt vermedi. Bunun üzerine Buffalmacco konuşmayı sürdürdü:

"Başka şeye kızıp, acısını bizden çıkartmakla iyi etmedin Calandrino. Bizi büyülü taşı aramaya götürdün, sonra adam yerine koymayıp, haber vermeden ortadan kayboldun. Çok bozulduk. Bir daha zor yaparsın bunu bize."

Bu sözlere, Calandrino zorlanarak da olsa yanıt verdi:

"Arkadaşlar kızmayın. İşin aslı, sizin sandığınız gibi değil. Büyülü taşı buldum ben. Kanıt mı istiyorsunuz? Birbirinize benim nereye gittiğimi sorduğunuzda on adım ötenizdeydim. Sizin beni göremediğinizi anlayınca öne düştüm, hep önünüzden gittim."

Onlara yaptıklarını, dediklerini bir bir anlattı, attıkları taşların sırtında, topuğunda bıraktığı izleri gösterdi. Konuşmasını sürdürdü:

"Şu gördüğünüz taşlarla birlikte kapıdan geçerken kimse bir şey demedi. Oysa kolcuların ne aksi, ne hınzır herifler olduklarını bilirsiniz, her şeyi denetlerler. Üstelik yol boyunca bir sürü eşe dosta rastladım. Her karşılaştığımda şakalaşırlar, bir kadeh içki içmeye çağırırlar. Ne selam veren oldu, ne de tek söz eden. Beni görmüyorlardı çünkü. Ama eve gelince, bu uğursuz karı karşıma çıkıp, beni gördü. Zaten kadınlar her işin içine ederler. Floransa'nın en talihli adamıyken, en bahtsız adamı oldum. Bu nedenle bir güzel dövdüm, onu. Damarlarını doğramadığıma dua etsin. Keşke karşıma çıkmasaydı da, alıp bu eve getirmeseydim."

Öfkesi yeniden kabarmıştı. Kalkıp kadını yeniden dövmek istiyordu.

Calandrino'nun anlattıklarını şaşırmış görünerek dinleyen Buffalmacco ile Bruno, sık sık ona hak vermişler, ama gülmemek için de kendilerini zor tutmuşlardı. Calandrino karısını bir kez daha dövmek için yerinden doğrulunca engel oldular. Kadının hiç bir suçu olmadığını söylediler. Suç kendisinindi, kadınların büyüyü bozduklarını bildiğine göre, karısına o gün ortalarda dolaşmamasını tembih etmesi gerekirdi. Ama Yüce Tanrı, engellemişti bunu. Belki taşı hak etmemişti, belki de arkadaşlarını aldatmaya kalkışması bu sonuca yol açmıştı; taşı bulduğunu arkadaşlarına da haber vermesi gerekmez miydi?

Bir sürü dil döktükten, büyük çaba harcadıktan sonra karı kocayı barıştırdılar. Sonra, Calandrino'yu taş dolu evinde üzüntüsüyle başbaşa bırakarak, çıkıp gittiler.

IV

*Fiesole başpapazı dul bir kadını sever. Kadın bu sevgiye karşılık vermez. Başpapaz kadınla yattığını sanıp, hizmetçiyle yatar. Kadının erkek kardeşleri piskoposu çağırıp, suçüstü yaptırırlar.**

Elissa öykünün sonuna geldiğinde, herkes büyük bir keyif almıştı. Kraliçe, Emilia'ya dönerek söz sırasının onda olduğunu belirtti. O da, şöyle başladı anlatmaya:

Değerli kadınlar, birçok öykümüzün papazların, keşişlerin, başka din adamlarının marifetlerini ortaya döktüğünü

* Çok çirkin bir kadınla yatarak, hak ettiği dersi alan bir din adamının öyküsü.

anımsıyorum.* Yine de bu konuda anlatılacak bir şey kalmadığı söylenemez. Ben de her ne pahasına olursa olsun saygın bir dul kadının gönlünü kazanmak isteyen bir papazın öyküsünü anlatacağım. Kadın büyük bir ustalıkla, papaza hak ettiği dersi verir.

Hepinizin bildiği gibi, buradan dorukları görünen Fiesole çok eski ve büyük bir kenttir. Bugün bakımsız olsa da, eskiden olduğu gibi, yine piskoposu vardır. Bir ara kentin büyük kilisesinin yakınında, monna Piccarda adında hoş bir dul kadın otururdu. Bahçe içinde küçük bir evi vardı. Dünyanın en

varlıklı kadını olmadığı için, görgülü saygılı iki erkek kardeşi ile birlikte yılın büyük bir bölümünü burada geçirirdi.

Büyük kiliseye giden kadın hâlâ genç, güzel, alımlı olduğu için kilisenin başpapazı ona vurulmuştu. Gözleri ondan

* Bkz. üçüncü gün, dördüncü, yedinci ve sekizinci öyküler; yedinci gün üçüncü öykü; sekizinci gün, ikinci öykü.

başka bir şey görmüyordu. Bir süre sonra cesaretini toplayıp, kadına içini döktü. Sevildiği için sevinmesi, duygularına karşılık vermesi gerektiğini söyledi. Papazın yaşı ilerlemişti ama gönlü gençti, gücüne kuvvetine güveni tamdı. Kendini çok beğenirdi. Küçümseyici, kırıcı, sevimsiz davranışları nedeniyle seveni hiç yoktu. En sevmeyenlerin başında da monna Piccarda geliyordu. Sevmemenin de ötesinde, başağrısından tiksinir gibi tiksiniyordu ondan. Görmüş geçirmiş bir kadın olduğu için şu yanıtı verdi başpapaza:

"Messer, duygularınız benim için çok değerli. Benim de sizi sevmem gerek, sevmeye hazırım da. Ancak aramızdaki sevgiye dürüst olmayan hiç bir şey karışmamalı. Siz papazsınız, ruhumun babasısınız, yaşlılığın eşiğine ulaşmışsınız. Bu nedenler dürüst olmanızı, cinsel eğilimlerinizi bastırmanızı gerektirir. Ben de, fingirdeme çağında bir genç kız değilim artık. Dul bir kadınım, her dul kadın gibi namuslu olmak zorundayım. Bu nedenle, bağışlayın beni, sizi aklınızdan geçirdiğiniz biçimde sevemem, öyle sevilmek de istemem."

Başpapaz o gün sonuç elde edemese de yılgınlığa düşmedi, yenilgiyi kabul etmedi. Kadına mektuplar, aracılar göndermeyi, kilisede gördüğünde yanına gidip konuşmayı sürdürdü. Sıkılan, bu duruma artık dayanamayan dul kadın, başka çıkar yol olmadığını görünce, başpapaza hak ettiği biçimde bir ders verip işin içinden sıyrılmaya karar verdi. Önce kardeşlerine danıştı. Başpapazın yaptıklarını anlatıp, nasıl karşılık vermek istediğini söyleyerek onların onayını aldı.

Monna Piccarda birkaç gün sonra, her zamanki gibi kiliseye gitti. Başpapaz onu görünce yanına geldi, gönül alıcı olduğunu sandığı sözler söyledi yine. Başpapazın geldiğini gören kadın da gülümseyerek ona dönmüştü. Bir köşeye çekildiler, başpapaz her zamanki isteklerini yineledi. Derin bir göğüs geçiren kadın:

"Messere" dedi, "benim bildiğim bir kale ne denli güçlü olursa olsun, her gün yinelenen saldırılara sonunda boyun eğer. Benim de durumum böyle. Kimi kez tatlı sözler söyleyerek, kimi kez gönül alarak, kimi kez başka şeyler yaparak direncimi kırdınız. Madem ki beni beğeniyorsunuz, ben de sizin olmaya hazırım."

Çok sevinen başpapaz:

"Madonna, beni çok mutlu ettiniz" dedi. "Doğrusunu isterseniz bunca zaman direnmenize şaşırdım. İlk kez böyle bir direnmeyle karşılaştım. Kendi kendime hep, kadınlar gümüşten olsalardı onlardan para basılamazdı, çünkü çekiç vuruşuna dayanamazlardı derim. Neyse biz işimize bakalım, nerede, ne zaman birlikte olabiliriz?"

Kadın şu yanıtı verdi:

"Güzel efendim, ne zaman isterseniz. Gecelerimin hesabını vermek zorunda olduğum bir kocam yok. Yalnız, nerede buluşuruz pek bilemiyorum."

Başpapaz:

"Bilemiyor musunuz? Evinizde buluşamaz mıyız?" dedi.

Kadın şu yanıtı verdi:

"Messer, siz de biliyorsunuz ki iki kardeşim var. İkisi de genç, gece gündüz arkadaşları gelir. Evim pek büyük değil, bizde buluşamayız. Ancak hiç kıpırdamadan, tek söz etmeden, körler gibi karanlıkta durabilirsek buluşabiliriz. Benim odama giren olmaz. Ama kardeşlerimin odası benimkine bitişik olduğu için, fısıltılar bile o odadan duyulur."

Bunun üzerine başpapaz şunları dedi:

"Madonna, bir iki gece dayanalım, bu arada ben daha elverişli bir yer bulmaya çalışırım."

Kadın:

"Orasını siz bilirsiniz" dedi. "Yalnız, aramızdaki bu sırdan kimseye söz etmeyin."

Bunun üzerine başpapaz şunları dedi:

"Madonna, bu konuda merak etmeyin. Uygun görürseniz bu gece birlikte olalım."

"Peki" diyen kadın, başpapaza ne zaman, nasıl gelmesi konusunda bilgi verdikten sonra, ayrılıp evine döndü.

Kadının biraz geçkince bir hizmetçisi vardı. Suratı yeryüzünde rastlanabilecek en çirkin, en biçimsiz surattı. Burnu yamyassı, ağzı çarpık, dudakları şiş, kazma dişleri eğri büğrü, gözleri şaşıydı. Beti benzi yeşille sarı arası olduğu için, yazı Fiesole'de değil de Sinigaglia'da* geçirmiş sanırdınız. Üstelik kalçası çıkık, sağ eli çolaktı. Adı Ciuta idi. Rengi çok soluk olduğu için herkes Ciutazza** derdi. Bunca çirkinliğine karşılık, şaka yapmaktan çok hoşlanırdı. Monna Piccarda hizmetçiyi çağırdı:

"Ciutazza" dedi, "bu gece bana yardımcı olursan, sana yepyeni, çok güzel bir gömlek veririm."

Gömlek sözünü duyan Ciutazza şu karşılığı verdi:

"Madonna bana gömlek verirseniz, kendimi ateşe bile atabilirim sizin için."

"Öyleyse, bu gece benim yatağımda bir adamla yatacaksın. Adamı okşayacaksın ama ağzından tek bir söz çıkmayacak. Yoksa, bitişikte yatan kardeşlerim duyarlar dediklerini. Bunları yap, ben de gömleği vereyim."

"Bir erkekle değil, gerekirse altı erkekle bile yatarım" dedi Ciutazza.

Akşam olunca, başapapaz kendisine söylenen saatte geldi. İki delikanlı da, ablalarının dediği gibi odalarına çekilmiş, konuşuyorlar, dedikleri duyuluyordu. Başpapaz hiç bir şey de-

* Sinigaglia'da sıtma çok yaygındı.
** Ciuta adının küçümsenmiş hali.

meden, karanlıkta kadının odasına süzüldü, kadının dediği gibi doğru yatağa gitti. Ne yapacağını hanımından öğrenmiş olan Ciutazza da yatağın öbür tarafına yattı. Yanında sevgilisinin olduğunu sanan başpapaz, Ciutazza'yı kollarının arasına alıp, hiç konuşmadan öpmeye başladı. Hizmetçi de onu öpüyordu. Daha sonra başpapaz kaç zamandır burnunda tüten malı yağma etti.

Keklik artık çantada sayılırdı. Kadın, kardeşlerinden yapmaları gerekeni yapmalarını istedi. İki delikanlı ayaklarının ucuna basarak odalarından çıkıp kentin alanına gittiler. İşleri umduklarından da iyi gitti. Hava çok sıcaktı. Piskopos, evlerine gidip birlikte bir şeyler içmek için onları arıyordu. Karşıdan geldiklerini görünce, isteğini söyledi. Birlikte yola koyuldular. Eve varınca, meşalelerin yandığı küçük, serin bir avluda güzel bir şarap içtiler. Kadehler boşalınca, delikanlılar:

"Messer" dediler, "evimize gelmekle bizi onurlandırdınız. Biz de size, hoşunuza gideceğinizi sandığımız bir şey göstermek istiyoruz."

"Gösterin" dedi piskopos.

Delikanlılardan biri yanan meşalelerden birini eline alıp önden gitti. Piskoposla ötekiler onu izlediler. Başpapazın Ciutazza ile koyun koyuna yattığı odaya geldiler. Başpapaz bir an önce hedefe varmak için dört nala at sürmüş, ziyaretçiler gelmeden önce üç milden fazla yol almıştı. Biraz yorgun düştüğü için, sıcağa aldırmadan Ciutazza'ya sarılmış dinleniyordu.

Önce elinde meşale taşıyan delikanlı, peşinden de piskoposla ötekiler odaya girdiler. Piskoposa, Ciutazza'ya sarılmış başpapazı gösterdiler. Tam bu sırada başpapaz uyandı, ışığı, çevresindeki insanları görünce büyük bir utanca ve korkuya kapıldı. Başını çarşafın altına gizledi. Ama piskopos ağzına geleni söyledi, başpapazın başını dışarı çıkartıp, kiminle yattığını gösterdi ona. Başpapaz kadının oynadığı oyunu

anladı. Hem oyuna gelmesi, hem rezil olması, yeryüzünün en mutsuz kişisi kılmıştı onu. Piskoposun isteği üzerine giyindi, işlediği günahın cezasını çekmesi için, kolcuların gözetiminde evine gönderildi.

Bundan sonra piskopos işin iç yüzünü, başpapazın niçin Ciutazza ile yatmış olduğunu öğrenmek istedi. Delikanlılar her şeyi olduğu gibi anlattılar. Piskopos anlatılanları dinleyince, kadını da delikanlıları da ellerini bir din adamının kanına bulamadıkları için kutladı. Gereken cezayı o verecekti.

Piskopos başpapazı kırk gün çile doldurma cezasına çarptırdı. Ama aşağılanan sevdası, kırk dokuz gün hücresinden çıkmasına engel oldu. Başpapaz sokağa çıktığında çocuklar artık parmaklarıyla onu gösterip:

"Ciutazza ile yatan adama bakın" diyorlardı. Öyle sıkılıyordu ki bu duruma, neredeyse aklını oynatacaktı.

Becerikli kadın başpapazın elinden yakasını işte böyle kurtardı. Ciutazza da gömleği böyle hak etti.

V

*Floransa'da Marche'li bir yargıç kürsüde duruşma yaparken, üç genç paçalı donunu aşağıya çeker.**

Emilia öyküsünü bitirmiş, dul kadının davranışını herkes onaylamıştı. Bu arada kraliçe Filostrato'ya bakarak:

"Anlatma sırası sende" dedi.

Filostrato anlatmaya hazır olduğunu söyleyip, söze başladı:

---

* Yeteneksiz yöneticileri eleştiren kusursuz bir öykü.

Güleryüzlü dostlarım, Elissa kısa bir süre önce Maso del Sagio'dan* söz edince, anlatmayı tasarladığım öyküyü bırakıp, aynı kişi ile arkadaşlarına ilişkin bir öykü anlatmaya karar verdim. İçinde geçen sözcükleri kullanmaktan utanacağınız için, edep sınırlarını zorlayan bir öykü. Ama yine de güldürdüğü için, anlatmadan edemeyeceğim.

Kentimize sık sık Marche'den yönetici** geldiğini bilirsiniz. Yürekleri duyarsız bu kişiler öyle değersiz, öyle aşağılıktırlar ki, onları tanımlamak için uyuzdan iyi sıfat olmaz. Cimrilik, sünepelik ruhlarına işlediği için, kendileri ile birlikte getirdikleri yargıçlar, noterler de, hukuk okullarında okumuş

insanlardan çok, rençbere, kunduracıya benzerler. İşte kentimize gelen böyle yöneticilerden birinin getirdiği yargıçlar arasında Niccola da San Lepidio adında bir yargıç da vardı.

* Bkz. sekizinci gün üçüncü öykü.

** Yabancı yöneticiler kolluk güçlerini ve yargıçlarını da getirirlerdi.

Ceza davalarına bakan bu adam, yargıçtan çok çilingire benziyordu.

Bilirsiniz, kentliler bir işleri olmasa da, zaman zaman adliye sarayına uğrarlar. Maso del Saggio da bir sabah, bir arkadaşını görmek için adliyeye gitti. Messer Niccola'nın duruşma salonuna bir göz atınca adamın salağın teki olduğunu anladı. Tepeden tırnağa süzdü adamı. Başındaki sincap derisinden başlık kir pas içindeydi. Kemerinden yazı takımı sallanıyor, cüppesi yere sarkıyordu, rüküş bir sürü şey vardı üstünde. En ilginci de, paçalı dondu. Yargıç oturduğu, dar giysilerin önü açıldığı için, diz kapaklarına inmiş paçalı donu da görülüyordu.

Maso gördüklerine fazla bakmadı, aradığı arkadaşını bırakıp, başka arkadaşlarını aramaya koyuldu. İki arkadaşına rastladı. Birinin adı Ribi, ötekinin de Matteuzzo idi. İkisi de, Maso gibi şakacıydı. Onlara şöyle dedi:

"Benimle birlikte adliyeye gelirseniz, size çok güleceğiniz bir şey göstereceğim."

Birlikte adliyeye gittiler. Maso yargıcı, paçalı donunu gösterdi. Adamlar daha uzaktan gülmeye başladılar, gördüklerine. Yargıcın oturduğu kürsüye yaklaşınca, kolayca altına girilebileceğini gördüler. Üstelik, yargıcın ayaklarını bastığı tahta delikti. Bu delikten insan eli, kolu geçebilirdi. Maso arkadaşlarına:

"Paçalı donu aşağıya çekelim. Kolayca yapabiliriz" dedi.

Arkadaşları bu işin nasıl yapılabileceğini anlamışlardı. Ne söyleyeceklerini, nasıl davranacaklarını aralarında kararlaştırıp, ertesi sabah aynı yere geldiler. Mahkeme salonu tıklım tıklımdı. Matteuzzo, kimseye görünmeden kürsünün altına girdi, yargıcın ayaklarını dayadığı yere yanaştı. Maso ise yargıcın yanına gidip, cüppenin bir ucunu tuttu. Yargıcın öbür tarafına gelen Ribi de aynı şeyi yaptı. Maso konuşmaya başladı:

"Messere, ey messere Tanrı adına yakarıyorum size! Şu

yanınızda duran hırsız herif ortadan kaybolmadan, yürüttüğü çizmelerimi alıp bana verin. Ben çalmadım diyor ama yalan. Daha bir ay olmadı, çizmelere pençe yaptırırken gördüm."

Bu arada Ribi de bağırarak şunları diyordu:

"Messere, inanmayın ona, alçağın tekidir. Valizimi çaldığı için şikâyete geldiğimi bildiğinden, bana çamur atıyor. Çizmeler kaç zamandır bende. Sözüme inanmazsanız komşu manavı, sakatatçı Grassa'yı, Verzaia'da Santa Maria'nın çöplerini toplayan çöpçüyü tanık gösterebilirim; çöpçü köyden dönerken çizmeleri görmüştü."

Karşı taraftaki Maso, Ribi'yi susturmaya çalışıyor, bas bas bağırıyordu. Ribi ise ondan daha çok bağırıyordu.

Yargıç, daha iyi duyabilmek, anlayabilmek için ayağa kalkmıştı. Matteuzzo bunu fırsat bildi. Elini tahtanın deliğinden geçirip, yargıcın paçalı donunu tuttu, hızla aşağıya çekti. Yargıç sıska, bir deri bir kemik olduğu için, paçalı don aşağıya iniverdi. Paçalı donun aşağıya indiğini anlayan yargıç, ne yapacağını bilemedi. Oturmadan önce önüne kapatmak istedi. Ama iki yanında Ribi ile Maso, olanca güçleriyle bağırıyorlardı.

"Messere, hakkımı teslim etmez, dediklerimi dinlemeden giderseniz haksızlık edersiniz. Bizim burada, böyle ufak tefek işler için yazılı başvuru yapılmaz."

Oradakilerin paçalı donun yere inmiş olduğunu görmelerini sağlamak için, ağız dalaşını sürdürdüler. Bu arada paçalı donu yeterince tutmuş olan Matteuccio, kürsünün altından çıktı, kimseye görünmeden uzaklaşıp gitti. Ribi, artık bu oyuna son vermek istedi.

"Tanrı tanığım olsun, sizi başyargıca şikâyet edeceğim" dedi.

Maso da yargıcın cüppesini bırakmıştı. O da:

"Sık sık geleceğim mahkemenize, daha sakin bir gününüze rastlarım elbette" dedi.

Sonra ikisi birden savuşup gittiler.

Yargıç herkesin gözü önünde paçalı donunu yukarı çekmek zorunda kaldı. O sırada sanki uykudan uyanmış, işin iç yüzünü sezmişti. Çizmesi, valizi çalınan adamların nereye gittiklerini sordu. Bilen çıkmadı. Bunun üzerine açtı ağzını, yumdu gözünü, "Floransa'da duruşma sırasında yargıçların paçalı donlarını çekme geleneği mi vardır" diye sordu. Olup biteni duyan vali de çok öfkelendi. Ama arkadaşları olayın amacının, kente yargıç diye, boğaz tokluğuna çalışan hödüklerin getirilmesine Floransa halkının duyduğu tepkiyi dile getirmek olduğunu anlatınca, susmanın daha iyi olacağını anladı. Bir daha da bu olaya değinmedi.

VI

*Bruno ile Buffalmacco, Calandrino'nun domuzunu çalarlar. Domuzu bulmak için, zencefilli lokma ile şarap sınavı yaptırırlar. Calandrino'ya üstüste iki sarısabırlı it lokması verirler. Domuzu Calandrino'nun çaldığı sonucuna varılır. Olayı karısına duyurmamak için, adama bir de ceza ödetirler.**

Filostrato'nun dinleyenleri bol bol güldüren öyküsü sona erer ermez, kraliçe öykü anlatmayı Filomena'nın sürdürmesini istedi. Filomena da anlatmaya başladı:

Sevgideğer kadınlar, Filostrato dinlediğimiz öyküde Maso'dan esinlenmişti. Ben de Calandrino ile arkadaşlarından esin-

* Calandrino ile ilgili dört öykünün ikincisi. İlk öykü için bkz. sekizinci gün üçüncü öykü.

lenerek, hoşunuza gideceğini sandığım bir öykü anlatacağım.

Calandrino, Bruno ve Buffalmacco'nun kim oldukları konusunda bilgi vermeye gerek görmüyorum. Yeterince tanıyorsunuz onları. Bu nedenle doğru öyküye geçiyorum. Calandrino'nun Floransa yakınlarında, karısının drahoma olarak getirdiği biraz toprağı vardı. Buradan eline geçen ürünler

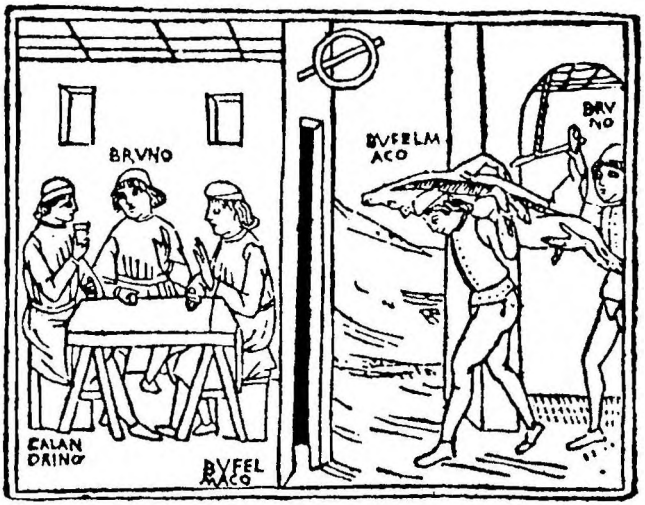

arasında, her yıl bir de domuz olurdu. Aralık ayında karı koca köye gider, domuzu kesip tuzlatırlardı. Bir yıl, karısı rahatsız olduğu için Calandrino tek başına köye gidip domuzu kesmek zorunda kaldı. Calandrino'nun karısı olmadan gideceğini duyan Bruno ile Buffalmacco, birkaç günlüğüne Calandrino'nun komşusu papazın evine konuk gittiler. Papaz dostlarıydı. Papazın evine vardıkları sabah, Calandrino da domuzu kesmişti. Onları papazla birlikte görünce:

"Hoş geldiniz. Gelin marifetlerimi göstereyim size" dedi.

Onları evine götürüp, domuzu gösterdi. Domuz çok güzeldi. Calandrino, ev halkı için domuzu tuzlatacağını söyledi. Bruno:

"Amma da aptalsın. Domuzu sat, parasını güzelce yiyelim. Karına da, çaldılar dersin" dedi.

Calandrino:

"Olmaz, karım inanmaz, kapı dışarı eder beni" dedi. "Üstüme varmayın, dediğinizi yapamam".

Çok ısrar ettiler, ama bir sonuç elde edemediler. Calandrino, istemeye istemeye de olsa, akşam yemeğine alıkoymak istedi onları. Ama yemeğe kalmayıp gittiler.

Bruno Buffalmacco'ya:

"Domuzu, bu gece biz yürütelim mi?" dedi.

Buffalmacco:

"Nasıl yürütürüz?" diye sordu.

Bruno:

"Demin durduğu yerde duruyorsa, çok kolay" dedi.

Buffalmacco:

"Hadi öyleyse" dedi, "niye yapmayalım? Sonra papazı da alır, bir güzel ziyafet çekeriz kendimize."

Papaz da, bu işe aklının yattığını söyledi. Bunun üzerine Bruno:

"Şimdi biraz kafamızı işletmemiz gerekiyor" dedi. "Calandrino'nun elinin nasıl sıkı olduğunu bilirsin, Buffalmacco; başkası ısmarlarsa, bol bol içki içer. Meyhaneye gidelim. Ona para ödetmeyelim, parayı papaz veriyormuş gibi yapsın. İçip sarhoş olunca işimiz kolaylaşır, çünkü evde ondan başka kimse yok."

Bruno'nun dediğini yaptılar. Papazın kendisine ödeme yaptırtmadığını gören Calandrino içtikçe içti. Canı çok istemese de, yükünü aldı. Gecenin geç saatinde meyhaneden çıktı, yemek yemeden evine döndü. Sürgülediğini sandığı kapıyı açık bırakıp, doğru yatağına gitti.

Bruno ile Buffalmacco ise papazla birlikte yemeğe gittiler. Yemekten sonra, Bruno'nun belirlediği yerden Calandrino'nun evine girebilmek için, yanlarına gerekli aletleri aldı-

lar. Sessizce yola koyuldular. Kapıyı açık bulunca içeri girdiler. Domuzu çengelden aldılar, papazın evine getirip bir köşeye koydular. Sonra da gidip yattılar.

Calandrino ertesi sabah uyandığında, kafasındaki şarap bulutları dağılmıştı. Aşağıya indi, domuzun yerinde yeller esiyordu. Kapı da açıktı. Konu komşuya, domuzu alanı bilip bilmediklerini sordu. Bilen çıkmayınca, bağırıp çağırmaya başladı. Başına neler gelmişti, domuzunu çalmışlardı!

Bruno ile Buffalmacco, kalkar kalkmaz Calandrino'ya gitmişlerdi. Domuz konusunda ne diyeceğini merak ediyorlardı. Calandrino onları görünce, ağlamaklı bir sesle:

"Başıma geleni biliyor musunuz? Domuzu çaldılar" dedi.

Bruno onun yanına yaklaşıp, usulca:

"Aferin, kırk yılda bir kafanı çalıştırıyorsun" dedi.

"Gerçekten çaldılar" dedi Calandrino.

Bruno:

"Aferin böyle bağır, herkes gerçekten çalındığını sansın" dedi.

Calandrino olanca gücüyle kükredi bu kez:

"Gerçekten çaldılar diyorum, domuzu."

Bruno yine:

"Aferin, böyle bağır işte, bağır ki çalındığına inansınlar" dedi.

Calandrino:

"Çatlatacaksın beni" dedi. "Gerçekten çaldılar domuzu, inan bana."

Bunun üzerine Bruno şunları dedi:

"Nasıl çalarlar? Daha dün yerinde duruyordu. Çocuk mu kandırıyorsun?"

Calandrino:

"Çaldılar diyorum sana" dedi.

Bruno:

"Nasıl çalarlar?" diye sordu.

Calandrino:

"Bayağı çaldılar" dedi. "Eve nasıl döneceğimi bilemiyorum. Karım dünyada inanmaz bana. İnansa bile, dırdırından kurtulamam."

Bunun üzerine Bruno:

"Dediğin doğruysa, durumun kötü" dedi. "Dün sana, domuzu çaldılar dersin demiştim. Eğer, bize, karına oyun oynuyorsan, sonun iyi olmaz Calandrino."

Calandrino yine bağırmaya başlamıştı:

"Zorla ağzımı bozduracaksınız, Tanrı'ya da, ermişlere de, her şeye de sövdüreceksiniz. Domuzu bu gece çaldılar diyorum size."

Bunun üzerine Buffalmacco şunları dedi:

"Çaldılarsa, biz de geri getirmenin yolunu arayalım."

"Nasıl geri getirebiliriz?" diye sordu Calandrino.

Bunun üzerine Buffalmacco şunları dedi:

"Domuzunu çalan adam Hindistan'dan gelmedi ya. Komşularından biri çalmıştır. Komşularını buraya toplayabilirsen, peynir ekmek sınavından* geçiririm herkesi. Kimin çaldığı ortaya çıkar."

"Doğru, peynir ekmek sınavı hırsızı ortaya çıkartır" dedi Bruno. "Domuzu çalan, belli ki onlardan biri. Ne var ki, hırsız kuşkulanıp, sınava gelmeyebilir."

"Öyleyse ne yapalım?" dedi Buffalmacco.

"Bence zencefilli lokma ile şarap alalım, şarap içmeye çağıralım. Hiç bir şeyden kuşku duymaz, gelirler. Sınavı peynir ekmek yerine zencefilli lokma ile yaparız."

---

* Kilisede özel olarak kutsanan peynir ekmek parçacıklarının sanığın boğazından geçmeyeceğine inanılırdı.

Buffalmacco:

"Haklısın. Sen ne dersin Calandrino, yapalım mı?" dedi.

Calandrino:

"Yapalım" dedi. "Tanrı biliyor ya, domuzu kimin çaldığını öğrenmek bile üzüntümü geçirecek."

"Öyleyse" dedi Bruno, "bana para ver, Floransa'ya gidip ne gerekiyorsa alayım."

Calandrino'nun aşağı yukarı kırk soldo'su* vardı. Çıkartıp verdi. Bruno Floransa'da tanıdığı bir baharatçıya gitti. Bir libre** zencefilli lokma aldı, iki tane de it lokması*** hazırlattı. İt lokmalarını taze sarısabıra sardırtıp, ötekiler gibi şekerle kaplattı. Bunları karıştırmamak, yanlış yapmamak için de, üzerlerine bir işaret koydu. Bir şişe de iyi beyaz şarap aldıktan sonra, köye, Calandrino'nun evine döndü.

"Kuşkulandığın kim varsa, yarın sabah içki içmeye çağır, dedi. "Yortu olduğu için, herkes koşa koşa gelir. Ben de bu gece Buffalmacco ile birlikte lokmaları okur üfler, yarın sabah getiririm. Seni sevdiğim için, kendi ellerimle dağıtırım. Söylenecek, yapılacak ne varsa söyler, yaparım."

Calandrino denileni yaptı. Ertesi sabah kilisenin önündeki karaağacın altında, köyde bulunan Floransalı gençlerle rençberlerden oluşan bir kalabalık toplandı. Bruno ile Buffalmacco bir kutu lokma, bir şişe şarap getirdiler. Bruno kalabalığın ortasına geçip:

"Arkadaşlar" dedi, "hoşlanmayacağınız bir sonuç ortaya çıkarsa bana kızmayın diye, sizi buraya çağırmamızın gerekçesini açıklamak istiyorum. Şurada duran Calandrino'nun domuzu çalındı dün gece. Kimin çaldığını bilmiyor. Hırsız hiç

---

* Sikkenin yirmide biri.

** Üç yüz gram dolaylarında ağırlık ölçüsü.

*** Köpek pisliği içeren lokma.

kuşkusuz buradakilerden biri. Hırsızı bulabilmek için, Calandrino herkese bir lokma ile bir bardak şarap sunacak. Domuzu kim çalmışsa lokmayı yutamayacak, lokma zehirden daha acı gelecek ona, tükürmek zorunda kalacak. Domuzu çalan, herkesin önünde rezil olmak istemiyorsa, gidip papaza günah çıkartsın. O zaman, ben de bu işten vazgeçerim."

Herkes lokma yemeye hazır olduğunu söyledi. Bunun üzerine Bruno insanları sıraya soktu, Calandrino'yu da aralarına kattı. Sıranın bir ucundan dağıtıma başladı. Calandrino'nun önüne gelince, it lokmalarından birini alıp, Calandrino'nun eline tutuşturdu. Lokmayı hemen ağzına atıp çiğnemeye başlayan Calandrino sarısabırın tadını alınca, acıya dayanamayıp ağzındakini tükürdü.

Kimin lokmayı tüküreceğini görmek için, herkes birbirine bakıyordu. Dağıtımı tamamlamış olan Bruno, hiç bir şey görmemiş gibi davranmayı sürdürürken, bir ses duydu:

"Bu da ne demek, Calandrino?"

Hemen yüz geri döndü, Calandrino'nun lokmayı tükürmüş olduğunu gördü.

"Durun bakalım" dedi, "belki başka bir nedenle tükürmüştür. Başka bir lokma vereyim."

Calandrino'nun ağzına ikinci bir lokma koyup, dağıtımını sürdürdü.

Birinci lokma Calandrino'ya acı gelmişti ama, ikinci lokma daha da acıydı. Ne var ki tükürmeye utandığı için, bir süre ağzında çiğnedi. Gözlerinden fındık iriliğinde yaşlar boşanıyordu. Sonunda dayanamayıp, ikinci lokmayı da, ilk lokma gibi tükürdü.

Buffalmacco ile Bruno şarap dağıtıyorlardı. Onlar da Calandrino'nun lokmayı tükürdüğünü gördüler. Herkes domuzu Calandrino'nun kendisinin çaldığı sonucuna varmıştı. Birçok kişi Calandrino'ya çıkıştı. Kalabalık dağılınca, Bruno,

Buffalmacco ve Calandrino başbaşa kaldılar. Buffalmacco:

"Senin çaldığını biliyordum" dedi. "Domuzun parasıyla bizi yedirip içirmek istemediğin için, çaldılar dedin."

Sarısabırın acısı hâlâ ağzından geçmemiş olan Calandrino, domuzun kendisinde olmadığına ant içti. Buffalmacco:

"Bari iyi fiyata satabildin mi? Altı florin verdiler mi?" dedi.

Bu sözleri duyan Calandrino umutsuzluğa kapılmıştı. Bruno söze girdi:

"Beni iyi dinle Calandrino, birlikte yiyip içtiğimiz biri, senin tepedeki bir eve genç bir kız kapattığını söyledi. Eline ne geçerse ona veriyormuşsun. Hiç kuşkunuz olmasın, domuzu da ona vermiştir, hırsızlık numarasına yatıyor" dedi. "Geçenlerde de bizi Mugnone'ye kara taş toplamaya götürdün. Yüzüstü bırakıp kaçtın, sonra da, taşı bulduğuna inandırmaya kalkıştın bizi. Yine aynı şeyi yapıyorsun. Sattığın ya da birine verdiğin domuzun çalındığına inanmamızı istiyorsun. Bu numaralara karnımız tok artık. Bir daha yutmayız. Lokmaları okuyup üflerken çok yorulduk. Bize bir çift besili horoz vermezsen, her şeyi monna Tessa'ya anlatırız."

Dediklerine inanmadıklarını gören Calandrino, başına gelenlere bir de karısının dırdırı eklenmesin diye, bir çift horozu verdi. Buffalmacco ile Bruno ise domuzu tuzlayıp Floransa'ya götürdüler, Calandrino'yu uğradığı zararla, geldiği oyunla başbaşa bıraktılar.

VII

*Okumuş yazmış biri, dul bir kadına tutulur. Kadının gönlü başkasında olduğu için, bir kış gecesi adamı karların üstünde bekletir. Adam da bir yolunu bulup, kadını temmuz ortasında bütün bir gün bir kulenin üstünde çırılçıplak bırakır. Kadının vücudunu sinekler, at sinekleri sokar.**

Calandrino'nun başına gelenlere kadınlar çok güldüler. Domuz hırsızlarının bir de horoz almalarına üzülmeseler, daha da güleceklerdi. Öykü sona erince, kraliçe Pampinea'nın öyküsünü anlatmasını istedi. Pampinea hemen anlatmaya başladı:

Çok sevgili kadınlar, eden bulur deyiminin doğruluğuna sık sık tanık oluruz. Bu nedenle, başkalarının başına gelenlere keyiflenmek akıl kârı değildir. Anlatılan öyküleri dinlerken gülünecek olaylara sık sık güldük, bu olayların öç almaya yol açmadıklarını gördük. Oysa ben, buralı bir kadına haklı olarak verilen bir karşılık nedeniyle, acıma duygunuzu uyarmak istiyorum. Birine bir oyun oynayan kadın, öyle bir oyuna gelir ki, ölümden kıl payı kurtulur. Bu öykünün size de yararı dokunacağını sanıyorum, çünkü birine bir oyun oynamaya kalktığınızda, iyice düşünmenizi sağlayacak.

Bundan birkaç yıl önce Floransa'da Elena adında, güzel vücutlu, yüce ruhlu, soylu bir aileden gelme, varlıklı genç bir

* Özyaşamsal öğeler içerdiği öne sürülen oldukça uzun bir öykü.

kadın vardı. Kocası ölüp de dul kaldıktan sonra, gönlünü yakışıklı, seçkin bir gence kaptırdığı için, bir daha evlenmemişti. Her şeye boş veriyor, güvendiği bir hizmetçisinin aracılığıyla sık sık sevgilisiyle buluşup, güzel vakit geçiriyordu.

O sıralarda, Rinieri adında, bizim buralı genç bir soylu da Paris'ten Floransa'ya dönmüştü. Rinieri Paris'te uzun süre öğrenim görmüştü. Amacı, birçoklarının yaptığı gibi bilgisini başkalarına satmak değil, her şeyin nedenine, kökenine inmek gibi, soylu bir insana yaraşır bir amaçtı. Bilgisi, soyluluğu nedeniyle çevresinde büyük saygı uyandırıyor, örnek bir kentli yaşamı sürdürüyordu. Ne var ki, derin bilgisi olanlar, sevda tuzağına daha kolay düşerler. Rinieri'nin de başına aynı şey geldi. Bir gün, eğlenmek için gittiği bir toplantıda, gözleri buralı dullar gibi karalara bürünmüş Elena'ya takıldı. Daha önce böyle güzel, böyle çekici bir kadın görmemişti. Tanrının, bu kadını çırılçıplak olarak kolları arasına almak keyfini bağışlayacağı erkeğin mutluluğunu düşündü. Kadına göz ucuyla bir daha, bir daha baktı. Değerli, pahalı şeylerin

çaba harcanmadan elde edilemeyeceğini bildiği için elinden geleni yapmaya, kadının ilgisini uyandırmaya, gönlünü kazanmaya karar verdi.

Genç kadın, yere bakan yürek yakan cinstendi. Belli etmeden çevresini gözleriyle tarar, kimin kendisinden hoşlandığını hemen belirlerdi. Rinieri'nin de gözlerini kendisinden ayırmadığını görünce, içinden: "Buradan eli boş dönmeyeceğim, yanılmıyorsam ökseye bir av düştü bile" dedi. Zaman zaman göz ucuyla erkeğe bakarak, ilgisini belli etmeye çalıştı. Kendisini beğenenlerin sayısı arttıkça, güzelliğinin daha da değerleneceğini, gönlündeki erkeğin gözünde değerinin artacağını sanıyordu.

Okumuş, yazmış erkek felsefeyi, düşünmeyi bir yana bırakmış, benliğini kadına yöneltmişti artık. Bir bahane uydurup, gözüne girebilmek için, ikide bir kadının evinin önünden geçiyordu. Kadın da, dediğimiz nedenlerle bu ilgiden hoşlanıyor, bu davranışları hoşgörüyle karşılıyordu. Adam bir yolunu bulup, kadının hizmetçisiyle konuştu, duygularını açtı, hanımının gönlüne girebilmek için yardımcı olmasını istedi. Olumlu yanıt veren hizmetçi, her şeyi hanımına anlattı. Anlatılanları dinledikten sonra, kadın kahkahalar atıp, şunları dedi:

"Paris'te edindiği bilgileri burada nasıl unuttu, görüyorsun değil mi? Aradığını verelim, biz de ona. Yine seninle konuşacak olursa, onu beni sevdiğinden bile çok sevdiğimi, ama öbür kadınlar gibi başım dik dolaşabilmek için namusumu korumak zorunda olduğumu söylersin. Dedikleri gibi aklı başında biriyse, anlayışla karşılayıp, beni daha da çok sevmesi gerekir."

Sevgili kadınlar, bu insafsız kadın bilgi sahibi kişilere bulaşmanın ne demek olduğunu bilmiyordu. Hizmetçi, adamı bulup hanımının dediklerini aktardı. Adam bu sözlere sevin-

di, daha ateşli haberler iletmeye, mektuplar yazmaya, armağanlar göndermeye başladı. Bunlar yerine ulaşıyor, ama beklediği yanıt gelmiyordu. Uzunca bir süre böyle geçti. Bu arada kadın her şeyi sevgilisine de anlatmıştı. Sevgilisi biraz bozulmuş, kıskançlık duyguları kabarmıştı. Bu kıskançlığın yersiz olduğunu kanıtlamak için kadın, o ara ısrarını daha da arttırmış olan Rinieri'ye hizmetçisiyle haber gönderdi. Rinieri'nin isteğini yerine getirememişti ama önlerinde Noel yortusu vardı, o sırada birlikte olabilirlerdi. Yortudan sonraki gece evinin avlusuna gelecek olursa, kadın da hemen avluya çıkacaktı.

Bu habere çok sevinen Rinieri, belirlenen günde kadının evine gitti. Hizmetçi adamı avluya alıp, kapıyı üstüne sürgüledi. Rinieri kadının gelmesini beklemeye koyuldu.

Kadın o gece sevgilisini çağırmıştı. Birlikte güzel bir yemek yedikten sonra, ona o gece yapmayı tasarladığı şeyi anlattı. Sonra da şunları ekledi:

"Durduk yerde kıskandığın adamı nasıl sevdiğimi göreceksin."

Bu sözler sevgilisinin yüreğine su serpti, kadının dediklerini gerçekleştirmesini beklemeye başladı. Bir gün önce çok kar yağdığı için, her yer karla kaplıydı. Ummadığı bir soğukla karşılaşan Rinieri, avluda beklerken üşümeye başlamıştı. Ama az sonra ısınacağını düşünerek dayanıyordu. Bir süre daha geçtikten sonra, kadın sevgilisine:

"Odaya gidip, pencereden kıskandığın adama bakalım" dedi. "Hizmetçime diyeceklerini de duyarız, hizmetçiyi gönderdim, onu lafa tutsun diye."

Küçük bir pencerenin yanına gittiler. Kendileri görünmeden dışarıyı görebiliyorlardı. Hizmetçi şunları diyordu:

"Madonna bugün yeryüzünün en mutsuz kadını sayıyor kendini, Rinieri. Bu akşam erkek kardeşlerinden biri geldi,

uzun uzadıya konuştu, sonra yemeğe kaldı. Hâlâ gitmedi, ama neredeyse gider. Hanımım bu nedenle gelemedi. Ama gelecek. Beklettiği için kusura bakmamanı istiyor."

Söylenenlerin gerçek olduğunu sanan Rinieri, yanıt verdi:

"Hanımına söyle beni merak etmesin. Ama kardeşi gider gitmez gelsin."

Hizmetçi eve dönüp, yattı. Bunun üzerine kadın sevgilisine şunları dedi:

"Ne diyeceksin şimdi? Senin sandığın gibi onu sevseydim, aşağıda buz kesmesine gönlüm elverir miydi?"

Bunları dedikten sonra, oldukça yatışmış sevgilisiyle birlikte yatağa girdi. Zavallı Rinieri'nin başına gelenlere gülüp, onunla alay ederek uzun uzadıya seviştiler. Bu sırada Rinieri avluda dört dönerek ısınmaya çalışıyordu. Ne oturabileceği bir yer, ne de sığınabileceği bir saçak altı vardı. Kadının gitmek bilmeyen kardeşine sayıp sövüyor, bir ses duysa kadının kapıyı açmaya geldiğini sanıyor, ama umutları hep boş çıkıyordu. Sevgilisiyle yeterince gönül eğlendiren kadın, gece yarısına doğru:

"Ne dersin sevgilim, bu adamın aklı mı ağır basıyor, yoksa benim sevgim mi? Ona uyguladığım soğuk tedavisi, geçen gün içini kaplayan sıkıntıyı yüreğinden söküp attı mı?"

Sevgilisi şu karşılığı verdi:

"Canımın içi, sen benim her şeyimsin, erincimsin, mutluluğumsun, umudumsun, ben de senin için böyleyim."

"Öyleyse, dediklerinin doğru olduğuna inandırmak için, tam bin kez öp beni."

Bunun üzerine adam kadına sıkıca sarıldı, bin değil belki yüz bin kez öptü. Bu sözlerin, öpüşmelerin ardından kadın şöyle dedi:

"Hadi kalk! Yeni sevgilimin bütün gün içinde yandığını söylediği ateş sönmüş mü, gidip bakalım."

Kalkıp pencereye gittiler. Avluya bakınca adamı gördüler. Buz gibi soğuğun etkisiyle birbirlerine çarpan dişlerinin çıkardığı sesin eşliğinde zıp zıp zıplıyor, sanki benzeri görülmemiş bir karola* oynuyordu."

Bunun üzerine kadın:

"Ne dersin güzel sevgilim? Trompet ya da gayda sesi olmadan da insanları oynatabiliyorum, değil mi?"

Sevgilisi gülerek yanıt verdi:

"Evet, canımın içi."

"Aşağıya inip, kapıya gidelim. Sen sesini çıkartmazsın, ben adamla konuşurum, diyeceklerini dinleriz. Diyeceklerinin bizi, yaptıklarından daha az eğlendireceğini sanmıyorum."

Odanın kapısını yavaşça açıp, aşağıya indiler. Kapının yanına gittiler, ama açmadılar. Kapıdaki bir delikten kadın alçak sesle seslendi. Sesi duyan adam, içeri alınacağını sanıp Tanrı'ya teşekkür etti. Kapıya yanaştı.

"Madonna buradayım" dedi, "Tanrı adına kapıyı açın. Soğuktan dondum."

Kadın:

"Soğuktan donduğunu biliyorum" dedi. "Biraz kar yağdığı için havanın soğuk olduğunu da biliyorum. Paris'te bundan daha fazla soğuk olduğunu da biliyorum. Ama kapıyı açamam. Dün gece yemeğe gelen lanet kardeşim gitmedi daha. Birazdan gider. Gider gitmez gelip kapıyı açarım. Yanından bin bir güçlükle ayrılıp, içini rahat ettirmeye, sabırsızlık etme demeye geldim."

Adam:

"Madonna, yalvarırım size Tanrı adına kapıyı açın" dedi.

---

* Kısa adımlarla yapılan, yaygın bir dans.

"İçeride beklerim. Az önce kar yağmaya başladı. Dünyanın en yoğun karı yağıyor. İçeride istediğiniz kadar beklerim sizi."

Kadın şunları dedi:

"Olmaz güzelim, açamam. Açarken çok gıcırdıyor kapı. Açacak olursam kardeşim hemen duyar. En iyisi gidip kardeşime artık gitmesini söyleyeyim. Gidince gelip kapıyı açarım."

Adam şunları dedi:

"Hemen gidin. Bir de ateş yaktırın ki, içeri girer girmez ısınayım. Her tarafım buz tuttu, elimi kolumu oynatamıyorum."

Kadın şunları dedi:

"Üşümezsin sen, mektuplarında benim için yanıp tutuştuğunu yazıyordun. Şaka yapıyorsun, hiç kuşkum yok. Gidiyorum artık. Beni bekle, canını da sıkma."

Kadınla, duyduklarına çok keyiflenen sevgilisi gidip yattılar. Ama çok az uyudular, gece boyunca bir yandan seviştiler, bir yandan Rinieri ile dalga geçtiler. Birbirine çarpan dişlerinin çıkardığı ses, leylek gagalarının sesine dönüşen Rinieri ise, oyuna getirildiğini anlamıştı. Birçok kez kapıyı açmayı denedi, başka bir çıkış aradı. Bir sonuç elde edemeyince kafese kapatılmış bir aslan gibi dört dönmeye başladı. Kötü havaya, kadının acımasızlığına, bitmek bilmeyen geceye ve kendi aptallığına sayıp sövdü. Öfke, yoğun ve coşkulu sevgisini birden gözü kara, keskin bir nefrete dönüştürdü. Kafasından uzun uzadıya, öç almanın yollarını geçirdi. Öç duygusu, daha önce kadına duyduğu istekten kat kat güçlüydü.

Tükenmek bilmeyen gece artık sona eriyor, şafak sökmeye başlıyordu. Hizmetçi, hanımının isteği üzerine gidip avlunun kapısını açtı. Üzülmüş gibi davranarak şunları dedi:

"Dün gece gelen konuğun Tanrı cezasını versin! Hem

bizi uyutmadı, hem de seni soğukta buz kestirdi. Canını sıkma, bu gece olmayan şey, bir başka gece olur. Madonna da çok üzüldü olup bitene."

Bilgili olduğu için, Rinieri gözdağı vermenin karşı tarafın eline silah vermek anlamına geldiğini biliyordu. İçinde kabaran öfkeyi yüreğine gömdü. Kızdığını belli etmeyen yumuşak bir sesle:

"Doğrusu çok kötü bir gece geçirdim" dedi. "Hanımının bunda bir suçu olmadığını biliyorum. Buraya kadar gelip özür diledi, yüreklendirmeye çalıştı beni. Senin de dediğin gibi, bugün olmayan şey, bir başka gün olur. Hanımına selam söyle. Hoşça kal."

Yorgun, bitkin bir durumda evine döndü. Uykusuzluktan gözleri kapandığı için kendini yatağına atıp uyudu hemen. Uyandığında kolları, bacakları tutmuyordu. Hekim çağırttı, soğukta kaldığını söyledi, muayene ettirdi kendini. Hekimler hemen ne gerekiyorsa yaptılar. Sinirlerin iyileşmesi, esnekleşmesi için uzun bir sürenin geçmesi gerekti. Hasta genç olmasa, havalar da ısınmasa, uzun süre acı çekecekti. Yeniden sağlığına kavuştuğunda, nefreti dinmemişti ama, dul kadına sevdası büsbütün alevlenmişti.

Bir süre sonra, talih isteğini gerçekleştirme olanağını sağladı. Dul kadının sevgilisi, kadının gösterdiği sevgiyi umursamayıp, bir başka kadına tutuldu. Tek söz etmez, kadının hoşuna gidecek tek şey yapmaz oldu. Kadın gözyaşlarına, acılara boğuldu. Hanımını çok seven hizmetçi, onu sevgilisini yitirmenin üzüntüsünden kurtarmak için ne yapacağını bilemiyordu. Rinieri'nin yine mahallede dolaşıp durduğunu görünce, aptalca bir düşünceye kapıldı. Kadının sevgilisinin duyguları, ruhların yardımıyla canlandırılabilirdi. Rinieri'nin bu alanda da bilgisi vardı elbette. Aklına geleni hanımına da söyledi. Rinieri'nin böyle bir becerisi olsa kendisi

için kullanacağını akıl edemeyen cahil kadının aklı bu işe yattı. Hizmetçisine, hemen gidip Rinieri'ye bu işi yapıp yapmayacağını sormasını istedi, karşılık olarak o da, adamın isteğini yerine getirecekti. Hizmetçi aracılık görevini hemen ve başarılı bir biçimde yerine getirdi. Hizmetçinin dediklerini dinleyen Rinieri çok sevindi. İçinden şunları dedi: "Sana şükürler olsun Tanrım. Bu kötü yürekli kadının, kendisine beslediğim büyük sevgiye yaptığı kötülüğün karşılığını verebileceğim şimdi, senin yardımınla." Sonra hizmetçiye döndü:

"Kadınıma söyle yüreğini ferah tutsun" dedi. "Sevgilisi Hindistan'da bile olsa, geri getirir, yaptıkları için özür diletirim. Bu işin nasıl olacağını, istediği zaman hanımına anlatırım. Dediklerimi aktar, canını sıkmamasını söyle."

Hizmetçi yanıtı hanımına ulaştırdı, Santa Lucia del Prato kilisesinde buluşmaya karar verildi. Kadın da, erkek de buraya gelip, başbaşa konuştular. Erkeğin neredeyse ölümüne yol açacağını unutan kadın, olayları olduğu gibi anlattı, ne istediğini söyledi, içinde bulunduğu durumdan kurtulmak istedi. Rinieri şu yanıtı verdi:

"Madonna, bildiğiniz gibi Paris'te çok şey okudum, bu arada ruhlarla bağlantı kurmayı öğrendim. Ne var ki, Tanrı bu işten hiç hoşlanmadığından, kendim için de, başkaları için de bu yola başvurmamaya ant içmiştim. Ama size duyduğum sevgi öyle güçlü ki, yapmamı istediğiniz bir şeye karşı çıkamam. Cehenneme atılacağımı bilsem, isteğinizi yerine getirmemezlik edemem. Ancak yapmamı istediğiniz şeyin çok güç bir iş olduğunu bilmenizi isterim; hele bir kadın bir erkeğin, ya da bir erkek bir kadının kendisini sevmesini istiyorsa. Sonuç almak için, ilgili kişinin hazır bulunması, tek başına ıssız bir yerde olmaktan korkmaması gerekir. Bilmem, böyle bir şeye hazır mısınız?"

Aklından çok gönlünün sesini dinleyen kadın şu yanıtı verdi:

"Sevda öyle mahmuzluyor ki beni, haksız yere beni terk eden kişiye yeniden sahip olmak için yapamayacağım şey yok. Ne yapmam gerektiğini söyle, yapayım."

Rinieri şeytana külahını ters giydirmeye hazırdı.

"Madonna" dedi, "ilkin, kavuşmak istediğiniz kişinin kalay üstüne resmini çizmem gerek. Resmi size göndereceğim. Siz de, ay alçalıp ince bir hilale dönüşüp de, herkes uykuya daldığında, tek başınıza çırılçıplak, bir akarsuyun başına gideceksiniz. Resimle birlikte yedi kez suya gireceksiniz. Yine öyle çırılçıplak bir ağacın tepesine, ya da içinde insan oturmayan bir evin damına çıkacaksınız. Yüzünüzü kuzeye dönüp, size yazılı olarak vereceğim sözleri tam yedi kez okuyacaksınız. Bunun üzerine, birbirinden güzel iki kız gelecek yanınıza. Selam verip, tatlı bir dille isteğinizin ne olduğunu soracaklar. Siz de isteklerinizi açık seçik söyleyeceksiniz. Dikkatli olun, sakın söyleyeceğiniz adları birbirlerini karıştırmayın. Sözleriniz sona erince kızlar gidecekler. Siz de giysilerinizin yanına dönüp, üstünüzü giyinip, evinize gidersiniz. Hiç kuşkunuz olmasın, ertesi gece daha yarıya varmadan, sevgiliniz iki gözü iki çeşme gelip, sizden kendisini bağışlamanızı isteyecek. Bir daha da bir başka kadın uğruna sizi bırakmayacak."

Bu sözleri dinleyen, doğru olduklarına inanan kadın, sevgilisi artık kollarının arasındaymış gibi yarı yarıya ferahladı.

"Söylediklerini olduğu gibi yerine getireceğimden kuşkun olmasın" dedi. "Bu işe uygun bir evim de var. Arno vadisinde, ırmağın kıyısında. Neredeyse temmuz geliyor, ırmağa girmek güzel olur. Irmağın az ötesinde de, merdiveni kestane ağacından, küçük bir kule var. Kimse oturmuyor içinde. Ara-

da çobanlar çıkar, sürüden kaçmış hayvanlarını ararlar. Başka kimse gitmez, üstelik çıkması da zordur. Oraya çıkar, dediklerini eksiksiz bir biçimde yerine getiririm."

Kadının dediği yeri de, kuleyi de çok iyi bilen Rinieri amacının gerçekleşme yoluna girmesine sevindi.

"Madonna, ben oralara hiç gitmedim" dedi. "Evi de kuleyi de bilmiyorum. Ama dediğiniz gibiyse, dünyanın bu işe en uygun yeri. Günü geldiğinde size resimle duayı gönderirim. İsteğiniz yerine gelip de, size yardımcı olduğumu gördüğünüzde, umarım beni unutmaz, verdiğiniz sözü yerine getirirsiniz."

Kadın bunun boynunun borcu olduğunu söyleyip izin istedi, evine döndü.

Önerisinin sonuç vereceği izlenimi uyandırmasına sevinen Rinieri, eciş bücüş bir resim çizdi, saçma sapan bir dua yazdı. Zamanın uygun olduğuna karar verdiğinde bunları, ertesi gece dediklerini yerine getirmesi için kadına gönderdi. Sonra da uşağını alıp, kimseye görünmeden, küçük kulenin yakınında oturan bir arkadaşının evine gitti.

Bu arada kadın da, hizmetçisiyle birlikte yola çıkıp ırmak kıyısındaki evine gitmişti. Akşam olup da yatma saati gelince, hizmetçiyi yatması için odasına gönderdi. Usulca evden çıkıp, kulenin yakınına, Arno kıyısına gitti. Uzun süre çevreyi kolladı, kimsenin olmadığını, çıt çıkmadığını görünce, üstündekileri çıkartıp bir çalılığın altına sakladı. Resimle birlikte yedi kez suya girip çıktı. Sonra elinde resim, çırılçıplak kuleye doğru gitti.

Gece bastırınca Rinieri uşağı ile birlikte, kulenin az ötesindeki söğütlerle başka ağaçların altına gizlendiği için, her şeyi gördü. Kadın burnunun dibinden çırılçıplak geçip gitti, kar gibi vücudu gecenin karanlığını bastırdı. Kadının memelerine, başka yerlerine baktı. Bu güzelliklerin az sonra ne ha-

le geleceğini düşünüp, kadına acıdı. Birden içindeki şeytan uyanıp bütün vücudunu sardı. Yattığı yerden kalkıp ortaya çıkmak, kadını yakalayıp, tadına bakmak geldi içinden. Az kalsın böyle de yapıyordu. Ama kim olduğunu, kendisine oynanan oyunu, oyunu kimin niçin oynadığını aklına getirince öfkesi ağır bastı. Acıma duygusunu, cinsel isteğini bastırdı. Kararlılığını sürdürüp, kadının geçmesini engellemedi.

Kadın kuleye çıktı. Yüzünü kuzeye verip, Rinieri'nin gönderdiği sözleri okumaya başladı. Rinieri ise sessizce kuleye girip, kadının bulunduğu yere çıkmayı sağlayan merdiveni yavaşça kaldırdı. Sonra kadının yaptıklarını, söylediklerini izlemeye koyuldu. Kadın duayı yedi kez okuduktan sonra, iki kızın gelmesini beklemeye başladı. O kadar çok bekledi ki (üstelik hava da gereğinden fazla serindi) sonunda gün ağardı. Söylenenlerin gerçekleşmemesine bozulan kadın, kendi kendine:

"Bu herif benim ona yaptığıma karşılık veriyor olmalı" dedi. "Ama öcünü almış sayılmaz. O benden en az üç kat daha fazla bekledi. Üstelik soğuk da farklıydı."

Gün ışığında bu durumda görülmemek için kuleden inmek istedi. Ama merdiven yoktu. Sanki dünya başına yıkıldı, ruhu bedeninden çıkıp gitti, bitkin, yere çöktü. Kendini toparlayınca ağlayıp sızlanmaya başladı. Bu işin Rinieri'nin başının altından çıktığını anlamıştı. Hem yaptığı haksızlığa, hem de düşman bilmesi gereken birine gösterdiği gereksiz güvene pişmandı. Uzun uzadıya bunları düşündükten sonra, aşağıya inmenin yolunu aradı. Bulamayınca yine ağlamaya başladı, içini sıkıntılar bastı, kendi kendine:

"Ne talihsiz başın varmış" dedi. "Kardeşlerin, hısımların, komşuların, Floransalılar seni burada çırılçıplak bulunca ne diyecekler? Toz kondurmamaya çalıştığın namusun iki paralık olacak. Bir yalan uydurmasına uydurabilirsin ama, her şe-

yi bilen o körolası herif, hemen yalanını ortaya çıkartır. Lanet olsun, bir saat içinde hem sevgilinden, hem namusundan oldun."

İçini öyle bir acı kaplamıştı ki, az kalsın kendini kuleden aşağıya atacaktı. Ama bu arada güneş doğmuştu. Sürüsüyle geçen bir çocuk görüp de hizmetçisine haber yollamak umuduyla duvardan başını uzattı. Bir çalının dibinde uyumuş olan Rinieri de, bu sırada uyandı, kadını gördü. Kadın da onu gördü. Rinieri:

"Günaydın Madonna. Kızlar geldiler mi?" diye sordu.

Rinieri'yi görüp, sesini duyan kadın yeniden gözyaşlarına boğuldu. Adama kulenin yanına gelmesini söyledi, onunla konuşmak istiyordu. Rinieri bu isteği yerine getirdi. Yüzükoyun yere uzanan, yalnızca başı görünen kadın gözyaşları içinde şunları dedi:

"Rinieri sana kötü bir gece geçirttiğimi biliyorum, şimdi sen de öcünü aldın. Temmuz ayındayız ama, çırılçıplak olduğum için gece dondum. Sana oynadığım oyuna, sana inanmakla gösterdiğim aptallığa öyle çok ağladım ki, gözlerim nasıl hâlâ yerlerinde duruyor şaşıyorum. Senden bir isteğim var. Beni sevmediğin için hatırım için diyemiyorum ama, soyluluğun adına istiyorum bunu. Yaptıklarıma bu kadar karşılık vermekle yetin. Giysilerimi ver ki, aşağıya inebileyim. İstesen de geri veremeyeceğin bir şeyimi, onurumu elimden alma. Bir gece benimle birlikte olmanı engelledim, istediğinde bir yerine bir sürü gece birlikte olurum seninle. Bu kadarla yetin, istersen öcünü daha da ileriye götürür, herkese rezil edebilirsin beni. Ama soylu bir erkeksin sen, gücünü bir kadına karşı kullanmazsın. Kartalın güvercini yenmesinin değeri mi olur? Tanrı adına, kendi onurun adına acı bana."

Rinieri uğradığı haksızlığa karşılık verdiği için rahatla-

mıştı. Ama kadının ağlayıp, yalvarması içinde sevincin yanında hüzün de doğurmuştu. Onca önemsediği öcünü aldığı için seviniyordu. İnsancıl duyguları ise kadının durumuna üzülmesine yol açıyordu. Ne var ki, insancıl duygular öç almanın çekiciliğini bastıramadılar. Şu yanıtı verdi:

"Madonna Elena, avluda soğuktan donduğum gece, senin şimdi yaptığın gibi gözyaşları, tatlı sözler katamadığım yakarılarımı dikkate alıp da, bana sığınacak bir yer sağlamış olsaydın, ben de isteklerini yerine getirirdim. Şu ara onurun her zamankinden daha tehlikede. Orada çırılçıplak görülmekten gocunuyorsan, o gece ben avlunda dişlerim birbirine çarpa çarpa karlar üstünde dört dönerken, kolları arasına çırılçıplak atılmaktan gocunmadığın sevgilinden yardım istesene. O yardımcı olsun, giysilerini getirsin, inmen için merdiveni dayasın. Uğruna bugünden başka belki bin kez tehlikeye atmaktan çekinmediğin onurunu, o kurtarsın. Niye yardım etmesi için onu çağırmıyorsun? Herkesten çok ona düşmez mi bu iş? Onunsun sen. Seni kollamayıp, sana yardım etmeyip de kimi kollayıp, kime yardım edecek? Aptallık etme de çağır onu. Bakalım senin sevginle onun aklının yanyana gelmesi, sevişirken dalga geçtiğiniz budalalığımın tuzağından kurtarabilecek mi seni. Şimdi ne istersem vermeye hazırsın ama, hiç bir isteğim yok senden. Sevda gecelerini sevgiline sakla, kısmet olur da buradan sağ çıkarsan, birlikte keyfini çıkarırsınız. Bir gece yetti bana, ikinci kez tuzağa düşmem. Kurnazlık edip, tatlı sözlerle gönlümü almaya çalışıyor, dürüstlüğümden, soyluluğumdan söz ediyorsun. Aklınca büyüklük gösterip, seni cezalandırmaktan vazgeçmemi istiyorsun. Tatlı sözlerin gözlerimi de, aklımı da perdeleyemezler. Sahte sözlerine bir kez kandım. Dünyayı tanıdığımı sanıyordum ama, senin bir gecede öğrettiklerini, Paris'te kaldığım onca süre boyunca öğrenememiştim. Diye-

lim ki, seni bağışladım. Bağışlamanın değerini bilecek insan değilsin ki sen. Cezalandırma da, öç alma da insanlar içindir, senin gibi dağdan inmiş hayvanları ölüm paklar. Ben kartal değilim ki, sen güvercin olasın. Zehirli yılansın sen. Olanca öfkemle, olanca gücümle yakasına sarılacağım can düşmanımsın. Benim yaptığım, öç almaktan çok cezalandırmak. Öcün, saldırıdan daha ağır basması gerekir çünkü. Bunu beceremem. Yaşamımı karşı karşıya bıraktığın tehlikeyle orantılı olarak öç almaya kalkışsam, yalnız senin değil senin gibi yüz kişinin daha canını cehenneme göndermem gerekir. Seni öldürmekle alçak, düzenbaz, pis bir kadını öldürmüş olurum. Birkaç yıl sonra buruşuklar içinde kalacak güzel yüzünün dışında, sümsük bir hizmetçiden ne üstünlüğün var? Az önce değerli olduğunu söylediğin bir insanın canına kıymaya kalktın. Oysa onun bir günlük yaşamının dünyaya katkısı, senin gibi yüz bin kişinin ömür boyu katkısından daha ağır basar. Sana verdiğim ceza, duyarlı insanlara, okumuş yazmışlara oyun oynamanın ne demek olduğunu öğretecek. Bu işin içinden sıyrılabilirsen, bir daha böyle bir çılgınlık yapmazsın. Baksana, bunca alçalmak istiyorsan, ne diye kendini kaldırıp aşağıya atmıyorsun? Tanrı'nın izniyle kafanı kırar, bu cezadan kurtulur, beni de dünyanın en mutlu insanı kılarsın. Başka söyleyeceğim yok. Ben yolunu bulup seni kuleye çıkarttım; sen de bir yolunu bulup aşağıya in, nasıl olsa beni kandırmayı biliyorsun."

Rinieri bunları derken çaresiz kadın sürekli ağlıyor, zaman ilerliyor, güneş gittikçe yükseliyordu. Karşısındakinin sustuğunu gören kadın:

"Ey, acıma nedir bilmeyen adam" dedi, "gençliğim güzelliğim, acılı gözyaşlarım, içtenlikli yalvarmalarım, o uğursuz gecenin üzüntüsünü, hatamın büyüklüğünü azaltıp yüreğinde acıma duygusu uyandırmayabilir. Ama sana yeniden güvenip,

her sırrımı açıklayarak hatamı yüzüme vurmanı sağlamış olmam, katılığını, sertliğini yumuşatmalıydı. Sana yeniden güvenmeseydim, bunca istediğin öç alma olanağını bulamazdın. Hadi, öfkeni unut da, bağışla beni. Beni bağışlayıp buradan indirecek olursan, o kalleş adamdan kesinlikle ayrılıp, senin sevgilin olur, seni efendim bilirim. Güzelliğimi geçici, değersiz bulduğunu biliyorum. Ama her kadının güzelliği gibi, benim güzelliğimin de genç bir erkeğe sevgi, yaşama sevinci esinlendirdiğini de biliyorum. Sen de yaşlı değilsin. Bana ne denli acımasız davranırsan davran, kendimi aşağıya atarak, gözlerinin önünde aşağılık bir biçimde ölmemi istediğine inanmıyorum. Eğer oldum olası şimdiki gibi yalan söylemiyorsan, gözlerin bir zamanlar benden hoşlanırdı. Acı bana, Tanrı adına acı. Sıcaklık bastırmaya başladı, gece ayazdan donmuştum, şimdi sıcaktan kavrulacağım."

Bu sözlere sevinen Rinieri, şu karşılığı verdi:

"Madonna, beni sevdiğin için güvenmedin bana, yitirdiğin sevgiline kavuşabilmek için güvendin. Daha da fazla ceza hak ettin. Senden öç almak için bundan başka çarem olmadığını sanıyorsan yanılıyorsun. Bir değil bin çare vardı. Seni seviyor görünerek, bin tuzak kurmuştum ayaklarının dibine. Nasıl olsa birine düşecektin. Sen bu olanağı sağlamasaydın da, çok beklemeyecektim tuzağa düşmen için. Üstelik, şimdikinden daha zor, daha utanılacak bir durumda olacaktın. Bu tuzağı seçmemin nedeni cezanı hafifletmek değil, bir an önce bu keyfi yaşamak isteyişim. Seni hiç bir tuzağa düşüremezsem, kalemime başvuracaktım. Öyle şeyler yazacaktım ki, bunları duyunca dünyaya geldiğine bin pişman olacaktın. Kalemin gücü, kullanmasını bilmeyenlerin sandıklarından çok daha fazladır. Tek dileğim, sana verdiğim cezanın sonunun da, başlangıcı gibi beni mutlu etmesi. Tanrı biliyor ya, seninle ilgili öyle şeyler yazacaktım ki, yal-

nız başkalarından değil kendinden de utanacak, kendini görmemek için gözlerini kendi ellerinle oyacaktın. Denizin kabarmasının suçunu, derenin taşmasına bağlamaya kalkma. Dediğim gibi, beni sevmenin, benim olmanın hiç bir önemi yok gözümde. İstiyorsan yine eski sevgilinle birlikte ol. Sana yaptıklarını düşündükçe, eskiden tiksindiğim o adamı şimdi seviyorum. Siz kadınlar, eti daha taze, sakalı daha kara olan gençlere tutulur, onlarla sevişmek istersiniz. Onlarla dans eder, oyun oynarsınız. Oysa, gençlerin yeni öğrendikleri bu şeyleri, yaşlılar daha iyi bilirler. Gençlerin olgun erkeklere oranla daha iyi binici olduklarını, daha çok yol aldıklarını sanırsınız. Gençlerin daha iyi silkelediklerini kabul ediyorum, ama yaşlılar deneyimli oldukları için pirelerin bulunduğu yerleri daha iyi bilirler. Tatsız tuzsuz bol bir yemektense, tadı tuzu yerinde az bir yemek daha iyidir. İnsan genç de olsa, hızlı at sürmekten yorulur, tükenir. Ağır giderseniz varacağınız hana biraz geç varırsınız ama yorulmazsınız. Sizin gibi beyinsizler, güzel görünüşün gerisinde gizlenen kötülükleri seçemezler. Genç erkekler bir kadınla yetinmez, gördükleri her kadını isterler, her kadının üstünde hakları olduğunu sanırlar. Sevgileri sürekli olmaz. Senin durumun da bunun tam bir örneği. Genç erkekler kadının kendilerini sevmesini, nazlandırmasını isterler. Onlar için en büyük övünç kaynağı, elde ettikleri kadınlardır. Bu nedenle kadınların çoğu, ağızları daha sıkı olan papazlara verirler kendilerini. Gönül ilişkilerini hizmetçinle benden başka kimsenin bilmediğini sanıyorsan yanılıyorsun. Adın, komşularının da, sevgilinin komşularının da ağızlarına sakız oldu. Bilirsin, böyle haberler ilgili kişinin kulaklarına en son ulaşır. Üstelik genç erkekler sizden para sızdırır, yaşlılar ise cebinize para koyarlar. Kötü bir seçim yapmışsın ama, seçimine bağlı kal. Oyun oynamaya kalktığın beni de, başka-

larına bırak. Beni senden çok daha iyi anlayan bir kadın buldum bile kendime. Öbür dünyaya giderken, gözlerimin söylediklerimi doğruladıklarını görmek istersen, hemen kendini aşağıya at. Daha iblisin kolları arasına varmadan, düşerken attığın taklaların gözlerimde korkuya yol açıp açmadığını görürsün. Ama beni sevindirmek isteyeceğini hiç sanmıyorum. Öyleyse güneşin altında pişerken, benim soğukta tir tir titrediğimi aklına getir. Sıcağa soğuk katarsan, güneşten fazla etkilenmezsin."

Rinieri'nin sözlerinin acımasız bir sonuca ulaştığını gören dertli kadın, yeniden ağlamaya başladı.

"Madem bana acımıyorsun" dedi, "içindeki sevda adına, benden daha aklı başında olduğunu, seni sevdiğini söylediğin kadın adına bağışla beni. Giysilerimi ver ki, üstümü giyineyim; sonra da buradan indir beni."

Bu sözler üzerine Rinieri katıla katıla gülmeye başladı ve saatin dokuzu çoktan geçtiğini görünce şu yanıtı verdi:

"Buna hayır diyemem, öyle birinin adını kattın ki araya. Giysilerinin yerini söyle, gidip getireyim. Sonra da seni aşağıya indiririm."

Bu sözlere inanan kadın biraz rahatladı, giysileri bıraktığı yeri söyledi. Rinieri kuleden uzaklaştı. Uşağına, kendisi geri dönünceye dek bir yere gitmemesini, kulenin yanında durmasını, kimsenin kuleye çıkmasına izin vermemesini söyledi. Sonra arkadaşının evine gitti, güzelce karnını doyurdu, canı isteyince de yatıp uyudu.

Kulede kalan kadın, aptalca bir umuda kapılıp biraz kendini toparlamış da olsa, çok üzgündü. Oturmak istedi, duvarın biraz gölge veren köşesine gitti. Kafasının içi acı düşüncelerle dolu olarak beklemeye koyuldu. Düşüncelere dalıyor, ağlıyordu, kimi kez Rinieri giysileri getirecek diye umutlanıyor, kimi kez umutsuzluğa kapılıyor, düşünceler birbirini ko-

valıyordu. Üzüntüden bitkin düştüğü, gece gözünü kırpmamış olduğu için, sonunda uyuya kaldı.

Yakıcı güneş artık tam tepedeydi. Işınları kadının çırılçıplak gevrek, ince bedenine, başına diklemesine öyle bir güçle vuruyordu ki, deride yanıklar, çatlaklar oluşmaya başlamıştı. Yanığın acısı, derin bir uykuya dalmış olan kadını uyanmak zorunda bıraktı. Vücudu kavruluyordu. Kıpırdayacak oldu. Derisi, bir ucundan çekilen kurutulmuş koyun derisinden kâğıt gibi açıldı, ayrıldı. Üstelik başı da çatlayacak gibi ağrıyordu; bunda şaşacak bir şey yoktu. Kulenin üstü öyle sıcaktı ki, ne ayaklarını, ne de vücudunun başka bir yerini değdirebiliyordu. Bir yerde duramıyor, durmadan yer değiştiriyordu ağlayarak. Bütün bunlardan başka, en ufak bir esinti olmadığı için her taraf sinek, at sineği kaynıyor, vücudunu sinek soktukça, sanki hançer saplanmış gibi canı yanıyordu. Durmadan elleriyle sinekleri kovalıyor, bir yandan da kendisine, yaşamına, sevgilisine, Rinieri'ye ileniyordu. Anlatılmaz sıcak, güneş, sinekler, at sinekleri, açlık, hele susuzluk, ve bir sürü kötü düşünce yüreğini daraltıyordu. Her tarafı ağrı sızı içindeydi. Ayağa kalkıp, bir insan görür, bir ses duyar da yardım isterim diye çevreyi taradı. Ama kör talihi bu olanağı da çok görmüştü. Sıcak nedeniyle köylüler tarlalardan gitmişti. Evlerinde buğday dövmeye koyulmuş, bir daha tarlaya dönmemişlerdi. Kadın cırcır böceklerinin seslerinden başka ses duymuyordu. Arno'nun suları ise, susuzluğunu dindirecek yerde artırıyordu. Yer yer ormanlar, gölgelikler, evler görüyor, bunların uyandırdığı özlem de sıkıntılarına ekleniyordu. Bahtsız kadınla ilgili olarak, bilmem daha fazla şey demeli mi? Tepesinde güneş, ayaklarının altında kulenin kızgın taşları, çevrede uçuşan sinekler, at sinekleri vardı. Bir gece önce, gecenin karanlığını bastıran bembeyaz vücudu, şimdi kızılkök gibi kıpkırmızı olmuş,

kan lekelerine bürünmüştü. Gören olsa, dünyanın en çirkin şeyi derdi. Böylece ne yapacağını bilmeden, umutsuzluk içinde ölümü bekliyordu.

Rinieri uyandığında saat üçü geçiyordu. Kadını anımsadı, daha karnını doyurmamış olan uşağını yemeğe gönderip, kadının ne durumda olduğunu görmek için kuleye gitti. Rinieri'nin geldiğini duyan bitkin, canından bezmiş kadın, burcun üstüne çıkıp oturdu. Ağlaya ağlaya konuşmaya başladı:

"Rinieri öcünü aldın artık, hem de fazlasıyla. Ben seni bir gece avluda soğuktan dondurdumsa, sen de beni bütün bir gün kulenin tepesinde pişirdin, daha doğrusu kavurdun, açlıktan susuzluktan öldürdün. Yalnızca Tanrı adına yalvarıyorum sana, buraya çık. Kendimi öldürmek yürekliliğini gösteremiyorum, sen öldür beni. Öyle acılar içindeyim ki, en büyük isteğim ölmek. Bu iyiliği bana çok görüyorsan, hiç değilse bir bardak su ver de, ağzımı ıslatayım. İçim öyle kurudu, öyle yanıyor ki, gözyaşlarım yeterli olmuyor artık."

Sesinden, kadının bitkin olduğunu anlamıştı Rinieri. Güneşten yanmış vücudunun bir bölümünü de görebilmişti. Bunlara kadının yalvarması da eklenince içinde bir acıma duygusu uyanmıştı. Ama yine de şu yanıtı verdi:

"Ölmek istiyorsan benim ellerimle değil, kendi ellerinle öleceksin, pis kadın. Sen bana buz kesmiş vücudumu ısıtmak için ne kadar ateş verdinse, ben de sana susuzluğunu gidermek için o kadar su vereceğim. En ağırıma giden, soğuktan hastalandığımda, leş kokulu sıcak hayvan boku* tedavisi görmem oldu. Senin yanıkların ise, mis kokulu taze gülsuyu ile iyileşecek. Ben az kalsın sinirlerimden, canımdan oluyordum,

* Sıcak hayvan pisliği yakı olarak kullanılırdı.

sıcak da senin derini soyacak, yüzün deri değiştiren yılanların güzelliğine bürünecek."

"Tanrı böyle bir güzelliği bütün sevmeyenlerime de versin" dedi kadın. "Yırtıcı hayvanlardan bile daha yırtıcı kesilip, bana nasıl bunca işkence yapabiliyorsun? Ailenin tümünü ortadan kaldırsaydım, bundan beter daha ne yapabilir, ne yaptırabilirdin? Bir kentin halkını olduğu gibi yok eden bir haine bile, senin bana yaptığın gibi güneşte kavrulmak, sineklere yem olmaktan daha ağır bir ceza verilebilir mi? Üstelik bir bardak suyu bile çok gördün bana. Oysa idam sehpasına götürülenlere bile bol bol şarap verilir, yeter ki istesinler. Acımasızlıkta direttiğine, çektiklerim kılını kıpırdatmadığına göre, ben de ölümü karşılamaya hazırlanıyorum. Tanrı'nın ruhumu bağışlamasını, senin yaptıklarını da yanına koymamasını diliyorum."

Bu sözleri söyledikten sonra, güçlükle sürüklenerek kulenin ortasına doğru gitti. Kavurucu sıcağa dayanmak umudu kalmamıştı artık. Her tarafı sızlıyordu. Susuzluktan bir kez değil, belki bin kez öleceğini sandı. Hüngür hüngür ağlıyor, başına gelenlerden yakınıyordu.

Artık akşam olmuştu. Yaptıklarının yeterli olduğunu düşünen Rinieri, kadının giysilerini aldırtıp uşağının harmaniyesine sardırdı. Sonra kadının evine gitti. Hanımından haber alamayan hizmetçi, çaresizlik, üzüntü içinde kapıda oturuyordu. Hizmetçiye:

"Hanımın nerede?" diye sordu.

Hizmetçi şu yanıtı verdi:

"Messere bilemiyorum. Dün gece yatmaya gittiğini sanıyorum. Ama bu sabah yatağında bulamadım. Başka yerlerde de bulamadım. Ne olduğunu bilemiyorum. Çok üzülüyorum. Messere, sizin bir bilginiz var mı?"

Rinieri şunları dedi:

"Onu elime geçirdiğim yerde keşke sen de olsaydın. Senin de cezanı verirdim, onunla birlikte. Ama merak etme elimden kurtulamayacaksın, yaptıklarını ödettireceğim sana. Birine oyun oynadığında hemen beni anımsayacaksın."

Bunları dedikten sonra uşağına döndü:

"Giysileri ver şuna, istiyorsa gidip hanımını bulsun."

Uşak denileni yaptı. Hizmetçi giysileri görünce tanıdı. Az önce söylenenlerden, hanımının öldürülmüş olabileceği korkusuna kapıldı. Bağırmamak için kendini zor tuttu. Rinieri gider gitmez ağlamaya başladı. Giysilerle birlikte koşa koşa kuleye gitti.

Tam o gün, kadının ırgatlarından biri iki domuzunu kaybetmişti. Domuzları ararken, Rinieri'nin ayrılmasından az sonra kuleye gelmişti. Her tarafa baktı, domuzları göremedi, ama bahtsız kadının iniltilerini duydu. Tırmanabildiği kadar kuleye tırmanıp, seslendi:

"Kim ağlıyor orada?"

Kadın ırgatı sesinden tanımıştı. Adını söyleyerek çağırdı onu.

"Hemen git hizmetçimi bul, buraya gelip yukarıya çıkmasını sağla" dedi.

Kadını tanıyan ırgat sordu:

"Madonna, kim çıkarttı sizi yukarıya? Hizmetçiniz bütün gün sizi arayıp durdu. Burada olduğunuz kimin aklına gelirdi?"

Gidip merdiveni aldı, yerine oturttu, sazlarla basamakları birbirine bağladı. Bu sırada kadının hizmetçisi geldi. Kuleye girer girmez artık kendini tutamadı, dövünerek bağırmaya başladı:

"Neredesiniz güzel hanımım?"

Hizmetçiyi duyan kadın, elinden geldiğince yüksek sesle:

"Burada, yukarıdayım kızım" dedi. "Ağlama da, giysilerimi getir hemen."

Hanımının sesini duyan hizmetçi yatıştı. Irgatın yerine oturttuğu merdivenden yukarıya çıktı. Irgatın da yardımıyla kulenin üstüne ulaştı. Hanımının insanlıktan çıkmış, vücudunun yanmış bir ağaç gövdesine dönüşmüş olduğunu gördü. Kadının tükenmiş, kendinden geçmiş, çırılçıplak yerde yattığını görünce tırnaklarını yüzüne batırdı, hanımı ölmüş gibi ağlamaya başladı. Kadın, Tanrı adına ağlamayı kesip, giyinmesine yardımcı olmasını istedi. Giysilerini getirenlerle ırgattan başka kimsenin kulede olduğunu bilmediğini öğrenince biraz rahatladı. Tanrı adına bu olaydan kimseye söz edilmemesini istedi. Irgat büyük bir çaba harcayarak, yürüyemeyen kadını sırtına aldı, kazasız belasız kulenin dışına çıkarttı. Geride kalmış olan hizmetçi ise, dikkatli davranmadığı için ayağı merdivene takıldı. Yere düşüp kalçasını kırdı. Acısından aslanlar gibi kükremeye başladı. Irgat kadını çimenlerin üstüne bırakıp, hizmetçinin nesi olduğuna bakmaya gitti. Kalçasının kırılmış olduğunu görünce onu da hanımının yanına, çimenlerin üstüne getirdi. Başına gelenlere bir de, kendisine herkesten çok yardımcı olan hizmetçisinin kalçasının kırılmasının eklenmesine kadın çok üzüldü. Yeniden ağlamaya başladı. Öyle yürek parçalıyordu ki ağlaması, üzüntüsünü dindirmeye çalışan ırgat bile dayanamayıp ağlamaya koyuldu.

Güneş artık iyice alçalmıştı. Gece bastırmadan gitmek doğru olurdu. Acılı kadının isteği üzerine ırgat evine gidip iki kardeşini aldı. Hizmetçiyi, yanlarında getirdikleri bir masaya yatırıp, eve döndüler. Biraz soğuk su, üç beş tatlı söz de, kadının rahatlamasını sağladı. Sonra ırgat, kadını sırtına alıp odasına götürdü. Karısı kızarmış ekmekli çorba verdi, ardından kadını soyup yatağa yatırdı. Kadınla hizmetçiyi

gece Floransa'ya götürmeye karar verdiler. Öyle de yaptılar.

Kuyruklu yalan uydurmada çok usta olan kadın, olup bitenle hiç ilgisi olmayan bir öykü uydurdu. Abilerini, ablalarını, herkesi, kendisinin ve hizmetçisinin başlarına gelenlerde şeytanın parmağı olduğuna inandırdı. Bu arada hekimler geldi. Kadın acılar içinde kıvrandı, derisi yer yer çarşafa yapışıp soyuldu. Ama ateşi düşürüldü, başka sıkıntıları giderildi. Hizmetçinin de kalçası düzeldi. Sevgilisini unutan kadın, insanlara oyun oynamaktan da, gönül ilişkilerinden de artık uzak durdu. Öte yandan hizmetçinin kalçasının kırıldığını duyan Rinieri de, yeterince öç almış olduğu kanısına vardı. İçi rahatladı, bu konuyu kimseye açmadı hiç.

Okumuş yazmışlarla da dalga geçilebileceğini sanan akılsız kadının oynamaya kalkıştığı oyun, işte böyle sonuçlandı. Erkeklerin tümü değilse bile, büyük bir bölümü şeytana külahını ters giydirir. Bu nedenle kadınların, erkeklere, özellikle de okumuş yazmış erkeklere oyun oynamaya kalkışmamalarını öneririm.

VIII

*İki arkadaştan biri, ötekinin karısıyla yatar. Aldatıldığını öğrenen koca, arkadaşının karısının yardımıyla arkadaşını bir sandığa kapatır. Arkadaşının karısıyla sandığın üstünde sevişir.**

Elena'nın başına gelenleri üzülüp, acıyarak dinleyen kadınlar, dul kadının bunları hak ettiğini düşündüler. Elena'ya sınırlı bir destek gösterdiler, ama okumuş yazmış adamı katı, inatçı, dahası acımasız buldular. Pampinea'nun öyküsü sona erince, kraliçe Fiammetta'nın öykü anlatmasını istedi. O da büyük bir istekle anlatmaya başladı:

Sevimli kadınlar, oyuna gelen okumuş yazmış adamın uğradığı haksızlığın sizi biraz sarstığını görüyorum. Daha sevimli bir konuyu ele alarak, içinizi rahatlatmanın doğru olacağını düşündüm. Uğradığı haksızlığı büyük bir soğukkanlılıkla karşılayıp, ılımlı bir karşılık vererek öcünü alan genç bir erkeğin öyküsünü anlatacağım sizlere. Bu öyküyü dinleyince, eşeğe attığı çifte kadar sopa atmak, uğranılan haksızlığın öcünü alırken ölçüyü kaçırmamak gerektiği sonucuna varacaksınız.

Bir zamanlar Siena'da varlıklı, iyi aileden iki gencin yaşadığını benim gibi, siz de duymuşsunuzdur. Birinin adı Spinelloccio di Tavena, ötekinin de Zeppa di Mino idi. Camol-

* Dört kişiyi kanlı bıçaklı edebilecek bir durum, kahramanların ahlak anlayışlarının esnekliği nedeniyle tatlıya bağlanır.

lia mahallesinde otururlardı, evleri komşuydu. Birlikte yer içer, birbirlerini kardeş gibi severlerdi. İkisinin de güzel birer karısı vardı.

Spinelloccio sık sık Zeppa'nın evine gider, Zeppa kimi kez evde olurdu, kimi kez de olmazdı. Bu arada Spinelloccio ile Zeppa'nın karısı işi ilerletmiş, birlikte yatmaya başlamışlardı. Uzun bir süre ilişkilerini kimse duymadı. Ama günün birinde Spinelloccio yine geldiğinde, kadın kocasının evde olmadığını söyledi. Oysa kocası evdeydi, ama kadın bilmiyordu. Spinelloccio hemen yukarıya çıktı, kadını salonda buldu. Başka kimsenin olmadığını görünce kadına sarıldı, öpmeye başladı. Kadın da onu öptü.

Bunları gören Zeppa sesini çıkartmadı. Gizlendiği yerden işin nereye varacağını bekledi. Çok geçmeden Spinelloccio ile karısının sarmaş dolaş yatak odasına gidip, kapandık-

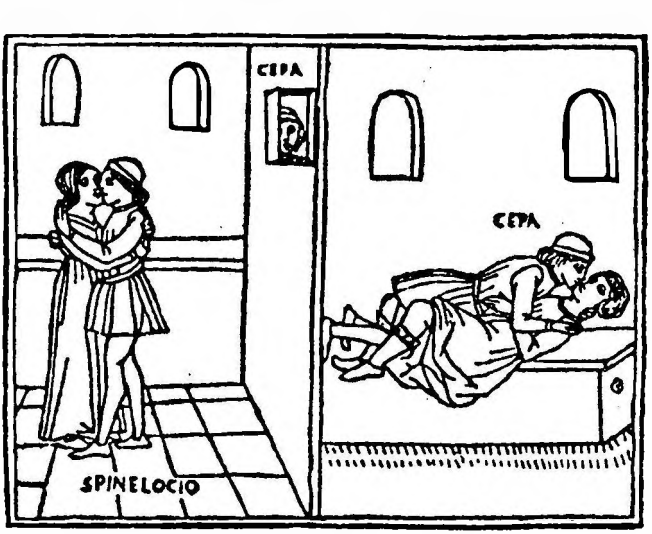

larını gördü. Büyük bir acı duydu. Ama gürültü patırtı etmenin, namusuna sürülen lekeyi temizlemeyeceğini düşündü. En iyisi, kimseye duyurmadan istediği gibi öç almaktı. Uzun

uzadıya düşündükten sonra, ne yapacağını buldu. Karısı Spinelloccio ile birlikteyken, gizlendiği yerde kaldı. Adam gider gitmez, odaya girdi. Kadın, Spinelloccio ile oynaşırken açılan, başındaki tülü düzeltiyordu daha.

"Ne yapıyorsun kadın?" diye sordu.

"Görmüyor musun?" diye yanıt verdi kadın.

"Görmez olur muyum, ama öyle şeyler de gördüm ki, keşke görmez olsaydım" dedi Zeppa.

Sonra neler gördüğünü anlattı. Kadın büyük bir korkuya kapıldı. Önce ipe sapa gelmez laflar etti. Sonra, Spinelloccio ile ilişkisini kabullendi. Hüngür hüngür ağlamaya başlayıp, kocasından kendisini bağışlamasını istedi. Zeppa şunları dedi:

"Bak kadın, kötü bir şey yapmışsın. Seni bağışlamamı istiyorsan, söyleyeceklerimi eksiksiz yerine getirirsin. Spinelloccio'ya söyle, yarın sabah dokuza doğru bir bahane uydurup benden ayrılsın. Buraya, senin yanına gelsin. Buraya gelince, ben de eve döneceğim. Benim geldiğimi görünce, onu bu sandığın içine sokup, kapağı kilitlersin. Bunun ardından yapacaklarını sonra söylerim. Sakın korkma, söz veriyorum ona hiç bir kötülük yapmayacağım."

Kadın kocasını hoşnut kılmak için, söylenenleri yerine getirmeyi kabul etti ve yerine getirdi. Ertesi gün, Zeppa ile Spinelloccio bir aradayken, kadına söz vermiş olan Spinelloccio saat dokuza doğru, Zeppa'ya:

"Bugün öğle yemeğini bir arkadaşımla yiyeceğim. Bekletmek istemiyorum. Hadi hoşça kal" dedi.

"Öğle yemeğine daha vakit var" dedi Zeppa.

Spinelloccio:

"Olsun" dedi, "kendisiyle konuşmam gereken bir sorun da var. Bir an önce gitsem iyi olur."

Böylece Zeppa'dan ayrılan Spinelloccio, biraz dolaşıp

Zeppa'nın evine gitti. Zeppa'nın karısıyla birlikte odaya girmişlerdi ki, Zeppa çıkageldi. Kadın kocasının geldiğini duyunca, çok korkmuş gibi davrandı. Sevgilisini kocasının dediği sandığın içine saklayıp, sandığı kilitledi ve odadan çıktı. Üst kata çıkmış olan Zeppa:

"Yemek hazır mı, kadın?" dedi.

"Evet, birazdan hazır olur" yanıtını verdi kadın.

Bunun üzerine Zeppa şunları dedi:

"Spinelloccio öğle yemeğine bir arkadaşına gitti bugün. Karısı evde yalnız. Pencereden seslen de, yemeğe bize gelsin" dedi.

Başına geleceklerden korkan kadın, kocası ne derse yapıyordu. Denileni yaptı. Kocasının yemeğe gelmeyeceğini öğrenen Spinelloccio'nun karısı, Zeppa'nın karısını kırmayıp, geldi. Zeppa kadını dostluk gösterileriyle karşıladı, elinden tuttu sevgiyle. Sonra karısına mutfağa gitmesini söyleyip, öteki kadını odaya götürdü. Odaya girince, dönüp kapıyı sürgüledi. Kapının sürgülendiğini gören kadın:

"Hey Zeppa, bu da ne demek?" diye sordu. "Beni bunun için mi çağırdınız? Spinelloccio'ya sevginizi, dostluğunuzu böyle mi göstereceksiniz?"

Zeppa, kadının kocasının kapatıldığı sandığa yaklaştı, kadını sıkıca kavrayıp, şunları dedi:

"Kadın, öfkelenmeden önce, söyleyeceklerimi dinle. Spinelloccio'yu kardeşimmiş gibi sevdim ben, yine de öyle seviyorum. Ama dün, ona güvenmenin ne demek olduğunu öğrendim, kendisi de biliyor bunu. Karımla yatıyor, tıpkı seninle yatar gibi. Onu çok sevdiğim için, bana yaptığını ben de ona yaparak öcümü alacağım, daha ağır bir karşılık vermeyeceğim. O benim karıma sahip oldu, ben de sana sahip olacağım. Karşı çıkacak olursan, bu işin peşini bırakmayıp, suçüstü yapmak zorunda kalacağım. O zaman öyle bir öç alırım

ki, sen de, o da, zevk denilen şeyden ömür boyu yoksun kalırsınız."

Bunları ve Zeppa'nın verdiği ayrıntıları dinleyen kadın, anlatılanlara inandı, şunları dedi:

"Dostum Zeppa, öcünün bedelini benim ödeyeceğim anlaşılıyor. Bir diyeceğim yok buna. Yalnız, yapacağını yaptıktan sonra, karınla aramızı bulacaksın. Bana ne yapmış olursa olsun, dostluğumu sürdürmek istiyorum onunla."

"İstediğin bu olsun" yanıtını verdi Zeppa. "Üstelik sana, benzerini görmediğin çok güzel bir de takı armağan edeceğim."

Bunları dedikten sonra, sarılıp kadını öpmeye başladı. Kadını içine kocasının kapatıldığı sandığın üstüne yatırdı. İstediği gibi oynaştı onunla. Sandığın içindeki Spinelloccio, Zeppa'nın dediklerini ve karısının verdiği karşılığı işitmiş, ardından tepesinde yapılan sevda dansını duymuştu. İçini öyle bir acı kaplamıştı ki, öleceğini sanmıştı. Zeppa'dan korkmasa, kapalı olduğu yerden karısına sövüp sayacaktı. Ama iyi düşününce namussuzluğu kendisinin başlattığını, Zeppa'nın böyle davranmakta haklı olduğunu kabul etti. Üstelik Zeppa dostça, insanca karşılık vermişti ona. Zeppa isterse, onunla daha da iyi dost olmaya hazırdı şimdi.

Kadınla yeterince birlikte olan Zeppa, sandıktan indi. Kadın takıyı isteyince, odanın kapısını açıp kendi karısını çağırdı. Karısı gülümseyerek:

"Madonna, dünya al gülüm, ver gülüm dünyası" dedi.

Zeppa da karısına:

"Aç, şu sandığı" dedi.

Kadın sandığı açtı. Zeppa Spinelloccio'yu karısına gösterdi. Bu durumda kimin daha çok utandığını, yaptıklarını öğrenen Zeppa'yı karşısında gören Spinelloccio'nun mu; yoksa dediklerini ve tepesinde yaptıklarını duyan kocasını karşı-

sında gören kadının mı daha çok utandığını anlatmaya kalkmak uzun sürecek. Bu arada Zeppa kadına:

"İşte sana vereceğim takı" dedi.

Sandıktan çıkan Spinelloccio ise, gürültü patırtı etmedi.

"Zeppa" dedi, "ödeştik şimdi. Demin karıma dediğin gibi, en iyisi dostluğumuzu sürdürmek. Karılarımız dışında her şeyimiz ortaktı, artık karılarımız da ortak oldu."

Zeppa sevindi bu sözlere. Dördü birden oturup güle söyleye yemek yediler. O günden sonra kadınlardan her birinin iki erkeği, erkeklerden her birinin de iki kadını oldu ve aralarında en ufak bir sorun, bir tartışma çıkmadı.

IX

*Yolunu bulanlar topluluğuna katılmak isteyen hekim Simone'yi Bruno ile Buffalmacco bir gece bir yere götürür, bir çöp çukuruna atıp bırakırlar.**

Kadınların, iki Siena'lının karılarını paylaşmalarını bir süre yorumlamalarının ardından, en son konuşacak olan Dioneo'ya haksızlık edilmemesi için, kraliçe hemen öyküsünü anlatmaya başladı:

Sevdalı kadınlar, Zeppa'nın oynadığı oyuna verdiği karşılıkta Spinelloccio yerden göğe haklı. Az önce Pampinea'nın belirtmek istediği gibi, ben de hak eden kişiye oyun oynayanın kınanmasından yana değilim. Spinelloccio, ken-

* Yine Bruno ile Buffalmacco'nun oynadıkları bir oyunu konu edinen, ustaca işlenmiş gülünç bir öykü.

disine yapılanları hak etmişti. Ben de, zorla belasını arayan birinin öyküsünü anlatacağım. Adama ders verenleri yermek değil, övmek gerek. Ders alan kişi de, tam bir sığır olduğu halde, Bologna'dan Floransa'ya sincap kürküyle* dönen bir hekim.

Hemen her gün karşılaşırız. Bizim buralılar, Bologna'ya gidip yargıç, hekim, noter olur geri dönerler. Sırtlarında yere sürünen giysiler, lal rengi cüppeler, sincap derisi kürkler, çeşitli süsler olur ve bu adamların marifetlerine tanık oluruz her

gün. Bundan bir süre önce, Simone de Villa adında, babadan kalma varlığı bilgisinden daha çok olan biri, lal rengi giysisi, omuzunda hekimlik sırmasıyla buraya döndü. Bugün Hıyar Sokağı adını verdiğimiz sokakta bir eve yerleşti. Dediğimiz gibi kente yeni gelmiş olan bu Simone'nin garip huylarından biri de, sokakta karşılaştığı kişilerin kim olduklarını, yanında

* Tıp öğrenimi görmüş olanlar sincap kürkü giyerlerdi.

bulunanlara sormaktı. Sanki, hastalarına vereceği ilaçları, insanların davranışlarına bakarak hazırlıyordu. Herkesi inceliyor, belleğine kazıyordu.

Gözlerinin en çok takıldığı insanlar arasında, bugün iki kez söz ettiğimiz, aynı sokakta oturan iki kafadar ressam Bruno ile Buffalmacco vardı. İkisinin de hiç bir şeye aldırmayıp, günlerini gün ettikleri izlenimine kapılmıştı. Sorup soruşturmuş, parasız pulsuz ressamlar olduklarını öğrenmiş, yoksullukla bunca tasasız bir yaşamın bağdaşamayacağını düşünmüş, adamların kurnaz olduklarını da duyduğundan, mutlaka gizli bir gelir kaynakları olduğu sonucuna varmıştı. Bu nedenle, hiç olmazsa içlerinden biriyle ahbap olmaya karar vermişti.

Bu isteğini Bruno ile dost olarak gerçekleştirdi. Birkaç kez buluştuktan sonra, Bruno karşısındakinin hayvanın teki olduğunu anladı. Saçmalıklarını dinleyip, gönlünü eğlendirmeye başladı. Simone de onunla birlikte olmaktan çok hoşlanıyordu. Birkaç kez yemeğe çağırdı onu. Artık içini dökebileceği kanısına varınca da, yoksul oldukları halde Buffalmacco ile birlikte nasıl böyle keyifli bir yaşam sürdüklerine şaştığını söyledi, nasıl böyle davranabildiklerini sordu. Bu yersiz, budalaca soruya için için gülen Bruno, karşısındakinin aptallığına yaraşır bir yanıt vermek gerektiğini düşündü:

"Bunun sırrını herkese söyleyemem dostum, ama size söyleyeceğim çünkü dostumsunuz ve söyleyeceklerimin sizde kalacağını biliyorum. Arkadaşımla birlikte sizin dediğiniz gibi keyifli, mutlu bir yaşam sürdüğümüz doğru. Yaptığımız iş içtiğimiz suyun parasını bile karşılamıyor, başka bir gelirimiz de yok. Hırsızlık yaptığımızı da sanmayın. Ama yolumuzu buluyoruz. Canımız ne istiyorsa, neyi çekiyorsa, kimseye zarar vermeden bu yoldan sağlıyoruz. Gördüğünüz gibi keyifli yaşamımız, bundan kaynaklanıyor."

Bu sözlerden pek bir şey anlamayan, ama yine de denilene inanan Simone yolunu bulmanın ne olduğunu çok merak etti. Bruno'dan ne anlama geldiğini söylemesini istedi, kimseye bir şey söylememeye de söz verdi.

"Olacak şey değil" dedi Bruno, "ne sorduğunuzu biliyor musunuz? Öğrenmek istediğiniz çok büyük bir sır. Açıkladığım duyulursa yanarım, bu dünyada yerim olmaz artık, San Gallo iblisinin ağzına* atarlar beni. Ama Legnaia kavunlarını çok sevdiğim, size çok güvendiğim için isteğinizi geri çevirmeyeceğim. Bu sırrı açıklayacağım, ama siz de Montesone haçı** adına ant içip, dediğiniz gibi kimseye söz etmeyeceksiniz bundan."

Simone, kimseye bir şey söylememeye söz verdi.

"Sevgili dostum" dedi Bruno, "siz de bileceksiniz, bundan kısa bir süre önce bizim burada ruhlarla bağlantı kurmada usta İskoçyalı Michele Scotto*** adında biri vardı. İskoçyalı olduğu için böyle anılıyordu. Bugün pek azı yaşamakta olan birçok seçkin kişinin saygısını kazanmıştı. Kentten ayrılacağı sırada, istekleri kıramayıp, yetenekli iki çömezini burada bıraktı. Onlardan, kendisini el üstünde tutmuş olan seçkin kişilerin isteklerini yerine getirmelerini istedi. Çömezler bu insanlara gönül ilişkilerinde, başka sorunlarında yardımcı olmaya başladılar. Kenti, insanlarını sevdikleri için de, buraya yerleştiler, soylu olup olmadığına, varlıklı olup olmadığına bakmadan, akıllarının kestiği kişilerle dost oldular. Edindikleri dostlara yaranmak için yirmi beş kişilik bir topluluk kur-

* Floransa'daki San Gallo hastanesinin cephesine, çok ağızlı, ürkütücü bir şeytan resmi çizildiği söylenir.

** Floransa dolaylarında bir köy olan Montesone'deki manastırın haçı çok ünlüydü.

*** XIII. yy.'da yaşamış ünlü filozof, astrolog.

dular. Topluluk üyeleri ayda en az iki kez, belirledikleri bir yerde toplanırlar. Bir araya geldiklerinde herkes isteğini söyler, çömezler de hemen o gece istekleri yerine getirmeye çalışırlar. Buffalmacco ile ben de, iki çömezle ahbap olduğumuz için, biz de birliğe girdik. Toplantıları yaptığımız yemek salonunun duvar örtülerine bakmak büyük keyif verir insana. Masalar, kral masası gibi donatılır. Erkekli kadınlı, görgülü, güzel yüzlü görevliler, herkesin her isteğini yerine getirirler. Yemek içmek için kullandığımız kapları, sürahileri, bardakları, altın ve gümüş takımları sormayın. Üstelik çeşit çeşit yemekler olur, isteyene istediği zaman getirilir. Bir sürü çalgıdan yükselen tatlı ezgileri, söylenen şarkıların güzelliğini anlatamam. Yemekler boyunca sayılamayacak kadar çok mum yakılır, bol bol tatlı yenilir, en değerli şaraplar içilir. Tatsız tuzsuz balkabağım benim, oraya sırtımızda gördüğünüz bu eski püskü, dökülen giysilerle gittiğimizi sanmanızı istemem. Öyle değerli, öyle süslü giysiler giydirirler ki bize, en kötüsü imparator giysisine taş çıkartır. Ama keyiflere keyif katan, istenir istenmez, dünyanın dört bir yanından gelen kadınlar olur. Barbanicchi'li kadınları, Bask kraliçesini, Sultanın karısını, Osbech imparatoriçesini, Norrueca'lı cariyeleri, Berlinzone prensesini, Narsia'lı gözdeleri karşınızda buluverirsiniz. Bilmem hepsini saymalı mı? Yeryüzünün bütün kraliçeleri gelir, Presto Giovanni* bile gelir anlayacağınız. Yiyip içtikten, bir iki dans ettikten sonra, her biri kendisini kim çağırmışsa onun odasına gider. Odalar öyle güzeldir ki, insan kendini cennette sanır. Üstelik, sizler kimyon döverken dükkânlarınızın ecza kutularından yayılan kokular gibi

* Etiyopya'da ya da bir başka uzak ülkede yaşadığına inanılan rahip-hükümdar. Bruno'nun sıraladığı öbür adlar uydurmadır.

güzel kokarlar. Yataklar da, Venedik dojunun yataklarından bile güzeldir. Kadınlar bu yataklara uzanırlar. Dokuma dokurken tezgâhı nasıl kaldırıp indirdiklerini, gözenekleri sıkıştırmak için mekiği nasıl kendilerine çektiklerini de siz tasarlayın. Bana göre bu işten en kârlı çıkanlar, benle Buffalmacco. Çünkü Buffalmacco kendisi için çoğu kez Fransa kraliçesini getirtir, ben de İngiltere kraliçesini. Dünyanın en güzel iki kadını bunlar. İşimizi öyle iyi yapıyoruz ki, gözleri bizden başkasını görmüyor artık. Böyle iki kraliçenin gönüllerini kazandıktan sonra, herkesten daha mutlu olup olmayacağımıza siz karar verin. Üstelik, bir iki bin florin istediğimizde, verip vermeyeceklerini de değerlendirin. İşte aramızda 'yolumuzu bulmak' dediğimiz şey bu. Başkalarının malına el koyan korsanlar gibi davranıyoruz. Ama yine de bir ayrım var aramızda. Onlar malı geri vermezler, biz ise kullandıktan sonra veriyoruz. 'Yolumuzu bulmanın' ne demek olduğunu artık anlamışsınızdır sevgili dostum. Gördüğünüz gibi, gizli kalması gerek bu durumun. Sizden de isteğim, kimseye söz etmemeniz."

Bilgisi süt çocuklarının isiliğini iyileştirmekten öteye geçmeyen hekim, Bruno'nun anlattıklarına gerçeğin ta kendisiymiş gibi inandı. Artık en büyük isteği, bu topluluğa katılabilmekti. Bruno'ya, mutluluklarının şaşılacak bir yanı olmadığı yanıtını verdi. Onu da aralarına almaları için yardımcı olmasını isteyecekti ama, kendini tuttu. Aralarındaki dostluk pekiştikten sonra böyle bir istekte bulunması daha doğru olurdu. O günden sonra Bruno'yu daha sık görmeye, öğle akşam yemeklerine çağırmaya, ona sınırsız bir dostluk göstermeye başladı. Dostlukları öyle sağlam, öyle sürekli bir duruma geldi ki, artık Bruno'suz edemez oldu. Bruno da durumdan hoşnuttu. Arkadaşının gösterdiği dostluğu karşılıksız bırakmamak için, Simone'nin salonuna bir Perhiz resmi, odanın

girişine bir Agnus Dei*, öğütlerine gereksinme duyanlar evini kolayca ayırt edebilsinler diye, sokak kapısının üstüne de bir ördek resmi** yaptı. Balkonlardan birine de farelerle kedilerin savaşını çizmişti, Simone bu resmi çok güzel buluyordu. Öte yandan, arada akşam yemeğine gelmiyor, arkadaşına:

"Bu gece bizimkilere gittim, İngiltere kraliçesinden bıktığım için Altarisi hanının gumedra'sını getirttim" diyordu.

Simone soruyordu:

"Gumedra ne demek? Daha önce hiç duymadım bu sözcüğü."

Bruno:

"Bilmemene şaşmadım" diyordu. "Çünkü Porcograsso ile Vannacenna*** söz etmezler bundan."

Simone soruyordu:

"İpocrasso ile Avicena**** mı demek istiyorsun?"

"Bilmem ki, doğrusunu istersen sizin adamlarınızın adlarını doğru dürüst bilmiyorum, zaten siz de bizimkilerin adlarını bilmezsiniz. Gumedra, hanın dilinde, bizim dilimizdeki imparatoriçenin karşılığı. Çok güzel bir kadın. İlacı, tenkiyeyi, yakıyı hemen unutturuverir size."

Bruno zaman zaman yaptığı bu tür konuşmalarla, adamın hevesini büsbütün arttırıyordu. Bir akşam Simone şamdan tutuyor, Bruno da farelerle kedilerin savaşını çiziyordu. Bruno'ya artık yeterince dostluk göstermiş olan Simone, ona içini dökmeye karar verdi. Yanlarında başka kimse yoktu.

"Bruno" dedi, "Tanrı da biliyor ya, senin için yaptıkları-

---

* Tanrı'nın kuzusu.

** Hastalıkların tanısında sidik büyük rol oynadığından, ördek tıbbın simgesiydi.

*** Porcograsso= yağlı domuz. Vannacenna= yemeğe gidiyorlar.

**** Hipokrat ile İbni Sina.

ını yapabileceğim bir başka kişi yok şu yeryüzünde. Bana Peretola'ya* git diyecek olsan, kalkıp giderim. Senden, aramızda kalacak bir şey istersem şaşırmazsın sanırım. Bir süre önce bana topluluğunuzdan, sürdüğünüz keyifli yaşamdan söz ettiğini biliyorsun. Ben de aranıza katılmaya can atıyorum, hiç böyle güçlü bir istek duymamıştım daha önce. Üstelik haklı bir gerekçem de var. Aranıza katılabilirsem, bana hak vereceksin. Görmediğin güzellikte bir kızı çağırıp getirtmeyecek olursam, ne dersen de bana. Geçen yıl Cacavincigli'de** gördüm göreli aklımdan çıkmıyor. Tanrı biliyor ya, gönlümü etsin diye on Bologna lirası vermeye kalktım, istemedi. Ne olursun, beni de aranıza almanız için ne yapmam gerektiğini öğret, aranıza katılmam için elinden geleni esirgeme. Dürüst, sadık, saygın bir dost kazanmış olursunuz. Nasıl yakışıklı olduğumu görüyorsun. Sırım gibiyim. Tenim gül rengi. Üstelik tıp okudum, aranızda hekim olduğunu sanmam. Bir sürü şey, bir sürü güzel şarkı bilirim. Dur bir şarkı söyleyeyim sana."

Bir şarkı tutturdu. Bruno gülmemek için kendisini zor tuttu. Şarkı sona erince Simone sordu:

"Beğendin mi?"

Bruno şunları dedi:

"Öyle güzel söylüyorsunuz ki, mısır püsküllerı bile sizinle boy ölçüşemezler."

Simone şunları dedi:

"Duymasaydın, şarkı söylediğime inanmazdın."

"Doğru söylüyorsunuz" dedi Bruno.

Simone şunları dedi:

"Bildiğim başka şarkılar da var ama, bu kadar yeter. Görünüşümden de anlamışsındır, soylu çocuğuyum ben. Babam

---

* Floransa'ya birkaç kilometre uzaklıkta bir köy.

** Floransa'nın karanlık işler çevrilen ve çok pis kokan mahallesi.

köyde otururdu ama soyluydu. Ana tarafım da Vallecchio'lu.* Floransalı hekimler içinde en güzel kitaplara, en güzel giysilere de benim sahip olduğumu gördün. Tanrı biliyor ya, giysilerimden biri tam yüz Venedik altınına çıktı, hem de on yıl önce. Olanca içtenliğimle yalvarıyorum, ne yapılacaksa yap beni de aranıza al. Dediğimi yaparsan, istediğin kadar hasta ol, Tanrı da biliyor ya on para almam seni iyileştirmek için."

Bu sözleri dinleyen Bruno'nun, adamın salaklığı konusundaki kanısı daha da pekişti.

"Işığı biraz şu yana getirin" dedi. "Biraz sabırlı olun, önce farelerin kuyruklarını bitireyim, sonra yanıt veririm size."

Kuyruklar bitince, Bruno istenilen şeyin ağırlığı altında eziliyormuş gibi davrandı.

"Sevgili dostum" dedi, "benim için neler yapabileceğinizi biliyorum. Benden istediğiniz, beyninizin büyüklüğü karşısında küçücük bir şey, ama benim için büyük mü büyük. Elimde bile olsa, bu iyiliği kimseye yapmam, ama siz başkasınız. Her şeyden önce, sizi seviyorum. Sonra, konuşmalarınız öyle anlamlı ki, rahibelere pabuçlarını şaşırtır, ben de ne diyeceğimi şaşırıyorum. Sizi gördükçe aklınıza hayranlığım artıyor. Sizi sevmem için başka neden olmasa bile, dediğiniz gibi güzel bir kadına tutulmuş olmanız sizi sevmem için yeterli bir neden. Ne var ki, isteğiniz konusunda, sandığınız gibi etkili değilim, yapılması gerekeni yapamam. Ama, kimseye söylemeyeceğinize bilgeliğiniz adına söz verirseniz, ne yapmanız gerektiğini söylerim. Az önce dediğiniz gibi güzel kitaplarınız, başka güzel şeyleriniz olduğuna göre, hiç kuşkum yok isteğiniz gerçekleşir."

---

* Floransa dolaylarında bir köy. Yazar soylu Vallecchia ailesini çağrıştırmak istemiş olabilir.

Simone şunları dedi:

"Çekinme söyle. Daha beni tanımıyor, nasıl sır küpü olduğumu bilmiyorsun. Forlimpopoli senyörlüğünde Guasparruolo da Saliceto diye bir yargıç vardı, ağzımın sıkı olduğunu bildiği için bana sormadan hiç bir şey yapmazdı. Doğru söylediğime kanıt ister misin? Bergamina ile evleneceğini herkesten önce bana söyledi. İnandın mı şimdi?"

"Peki" dedi Bruno, "o güvendiğine göre, ben de güvenirim. Yapmanız gereken şu. Topluluğumuzun bir başkanı, iki de danışmanı olur hep. Altı ayda bir değişir bunlar. Önümüzdeki ay Buffalmacco başkan olacak, ben de danışman. Böyle karar alındı. Başkan, istediği kişiyi aramıza alabilir. Bu nedenle Buffalmacco ile dostluk kurmanız, ona saygı göstermeniz bence çok iyi olur. Sizin kişiliğinizi tanıyınca, o da sizi sevecektir. Aklınızla, sahip olduğunuz güzel şeylerle dostluğunuzu ilerletince, isteğinizi ona söylersiniz. Hayır diyemez size. Ona sizden söz ettim, çok iyi karşıladı. Dediklerimi yaptıktan sonra, gerisini bana bırakın."

Bunun üzerine Simone şunları dedi:

"Dediklerini çok beğendim. Akıllı insanlardan hoşlanıyorsa, benimle iki çift laf eder etmez, bensiz yapamaz. Öyle çok akıl var ki bende, bütün kent halkına dağıtsam, yine de bana yetecek kadar kalır."

Böylece anlaştılar. Bruno her şeyi olduğu gibi Buffalmacco'ya anlattı. Buffalmacco salak hekimin isteğini yerine getirmek için sabırsızlandı. Bir an önce yolunu bulmak isteyen hekim de, Buffalmacco ile dost olabilmek için elinden geleni yaptı ve amacına ulaştı. Buffalmacco için dünyanın en zengin sofralarını donattı, bu yemeklere Bruno'yu da çağırdı. İki kafadar, senyörler gibi kurumlanarak sofraya oturuyor, güzel şarapları, besili horozları, lezzetli yemekleri silip süpürüyorlardı. Simone'nin yanından hiç uzaklaşmıyor, hiç nazlan-

madan davetleri kabul ediyor, başka birine böyle davranmayacaklarını da belirterek, sofradan eksik olmuyorlardı.

Sırası gelince, Simone Bruno'dan istediğini Buffalmacco'dan da istedi. Buffalmacco buna çok öfkelenerek Bruno'ya çıkıştı:

"Ey Passignano Tanrı'sı* tut beni de, şunun ağzını burnunu dağıtmayayım, burnunu topuklarının dibine indirmeyeyim. Alçak herif, her şeyi anlatmış."

Simone araya girdi, bu bilgiyi başka yerden edindiğine ant içti, bir sürü tatlı söz söyleyerek adamı yatıştırdı. Buffalmacco, Simone'ye döndü, şunları dedi:

"Bologna'da okuduğunuz, ağzınızın sıkı olduğu belli oluyor. Üstelik okuyup yazmayı, bir sürü salak gibi elmalarla** çözmemişsiniz, balkabağı kullanmışsınız, balkabağı da uzun mu uzun olur. Yanılmıyorsam, bir pazar günü vaftiz olmuşsunuz.*** Bruno, Bologna'da tıp okuduğunuzu söyledi. Ama benim gördüğüm insan kazanmayı öğrenmişsiniz. Tanıdığım en incelikli, en tatlı dilli insansınız siz."

Simone Bruno'ya dönerek araya girdi:

"Bilgili insanlarla dostluk etmenin sonucu böyledir işte. İç dünyamı bu bilge kişiden daha çabuk kim anlayabilirdi? Sen bile benim değerimi onun kadar çabuk kavrayamamıştın. Buffalmacco bilgili insanlardan hoşlanır dediğinde, benim verdiğim karşılığı anımsa. Haklıymışım değil mi?"

"Evet" dedi Bruno.

Simone bunun üzerine Buffalmacco'ya şunları dedi:

"Beni bir de Bologna'da görmüş olsaydın, kim bilir daha

---

* Passignano'da (Perugia) kilisenin kapısında bir Tanrı baba resmi vardı.

** Çocukların alfabeyi söktükleri tahtaya elma deniyordu.

*** Pazar günleri dükkânlar kapalı olduğu için tuz satılmadığından Simone tuzsuz kalmıştı (aptaldı).

neler derdin. Büyükler de küçükler de, öğrenciler de öğretmenler de el üstünde tutarlardı beni. Güzel sözlerime, mantığıma bayılırlardı. Ağzımdan çıkan her sözcüğe herkes katıla katıla gülerdi üstelik, söylediklerimi çok beğenirlerdi. Ayrılacağım sırada dünyayı ayağa kaldırdılar, orada kalmamı istediler. Kalayım diye, tıp öğrencilerine yalnızca benim ders vermemi önerdiler. Kabul etmedim. Buraya, ailemden kalan malların başına dönmek istedim; öyle de yaptım."

Bruno bunun üzerine Buffalmacco'ya şunları dedi:

"Nasılmış? Sana dediklerime inanmamıştın. İmanım hakkı için söylüyorum, buralarda eşek sidiğinden bundan daha iyi anlayan biri yok. Buradan Paris'in kapılarına dek bunun ayarında hekim bulamazsın. Sıkıysa istediğini yerine getirme!"

"Bruno doğru söylüyor" dedi Simone. "Burada kimse tanımıyor beni, çevremde bilgisiz insanlar var. Beni hekimlerin arasında görecek olsanız, nasıl yerimi doldurduğumu anlarsınız."

"Doğrusu, sandığımdan da bilgili çıktınız" dedi Buffalmacco. "Sizin gibi bilgili bir kişiyi aramıza almak için elimden geleni yapacağım."

Bu sözler üzerine, Simone'nin ikramları bir kat daha arttı. İki kafadar da, adamı olmayacak budalalıklara inandırıyor, gönüllerini eğlendiriyorlardı. Ona kontes Civillari'yi* vereceklerdi ve bu kontes çöplüklerde bulunabilecek en güzel nesneydi. Simone, kontesin kim olduğunu sorunca, Buffalmacco şunları dedi:

"Benim güzel hıyarım, kontes çok önemli bir kadındır.

---

* Civillari, Floransa'da çöplerin döküldüğü sokaktı. Gelip geçenler büyük apteslerini buraya yaparlar, pislikler için derin çukurlar açılırdı.

Yeryüzünde ona bağlı olmayan ev yok gibidir. Herkes vergi öder ona. Papazlar bile kıçlarıyla nakkare çalarak saygıda kusur etmezler ona. Genellikle evine kapanır ama, dışarıya çıktığında hemen duyumsanır. Kısa bir süre önce, Arno'da ayaklarını yıkamak, biraz hava almak için, bir gece kapının önünden geçmişti. Ama en çok Laterina'da* oturur. Çavuşları sık sık çevrede devriye gezer, çoğu da sopa, kurşun çubuk taşır.** Tamagrin della Porta, Manico di scopa, Squacchera*** gibi baronları dolaşır buralarda. Hepsini tanırsınız ama, şu ara unutmuş olabilirsiniz. Düşündüklerimizde aldanmazsak, Cacavincigli'deki kadına boş verip, sizi böyle önemli bir kadının kolları arasına atacağız."

Bologna'da doğup büyüyen Simone, karşısındakilerin sözcüklerini pek anlamıyordu. Kadını beğendiğini söyledi. Bu konuşmadan kısa bir süre sonra, ressamlar Simone'ye aralarına kabul edildiği haberini verdiler. Toplantının yapılacağı geceden bir gün önce, Simone iki arkadaşını yemeğe çağırdı. Yemekten sonra, toplantıya nasıl katılmasının uygun olacağını sordu. Buffalmacco yanıt verdi:

"Bakın, çok korkusuz olmanız gerekecek. Korkacak olursanız, iş bozulur, biz de büyük zarar görürüz. Neden korkmamanız gerektiğini söyleyeceğiz. O gece yatma saati gelince, kısa bir süre önce Santa Maria Novella kilisesinin önünde yapılan mezarlardan birinin üstüne çıkın. Sırtınızda en güzel giysilerinizden biri olsun, böylece olumlu bir izlenim uyandırırsınız. Sonra (kulağımıza çalındığına göre) soylu olduğunuz için kontes sizi tatlı su şövalyesi yapacak, giderleri de cebinden karşılayacak. Mezarın üstünde, göndereceğimiz adamı

---

* Latrina (yüz numara) sözcüğünü çağrıştıran uydurma sözcük.

** Pislik çukurlarının derinliği kurşun çubukla ölçülürdü.

*** Manico di scopa= süpürge sapı. Squacchera= ishal.

bekleyeceksiniz. Her şeyi açıkça bilmenizde yarar var, boynuzlu, kapkara, orta boy bir hayvan çıkacak karşınıza. Sizi korkutmak için karşınızda homurdanacak, zıplayıp hoplayacak. Korkmadığınızı görecek olursa, yavaş yavaş yanınıza gelecek. Yanınıza gelir gelmez, hiç korkmadan mezardan inin, Tanrı'nın, ermişlerin adını ağzınıza almadan sırtına binin hayvanın. Ellerinizi göğsünüzde kavuşturarak, hayvana dokunmazsanız, nazlı nazlı yürüyerek sizi bize getirir. Yol boyunca Tanrı'nın, ermişlerin adlarını anacak ya da korkacak olursanız sizi sırtından fırlatıp, leş kokularının içine atabilir. Bu nedenle, kendinize güvenemiyorsanız gelmeyin, yoksa hem başınızı belaya sokarsınız, hem de bize bir yararınız dokunmaz."

Bunun üzerine Simone şunları dedi:

"Siz daha beni tanımıyorsunuz. Uzun giysiler giydiğim, ellerimde eldiven olduğu için güvenemiyorsunuz. Bologna'da arkadaşlarımla kadınlara gittiğimizde yaptıklarımı bilseniz şaşarsınız. Tanrı tanığımdır, bir gece ufak tefek, yerden bitme kadının biri bizimle gelmek istemeyince ayağımın altına alıp, yerde en az bir ok atımı sürükleyince, kuzu kuzu geldi bizimle. Yine anımsıyorum, bir gün akşam duasından az sonra uşağımla birlikte Küçük Papazların* mezarlığının yakınından geçiyordum. Mezarlığa tam o gün bir kadın gömmüşlerdi, ama hiç korkmadım. Demek istediğim bana güvenebilirsiniz. Kuru gürültüye pabuç bırakmam. Sizlere saygıda kusur etmemek için, hekim çıktığım gün giydiğim lâl rengi giysimi giyeceğim. Göreceksiniz beni sevecekler, sıram geldiğinde de başkan yapacaklar. Göreceksiniz, hiç bir şey aksamayacak. Kontes bile, daha beni görmeden tatlı su şövalyesi yapmak istiyor.

* Assisi'li Francesco'nun 1209'da kurduğu tarikat (*Fratrum minorum*).

Şövalyeliği çok mu görüyorsunuz bana? Gereklerini yerine getiremem mi sanıyorsunuz? Merak etmeyin, bana bırakın her şeyi."

Buffalmacco söze girdi:

"Dedikleriniz çok güzel. Ama sakın bize oyun oynamaya kalkıp da gelmemezlik, çağırdığımızda hazır bulunmamazlık etmeyin. Bunu dememin nedeni havanın soğuk olması, siz hekimler soğuğa dayanamazsınız."

"Tanrı yazdıysa bozsun" dedi Simone. "Soğuk vız gelir bana, üşümek nedir bilmem. Gece herkes gibi vücudumun gereksinmesi için kalktığımda geceliğimin üstüne kürkten başka bir şey giymem. Mutlaka geleceğim, dediğiniz yere."

İki kafadar gidip de gece bastırınca, Simone karısına bir yalan uydurup sandıktan güzel giysisini çıkarttı. Saati gelince sırtına geçirip söylenilen mezarlardan birinin üstüne çıktı. Hava çok soğuk olduğu için mermerin üstünde büzülüp, hayvanı beklemeye koyuldu.

Boylu boslu, güçlü kuvvetli bir yapısı olan Buffalmacco, günümüzde artık oynanmayan kimi oyunlarda kullanılan bir maske edinmişti. Sırtına da ters yüz edilmiş kara bir post geçirince, maske boynuzlu bir şeytanı çağrıştırmasa, tıpkı ayıya benzeyecekti. Bu kılıkta, olayın nasıl gelişeceğini görmek isteyen Bruno'yu da peşine takıp, Santa Maria Novella alanına gitti. Simone'nin orada olduğunu görünce havalara sıçramaya başladı, homurdanarak, nara atarak, ıslıklar çalarak, cin tutmuş gibi ciyak ciyak bağırarak ortalığı ayağa kaldırdı. Bunları görüp, işiten Simone'nin tüyleri diken diken oldu, bir kadından bile daha çok korkup titremeye başladı. Evinden çıktığına pişman oldu. Ama olan olmuş, bir kez gelmişti buraya. Kendisini bekleyen olağanüstü şeylere erişebilmek arzusu ağır bastığından, korkusunu yenmeye çalıştı.

Buffalmacco, dediğimiz aşırılıkları yaptıktan sonra duru-

lır gibi oldu. Üstünde Simone'nin kıpırdamadan durduğu mezara yaklaştı. Korkudan titreyen herkes gibi, Simone de ne yapacağını bilemiyordu. Hayvana binmeli miydi, yoksa olduğu yerde mi kalmalıydı? Binmeyecek olursa başına bir iş gelmesinden korktu sonunda. Bu ikinci korku ilk korkuyu bastırınca, yavaşça mezardan indi. Alçak sesle "Tanrım yardımcı ol bana" diyerek hayvanın sırtına binip, iyice yerleşti. Yine titreye titreye, kendisine denildiği gibi ellerini göğsünde kavuşturdu. Bunun üzerine Buffalmacco yavaş yavaş Santa Maria della Scala'ya doğru yöneldi, dört ayak üstünde yürüyerek Ripole rahibelerinin manastırına ulaştı.

O dönemde o mahallede çukurlar vardı. Tarlalarını bereketli kılmak için, rençberler bu çukurlara Civillari kontesi* boşaltırlardı. Buffalmacco buraya gelince, çukurlardan birinin kenarına yaklaştı, elini Simone'nin ayaklarından birinin altına koyup, bir silkinişte adamı tepetaklak çukura attı. Sonra dişlerini gıcırdatmaya, sıçrayıp zıplamaya, çığlıklar atmaya başladı. Ardından Santa Maria della Scala boyunca Ognissanti çayırına doğru gitti. Kahkahalarını tutamadığı için buraya kaçmış olan Bruno'yu buldu çayırda. Birbirlerini kutladıktan sonra, pisliğe bulanan Simone'nin ne yapacağını gözlemeye koyudular.

Simone kendini leş gibi kokan bir yerde bulunca, ayağa kalkıp dışarı çıkmaya çalıştı. Ama sağına soluna düşüp, tepeden tırnağa pisliğe bulandı. Bir parça da pislik yuttuktan sonra, söylene söylene dışarı çıktı, ama takkesi çukurda kaldı. Elleriyle üstünü başını temizlemeye çalıştı ve ne yapacağını bilemediği için evine döndü. Kapıyı sürekli çalınca, açtılar. Kokular saçarak eve girmişti ki, Buffalmacco ile Bruno, karı-

* Bkz. 697. sayfadaki dipnot.

sının Simone'yi nasıl karşılayacağını gözlemeye geldiler. Kulak verince, kadının üzgün bir insana söylenmeyecek sözler söylediğini duydular:

"Şu haline bak! Belli ki dün bir kadınla buluşmuşsun, fiyaka yapmak için de lâl rengi giysini giymişsin. Ben yetmiyor muyum sana? Yalnız seni değil, bütün mahalleyi doyururum be. Tam yerine atmışlar seni, keşke boğuverseymişler. Namuslu adama bakın, hem evli barklı, hem de geceleri başka kadınlara gidiyor."

Bir yandan böyle söylenirken, bir yandan da kocasını yıkayan kadının dırdırı gece yarısına dek sürdü. Ertesi sabah Bruno ile Buffalmacco Simone'nin evine geldiler. Vücutlarını boyayıp çürük, ezik izlenimi uyandırmışlardı. Simone kalkmıştı. Eve girince her taraftan leş gibi kokular geldi burunlarına. Her şey temizlenmediği için, pis kokular yok olmamıştı daha. Simone adamların geldiklerini duyunca, çıkıp karşıladı onları, Tanrı'nın günlerini iyi kılmasını diledi. Bruno ile Buffalmacco ise, daha önce kararlaştırdıkları gibi yüzlerini asarak, karşılık verdiler:

"Biz sizin için aynı dilekte bulunamayacağız. Aksine başınızın beladan kurtulmaması, bıçaklanarak can vermeniz için Tanrı'ya dua edeceğiz. Çünkü yeryüzünün en namussuz, en alçak insanısınız siz. Sizi onurlandırmak, gönlünüzü etmek isterken az kalsın köpekler gibi geberip gidiyorduk. Dürüst davranmadığınız için bu gece öyle bir sopa yedik ki, bir eşek yese en azından Roma'ya varırdı. Üstelik, katılmanızı sağladığımız topluluktan da az kalsın kapı dışarı ediliyorduk. İnanmazsanız, bakın ne haldeyiz."

Zayıf ışıktan yararlanıp giysilerinin önünü şöyle bir açarak, boyalı göğüslerini gösterdiler. Sonra hemen kapattılar önlerini.

Simone özür dilemek, başına gelenleri, nereye nasıl atıldığını anlatmak istedi. Ama Buffalmacco hemen araya girdi:

"Keşke sizi köprüden Arno ırmağına atsalardı. Ne demeye Tanrı'nın ermişlerin adlarını andınız? Sizi uyarmamış mıydık?"

Simone böyle bir şey yaptığını anımsamadığını söyleyince, Buffalmacco:

"Nasıl anımsamazsınız?" dedi. "Çok iyi anımsayacaksınız. Adamımız zangır zangır titrediğinizi, nerede olduğunuzu bilmediğinizi söyledi. Doğrusu iyi oyun oynadınız. Bir daha kimse bu oyunu oynayamaz bize. Size de bundan böyle hak ettiğiniz saygıyı göstereceğiz."

Simone özür diledi, kendisine kızmamalarını istedi, bildiği en uygun sözcüklerle yatıştırmaya çalıştı onları. İşlediği kusurun duyulmasından korktuğu için de, eskisine oranla onlara daha fazla saygı göstermeye, daha çok yemek vermeye, başka şeyler yapmaya başladı.

İşte böyle, Bologna'da adam olamayanın aklı, burada başına getirilir.

X

*Sicilyalı bir kadın, bir tacirin Palermo'ya getirdiği malı ustalıkla elinden alır. Tacir önceki seferden daha fazla malla dönmüş gibi davranarak kadından yüklüce bir para alır, karşılığında su ve kırpıntı bırakır.**

Kraliçenin öyküsünün kadınları yer yer nasıl güldür-

* Sicilyalı bir kadının saf bir tacire oyun oynamasını konu edinen bu öykü. Andreuccio'nun bir başka Sicilyalı kadınla yaşadığı serüveni çağrıştırıyor. Bkz. ikinci gün beşinci öykü.

düğünü sormayın. Gülmekten, her birinin gözünden en az on kez yaş geldi. Kraliçe öyküsünü bitirince, sıranın kendisine geldiğini anlayan Dioneo anlatmaya başladı:

Sevgideğer kadınlar, kurnazlıklar inceliğe dayanırsa, oynanan oyunların bizi daha da eğlendirdiği ortada. Anlattığınız öyküler çok güzeldi, ama benim anlatacağım öyküyü daha çok seveceksiniz. Öykümün kahramanı, anlattığınız öykülerin kadınlı erkekli kahramanlarından çok daha yetenekli bir kadın. Ne var ki, o da oyuna gelecek.

Limanı olan kıyı bölgelerinde tacirler limana getirip boşalttıkları malları, öteden beri, bir çok yerde "gümrük" adı verilen ve kentin ya da o bölgenin senyörünün denetimindeki bir ambara koyarlar. Tacir görevlilere malın içeriğini, değerini yazılı olarak bildirir, onlar da tacire malını koyup, kapısını anahtarla kilitleyebileceği bir yer gösterirler. Gümrükçüler malı gümrük defterine yazar, tacir malının tümünü ya da bir

bölümünü gümrükten çektiğinde vergi alırlar ondan. Simsarlar da deftere bakarak gümrükteki malların niteliği, niceliği

konusunda bilgi edinir, malın sahibini öğrenirler. Gerektiğinde, malın sahibiyle takas, trampa, satış gibi işlemler yaparlar. Başka yerlerde olduğu gibi Sicilya'nın Palermo limanında da bu uygulama öteden beri yürürlüktedir.

Palermo'da oldum olası güzel vücutlu, ama dürüstlük düşmanı kadın çoktur. Bu kadınları tanımayanlar, soylu, namuslu olduklarını sanırlar. Oysa amaçları, erkeklerin köklerini kurutmadan yolmaktır. Yabancı bir tacir görür görmez, gümrük defterinden nesi var nesi yok öğrenirler. Sonra cilveler yapıp, tatlı sözler söyleyerek adamı ağlarına düşürüp, kendilerine bağlarlar. Kim bilir kaç tacirin malının büyük bir bölümünü, kimi kez de tümünü yürütmüşlerdir. Kimi kez de sinekkaydı tıraşı yapıp, adamın malını, gemisini, donunu gömleğini bile sövüşlerler.

Bundan kısa bir süre önce, adı Niccolo da Cignano olan ama herkesin Salabaetto dediği Floransalı bir delikanlıyı, yanında çalıştığı tacirler, Salerno panayırında satamadıkları beş yüz altın florin değerindeki yün kumaşla birlikte Palermo'ya gönderdiler. Faturasını gümrükçülere verip, malı ambara yerleştiren Salabaetto, malı elinden çıkartmak için acele etmedi, biraz eğlenmek amacıyla kentte dolaşmaya başladı. Açık tenli, sarışın, yakışıklı, gösterişli olduğu için sövüşçü kadınlardan birinin ilgisini çekti. Iancofiore adındaki kadın adamın durumunu öğrenmiş, gözüne kestirmişti onu. Salabaetto da kadına ilgi duymuş, saygın bir kadın sanmış, yakışıklı olduğu için kadının kendisinden hoşlandığını düşünmüş, bu gönül ilişkisini kimseye söylemeden geliştirmeye karar vermişti. Sık sık kadının evinin önünden geçiyordu artık. Kadın durumu anlamıştı. Birkaç gün göz süzdü hep, onun için yanıp tutuşuyormuş izlenimini uyandırmaya çalıştı. Sonra, çöpçatanlıkta üstüne olmayan bir kadını gönderdi ona.

Çöpçatan gözlerinde yaşlar, bir sürü dil döktükten sonra,

hanımının onun yakışıklılığına, seçkinliğine vurulduğunu, ne gecesinin ne gündüzünün kaldığını, kabul edecek olursa onunla gizlice bir hamamda buluşmak istediğini söyledi. Sonra da kesesinden bir yüzük çıkartıp, hanımı adına adama verdi.

Bu sözleri duyan Salabaetto yeryüzünün en mutlu insanı oldu. Yüzüğü yüzüne gözüne sürdü, dudaklarına götürüp öptü, sonra parmağına geçirdi. Çöpçatana, madama Iancofiore'nin sevgisinin karşılıksız olmadığını, kendisinin onu çok daha fazla, canından bile çok sevdiğini, nerede, ne zaman istenirse buluşmaya hazır olduğunu söyledi.

Çöpçatan bu yanıtı hanımına götürdü. Salabaetto'ya da, ertesi gün hava karardıktan sonra kadını hangi hamamda beklemesi gerektiği bildirildi. Salabaetto kimseye bir şey demeden, belirtilen saatte hamama gitti. Hamamı kadın kapatmıştı. Çok geçmeden, bir sürü şey yüklenmiş iki kadın köle geldi. Birinin başında kocaman, güzel bir pamuk döşek, ötekinin başında ise yiyecek dolu büyük bir sepet vardı. Döşeği hamamın odalarından birindeki kerevete yerleştirdiler. Üstüne kenarları ipekle işlenmiş, incecik bir çift çarşaf serdiler. Güzel işlemeli iki yastık koyup, Kıbrıs işi Buhara dokuması kar gibi bir örtü örttüler. Daha sonra soyundular, hamamı güzelce yıkayıp temizlediler.

Çok geçmedi, kadın peşinde başka iki kadın köleyle birlikte hamama geldi. Salabaetto'yu görünce sevinç gösterileri yaptı, derin derin iç çekerek, onu kolları arasına alıp öptü. Sonra:

"Senden başka kimse beni buraya getiremezdi" dedi. "İçim yanıyor senin için, zalim Toscana'lı."

Kadının canı isteyince çırılçıplak soyundular, suya girdiler. Onlarla birlikte iki köle de girdi suya. Kadın karanfil kokulu bir misk sabunu aldı, başka birinin karışmasına izin vermeden Salabaetto'yu kendi elleriyle yıkadı. Ardından kölelere

kendini yıkatıp temizletti. Bundan sonra köleler, gül kokuları saçan, her tarafı gül kokusuna boğan, bembeyaz, incecik iki peştemal getirdiler. Birini Salabaetto'ya, ötekini kadına sardılar. Kadınla erkeği sırtlarına alıp, hazırlanmış yatağa götürdüler. Ter atmaları sona erince, köleler peştemalları çekip, çırılçıplak kalan vücutlara başka peştemallar sardılar. Sepetten, içinde gül suyu, portakal çiçeği suyu, yasemin çiçeği suyu, mandalina çiçeği suyu bulunan gümüş lavantalıklar çıkarttılar, ikisinin de üstüne serptiler. Sonra şekerleme kutuları, seçme şaraplar getirildi, bunlar yenilip içildi.

Salabaetto kendini cennette sanıyordu. Kadına belki bin kez bakmıştı, hiç kuşkusuz çok güzeldi kadın. Kölelerin gidip de, kendisini kadının kolları arasına atacağı anın gelmesi için geçmesi gereken sürenin her bir saati, yüz yıl gibi geliyordu ona. Sonunda kadının isteği üzerine, köleler odada yanar bir meşale bırakıp gittiler. Kadın Salabatteo'ya, o da kadına sarıldı. Salabaetto, kendisi için yanıp tutuştuğunu sandığı kadınla birlikte upuzun, keyifli bir saat geçirdi. Kadın artık gitmesi gerektiğine karar verince, köleleri çağırdı. Üstlerini giydiler, bir kez daha şarap içip şekerleme yediler, yüzlerini ellerini o kokulu sularla yıkadılar. Gideceği sırada kadın Salabaetto'ya:

"Bu akşam bana yemeğe gelir, geceyi benimle geçirirsen çok sevinirim" dedi.

Kadının güzelliğine, gösterdiği yapmacık ilgiye vurulmuş olan Salabaetto, onun da kendisini içtenlikle sevdiğini sandığı için şu yanıtı verdi:

"Madonna, her isteğinizin başımın üstünde yeri var. Bu gece de, her zaman da, her isteğinizi yerine getirmeye hazırım."

Kadın evine döndü, giysilerini, takılarını serpiştirerek odasını süsledi, güzel bir yemek hazırlatıp Salabaetto'yu bek-

ledi. Hava kararır kararmaz gelen Salabaetto güler yüzle karşılandı, güzel bir yemek yedi. Odaya geçtiklerinde, burnuna benzersiz bir sarısabır kokusu geldi, yatağın sütunlarında Kıbrıs kuşları* olduğunu gördü. Askılara çok güzel giysiler asılıydı. Bunları görünce kadının soylu, varlıklı olduğu sonucuna vardı. Kadının yaşamıyla ilgili olarak kulağına gelen söylentilere, dünyada inanılmazdı. Belki birine oyun oynamış olabilirdi, ama onu oyuna getireceğe benzemiyordu. Geceyi büyük zevkler tadarak kadınla birlikte geçirdi, daha da tutuldu ona. Kadın ertesi sabah erkeğin beline, bir de güzel kesesi olan, güzel bir gümüş kemer taktı. Sonra da:

"Salabaetto sevgilim" dedi, "ben seninim. Yalnız vücudum değil, neyim var neyim yoksa senin."

Çok sevinen Salabaetto kadını kucaklayıp öptükten sonra evden çıktı, tacirlerin buluştukları yere gitti.

Salabaetto cebinden hiç para çıkmadan, kadınla birçok kez buluştu, her seferinde biraz daha düştü kadının ağına. Bu arada elindeki malı peşin paraya satıp, yüksek bir kâr sağladı. Kadın ondan değil ama, başkalarından öğrendi bunu. O akşam Salabaetto evine gelince onu görülmedik sevinçlerle, cilvelerle karşıladı, sarılıp öptü. Erkek için yanıp tutuşuyor, sanki kollarında can vermek istiyordu. Birbirinden güzel iki gümüş kupayı, ona armağan etmeye kalktı. Salabaetto kupaları almak istemedi, çünkü o güne dek kadın ona en azından otuz altın florin değerinde bir sürü armağan vermiş, karşılığında küçücük bir armağan bile kabul etmemişti.

Bunca eli açık, bunca sevdalı kadını bir ara, kölelerinden biri çağırdı. Kadın dışarı çıktı, bir süre sonra ağlaya ağlaya döndü. Kendini yüzükoyun yatağın üstüne attı, bir kadının

* Yatak sütunlarına süs olarak asılan, ses çıkartabilen oyuncak kuşlar.

ağzından çıkabilecek en yürek paralayıcı iniltileri çıkartmaya başladı. Şaşırıp kalan Salabaetto, kadını kollarının arasına aldı, onunla birlikte ağlamaya başladı ve:

"Yüreğimin içi" dedi, "ne oldu böyle birdenbire size? Üzüntünüzün nedeni ne? Söyleyin bana, canımın içi."

Kadın biraz nazlandıktan sonra yanıt verdi:

"Sevgili efendim benim, ne yapacağımı, ne diyeceğimi bilemiyorum! Messina'dan bir mektup aldım az önce. Abimden geliyor. Malımı mülkümü satıp ya da rehin edip, sekiz gün içinde bin altın florin göndermeyecek olursam boynu vurulacakmış. Bu parayı hemen nasıl bulurum, bilemiyorum. On beş gün süre olsa, çok daha fazla paramın bulunduğu bir yerden getirtir, ya da bir iki tarlamı satardım. Ama bu kısa sürede yapamam bunları. Keşke ölseydim de bu kara haberi almasaydım."

Bunları dedikten sonra daha büyük bir üzüntü içinde ağlamaya koyuldu. İçindeki sevda ateşi aklını körelttiği için Salabaetto bu gözyaşlarına kandı, söylenenlere inandı.

"Madonna" dedi, "bin florinim yok ama, on beş gün içinde geri verecek olursanız, size beş yüz altın florin verebilirim. Talihiniz varmış, dün kumaşları sattım, satmasaydım on para veremezdim size."

"Nasıl" dedi kadın, "para sıkıntısı mı çekiyordun? Niye benden istemedin? Bin florinim yok ama, yüz, belki de iki yüz florin verebilirdim. Sen benden para almadığına göre, ben senden nasıl para alırım şimdi?"

Salabaetto kadının bu sözlerinden çok etkilendi:

"Madonna" dedi, "bu yüzden parayı almamanız doğru olmaz. Sizin bulunduğunuz koşullarda olsaydım, elbette sizden borç isterdim."

"Salabaetto sevgilim" dedi kadın, "beni gerçekten sevdiğini anladım şimdi. Benim istememi beklemeden böyle yüklü

bir parayı vermeye kalkmazdın yoksa. Daha önce de senindim, ama bundan böyle daha da çok seninim. Kardeşimin canını sana borçlu olduğumu hiç unutmayacağım. Tanrı biliyor ya, bu parayı istemeye istemeye alıyorum senden. Çünkü alışveriş yapıyorsun, alışveriş de parayla yapılır. Ne yazık ki parayı almak zorundayım. En kısa zamanda geri öderim. Ödeyemezsem burada ne varsa rehin ederim."

Bunları dedikten sonra, gözyaşları içinde Salabaetto'nun üstüne yığıldı.

Salabaetto kadını yatıştırmaya çalıştı. Geceyi onunla birlikte geçirdi. Sözünün eri olduğunu göstermek için, kadının istemesini beklemeden gidip beş yüz altın florini getirdi. İçinden kıs kıs gülen, dışından hüngür hüngür ağlayan kadın da, Salabaetto'nun senetsiz sepetsiz verdiği parayı aldı.

Kadın parayı aldıktan sonra davranışları değişmeye başladı. Eskiden canı her istediğinde kadına gidebilen Salabaetto, şimdi çeşitli engellerle karşılaşıyor, yedi kez kadını görmek istese ancak bir kez görebiliyordu. Üstelik eskisi gibi karşılanmıyor, ağırlanmıyor, okşanmıyordu. Paranın geri ödenme zamanı gelmiş, üstünden önce bir ay, sonra ikinci bir ay geçmişti. İsteyince, para yerine söz almıştı. Bunun üzerine Salabaetto aydı, kadın oyun oynamış, kendisi de akılsızlık etmişti. Elinde ne yazılı bir belge vardı, ne de tanığı, her şey kadının insafına kalmıştı. Utanıyor, olayı kimseye açamıyordu, çünkü herkes uyarmıştı onu. Aptallığı ile alay etmekte haklı olacaklardı. Çok acı çekiyor, aptallığına üzülüyordu.

Malın sahibi tacirler birçok mektup yazmış, parayı değiştirip kendilerine göndermesini istemişlerdi. Parayı göndermezse suçu ortaya çıkacağından Salabaetto oradan uzaklaşmaya karar verdi. Pisa'ya gidecek yerde bir gemiye atlayıp Napoli'ye gitti. O günlerde Costantinopoli İmparatoriçesinin

hazinedarı* Pietro del Canigiano da bu kentte yaşıyordu. Çok akıllı, çok zekiydi ve Salabaetto ile ailesinin yakın dostuydu. Salabaetto hemen onu buldu, yaptıklarını, başına gelenleri anlattı, yardım istedi, Floransa'ya dönmek istemediğinden, geçimini burada nasıl sağlayabileceğini sordu. Olanlara üzülen Canigiano şunları dedi:

"Kötü bir iş yapmış, kötü davranmış, para sahiplerinin dediklerini yerine getirmemişsin. Bir çırpıda keyfin için büyük para harcamışsın. Neyse olan olmuş, şimdi bir çare bulmalı."

Akıllı adam olduğu için hemen ne yapılması gerektiğini bulup Salabaetto'ya söyledi. Söylenenlere aklı yatan Salabaetto uygulamaya geçti. Elindeki üç beş kuruşa Canigiano'nun ödünç verdiği parayı da ekleyip, bir sürü balya hazırlattı. Sımsıkı bağlattı balyaları. Yirmi yağ fıçısı alıp doldurttu. Hepsini gemiye yükleyip Palermo'ya döndü. Gümrükçülere balyaların faturasını verdi, fıçıların değerini bildirdi, hepsini kendi adına deftere yazdırdı. Mal ambara yerleştirildikten sonra da, beklediği başka mallar gelinceye dek bunları satmak istemediğini söyledi. Bu haberi alan, malın değerinin iki bin altın florini bulduğunu, gelecek malın da üç bin florin edeceğini öğrenen Iancofiore sızdırmış olduğu paranın az olduğunu düşündü. Beş bin florinin büyük bir bölümünü cebine indirebilmek için, beş yüz florini geri vermeye karar verdi. Salabaetto'yu çağırttı. İçten pazarlıklı Salabaetto geldi. Kadın yeni gelen maldan habersizmiş gibi davrandı. Adamı sevgi gösterileriyle karşıladı.

"Yoksa, paranı gününde vermedim diye, kırıldın mı bana?" dedi.

---

* Kendisine Costantinopoli İmparatoriçesi sanını yakıştıran Caterina di Valois'nın 1381'de ölen hazinedarı.

Salabaetto gülmeye başladı ve şunları dedi:

"Madonna, doğrusu biraz alındım, çünkü hoşunuza gideceğini bilsem kalbimi söküp size verebilirim. Size nasıl kırıldığıma gelince, dinleyin. Size beslediğim sevgi öyle büyük ki, mallarımın büyük bölümünü sattırdım. Değeri iki bin florinin üstüne mal getirdim buraya. Batıdan da değeri üç bin florinin üstünde mal bekliyorum. Bir dükkân açıp buraya yerleşmek istiyorum. Size yakın olabilmek için. Çünkü sevginiz bana, hiç bir sevginin veremeyeceği bir mutluluk veriyor."

Kadın ona şunları dedi:

"Bak Salabaetto, senin mutluluğun benim mutluluğum demektir, canımdan çok seviyorum seni. Buraya yerleşecek olmana çok sevindim. Seninle yine güzel günler geçiririz. Buradan gitmeden önce bana geldiğinde kimi kez beni göremediğin, kimi kez de güler yüzle karşılanmadığın için senden özür dilemek istiyorum. Üstelik paranı da gününde geri veremedim. O sıralarda çok sıkıntılarım olduğunu bilmeni isterim. O koşullarda, insan sevdiğine ne güler yüz gösterebiliyor, ne de gerektiği gibi davranabiliyor. Bir kadının bin altın florin bulmasının kolay olmadığını da bilirsin. İnsanlar bize gün boyunca yalanlar uydurur, verdikleri sözleri tutmazlar. Bizi de başkalarına yalan söylemek zorunda bırakırlar. Paranı bu yüzden ödeyemedim. Sen gittikten kısa süre sonra elime para geçti. Nerede olduğunu bilsem gönderecektim sana. Bilmediğim için gönderemedim."

Bir kese getirtti, İçinde Salabaetto'nun verdiği para vardı. Keseyi karşısındakinin eline verip:

"Say bakalım beş yüz mü" dedi.

Salabaetto daha önce hiç böyle sevinmemişti. Parayı sayıp beş yüz olduğunu gördü, yeniden keseye koydu.

"Madonna" dedi, "söylediklerinizin doğru olduğuna inanıyorum. Yeterince iyilik yaptınız bana. Bir sıkıntınız olursa,

siz istemeseniz bile elimden geleni esirgeyemem sizden. Hem size olan sevgim, hem benim için yaptıklarınız böyle davranmamı gerektirir. Buraya yerleşince dediğimin doğruluğunu anlayacaksınız."

Böylece kadınla ilişkisini sözde yenileyen Salabaetto, yine onu görmeye başladı. Kadın onu el üstünde tutuyor, büyük saygı sevgi gösteriyordu. Ama Salabaetto'nun tek düşüncesi kendisine oyun oynayan kadını faka bastırarak cezalandırmaktı. Kadın bir gün onu akşam yemeğine ve gece yatısına çağırınca kadının evine gitti. Yüzü öyle sıkkın, öyle asıktı ki, sanki canından bezmişti. Iancofiore sarılıp öptü onu, sıkıntısının nedenini sordu. Salabaetto bir süre nazlandıktan sonra söyledi:

"Ne yapacağımı bilemiyorum. Beklediğim malı getiren gemi Monaco korsanlarının eline düşmüş. Kurtarmalık olarak on bin altın florin istiyorlar. Benim payıma bin florin düşüyor. Oysa on param yok. Bana verdiğin beş yüz florini, kumaş alıp buraya getirtmek için Napoli'ye göndermiştim. Gümrükteki malı satsam mevsim elverişli değil, değerinin yarısına gider. Burada beni tanıyan olmadığı için borç da alamam. Ne yapacağımı, ne edeceğimi bilemiyorum. Parayı hemen göndermeyecek olursam, malı Monaco'ya götürürler, ben de bir bardak su içerim üstüne."

Kadın sanki kendi malı tehlikedeymiş gibi üzüldü. Malın Monaco'ya gönderilmesini nasıl engelleyebileceğini düşündü. Şunları dedi:

"Tanrı biliyor, senin adına nasıl üzüldüğümü. Ama üzülmek neye yarar? Param olsaydı hemen verirdim, ama yok. Geçen gün beş yüz florin ödünç aldığım biri var, ama çok yüksek faiz istiyor. Yüzde otuzdan az faize razı olmuyor. Ayrıca güvence de istiyor. Sana borç vermeyi kabul ederse, giysilerimi, eşyalarımı rehin edebilirim. Ama bunlar borcu karşılamaz, geri kalan için güvence bulabilir misin?"

Salabaetto kadını destek vermeye yönelten gerekçeyi sezmiş, parayı kendisinin vereceğini anlamıştı. Çok sevindi buna. Teşekkür etti. Zor durumda olduğu için yüksek faizi kabul edecekti. Güvence olarak gümrükteki malı vardı. Malı parayı verecek olanın üstüne geçirebilirdi. Ancak, isteyen olursa malı göstermek, başına bir şey gelmesini, çalınmasını, değiştirilmesini önlemek için ambarın anahtarı kendisinde kalmalıydı.

Kadın söylenenleri olumlu karşıladı, güvenceyi yeterli buldu. Ertesi sabah çok güvendiği bir simsarı çağırdı. Ona olayı anlatıp bin altın florin verdi. Simsar da parayı Salabaetto'ya ödünç verip, gümrükteki malı kendi üstüne geçirdi. Gerekli belgeyi birlikte yazıp imzalayarak anlaştılar. Sonra herkes kendi işine gitti.

Salabaetto vakit geçirmeden, bin beş yüz altın florinle birlikte bir çektiriye binip, Napoli'ye Pietro dello Canigiano'nun yanına döndü. Kumaşlarını sattığı Floransalı tacirlere ne borcu varsa kuruşu kuruşuna gönderdi. Pietro'ya ve kendisine borç vermiş olanlara borçlarını ödedi. Birkaç gün Canigiano ile birlikte eğlenerek, Sicilyalı kadına oynadığı oyunun keyfini çıkarttı. Sonra alım satım işlerini bırakıp Ferrara'ya yerleşti.

Palermo'da artık Salabaetto'yu göremeyen lancofiore ise ilkin şaşırdı, sonra içine bir kuşku düştü. İki ay bekledi. Salabaetto'nun gelmediğini görünce simsara ambarı açtırdı. Önce içinde zeytinyağı olduğunu sandığı fıçılara baktılar, deniz suyu dolu olduğunu gördüler. Her fıçının tapasının altında olsa olsa bir varil yağ vardı. Balyaları açtılar, kumaş içeren ikisi dışında hepsi kırpıntı doluydu. Sözün kısası oradaki mal etse etse iki yüz florin ederdi. Aldatıldığını anlayan lancofiore geri verdiği beş yüz florinle, kendi cebinden çıkan bin florin için uzun süre gözyaşı döktü. Sık sık da: "Toscana'lı ile iş mi

yapacaksın, gözünü dört açacaksın" deyip durdu. Oyuna getirilmiş, parası gitmişti ama, aklın akıldan üstün olduğunu anlamıştı.

Dioneo öyküsünü bitirince, Lauretta egemenliğinin sonunun geldiğini anladı. Pietro del Canigiano'nun olumlu sonuca ulaşan önerisini ve bu öneriyi ustaca uygulayan Salabaetto'nun becerisini övdü. Sonra başındaki defne tacı çıkartıp Emilia'nın başına taktı ve kadınsı bir incelikle şöyle dedi:

"Madonna, kraliçemizin bize ne keyifler sağlayacağını bilmiyorum, ama güzel bir kraliçemiz olacağı kesin. Yapacaklarınızın güzelliğinizle orantılı olmasını dilerim."

Sonra gidip yerine oturdu.

Kraliçelikten çok, bir kadının en duyarlı olduğu bir konuda herkesin önünde övülmüş olmanın heyecanını yaşayan Emilia biraz utandı, yüzü doğan günün yeni açmış güllere verdiği renge büründü. Gözlerini biraz yere indirip de yüzünün pembeliği gidince, kâhyaya toplulukla ilgili gerekli buyrukları verdi ve şu konuşmayı yaptı:

"Güleryüzlü kadınlar, günün büyük bir bölümünde boyunduruk altında inleyen öküzlerin boyunduruklarının çıkartıldığını, canlarının istediği gibi otlamaları için kırlara salındıklarını bilirsiniz. Öte yandan çeşitli bitkilerin yer aldığı bir bahçe, yalnızca meşe bulunan bir ormandan daha güzeldir. Bu nedenle, günlerdir belirli kuralların sınırları içinde öykü anlattığımızı dikkate alarak, artık bu sınırların dışına taşmanın yalnızca yararlı değil, gerekli de olduğunu düşünüyorum. Böylece yeniden boyunduruk altına girebilmek için soluklanmış oluruz. Bu nedenle, düş gücünüzü istediğiniz gibi kullanabilmeniz için, yarın sizi belirli bir konuyla sınırlamak istemiyorum. Herkes istediği öyküyü anlatsın. Konu çeşitliliğinin bize, belirlenmiş bir konudan daha az keyif vereceğini sanmı-

yorum. Benden sonra yerimi alacak ardılım, hiç kuşkusuz bizi yine belirlediğimiz kuralların sınırları içine çekecektir."

Bunları dedikten sonra, yemek saatine dek herkesi istediğini yapmakta özgür bıraktı. Kraliçenin önerisini herkes çok yerinde bulmuştu. Ayağa kalkıldı, isteyen istediğini yapmaya gitti. Kadınlar gülüp eğlenerek yapraklardan, çiçeklerden taçlar yaptılar. Erkekler oyun oynayıp, şarkı söylediler. Yemek saatine dek böyle oyalandılar. Yemek saati gelince güzel havuzun başında toplanıp, güle söyleye yemeklerini yediler. Yemekten sonra, her zamanki gibi dans edip, şarkı söylemenin keyfini çıkarttılar. Dudakların şarkı sözleri mırıldanmaya başladığı bir sırada kraliçe, kendisinden öncekilerin davranışlarına uyarak Panfilo'dan şarkı söylemesini istedi. Panfilo nazlanmadan şarkıya başladı.

Sevda, öyle sevinç,
öyle neşe, güzellik veriyorsun ki bana,
ateşinde yanmak, bir mutluluk bana.

Yüreğime doldurduğun
yumuşacık coşkun sevinç
yüreğime sığmıyor
dışarılara taşıyor,
mutluluğun ışığıyla
yüzümü aydınlatıyor;
sevdam böyle soylu,
böyle seçkin bir kişiye yönelince,
kavrulduğum ateşe
dayanabiliyorum.

Ne şarkımla anlatabilir,
ne parmağımla yazabilirim,

ey Sevda, duyduğum güzellikleri;
anlatıp yazabilseydim de,
susmayı yeğlerdim, çünkü işitilirse
işkenceye dönüşür;
öyle mutluyum ki,
sözcükler yetersiz kalır
mutluluğumu belirtmedikçe.

Kim inanabilirdi
kollarımın uzattığım yere
erişebileceklerine,
ve her şeyin rast gidip,
yüzümü yaklaştırdığım yere
yaklaştırabileceğime.
Kimse inanmazdı
talihime; her yerim alevler içinde,
neşem sevincim gizli kapaklı bir yerde.

Panfilo'nun şarkısı sona ermişti. Herkes şarkıyı paylaşmış, sözcükleri kimse üstüne almamaya çaba göstermekle birlikte içerdikleri gizi aralamaya çalışmışlardı. Çeşitli varsayımlar üretilmekle birlikte, kimse gerçeği öğrenememişti. Ama, Panfilo'nun şarkısının sona erdiğini gören, kadınların da erkeklerin de uykularının geldiğini anlayan kraliçe herkesin gidip yatması buyruğunu verdi.

Decameron'un sekizinci günü
sona eriyor,
Emilia'nın başkanlığında başlayan
dokuzuncu günde,
herkes canının istediği,
en sevdiği konudan
söz ediyor.

Pırıltısı gecenin gölgelerini dağıtan ışık, yıldızlarla dolu gökyüzünün koyu mavisini maviye dönüştürmüştü. Kırlardaki küçük çiçeklerin sapları doğrulmaya başlamıştı. Emilia kalktı, kadınları erkekleri çağırttı. Geldiler ve kraliçenin ağır adımlarına ayak uydurarak, şatonun çok uzağında olmayan küçük bir ormana gittiler. Burada geyikler, karacalar, başka hayvanlar gördüler. Salgın hastalık nedeniyle avcıların elinden canlarını kurtarmış hayvanlar onları korkmadan, evcil hayvanlar gibi karşıladılar. Yakalamak istercesine hayvanların yanına yaklaştılar, koşturup sıçrattılar onları. Güneş yükselince geri dönmeye karar verdiler. Hepsinin başlarında meşe yapraklarından taçlar, ellerinde kokulu otlar, çiçekler vardı. Bir gören olsa mutlaka şöyle derdi: "Bu insanlar ölüme yenilmezler, ölseler de kulakları ağızlarında ölürler."* Şarkılar söyleyip, şakalar yaparak, birbirlerine takılarak ağır adımlarla şatoya döndüklerinde her şeyi hazır, hizmetçileri de neşe

* Yaşamın veba salgınına karşı yengisi vurgulanıyor.

içinde buldular. Kısa bir süre dinlendiler, kadınlı erkekli, hepsi birbirinden neşeli altı şarkı söylemeden önce sofraya oturmadılar. Ellerini yıkamaları için su getirildi, kâhya herkesi kraliçenin isteğine uygun olarak sofraya oturttu. Gelen yemekleri büyük bir neşe içinde yediler. Yemekten kalkınca, dans ve müziğe biraz zaman ayırdılar. Daha sonra kraliçe izin verince, isteyen gidip dinlendi. Öykü saati gelince her zamanki yerde toplandılar. Kraliçe Filomena'ya bakarak günün ilk öyküsünü onun anlatmasını istedi. Filomena gülümseyerek anlatmaya başladı:

I

*Rinuccio ile Alessandro madonna Francesca'yı severler, ama kadın ikisini de sevmez. Birinin ölü gibi mezara girmesini, ötekinin de ölüyü mezardan çıkartmasını ister. Adamlar istenileni yerine getiremeyince kadın yakasını ellerinden kurtarır.**

Madonna, konu seçimini özgür bırakmak isteğinize uygun olarak ilk öyküyü anlatmaktan mutluluk duyuyorum. Görevimi gerektiği gibi yerine getireceğim ama, benden sonra anlatacakların daha da başarılı olacaklarına inanıyorum.

İşveli kadınlar, öykülerimizde sık sık Sevda'nın gücüne değindikse de, bu konuda söylenebilecek her şeyin söylendiğini sanmıyorum. Daha bir yıl konuşsak, yine her şeyi söylemiş olmayız. Sevda, çeşitli nedenlerle insanın yaşamını tehli-

* Sevginin korkuyu alt etmesini konu edinen bir öykü.

keye atmakla kalmaz, ölü taklidi yapmak, mezara girip ölülerin yerini almak zorunda da bırakır. Bu konuda anlatacağım öykü size hem onun gücünü gösterecek, hem de değerli bir kadının kendisine gönül veren iki kişiden nasıl kurtulduğunu öğretecek.

Pistoia kentinde bir zamanlar güzel bir dul kadın yaşıyordu. Birinin adı Rinuccio Palermini, ötekinin Alessandro Chiarmontesi olan ve Floransa'dan sürüldükleri için bu kentte yaşayan iki Floransalı*, birbirlerinden habersiz olarak bu kadına tutulmuşlardı. İkisi de, kadının gönlünü kazanmak için elinden geleni yapıyordu. Adı Francesca de' Lazzari olan soylu kadına durmadan mektuplar, aracılar gönderiyorlardı.

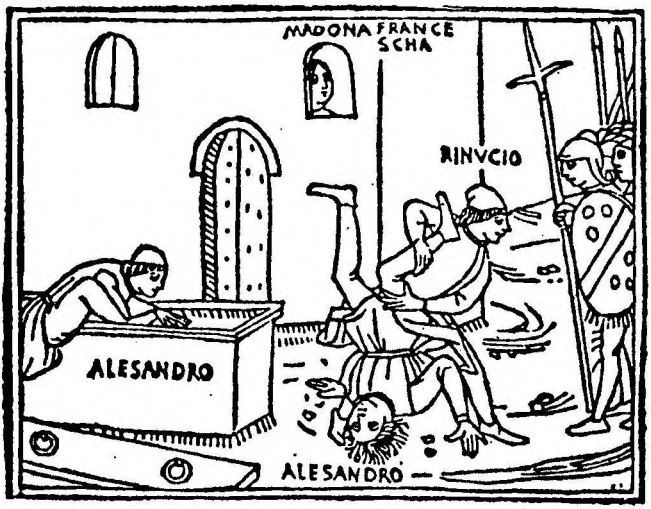

Boş bulunup, kimi kez mektuplara, aracılara kulak veren kadın, sonunda bu işin içinden sıyrılmaya karar verdi. Sırtındaki

* Palermini ve Chiarmontesi aileleri siyasal görüş ayrılığı nedeniyle gerçekten de Floransa'dan sürülmüşlerdi.

yükü atabilmek için, ikisinden de, yapılabilir olmakla birlikte üstesinden gelebileceklerini sanmadığı bir şey isteyecekti. İsteği yerine getirilmezse, aracıları kabul etmemek için haklı, dürüst bir gerekçesi olacaktı.

Kadının aklına bu fikrin geldiği gün Pistoia'da, soylu bir aileden gelmekle birlikte, yalnız Pistoia'nın değil belki de dünyanın en ünlü serserilerinden biri öldü. Sağlığında adamın öyle ürkütücü bir yüzü, öyle biçimsiz bir vücudu vardı ki, görenlerin, eğer adamı tanımıyorlarsa, ödleri kopardı. Adamı Küçük Rahipler* kilisesinin yanındaki mezarlığa gömdüler. Bu olaydan amacını gerçekleştirmek için yararlanabileceğini düşünen kadın hizmetçisini çağırdı, şunları dedi:

"Rinuccio ile Alessandro adlı iki Floransalının aracılarından her gün neler çektiğimi biliyorsun. Onlara sevgi gösterebilmem söz konusu değil. Bu işin içinden sıyrılmak, arkası kesilmeyen önerilerinden kurtulmak için, üstesinden gelemeyecekleri bir şey isteyeceğim onlardan. İsteğimi yerine getiremezlerse ben de kurtulmuş olurum. Biliyorsun, Scannadio** (yukarda sözünü ettiğimiz uğursuz herifin adı) bu sabah Küçük Rahipler mezarlığına gömüldü. Dirisinden, yörenin en yiğit erkekleri bile korkarlardı, ölüsü nasıl korku saçar hesap et. Şimdi kimseye görünmeden önce Alessandro'ya gidip, şunları söyleyeceksin: 'Beni madonna Francesca gönderdi, gönlüne girmenin sırası geldiğini söylüyor. Bir yakını, bu sabah gömülen Scannadio'nun ölüsünü bu gece madonnanın evine getirecek. Nedenini sonra öğreneceksin. Madonna ölüden korkuyor, evine getirilmesini engellemeye çalışıyor. Bu akşam yatma zamanı gelince senin Scannadio'nun gö-

* Bkz. sekizinci gün dokuzuncu öykü.
** Tanrı boğazlayan.

müldüğü mezara gitmeni, onun giysilerini giyerek onun yerine ölü gibi yatmanı, seni almaya gelecekleri beklemeni istiyor. Hiç konuşmayacak, kıpırdanmayacak, seni mezardan alıp eve getirmelerine ses çıkartmayacaksın. Evde seni madonna karşılayıp, istediğin gibi ağırlayacak. Daha sonra ne olacağına madonna karar verecek.' Dediklerimi kabul ederse ne alâ. Kabul etmezse, söyle ona bir daha gözüme görünmesin, canından olmak istemiyorsa bana mektup ya da aracı göndermesin. Daha sonra Rinuccio Palermini'ye gidip, şunları diyeceksin: 'Madonna Francesca isteğini yerine getirmeye hazır, ancak senden bir yardım istiyor. Bu gece geceyarısına doğru Scannadio'nun gömüldüğü mezara git. Bir söz, bir ses duysan da aldırmayıp, ölüyü yavaşça dışarı çıkartıp madonnanın evine getir. Eve gelince, hem bu işin gerekçesini öğrenecek, hem de ödülüne kavuşacaksın. Böyle yapmayacak olursan, bir daha mektup, aracı göndermeye kalkma."

Hizmetçi, iki erkeğe de gidip, söylenenleri olduğu gibi aktardı. İkisinden de, madonna istedikten sonra değil mezarlığa, cehenneme bile gidebilecekleri karşılığını aldı. Hizmetçi yanıtları hanımına iletti. Kadın da, adamların isteğini yerine getirecek kadar çılgın olup olmadıklarını beklemeye koyuldu.

Gece olup da yatma saati gelince, Alessandro Chiarmontesi soyundu, mezarda Scannadio'nun yerini almak için don gömlek evinden çıktı. Yolda giderken içini büyük bir korku kapladı. İçinden söylenmeye başladı: "Amma aptallık benimkisi de! Nereye gidiyorum? Kadının akrabaları onu sevdiğimi öğrenip, kafalarında olmayacak şeyler tasarlamış, beni mezarda öldürmek için tuzak kurmuş olamazlar mı? Beni öldürecek olurlarsa öldüğümle kalırım, kimse hesap sormaz onlardan. Francesca'yı seven bir düşmanım da, onun gözüne girmek için tuzak kurmuş olamaz mı?" Sonra şunları ekledi: "Diyelim ki bunların hiç biri söz konusu olmadı, kadının ak-

rabaları beni eve götürdüler. Scannadio'nun ölüsünü sırtlarında taşımayı ya da kadının kolları arasına atmayı amaçlamıyorlardır elbette. Sorulacak bir hesapları vardır, adam belki kazık atmıştır onlara. Francesca, ne duyarsam duyayım, kıpırdanmamamı istiyor. Gözlerimi oyar, dişlerimi söker, ellerimi keser ya da başka bir şey yaparlarsa ne yaparım? Nasıl susarım? Konuşursam tanırlar beni, bakarsın döverler. Dövmeseler bile elime bir şey geçmez, çünkü kadınla birlikte bırakmazlar beni. Sonra kadın da dediklerine uymadığımı söyleyip, istediğim şeyi yapmaz."

Böyle diyerek tam evine döneceği sırada, büyük sevdası karşıt gerekçeler getirdi aklına. Bu gerekçeler öyle güçlüydüler ki, mezarlığa ulaştırdılar onu. Mezarı açıp içine girdi. Scannadio'nun giysilerini çıkartıp kendisi giydi. Mezarın kapağını kapatıp Scannadio'nun yerine uzandı. Aklına Scannadio'nun kim olduğu sorusu, geceleri mezarlıklarda, mezarlıkların dışında olup bitenler konusunda duydukları geldi. Tüyleri diken diken olmaya başladı. Scannadio'nun yerinden doğrulup kendisini boğazlayacağını sandı. Ama sevdasının coşkusu bu düşünceleri olsun, başka ürkütücü düşünceleri olsun dağıttı. Ölü gibi durup, ne olacağını beklemeye koyuldu.

Geceyarısına doğru Rinuccio, sevdiği kadının isteklerini yerine getirmek için evinden çıktı. Bir yandan yürüyor, bir yandan da başına gelebilecekleri aklından geçiriyordu. Scannadio'nun ölüsünü sırtlamış giderken kolcuların eline düşerse, büyücülükle suçlanıp diri diri yakılma cezasına çarptırılabilirdi; ya da olay duyulursa, ölünün akrabaları başına iş açabilirlerdi. Bu türden başka düşünceler de geliyordu aklına. Ama kendini toparladı: "Bunca sevdiğim bu soylu kadının isteğine, tam gönlünü kazanacağım sırada nasıl hayır derim? Yo, öleceğimi bilsem verdiğim sözümü yerine getirmemezlik edemem." Yürümeyi sürdürüp mezarın başına vardı, yavaşça

kapağını açtı. Kapağın açıldığını duyan Alessandro yine çok korktu ama, sesini çıkartmadı. Rinuccio mezara girdi. Scannadio'nun ölüsü sandığı Alessandro'yu ayaklarından tutup, dışarıya çekti. Sonra sırtına vurup kadının evine doğru yola koyuldu. Yüküne özen göstermeden yürüdüğü için, ikide bir yolun kenarındaki sıralara çarpıyordu onu. Gece çok karanlık, çok yoğun olduğundan, nereye gittiğini de doğru dürüst seçemiyordu. Sonunda kadının kapısının önüne ulaştı.

Kadın hizmetçisiyle birlikte pencereye çıkmış, Rinuccio'nun Alessandro'yu getirip getirmeyeceğini görmek için bekliyor, gelirlerse ikisini de savmayı tasarlıyordu. Bu sırada bir suçluyu yakalamak için o sokakta pusuya yatmış olan kolcular Rinuccio'nun ayak seslerini duyunca, kimin nereye gittiğini görmek için hemen bir ışık tuttular. Kalkanlarını, mızraklarını doğrultup bağırdılar:

"Kim var orada?"

Karşısındakileri tanıyan Rinuccio fazla düşünmedi, Alessandro'yu sırtından atıp, tabana kuvvet kaçtı. Alessandro da yerden kalktı, üstündeki ölü giysisi çok uzun da olsa, o da kaçıp gitti.

Kolcular ışık tutunca, kadın sırtında Alessandro'yu taşıyan Rinuccio'yu gördü, Alessandro'nun Scannadio'nun giysilerini giydiğini bile seçti. İkisinin de korkusuzluğuna şaştı, ama Rinuccio'nun Alessandro'yu sırtından atıp kaçmasına da katıla katıla güldü. Olanlara çok sevindi, adamlardan kurtulduğu için Tanrı' ya dua etti. İçeri girip odasına gitti. Hizmetçisi de, o da, adamların kendisini çok sevdikleri sonucuna vardı, çünkü dediklerini yerine getirmişlerdi.

Olanlara üzülen, kör talihine sövüp sayan Rinuccio evine dönmemişti. Kolcular gidince, Alessandro'yu attığı yere döndü, görevini bitirmek amacıyla el yordamıyla ölüyü aramaya koyuldu. Bulamayınca kolcuların götürdüklerini sandı. Üzüntü

içinde evine döndü. Oraya kendini kimin getirdiğini bilmeyen, şaşırıp kalan Alessandro da, olanlara üzülüp evine döndü.

Ertesi sabah Scannadio'nun mezarının açılmış ve Alessandro ölüyü ta dibe attığı için, içinin boşaltılmış olduğu görüldü. Olay Pistoia'da değişik yorumlara açtı. Budalalar, ölüyü şeytanın alıp götürdüğüne inandılar.

Sevdalı erkekler neler yaptıklarını, başlarına neler geldiğini kadına ayrı ayrı anlattılar, isteğini yerine getiremedikleri için özür diledikler, bağışlanma isteğinde bulundular, kendilerini sevgisinden yoksun bırakmamasını istediler. Ama Francesca dediklerini yerine getirmedikleri gerekçesiyle kararından dönmeyerek, yakasını kurtardı.

II

*Bir başrahibe, yatağına sevgilisini almakla suçlanan bir rahibeye suçüstü yapmak için gece uyandırılır. Giyinirken, başörtüsü yerine, yanında bulunan papazın donunu başına geçirir. Suçlanan rahibe donu görüp başrahibeye söyleyince, sevgilisi ile birlikte olabilmek iznini alır.**

Filomena susmuştu. Herkes kadının, sevmek istemediği erkeklerden kurtulmadaki becerisini övüyordu. Erkeklerin anlamsız gözüpekliği ise, övmek bir yana çılgınlık olarak nitelendirildi. Kraliçe Elissa'ya dönerek:

"Sen devam et Elissa" dedi.

---

* Birinci günün dördüncü öyküsüyle benzerlikler taşıyan bir öykü.

Elissa hemen söze girdi:

Çok sevgili kadınlar, madonna Francesca'nın sıkıntılarından ustaca kurtuluşunun öyküsünü dinledik. Genç bir rahibe de, talihinin yardımıyla, karşı karşıya geldiği bir tehlikeden sıyrılmayı başarır. Başkalarının işine karışıp akıl vermeye kalkışan bir sürü budala olduğunu bilirsiniz. Öykümü dinleyince Talihin bu gibilere çoğu kez yerinde bir ders verdiğini göreceksiniz. Sözünü ettiğim rahibenin bağlı olduğu başrahibe de, böyle bir ders alır.

Lombardia'da din kurallarına sıkı sıkıya bağlı ünlü bir manastır olduğunu bilirsiniz. Bu manastırdaki rahibelerin arasında Isabetta adında soylu ve çok güzel bir kadın da vardı. Bir gün akrabalarından biri gelip, tel kafesin arkasından onu görmüştü. Rahibe, akrabasının gerisinde duran yakışıklı

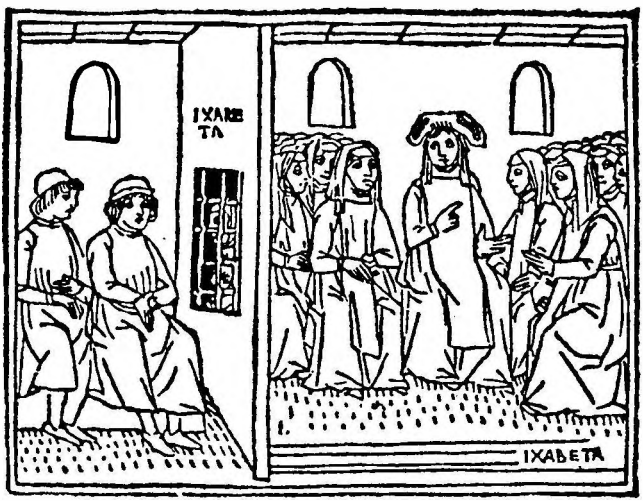

delikanlıya gönlünü kaptırmıştı. Kadının güzelliği, gözlerine vuran duyguları erkeğin de gönlünü tutuşturmuştu. Bu sevdayı ikisi de uzun süre acılar çekerek yüreklerinde sakladılar. Sonunda genç adam, gizlice rahibeyi görebilmenin yolunu

buldu ve rahibe çok sevindi buna. Yalnızca bir kez değil, birçok kez buluştular, büyük keyifler aldılar.

İlişkileri böylece sürerken, bir gece rahibelerden biri, kendini sevgililere belli etmeden, erkeğin Isabetta'nın yanından çıkıp gittiğini gördü. Hemen öbür rahibelere haber verdi. Rahibeler önce her şeyi madonna Usimbalda adını taşıyan ve kendilerinin olsun, tanıyan başkalarının olsun iyi yürekli, dini bütün bir kadın bildikleri başrahibeye anlatmaya karar verdiler. Ama sonra, Isabetta'nın inkâra kalkışmasını önlemek için, onu sevgilisiyle birlikteyken başrahibeye yakalatmanın daha doğru olacağını düşündüler. Hiç bir şey demeyip, suçüstü yapabilmek için geceleri gizlice nöbet tutmaya başladılar. Olup biteni bilmeyen Isabetta bir gece yine sevgilisini çağırdı. Rahibeler öğrendiler bunu. Gecenin geç bir saatinde ikiye ayrıldılar. Bir bölümü Isabetta'nın hücresinin kapısını gözetlerken, geri kalanlar başrahibenin odasına koştu. Kapıyı vurdular. Başrahibe yanıt verince:

"Madonna kalkın hemen, Isabetta hücresine bir erkek almış" dediler.

O gece başrahibenin yanında bir papaz vardı. Bu papazı sık sık bir sandığın içinde odasına getirtiyordu. Kapının, rahibelerin zorlamasına dayanamayıp açılmasından korkan başrahibe hemen yataktan fırladı, karanlıkta el yordamıyla giyindi. Öyle acele ediyordu ki, papazın donunu da, rahibelerin başlarına örttükleri başörtüsü sanıp, başına geçirdi. Hemen dışarı çıktı, kapıyı örttü.

"Nerede o rezil?" dedi.

Isabetta'ya suçüstü yapmanın telaşı içindeki rahibeler, başrahibenin başında ne olduğuna dikkat etmediler. Hep birlikte Isabetta'nın hücresinin kapısına vardılar. Başrahibe, ötekilerin de desteğiyle yüklenip kapıyı açtı. İçeri girince iki sevgiliyi yatakta sarmaş dolaş yakaladılar. Şaşıran, ne yapa-

caklarını bilemeyen sevgililer kıpırdamadan duruyorlardı. Başrahibenin isteği üzerine, rahibeler Isabetta'yı tutup toplantı salonuna götürdüler. Hücrede yalnız kalan erkek ise giyinip, olayların nasıl gelişeceğini beklemeye koyuldu. Sevgilisine bir kötülük yapılacak olursa hesabını soracak, sevgilisini kaçırıp götürecekti.

Başrahibe salona gelip oturduğunda rahibeler de gelmiş, gözlerini suçluya dikmişlerdi. Başrahibe Isabetta'ya bir kadına söylenebilecek en ağır sözleri söyledi. Yüz kızartıcı davranışı dışarıda duyulacak olursa, manastırın kutsallığı, onuru, saygınlığı lekelenecekti. Suçlamaları ağır tehditler izledi. Utanan, sıkılan genç kadın suçunu biliyor, verecek karşılık bulamıyor, suskunluğu karşısındakilerde acıma duygusu uyandırıyordu. Başrahibe söylenmeyi sürdürürken genç kadın başını kaldırdı ve başrahibenin başının iki yanından sarkan paça bağlarını gördü, ne olduğunu anladı hemen. İçi rahatladı.

"Madonna" dedi, "Tanrı yardımcınız olsun. Önce başörtünüzü bağlayın, sonra ne diyecekseniz deyin."

Başrahibe hiç bir şey anlamamıştı. Şunları dedi:

"Başörtünüzü bağlayın da ne demek, yüzsüz kadın? Aklınca işi şakaya vurmak istiyorsun. Sırası mı şimdi şakanın?"

Genç kadın bir kez daha üsteledi:

"Madonna, önce başörtünüzü bağlayın, sonra ne diyecekseniz deyin."

Bunun üzerine rahibelerin çoğu başrahibenin başına baktı. Başrahibe de ellerini başına götürdü ve herkes Isabetta'nın ne demek istediğini anladı. Hatasını gizleyemeyeceğini, herkesin öğrendiğini gören başrahibe, hemen ağız değiştirdi, az öncekinden bambaşka şeyler söylemeye başladı. İnsanın cinsel dürtülere karşı kendisini savunmasının çok zor olduğu sonucuna vardı. Bu nedenle, daha önce olduğu gibi, yine herkesin gönlünce yaşamayı sürdürmesini önerdi. Genç

kadını bağışlayarak, gidip papazın koynuna girdi yine. Isabetta da sevgilisinin koynuna koştu. Öbür rahibeler kıskansalar da, Isabetta sık sık sevgilisini hücresine aldı. Sevgilisi olmayan rahibeler ise, kimseye duyurmadan bir sevgili edinebilmek için ellerinden geleni yaptılar.

III

*Bruno, Buffalmacco ve Nello'nun isteği üzerine, hekimbaşı Simone Calandrino'yu gebe olduğuna inandırır. Calandrino ilaç alsınlar diye adamlara horoz ve para verir. Doğum yapmadan iyileşir.**

Elissa öyküsünü bitirince, dinleyenler genç rahibenin kıskanç arkadaşlarının saldırısından mutlu bir biçimde kurtulduğunu görüp, şükürler olsun dediler. Kraliçe öykü anlatmayı Filostrato'nun sürdürmesini isteyince, delikanlı hiç bekletmeden anlatmaya başladı:

Güzel kadınlar, dün Marche'li şapşal yargıcın öyküsünü anlatmadan önce, dilimin ucuna Calandrino'nun bir öyküsü gelmişti. Gerçi Calandrino ile arkadaşlarını sık sık ele aldık** ama, onlarla ilgili her öykü keyfimize keyif kattığından, dün anlatmak istediğim öyküyü anlatacağım.

Daha önce anlatılan öyküler Calandrino'yu da, öykümün öteki kişilerini de tanıttıkları için, başka açıklama yapmadan öyküye geçiyorum. Günlerden bir gün Calandri-

---

* Calandrino ile ilgili dört öykünün üçüncüsü.

** Bkz. sekizinci gün, üçüncü, altıncı ve dokuzuncu öyküler.

no'nun halası öldü ve iki yüz gümüş liret miras bıraktı. Calandrino bu parayla tarla almaya karar vermişti. Sanki cebinde on bin altın florin varmış gibi Floransa'daki simsarları dolaşıyor, ama iş pazarlığa gelince bir türlü uyuşamıyordu.

Bunları duyan Bruno ile Buffalmacco birçok kez arkadaşlarını uyarmış, sanki çanak çömlekçilik yapacakmış gibi toprak alacak yerde, parayı birlikte eğlenerek yemeyi önermişler, ama arkadaşları bir yemeğe bile götürmemişti onları. Bir gün bu konuyu konuşurlarken Nello adında bir ressam arkadaşları çıkageldi. Üçü kafa kafaya verip, Calandrino'nun sırtından kendilerine güzel bir ziyafet çekmenin yolunu aradılar. Çok geçmeden de ne yapacaklarını buldular.

Ertesi sabah Calandrino'nun yolunu gözlediler. Adam evden çıkar çıkmaz, Nello ile karşılaştı. Nello:

"Günaydın Calandrino" dedi.

Calandrino da. Tanrı'nın ona aydın günler, yıllar vermesini diledi. Bu arada Nello duraksadı, Calandrino'nun yüzüne bakmaya koyuldu.

"Niye bakıyorsun?" diye sordu Calandrino.

Nello sordu:

"Geceyi rahatsız mı geçirdin? Pek iyi görünmüyorsun."

Calandrino'nun içine kuşku düştü, şunları dedi:

"Nasıl iyi görünmüyorum? Hasta gibi miyim?"

Nello şunları dedi:

"Yo, öyle demek istemedim. Ama bir tuhaf göründün gözüme. Belki de yanılıyorumdur."

Bunları dedikten sonra uzaklaştı. İçine bir kurt düşse de keyfi yerinde olan Calandrino yoluna devam etti. Ama Buffalmacco da oralardaydı. Nello'nun gittiğini görünce Calandrino'nun karşısına çıktı, selam verdi, bir şeyi olup olmadığını sordu. Calandrino yanıt verdi:

"Bilmem. Az önce Nello da, bir tuhaf göründün gözüme dedi. Yoksa hasta mıyım?"

Buffalmacco şunları dedi:

"Hasta mıyım ne demek, ölüyorsun be!"

Calandrino ateşler içinde yandığını sanmaya başlamıştı ki, Bruno çıkageldi. İlk sözü:

"Bu ne hal Calandrino" demek oldu. "Ölmüş, bitmişsin sen. Ağrın sızın yok mu?"

Bu sözler üzerine, Calandrino artık hasta olduğuna inanıp, telaşa kapıldı.

"Ne yapayım peki?" diye sordu.

"Bana kalırsa evine dön yat hemen. Üstünü iyice ört. Hekimbaşı Simone'ye de çişini gönder. Bilirsin bizi çok sever. Ne yapman gerektiğini söyler sana. Biz de seninle gelir, yapılması gereken bir şey varsa yaparız."

Nello da onlara katılınca, hep birlikte Calandrino'nun evine gittiler. Calandrino çok yorgundu, odasına girdi, karısına:

"İyice üstümü ört, çok hastayım" dedi.

Yattıktan sonra çişini bir kızla, o sıralarda Mercato Vec-

chio'da* kapısında tabela yerine balkabağı asılı bir evde oturan hekimbaşı Simone'ye gönderdi. Bruno arkadaşlarına:

"Siz burada kalın, ben gidip Simone'nin ne diyeceğini öğreneyim, gerekiyorsa buraya getireyim" dedi.

Bunun üzerine Calandrino:

"Git dostum" dedi. "Git de, haber getir bana. İçimde ne varmış öğreneyim" dedi.

Bruno, Simone'nin evine çişi götüren kızdan önce varıp, olayı anlattı. Kız gelince, Simone çişe şöyle bir bakıp:

"Git Calandrino'ya söyle kendini sıcak tutsun. Birazdan ben de gelip, ne yapması gerektiğini söyleyeceğim" dedi.

Kız denileni yaptı. Az sonra Simone ile Bruno geldiler. Simone hastanın yanına oturdu, nabzını saydı. Biraz duraksadıktan sonra, hastanın karısının da önünde şunları dedi:

"Bak Calandrino, dostça söylememi istersen, senin gebelikten başka bir rahatsızlığın yok."

Bu sözleri duyan Calandrino acı çığlıklar attı, sonra:

"Hep senin yüzünden Tessa" dedi, "üstüme çıkma, başıma bir iş gelecek demiyor muydum sana?"

Namuslu bir kadın olan Tessa, kocasının bu sözleri üzerine kıpkırmızı kesti. Önüne bakarak, hiç bir şey demeden odadan çıktı. Calandrino ise sızlanmayı sürdürüyordu:

"Nedir bu başıma gelen? Ne yaparım ben şimdi? Çocuğu nasıl doğururum? Neremden çıkar? Bu azgın karı yüzünden geberip gideceğim. Tanrı bana yardımcı olsun, onun da belasını versin. Gücüm kuvvetim yerinde olsaydı, kalkıp ağzını burnunu dağıtırdım. Benim de kusurum var, üstüme çıkmasına izin vermeyecektim. Bu vartayı atlatırsam, zor çıkar bir daha üstüme."

---

* Mercato Vecchio= Eski Çarşı.

Calandrino'nun sözlerini duyan Bruno, Buffalmacco ve Nello gülmemek için kendilerini zor tuttular. Hekimbaşı Scimmione* ise katıla katıla gülüyor, ağzını da öyle açıyordu ki, dişlerini çekmek bile işten değildi. Sonunda Calandrino kendini Simone'ye teslim etti, yardımcı olmasını, öğüt vermesini istedi. Simone de:

"Böyle üzülme Calandrino" dedi. "Tanrıya şükürler olsun erken belirledik durumunu. Bir iki güne kalmaz, büyük acı çekmeden kurtulursun bu işten. Yalnız kesenin ağzını açacaksın."

Calandrino şunları dedi:

"Tanrı adına kurtarın beni. İki yüz liretim var, toprağa yatırmak istiyordum. İsterseniz hepsini vereyim, yeter ki doğum yapmaktan kurtarın beni. Nasıl doğururum bilemiyorum. Kadınlar cıyak cıyak bağırıyorlar doğururken, üstelik bu işe uygun kocaman bir delikleri var. O kadar sancı çekecek olursam, çocuğu doğurmadan ölüp giderim."

Simone şunları dedi:

"Canını sıkma, sana içimi kolay, çok etkili bir ilaç vereceğim. Üç gün sonra hiç bir şeyin kalmayacak, turp gibi olacaksın. Ondan sonra da aklını başına toplar, bir daha öyle aptallıklar etmezsin. İlaç için üç çift besili horoz gerekiyor. Başka katkıları alması için de bu adamlardan birine beş gümüş liret verirsin. Her şeyi bana gönderiver. Tanrı'nın izniyle ben de sana yarın sabah ilacı gönderirim, günde bir büyük bardak içersin."

Bu sözler üzerine Calandrino:

"Anlaştık" dedi.

Bruno'ya beş liretle, üç çift besili horoz için gerekli parayı verdi, hatırı için bunları alıp Simone'ye götürmesini söyledi. Simone evine dönünce bir söktürücü hazırlayıp hastasına gönderdi. Horozlarla birlikte ne gerekiyorsa alan Bruno, Si-

* Yazar, Simone adını gülünçleştiriyor. Scimmione= iri maymun.

mone ve arkadaşlarıyla birlikte keyifle midesine indirdi bunları. Calandrino üç sabah ilacı içti. Simone üç kafadarla birlikte onu görmeye gittiğinde nabzını saydı.

"Gözün aydın Calandrino, iyileşmişsin" dedi. "Artık sokağa çıkabilir ne işin varsa yapabilirsin, yatmana gerek kalmadı."

Etekleri zil çalan Calandrino kalktı, işini gücünü görmeye gitti. Artık önüne gelene Simone'yi övüyor, üç gün içinde hiç sancı çekmeden çocuğunu nasıl düşürdüğünü anlatıyordu. Bruno, Buffalmacco ve Nello ise, Calandrino cimrisine oynadıkları oyundan büyük bir keyif almışlardı. Monna Tessa'ya gelince, oynanan oyunu sezdi, uzun süre kocasının başının etini yeyip durdu.

IV

*Messer Fortarrigo'nun oğlu Cecco, Benconvento'da giysilerini ve messere Angiulieri'nin oğlu Cecco'nun paralarını kumarda yitirir. Don gömlek Angiulieri'nin peşinden koşup, hırsız diye yakalatır. Onun giysilerini giyer, onun atına biner, onu don gömlek bırakıp gider.**

Calandrino'nun karısına ilişkin açıklaması herkesi kahkahalara boğmuştu. Filostrato'nun öyküsü sona erince, kraliçenin isteği üzerine Neifile anlatmaya başladı:

Değerli kadınlar, insanların akıllarını, erdemlerini dışa

* Hem suçlu, hem güçlü bir kumarbazın oynadığı oyunu ele alan, hareketli, tutarlı bir öykü.

vurmaları budalalıklarını, kusurlarını ortaya dökmekten daha zor olmasaydı, birçok kişinin de dilini tutmasına gerek kalmazdı. Calandrino'nun salaklığı bunu açıkça doğruluyor.

Akılsız adam inandığı hastalıktan kurtulmak için karısının gizli eğilimlerini herkese açıklamakta sakınca görmüyor. Bu olay aklıma bir öykü getirdi. Kötü niyetli birinin, bir başkasının tasarılarını nasıl engellediğini, kurbanını nasıl büyük bir zarara uğrattığını göreceksiniz. Bu öyküyü anlatacağım.

Bundan kısa bir süre önce Siena'da belirli bir yaşa gelmiş, ikisinin de adı Cecco* olan iki kişi yaşıyordu. Biri messer Angiulieri'nin, öteki ise messer Fortarrigo'nun oğluydu. Huyları çok farklı olmakla birlikte, ortak bir noktaları vardı, ikisi de babasını hiç sevmiyordu. Bu konuda öyle iyi anlaşıyorlardı ki, dost olmuş, sık sık birbirlerini görmeye başlamışlar-

* Cecco de'Angiulieri'nin 1260-1313 (yaklaşık) tarihleri arasında yaşadığı, Cecco di Fortarrigo'nun 1293'te adam öldürmekten cezaya çarptırıldığı biliniyor.

dı. Yakışıklı, gösterişli bir erkek olan Angiulieri, babasının verdiği harçlıkla Siena'da geçinemiyordu. Kendisini çok seven bir kardinalin* papanın temsilcisi olarak Marca d'Ancona'ya atandığını duyunca, hizmetine girip durumunu düzeltmek için, gidip onu görmeye karar verdi. Bu isteğini babasına açınca, üst baş düzüp, at satın alarak saygın bir biçimde yola çıkması için babası altı aylık harçlığını toptan ödedi. İş bir uşak bulmaya kalmıştı. Angiulieri'nin uşak aradığını duyan Fortarrigo hemen onu buldu, seyislik, uşaklık, ne istenirse yapabileceğini, üstelik boğaz tokluğuna çalışacağını söyledi, kendisini de birlikte götürmesi için yalvardı. Angiulieri bu isteği kabul etmedi. Gerekçesi, arkadaşının elinden iş gelmemesi değil, kumarbaz olması, zaman zaman da içkinin ölçüsünü kaçırmasıydı. Bunun üzerine Fortarrigo kumardan da, içkiden de vazgeçmeye söz verdi, ant içti, öyle çok yalvardı ki, sonunda Angiulieri boyun eğdi, arkadaşının isteğini kabul etti.

Bir sabah birlikte yola çıktılar, Buonconvento'da yemek yediler. Hava çok sıcak olduğu için, yemekten sonra Angiulieri handa bir yatak hazırlattı, Fortarrigo'nun da yardımıyla soyunup yattı. İkindiye doğru uyandırılmasını istedi.

Angiulieri'nin uyuduğunu gören Fortarrigo soluğu meyhanede aldı. Bir iki kadeh içtikten sonra, oradakilerle oyun oynamaya başladı. Birkaç saat içinde cebindeki paradan da, üstündeki giysiden de oldu. Parasını ve giysisini kurtarmak istediği için, don gömlek Angiulieri'nin uyuduğu hana döndü. Angiulieri'nin derin bir uykuya dalmış olduğunu görünce kesesindeki paraları aldı. Geri döndü, bu parayı da kumarda yitirdi.

Angiulieri uyanınca kalkıp giyindi. Fortarrigo'yu çağır-

* Büyük olasılıkla Napoleone Orsini.

dı. Gelmeyince, yine bir yerde sızmış olduğunu düşündü. Onu orada bırakmaya karar verip, bir seyise atının eyerini vurdurttu, bavulunu hazırlattı. Corsignano'da nasıl olsa başka bir uşak bulurdu. Yola çıkmadan önce hancının parasını ödemek isteyince, kesesinin bomboş olduğunu gördü. Kızılca kıyamet koptu, ortalık birbirine girdi. Angiulieri soyulduğunu öne sürüyor, oradakileri tutuklatıp Siena'ya götürmekle tehdit ediyordu.

Tam bu sırada, don gömlek Fortarrigo geldi. Paralardan sonra, giysileri yürütmeye gelmişti. Angiulieri'nin atına binmek üzere olduğunu görünce şunları dedi:

"Bu da ne Angiulieri? Hemen gidiyor muyuz? Biraz bekle. Birazdan biri gelecek buraya, giysilerimi güvence olarak verip, otuz sekiz soldo* ödünç aldım. Parayı hemen ödersek, otuz beş soldo'ya fit olur."

Daha sözünü bitirmemişti ki, bir adam çıkageldi ve Angiulieri parasını çalanın Fortarrigo olduğunu anladı. Çünkü kumarda yitirilen parayla, çalınan para birbirini tutuyordu. Büyük bir öfkeye kapılan Angiulieri ağzına geleni söyledi Fortarrigo'ya. İnsanların adaletinden değil de Tanrı'nın adaletinden korkmasa, canını cehenneme gönderecekti. Onu darağacında sallandırmakla, Siena'dan sürdürmekle tehdit etti. Sonra atına atladı. Sanki Angiulieri bunları kendisine değil de bir başkasına demiş gibi, Fortarrigo şu karşılığı verdi:

"Laf ebeliğini bırak da, sözlerime kulak ver Angiulieri. Hemen ödersek otuz beş soldo'ya işin içinden çıkarız. Yarına bırakırsak otuz sekizden aşağıya razı olmaz, anlaşmamız öyleydi, giysinin değerini böyle belirlemiştik. Üç soldo kâr edeceksin, beğenmiyor musun?"

---

* Soldo= liretin yirmide biri.

Bu sözleri duyan Angiulieri'nin sabrı taştı. Üstelik çevrede insanlar toplanmışlardı ve Fortarrigo'nun Angiulieri'nin parasını çaldığına değil, Angiulieri'nin adamın parasını vermediğine inandıkları izlenimini uyandırıyorlardı. Angiulieri şunları dedi:

"Senin giysinden bana ne? Darağacını boylayacaksan boyla. Paramı çalıp kumar oynadığın yetmiyormuş gibi, yolumu engelleyip, dalga geçmeye kalkıyorsun bir de."

Fortarrigo'nun bir kulağından girip, bir kulağından çıktı bu sözler.

"Üç soldo kâr etmemi niye istemiyorsun?" dedi. "Geri ödeyemeyeceğimi mi sanıyorsun? Hatırım için dediğimi yap. Niye böyle acele ediyorsun? Akşam olmadan Torrenieri'ye varırız nasıl olsa. Hadi, at elini kesene. Siena'nın altını üstüne getirsem, üstüme böyle oturan bir giysi bulamam. Otuz sekiz soldo için bu adama bırakılmaz bu giysi. Su içinde kırk soldo eder. Belki daha fazlası bile var. Çifte zarara sokuyorsun beni."

Parasını çalan adamın şimdi de kendisini lafa tutmasına sinirlenen Angiulieri, artık yanıt vermedi, başını çevirip Torrenieri'ye doğru atını mahmuzladı. Kafasında hain bir düşünce geliştiren Fortarrigo da, don gömlek onun peşinden koşmaya başladı. Giysisi için yalvararak, böyle iki mil koştu. Angiulieri kulaklarını tırmalayan bu sözleri duymamak için gittikçe hızını artırıyordu. Bir ara Fortarrigo yolun kenarındaki bir tarlada çalışan köylüler görünce, olanca gücüyle bağırdı:

"Yakalayın! Yakalayın!"

Angiulieri'nin, peşinden don gömlek koşan adamı soymuş olduğunu sanan köylüler, çapalarını, bellerini kavrayıp yolu kestiler. Angiulieri kim olduğunu, adamın ne yaptığını anlattıysa da, köylüler kulak asmadılar. Bu sırada Fortarrigo da yanlarına geldi. Suratını asıp:

"Geberteceğim seni, alçak herif her şeyimi alıp kaçtı!" dedi.

Sonra köylülere döndü:

"Bakın handa ne halde bıraktı beni, nesi var nesi yoksa kumarda yitirdi. Önce Tanrı'nın, sonra sizin yardımınızla elime geçirdim sonunda. Bu iyiliğinizi hiç unutmayacağım."

Angiulieri de derdini anlatmaya çalışıyor, ama dediklerine kimse aldırmıyordu. Fortarrigo, köylülerin de yardımıyla Angiulieri'yi attan indirdi, giysilerini çıkartıp kendisi giydi. Ata bindi, Angiulieri'yi don gömlek bırakarak Siena'ya döndü. Herkese de, atla giysiyi kumarda Angiulieri'yi ütüp kazandığını söyledi. Marca'da kardinalin karşısına düzgün kılıkla çıkmak isteyen Angiulieri ise don gömlek, parasız pulsuz Bonconvento'ya döndü. Utandığı için hemen Siena'ya gidemedi. Birilerinden ödünç giysi buldu, Fortarrigo'nun beygirine binip, Corsignano'ya akrabalarının yanına gitti. Babası yeniden para gönderinceye dek orada kaldı. Kötü yürekli Fortarrigo, böylece Angiulieri'nin tatlı düşlerini engellemiş oldu, ne var ki sırası, yeri geldiğinde Angiulieri karşılık vermemezlik etmedi.

V

Calandrino genç bir kadını sever.
Bruno bir muska hazırlayıp, kadına değdirmesi
için ona verir. Kadın Calandrino ile gider. Ama kansı
*bastırınca, Calandrino'nun başı derde girer**

Neifile'nin, fazla gülmeden, yorumlanmadan dinlenen kısa öyküsü sona erince, kraliçe Fiammetta'ya dönerek,

* Calandrino ile ilgili dördüncü ve son öykü. Öbür öyküler için bkz. sekizinci gün, üçüncü ve altıncı öyküler; dokuzuncu gün, üçüncü öykü.

öykü anlatmayı onun sürdürmesini istedi. O da seve seve anlatacağını söyleyerek, anlatmaya başladı:

Güzel kadınlar, bilirsiniz, bir konu ne denli çok konuşulmuş olursa olsun, yine de ilgi uyandırır; yeter ki anlatıcı uygun bir zaman ve yer seçmiş olsun. Burada bulunmamızın amacı eğlenmek, iyi vakit geçirmek olduğuna göre, bizi eğlendirecek, hoşumuza gidecek her şey için zamanın, yerin uy-

gun olduğunu düşünüyorum. Bir konuyu bin kez bile ele almış olsak, bin kez daha yineleyip keyif almayı sürdürebiliriz. Bu nedenle, Filostrato'nun da belirttiği gibi, Calandrino'nun birbirinden güzel serüvenlerinden sık sık söz etmiş olmamıza karşın, ben de onunla ilgili bir öykü anlatacağım. Gerçeklerden uzaklaşmak isteseydim, öyküyü kişilerin adlarını değiştirerek anlatabilirdim. Ama olayları olduğu gibi aktarmamak, alınacak keyfi de büyük ölçüde azaltırdı. Bu gerekçeye de dayanarak, öyküyü olduğu gibi anlatacağım size.

Bizim kentin varlıklı kişilerinden Niccolo Cornacchini'nin bir sürü malı mülkü, bu arada Camerata'da da güzel bir

arsası vardı. Buraya gösterişli, güzel bir ev yaptırmıştı. Evin resimleri için de, Bruno ve Buffalmacco ile anlaşmıştı. Yapılacak iş çok olduğu için, Nello ile Calandrino'yu da yanlarına alan ressamlar çalışmaya başlamışlardı.

Kimi odalarında yatakla, gerekli başka eşyaların da olduğu eve yaşlı bir hizmetçi kadın bekçilik ediyordu. Başka gidip gelen olmadığı için, Niccolo'nun Filippo adındaki genç, bekâr oğlu, arada buraya kadın atıyor, bir iki gün gönül eğlendirdikten sonra kadını gönderiyordu. Bir keresinde de, Camoldoli'de* bir ev işleten Mangione adında uğursuz bir adamın sattığı Niccolosa adında bir kadını getirmişti. Kadın güzeldi, görgüsü, konuşması benzerlerinden üstündü.

Bir gün Niccolosa öğleye doğru odasından çıktı. Üstünde beyaz bir sabahlık vardı, saçlarını ensesinde toplamıştı. Evin bahçesindeki kuyuda elini yüzünü yıkarken, kuyudan su çekmeye gelen Calandrino onu gördü, selam verdi. Kadın karşılık verip, adama bakmaya koyuldu. Bakışının nedeni, karşısındakinin görünüşündeki tuhaflıktı. Calandrino da kadını süzdü, güzel buldu, arkadaşlarına su götürecek yerde oyalanmaya başladı. Ama kadını tanımadığı için bir şey demeye cesaret edemiyordu. Kendisine bakmakta olan erkeği tavlamak isteyen kadın da, göz süzdü, iç çekti. Calandrino o anda vuruldu kadına. Filippo seslenip de, kadını odasına çağırmadan önce avludan ayrılamadı.

İşinin başına dönen Calandrino durmadan üfleyip püflüyordu. Arkadaşının davranışlarını dikkatle izleyen Bruno:

"Neyin var be, Calandrino?" dedi. "Üflüyüp püflüyorsun durmadan."

Calandrino şu karşılığı verdi:

---

* Floransa'da ayak takımının oturduğu mahalle.

"Birisi yardım etse, kendime geleceğim."

"Nasıl yardım etse?" diye sordu Bruno.

Calandrino şunları dedi:

"Sakın kimseye söyleme. Aşağıda peri kızından bile güzel bir kadın var. Öyle abayı yakmış ki bana, aklın durur. Az önce su çekmeye gittiğimde anladım."

"Deme be! Ama ayağını denk al, belki de Filippo'nun kadınıdır" dedi Bruno.

Calandrino şunları dedi:

"Sanırım öyle. Filippo seslenince onun odasına gitti. Ama ne çıkar bundan? Böyle işlerde şeytana bile külahını ters giydiririm ben, Filippo kim oluyor? Sana doğruyu söyleyeyim, çok hoşlandım kadından."

Bunun üzerine Bruno:

"Bana bak" dedi, "Filippo'nın kadınıysa bu işi oldu bil. Tanırım o kadını. Ama Buffalmacco'nun haberi olmamasını nasıl sağlayacağız? Kadınla konuştuğumda, yanımda hep o oluyor."

Calandrino şunları dedi:

"Buffalmacco'ya boşver, asıl Nello'dan çekiniyorum ben. Nello, Tessa'nın akrabası, her şeyi altüst edebilir."

"Doğru söylüyorsun" dedi Bruno.

Bruno kadının kim olduğunu biliyordu. Geldiğini görmüş, Filippo da bilgi vermişti. Bir ara Calandrino kadını görmek için işinin başından uzaklaşınca, Bruno her şeyi Nello ile Buffalmacco'ya anlattı. Kafa kafaya verip, bu gönül işinden nasıl yararlanacaklarını tasarladılar. Calandrino geri gelince, Bruno alçak sesle sordu:

"Görebildin mi?" dedi.

"Gördüm, öldürecekti beni" karşılığını verdi Calandrino.

Bruno şunları dedi:

"Gidip bakayım, benim dediğim kadın mı. Benim dediğimse, gerisini bana bırak."

Bruno aşağıya indi, Filippo ile kadını buldu. Calandrino'nun nasıl bir insan olduğunu anlattı, söylediklerini aktardı. Calandrino'nun tutkusuyla eğlenmek için ne yapmaları gerektiğini söyledi. Sonra Calandrino'nun yanına döndü şunları dedi:

"Benim dediğim kadın. Ama dikkatli davranmalıyız. Filippo anlayacak olursa, bulaşacağımız pisliği temizlemeye Arno ırmağının suları yetmez. Kadınla konuşabilirsem, ne söyleyeyim ona?"

Calandrino karşılık verdi:

"Önce, onun için bin ölçek gebeleme tohumu hazırladığımı söyle, sonra bir isteği varsa yerine getirmeye hazır olduğumu söyle. Anladın mı?"

"Anladım, bu iş bana bırak artık" dedi Bruno.

Yemek saati geldiği için, işi bırakıp avluya indiler. Filippo ile Niccolosa da avluya inmişlerdi. Calandrino'ya yaranmak için bir süre kaldılar avluda. Calandrino kadına bakmaya koyuldu. Öyle görülmedik hareketler yapıyordu ki, iki gözü görmeyen birinin bile dikkatini çekebilirdi yaptıkları. Öte yandan Niccolosa da adamın duygularını körüklemek için elinden geleni yapıyor, Bruno'dan edindiği bilgilerin ışığında Calandrino'ya bakarak gönlünü eğlendiriyordu. Filippo ise, Buffalmacco ve ötekilerle konuşuyormuş gibi yapıyor, olup bitenle ilgilenmiyormuş gibi davranıyordu.

Bir süre sonra, Calandrino'nun ayakları gitmese de, yola çıktılar. Floransa'ya doğru giderlerken Bruno, Calandrino'ya:

"Turnayı gözünden vurdun" dedi, "güneş vurmuş buz gibi eridi kadın. Eline bir çalgı alıp, bir iki sevda türküsü söyleyecek olsan, inan ki, kollarının arasına gelmek için, kendini pencereden aşağıya atacak."

Calandrino şunları dedi:

"Doğru mu söylüyorsun? Tavladım mı, diyorsun?"

"Evet" yanıtını verdi Bruno.

Calandrino da şunları dedi:

"Bugün dediğimde bana inanmamıştın. İstediğimi elde etmesini bilirim ben. Benden başka kim, böyle güzel bir kadının aklını başından alabilirdi hemen? Ağızlarında bakla ıslanmayan, en kolay işlerin bile üstesinden gelemeyen gençler değil elbette! Sen beni bir de çalgı çalarken gör! Hem göründüğüm gibi yaşlı da değilim. Kadın da anladı bunu. Kollarımın arasına aldığımda, daha da iyi anlayacak. Tanrı biliyor ya, öyle bir gönlünü edeceğim ki, aklı başından gidecek."

"Anladım" dedi Bruno, "kıtır kıtır yiyeceksin kadını, kazma dişlerini pembe dudaklarına gül yanaklarına batırıp, lokma lokma atıştıracaksın onu."

Bu sözleri duyan Calandrino, sanki denilenleri yapıyormuş gibi şarkılar söylüyor, sevinçten havalara uçuyor, kabına sığmıyordu. Ertesi sabah viyolasını getirdi, bir sürü türkü söyleyip herkesi eğlendirdi. Kadını görebilmek isteği benliğini öyle sarmıştı ki, artık çalışamıyor, onu görebilmek için gün boyunca belki bin kez pencereye, kapıya gidiyor, avluya iniyordu. Bruno'nun dediklerini uygulayan kadın da yangına körükle gidiyordu. Bruno ise, Calandrino'nun mektuplarına kadının ağzından karşılıklar yazıyordu. Kadın sık sık orada olmuyordu, ama bu sırada mektupları geliyor, ailesinin yanında olduğu için görüşemeyeceklerini belirten mektuplar, Calandrino'nun umutlarını kamçılıyordu. Calandrino'nun iplerini ellerine alan Bruno ile Buffalmacco, böylece gönüllerince eğleniyorlardı. Kimi zaman, kadın istemiş gibi kendilerine fildişi tarak, kese, çakı gibi ufak tefek armağanlar aldırtıyor, karşılığında hiç bir değeri olmayan kalp yüzükler gönderiyorlar, Calandrino bunları görünce

sevinçten çılgına dönüyordu. İşinin görülmesi için, Calandrino onlara ayrıca yemekler yediriyor, armağanlar veriyordu.

Böylece iki ay geçti. Calandrino'nun işi bitmeye yüz tutmuştu. İş bitmeden önce sevdiğine kavuşamayacak olursa, bir daha kavuşamazdı. Bu nedenle Bruno'yu sıkıştırmaya başladı. Kadın da dönmüş olduğundan, Bruno önce Filippo'ya, sonra kadına ne yapacaklarını anlattı. Ardından Calandrino'ya:

"Bak arkadaş" dedi, "bu kadın senin isteğini yerine getirmeye belki bin kez söz verdi, ama sözünü tutmadı. Bana kalırsa seni oyalıyor. Madem böyle, ben de ona zorla yaptırmasını bilirim, yeter ki sen iste."

"İstedim gitti, ne yapacaksan yap" dedi Calandrino.

Bruno şunları dedi:

"Sana bir muska versem, onun vücuduna değdirebilir misin?"

"İstediğin bu olsun," karşılığını verdi Calandrino.

"Öyleyse" dedi Bruno, "bana biraz boş kâğıtla, canlı bir yarasa, üç tane günlük ağacı tohumu, bir de kutsanmış kandil getir. Gerisini bana bırak."

Calandrino o gece yarasa yakalayabilmek için olanca becerisini kullandı. Sonunda yakaladı, istenilen öteki şeylerle birlikte Bruno'ya götürdü. Bruno bir odaya çekildi, kâğıdın üstüne saçma sapan sözcükler yazdı, gizemli şekiller çizdi. Muskayı Calandrino'ya verip, şunları dedi:

"Bu muskayı kadına değdirecek olursan, hemen peşinden gelir, ne istersen yapar. Filippo bugün bir yere gidecek olursa, bir yolunu bulup kadının yanına git, muskayı vücuduna değdir, sonra da şuradaki samanlığa git. En uygun yer orası, kimse gitmez. Kadın da peşinden gelecek. Ondan sonra ne yapacağını sen bilirsin."

Calandrino yeryüzünün en mutlu insanı olmuştu artık. Muskayı aldı:

"Bana bırak bu işi" dedi.

Calandrino'nun çekindiği Nello da, olup bitenlerle ötekiler gibi gönlünü eğlendiriyor, arkadaşlarına yardımcı oluyordu. Bu nedenle, Bruno'nun önerisi üzerine Floransa'ya gidip Calandrino'nun karısını buldu. Kadına:

"Tessa" dedi, "Mugnone'den çakıl taşı getirdiği gün, Calandrino'nun sana haksız yere dayak attığını biliyorsun. O dayağın hesabını sormanın sırası geldi. Dediğimi yapmayacak olursan, akraba olarak da, dost olarak da beni defterinden sil. Kocan orada bir kadına tutuldu. Yüzsüz karı ikide bir kocanla halvet oluyor. Benimle gelecek, kocanın yaptıklarını görüp, dersini vereceksin onun."

Bu sözleri duyan kadın, işin şaka götürür yanı olmadığını anladı. Yerinden fırladı:

"Alçak herif" dedi. "Demek bana bunu da yaptın? Tanrı tanığım olsun, burnundan getireceğim yaptıklarını."

Mantosunu giydi, yanına eşlikçi bir kız aldı, Nello ile birlikte koşar adım yola koyuldu.

Tessa'nın geldiğini gören Bruno, Filippo'ya:

"Dostumuz geliyor" dedi.

Filippo, Calandrino ile ötekilerin çalıştıkları yere gitti:

"Ustalar" dedi, "benim acele Floransa'ya gitmem gerekiyor. Siz çalışmanızı sürdürün."

Oradan ayrıldı, kimseye görünmeden Calandrino'nun yaptıklarını görebileceği bir yere saklandı. Filippo'nun yeterince uzaklaştığını sanan Calandrino, Niccolosa'nın tek başına olduğu avluya indi. Kadınla konuşmaya başladı. Ne yapacağını bilen kadın, karşısındakine her zamankinden daha fazla yaklaştı. Böylece Calandrino muskayı kadının vücuduna değdirdi. Sonra hiç bir şey demeden samanlığa doğru yü-

rüdü. Niccolosa da peşinden gitti. Samanlığa girip de kapıyı kapatınca, kadın Calandrino'ya sarıldı, yerdeki samanların üstüne devirdi onu, ata biner gibi üstüne bindi, elleriyle omuzlarına bastırdı. Erkeğin yüzünü yüzüne yaklaştırmasına izin vermiyor, ama büyük bir istekle ona bakıyor, şunları diyordu:

"Calandrino, tatlım benim, canımın içi, ruhum, hayatım, kaç zamandır sana kavuşmak, seninle birlikte olmak istiyordum. Aklımı başımdan aldın. Türkülerinle gönlümü çeldin. Kollarımın arasında olduğuna inanamıyorum."

Yerinden kıpırdayamayan Calandrino da şunları diyordu:

"Güzel sevgilim, izin ver de seni öpeyim."

Niccolosa da şunları diyordu:

"Sabırsızlık etme! Bırak da önce sana bakayım, gözlerim yüzüne bakmaya doysunlar."

Bruno ile Buffalmacco da Filippo'nun yanına gelmişlerdi. Olanları, konuşulanları üçü de görüyor, duyuyordu. Tam Calandrino'nun Niccolosa'yı öpeceği sırada Nenno ile monna Tessa çıkageldiler.

"İçeride olduklarını imanım gibi biliyorum" dedi Nello.

Samanlığın önüne vardıklarında, öfkeden çılgına dönmüş olan Tessa, kapıya yüklenip içeri girdi. Niccolosa'yı Calandrino'nun üstüne binmiş olarak gördü. Niccolosa kadını görür görmez ayağa fırlayıp kaçtı, doğru Filippo'nun olduğu yere gitti. Monna Tessa koştu, yerde yatmakta olan Calandrino'nun yüzüne tırnaklarını geçirdi, yüzünü tırmaladı, adamın saçlarını kavrayıp kafasını sağa sola çekiştirdi.

"Namussuz köpek" dedi, "demek bunu da yaptın bana? Bunak zampara, sana yaptıklarım haram olsun. Evdekini doyurdun da, başkalarına mı diktin gözünü? Şu haline bak! Ne mal olduğunu bilmiyor musun? Her yanını sıksalar, bir salça-

lık su çıkmaz senden, bilmiyor musun? Tanrı da tanık, ben değil bir başkası binmişti şimdi sana. Senin gibi bir sümsüğe yüz verdiğine göre, kim bilir neyin nesidir."

Karısının geldiğini gören Calandrino ölmüş ölmüş dirilmiş, kendisini savunmak için tek söz söyleyememişti. Yüzü tırmalanmış, derileri soyulmuş, saçları dağılmıştı. Yerden şapkasını alıp doğruldu. Sonra karısına, kuşbaşı gibi doğranmak istemiyorsa bağırıp çağırmamasını söyledi. Çünkü birlikte olduğu kadın ev sahibinin karısıydı.

"Kimin karısı olursa olsun, Tanrı rahat yüzü göstermesin ona!" dedi karısı.

Bruno ile Buffalmacco'nun yanına gelen Filippo ile Niccolosa doya doya gülmüşlerdi olanlara. Gürültüyü duyup da gelmiş gibi yaparak, kadını yatıştırmak için büyük çaba harcadılar. Calandrino'ya da Floransa'ya gidip, bir daha geri dönmemesini önerdiler. Çünkü Filippo olanları duyarsa, başına bir iş gelebilirdi.

Üzgün, şaşkın, yüzü gözü tırmalanmış, kolu kanadı kırılmış Calandrino Floransa'ya gitti. Bir daha da geri gelmedi. Gece gündüz karısının dırdırını dinledi, arkadaşları ile Niccolosa ve Filippo'yu bol bol güldüren tutkulu sevdasından da vazgeçmek zorunda kaldı.

VI

*Bir handa konaklayan iki delikanlıdan biri hancının kızıyla yatar, hancının karısı da yanlışlıkla ikinci delikanlının koynuna girer. Kızla yatan delikanlı hancının yatağına geçip, arkadaşıyla yattığını sanarak her şeyi anlatır. Tartışma çıkar. Uyanan kadın kızının yatağına gider, uygun sözlerle ortalığı yatıştırır.**

Daha önce de herkesi güldürmüş olan Calandrino, yine dinleyenleri güldürdü. Kadınlar Calandrino'nun başına gelenleri konuşmayı bitirince, kraliçe Panfilo'dan öykü anlatmasını istedi. O da şunları dedi:

Övgüdeğer kadınlar, Calandrino'nun gönlünü kaptırdığı Niccolosa, aklıma bir başka Niccolosa'nın öyküsünü getirdi. O öyküyü anlatmak istiyorum. Akıllı bir kadının yerinde davranışının, büyük bir hırgürü nasıl önlediğini göreceksiniz.

Bundan kısa bir süre önce, Mugnone düzlüğünde, yolculara üç beş kuruş karşılığında yiyecek, içecek veren kendi halinde biri vardı. Kendisi yoksul, evi küçücüktü. Paraya sıkıştığında, herkesi değilse bile, tanıdığı yolcuları evinde geceletirdi. Güzel bir karısı, iki de çocuğu vardı. Çocuklardan biri on beş,

* Yer yer *Le meunier et les deux clercs* (*Değirmenci ile İki Çömez*) adlı, yazarı bilinmeyen öyküyü çağrıştıran bu öykü, beş kişinin birlikte geçirdikleri bir geceyi ele alıyor.

on altı yaşlarında güzel, işveli, daha kocaya varmamış bir kızdı. Öteki ise, memeden kesilmemiş, bir yaşında bir oğlandı.

Bizim buralı, yakışıklı, görgülü, soylu bir delikanlı kızı gözüne kestirmişti. Kızı seviyor, sık sık o yöreden geçiyordu. Böyle bir kişinin sevgisinden hoşlanan, bu sevgiyi körüklemek için cilveler yapan kız da, sonunda onu sevmeye başlamıştı. Pinuccio, delikanlının adı böyleydi, kızın karşı çıkmasından çekinmese, sevgileri kim bilir kaç kez mutlu sona ulaşmış olurdu. Sevda ateşi her geçen gün arttığı için, sonun-

da Pinuccio kızla buluşmaya karar verdi. Aklına, bir yolunu bulup kızın babasının evinde konaklamak geldi. Evin içini avcunun içi gibi biliyordu. Evde kalacak olursa, kimsenin ruhu duymadan kızla birlikte olabilirdi. Aklına geleni hemen uygulamaya koyuldu.

Duygularını bilen, güvenilir arkadaşı Adriano ile birlikte, bir akşam geç saatte iki araba beygiri kiraladılar. Hayvanlara, belki de saman dolu iki bavul yüklediler. Floransa'dan yola çıkıp, gece bastırdığında Mugnone düzlüğüne vardılar.

Sanki Romagna'dan geliyorlarmış gibi yön değiştirerek evlere doğru gittiler. Adamın evinin kapısını çaldılar. Adam ikisini de tanıdığı için hemen kapıyı açtı. Pinuccio:

"Bu gece burada konaklayacağız," dedi. "Floransa'ya varırız diyorduk ama, gecikip, gördüğün gibi bu saatte ancak buraya varabildik."

Hancı şu yanıtı verdi:

"Pinuccio, evimin sizin gibi konuklara uygun olmadığını biliyorsun. Ama bu saatte geldiğinize, başka bir yere gidemeyeceğinize göre, sizi elimden geldiğince ağırlamak artık boynumun borcu."

İki delikanlı atlarından inip, hana girdiler. Önce atlara su, yem verdiler. Sonra yanlarında getirdikleri azığı hancıyla birlikte yediler.

Hancının, içinde üç yatak serili, oldukça küçük, bir tek odası vardı. Adam yatakları en uygun biçimde sermişti. İki yatak bir duvarın dibine, üçüncü yatak ise karşı duvarın dibine serilmişti. Yer kalmadığı için, yatakların arasından zorlukla geçiliyordu.

Hancı yatakların en az kötüsünü iki arkadaşa verip, onları yatırdı. Onların uyuduklarını sanınca, kalan iki yataktan birine kızını yatırdı. Kalan yatağa da karısı ile kendisi girdi. Kadın, küçük çocuğunun beşiğini de yattığı yatağın yanına koydu.

Kimin nerede yattığını gören Pinuccio, bir süre sonra herkesin uyuduğu kanısına varınca, yavaşça kalktı, sevdiği kızın yattığı yatağa gidip, kızın yanına uzandı. Kız biraz korkmakla birlikte sevinçle karşıladı onu. Onca istedikleri şeyin birlikte keyfini çıkarttılar.

Pinuccio genç kızla yatarken, bir kedi bir şeyi devirince, kadın gürültüye uyandı. Kedinin başka bir şeyi devirdiğini sanarak, karanlıkta kalktı, gürültünün geldiği yöne gitti. Bu sı-

rada, doğal bir gereksinme nedeniyle kalkan Adriano da, bu gereksinmeyi gidermeye giderken kadının koyduğu beşiğe takıldı. Yoluna devam edebilmek için beşiği bulunduğu yerden kaldırıp, kendisinin yattığı yatağın yanına koydu. Geri döndüğünde beşiği yerine götürmeyip, yatağına yattı.

Kadın, devrilenin sandığı şey olmadığını anlamıştı. Daha iyi görebilmek için ışık yakmaya kalkmadı, ama kediyi kovaladı. Odaya dönünce el yordamıyla kocasının yattığı yatağa doğru yöneldi. Beşiği bulamayınca kendi kendine: "Amma sersem karıyım! Az kalsın konukların yatağına giriyordum" dedi. Biraz ilerleyip beşiği bulunca, kocasının yatağı sanıp Adriano'nun koynuna girdi. Daha uyumamış olan Adriano, konuğunu çok iyi karşıladı. Hiç bir şey demeden, ipini çekip yelkenini kaldırdı, kadına büyük zevkler tattırdı.

Bu sırada, genç kızın yanında uyuya kalmaktan korkan Pinuccio, yatağına dönmek için kalktı. Nasıl olsa özlediği zevki tatmıştı. Yatağına gelip de yanında beşiği görünce, hancının yatağı sandı. Biraz daha ilerleyip hancının koynuna girdi. Pinuccio'nun koynuna girmesi hancıyı uyandırdı. Yanındakinin Adriano olduğunu sanan Pinuccio:

"Niccolosa baldan tatlıymış meğer" dedi. "İnan bana, bir erkeğin bir kadından alabileceği zevklerin en büyüğünü aldım ondan. Buradan gittikten sonra, tam altı kez cennete gidip geldim."

Duyduğu sözlerden pek hoşlanmayan hancı, ilkin kendi kendine: "Ne demeye koynuma geldi bu herif?" dedi. Sonra kendini tutamayıp:

"Pinuccio" dedi, "bu yaptığına kalleşlik denir. Niye yaptığını anlayabilmiş değilim. Ama hesabını soracağım bunun."

Pinuccio yaptığı hatayı anlamıştı. Olgun bir insan olmadığı için, aşağıdan alacak yerde şunları dedi:

"Neyin hesabını soracaksın? Ne yapabilirsin ki bana?"

Bu sırada kendisini kocasının koynunda sanan hancının karısı Adriano'ya:

"Duyuyor musun, konuklarımız kavga ediyorlar," dedi.

Adriano gülerek karşılık verdi:

"Boş ver, ne yaparlarsa yapsınlar. Gece içkiyi fazla kaçırdılar."

Kocasının söylenmesini beklerken Adriano'nun sesini duyan kadın, nerede ve kiminle yattığını anladı hemen. Akıllı bir kadın olduğu için, hiç bir şey demeden yerinden fırladı. Oda zifiri karanlık olsa da, çocuğunun beşiğini alıp kızının yatağının yanına götürdü. Kendisi de kızının yanına yattı. Sonra da, kocasının sesine uyanmış gibi yaparak, Pinuccio'ya niçin söylendiğini sordu. Kocası yanıt verdi:

"Bu gece Niccolosa'ya ne yapmış, duymadın mı?"

"Yalan söylüyor, kafasından atıyor "dedi kadın. "Niccolosa ile yatıp matmadı. Kızın yanında ben yattım, uykum kaçtı gözüme uyku girmedi. Aptal mısın nesin, onun söylediklerine inanıyorsun. Geceleri kafayı çekip, sonra düş görürsünüz hepiniz. Oradan oraya gittiğinizi, marifetler yaptığınızı sanırsınız. Boyunuz devrilsin topunuzun! Pinuccio'nun orada ne işi var? Niye kendi yatağında değil?"

Kadının kendi ayıbını da, kızının ayıbını da ustaca örtbas etmek istediğini gören Adriano:

"Pinuccio" dedi, "sana belki yüz kez ortalarda dolaşma dedim. Düş görünce kalkıp dolaşman, düşünde gördüklerini gerçekmiş gibi anlatman, günün birinde iş açacak başına. Hadi gel buraya. Tanrı geceleri rahat ettirmesin seni, emi."

Hancı karısının, Adriano'nun dediklerini duyunca Pinuccio'nun uyurgezer olduğunu sandı. Omuzlarından kavrayıp silkeledi onu.

"Pinuccio uyan da yatağına git" diye bağırdı.

Konuşulanları dinlemiş olan Pinuccio uyurgezer taklidi

yapıyor, saçma sapan sözler söyleyerek hancıyı güldürüyordu. Sonunda, kendine gelir gibi yaptı, Adriano'ya:

"Sen mi seslendin Adriano, sabah mı oldu?" dedi.

Adriano yanıt verdi:

"Evet oldu, buraya gel."

Pinuccio oynadığı oyunu sürdürerek, yarı uykulu, hancının yanından kalkıp Adriano'nun yanına gitti.

Sabah olunca hancı kalktı, Pinuccio ile, gördüğü düşlerle dalga geçmeye başladı. İki delikanlı da güle oynaya hazırlandılar, bavullarını atlara yüklediler. Hancı ile kadeh tokuşturduktan sonra atlarına binip, hem yaşadıklarından, hem de ulaşılan çözümden çok hoşnut bir biçimde Floransa'ya döndüler. Pinuccio kısa bir süre sonra, Niccolosa ile buluşmanın başka yollarını buldu. Kız anasını, Pinuccio'nun gerçekten düş gördüğüne inandırmıştı. Kadın ise, Adriano'nun kendisini nasıl sardığını aklına getirdikçe, bir tek kendisinin uyanık kalmış olduğu sonucuna varıyordu.

VII

Talano d'Imolese düşünde bir kurdun karısının
boynunu, yüzünü parçaladığını görür.
Karısına sakınmasını söyler.
*Kadın aldırmaz. Düşte görülen, kadının başına gelir.**

Panfilo'nun öyküsü bitip de, herkes kadının akıllı dav-

* Olacakları haber veren düşler konusunda eğilen bir öykü. (bkz. dördüncü gün, altıncı öykü)

ranışını övdükten sonra, kraliçe Pampinea'dan öyküsünü anlatmasını istedi. O da anlatmaya başladı:

Sevimli kadınlar, birçok kişinin önemsemediği düşlerin kimi gerçekler içerdiklerine daha önce değinilmişti. Benim

de, kısa bir süre önce, kocasının gördüğü düşe inanmayan bir komşumun başına gelenleri anlatan kısa bir öyküm var.

Oldukça sevilip sayılan bir insan olan Talano d'Imolese'yi bilmem tanır mısınız? Talano, Margherita adında genç, çok güzel ama sevimsiz, inatçı, kavgacı bir kadınla evlenmişti. Kadın kendi bildiğinden şaşmaz, kimsenin dediğini yapmazdı. Talano'nun elinden bir şey gelmiyor, kadının bu çekilmez huylarını çekiyordu.

Talano ile Margherita köydeki evlerine gitmişlerdi. Bir gece Talano uykusunda bir düş gördü. Karısı evlerinin az ötesindeki güzel bir ormanda geziniyordu. Gezinti sırasında ormanın bir köşesinden kocaman, azgın bir kurt fırlıyor, boynuna atlayıp kadını deviriyor, yerde sürüklüyordu. Kadın çığlıklar atıp yardım istiyordu. Sonunda kendini kurdun diş-

lerinden kurtarıyordu, ama boynu, yüzü tanınmaz hale geliyordu.

Talano ertesi sabah uyanınca karısına:

"Kadın" dedi, "bana bir gün bile rahat yüzü göstermedin ama, başına bir şey gelirse yine de üzülürüm. Sözüme kulak ver, bugün evden çıkayım deme."

Margherita bu isteğin nedenini sorunca, gördüğü düşü anlattı. Kadın başını sallayıp:

"İnsan kötülüğünü istediği birini, düşünde kötü durumda görür" dedi. "Bana acıyormuş gibi davransan da, aslında düşlerinde başıma gelmesini istediğin şeyleri görüyorsun. Hiç kuşkun olmasın, ne bugün, ne de bundan sonra, başıma seni sevindirecek bir şey gelmesine izin vermeyeceğim."

Bunun üzerine Talano:

"Böyle diyeceğini biliyordum" dedi. "Uyuzun saçını taramaya kalkarsan, bu karşılığı alırsın. Nasıl istersen öyle yap. Ben senin iyiliğin için söylüyorum. Senin yerinde olsam bugün evden çıkmam, hele ormana adım atmam."

"Peki öyle yaparım" dedi kadın.

Sonra da içinden şunları geçirdi:

"Gördün mü, bugün ormana gitmemem için beni korkutmaya çalışıyor. Belli ki, ormanda bir sürtükle buluşacak, benim görmemi istemiyor. Körlerle oturup kalkmak istiyor. Dediklerine kanacak kadar budala değilim. Gerekirse gün boyunca bekleyip, bugün ne halt karıştıracağını göreceğim."

Bunları dedikten sonra, kocasının evin bir kapısından çıktığını görünce, o da öbür kapıdan çıktı. Elinden geldiğince kimseye görünmemeye çalışarak ormana gitti, sık bir yere gizlendi. Bir gelen var mı diye çevreyi kollamaya başladı. Kurdu aklına bile getirmeden böyle beklerken, yanıbaşındaki sık fundalıktan kocaman, azgın bir kurt çıktı. Kurdu görünce

"Yardımcım ol Tanrım!" bile diyemeden, kurt boğazına atladı, dişlerini geçirip, sanki küçük bir kuzuymuş gibi sürüklemeye başladı onu. Kadın, boğazı sıkıldığı için bağıramıyor, kurtulmak için bir şey yapamıyordu. Karşılarına çobanlar çıkıp da, bağırarak kurdu kadını bırakmaya zorlamasalardı, kurt hiç kuşkusuz avını parçalayacaktı. Çobanlar kadını tanıyıp evine götürdüler. Hekimler uzun uzadıya uğraşıp onu iyileştirdiler. Ama boynu ile yüzünün bir bölümü öyle zedelenmişti ki, eski güzelliğinin yerini korkunç bir çirkinlik almıştı. Artık insan içine çıkmaya utanıyor, dik kafasına, kocasının düşüne inanmamakla düştüğü yanılgıya sık sık gözyaşı dökü-yordu.

VIII

*Biondello, ziyafet var diye Ciacco'yu işletince, Ciacco da onu dövdürterek öcünü alır.**

Neşeli topluluğun üyeleri Talano'nun uyurken gördüğünün, gördükleri olduğu gibi gerçekleştiğine göre, düş olmayıp bir önsezi olduğunda birleşmişlerdi. Herkes susunca, kraliçe öykü anlatmayı Lauretta'nın sürdürmesini istedi. O da şunları dedi:

Akıllı kadınlar, bugün benden önce konuşanlar hep anlatılan öykülerden esinlendiler. Ben de aynı şeyi yapacağım. Dün Pampinea'nın anlattığı öyküde okumuş yazmış adamın

* Kendisinden daha güçlü birine oyun oynamaya kalkışmanın sonucunu ele alan bir öykü.

aldığı öç, aklıma hiç kuşkusuz daha hafif, ama karşı taraf için oldukça tatsız bir öç alma olayını getirdi.

Floransa'da herkesin Ciacco* adını taktığı, boğazına çok düşkün bir adam vardı. Parası pisboğazlığının giderlerini karşılamaya yetmiyordu. Ne var ki, oturup kalkmasını bildiği,

hoş sohbet olduğu için, saraya kapılanmayı başaramamış da olsa, zengin sofralarından eksik olmazdı. Çağrılmasa bile öğle, akşam yemeklerine gider, güzel yemekler yerdi.

O sıralarda Floransa'da Biondello adında ufak tefek, giyimine kuşamına düşkün, bir sinekten bile temiz,** başı takkeli, sarı saçları tek bir tel bile dışta kalmaksızın ensesine taranmış biri de vardı. O da Ciacco'nun yaptığı işi yapıyordu. Büyük perhiz sırasında bir sabah Biondello balık pazarına git-

* Iacopo'dan türetilmiştir. (Domuz anlamına geldiğini öne sürenler de vardır.)

** Sinek temizlik simgesi sayılırdı.

ti. Messer Vieri de' Cerchi için kocaman iki taşemen aldı. Biondello'yu gören Ciacco, onun yanına gitti:

"Ne yapıyorsun?" dedi.

Biondello yanıt verdi:

"Messer Corso Donati'nin evine dün akşam bunlardan üç tane göndermişler. Hem de daha güzellerini. Bir de mersinbalığı varmış. Soylulara vereceği yemeğe yetmeyince, messere iki balık daha almam için beni gönderdi. Sen gelmeyecek misin yemeğe?"

"Gelmez olur muyum, geleceğim" yanıtını verdi Ciacco.

Yemek saati gelince Ciacco messer Corso'nun evine gitti. Messer Corso'nun bir iki arkadaşı vardı, daha sofraya oturulmamıştı. Ne istediği sorulunca Ciacco:

"Messere, sizinle, arkadaşlarınızla birlikte yemek yemeğe geldim" dedi.

Corso şunları dedi:

"Hoş geldin. Yemek saati olmuş, haydi sofraya."

Masaya geçildi. Önce nohutlu et, ardından da Arno balığı kızartması geldi sofraya. Başka bir şey yenilmedi. Biondello'nun oyununa geldiğini anlayan Ciacco bozulmuştu. Bunun acısını çıkartmaya karar verdi.

Oynadığı oyunu anlatıp birçok kişiyi güldüren Biondello'ya rastladı birkaç gün sonra. Biondello onu görünce selam verdi, gülümseyerek messer Corso'nun taşemenlerinin nasıl olduğunu sordu. Ciacco şu karşılığı verdi:

"Nasıl bulduğumu sekiz güne varmaz, öğrenirsin."

Biondello'dan ayrılır ayrılmaz, elinden her iş gelir, uyanık birini buldu. Vereceği parayı söyledi. Adamın eline cam bir sürahi tutuşturup, Cavicciuli arastasına götürdü. Orada bulunan messer Filippo Argenti adında iri kıyım, güçlü kuvvetli, asık suratlı birini gösterip şunları dedi:

"Bu adamın yanına gideceksin. Sürahiyi uzatıp: 'Messe-

re, beni size Biondello gönderdi. Bu sürahiyi kırmızı şarapla renklendirmenizi istiyor, arkadaşlarıyla kafayı çekeceklermiş de' diyeceksin. Aman dikkat et, yakanı kaptırırsan emdiğin süt burnundan gelir, benim işim de suya düşer."

Adam sordu:

"Başka bir şey diyecek miyim?"

Ciacco şunları dedi:

"Hayır! Hadi git. Bunları deyip sürahiyi dolu getir, paranı al."

Adam messer Filippo'nun yanına gitti, söylenenleri yerine getirdi. Parlamak için bahaneye bakan messer Filippo, çok iyi tanıdığı Biondello'nun kendisiyle dalga geçtiğini sandı. Yüzü kıpkırmızı kesildi, şunları dedi:

"Yok sürahiyi renklendirmekmiş, yok kafayı çekmekmiş, ne biçim söz bunlar? İkinizin de canı cehenneme."

Ayağa kalktı, adamın yakasına yapışmak için elini uzattı. Ama tetikte bekleyen adam kaçıp soluğu, olup biteni görmüş olan Ciacco'nun yanında aldı. Messer Filippo'nun dediklerini aktardı ona. Ciacco çok sevindi, adamın parasını ödedi. Hiç oyalanmadan gidip Biondello'yu buldu. Ona:

"Şu sıralar Cavicciuli arastasına gittin mi?" diye sordu.

"Yo gitmedim, niye soruyorsun?" yanıtını verdi Biondello.

Ciacco şunları dedi:

"Seni messer Filippo arıyormuş da ondan. Niye aradığını bilmiyorum."

Bunun üzerine Biondello:

"İyi, o tarafa gidiyorum, ona da uğrarım" dedi.

Biondello gidince, olayın nasıl gelişeceğini görmek isteyen Ciacco onun peşine düştü. Messer Filippo adamı elinden kaçırdığı için çok öfkelenmişti, ne yapacağını bilemiyordu. Adamın söylediklerine bir anlam verememiş, olsa olsa Bion-

dello'nun bir başkası adına onunla dalga geçtiği sonucuna varmıştı. İşte içindeki öfke böyle kabarırken Biondello çıkageldi. Biondello'yu görür görmez fırlayıp yanına gitti, suratının ortasına bir yumruk indirdi.

"Ne oluyor, bu da ne demek?" dedi Biondello.

Messer Filippo, Biondello'nun saçlarını tuttu, başındaki başlığı parçaladı, takkeyi yere çaldı ve dövmeye başladı adamı. Bir yandan da:

"Hain herif, sürahi 'renklendirmek', 'kafa çekmek' için bana adam göndermek ne demekmiş anladın mı? Çocuk yerine koyup da gönlünü mü eğlendirecektin benimle?" diye bağırıyordu.

Bunları derken, gülle gibi yumruklarını Biondello'nun yüzüne gözüne indiriyor, saçının tek bir kılını olsun esirgemiyordu. Adamı çamurlara buladı, sırtındaki giysiyi parçaladı. Öyle büyük bir öfkeyle saldırıyordu ki, Biondello bir kez ağzını açacak oldu, ama ne tek bir sözcük söyleyebildi, ne de bu davranışın gerekçesini sorabildi. "Renklendirme", "kafayı çekme" sözcüklerini duydu, ama ne demeye geldiklerini anlamadı.

Messer Filippo herkesin içinde onu güzelce dövdükten sonra, oradakiler yüzü gözü şişmiş, üstü başı parçalanmış Biondello'yu bin bir güçlükle kurtardılar. Messer Filippo'nun niçin böyle davranmış olduğunu anlattılar ona. Gönderdiği adamın söylediği sözleri kınadılar. Messer Filippo'yu tanıması gerektiğini, şaka kaldırmadığını söylediler.

Biondello ağlayarak özür diledi, şarap istemek için messer Filippo'ya kimseyi göndermediğini söyledi. Bir süre sonra kendini toplayıp, ağrılar, sızılar, acılar içinde evine döndü. Başına gelenlerin Ciacco'nun işi olduğunu anlamıştı.

Uzun bir süre sonra yüzündeki morartılar geçince, evinden çıkmaya başladı. Karşılaştıklarında, Ciacco gülerek:

"Biondello, messer Filippo'nun şarabı nasıldı?" diye sordu.

Biondello:

"Messer Corso'nun taşemenleri gibiydi" karşılığını verdi.

Bunun üzerine Ciacco:

"Bundan sonrası sana bağlı" dedi. "Sen bana yine yemek yedirmeye kalkışacak olursan, ben de sana yine şarap içiririm" dedi.

Ciacco'ya karşı öç beslese de elinden bir şey gelmeyeceğini bilen Biondello, aralarını bulması için Tanrı'ya dua etti ve o günden sonra Ciacco ile dalga geçmeye kalkışmadı.

IX

*İki delikanlı Salamone'ye akıl danışırlar. Biri nasıl sevileceğini, öteki huysuz karısını nasıl yola getireceğini sorar. Salamone birine sev, ötekine de Kaz Köprüsüne git der.**

Dioneo'nun ayrıcalığına saygı gösteren kraliçeden başka konuşmayan kalmamıştı. Kadınlar Biondello'nun başına gelenlere yeterince güldükten sonra kraliçe söze şöyle girdi:

Sevgideğer kadınlar, kurulu düzeni akılcı bir biçimde ele alacak olursak doğanın, geleneklerin ve yasaların kadınları erkeklerin güdümüne verdiklerini, erkeklerin onları istedikleri gibi yönlendirip yönetmelerine kadınların boyun eğdik-

* Birbirleriyle uyumlu oldukları söylenemeyecek iki bölümden oluşan öykünün katırın ve kadının sopa yedikleri bölümleri başarılıdır.

lerini açıkça görürüz. Bağımlı olduğu erkeklerden dirlik, mutluluk, rahatlık bekleyen bir kadının sabırlı, uysal, alçak gönüllü olması gerekir. Daha da önemlisi, namuslu olması gerekir, çünkü namus bilgeliğin en önemli hazinesidir.

Her konuda ortak çıkarları dikkate alan yasalar, ya da gücü çok büyük ve etkili olan gelenekler, töreler bu gerçeği bize öğretmediklerinde, bu kez doğa açık bir biçimde doğrular bunu. Doğa bize dayanıksız, güçsüz bedenler, pısırık, ürkek yürekler, uysal, merhametli ruhlar vermiştir. Gücümüz kuvvetimiz az, sesimiz kulak okşayıcı, ellerimizin ayaklarımızın hareketleri uyumludur. Bütün bunlar bizi bir başkasının yönetmesi gerektiğinin belirtileridir. Aklımız bize, yardıma, yö-

netilmeye gereksinme duyan kişinin, yöneticisine karşı uysal, saygılı, boynu bükük olması gerektiğini söyler. Bizim yardımcılarımız, yöneticilerimiz erkekler değil mi? Öyleyse erkekleri saymak, onlara boyun eğmek zorundayız. Böyle davranmayanların yalnızca sert bir biçimde kınanmayıp, ağır cezalara çarptırılmaları gerektiğini düşünüyorum. Pampinea'nın az

önce anlattığı öykü, bir kez daha bu konuyu aklıma getirdi. Talano'nun kafasının dikine giden karısına, kocasının veremediği dersi Tanrı'nın verdiğini anımsayacaksınız.

Dediğim gibi, doğaya, geleneklere, töreye karşı gelerek saygılı, uysal, sevecen davranmayan her kadın bana göre ağır, sert bir ceza hak eder. Size bu konuda Salamone'nin* adaletinden, bu hastalığa tutulmuş olanlar için yararlı bir ilaç oluşturan bir örnek vereceğim. Böyle bir ilaca gereksinme duymayan kadınlar, üstlerine almasınlar. 'Atın iyisinden de kötüsünden de mahmuzu, kadının iyisinden de kötüsünden de sopayı eksik etmeyeceksin' atasözünü benimseyen erkekler de üstlerine almasınlar. Bu atasözünü kötü niyetle yorumlayıp, kadınların tümüne yönelik olduğunu söyleyebiliriz, ne var ki dürüst bir biçimde yorumladığımızda da doğru olduğunu görürüz. Kadının yapısı gevşektir, kolay eğilir bükülür. Kendilerine tanınan sınırların çok dışına çıkanları cezalandırmak için sopa atmak gerekir. Sınırları çiğnemeyenlere gelince, sopa onları yerlerinde tutar, sindirir. Neyse ahlak dersi vermeyi bırakıp, öyküye geliyorum.

Salamone'nin bilgeliğinin ünü dünyanın dört bir yanına yayılmıştı. İsteyene bunu kanıtlamaya hazır olduğunu da bilmeyen yoktu. Dünyanın değişik yörelerinden bir sürü insan onu görmeye gider, sorunlarının çözümü için akıl danışırdı. Bu amaçla yola çıkanlar arasında Laiazzo** kentinde oturan Melisso adında soylu, varlıklı biri de vardı. Kudüs'e doğru at sürerken, Antiochia*** çıkışında, aynı yöne gitmekte olan Giosefo adında bir gençle karşılaştı. Bir süre yanyana at sür-

* Yahudilerin kralı (İ. Ö. 1015-975). (Hz. Süleyman)
** Ermenistan'da bir kent.
*** Antakya.

dükten sonra, yolculuk geleneklerine uyarak onunla konuşmaya başladı. Giosefo'nun durumunu, nereli olduğunu öğrendikten sonra, nereye ne amaçla gittiğini sordu. Giosefo, karısına nasıl davranması gerektiğini danışmak için Salamone'ye gittiğini söyledi. Karısı huysuz mu huysuz, geçimsiz mi geçimsizdi. Tatlı dille de, güzellikle de, başka türlü de yola gelmiyordu. Giosefo, nereli olduğunu, nereye ne amaçla gittiğini sorunca, Melisso yanıt verdi:

"Laiazzo'luyum. Senin gibi benim de bir derdim var. Gencim, param pulum var. Sofram herkese açık. Ama yine de bir tek sevenim yok. Ben de senin gittiğin yere gidiyorum, sevilmek için ne yapmam gerektiğini öğreneceğim."

İki arkadaş birlikte yol almayı sürdürdüler. Kudüs'e gelince, bir saraylının yardımıyla Salamone'nin yanına vardılar. Melisso derdini anlattı kısaca. Salamone:

"Sev" yanıtını verdi.

Hemen ardından, Melisso dışarı çıkartıldı. Giosefo, niçin geldiğini söyledi. Salamone ona da:

"Kaz Köprüsüne git" dedi, başka bir şey demedi.

Giosefo da hemen kralın yanından dışarı çıkartıldı. Kendisini beklemekte olan Melisso'yu buldu, aldığı yanıtı söyledi ona. Yanıtlar üzerinde kafa yordular, ama bir anlam veremediler, ne işlerine yarayacağını anlayamadılar. Canları sıkkın, dönüş yoluna koyuldular. Birkaç gün gittikten sonra bir ırmak kıyısına vardılar. Irmağın üstünde güzel bir köprü vardı. Köprüden, yük taşıyan katırlardan, atlardan oluşan bir kervan geçiyordu. Durup, kervanın geçmesini beklediler. Hayvanların neredeyse tümü geçmişti ki, katırlardan birinin inadı tuttu. Sık sık görüldüğü gibi, çakılıp kaldı, bir adım atmamakta direndi. Katırcılardan biri bir sopa alıp, yürütmek için hayvana yavaş yavaş vurmaya başladı. Katır bir o yana, bir bu yana kaykılıyor, kimi kez geriliyor, ama köprüden geç-

memekte direniyordu. Bunun üzerine tepesi atan katırcı, hayvanın başına, böğrüne, sırtına olanca gücüyle sopayı indirmeye başladı. Yine sonuç elde edemedi. Olanları gören Melisso ile Giosefo, bir ara katırcıya:

"Hey, ne yapıyorsun? Öldürmek mi istiyorsun hayvanı? Usulca çekip götürmeyi niye denemiyorsun? Öyle yapsan daha kolay yürür" dediler.

Katırcı şu yanıtı verdi:

"Siz nasıl attan anlarsanız, ben de katırdan anlarım. Bırakın da, onunla anladığı dilden konuşayım."

Bunları dedikten sonra yine sopasını indirmeye başladı, hayvanın her yerine öyle çok vurdu ki, sonunda katır yürüdü, savaşı katırcı kazanmış oldu. İki genç yeniden yola koyulacakları sırada Giosefo, köprünün başında oturmakta olan birine köprünün adının ne olduğunu sordu. Adam şu yanıtı verdi:

"Kaz Köprüsü derler."

Bu yanıtı duyan Giosefo, Salamone'nin sözlerini anımsadı. Melisso'ya:

"Arkadaş" dedi, "Salamone'nin bana verdiği öğüdün ne anlama geldiğini kavradım şimdi. Ben karımı dövmüyorum. Katırcı ne yapmam gerektiğini öğretti bana."

Bir süre sonra Antiochia'ya vardıklarında Giosefo, birkaç gün dinlenmesi için Melisso'yu konuk etti. Giosefo, kendisini oldukça soğuk bir biçimde karşılayan karısına Melisso'nun istediği yemekleri yapmasını söyledi. Arkadaşını kırmak istemeyen Melisso, kısaca isteklerini söyledi. Kadın her zamanki gibi davrandı, Melisso'nun dediklerini kulak ardı edip, kendi bildiğini yaptı. Yemekleri gören Giosefo sinirlendi:

"Ne yemek yapman gerektiği söylenmedi mi sana?" dedi.

Kadın kurumlanarak ondan yana döndü, şunları dedi:

"Ne demek istiyorsun? Karnın açsa, otur ye. Başka ye-

mek yapmamı isteyen oldu ama, ben bunları yapmayı uygun buldum. Beğenirsen yersin, beğenmezsen yemezsin."

Kadının verdiği karşılığa şaşıran Melisso, eleştirdi onu. Giosefo da:

"Kadın" dedi, "bıraktığım yerde otluyorsun hâlâ. Ama inan bana, adam edeceğim seni."

Sonra Melisso'ya döndü:

"Arkadaşım" dedi, "Salamone'nin verdiği öğüdün işe yarayıp yaramayacağını göreceğiz birazdan. Göreceklerin yüzünden bana kızma, oyun oynadığımı da sanma. Beni engellemeye kalkışmamak için, katıra acıdığımızda katırcının dediklerini aklına getir."

Melisso şunları dedi:

"Senin evinde konuğum ben, isteklerine karşı çıkamam."

Giosefo yaş meşe ağacından yuvarlak bir sopa buldu. Karısının sofradan öfkeyle kalkıp, söylene söylene gittiği odaya gitti. Kadını saçlarından yakalayıp ayaklarının dibine çökertti. Sopayı hızla indirmeye başladı. Kadın önce bağırmaya, sonra tehditler savurmaya koyuldu. Ama Giosefo'nun aldırmadığını, dayak atmayı sürdürdüğünü görünce, Tanrı adına canını bağışlaması için yalvarmaya başladı, onun istemediği hiç bir şey yapmamaya söz verdi. Ama Giosefo yine de dayağa ara vermiyordu. Tersine, daha büyük bir öfkeyle kadının kaburgalarına, kalçalarına, omuzlarına vuruyor, vücudun hiç bir yerini esirgemiyordu. Yoruluncaya dek dayağı sürdürdü. Kadının sırtında çürümedik yer bırakmadı. Dayak sona erdikten sonra Giosefo, Melisso'nun yanına gitti.

"Kaz Köprüsüne git, öğüdünün sonucunu yarın görürüz" dedi.

Biraz dinlendikten sonra ellerini yıkadı. Melisso ile birlikte yemeğini yedi. Yatma saati gelince gidip yattılar. Bahtsız

kadın bin bir güçlükle yerden kalktı. Kendini yatağına atıp dinlenmeye çalıştı. Ertesi sabah erkenden kalktı. Giosefo'ya öğleye ne yemek yapılmasını istediğini sordu. Giosefo ile Melisso birbirlerine bakıp güldüler. Giosefo istediği yemekleri söyledi. Yemek saatinde eve döndüklerinde, her şeyin isteklerine göre hazırlanmış olduğunu gördüler. Önce bir anlam veremedikleri öğüdün kerametini öve öve bitiremediler.

Melisso birkaç gün sonra Giosefo'dan ayrılıp evine döndü. Salamone'nin öğüdünü akıllı bir arkadaşına söyledi. Arkadaşı:

"Bundan daha iyi, daha yerinde bir öğüt veremezmiş" dedi. "Kimseyi sevmediğini sen de biliyorsun. Yaptığın iyilikler, saygılı davranışların insan sevgisinden değil, gösteriş merakından kaynaklanıyor. Salamone'nin dediği gibi sev ki, seni de sevsinler.*"

Böylece huysuz kadın yola geldi, seven delikanlı da sevildi.

X

Donno Gianni, Pietro'nun isteği üzerine,
adamın karısını kısrağa dönüştürmek için büyü yapar.
Kuyruk takılacağı sırada Pietro kuyruk
*istemediğini söyleyerek büyüyü bozar.***

Kraliçenin öyküsü kadınların homurdanmasına, er-

* Bu özdeyiş Seneca'nındır: "*Si vis amari ama*" (*Sevilmek istiyorsan sev*)
** Boccaccio bu öyküde *De la pucelle qui voulait voler* (*Uçmak İsteyen Kız*) adlı, yazarı bilinmeyen bir öyküden esinlenmiştir.

keklerin de gülmesine yol açtı. Herkes susunca, Dioneo konuşmaya başladı:

Zarif kadınlar, beyaz bir güvercin sürüsünün güzelliğini, kapkara bir karga bembeyaz bir kuğudan çok daha iyi ortaya çıkartır. Bunun gibi, aklı başında insanların arasına karışacak biraz daha az olgun bir kişi, ötekilerin olgunluğunun parlaklığını, güzelliğini artırdığı gibi, kıvanca, sevince de yol açar. Hepiniz dengeli, ölçülü insanlarsınız. Bu nedenle, benim sağduyudan yoksun olmam, sizin erdeminizi daha da ışıtıyor. Daha değerli olup da, ışığınızı gölgelemediğim için beni daha

çok sevmelisiniz. Olduğum gibi görünmenin sırası geldi artık. Söyleyeceklerimi daha aklı başında birinin sözlerine oranla daha büyük bir hoşgörüyle karşılamanızı istiyorum. Size çok uzun olmayan bir öykü anlatacağım. Bu öykü, büyü sırasında, büyü yapanın belirlediği kurallara titizlikle uymanın gereğini, küçücük bir hatanın bile büyücünün yaptığı her şeyi geçersiz kılacağını gösterecek.

Geçen yıl Barletta'da donno Gianni di Borolo adında

bir papaz vardı. Kilisenin geliri az olduğu için geçimini sağlamak amacıyla bir kısrakla yük taşımaya başlamıştı. Puglia pazarlarına mal götürüp, alım satım yapıyordu. Bu işleri yaparken Pietro da Tresanti adında biriyle tanıştı. O da, bir eşekle aynı işi yapıyordu. Papaz aralarındaki sevgiye, dostluğa dayanarak, Puglia'lılar gibi, Pietro kardeş diyordu ona. Pietro Barletta'ya geldiğinde, onu kiliseye götürüp konuk ediyor, elinden geldiğince ağırlıyordu. Pietro'ya gelince, yoksul mu yoksuldu. Tresanti'de kendisine, genç ve güzel karısına bir de eşeğine ancak yeten küçücük bir evi vardı. Donno Gianni'nin yolu Tresanti'ye düşecek olursa, onu evine çağırıp ağırlıyor, Barletta'da gördüğü konukseverliğe karşılık vermeye çalışıyordu. Ancak Pietro'nun, güzel karısıyla birlikte yattığı tek bir yatağı olduğu için, dostunu dilediği gibi rahat ettiremiyordu. Donno Gianni ahırda, kısrakla eşeğin yanı başında samanların üstünde yatıyordu. Papazın Barletta'da kocasına gösterdiği konukseverliği bilen kadın, papaz geldiğinde, papazın kocasıyla birlikte yatakta yatabilmesi için, kaç kez geceyi komşuları yargıç Leo'nun yeni evlenmiş kızı Carapresa'da geçirmeyi önermişti. Ama papaz hep karşı çıkmış, bir keresinde de şöyle demişti:

"Gemmata kadın, kafanı takma, benim keyfim yerinde. Canım istediğinde bu kısrağı güzel bir kadına dönüştürüp koynuma alıyorum. Canım isteyince yine kısrak yapıyorum. Kısrağımdan ayrılamam ben."

Papazın dediklerine inanıp şaşıran kadın, dinlediklerini kocasına aktardı. Sonra da şunları ekledi:

"Papaz, dediğin gibi seni seviyorsa, bu büyünün nasıl yapıldığını öğrensene ondan. Beni kısrağa dönüştürürsün. Hem kısrağımız, hem eşeğimiz olunca iki kat para kazanmaz mıyız? Eve dönünce yine kadın yaparsın beni."

Oldukça kalın kafalı biri olan Pietro'nun da aklı bu işe

yattı. Donno Gianni'ye yalvarıp yakardı, bu işin nasıl yapıldığını öğretmesini istedi. Donno Gianni adamı bu budalalıktan vazgeçirmek için elinden geleni yaptı. Sonuç alamayınca:

"Madem istiyorsunuz" dedi, "yarın sabah her zamanki gibi gün doğmadan kalkalım, nasıl olduğunu gösteririm size. Sen de göreceksin ya, işin en zor yanı, kuyruğun yerine takılmasıdır."

Pietro ile Gemmata o gece sabahı zor ettiler. Gün ağarmadan önce kalkıp donno Gianni'ye seslendiler. Papaz, üstünde geceliği, Pietro'nun odasına geldi.

"Sizden başka hiç kimseye söylemezdim bu sırrı" dedi. "Sizin hatırınızı kıramadım. Yalnız işin olmasını istiyorsanız, ne dersem yapacaksınız."

Adamla karısı başlamasını söyleyince, donno Gianni bir mum alıp Pietro'nun eline verdi ve şunları dedi:

"Ne yaptığıma iyice dikkat et, söylediklerimi iyice belle. İşin aksamasını istemiyorsan ne görürsen gör, ne duyarsan duy ağzından tek bir söz çıkmasın. Bir de Tanrı'ya dua et de, kuyruk iyice otursun yerine."

Pietro mumu aldı, denilenleri yapacağını söyledi. Donno Gianni bunun üzerine Gemmata'yı anadan doğma soydu, yere çökerterek dört ayak üstünde duran bir kısrak konumuna getirdi. Ona da, ne olursa olsun, konuşmamasını söyledi. Sonra elleriyle kadının yüzünü, başını okşamaya başladı ve:

"Bu baş, güzel bir kısrak başı olsun" dedi.

Kadının omuzlarını okşadı ve:

"Bu omuzlar, güzel bir kısrak yelesi olsunlar" dedi.

Kadının kollarını okşadı ve:

"Bu kollar, güzel kısrak bacakları, ayakları olsunlar" dedi.

Sonra kadının göğsünü okşadı. Dipdiri, yusyuvarlak memeler, çağrılmamış bir konuğu uyandırdılar. Papaz ayağa kalkarak:

"Bunlar da güzel bir kısrak göğsü olsun" dedi.

Kadının sırtı, karnı, sağrısı, kalçaları, bacakları için de aynı şeyi yaptı. Artık sıra kuyruğun takılmasına gelmişti. Geceliğini kaldırdı. İnsan ektiği kazığı kavradığı gibi, bu iş için açılmış deliğe soktu ve:

"Bu da, kısrağın güzel kuyruğu olsun" dedi.

O zamana dek her şeyi dikkatle izleyen Pietro, son işlemden hoşlanmadı.

"Donno Gianni kuyruk istemiyorum, kuyruk istemiyorum!" dedi.

Tohumları besleyen can suyu çoktan boşalmış olduğundan, donno Gianni aletini geri çekti.

"Pietro kardeş, ne yaptın" dedi. "Ne görürsen gör, hiç bir şey söyleme dememiş miydim sana? Kısrak tam oluyordu. Konuşup her şeyi berbat ettin. Bugün kısrak yapmanın yolu yok artık."

Pietro, şunları dedi:

"Olmasın. Kuyruk istemiyorum ben. Kuyruğu sen tak, diyebilirdiniz bana. Hem siz kuyruğu çok aşağıya takıyorsunuz."

"İlk takışta, benim gibi yerine oturtamazdın" dedi donno Gianni.

Bu konuşmaları duyan genç kadın ayağa kalkmıştı. Büyük bir saflıkla kocasına:

"Hayvanın tekisin sen" dedi. "İşimizi bozmaya ne hakkın var? Kuyruksuz kısrak olur mu hiç? Tanrı yardımcım olsun benim. Bu yoksulluk az bile sana."

Pietro dilini tutamadığı için kısrağa dönüşme umudu kalmayan, üzgün, küskün genç kadın üstünü giydi.

Pietro eskiden olduğu gibi, işini tek eşekle sürdürdü. Donno Gianni ile yine Bitonto pazarına gidiyor, ama papazdan bir isteği olmuyordu artık.

Kadınlar bu öyküye Dioneo'nun umduğundan daha çok güldüler. Akıllarına getirdikçe de güleceklerdi. Öyküler sona ermiş, güneş de alçalmaya başlamıştı. Eğemenliğinin sonunun geldiğini gören kraliçe başındaki tacı çıkartıp, bu onura erişmemiş tek kişi olan Panfilo'nun başına taktı ve gülümseyerek şunları dedi:

"Efendimiz, büyük bir görev bekliyor seni. Son yönetici olduğun için, benim ya da şimdi yüklendiğin görevi daha önce yapmış olanların hatalarını düzeltmek sana düşüyor. Bana, seni kral yapmak onurunu sağlayan Tanrı, senin de yardımcın olsun."

Onurlandırıldığı için çok sevinen Panfilo yanıt verdi:

"Sizin ve arkadaşlarınızın erdemleri, benim de benden öncekiler gibi başarılı olmamı sağlayacaktır."

Bunları dedikten sonra, kendisinden öncekilerin davranışına uyarak kâhyaya gerekli buyrukları verdi. Beklemekte olan kadınlara döndü:

"Sevdalı kadınlar, düş gücünüzü biraz dinlendirmek amacıyla bugünkü kraliçemiz Emilia sizleri istediğiniz konuyu anlatmakta özgür bırakmıştı. Yeterince dinlendiğinize göre kurallarımıza dönmenin doğru olacağını düşünüyor, yarın herkesin, sevda konusunda ya da bir başka konuda eli açıklıktan, gönül yüceliğinden kaynaklanan güzel bir davranışla ilgili bir öykü anlatmasını istiyorum. Bu konular hiç kuşkum yok, soylu eylemlere yatkın ruhlarınızı ateşleyecektir. Ölümlü bedenlerimizin kısa olmak zorundaki yaşamı, ünümüzün övgülerinde sürüp gidecektir. Hayvanlar gibi yalnızca midemizin tutsağı olmamalı, böyle bir ünü yalnız istemekle yetinmeyip, gerçekleştirmeliyiz de."

Konu neşeli topluluğun hoşuna gitti. Kral izin verince yerlerinden kalktılar. Herkes istediği gibi eğlendi. Akşam ye-

meğine dek sürdürdüler bunu. Yemeğe güle oynaya oturdular. Yemekler sofraya özenli, düzenli bir biçimde geldi. Yemek bitince, her zamanki gibi dans etmek için sofradan kalktılar. Sözleri usta işi ezgilerden bile güzel belki bin şarkı söylediler. Kral, Neifile'den tek başına bir şarkı söylemesini istedi. O da hiç bekletmeden kulakları okşayan güzel bir sesle şarkı söylemeye başladı:

Genç bir kadınım ben,
yeni mevsimde sevinçten uçuyor,
şarkısını söylüyorum Sevda'nın, tatlı düşüncelerin.

Yemyeşil kırlara gidip bakıyorum
beyaz, sarı, kırmızı çiçeklere,
beyaz zambaklara, dikenli güllere,
hepsini benzetiyorum
sevdiğimin yüzüne,
onu hep seveceğim
tek isteğim onun gönlüne girmek.

Çiçeklerin içinde,
ona en benzeyeni görünce,
kopartıp öpüyorum, konuşuyorum sevdiğimle,
ruhumun içini, yüreğimin isteğini
döküyorum elimden geldiğince;
sonra onu da ekliyorum
tüy gibi sarı saçlarımdaki çelenge.

Çiçeğin gözlere sunduğu
doğa keyfi, tatlı sevdasıyla
yandığım insanı görmenin
keyfine dönüşüyor;

kokusunu içime çekince
duyduklarımı anlatamam sözlerle,
tanıksa iç çekişlerim.

İç çekişleri yüreğimin keskin,
tiz değil öbür kadınlarınki gibi,
sıcacık, yumuşacık yükselip
sevdiğime gidiyorlar;
bu çağrı üzerine o da, davranıyor
varlığıyla mutlu kılmak için beni tam ben:
"Gel artık yoksa yitireceğim umudumu" diyecekken.

Neifile'nin şarkısını kral da, kadınlar da çok beğendiler. Sonra, gece çok ilerlemiş olduğu için kral herkesin gidip dinlenmesini istedi.

Decameron'un dokuzuncu günü
sona eriyor,
Panfilo'nun başkanlığında başlayan
onuncu ve son günde,
sevda konusunda ya da bir başka konuda
eli açıklıktan, gönül yüceliğinden kaynaklanan
olumlu bir davranışta bulunanlardan
söz ediliyor.

Gün batısında yer yer pembe bulutlar vardı. Doğuda uçları altın rengine bürünmüş bulutlar, yaklaşıp üzerlerine vuran güneş ışınlarının etkisiyle ışıyorlardı. Panfilo kalktı, kadınlarla erkekleri çağırdı. Bir araya gelince, gezmek için gidecekleri yeri kararlaştırdılar. En önde, ağır adımlarla yol alan kral yer aldı. Filomena ile Fiammetta ona eşlik ediyor, ötekiler biraz geriden yürüyorlardı. Gelecekteki yaşamlarından söz edip, sorular sorup yanıtlar vererek uzun bir yürüyüş yaptılar. Yürüyüş uzayıp, güneşin sıcaklığı artınca geri döndüler. Havuzun duru suyunda bardakları çalkaladılar. Susamış olanlar su içti. Sonra bahçenin serin gölgelerine sığınıp yemek saatine dek oyalandılar. Yemek yiyip, her zamanki gibi kestirdikten sonra, kral uygun gördüğünde toplandılar. Kral ilk sözü Neifile'nin almasını istedi. O da büyük bir istekle anlatmaya başladı:

I

*Şövalyenin biri İspanya kralının hizmetine girer. Aldığı ücreti yetersiz bulur. Kral kendisinin bir kusuru olmadığını, şövalyenin kısmetinin kapalı olduğunu somut bir biçimde gösterir. Sonra da değerli armağanlar verir.**

Saygıdeğer kadınlar, kralımızın gönül yüceliğine ilişkin bir öykü anlatmamı istemesinden büyük bir onur duymaktayım. Güneşin gökyüzünün güzelliğini, süsünü oluşturması gibi, bu erdem de bütün erdemlerin ışığını, aydınlığını oluşturur. Hoşunuza gideceğini, anımsadığınızda işinize yarayacağını sandığım bir öykü anlatacağım size.

Kentimizin oldukça eski bir tarihten bu yana yetiştirdiği değerli şövalyelerden birinin, belki de en değerlisinin messer Ruggeri de' Figliovanni olduğunu bilirsiniz. Varlıklı olduğu, yüce bir ruha sahip olduğu için, Toscana'da oturmayı sürdürürse, bu yörenin yaşama biçiminin ve geleneklerinin, değerlerini kanıtlamasına izin vermeyeceklerini anlamıştı.** Bu nedenle bir süre, o sırada ünü başka hükümdarlarınkini gölgede bırakan İspanya kralı Anfonso'nun yanına gitmeye karar verdi. Silahlarını kuşandı, atlarını adamlarını yanına alıp İspanya'ya gitti. Kral içtenlikle karşıladı şövalyeyi.

---

* Öykü daha önceki benzerlerinden ayrılarak, kapalı kısmeti aşılabilir bir engele indirgiyor. (Bkz. ikinci gün üçüncü öykü ve altıncı gün ikinci öykü.)

** Toscana'da şövalyelik gelenekleri gerilemiş, burjuvazi gelişmeye başlamıştı.

Messer Ruggeri burada çok rahat bir yaşam sürdü, savaş alanlarında büyük yararlıklar gösterdi, kısa sürede değerini kabul ettirdi. Bir süre sonra, kralın davranışları dikkatini çekti. Kral neredeyse her önüne çıkana şatolar, kentler, baronluklar bağışlıyor, bağış yaptığı kişilerin bağışı hak edip etmediklerini dikkate almıyordu. Kendi değerlerinin bilincinde olan Ruggeri, kralın ona bir şey vermemiş olmasının ününü gölgelediğini düşünüyordu. Bu nedenle ülkesine dönmeye karar verdi ve kraldan izin istedi. Kral izin verdiği gibi, çok güzel, çok iyi yol alan, uzun yolculuk boyunca messer Ruggeri'nin çok işine yarayacak bir de katır armağan etti.

Bu arada kral ağzı sıkı adamlarından birini messer Ruggeri'ye eşlik etmekle görevlendirdi. Adam bir yolunu bilip messer Ruggeri ile birlikte at sürecek, kralın görevlisi olduğunu gizleyecek, onun söyleyeceklerini daha sonra krala aktarmak amacıyla dinleyecek, ertesi gün de onun kralın sarayına geri dönmesini sağlayacaktı.

Kralın adamı, messer Ruggeri'nin yola çıktığını görünce

yanına vardı. İtalya'ya gittiğini söyleyip onunla birlikte yol almaya başladı. Ruggeri kralın verdiği katırın üstünde gidiyor, yanındaki yolcuyla dereden tepeden konuşuyordu. Saat dokuza doğru Ruggeri:

"Biraz mola verip hayvanları dinlendirsek iyi olur" dedi.

Bir ahıra girdiler. Katırın dışındaki hayvanlar pisliklerini yaptılar. Yine yola koyuldular. Kralın adamı, yine şövalyenin dediklerini dikkatle dinliyordu. Bir ırmak kenarına geldiler. Hayvanlar ırmaktan su içerken, katır pisliğini yaptı ırmağa. Messer Ruggeri dayanamadı:

"Çüş! Tanrı cezanı versin pis hayvan, hık demiş eski sahibinin burnundan düşmüşsün" dedi.

Kralın adamı bu sözleri de, gün boyunca yol alırken duyduğu başka sözler gibi kafasına kazıdı. Daha önce söylenenler hep kralı övücü sözlerdi.

Ertesi sabah atlarına bindiler. Toscana'ya doğru yola çıkacakları sırada, kralın adamı kralın buyruğunu söyledi. Bunun üzerine messer Ruggeri hemen geri döndü. Ruggeri'nin katırla ilgili sözlerini öğrenmiş olan kral, onu yanına çağırttı. Güler yüzle karşılayıp, kendisini niçin katıra ya da katırı kendisine benzettiğini sordu. Messer Ruggeri açık yüreklilikle şunları dedi:

"Efendimiz, bu benzetmeyi yapmamın nedeni, verilmemesi gerekene vermeniz, verilmesi gerekene vermemeniz, katırın da pislemesi gereken yere pislemeyip, pislememesi gereken yere pislemesi."

Bunun üzerine kral:

"Messer Rugeri" dedi, "tırnağınız bile olamayacak insanlara bağışta bulunurken size hiç bir şey vermediğim doğru. Ama bu, büyük ödüller hak eden çok değerli bir şövalye olduğunuzu bilmediğim anlamına gelmez. Kısmetiniz kapalı sizin,

benim bir suçum yok. Söylediklerimin doğru olduğunu somut bir örnekle göstereceğim size."

Messer Rugeri şu yanıtı verdi:

"Efendimiz, sizden armağan almamış olmamın hiç bir önemi yok, çünkü yeterince varlıklıyım. Üzüntümün nedeni, erdemlerimi beğendiğinizi belli etmemiş olmanız. Yine de dediklerinize inanıyorum. İstediğinizi yapabilirsiniz, izlemeye hazırım."

Kral Ruggeri'yi, daha önce kilitli iki büyük çekmece getirtmiş olduğu büyük bir salona götürdü. Orada bulunanların önünde:

"Messer Ruggeri" dedi, "bu iki çekmeceden birinde tacım, krallık asam, armam, en güzel kemerlerim, iğnelerim ve çok değerli mücevherlerim var. Öteki çekmece toprak dolu. Çekmecelerden birini alın, sizin olsun. Benim mi haksızlık ettiğimi, yoksa kısmetinizin mi kapalı olduğunu göreceksiniz."

Messer Ruggeri kralın isteğini yerine getirerek çekmecelerden birini aldı. Kral çekmeceyi açmasını söyledi. Açtı, içinin toprak dolu olduğunu gördü. Kral gülerek şunları dedi:

"Messer Ruggeri, kısmetinizle ilgili sözlerimin doğru olduğunu gördünüz. Ama değerleriniz, buna karşı çıkmamı gerektiriyor. Aklınızdan İspanyol olmayı geçirmediğinizi biliyorum. Bu nedenle size şato, köy verecek değilim. Kısmetinizin yoksun bıraktığı çekmecenin, kısmetiniz istemese de sizin olmasını istiyorum. Alıp ülkenize götürün, yakınlarınıza gösterin. Armağanlarımın tanıklığı aracılığıyla, erdemlerinizle haklı olarak övünün."

Messer Ruggeri çekmeceyi aldı, krala böyle bir armağanın gerektirdiği gibi teşekkür etti ve büyük bir sevinç içinde Toscana'ya döndü.

II

*Ghino di Tacco, Cligni başpapazının yolunu keser, adamın midesindeki hastalığı iyileştirir. Başpapaz Roma sarayına dönünce, papa Bonifazio'nun haydutu bağışlamasını ve Spedale şövalyesi olmasını sağlar.**

Kral Anfonso'nun Floransalı şövalyeye davranışı övüldü. Bu davranıştan çok hoşlandığını belirten kral, öykü anlatmayı Elissa'nın sürdürmesini istedi. Elissa hemen anlatmaya başladı:

İncelikli kadınlar, bir kralın kendisine hizmet etmiş birine karşı eli açık davranması övülmesi gereken soylu bir davranıştır. Peki bir din adamının, sert davranması durumunda kimsenin kendisini kınayamayacağı birine karşı böyle davranmasına ne demeli? Şunu diyebiliriz, kralın böyle davranması bir erdem, din adamınınki ise bir mucizedir. Çünkü din adamlarının kadınlardan bile cimri oldukları, ellerinin ceplerine gitmediği bilinir. Öte yandan, her insan, uğradığı bir haksızlığın hesabını sormak ister. Din adamları, bu gibi durumlarda sabır önerir, uğranılan haksızlığa boyun eğilmesi gerektiğini söylerler. Ama kendileri söz konusu olduğunda, hesap sormak için ellerinden geleni yaparlar. Anlatacağım öyküde ise, bir din adamının eli açık olabileceğini göreceksiniz.

---

* Birbirleriyle iyilik yapma yarışına giren iki kişiyi ele alan öykü, halk öykülerinde sık sık rastlanılan iyi yürekli haydut örneğine de yer veriyor.

Yakıp yıkması, çalıp çırpmasıyla ünlü Ghino di Tacco* Siena'dan kovulmuş, Santafiore kontlarına düşman kesilmiş, Radicofani'yi Roma Kilisesine karşı ayaklandırmıştı. Radicofani'ye yerleşmiş, yöreden gelip geçenleri eli silahlı adamlarına soydurtmaya başlamıştı. Sekizinci Bonifazio Roma'da papalık yaparken, dünyadaki din adamlarının en zenginlerinden biri olduğu sanılan Cligni** başpapazı Roma sarayına gitmişti. Burada midesi rahatsızlandı. Hekimler Siena kaplıcalarına

gidecek olursa kesinkes iyileşeceğini söylediler. Papa da izin verince, Ghino'nun kötü ününü dikkate almayan başpapaz eşyalarını atlara yükledi, adamlarını yanına alıp yola çıktı. Ghino di Tacco bu haberi alınca hemen pusu kurdu. Tek bir uşağın bile kaçmasına izin vermeden papazı, adamlarını, eş-

* Siena sınırları dışına çıkartılınca Radicofani'ye yerleşip yöreyi haraca bağlayan, gerçekten yaşamış bir kişi. Dante de *Araf*'ta aynı kişiye değinir.
** Fransa'da Cluny. Manastırı ünlüdür.

yalarını dar bir boğazda kıstırdı. Sonra en açıkgöz adamlarından birini başpapaza gönderdi. Adam saygılı bir dille başpapaza, peşinden gitmesini Ghino ile birlikte şatoda konaklamasını söyledi. Bu sözleri duyan başpapaz öfkelendi, hiç bir şey yapmayacağı, yoluna devam edeceği, kimsenin kendisini engelleyemeyeceği yanıtını verdi. Ghino'nun elçisi aşağıdan aldı:

"Messer" dedi, "öyle bir yerde bulunuyorsunuz ki, burada Tanrı'nın gücünden başka bir şey korkutmaz bizi. Aforozu, cezayı kimse umursamaz burada. Ghino'nun isteğini yerine getirirseniz, hayırlı olur sizin için."

Bu sözler söylenirken, eli silahlı adamlar dört bir yanı sarmışlardı. Adamlarıyla birlikte tuzağa düştüğünü gören başpapaz öfkelense de, eşyaları, adamlarıyla birlikte elçinin peşinden şatoya doğru yola koyuldu. Şatoda atından indi, Ghino'nun isteğine uygun olarak oldukça loş, sevimsiz küçük bir odaya alındı. Adamları, önemlerine göre odalara yerleştirildiler. Atlar, eşyalar da güvenceye alındı, hiç bir şeye dokunulmadı. Bu işler sona erince Ghino başpapaza gitti, şunları dedi:

"Konuğu olduğunuz messer Ghino, nereye, ne amaçla gittiğinizi kendisine bildirmeniz için beni aracı gönderdi."

Başpapaz aklını başına toplayıp uysal davranmaya karar verdiği için nereye, ne amaçla gittiğini söyledi. Yanıtı duyan Ghino oradan ayrıldı ve başpapazı kaplıcaya gerek kalmadan iyileştirmeye karar verdi. Küçük odada büyük bir ateş yaktırdı, başına gözcü koydu. Ertesi sabahtan önce dönmedi oraya. Kar gibi bir peçeteye sardığı iki dilim kızarmış ekmekle başpapazın kumanyasından aldığı kocaman bir bardak dolusu Corniglia şarabı götürdü ona.

"Messer" dedi, "Ghino gençliğinde tıp öğrenimi görmüş. Mide rahatsızlığına çok iyi gelen bir bakım uygulayacak size. Bu getirdiklerimi yiyin, düzelmeye başlayacaksınız."

Karnının açlığı konuşma isteğini bastıran başpapaz, bakışlarındaki küçümsemeyi sürdürmekle birlikte ekmeği yedi, şarabı içti. Sonra atıp tutmaya başladı, akıl verdi, sorular sordu, özellikle de Ghino'yu görmek istedi. Ghino bunları dinlerken, gereksiz gördüğü yerlerde sustu, yer yer saygılı yanıtlar verdi. Ghino'nun kısa bir süre sonra geleceğini söyleyip oradan ayrıldı. Ertesi gün yine kızarmış ekmek ve şarapla geri geldi. Daha sonraki günlerde de aynı şeyi yaptı. Gizlice bir köşeye bırakmış olduğu kuru baklaları başpapazın yemiş olduğunu görünceye dek de uygulamayı sürdürdü. Baklaların yenmiş olduğunu görünce başpapaza, Ghino midenizin nasıl olduğunu soruyor dedi. Başpapaz şu yanıtı verdi:

"Elinizden kurtulacak olsam, iyileşeceğim. Yemek yemeye hasret kaldım. İlaçlar iyi geldi."

Bunun üzerine Ghino, eşyaları getirtip, yine başpapazın adamlarına güzel bir oda döşetti. Büyük bir şölen düzenleyip şatodaki önemli kişilerle başpapazın adamlarını çağırdı. Ertesi sabah başpapazın yanına gitti.

"Messer" dedi, "iyileştiğinize göre artık hasta odasından çıkabilirsiniz."

Elinden tutup başpapazı hazırlattığı odaya götürdü. Onu adamlarıyla bırakıp şölenin hazırlıklarını denetlemeye gitti. Başpapaz adamlarına içini döktü, neler çektiğini anlattı. Adamları ise Ghino'nun kendilerine çok iyi davrandığını söylediler. Yemek saati gelince başpapazla öbür konuklar güzel yemekler yiyip, güzel şaraplar içtiler, ama Ghino yine kendisini tanıtmadı başpapaza.

Birkaç gün süreyle başpapazı bu biçimde ağırladıktan sonra, Ghino eşyaları bir salona getirtti, en uyuz beygire dek atların tümünü de salondan görülen bir avluya çıkarttı. Sonra başpapazın yanına gitti, nasıl olduğunu, ata binebilecek gücü olup olmadığını sordu. Başpapaz gücünün kuvvetinin

yerinde, midesinin iyileşmiş olduğu, Ghino'nun elinden kurtulur kurtulmaz daha da iyi olacağı yanıtını verdi. Bunun üzerine Ghino onu, eşyalarıyla adamlarının bulunduğu salonda, atları görebileceği bir pencerenin yanına götürdü.

"Messer" dedi, "şunu bilin ki, Ghino di Tacco'yu yol kesmeye, Roma sarayına düşman kesilmeye kötü ruhlu olması değil, soylu kimliğine karşın yerinden yurdundan edilmesi, beş parasız bırakılması, çok sayıdaki güçlü düşmanlarına karşı canını soyluluğunu korumak zorunda kalması yöneltti. Ghino, benim. Siz değerli bir insansınız. Bu nedenle midenizi iyileştirdiğim için, elime düşecek bir başkasına yapacağım şeyi size yapmayacak, mallarınızın bir bölümünü bana bırakmanızı istemeyeceğim. Durumumu sizin değerlendirip, gönlünüzden kopanı vermenizi istiyorum. Eşyalarınız burada, pencereden bakarsanız avluda atlarınızı da görebilirsiniz. İsterseniz her şeyinizi alın, isterseniz bir bölümünü. İsterseniz gidin, isterseniz kalın."

Bir soyguncunun ağzından böyle soylu sözlerin çıkması başpapazın çok hoşuna gitti. Öfkesi, kızgınlığı hemen geçtiği gibi, sevgiye dönüştü. Ghino'yu dostça kucakladı:

"Tanrı adına ant içerim ki, senin gibi birinin dostluğunu kazanabilmek için, bana şimdiye dek çektirdiklerinin çok daha fazlasını çekmeye hazırım. Seni böyle kötü bir meslek seçmek zorunda bırakan kör talihine lanetler olsun."

Bunları dedikten sonra, mallarının ve atlarının uygun gördüğü çok az bir bölümünü alıp, geri kalanları bırakarak Roma'ya döndü. Papa başpapazın haydutların eline düştüğünü duymuş, üzülmüştü. Onu karşısında görünce kaplıcalardan yararlanıp yararlanmadığını sordu. Başpapaz gülümseyerek yanıt verdi:

"Kutsal peder, kaplıcalara varmadan, çok değerli bir hekim hastalığımı iyileştirdi."

Başından geçenleri anlattı. Papa duyduklarına güldü. Başpapaz konuşmasını sürdürdü, soylu duyguların etkisiyle bir istekte bulundu. Papa, başka bir şey isteneceğini sanarak, isteği yerine getirmeyi kabul etti. Başpapaz bunun üzerine:

"Kutsal peder" dedi, "sizden Ghino di Tacco'yu bağışlamanızı istiyorum. Onun gibi değerli, iyi yürekli insanla karşılaşmadım daha önce. Yaptığı kötülüklerin sorumlusu kendisi değil, talihi. Ona, uygun bir yaşam sürdürme olanağını sağlayarak talihini değiştirecek olursanız, hiç kuşkum yok kısa bir süre sonra siz de onu, benim gördüğüm gözle görmeye başlayacaksınız."

Değerli insanları seven, gönlü yüce bir insan olan papa, bunları duyunca, söylenenler doğruysa isteği yerine getireceğini söyledi. Ghino'yu Roma'ya getirtmesini istedi.

Başpapaz uygun bulduğunda Ghino saraya geldi. Papa kısa süre içinde onun değerli bir insan olduğunu anladı. Onu şövalye yapıp Spedale* tarikatının büyük manastırlarından birinin başına getirdi. Ghino kutsal Kilisenin ve Cligni başpapazının dostu oldu ve ömrü boyunca bu görevi yürüttü.

---

* Spedale= hastane. Daha sonra Rodos, ardından Malta şövalyeleri adını alacak olan, hastanelerde çalışan San Giovanni in Gerusalemme (= Kudüs) rahipleri.

III

*Natan'ın soylu davranışlarını kıskanan Mitridanes onu öldürmek için yola koyulur. Onunla karşılaşır, tanımadığı için onunla konuşur, akıl alır. Koruda karşılaştıklarında onun kimliğini anlar, çok utanır, onun dostu olur.**

Bir din adamının böyle soylu bir davranışta bulunmasını hemen herkes bir mucizeye yormuştu. Kadınların yorumları sona erince, kral Filostrato'dan öykü anlatmayı sürdürmesini istedi. O da hemen anlatmaya başladı:

Soylu kadınlar, İspanya kralının davranışı çok güzeldi, Cligni başpapazınınki ise duyulmamış bir davranış. Bir insanın, karşısındakinin haberi olmaması için her türlü önlemi de alarak o kişiye kanını, dahası canını vermeye kalkması da sanırım sizi şaşırtacaktır. Karşısındaki istese, adam dediklerimi verecek. Bu öyküyü anlatmak istiyorum sizlere.

Cenovalıların ve kimi gezginlerin dediklerine inanacak olursak, Cattaio** yöresinde Natan adında soylu ve varlıklı mı varlıklı biri yaşardı. Evini, Batı'dan Doğu'ya ya da Doğu'dan Batı'ya gitmek isteyenlerin geçmek zorunda oldukları bir yolun kenarına yaptırmıştı. Gönlü yüce, eli açık olduğu, yaptıklarıyla tanınmak istediği için, en iyi ustaları çağırıp kısa süre içinde, görülmemiş büyüklükte, güzellikte, zenginlik-

* Doğu kökenli bir masaldan esinlenen bu öykü, bu gün için seçilen konunun en parlak örneğini oluşturuyor.

** Çin'in kuzey kesimi. Marco Polo, *Il Milione*'de bu bölge ile ilgili bilgiler verir.

teki bu konağı yaptırmıştı. Soylu kişileri saygın bir biçimde ağırlayabilmek için de, içini gerektiği gibi dayayıp döşemişti. Yeter sayıda yardımcısı uşağı olduğundan, gelip geçen konukları büyük bir incelikle, hiç bir şeyi esirgemeden ağırlıyordu. Bu övgüdeğer davranışı öyle uzun sürmüştü ki, ünü yalnız Doğu'ya değil, Batı'nın da hemen her yerine ulaşmıştı.

Aradan yıllar geçti, Natan yaşlandı ama konukseverliği eksilmedi. İşte bu sırada ünü, o yöreye yakın bir yerde oturmakta olan Mitridanes adında gençten birinin kulağına gitti.

Malı mülkü Natan'ınkinden az olmayan Mitridanes, onun erdemlerinin ününü kıskandı. Daha da eli açık davranarak, bu ünü köreltmeye, hiç değilse sarsmaya karar verdi. Natan'ınki gibi bir konak yaptırdı. Gelip geçenleri, kimsenin ağırlamadığı gibi ağırlamaya başladı. Kısa sürede o da ünlendi.

Bir gün Mitridanes konağının avlusundaydı. Konağın kapılarından birinden avluya giren bir kadın sadaka istedi, o da verdi. Kadın bu kez bir başka kapıdan girip yine sadakası-

nı aldı. Böyle yapmayı sürdürerek on iki kez sadaka aldı. On üçüncü kez geldiğinde Mitridanes:

"Bu kadarı da fazla" dedi, ama yine de para verdi.

Bu sözler üzerine yaşlı kadın:

"Natan'a kurban olayım" dedi. "Konağının otuz iki kapısından girip sadaka istedim, her seferinde verdi, beni tanıdığını belli etmedi. Buraya daha on üç kez geldim, hem tanındım, hem azarlandım."

Bunları dedikten sonra gitti, bir daha da gelmedi.

Kadının Natan'ı öven sözlerini dinleyen Mitridanes, saygınlığının gölgelendiğini düşünerek büyük bir öfkeye kapıldı.

"Yazıklar olsun bana!" dedi. "Natan gibi eli açık olamayacak mıyım? Küçücük şeylerde onun gibi davranamazsam, büyük şeylerde nasıl geçebilirim onu? Ne yapsam boşuna, tek çare onu yeryüzünden yok etmek. Yaşlılık bu işi yapmadığına göre, en iyisi kendi ellerimle yapmak."

Bu kararla yerinden kalktı, kararını kimseye açıklamadan atına atladı, yanına birkaç kişi aldı, üç gün sonra Natan'ın oturduğu yere vardı. Yanındakilere, birlikte gelmemişler, kendisini tanımıyormuş gibi davranmalarını, bir oda bulup yerleşmelerini söyledi. Ne yapacaklarını daha sonra bildirecekti onlara. Akşam olunca tek başına Natan'ın konağına gitti. Natan gösterişsiz giysiler giymiş, tek başına geziniyordu. Natan'ı tanımayan Mitridanes ona Natan'ın nerede oturduğunu sordu. Natan güler yüzle yanıt verdi:

"Delikanlı, sorunun yanıtını burada benden iyi bilen çıkmaz. İstediğin zaman seni oraya götürebilirim."

Genç adam sevindi ve Natan'ın kendisini görüp tanımasını istemediğini söyledi. Natan şu karşılığı verdi:

"Madem öyle istiyorsun, peki."

Mitridanes atından indi, Natan'la dereden tepeden ko-

nuşarak güzel konağa vardılar. Burada Natan uşaklarından birine Mitridanes'in atını almasını söyledi, sonra da adamın kulağına kimsenin delikanlıya kendisinin Natan olduğunu söylememesini fısıldadı. Bu isteği yerine getirildi. Konağa girince Mitridanes'e çok güzel bir oda verildi. Buraya hizmetçilerden başka kimse giremiyordu. Natan konuğunu çok iyi ağırladı, yanından hiç ayrılmadı. Mitridanes, babasıymış gibi saygı gösterdiği yaşlı adama, bir ara kim olduğunu sordu. Natan şu yanıtı verdi:

"Natan'ın küçük bir uşağıyım ben. Çocukluğumdan bu yana onunla birlikte yaşayıp yaşlandım, bu gördüğün durumdan kurtulmam için hiç bir şey yapmadı. Herkes onu öve öve bitiremez ama, bana sorarsan övülecek bir yanı yoktur."

Bu sözler Mitridanes'in umutlarını artırdı, kötü amacını daha kolay, kendini daha az tehlikeye atarak gerçekleştirebilecekti. Bu arada Natan da ona çok saygılı bir biçimde kim olduğunu, oraya niçin geldiğini sordu. Gerektiğinde yardımcı, destek olabileceğini söyledi. Mitridanes yanıt vermeden önce biraz duraksadı. Sonra karşısındakine güvenmenin doğru olacağı sonucuna vardı. Sözü oldukça uzattıktan sonra kim olduğunu, oraya niçin geldiğini açıkladı, yardım, destek istedi. Mitridanes'in söylediklerini dinleyen, amacını öğrenen Natan çok sarsıldı. Ama serinkanlılığını topladı, asık bir yüzle yanıt verdi:

"Mitridanes, baban soylu bir insandı, sen de onun yolundan gidiyor, herkese kucak açıyorsun. Natan'ın erdemlerine imrenmen de övgüye değer. Onun gibi insanların sayısı çok olsaydı, dünya pisliklerinden arınır, daha güzel olurdu. Bana söylemiş oldukların, hiç kuşkun olmasın, bende kalacak. Bu konuda sana yardımcı olamam, yalnızca yararlı bir öğüt verebilirim. Buradan bir mil ötede bir koru var. Natan her sabah tek başına oraya gidip gezinir. Onu orada bulup, is-

tediğini yapabilirsin. Adamı öldürdükten sonra eve rahat dönmek istiyorsan, geldiğin yoldan dönme. Korunun çıkışının solundaki yoldan git. Düzgün değildir ama hem evine daha yakın, hem de güvenli bir yoldur."

Bu bilgiyi alan Mitridanes, Natan gittikten sonra, kendisi gibi oraya girmiş olan arkadaşlarına ertesi gün kendisini nerede beklemeleri gerektiğini söyledi gizlice. Mitridanes'e yaptığı öneriye karşın, Natan alışkanlığını değiştirmeyerek, ertesi sabah ölüm tehlikesinin kol gezdiği koruya gitti tek başına. Mitridanes de uyanmış, başka silahı olmadığı için yayını kılıcını almış, atına atlayıp koruya gitmişti. Uzakta tek başına gezinen Natan'ı görmüştü. Öldürmeden önce onu yakından görüp, sesini duymak istedi. Ona doğru koştu, başındaki külahı tutup:

"Kendini ölmüş bil, ihtiyar!" dedi.

"Öleceksem, ölümü hak etmişimdir" yanıtını vermekle yetindi Natan.

Bu sesi duyup, karşısındakinin yüzüne bakan Mitridanes onun kendisini ağırlayan, hiç yalnız bırakmayan, akıl veren kişi olduğunu anladı. Öfkesi hemen dindi, kızgınlığı utanca dönüştü. Öldürmek için çektiği kılıcı fırlattı, attan indi, koşup, gözyaşları içinde Natan'ın ayaklarına kapandı.

"Sevgili babacığım, ne denli yardımsever olduğunuzu anladım" dedi. "Haksız yere sizi öldürmeye kalkışıp bunu yüzünüze söyledim, siz ise bile bile canınızı vermeye geldiniz. Bereket, beni benden çok düşünen Tanrı, adi bir kıskançlığın körelttiği gözlerimi, aklımı açtı. İsteğimi hemen yerine getirdiğinizi düşündükçe kendimi daha suçlu sayıyorum. Benden öcünüzü alın, suçumun hak ettiği cezaya çarptırın beni."

Natan, Mitridanes'i ayağa kaldırdı, sevecenlikle sarılıp öptü ve:

"Evladım" dedi, "adına suç da desen, başka bir şey de desen, yapmaya kalkıştığın iş için özür dilemene gerek yok. Çünkü kötü niyetin yoktu, amacın daha iyi bir konuma yükselmekti. Benden korkayım deme. Şunu da bil ki, dünyada en sevdiğim insanlardan birisin. Yüreğinin içi tertemiz. Birçoklarının yaptığı gibi para peşinde koşmuyor, tersine elindekini dağıtıyorsun. Ünlenmek için beni öldürmek istemiş olmana utanma. Bu işe şaşırdığımı da sanma. En ünlü imparatorlar, en büyük krallar, senin düşündüğün gibi bir tek kişiyi değil, bir sürü insanı öldürürler köyleri yakıp yıkarak, kentleri yerle bir ederek sınırlarını genişletir, ün sahibi olurlar. Senin de ünlenmek için beni öldürmek istemende şaşılacak bir şey yok, çok yaygın bir davranış."

Mitridanes kötü düşüncesi için özür dilemedi, Natan'ın hoşgörülü yorumunu övmekle yetindi ve Natan'a nasıl olup da ölmeyi göze aldığını, ona niçin yol gösterdiğini sordu. Natan şu yanıtı verdi:

"Vardığım karara, sana yol göstermeme şaşmanı istemiyorum. Kendi kendimin efendisi olduktan ve senin de yöneldiğin ilkeyi benimsedikten bu yana, kim benden bir şey isterse, isteğini yerine getirmeye çalıştım. Sen canımı almaya gelmiştin. Amacını öğrenince, isteğini elde etmeden buradan dönen tek kişi olmanı istemedim. Hemen, isteğini yerine getirmeye karar verdim. Kendini tehlikeye atmadan beni öldürmenin yolunu öğrettim sana. Hâlâ canımı almak istiyorsan alabilir, isteğini yerine getirebilirsin. Ben de kalan günlerimi yararlı bir biçimde tüketmiş olurum. Seksen yıldır keyifli bir yaşam sürdüm. İnsanların, bütün varlıkların boyun eğmek zorunda oldukları doğa yasalarına göre, kalan günlerim sayılı artık. Servetimi hep başkalarıyla paylaştığım gibi, canımı da, benim isteğim dışında elimden alınmasını beklemeden vermenin daha doğru olacağını düşünüyorum. Yüz yıl bile, bü-

yük bir bağış sayılmaz. Benim geri kalmış altı yedi yılı bağışlamamın ne önemi olabilir? İstiyorsan, gel al canımı. Daha önce kimse böyle bir istekte bulunmamıştı. Canımı almayacak olursan, kim bilir bir daha ne zaman böyle bir istekle karşılaşırım. Böyle bir istekle karşılaşacak olur da, yaşamayı sürdürürsem, değerlerimi yitiririm. Değerlerimi yitirmeden, ne olursun al canımı."

Çok utanan Mitridanes şunları dedi:

"Sizinki gibi değerli bir yaşamı söndürmekten, az önce yaptığım gibi böyle bir yaşama göz dikmekten, Tanrı beni korusun. Geri kalan yıllarınızı azaltmak ne demek, keşke elimde olsa da geri kalan ömrümü sizinkine ekleyebilsem."

Natan hemen karşılık verdi:

"Elinde olsa, ömrünü verir miydin? Verseydin, hiç yapmadığım bir şeyi yaptırmış, birinden bir şey aldırmış olurdun bana."

"Ömrümü verirdim" diye yanıt verdi hemen Mitridanes.

"Öyleyse, dedi Natan, söyleyeceklerimi yerine getireceksin. Bu genç yaşında benim evime yerleşip Natan adını alacaksın. Ben de senin evine gidip, kendime Mitridanes diyeceğim."

Mitridanes şu karşılığı verdi:

"Sizin geçmişte ve bugün davrandığınız gibi davranmayı bilseydim, hiç duraksamadan önerinizi kabul ederdim. Davranışlarımın Natan'ın ününü gölgeleyeceğinden kuşku duymadığım için, bir başkasının bende bulunmayan erdemlerini azaltmak hakkını görmüyorum kendimde. Bu nedenle önerinizi kabul etmiyorum."

Natan ile Mitridanes buna benzer başka konuşmalar da yaptıktan sonra, Natan'ın isteği üzerine birlikte konağa döndüler. Natan birkaç gün süreyle Mitridanes'i çok güzel bir biçimde ağırladı. Soylu, yüce amacını desteklemek için elinden

geleni yaptı. Mitridanes adamlarıyla birlikte artık evine dönmek istediğinde, Natan onu uğurladı. Nasıl olsa konuğuna eli açıklıkta onu geçemeyeceğini göstermişti.

IV

*Messer Gentil de' Carisendi Modena'dan gelip, öldü sanılarak gömülen sevdiği kadını mezardan çıkartır. Kadın iyileşince bir erkek çocuk doğurur. Messer Gentile kadını çocukla birlikte kocası Niccoluccio Caccianemico'ya teslim eder.**

Bir insanın kendi canını armağan etmeye kalkması herkesi şaşırtmıştı. Natan'ın İspanya kralından da, Cligni başpapazından da daha yüce gönüllü olduğu sonucuna varıldı. Bu konuda yeterince konuşulduktan sonra, kral Lauretta'ya bakarak onun öykü anlatmasını istediğini belli etti. Lauretta hemen anlatmaya başladı:

Genç kadınlar, çok güzel, çok parlak öyküler anlatıldı. Bize, tükenmez bir kaynak oluşturan sevda öyküleri dışında söylenecek bir şey kaldığını sanmıyorum. Üstelik yaşımız da bu konuya yöneltiyor bizi. Sevdalı birinin soylu bir davranışını anlatacağım sizlere. İyi değerlendirirseniz, onun davranışının daha önce anlatılan öykülerdeki davranışlardan geri kalmadığı sonucuna varacaksınız. Sevilen şeyi elde etmek için bir insanın servetini harcadığını, düşmanlıklarını unuttuğu-

* Yazar daha önce *Filocolo* adlı yapıtında değindiği bir konuyu bir kez daha işliyor.

nu, yaşamını, daha da önemlisi onurunu, ününü tehlikeye attığını göreceksiniz.

Lombardia'nın seçkin kentlerinden Bologna'da erdemleri, soyluluğu ile ünlü messer Gentil de' Carisendi adında bir şövalye vardı. Niccoluccio Caccianemico* diye birinin, ma-

donna Catalina adındaki genç, güzel karısına gönlünü kaptırmıştı. Kadın sevgisine karşılık vermeyince umutsuzluğa kapılmış, Modena'ya gidip podesta** olmuştu.

Bu sırada, Niccoluccio Bologna'da değildi. Karısı da gebe olduğu için, üç mil kadar uzaklıktaki çiftliğine gitmişti. Kadın burada amansız bir hastalığa tutuldu. Hastalık öyle ağırdı ki, kadındaki yaşam belirtilerinin tümünü söndürdü. Bir hekim kadının öldüğüne karar verdi. Yakın akrabaları kadından, gebeliğin çocuğun sağ olarak doğmasına elverişli ola-

* Carisendi ve Caccianemico, Bologna'nın ünlü aileleridir.
** Ortaçağda komünü yöneten kişi.

cak oranda ilerlememiş olduğunu duyduklarını söylediler. Daha fazla araştırmaya gerek duymayıp, uzun uzadıya ağladıktan sonra, kadını yakındaki bir kilisenin mezarlığına gömdüler.

Arkadaşlarından biri ölüm haberini hemen messer Gentile'ye ulaştırdı. Kadından pek ilgi görmemiş olsa da, messer Gentile çok üzüldü, içinden şunları dedi: "Madonna Catalina, öldün işte. Sağlığında bir kez yüzüme bakmamıştın. Öldüğüne göre artık kendini savunamazsın, ben de öperim seni."

Gece çoktan bastırmıştı. Bunları dedikten sonra atına bindi, yanına uşağını aldı, gittiğinin kimseye söylenmemesini isteyerek yola çıktı. Hiç bir yerde durmadan kadının gömüldüğü yere geldi, mezarı açtı, usulca içine girdi, kadının yanına uzandı. Yüzünü kadının yüzüne dayadı. Gözünden yaşlar boşana boşana, birçok kez kadının yüzünü öptü.

Erkeklerin, özellikle de sevdalı erkeklerin iştahlarının sonsuz olduğunu, hep daha fazlasını istediklerini bilirsiniz. Gentile de, tam gideceği sırada şöyle dedi kendi kendine: "Buraya geldiğime göre, biraz da memelerini okşasam ne olur? Daha önce okşamamıştım, şimdi okşamazsam, bundan sonra hiç okşayamam." Bu isteğe boyun eğerek elini kadının göğsüne götürdü, biraz tutunca kalbin çarptığı duygusuna kapıldı. Korkusunu alt edip daha dikkatli inceleyince, yaşam belirtisi çok az, çok zayıf olsa da, kadının ölmediğini anladı. Uşağın da yardımıyla, kadını özenle mezardan çıkarttı, atının önüne oturttu, kimseye görünmeden Bologna'daki evine götürdü.

Evde, değerli bilgili bir kadın olan anası vardı. Oğlundan olup biteni öğrenince kadına acıdı. Büyük bir ateş yaktı, kadını yıkayıp sönmeye yüz tutmuş yaşamını canlandırdı. Kendine gelen kadın derin bir soluk aldı:

"Neredeyim ben?" dedi.

İyi yürekli ana şu yanıtı verdi:

"Merak etme, güvenilir bir yerdesin."

İyice kendine gelmiş olan kadın çevresine bakındı. Nerede olduğunu tam anlayamadı. Karşısında messer Gentile'yi görünce şaşırdı, Gentile'nin anasından oraya nasıl geldiğini söylemesini istedi. Bunun üzerine messer Gentile her şeyi bir bir anlattı.

Catalina ürkmekle birlikte, dilinin döndüğünce teşekkür etti. Sonra, messer Gentile'den, kendisine beslediği sevgi adına, dürüstlük adına kendisinin ya da kocasının onurunu lekeleyecek bir şey yapmamasını, ortalık ağırdığında evine dönmesine izin vermesini istedi. Messer Gentile şu yanıtı verdi:

"Madonna, geçmişte sizi sevmiş olsam da (bu sevgi nedeniyle Tanrı bana, sizi ölümden yaşama döndürmek ayrıcalığını tanıdığına göre) bundan böyle burada da, her yerde de, çok sevgili bir kardeşim gibi davranacağım size. Bu gece size yaptığım iyiliğin bir ödülünün olması gerektiğini düşünüyorum. Bu nedenle, sizden isteyeceğim bir şeyi benden esirgemeyeceğinizi umuyorum."

Kadın, yapabileceği bir şeyse, dürüst bir istekse seve seve yerine getireceği karşılığını verdi. Bunun üzerine messer Gentile:

"Madonna" dedi, "aileniz, Bologna'daki herkes sizi öldü sanıyor. Evde bekleyeniniz yok. Bu nedenle ben Modena'dan dönünceye dek, kimseye duyurmadan burada anamla birlikte kalmayı kabul etmenizi istiyorum. Kısa sürede dönerim. Böyle bir öneride bulunmamın nedeni, bu yörenin ileri gelenlerinin önünde sizi değerli bir armağan olarak, törenle kocanıza vermek isteyişim."

Şövalyeye karşı borçlu olduğunu bilen, isteğin dürüst olduğunu gören kadın, yaşadığını göstererek ailesini sevindir-

mek için sabırsızlansa da, messer Gentile'nin isteğini kabul etti. Namusu üzerine söz verdi. Yanıtını belirten sözcükler ağzından çıkar çıkmaz da, doğum zamanının geldiğini anladı. Messer Gentile'nin anasının özenli yardımıyla çok geçmeden topaç gibi bir oğlan doğurdu. Doğum hem onun, hem de messer Gentile'nin sevincini kat kat artırdı. Messer Gentile lohusanın her isteğinin yerine getirilmesini, kendi karısıymış gibi bakılmasını söyledikten sonra gizlice Modena'ya gitti.

Modena'daki işi bitip de, Bologna'ya dönme zamanı gelince, Bologna'ya vardığı gün evinde, aralarında Niccoluccio Caccianemico'nun da bulunduğu birçok soylu kişinin katılacağı büyük bir şölen düzenlenmesini istedi. Bologna'ya varıp da atından inince konukları, bu arada çocuğunu kucağına almış kadını gördü. Kadın her zamankinden daha sağlıklı, daha güzeldi. Büyük bir neşe içinde sofraya oturuldu, birbirinden güzel yemekler yenildi.

Yemekten önce kadına ne yapmak istediğini, onun nasıl davranması gerektiğini söylemiş olan messer Gentile, yemeğin sonuna doğru şu konuşmayı yaptı:

"Sevgili konuklar, Perslerin bir davranışını duymuş, çok da hoşlanmıştım bundan. İnsan bir dostunu onurlandırmak istediğinde, onu evine çağırır, ona karısı, sevgilisi, kızı gibi en sevdiği kişiyi, ya da çok sevdiği bir nesneyi gösterir, konuğuna, sevdiklerini gösterdiği gibi yüreğinin içini de göstermeye hazır olduğunu söylermiş. Aynı şeyi ben de Bologna'da uygulamak istiyorum. Sizler çağrımı kabul ederek beni onurlandırdınız. Ben de, dünyada en çok sevdiğim, en çok seveceğim şeyi göstererek, Persler gibi onurlandıracağım sizi. Ancak bunu yapmadan önce, anlatacaklarım konusunda ne düşündüğünüzü öğrenmek istiyorum. Adamın birinin çok iyi, kendisine çok bağlı bir uşağı varmış. Bir gün uşak çok ağır bir hastalığa yakalanmış. Adam, hasta uşağı, ölmesini beklemeden sokağa

atmış, bir daha da ilgilenmemiş onunla. Hasta uşağı görüp ona acıyan bir yabancı, uşağı evine götürmüş, zahmetten masraftan çekinmeyip yeniden sağlığına kavuşturmuş. Şimdi sizden, ikinci efendi uşağı geri istendiğinde göndermeyip de kendisi kullanırsa, ilk efendinin bundan yakınmaya hakkı olup olmadığını öğrenmek istiyorum."

Soylu kişiler bu konuda çeşitli düşünceler öne sürdüler. Sonunda aynı görüşte birleştiler ve düzgün, güzel konuştuğunu bildikleri Niccoluccio Caccianemico'yu yanıt vermekle görevlendirdiler. O da, ilkin Perslerin davranış biçimini övdü. Sonra kendisinin de arkadaşlarının da, uşağına bakmamak bir yana onu sokağa da atan ilk efendinin uşak üstünde hiç bir hakkı kalmadığı görüşünde olduklarını söyledi. İkinci efendi uşağa bakmıştı, doğrusu uşağın onun olmasıydı. İkinci efendi uşağı yanında alıkoymakla, ilk efendiye zarar vermiyor, ona karşı zor kullanmıyor, onu aşağılamıyordu. Masadaki değerli konukların tümü de Niccoluccio'nun verdiği yanıtı paylaştıklarını söylediler. Bu sözlerden, Niccoluccio'nun verdiği yanıttan çok hoşnut kalan şövalye kendisinin de böyle düşündüğünü söyledi. Sonra şunları ekledi:

"Artık verdiğim sözü tutmanın sırası geldi."

Uşaklarından ikisini çağırıp, çok güzel giysiler giydirtip, takılar taktırmış olduğu kadına haber gönderdi. Varlığıyla soylu konukları mutlu kılmak için yanlarına gelmesini istedi. Güzel çocuğunu kucağına alan kadın, iki uşakla birlikte salona geldi, şövalyenin değerli bir konuğun yanında gösterdiği yere oturdu. Bunun üzerine şövalye:

"Dostlarım" dedi, "dünyada en çok sevdiğim, en çok seveceğim insan işte bu. Bakın, haklı mıyım değil miyim söyleyin."

Soylu kişiler kadını beğendiler, övdüler, şövalyenin sevgisine hak verdiler. Biraz daha yakından inceleyince, içlerin-

den çoğu, öldüğünü bilmese kim olduğunu söyleyecekti. En çok da Niccoluccio bakıyordu kadına. Bir ara şövalye dışarı çıktı. Kadının kim olduğunu öğrenmek için can atan Niccoluccio, kendini tutamayıp ona Bologna'lı mı yoksa yabancı mı olduğunu sordu. Kadın kocasının sorduğu soruya yanıt vermemek için kendisini zor tuttu. Kendisine söylenenlere uyarak, sustu. Bir başkası çocuğun kendisinin olup olmadığını, biri de messer Gentile'nin karısı ya da akrabası olup olmadığını sordu. Bu sorulara da karşılık vermedi. Bu sırada messer Gentile salona dönünce konuklardan biri şöyle dedi:

"Messer, kadınınız çok güzel, ama konuşmuyor. Dilsiz mi?"

"Dostlarım" dedi messer Gentile, "konuşmamış olması erdemli olduğunun önemli bir göstergesidir."

"Öyleyse kim olduğunu söyleyin."

Şövalye yanıt verdi:

"Sevc seve söylerim. Ama bana söz verin, ne dersem diyeyim, anlatacaklarım sona ermeden içinizden kimse yerinden kalkmayacak."

Herkes söz verdi. Masa toplandığı için messer Gentile gidip kadının yanına oturdu.

"Dostlarım" dedi, "bu kadın az önce size sözünü ettiğim dürüst, efendisine bağlı uşak. Ailesi yeterince ilgi göstermeyip, artık işe yaramayan bir nesne gibi kaldırıp sokağa atmış. Onu ben buldum, özen gösterip bakarak ölümün pençesinden kurtardım. Beslediğim sevgiyi gören yüce Tanrı, o korkunç bedenini gördüğünüz bu güzelliğe dönüştürdü. Başımdan geçenleri daha iyi anlayabilmeniz için olayı kısaca anlatacağım sizlere."

Böylece, ilkin kadına duyduğu sevgiden söz etti, sonra olup bitenleri birer birer anlatarak dinleyenleri şaşkınlığa düşürdü. Ardından şunları ekledi:

"Az önce vardığınız kararı değiştirmedinizse, özellikle de Niccoluccio değiştirmediyse bu kadın bana düşüyor. Kimsenin onu benden almaya hakkı yok."

Bu sözlere karşılık veren çıkmadı. Herkes daha neler söyleyeceğini bekliyordu. Niccoluccio kadın ve orada bulunanlar heyecandan gözyaşlarını tutamıyorlardı.

Messer Gentile ayağa kalktı, çocuğu kucağına alıp, kadını elinden tutarak Niccoluccio'ya doğru gitti.

"Ayağa kalk arkadaş" dedi, "senin ve onun akrabalarının sokağa attıkları karını geri vermiyorum sana. Babası olduğundan hiç kuşku duymadığım ve vaftiz ettirerek Gentile adını koyduğum bu çocukla, benim olan anasını sana armağan ediyorum. Üç aya yakın süre evimde kaldı diye, kadını daha az seveyim deme. Belki de, daha sonra yaşamı kurtulsun diye beni ona sevdalandıran Tanrı adına ant içerim ki, babasının anasının ya da senin yanında nasıl dürüst bir yaşam sürdüyse, benim evimde anamın yanında da öyle dürüst bir yaşam sürdü."

Bunları dedikten sonra kadına döndü.

"Madonna, bana verdiğiniz sözleri tutma yükümlülüğünüzü artık kaldırıyor, sizi Niccoluccio'ya bırakıyorum" dedi.

Kadını ve çocuğu Niccoluccio'nun kolları arasına bıraktıktan sonra dönüp yerine oturdu. Niccoluccio karısını, çocuğunu büyük bir sevinçle bağrına bastı. Karısına kavuşmak konusunda en ufak bir umudu bile olmadığı için sevinci çok büyüktü. Dilinin döndüğünce şövalyeye teşekkür etti. Olaya tanık olanlar da duygulanmış ağlıyor, bu davranışı övgülere boğuyorlardı. Olayı daha sonra duyanlar da övdüler.

Kadın evinde sevinç gösterileriyle karşılandı. Bologna'lılar onu ölmüş de dirilmiş sayıp, uzun süre şaşkınlıklarını sürdürdüler. Messer Gentile de Niccoluccio'nun, akrabalarının, kadının akrabalarının dostu olarak yaşadı.

Değerli dostlarım ne diyorsunuz bu işe? Bir kral asasını,

tacını vermişti. Bir papaz, çaba harcamadan bir haydutu papa ile barıştırmıştı. Yaşlı bir adam boynunu düşmanının bıçağına uzatmıştı. Sizce bunlar messer Gentile'nin davranışı ile eşdeğer sayılabilir mi? Genç, coşkulu messer Gentile başkalarının sokağa attıkları, ama kısmetinin ayağına getirdiği bir kadın üzerinde kendini hak sahibi sayıyor. Ama dürüst davranıp içindeki ateşi söndürmekle yetinmeyip, soylu bir davranışta bulunarak, çok istediği, elde etmeye çalıştığı kadını geri veriyor. Bana sorarsanız daha öncekilerin hiç biri, onun davranışı düzeyinde değil.

V

*Madonna Dianora messere Ansaldo'dan ocak ayında mayıs bahçesi gibi güzel bir bahçe ister. Messere Ansaldo bir büyücünün yardımıyla kadının isteğini yerine getirir. Kocası, kadının messere Ansaldo'nun gönlünü etmesine izin verir. Kocanın bu kararını duyan messere Ansaldo kadının verdiği sözü tutmasını istemez. Büyücü de messere Ansaldo'dan alacağını almaz.**

Neşeli topluluğun üyeleri messer Gentile'yi göklere çıkarttıktan sonra, kral öykü anlatmayı Emilia'nın sürdürmesini istedi. Kendine güveni tam olan genç kadın büyük bir istekle anlatmaya başladı:

Tatlı kadınlar, aklı başında hiç kimse messer Gentile'nin davranışını övmemezlik edemez. Ama bundan daha soylu bir

* Bu öykü de *Filocolo*'dan alınmıştır.

davranışta bulunulamaz denilecek olursa, bunun doğru olmadığı kolayca gösterilebilir. Anlatacağım öykü, dediğimi doğrulayacak.

İklimi sert olan ama güzel dağları, çok sayıdaki ırmakları, duru pınarlarıyla ünlü Frioli'de* Udine adında bir yer vardır. İşte burada bir ara madonna Dianora adında güzel, soylu bir kadın yaşardı. Gilberto adında varlıklı, yakışıklı, görgülü

biriyle evliydi. Kadının değerleri, yiğitliğini, görgüsünü herkesin övdüğü messere Ansaldo Gradense adında soylu, önemli bir baronun gönlünü ona kaptırmasına yol açmıştı. Adam kadını büyük bir coşkuyla seviyor, onun da kendisini sevmesi için elinden geleni yapıyor, sık sık aracılar gönderiyor, ama bir sonuç elde edemiyordu. Şövalyenin isteklerinden bıkan, bu istekleri geri çevirse de karşısındakinin sevgisinin azalmadığını, isteklerinin arkasının kesilmediğini gören

* Friuli.

kadın, yerine getirilmesini olanaksız saydığı bir istekte bulunarak bu işin içinden sıyrılmayı düşündü. Erkeğin ikide bir gönderdiği aracı kadına, bir gün şunları dedi:

"Bak kadın, messere Ansaldo'nun beni dünyada her şeyden çok sevdiğini kim bilir kaç kez söyledin. Onun gönderdiği birbirinden güzel armağanlar getirdin bana. Hiç birini istemiyorum, çünkü hiç biri onu sevmemi, isteklerini yerine getirmemi sağlayamaz. Ama onun beni, senin dediğin gibi sevdiğine inanacak olursam, ben de onu sever isteğini yerine getiririm. Benim isteyeceğim şeyi yapacak olursa, ben de onun isteğini yerine getiririm."

"Ne yapmasını istiyorsunuz madonna?" diye sordu aracı kadın.

"Bak ne istiyorum" diye yanıt verdi kadın. "Önümüzdeki ocak ayında bu kentin yanıbaşında tıpkı mayıs ayındaki gibi yeşil otlar, çiçekler, yapraklı ağaçlar içeren bir bahçe istiyorum. Bu bahçeyi gerçekleştirmezse seni de, bir başkasını da aracı diye göndermesin artık. Beni rahatsız etmeyi sürdürecek olursa, şimdiye dek kocamdan akrabalarımdan sakladığım şeyleri onlara söyler, yakamı elinden kurtarırım."

Kadının isteğini ve karşılığında önerdiğini duyan şövalye, isteği yerine getirmenin neredeyse olanaksız olduğunu, umutlarını kırmak için kadının böyle bir istekte bulunduğunu anlasa da, bu konuda elinden geleni yapmaya karar verdi. Dünyanın dört bir yanına adamlar göndererek bu konuda kendisine akıl verecek, yardımcı olacak birini aradı. Sonunda yüklüce bir para karşılığında bu işi yapacağını söyleyen bir büyücü buldu. Büyük bir para karşılığında adamla anlaşan messere Ansaldo, büyük bir istekle ocak ayının gelmesini beklemeye başladı.

Ocak ayı geldiğinde hava çok soğudu. Her tarafı karlar buzlar kapladı. Hünerli büyücü, ocağın ilk gününü izleyen ge-

ce, kentin yanıbaşındaki güzel bir çayırda bütün becerisini kullandı ve ertesi sabah, görenlerin de tanıklık ettikleri gibi içlerinden hiç birinin daha önce görmediği güzellikte, otlar, ağaçlar, çeşitli meyveler içeren bir bahçe oluşturdu. Messere Ansaldo bahçeyi görünce çok sevindi. En güzel çiçekleri, en güzel meyveleri toplatıp, sevdiği kadına gönderdi gizlice. Sevgisine karşılık verebilmek için istediği bahçeyi görmeye çağırdı. Dürüst bir kadınsa, verdiği sözü tutması gerektiğini anımsattı.

Çiçekleri meyveleri gören, bahçenin güzelliğine ilişkin övgüler de duyan kadın verdiği söz nedeniyle pişmanlık duymaya başlamıştı. Ama pişmanlık da duysa, yenilikleri görmek merakı ağır bastı, kentte yaşayan birçok kadınla birlikte bahçeyi görmeye gitti. Bahçeyi görünce şaşkınlığını gizleyemedi ve çok beğendi. Evine döndüğünde belki de dünyanın en kederli kadınıydı, çünkü verdiği sözü düşünüyordu. Üzüntüsü çok büyük olduğu için içinde bastıramıyor, dış görünüşüne de yansıyordu. Bu durumu gören kocası, üzüntüsünün nedenini onun ağzından öğrenmek istedi. Kadın utancından bir süre suskun kaldı. Sonunda dayanamadı, her şeyi olduğu gibi anlattı. Duydukları karşısında Gilberto ilkin büyük bir öfkeye kapıldı. Sonra karısının iyi niyetini göz önüne alarak, öfkesinden sıyrılmayı başardı.

"Dianora" dedi, "bu türden önerileri dikkate almak, koşullar ne olursa olsun namusu üzerine pazarlığa girmek akıllı, dürüst bir kadına yakışmaz. Kulaklardan girip kalbe ulaşan sözcüklerin gücü birçoklarının sandığından çok daha fazladır, sevdalı erkeklere yapılmayacak şeyleri yaptırtırlar. İlkin böyle sözleri dinlemek, sonra da söz vermekle hatalı davranmışsın. Bereket ruhunun temizliğini biliyorum. Bu nedenle, verdiğin sözün yükünden seni kurtarabilmek için, belki de hiç bir erkeğin vermeyeceği bir yetki vereceğim sana. Böyle dav-

ranmamın bir nedeni de, büyücüden çekinmem, Çünkü messere Ansaldo'yu atlatacak olursan, büyücüye baş vurup bize kötülük ettirmesinden korkuyorum. Şimdi messere Ansaldo'ya gitmeni, namusunu koruyarak verdiğin sözden dönmenin yolunu bulmanı istiyorum. Bunu başaramayacak olursan, bir seferlik bedenini verirsin ona, ama ruhunu vermezsin."

Kocasının sözlerini duyan kadın ağlıyor, böylesine özverili bir davranışı kabullenmek istemiyordu. Ama karşı çıksa da, sonunda Gilberto'nun dediğini kabul etmek zorunda kaldı.

Ertesi sabah gün ağarınca, fazla süslenmeden giyindi, yanına iki uşakla bir hizmetçi alıp messere Ansaldo'nun evine gitti. Sevdiği kadının evine geldiğini gören Ansaldo çok şaşırdı, büyücüyü çağırıp şunları dedi:

"Ustalığının bana neler kazandırdığını senin de görmeni istiyorum."

Sonra gidip kadını karşıladı. Aşırı istekli davranmamaya özen göstererek, saygılı bir biçimde selamladı onu. Hep birlikte, büyük bir ateşin yanmakta olduğu bir odaya girdiler. Messere Ansaldo yer gösterip kadını oturttuktan sonra, şunları dedi:

"Madonna, uzun bir süredir size karşı beslemekte olduğum sevginin sizin için bir değeri varsa, böyle erken bir saatte, yanınızdaki bu kişilerle buraya gelişinizin gerçek nedenini açıklamanızı istiyorum."

Utanan kadın gözyaşlarını tutamayarak karşılık verdi:

"Messer, buraya gelişimin nedeni ne sizi sevmem, ne de vermiş olduğum söz. Kocamın dediğini yerine getirmek için geldim buraya. Kocam sınır bilmez sevdanızın size verdiği acılara, kendi onurundan, benim onurumdan çok daha büyük bir saygı duyuyor. Beni o gönderdi. Onun isteği üzerine, her dediğinizi yerine getirmeye geldim."

Kadının dediklerini duyunca şaşıran messere Ansaldo,

Gilberto'nun soylu davranışını öğrenince şaşkınlığı daha da arttı. Çok duygulandı, tutkusu acımaya dönüşmeye başladı.

"Madonna" dedi, "dediklerinizi doğruysa, Tanrı sevdama saygı gösteren birinin onurunu lekelemekten beni korusun. Bu nedenle burada, tıpkı kızkardeşimmişsiniz gibi istediğiniz kadar kalabilirsiniz. Canınız istediğinde de dönebilirsiniz. Ama bir koşulum olacak, gösterdiği incelik nedeniyle uygun göreceğiniz bir biçimde kocanıza benim yerime teşekkür edecek, bundan böyle beni kardeş, yardımcı bilmesini söyleyeceksiniz ona."

Bu sözleri duyan kadın büyük bir sevince kapıldı.

"Namus konusundaki titizliğinizi bildiğim için, buraya gelişimin başka türlü bir sonuç vereceğine hiç bir şey inandıramazdı beni" dedi. "Bu davranışınızı hiç unutmayacağım."

Bundan sonra izin istedi. Yanına verilen eşlikçilerle birlikte Gilberto'ya döndü, olanları anlattı. Messere Ansaldo ile Gilberto arasında sıkı, dürüst dostluk bağları oluştu. Büyücüye gelince, Gilberto'nun messere Ansaldo'ya, messere Ansaldo'nun da kadına davranışlarını görünce, messere Ansaldo kendisine parasını vermeye kalktığında şunları dedi:

"Gilberto'nun onuru konusunda, sizin de sevda konusunda böyle özverili davrandığınızı gördükten sonra, Tanrı benim de alacağım konusunda özverili davranmamı ister. O para size yaraşır, sizde kalsın."

Şövalye utandı, paranın hiç olmazsa bir bölümünü vermek istedi, ama başaramadı. Büyücü üç gün içinde bahçeyi ortadan kaldırdı, oradan ayrılmaya karar verdi ve gitti. Messere Ansaldo'nun kadına duyduğu tutkulu sevgi de saygılı bir dostluğa dönüştü.

Sevdalı kadınlar, bu işe ne diyorsunuz? Neredeyse ölmüş, sevgisi soğumuş, umutları sönmüş kadını mı, yoksa büyük bir sevdaya tutulan, umutları gittikçe artan, onca peşinde koştu-

ğu avı avucunun içinde bulan messer Ansaldo'nun davranışını mı öne çıkartacağız? Bana sorarsanız, bu iki davranışı birbirleriyle karşılaştırmak akılsızlık olur.

VI

*Büyük Carlo kazandığı zaferden sonra gönlünü genç bir kıza kaptırır. Bu çılgın düşünceden utanır. Kızı da, kardeşini de, değerli kişilerle evlendirir.**

Madonna Dianora olayında Gilberto'nun mu, messer Ansaldo'nun mu, yoksa büyücünün mü daha yüce gönüllü davrandığı konusunda kadınların öne sürdükleri çeşitli görüşlerin tümünü bilmem aktarmalı mı? Tümünü aktarmak çok uzun sürecek. Tartışmalara yeterince zaman tanıyan kral, Fiammetta'ya bakarak öyküsünü anlatmasını isteyince, genç kadın nazlanmadan anlatmaya başladı:

Göz kamaştırıcı kadınlar, bizimki gibi topluluklarda, daha sonra ortaya çıkabilecek tartışmaları önlemek için, bir konunun uzun uzadıya değerlendirilmesi gerektiğini düşünmüşümdür hep. Tartışma okullardaki öğrencilere yakışır, bize yakışmaz, iğle öreke yaraşır bizlere. Aklımda değişik yorumlara yol açabilecek bir öykü vardı. Ama yaptığımız tartışmayı görünce, bu öyküyü bir kenara bırakıp başka bir öykü anlatacağım. Sıradan bir kişiyi değil, değerli bir kralı ele alıp, onu-

* Bir bahçede başlayıp, bir kralın duygularını bastırmasıyla sonuçlanan bir öykü.

runu lekelememek için başvurduğu soylu davranışı aktaracağım.

Büyük ya da birinci Carlo diye anılan kraldan sık sık söz edildiğini duymuşsunuzdur. Bu kral şanlı bir zafer kazanmış, kral Manfredi'yi yenilgiye uğratması papaya karşı olanların Floransa'dan gitmelerine, papa yandaşlarının bu kente dön-

melerine yol açmıştı. İşte bu olaylar sırasında messer Neri degli Uberti adında bir şövalye de kral Carlo'nun kollarının arasına sığınabilmek için, ailesini, parasını yanına alıp kentten ayrıldı. Geri kalan günlerini gürültüsüz patırtısız bir biçimde geçirmek için, Castello a mare di Stabia'ya gitti. Buradaki evlere bir ok atımı uzaklıkta, bu yörede çok bol olan zeytin, ceviz, kestane ağaçlarının arasında bir yer satın alıp, güzel, kullanışlı bir ev yaptırdı. Evi çevreleyen göz alıcı bahçenin içindeki suyu, bizim buralarda çok yapıldığı gibi bir havuzda toplayıp, havuzun içini çeşitli balıklarla doldurdu.

Neri'nin her geçen gün bahçesini daha güzel kılmaktan başka bir amacı yoktu. Bir yaz günü kral Carlo biraz dinlen-

mek amacıyla Castello a mare'ye geldi. Messer Neri'nin bahçesinin güzelliğini duyunca, bahçeyi görmek istedi. Bahçenin sahibinin kimliğini öğrenip de şövalyenin karşıt görüşlü olduğunu anlayınca, gösterişsiz bir ziyaretin daha uygun olacağını düşündü. Neri'ye haberci gönderip, ertesi akşam dört kişiyle birlikte bahçesinde yemek yemeğe geleceğini bildirdi. Messer Neri bu habere çok sevindi. Zengin bir sofra donatılması için gereken hazırlıkları yaptırdı. Kralı güzel bahçesinde ağırladı. Kral bahçeyi de, evi de gezip çok beğendi. Masalar havuz başına yerleştirilmişti. Kral ellerini yıkadıktan sonra masalardan birine oturdu. Kendisine eşlik edenlerden biri olan kont Guido di Monforte'yi bir yanına, messer Neri'yi öbür yanına oturttu. Yanında getirdiği üç kişinin de, messer Neri'nin uygun göreceği biçimde oturmalarını istedi. Yemekler çok lezzetli, şaraplar çok içimli, çok değerliydi. Hizmet de kusursuzdu, övgüye değerdi. Çıt çıkmıyor, hiç bir şey aksamıyordu. Kral çok hoşnut kalmıştı bu durumdan.

Kral büyük bir keyifle yemek yer, bu sessiz yörenin tadını çıkartırken bahçeye on beş yaşlarında iki genç kız geldi. İkisinin de sırma gibi sapsarı saçları örülmüş, başlarının üstü menekşelerle bezenmişti. Yüzleri öyle ince, öyle güzeldi ki, meleklere benziyorlardı. Üstlerinde belden yukarısı çok dar, belden aşağısı genişleyip bollaşarak topuklara inen, incecik ketenden kar gibi beyaz giysiler vardı. Önden yürüyen kız omuzlarında, sol eliyle tuttuğu bir çift balık ağı taşıyordu, sağ elinde de uzun bir sopa vardı. Arkadan gelen ikinci kızın sol omzunda bir tava, sol koltuğunun altında çalı çırpı, sol elinde bir sacayak, öbür elinde ise bir yağ kabı ve tutuşturulmuş bir meşale vardı.

Kızları gören kral şaşırmış, ne olacağını merakla beklemeye koyulmuştu. Genç kızlar kralın önüne gelip, biraz da utanarak saygılı bir biçimde eğilerek selam verdiler. Sonra

balık havuzunun girişine yöneldiler. Elinde tava olan kız tavayı, öbür gereçleri yere bıraktı, öbür kızın taşıdığı sopayı aldı. Sonra iki kız, suyun göğüslerine dek yükseldiği havuza girdiler. Messer Neri'nin uşaklarından biri hemen bir ateş yakıp, sacayağı ateşin üstüne yerleştirdi. Tavayı sacayağın üstüne oturtup içine yağı boşalttı ve kızların yakalayacakları balıkları beklemeye koyuldu. Kızlardan biri balıkların saklandıklarını bildiği yerleri sopasıyla karıştırıyor, öbür kız da ağlarını gererek balıkları yakalıyordu. Kısa bir süre içinde çok sayıda balık tutulmasını, kral büyük bir keyifle izledi. Kızlar yakaladıkları balıkları uşağa atıyor, uşak da balıkları neredeyse canlı canlı kızartıyordu. Kızlar, kendilerine daha önce yapılan uyarı gereğince, bir ara en iri balıkları yakalayıp, kralın, kont Guido'nun ve babalarının oturdukları masaya atmaya başladılar. Balıkların masanın üstünde çırpınışlarından kral büyük bir keyif alıyordu. Balıkları tutup usulca genç kızlara atıyordu. Uşak kendisine verilen balıkları kızartıncaya dek, böyle eğlenmeyi sürdürdüler. Kızartılan balıklar messer Neri'nin isteği üzerine, çok lezzetli, çok yiyimli oldukları için değil, giriş yemeği olarak kralın önüne getirildi. Balıkların kızartıldığını, yeterince balık avlamış olduklarını gören genç kızlar havuzdan çıktılar. İncecik beyaz giysileri tenlerine yapışmış, narin vücutlarının neredeyse hiç bir yerini gizleyemez olmuştu. Getirdikleri şeyleri toplayan kızlar, utanarak kralın önünden geçip evlerine döndüler.

Kral, kont, hizmet edenler genç kızlara uzun uzadıya bakmışlardı. Güzelliklerindeki uyumu, davranışlarındaki inceliği için için övmüşlerdi. En çok da kral hoşlanmıştı kızlardan. Havuzdan çıkarlarken vücutlarının her yanını öyle büyük bir dikkatle izlemiş, kendinden geçmişti ki, iğne batırsalar duymayacaktı. Kızları düşündükçe, kim olduklarını,

nasıl olduklarını bilmese de, içinde kendini onlara beğendirmek isteği doğuyordu. Önlem almayacak olursa gönlünü kaptıracağını anlamıştı. Kızların hangisinden daha çok hoşlandığını kendisi de bilmiyordu, İkisi de birbirine benziyordu. Bir süre daha bu konuyu düşündükten sonra, messer Neri'ye dönüp, kızların kim olduklarını sordu. Messer Neri şu yanıtı verdi:

"Efendimiz, benim ikiz kızlarım. Birinin adı Güzel Ginevra, ötekinin ise Sarı Isotta."

Kral kızları çok beğendiğini söyledi, babalarına onları evermesini önerdi. Messer Neri özür diledi, olanaklarının şimdilik elverişli olmadığını belirtti.

Yemekler yenmiş sıra artık meyveye gelmişti. Çok güzel canfes giysiler giymiş kızlar yine geldiler. Ellerindeki, çeşitli mevsim meyveleri dolu gümüş tepsileri masaya kralın önüne bıraktılar. Bunu yaptıktan sonra birkaç adım geri çekilip, aşağıdaki dizelerle başlayan şarkıyı söylemeye koyuldular:

Ulaştığım noktada Sevda
uzun uzadıya anlatamam...

Sesleri öyle güzeldi, kulakları öyle okşuyordu ki, onları büyük bir keyifle gözleyip, dinlemekte olan krala sanki gökyüzündeki melekler yeryüzüne inmiş de şarkı söylüyorlarmış gibi geliyordu. Şarkı sona erince kızlar diz çöküp, büyük bir saygı ile kraldan izin istediler. Kral, kızların gidecek olmalarına üzülse de, neşeli görünmeye çalışarak istenilen izni verdi. Yemek artık sona ermişti. Kralla yanındakiler atlarına binip messer Neri'den ayrıldılar, dereden tepeden konuşarak krallık sarayına döndüler. Kral içindeki sevgiyi gizlemeye çalışıyordu. Ama en önemli işleri sırasında bile Güzel Ginevra'nın güzelliği, çekiciliği aklından çıkmıyordu. Kıza duyduğu sevgi

nedeniyle onun tıpatıp benzeri kardeşini de seviyordu. Öylesine sevdalanmıştı ki, başka hiç bir şey düşünemez olmuştu. Çeşitli bahaneler yaratarak messer Neri ile sıkı dostluk ilişkileri kurmaya çalışıyor, Ginevra'yı görebilmek için sık sık güzel bahçeye gidiyordu. Daha fazla acı çekecek gücü kalmayıp, başka bir çıkar yol da bulamayınca, aklına kızların yalnızca birini değil, ikisini birden kaçırmak geldi. İçindeki sevgiyi, amacını kont Guido'ya açtı. Çok değerli bir insan olan kont şunları dedi:

"Efendimiz söylediklerinizi beni çok şaşırttı. Çocukluğunuzdan bugüne dek davranışlarınızı herkesten daha iyi bildiğim için, şaşkınlığım bir başkasınınkinden çok daha fazla. Sevdanın pençesine daha kolay düşebileceğiniz gençlik yıllarınızda, böyle bir tutkunuza tanık olmamıştım. Yaşlılığın eşiğinde olduğunuz şu ara sevdalanmanız görülmemiş, rastlanmamış bir şey, neredeyse bir mucize. Sizi eleştirmeye kalkışsam, neler diyebileceğimi çok iyi biliyorum. Yeni ele geçirdiğiniz bir ülkedesiniz, elinizden silahınızı bırakmadınız daha. Bu halkı tanımıyorsunuz, çoğu ikiyüzlü, kalleş. Çözmeniz gereken çok önemli sorunlar var, başınızı kaşıyacak zamanınız yok. Bunca iş arasında uçarı bir sevdaya tutuluyorsunuz. Böyle bir davranış yüce bir hükümdara değil, ödlek bir gence yakışır.

Daha da kötüsü, zavallı şövalyenin iki kızını kaçırmaya karar verdiğinizi söylemeniz. Oysa o şövalye sizi evinde gücünün üstünde bir biçimde ağırlamış, sizi daha da onurlandırmak için kızlarını neredeyse çıplak olarak gösterip, size olan güvenini belirtmek istemişti. Sizi aç kurt yerine değil, kral yerine koymuştu. Size bu ülkenin kapılarını Manfredi'nin kadınlara uyguladığı zorbalığın açtığını, bu denli çabuk mu unuttunuz? Cehennem azabını sözünü ettiğiniz ihanetten başka bir ihanet hak edebilir mi? Sizi onurlandıran bir insa-

nın onurunu, umudunu, dayanağını elinden almaya kalkışıyorsunuz. Böyle yaparsanız ne derler size? Belki 'Papa'ya karşı olduğu için yaptım' deyip işin içinden sıyrılmayı düşünüyorsunuzdur. Kendilerine sığınanlara, kim olurlarsa olsunlar, krallar böyle davranabilirler mi? Efendimiz, Manfredi'yi yenilgiye uğratmakla büyük bir başarı elde ettiğinizi anımsatmak isterim. Ama kendinizi yenilgiye uğratırsanız daha da büyük bir başarı elde etmiş olursunuz. Siz ki başkalarının hatalarını düzeltmekle yükümlüsünüz, ilkin kendi hatanızı düzeltin, isteğinize gem vurun, eriştiğiniz başarıya leke sürülmesine izin vermeyin."

Bu sözler kralın yüreğine oturdu, doğru oldukları için etkileri daha da büyük oldu. İçini çeken kral şunları dedi:

"Ne denli güçlü olursa olsun sırtı yere getirilemeyecek düşman yoktur, zor olan insanın kendi isteklerini bastırabilmesidir. Bu iş çok zor olsa da, olağanüstü bir güç gerektirse de, sözlerinizle beni yüreklendirdiniz. Başkalarını dize getirmeyi bildiğim gibi, kendimi de dizginleyebileceğimi kısa bir süre içinde kanıtlayacağım size."

Bu konuşmadan birkaç gün sonra kral Napoli'ye döndü. Kötü bir davranışta bulunmasına yol açacak gerekçeyi ortadan kaldırmak, hem de şövalyenin kendisine göstermiş olduğu saygıya karşılık verebilmek amacıyla, çok istediği bir şeye başkasının sahip olmasının acısını içine gömüp, iki kızı evlendirmeye karar verdi. Üstelik messer Neri'nin kızlarını kendi kızlarıymış gibi evlendirecekti. Messer Neri'nin de onayını alıp, zengin çeyizler düzdüğü kızlardan Güzel Ginevra'yı messer Maffeo da Palizzi'ye, Sarı Isotta'yı ise messer Guiglielmo della Magna'ya verdi. Damatların her biri soylu bir şövalye, büyük bir barondu. Kızları evlendirdikten sonra kral içinde anlatılamaz bir acıyla Puglia'ya gitti. Sürekli çaba harcayarak içindeki isteği öldürdü, sevda zincirini parçalayarak

ömrünün geri kalan günlerinde böyle bir tutkunun kölesi olmaktan kurtuldu.

Bir kralın iki genç kızı evlendirmesinin önemli bir şey olmadığını söyleyenler çıkabilir. Bu görüşe ben de katılıyorum. Ama bu işi sevdalı bir kral yaparsa, sevdiğine kavuşmadan, sevdasından bir çiçek, bir yaprak, bir meyve kopartmadan yaparsa, büyük hem de çok büyük bir davranışta bulunmuş olur. İşte bu eşsiz kral böyle davranmış, soylu şövalyeyi ödüllendirirken, sevdiği kızları onurlandırmış, kendisini de büyük bir yenilgiye uğratmıştı.

VII

*Kral Pietro, Lisa'nın kendisine duyduğu sevgi yüzünden hastalandığını öğrenince kızın gönlünü alır, onu iyi bir delikanlı ile evlendirir alnından öpüp ömür boyu şövalyesi kalacağını söyler.**

Fiammetta'nın öyküsü sona erince, bir şey demek istemeyen papa karşıtı bir kadının dışında herkes kral Carlo'nun mertliğini övdü. Kral söz verince de Pampinea anlatmaya başladı:

Saygıdeğer kadınlar, inançları nedeniyle krala karşı olan birimiz dışında, iyi yürekli kral Carlo'nun davranışı konusunda herkes sizin dediklerinizi diyecektir. Benim de aklıma aynı oranda övgüye değer bir olay geldi. Kralın baş düş-

* Alfred de Musset bu öyküden esinlenerek *Carmosina* adlı bir oyun yazmıştır.

manıyla Floransalı genç bir kadının öyküsünü anlatacağım sizlere.

Fransızların Sicilya'dan atıldıkları dönemde Palermo'da Bernardo Puccini adında Floransalı, çok varlıklı bir baharatçı vardı. Karısından bir tek kızı olmuş, bu güzel kız gelinlik çağına gelmişti. Adayı egemenliği altına alan kral Pietro d'Araona bir gün Palermo'da baronlarının da katıldığı büyük bir eğlence, bu arada Katalanya usulü bir yarışma düzenlemişti. Yarışma sırasında, Bernardo'nun adı Lisa olan kızı, başka kadınlarla birlikte bir pencereden yarışları izlerken, at sür-

mekte olan kralı gördü. Öyle etkilendi ki kraldan, birkaç kez baktıktan sonra, gönlünü kaptırdı ona. Eğlence sona erip de babasının evine dönünce, gönlündeki kara sevdadan başka bir şey düşünemez oldu. Toplumun alt kesiminden olması üzülmesine yol açıyor, mutlu bir son umudu bırakmıyordu. Ama yine de kralı sevmekten kendini alıkoyamıyor, başına daha büyük dertler açmaktan çekindiği için de, kimseye içini dökemiyordu. Hiç bir şeyden haberi olmayan kralın umursa-

maz tutumu, kıza inanılmaz acılar veriyordu. Kızın içindeki sevgi sürekli olarak çoğalırken, hüznü de artıyordu. Artık dayanamayan güzel kız sonunda hastalandı, güneş vurmuş kar gibi erimeye başladı. Bu duruma çok üzülen babası, anası bir yandan onu avutmaya çalışıyor, bir yandan da her çareye baş vuruyor, hekimler getiriyor, kızlarını ellerinden geldiğince iyileştirmeye çalışıyor, ama hiç bir sonuç elde edemiyorlardı. Sevdasından umut kesen kız, artık yaşamak istemiyordu.

Babasının her isteğini yerine getirdiğini gören kız, sevdasını ve vardığı kararı, bir yolunu bulup ölmeden önce krala duyurabileceğini düşündü. Bir gün babasından Minuccio d'Arezzo'yu çağırmasını istedi.

O sıralarda Minuccio, kral Bernardo'nun da sevdiği çok usta bir şarkıcı ve çalgıcıydı. Bernardo hemen haber göndererek Lisa'nın şarkı söyler, çalgı çalarken onu dinlemek isteğini iletti. Gönül adamı olan Minuccio hemen kızın yanına gitti. Yüreklendirici sözler söyledikten sonra viyolasını alıp tatlı ezgiler çaldı, birkaç şarkı söyledi. Ama kızı avutacak yerde, sevdasını büsbütün alevlendirmiş oldu. Genç kız onunla başbaşa konuşmak istediğini söyleyince, odadakiler dışarı çıktılar. Bunun üzerine kız şunları dedi:

"Sevgili Minuccuio, seni buraya bir sır açıklamak için çağırdım. Söyleyeceklerimi, adını vereceğim kişinin dışında kimseye anlatmayacaksın. Senden istediğim elinden geldiğince bana yardımcı olman. Sevgili Minuccio anlatacaklarımı iyi dinle. Kral Pietro efendimiz kutlama şenlikleri düzenlediği gün onu at üstünde görünce öyle etkilendim ki, içime sevda ateşi düştü, yaka yaka beni bu duruma getirdi. Bir krala gönül vermenin akıl kârı olmadığını bilmiyor değilim. Ama bu sevdayı ne yüreğimden kovabiliyor, ne de köreltebiliyorum. Artık dayanma gücüm kalmadığı için kurtuluşu ölümde buldum. Bu kararımı uygulayacağım. Kralımızın bu durum-

dan haberi olmadan ölecek olursam, gözüm arkada kalacak. Yüreğimin içini ona kolayca açabilecek senden başka kimseyi tanımıyorum. Dediğimi yerine getireceğini, isteğimi geri çevirmeyeceğini umuyorum. Kralla konuştuktan sonra bana haber verirsen üzüntüden kurtulur, gönül rahatlığı içinde ölebilirim."

Bunları dedikten sonra gözlerinden yaşlar boşandı ve sustu.

Minuccio da kadının soylu ruhu, onurlu kararı karşısında şaşkına dönmüş, büyük bir üzüntü duymuştu. Birden kıza yardımcı olmak isteği doğdu içinde.

"Lisa" dedi, "sana söz veriyorum dediklerin bende kalacak. Gözünü bunca yükseklere diktiğin, böyle büyük bir krala göz koyduğun için de seni kutluyorum. Sana yardımcı olacağım. Üç güne varmadan çok sevineceğin haberler getirebileceğimi sanıyorum. Zaman yitirmemek için hemen gidip işe başlayacağım."

Lisa bir baş işaretiyle isteğini yineledi, kendisine iyi bakmaya söz vererek onu Tanrı'ya emanet etti. Minuccio gidip, o dönemin en iyi ozanlarından Mico di Siena'yı buldu, aşağıdaki dizeleri yazmasını sağladı:

Haydi Sevda, kalk git efendime,
çektiğim acıları söyle;
duygularını açmaya çekindiği için,
öldü ölecek de.

Acı bana Sevda, ellerimi kavuşturup
efendimin oturduğu yere gitmeni istiyorum;
onu sevdiğimi, istediğimi,
yüreğimin yandığını söyle;
ateşiyle cayır cayır yanıyorum,

ölmekten korkuyorum, uğrunda çektiğim acıların
sona ereceği saati
sabırsızlıkla bekliyorum
içim korku utanç dolu;
Tanrı adına, çektiklerimi ilet ona.

Onu sevdim seveli, Sevda,
yüreklendirecek yerde korkuttun beni,
bunca üzme beni
bir kez açabilseydim
yüreğimin içini;
böyle ölmek içime oturuyor;
destek olsan da bana
duygularımı anlatabilsem ona
çektiğim acıyı öğrenince
belki kızmaz bana.

Yüreğimi efendime açacak
güveni hiç vermek istemedin
bana Sevda, yazıklar olsun sana!
ne olur ya kendin git, ya haberci gönder,
durumumdan efendime haber ver,
elinde mızrak kalkan
öbür atlılarla yarışırken
gördüğüm günü anımsat:
bakar bakmaz vuruldum ona
yüreğim eriyip gitti.

Minuccio bu sözlere konunun gerektirdiği gibi dokunaklı, içli bir beste yaptı hemen. Üçüncü gün saraya gittiğinde kral Pietro daha yemekten kalkmamıştı. Kral ondan viyola eşliğinde bir şarkı söylemesini istedi. Minuccio öyle yanık

bir sesle söyledi ki bu şarkıyı, sarayın salonunda bulunan herkes, bu arada kral, kendinden geçerek büyük bir sessizlik içinde dinledi. Minuccio'nun şarkısı sona erince, kral daha önce duymamış olduğu bu şarkıyı nereden bulduğunu sordu.

"Efendimiz" diye yanıt verdi Minuccio, "sözleri yazılalı, bestesi yapılalı daha üç gün oldu."

Kralın şarkının kimin için hazırlandığını sorması üzerine Minuccio şu yanıtı verdi:

"Bunu yalnız size açıklayabilirim."

Yanıtı merak eden kral yemekten kalkıp odasına gitti. Yanına çağırttığı Minuccio bildiklerini anlattı. Kral çok sevindi, genç kızı övdü, böylesine değerli bir genç kızı anlayışla karşılamak gerektiğini söyledi. Minuccio'dan gidip kızı bulmasını, gönlünü almasını, akşam üstü onu görmeye gideceğini söylemesini istedi.

Minuccio böyle güzel bir haber götürecek olmanın sevinci içinde viyolasını alıp, hemen yola çıktı. Kızın yanına varıp olanları anlattı. Sonra viyolasını çalıp şarkıyı söyledi. Genç kız bu habere öyle sevindi, öyle mutlu oldu ki, sağlığında gözle görülür iyileşme belirtileri ortaya çıktı. Evdekilere hiç bir şey demeden, sevdiğinin geleceği akşam saatini beklemeye başladı. İyi yürekli, gönlü yüce bir insan olan kral, Minuccio'nun anlattıkları üzerinde düşünmüştü. Kızı tanıdığından güzelliğini bildiğinden yüreğindeki acıma duygusu daha da artmıştı. Akşama doğru gezintiye çıkıyormuş gibi atına atladı, baharatçının evinin bulunduğu yere gitti. Baharatçının sahip olduğu güzel bahçenin kapısını açtırdı, bahçede atından indi, sonra da Bernardo'ya kızının nasıl olduğunu, evlenip evlenmediğini sordu. Bernardo şu karşılığı verdi:

"Evlenmedi efendimiz. Ağır bir hastalık geçiriyor. Ama ikindiden bu yana durumu oldukça iyi."

Kral bu iyileşmenin ne anlama geldiğini hemen anladı.

"Böyle güzel bir kızın bu dünyadan göçmesi büyük bir kayıp olurdu" dedi. "Hadi gidip görelim onu."

Yanındaki iki adamı ve Bernardo ile birlikte genç kızın odasına gitti. İçeri girip, içinde dirseklerine dayanmış genç kızın sabırsızlıkla kendisini beklemekte olduğu yatağın baş ucuna oturdu. Kızın elini tutup:

"Madonna, ne demek oluyor bu" dedi. "Gençsiniz, başkalarına örnek olmanız gerekirken, hastalanmak yakışır mı size? Beni seviyorsanız bir an önce kendinizi toparlayıp sağlığınıza kavuşun."

Herkesten çok sevdiği kişinin elini tutmasına utansa da, genç kızın içini sevinç kapladı, kendini sanki cennette sandı. Şu karşılığı verdi:

"Efendimiz, güçsüz bedenimi taşıyamayacağı bir yükün altına soktuğum için hastalandım. Ama göreceksiniz, yardımınızla çok geçmeden kurtulacağım bu durumdan."

Kızın üstü kapalı sözlerinin anlamını yalnızca kral anlamış, kızı daha da sevmeye başlamış, böyle bir adamın kızı olmasına yol açan yazgısına üzülmüştü. Bir süre daha kalıp kızı yüreklendirdikten sonra oradan ayrıldı.

Kralın bu insancıl davranışı büyük ilgi uyandırdı, baharatçı ile kızının saygınlığını arttırdı. Kız bu görüşmeden, bir kadının sevgilisini gördüğünde duyabileceği sevinçlerin en büyüğünü duydu. Yüreğindeki umudun katkısıyla birkaç gün içinde iyileşti, eskisinden daha güzel oldu.

Kızın iyileşmesi üzerine, kral kraliçe ile böyle bir sevginin nasıl ödüllendirilmesi gerektiğini kararlaştırdı. Bir gün atına bindi, yanına birçok baron aldı, baharatçının evine gitti. Bahçeye girip baharatçı ile kızını çağırttı. Bu sırada kraliçe de nedimeleriyle geldi. Nedimeler genç kızı aralarına alıp tatlı tatlı söyleştiler. Bir süre sonra kral ile kraliçe Lisa'yı yanlarına çağırdılar. Kral şunları dedi:

"Değerli kızım, bana büyük bir sevgi beslemekle beni çok onurlandırdınız, bu sevginin karşılığını görmenizi istiyorum. Evlenme çağında olduğunuza göre, sizi kendi elimle evlendireceğim. Ama yine de sizin şövalyeniz olarak kalacağım hep. Sevginizin karşılığı olarak da sizi bir kez öpmek istiyorum."

Kralın isteğini kabul eden genç kız utancından kıpkırmızı keserek şöyle dedi:

"Efendimiz, hiç kuşkum yok size gönül verdiğimi birisi duyacak olsa bana deli derdi. Aklımı oynattığımı, kendi durumumu, sizin konumunuzu unuttuğumu sanırdı. Ama biz ölümlülerin yüreklerinden geçenleri okuyan Tanrı tanığımdır ki, sizden hoşlanmaya başladığımda sizin kral, benim de baharatçı Bernardo'nun kızı olduğumu, içimdeki tutkunun ateşini bunca yükseğe yöneltmenin doğru olmadığını biliyordum. Ama insanların gönüllerini aklın değil, isteklerin, içgüdülerin yönlendirdiğini siz benden daha iyi bilirsiniz. Bu kurala olanca gücümle karşı koymaya çalıştım. Ama gücüm yetmeyince sizi sevdim, şimdi de seviyorum, bundan sonra da seveceğim. Sizi sevmeye başladıktan sonra, isteklerinizi her zaman yerine getirmeye karar vermiştim. Bu nedenle benim için uygun göreceğiniz kişiyle evlenmeye hazırım. Bu kişinin toplum içinde bana saygın bir yer kazandıracağını biliyorum. Bu kadar da değil. Kendini ateşe at deyin, hoşunuza gidecekse seve seve atayım. Şövalyem olmak isteyişinize gelince, kralım olmanız bana yeter, daha fazlasını isteyemem. Sevgimden istediğiniz tek bir öpücüğü de, ancak kraliçemizin izniyle verebilirim. Sizden ve kraliçemizden gördüğüm iyiliğin karşılığını Tanrı'dan görmenizi diliyorum, çünkü benim gücüm bu karşılığı vermeye yeterli değil."

Bunları dedikten sonra sustu. Genç kızın yanıtı kraliçe-

nin çok hoşuna gitmiş, kraliçe kızı kralın dediği kadar akıllı bulmuştu. Kral kızın babasını anasını çağırttı. Yapmak istediği şeyi onların da onayladığını görünce, Perdicone adında yoksul ama iyi yürekli bir genci getirtti. Eline yüzükleri verip, onayını aldıktan sonra Lisa ile evlendirdi. Kraliçe ile birlikte genç kıza armağan ettikleri birçok değerli takının yanı sıra, delikanlıya çok verimli, çok bereketli Ceffalù ve Calatabellotta arazilerini vererek şunları dedi:

"Bu araziyi sana karının dramoması olarak veriyoruz. Daha sonra yapacaklarımızı da ileride görürsün."

Sonra genç kıza döndü.

"Şimdi de sevdanızın meyvesini derlemek istiyorum" dedi.

Kızın başını elleri arasına alıp, kızı alnından öptü. Perdicone, Lisa'nın babası anası, Lisa'nın kendisi sevinç içindeydiler. Çok güzel bir düğün yapıldı. Birçok kişinin de tanıklık ettiği gibi, kral genç kıza verdiği sözü tuttu, ömrü boyunca onun şövalyesi olarak kaldı. Her yarışmaya onun gönderdiği armaları taşıyarak katıldı.

İşte böyle davranılarak insanların gönlü kazanılır, başkalarına iyi örnek olunur, sonsuza dek sürecek bir üne kavuşulur. Ne yazık ki, günümüzde böyle davrananların sayısı çok azaldı, yöneticiler acımasız, zorba oldular.

VIII

*Sofronia, Gisippus ile evlendiğini sanıp, Titus Quintus Fulvius'un karısı olur, onunla Roma'ya gider. Gisippus da yoksul kılığında buraya varır, Titus'un kendisini tanımazlıktan geldiğini sanıp, ölebilmek için bir adam öldürdüğünü öne sürer. Titus onu tanır, kurtarmak için kendisinin katil olduğunu söyler. Bunun üzerine gerçek katil ortaya çıkar. Octavianus üçünü de salıverir. Titus Gisippus'u kızkardeşiyle evlendirip, mal varlığını onunla paylaşır.**

Pampinea öyküsünü bitirip de, papa karşıtı kadın, herkes kral Pietro'yu yeterince övdükten sonra, kralın isteği üzerine Filomena söze başladı:

Göz kamaştıran kadınlar, kralların canları isteyince soylu davranışlarda bulunabileceklerini bilmeyen var mıdır? Onlardan beklenilen böyle davranışlardır, yapmaları gerekeni yapmalarıdır. Ama uyandırdıkları şaşkınlık, hak ettikleri övgü, aynı davranışta bulunan olanakları sınırlı bir kişinin uyandırdığı şaşkınlıktan, hak ettiği övgüden daha azdır. Kralların davranışlarını beğenip övdüğünüze göre, bizim gibi sıradan insanların krallarınkine benzeyen, kimi kez krallarınkinden daha bile üstün davranışlarını daha çok öveceğinizden kuşku duymuyorum. Sizlere kentli iki arkadaşın övülmeye değer çok güzel bir davranışını konu edinen bir öykü anlatacağım.

---

* Dostluğu öven bu öykü Pietro Alfonso'nun *Disciplina clericalis* adlı öyküsü ile Alessandro de Bernay'in *Athis et Prophilias* adlı şiirinden esinlenmiştir.

Octavianus Caesar'ın daha Augustus adını taşımayıp triumvir* olarak Roma İmparatorluğunu yönettiği dönemde, Roma'da Publius Quintus Fulvius adında bir soylu, Titus Quintus Fulvius adındaki çok yetenekli oğlunu felsefe öğrenimi görmesi için Atina'ya göndermiş, soylu bir kişi olan çok eski dostu Cremete'den çocuğa göz kulak olmasını istemişti. Cremete Titus'u evinde konuk etmiş, kendi oğlu Gisippus ile birlikte Aristippus adındaki filozofun okuluna göndermişti. Birlikte yaşayan iki genç çok iyi anlaştıkları için, aralarında ancak ölümün son verebileceği bir kardeşlik, dostluk bağı doğmuştu. Bir arada olmaktan büyük mutluluk, erinç duymaya başlamışlardı. İkisi de çok yetenekli olduğu için, uyumlu adımlarla tırmanmış, felsefenin şanlı doruklarına doğru büyük başarı elde etmişlerdi. Böylece üç yıl geçmiş, ikisine de babalık eden Cremete de bu durumdan büyük bir mutluluk duymuştu. İşte bu üç yılın sonunda, oldukça yaşlanmış olan Cremete, doğanın kurallarına boyun eğerek bu dünyadan göçtü. Çocukların ikisi de babalarını yitirmenin üzüntüsüne gömüldüler. Dostlar, akrabalar önce hangisini avutmaları gerektiğini bilemediler.

Birkaç ay sonra Gisippus'un dostları, akrabaları onu görmeye gelip evlenmesini önerdiler. Titus da öneriyi destekledi. Köklü bir aileden gelme, Sofrania adında Atinalı, on beş yaşlarında çok güzel bir kız bulundu. Düğün günü belirlendi. Gisippus, Titus'u da yanına alarak, hiç görmemiş olduğu kızı görmeye gitti. Eve vardıklarında kız ikisinin arasına oturdu. Arkadaşının sözlüsünün güzelliğini değerlendiren Titus, kızı büyük bir titizlikle incelemeye koyuldu. Her yönüyle çok be-

* Siyasal erkin üç kişi elinde bulunduğu yönetim biçiminde (triumvira), üç kişiden her biri.

ğendi. İçinden övgüler yağdırdı ve hiç kimseye belli etmeden, bir erkeğin bir kadına duyabileceği sevdaların en güçlüsüyle yanıp tutuşmaya başladı onun için. Bir süre sonra iki genç kalkıp evlerine döndüler.

Eve gelince Titus odasına kapandı, tutulduğu kızı düşünmeye başladı. Düşündükçe içindeki ateş arttı. Birkaç kez derin derin içini çekti. Kendi kendine:

"Alçağın tekisin sen Titus" dedi. "Ruhunu, sevgini, umudunu nereye, kime bağlıyorsun? Cremete ile ailesinin gösterdikleri konukseverlik, Gisippus ile dostluğun, dostunun sözlüsüne kardeş gözüyle bakmanı gerektirir. Bilmiyor musun bunu? Kimi seviyorsun? Umutsuz bir sevdanın peşin-

den nasıl sürüklenirsin? Aklının gözlerini aç da kendine gel, aklını başına topla. Şehvetini dizginle, sağlıksız isteklerini bastır, düşüncelerini başka şeye yönelt. Daha başındayken isteğine karşı çık, iş işten geçmeden kendini yenilgiye uğrat. İstediğin olacak şey değil, dürüst değil. Amacına ulaşacak gibi olsan bile, gerçek bir dostluğun gereklerini düşünüp, kaç on-

dan. Ne mi yapacaksın Titus? Aklının sesini dinleyip, bu uygunsuz sevdadan vazgeçeceksin."

Ama Sofronia'yı aklına getirince dediklerinin tersini düşünmeye başladı. Kendi kendine şunları dedi:

"Sevda yasaları öbür yasalardan daha güçlüdür. Dostluk yasalarını değil, din yasalarını bile etkisiz kılarlar. Kim bilir kaç baba kızına, kaç erkek kızkardeşine, kaç üvey ana üvey oğluna gönlünü kaptırmıştır. Bunlar, bir dostun karısına gönül vermek gibi binlerce örneği olan bir durumdan çok daha korkunç şeyler. Kaldı ki gencim ben, gençler sevda yasalarına boyun eğerler. Sevda neden hoşlanıyorsa, ben de ondan hoşlanırım. Dürüstlük olgun kişilere özgüdür. Ben sevdadan başka bir şeye kulak vermem. O kızın güzelliği, herkesçe sevilmeyi hak ediyor. Ben de gencim, onu sevdiğim için kim kınayabilir beni? Onu Gisippus'un sözlüsü olduğu için sevmiyorum ki, kimin sözlüsü olsaydı severdim. Bu işte suçlu olan, kızı bir başkası yerine arkadaşım Gisippus'a veren talih. Güzel olduğu için sevilmek hakkı. Onu bir başkasının değil de benim sevmeme Gisippus sevinmeli."

Bunları der demez kendisinden utandı, az önce düşündüğüne döndü yine. Durmadan bir düşünceden bir düşünceye yöneldi. O günü o geceyi, daha sonraki günleri böyle geçirdi. Yemekten içmekten kesildi. Gözüne uyku girmez oldu. Zayıflayıp yatağa düştü. Onun önce düşüncelere dalıp sonra da hastalandığını gören Gisippus bu duruma çok üzüldü. Dostunu hiç yalnız bırakmayıp onu avutmaya, sıkıntısının, hastalığının nedenini öğrenmeye çalıştı. Titus hep uydurma yanıtlar verdi, Gisippus da bu yanıtlara inandı. Ama sonunda Titus göz yaşları ve hıçkırıklar arasında şu yanıtı verdi:

"Gisippus, Tanrılar isteselerdi yaşamaktan vazgeçer, seve seve ölürdüm. Felek, erdemlerimi sınavdan geçirdi ve yenilgiye uğramanın büyük utancını yaşattı bana. Böyle bir utancı

ancak ölüm temizler. Bu utançla yaşayacağıma öleyim daha iyi. Utançtan yerin dibine girmek bahasına da olsa, hiç bir şeyi gizlemeden, her şeyi anlatacağım sana."

İşin başından başlayarak sıkıntısının nedenini, kendisiyle savaşımını, nasıl yenik düştüğünü anlattı. Sofronia için yanıp tutuştuğunu söyledi. Bu uygunsuz durumun cezasının ölüm olduğunu, çok geçmeden öleceğine inandığını ekledi.

Bunları duyan, arkadaşının ağladığını gören Gisippus önce şaşırdı. Çünkü genç kızı oldukça seviyordu. Ama çok geçmeden, kendisi için arkadaşının yaşamının Sofronia'dan daha önemli olduğunu anladı. O da gözyaşlarını tutamayarak, hıçkıra hıçkıra şu yanıtı verdi:

"Titus, böyle üzüntülü bir durumda olmasaydın, ağırlığı altında ezildiğin bir tutkuyu bunca zamandır benden gizleyerek dostluğumuzu zedeledin diye seni eleştirirdim. Duygularını dürüstlükle bağdaştırmamış olabilirsin, ama insan dostundan yalnız dürüst duygularını değil, dürüstlükle bağdaşmayan duygularını da gizlemez. Dost dediğin, dostunun dürüst duygularından kıvanç duyar, dürüstlükle bağdaşmayan duyguları ise, onun içinden söküp atmaya çalışır. Senin durumuna gelecek olursak, sözlüm Sofronia'ya ateşli bir sevgi beslemene hiç şaşırmadım. Asıl, böyle bir sevgi beslemeseydin şaşırırdım. Kızın güzelliği, senin iç dünyanın zenginliği ortada. Karşısındaki ne denli kusursuzsa, insanın duyguları o denli kamçılanır. Sofronia'yı sevmen akla uygun. Ama (açıkça söylemesen de) Sofronia benim değil de, bir başkasının sözlüsü olsaydı onu sevebilirdin diye yazgına küsmen yanlış. İyi düşünürsen, yazgının Sofronia'yı bana vermiş olmasına sevinmen, teşekkür etmen gerekir. Benim yerimde bir başkası olsaydı, senin sevgini dikkate almaz, onu senin adına değil kendi adına severdi. Sana beslediğim dostluğu biliyorsan, benden böyle bir şey beklenmeyeceğini de bilirsin. Niçin dersen, dostluğumu-

zun başlangıcından bu yana, seninle paylaşmadığımız bir şeyim olduğunu anımsamıyorum. Sofronia ile ilişkim daha ileri bir aşamaya ulaşmış bile olsaydı onu seninle paylaşırdım. Oysa onu olduğu gibi sana bırakabilecek durumdayım. Bırakıyorum da. Elimden geliyorken senin isteğine ayak uydurmazsam, dostluğun ne önemi kalır? Sofronia benim sözlüm, onu çok seviyordum, yakında da düğünümüz olacaktı. Ama sen ona benden daha fazla değer veriyor, onu daha büyük bir tutku, daha büyük bir coşku ile istiyorsun. Yüreğin rahat etsin, benim odamda onunla sen gerdeğe gireceksin. Bu nedenle sıkıntıları, üzüntüleri bir tarafa at, eski sağlığına, rahatlığına, neşene kavuş. Benim sevgimden daha üstün olan sevginin mutlu sonucunu bekle."

Gisippus'un dediklerini dinleyen Titus'un yüreğinde bir yandan sevdiğine kavuşma umudu doğarken, bir yandan da utancı artıyordu, Gisippus'un gönül yüceliği çoğaldıkça, bundan yararlanmaması gerektiğini düşünüyordu. Ağlamayı sürdürürken güçlükle şunları diyebildi:

"Gisippus, gönlünün yüceliği, gerçek dostluğun, bana ne yapmam gerektiğini gösteriyor. Tanrı'nın sana uygun gördüğü bir genç kızı bana vermeye kalkışmanı, Tanrı yazdıysa bozsun. Tanrı bu kızı bana uygun görmüş olsaydı, sen de biliyorsun ki, sana vermezdi. Tanrı'nın yerinde olarak sana tanıdığı hakkı güle güle kullan. Benim böyle bir mutluluğa hakkım yok. Bırak da gözyaşları içinde tüketeyim günlerimi. Gözyaşlarımı bastırırsam sevineceğini biliyorum, yenilgiye uğrayacak olursam, acı çekmekten kurtulurum.

Gisippus şu karşılığı verdi:

"Titus, dostluğumuz bana senden bir isteğimi yerine getirmeni istemek (seni buna zorlamak) hakkını veriyorsa, bu hakkı kesinlikle kullanacağım. İsteğimi yerine getirmeyecek olursan, dostumun çıkarlarını dikkate alıp zor kullanarak

Sofronia'nın senin olmasını sağlayacağım. Sevdanın gücünün, kim bilir kaç sevdalıyı ölüme sürüklediğini çok iyi biliyorum. Sen de bu tehlikeyle karşı karşıyasın. Ne geri dönebilir, ne de gözyaşlarını dindirebilirsin. Bu gidişle bozguna uğraman kaçınılmaz. Bu bozgunu benim de paylaşmam gerekecek. Seni sevmem için bir gerekçe olmasa bile, yaşamının büyük bir önemi var benim için. Sofronia senin olacak. Onun kadar hoşlanacağın bir kız bulman çok zor. Bana gelince, sevgimi bir başkasına yönelterek, hem seni hem de kendimi mutlu kılacağım. Evlenecek kadın bulmak dost bulmak kadar zor, zahmetli olsaydı, böyle eli açık davranmazdım. Evlenecek kadını dosttan çok daha kolay bulacağımı bildiğim için, senden olmaktansa evleneceğim kadını değiştirmeyi yeğliyorum (kaldı ki, sana vermekle ondan da olmayacak, bir başka gözle görmeye başlayacağım onu). Bu nedenle, dediklerimden etkilendinse üzülmeyi bırak, sevdiğine kavuşmanın sevincini yaşa, hem kendini hem beni mutlu et."

Öneriyi benimseyerek Sofronia ile evlenmekten utanç duysa, içindeki direnmeyi alt edemese de, sevginin dürtüsüne, Gisippus'un dediklerine karşı koyamayan Titus şunları dedi:

"Gisippus, dediklerini kabul etmekle, sevineceğini söylediğin şeyi yapmakla, doğrusu kendi isteğimi mi, yoksa senin isteğini mi yerine getirmiş olacağımı ben de bilmiyorum. Öyle yüce gönüllü davrandın ki, utanma duygumu bir yana bırakmak zorunda kaldım. Hiç kuşkun olmasın, beni yalnızca sevdiğim kadına değil, yaşama da kavuşturduğunu hiç aklımdan çıkartmayacağım. Tanrıdan, bana karşı benden bile daha anlayışlı davranmanın borcunu günün birinde sana ödeyebilmek olanağını vermesini diliyorum."

Bu sözler üzerine Gisippus şunları dedi:

"Titus, dediklerimizin gerçekleşmesi için bence şöyle bir

yol tutmamız gerekir. Senin de bildiğin gibi, Sofronia'nın akrabaları ile benimkiler arasında uzun uzadıya konuşulduktan sonra söz kesilmişti. Şimdi ben gidip de evlenmekten vazgeçtiğimi söylersem kıyamet kopar. Ailelerimiz birbirine girer. Kızın sana varacağını bilsem, bunları umarsamam. Ama korkum, ben bırakınca kızı hemen başka birine vermeleri. Böylece benim elde edemediğimi, sen de elde edememiş olursun. Bu nedenle, sen de onaylarsan başladığım işi bitireyim derim. Düğün yapıp kızı eve getireyim. O gece gizlice sen gerdeğe girer, karınmış gibi kızla yatarsın. Sırası gelince olayı herkese duyururuz. Kabullenirlerse ne âlâ. Karşı çıkacak olsalar da bir şey yapamaz, durumu benimsemek zorunda kalırlar."

Titus'un bu öneriye aklı yattı. İyice iyileşip kendine geldikten sonra, Gisippus Sofronia'yı evine getirdi. Büyük bir düğün yapıldı. Gece olunca kadınlar yeni gelini kocasının yatağına yatırıp gittiler. Titus'un odası Gisippus'un odasına bitişikti. Bir odadan öbür odaya geçilebiliyordu. Gisippus odasındaki ışıkları söndürüp, usulca Titus'un odasına geçti. Ona, gidip karısının koynuna girmesini söyledi. Çok utanan Titus sözünden dönmek, gitmemek istedi. Ama Gisippus, sözlerinin de doğruladığı gibi olanca içtenliğiyle arkadaşının mutluluğunu istiyordu. Uzun süre ısrar edip, arkadaşını bitişik odaya gönderdi. Titus yatağa varınca genç kızı kollarının arasına aldı. Şaka yapıyormuş gibi, alçak bir sesle karısı olmayı isteyip istemediğini sordu. Onun Gisippus olduğunu sanan kız evet yanıtını verdi. Bunun üzerine Titus değerli, güzel bir yüzük çıkartıp kızın parmağına taktı.

"Ben de senin kocan olmak istiyorum" dedi.

Kadınla birleşti, uzun uzadıya zevk aldı ondan. Kadın da, hiç kimse de, yatakta yatanın Gisippus'tan başkası olduğunu bilmedi.

Sofronia ile Titus'un evliliği bu biçimde sürüp giderken,

Titus'un babası Publius bu dünyadan göçtü. Titus'a bir mektup yazıldı, miras sorunu için Roma'ya dönmesi istendi. Bunun üzerine Titus, Gisippus ile konuşarak Sofronia'yı da birlikte götürmek istedi. Bunun için, kadına gerçeği açıklamaları gerekecekti. Bir gün Sofronia'yı odasına çağırıp her şeyi olduğu gibi anlattılar. Titus aralarında geçen birçok olayı söyleyerek, kadını inandırdı. Kadın ilkin ikisini de aşağılayarak süzdü, sonra Gisippus'un kendisini kandırmış olmasını içine sindiremeyip ağlamaya başladı. Gisippus'un evinde hiç ağzını açmadı, doğru babasının evine gitti. Babasına anasına Gisippus'un oynadığı oyunu anlattı, onların sandıkları gibi Gisippus'un karısı olmayıp Titus'un karısı olduğunu söyledi. Bu habere Sofronia'nın babası çok öfkelendi. İki aileyi de ayağa kaldırdı. Kendi ailesi de, Sofronia'nın ailesi de Gisippus'u kınadılar. Kınamakla yetinmeyip, cezalandırılması gerektiğini öne sürenler de oldu. Gisippus ise dürüst davrandığını, kendisinden daha iyi bir koca bulduğu için, Sofronia'nın akrabalarının kendisine teşekkür etmeleri gerektiğini öne sürdü.

Titus da söylenenleri duyuyor, çok üzülüyordu. Greklerin karşı taraf yanıt vermeyecek olursa ortalığı ayağa kaldırıp, kabadayı kesildiklerini, ama karşı çıkan olursa hemen sindiklerini bildiği için, sesini yükseltmesi gerektiğini düşündü. Yüreği Romalı, aklı Atinalı olduğu için Gisippus ile Sofronia'nın akrabalarını bir tapınakta bir araya getirmek becerisini gösterdi. Gisippus ile tapınağa gidip, oradakilere şunları dedi:

"Kimi filozoflar, ölümlülerin davranışlarını ölümsüz Tanrıların kararlarının, isteklerinin sonucu sayarlar. Bu nedenle içlerinden bir bölümü geçmişte olan, gelecekte olacak her şeyi yazgıya bağlar. Bir bölümü ise bu kuralı yalnızca geçmişteki olaylara uygular. Bu görüşleri aklımızla değerlendirecek olursak, önlenemeyecek olaylar karşısında bir şey yapılamayacağını, Tanrılara karşı çıkılamayacağını görürüz. Sonsuza

dek geçerli yasaları uygulayan Tanrıların, hiç bir yanlışa düşmeden insanları, nesneleri yönettiklerine inanmak zorunda kalırız. Onların yaptıklarına dil uzatmanın çılgınlık, aptallık olduğunu açıkça görebilirsiniz. Böyle bir öfkeye kapılanları zincire vurmak gerekir. Gisippus'a verdiğiniz Sofronia'nın benim karım olmasını kınamanız, bu kınamayı sürdürmeniz, bence sizin de böyle bir öfkeye kapıldığınızı gösteriyor. Olayların da doğruladığı gibi, sonsuza dek geçerli yasalar uyarınca Sofronia'nın Gisippus'a değil, bana verilmiş olduğunu dikkate almıyorsunuz.

Tanrıların gizemli amaçlarından söz etmek çetin, çoğu kişi için kavranması zor bir konudur. Tanrıların bize karışmadıkları varsayımından yola çıkarak insanların davranışlarını ele alacağım. Bu amaçla, alışkanlıklarıma hiç uymayan iki şey yapmak zorunda kalacağım. Kendimi övecek, başkalarını kınayıp, eleştireceğim. İçinde bulunduğum durumun kaçınılmaz kıldığı davranış için, gerçeklerden yola çıkacağım. Ona uygun görmüş olduğunuz kadını benimle evlendirdiği için, akıldan çok öfkeden kaynaklanan kınamalar, sürekli eleştiriler, aşağılamalarla Gisippus'u ayıplıyor, incitiyor, suçluyorsunuz. Oysa ben onu övgülere boğmanız gerektiğini düşünüyorum. Niçin derseniz, ilkin bir dostun yapması gerekeni yaptığı için. İkincisi de sizden daha akıllı davrandığı için.

Dostluğun kutsal yasalarının bir dosta nasıl davranılması gerektiğini açıklamaya kalkışmayacağım. Dostluk bağının kan bağından, akrabalık bağından çok daha sıkı olduğunu anımsatmakla yetineceğim. Dostlarımızı biz seçeriz, akrabalarımızı ise yazgımız belirler. Bu nedenle, dostu olduğum için Gisippus'un sizin sevginizi önemseyecek yerde, benim yaşamıma değer vermiş olmasında şaşacak bir şey yok.

Şimdi ikinci gerekçeme geliyorum. Onun sizden daha akıllı olduğunu ortaya koyacağım. Bana kalırsa sizin ne Tan-

rıların koruyuculuğundan haberiniz var, ne de dostluğun gereklerinden. Siz Sofronia'yı genç filozof Gisippus'a vermeyi tasarlamış, kararlaştırmıştınız. Gisippus da onu bir filozofa verdi. Siz bir Atinalıyı seçmiştiniz, Gisippus bir Romalıyı seçti. Sizin adayınız iyi bir ailedendi, Gisippus'unki daha da soylu. Sizin adayınız varlıklı, Gisippu'unki ise çok varlıklı. Sizin adayınız Sofronia'yı sevmek bir yana tanımıyordu bile. Gisippus'un seçtiği genç ise mutluluğu onda buluyor, onu kendi canından çok seviyor.

Dediklerimi doğrulamak için, teker teker ele almakta yarar görüyorum. Gisippus gibi genç ve filozof olduğumu uzun uzadıya kanıtlamaya gerek olduğunu sanmıyorum; yüzüm, eğitim durumum yeterli birer kanıt. İkimiz de aynı yaştayız, ikimiz de birlikte okuduk. O Atinalı, ben Romalıyım. Kentlerimizi karşılaştırmak gerekirse benim kentimin özgür, onun kentinin bağımlı olduğunu söyleyebilirim. Benim kentim dünyaya egemen, onun kenti benim kentime bağımlı. Benim kentimin orduları, gücü, bilimi ünlü, onun kenti ise yalnızca bilimiyle övünebilir. Üstelik burada sıradan bir öğrenci izlenimi uyandırsam da, Roma'nın kenar mahallelerinde dünyaya gelmiş biri değilim. Evlerim, Roma'nın sokakları atalarımın yontuları ile dolu. Tarih kitapları Roma'nın Capitolio tepesinde başlarına zafer tacı takılan bir sürü Quinzi'ye yer veriyor.* Geçen zaman, adımızı soldurmak bir yana daha da ışıttı. Çok varlıklı olduğumu söylemeye utanıyorum. Bir zamanlar yoksulluğun soylu Roma vatandaşlarının en değerli erdemi olduğu aklımdan çıkmıyor. Ama sıradan insanlar gibi düşünüyor, varlığı önemsiyorsanız yeterince para pul sahibi

* Savaş kazanan generaller için Capitolio (Campidoglio) tepesinde tören düzenlenirdi.

olduğumu belirteyim. Varlığım cimrilikten değil talihimin rast gitmesinden kaynaklandı. Buralı olduğu için ailenize Gisippus'un katılmasını yeğlediğinizi biliyorum. Ama Romalı olmayan birini de sevebilirsiniz. Roma'da size yardımcı olabileceğimi, kişisel ya da toplu çıkarlarınızı koruyabileceğimi unutmayın. Duygularını bir yana bırakıp da akılcı bir değerlendirme yapan biri sizin davranışınızı Gisippus'unkine yeğleyebilir mi? Sanmıyorum.

Sonuç olarak, Sofronia artık Gisippus'un dostu, soylu köklü varlıklı bir aileden Roma vatandaşı Titus Quintus Fulvius ile evlenmiş bulunuyor. Bu evliliğe üzülmek, karşı çıkmak ne yaptığını bilmemek demektir. Sofronia'nın Titus ile evlenmesine değil de, evlenmenin gizlice, eşe dosta haber vermeden yapılmış olmasına kızanlar olabilir. Duyulmamış, görülmemiş bir şey değil ki bu durum. Ana babalarının istemediği biriyle evlenen, sevgilisine kaçan, nikâhsız oturan, gebe kaldığı, çocuk doğurduğu için evlenmek zorunda kalan bir sürü kadın var. Sofronia'nın durumu bunlara benzemiyor. Gisippus onu dürüst, kurallara uygun bir biçimde, kimseye duyurmadan Titus'a verdi. Sofronia'yı evlendirenin böyle bir yetkisi olmadığını öne sürenler çıkabilir. Geçersiz olan bu görüş, kadın dedikodusu olmaktan öteye bir değer taşımaz. Yazgı olayları belirli sonuçlara ulaştırmak için yeni, değişik bir yolu ilk kez denemiyor ki. Benimle ilgili bir sorunu bir filozof yerine bir ayakkabıcı açıkça ya da gizlice çözse, sonuç iyi olduktan sonra bana bir şey demek düşer mi? Ayakkabıcının işi iyi yapıp yapmadığına bakar, çabası için teşekkür ederim. Gisippus Sofronia'yı iyi bir kocaya verdiğine göre, evliliğin biçimini eleştirmenin bir anlamı yok. Ona güveniniz yoksa, başka birini de evlendirmemesi için gerekli önlemleri alın, ama bu evlilik için teşekkür edin. Şunu da bilin ki, Sofronia ile evlenirken hile ya da kurnazlıkla ailenizin onurunu, saygınlı-

ğını lekeleyecek hiç bir şey yapmadım. Yatağına gizlice girdim ama ailenize katılmaktan kaçınarak kızlığını bozmak, düşman gibi davranıp onu kalleşçe elde etmek amacı gütmedim. Güzelliğine, erdemlerine vurulmuştum onun. Sizden isteseydim, kızınızı çok sevdiğiniz, onu Roma'ya götürmemden çekindiğiniz için isteğimi kabul etmezdiniz. Bu nedenle, artık sizin de bildiğiniz dolambaçlı yollara başvurdum. Gisippus'un, istemeye istemeye de olsa yerini bana vermesini sağladım. Sofronia'yı çok sevsem de, ona bir sevgili gibi değil bir eş olarak sahip oldum. Gerekli kurallara uydum, parmağını yüzük taktım, beni kocalığa kabul edip etmediğini sordum, evet yanıtını aldım. Dediklerimi kendisi de doğrulayacaktır. Aldatıldığını sanıyorsa, bunda benim bir suçum yok. Kim olduğumu sorabilirdi bana.

Dostum Gisippus ile kara sevdalı benim en büyük suçumuz, yanlışımız, hatamız Sofronia'nın gizlice Titus Quintus'un karısı olması. Bu nedenle ona göz dağı veriyor, korkutmaya çalışıyorsunuz. Gisippus kızınızı uygunsuz birine, bir serseriye, bir köleye verseydi ne yapacaktınız? Zincire mi vuracak, zindana mı atacak, çarmıha mı gerecektiniz? Neyse bunları bırakalım artık. Babamın beklenmedik ölümü, benim Roma'ya dönmemi gerektiriyor. Sofronia'yı da birlikte götürmek istediğim için, belki gizli tutmam gereken şeyleri açıkladım size. Aklınızı kullanırsanız bana hak verirsiniz. Sizi aldatmak, aşağılamak isteseydim, size lekelenmiş bir kız bırakırdım. Bir Romalının aklından böyle bir alçaklığın geçmesine Tanrı izin vermez. Tanrıların onayı, insan yasalarının gereği, Gisippus'un övülesi davranışı ve kara sevdamdan kaynaklanan hile sonucunda Sofronia benim oldu. Siz kendinizi Tanrılardan, öteki insanlardan daha akıllı sanıp, iki yoldan bana karşı çıkıyor, iki türlü zarar veriyorsunuz. İlkin, istemeseniz de artık benim olan Sofronia'yı yanı-

nızda alıkoyuyorsunuz. İkincisi, borçlu olmanız gereken Gisippus'a düşmanca davranıyorsunuz. Bu budalaca tutumunuz üstünde daha fazla durmak istemiyorum. Ama size dostça bir öneride bulunuyor, öfkenizi dindirin, kırıcı olmayı sürdürmeyin, Sofronia'yı bırakın, onunla gidip damadınız olarak mutlu bir yaşam sürmeme izin verin diyorum. Olup biteni kabullenmeyip de başka türlü davranmaya kalkışırsanız Gisippus'u kaçırırım. Roma'ya varınca da, siz ne derseniz deyin, hak ettiğim insana kavuşmuş olurum. Böylece Romalıların öfkesinin nereye varabileceğini, yaşayarak öğrenmiş olursunuz."

Titus sözlerini bitirince, asık bir suratla ayağa kalktı. Gisippus'un elinden tuttu, başını sallayıp göz dağı vererek tapınakta bulunanları umursamadığını belli etti ve çıkıp gitti. Kalanların bir bölümü ona hak vermiş, akrabalığını, dostluğunu önemsemişti. Bir bölümü ise son sözlerinden ürkmüştü. Sonunda, Gisippus istemediğine göre Titus'u akrabalığa kabul etmenin doğru olacağı kararına vardılar. Gisippus'un akrabalığından olurken, Titus'un düşmanlığını kazanmak akıl kârı değildi. Bu karara varınca gidip Titus'u buldular. Sofronia'yı verip onu damatlığa kabul edeceklerini, Gisippus'u da değerli bir dost bileceklerini söylediler. Bu kararı büyük bir sevinçle, birlikte kutladılar. Sonra ayrıldılar. Sofronia Titus'un evine gönderildi. Akıllı bir kadın olan Sofronia duruma ayak uydurarak Gisippus'a beslediği sevgiyi hemen Titus'a yönlendirdi. Onunla birlikte gittiği Roma'da sevgi gösterileriyle karşılandı.

Atina'da kalan Gisippus'un saygınlığı azaldı. Çok geçmeden oyuna getirildi. Malından mülkünden oldu, sürgün cezasına çarptırılıp ailesiyle birlikte Atina dışına çıkartıldı. Parasız pulsuz kalmış, dilenecek duruma düşmüştü. Titus'un kendisini anımsayıp anımsamayacağını görmek için, Ro-

ma'ya gitmekten başka çaresi kalmamıştı. Roma'da Titus'un sağ olduğunu ve çok sevildiğini öğrendi. Evini buldu, kapının yanında Titus'un gelmesini beklemeye koyuldu. Kılığından utandığı için, Titus gelince ona bir şey diyemedi. Titus'un onu tanıyıp çağırtmasını bekledi. Titus önünden geçip gidince, onu görmezlikten geldiğini sandı. Titus için yaptıklarını anımsayınca büyük bir acı duydu, umutsuzluğa kapılıp oradan uzaklaştı. Gece bastırmıştı, karnı açtı, parası yoktu. Canından bezmişti. Nereye gittiğini bilmeden kentin ıssız bir bölgesine yöneldi. Büyük bir mağara vardı burada. Geceyi geçirmek için mağaraya girdi, toprağın üstüne uzandı, ağlamaktan bitkin uyuya kaldı.

O gece hırsızlık yapan iki kişi, çaldıkları mallarla birlikte ertesi sabah mağaraya geldiler. Aralarında tartışma çıktı, daha güçlü kuvvetli olanı ötekini öldürüp gitti. Olup biteni gören Gisippus, kendi elleriyle canına kıymak zorunda kalmadan onca istediği ölüme kavuşmanın yolunu bulduğunu sandı. Bir yere gitmedi. Olayı öğrenip gelecek kolluk güçlerini beklemeye koyuldu. Çok geçmeden de geldiler. Gisippus'u ite kaka götürdüler. Sorguya çekilen Gisippus adamı öldürdüğünü, mağaradan kaçamadığını söyledi. Marcus Varrone adındaki yargıç, o dönemde uygulanmakta olan çarmıha gerilme cezasına çarptırdı onu.

O sırada bir rastlantı sonucu Titus da mahkemeye gelmişti. Kılıksız sanığın yüzüne bakıp, cezanın gerekçesini öğrenince Gisippus'u tanıdı. Onun bu duruma düşüp Roma'ya gelmiş olmasına şaşırdı. Yardımcı olmak istedi. Onun suçsuz, kendisinin suçlu olduğunu ileri sürmekten başka çıkar yol bulamadı. Hemen yargıca doğru gidip:

"Marcus Varrone" dedi, "cezaya çarptırdığın zavallı adamı geri çağırt. Hiç bir suçu yok. Bu sabah ölüsü bulunan adamı ben öldürüp, Tanrıları yeterince öfkelendirdim. Suçsuz

birinin ölümüne yol açarak Tanrıları bir kez daha öfkelendirmeme gerek yok."

Şaşıran, herkesin bu sözleri duymasına bozulan Varrone, yasaya uymak zorunda kaldı. Gisippus'u geri çağırtıp, Titus'un önünde şunları dedi ona:

"Hiç bir baskıyla karşılaşmadan, işlemediğin bir suçu üstlenerek yaşamını tehlikeye atmak çılgınlığını niçin yaptın? Bu gece o adamı öldürdüğünü söyledin. Şimdi bir başkası çıktı, adamı senin değil kendisinin öldürdüğünü söylüyor."

Gisippus karşısındakine bakınca Titus'u tanıdı. Kendisini kurtarmak, gördüğü iyiliğe karşılık verebilmek için böyle davrandığını anladı. Duygulandı, gözünden yaşlar boşandı. Şunları dedi:

"Varrone gerçekten de ben öldürdüm adamı. Titus'un canımı kurtarmaya çalışmasının anlamı yok artık."

Titus da şunları dedi:

"Yargıcım, senin de gördüğün gibi bu adam yabancı. Ölünün yanında bulduklarında silahı da yokmuş. Belli ki yoksulluk canına tak etmiş, ölmek istemiş. Onu özgürlüğüne kavuştur, bana da hak ettiğim cezayı ver."

Varone iki adamın ayak diremesi karşısında şaşırmış, ikisinin de suçlu olmadığı sonucuna varmıştı. Onları nasıl aklayacağını düşünürken Publius Ambustus adında gençten, Roma'nın ünlü hırsızlarından, uğursuz biri geldi. Cinayeti o işlemişti. Suçu üstlenmeye kalkan iki kişinin de suçlu olmadığını biliyordu. Suçsuz iki kişinin suçu üstlenmeleri yüreğini sızlattı. Dayanamayıp yargıcın önüne gitti.

"Yargıcım" dedi, "içinde bulunduğum durum bu iki kişi arasındaki sorunu çözmemi gerektiriyor. Bilmediğim bir Tanrı, işlediğim suçu açıklamamı istiyor benden. Bu iki kişinin de üstlenmeye çalıştıkları suçu işlemediklerini bil. O adamı bu sabah ben öldürdüm. Öldürdüğüm arkadaşımla çaldığımız

malları paylaşırken, şu gördüğün zavallı uyuyordu. Titus'a gelince onu aklamana gerek yok. Böyle bir şey yapmayacağını herkes bilir. Bu nedenle ikisini de salıver, beni de yasanın öngördüğü cezaya çarptır."

Bu arada olup biteni Octavianus da duymuştu. Her birinin suçu niçin üstlendiğini öğrenebilmek için, üçünü de yanına çağırttı. Herkes davranışının gerekçesini açıkladı. Octavianus ilk iki kişiyi suçsuz oldukları için, üçüncüyü de onların yüzü suyu hürmetine bağışladı.

Titus, Gisippus'u alıp oradan ayrıldı. Önce kuşkucu davrandığı, uzak durduğu için kınadı onu. Sonra büyük sevgi gösterileri arasında evine götürdü. Gözyaşlarını tutamayan Sofronia, bir kardeş gibi karşıladı Gisippus'u. Giysiler verip, saygınlığına, erdemlerine yaraşır bir görünüşe kavuşturdu. Titus parasını topraklarını onunla bölüştü. Fulvia adındaki küçük bir kızkardeşini de eş olarak verdi. Sonra şunları dedi:

"Gisippus sen karar ver. İstersen burada yanımda kal, istersen sana verdiğim her şeyi alıp Akaia'ya* dön."

Kentinden sürülmüş olan, bir yandan da Titus'un değerbilir dostluğunun etkisinde kalan Gisippus Romalı olmaya karar verdi. Fulvia ile birlikte Titus ile Sofronia'nın evini paylaştı. Uzun süre bir arada yaşadılar, geçen her gün dostluklarını daha da perçinledi.

Dostluk kutsal bir şeydir. Yalnızca saygı duymak yetmez, sürekli övülmesi gerekir. Çünkü yüceliğin, dürüstlüğün anası, değer bilmenin, iyilik yapmanın bacısı, kinin, nekesliğin düşmanıdır dostluk. Kişisel çıkarları bir yana itip, istemeye gerek bırakmadan, yararlanabileceği şeyden başkasını yararlandırır. Ne var ki, dostluğun kutsal sonuçlarına günümüzde daha az

* Yunanistan.

rastlanıyor. Bu ayıplanacak, utanılacak durum ölümlülerin açgözlülüğünden kaynaklanıyor. Bireysel çıkarlar ağırlık kazandı, dostluk sonsuza dek dünyanın öbür ucuna sürüldü. Titus'un tutkusunu, gözyaşlarını, hıçkırıklarını Gisippus'a dostluktan başka hangi sevgi, hangi zenginlik, hangi aile bağı anlatabilir, sevdiği güzel kadını Titus'a bırakmasını sağlayabilirdi? Dostluğun dışında hangi yasa, hangi güç, hangi korku Gisippus'un onca arzuladığı güzel kadını ıssız, loş yerlerde ya da yatağında kolları arasına almasını engelleyebilirdi? Dostluğun dışında hangi orun, hangi ödül, hangi kazanç arkadaşının gönlünü etmek için Gisippus'un kendi akrabalarını, Sofronia'nın akrabalarını yitirmeyi, görgüsüz insanların dedikodularını umursamamayı, sövmelerine kulak tıkamayı göze almasını sağlayabilirdi? Öte yandan, görmezlikten gelmesini kimsenin kınayamayacağı Gisippus'u çarmıha gerilmekten kurtarmak için, dostluktan başka bir şey Titus'u gözünü kırpmadan ölümün kollarına attırabilir miydi? Dostluğun dışında hangi duygu Titus'un aklına, talihin yoksul düşürdüğü Gisippus ile mal varlığını cömertçe paylaşmayı getirebilirdi? Onca yoksul düşmüş Gisippus'a, Titus'un hiç duraksamadan kızkardeşini vermesini dostluktan başka bir şey sağlayabilir miydi?

İnsanlar eşleri, bir sürü kardeşleri, çok sayıda çocukları olsun isterler, paraları varsa sürüyle uşak, hizmetçi tutarlar. Ama bunların küçücük bir tehlikeden ödleri patlar, babalarına, kardeşlerine ya da efendilerine yönelecek büyük tehlikeleri umursamazlar. Oysa bir dostun davranışı bunun tam tersi olur.

IX

*Messer Torello tacir kılığına girmiş olan Salahaddin'i ağırlar. Haçlı seferi olur. Messer Torello karısından belirlediği süre dolmadan evlenmemesini ister. Tutsak düşer. Kuşbaz olduğunu duyan sultan onu tanır, kendisini tanıtır, büyük saygı gösterir. Hastalanan messer Torello'yu bir büyücü bir gecede Pavia'ya ulaştırır. Yeniden evlenmekte olan karısı düğün sırasında onu tanır. Birlikte evlerine dönerler.**

Filomena öyküsünü bitirince herkes Titus'un değerbilir davranışını çok övdü. Daha sonra, kralın son sözü verdiği Dioneo öyküsünü anlatmaya başladı:

Hülyalı kadınlar, Filomena'nın dostlukla ilgili olarak dedikleri hiç kuşkusuz doğru. Günümüzde insanların dostluğa eskisi gibi önem vermedikleri sonucuna varmakta da haklı. Burada bulunmamızın nedeni toplumumuzun aksaklıklarını ortaya çıkartmak, eleştirmek olsaydı, ben de bu konu üzerinde dururdum. Ama amacımız başka olduğu için, belki biraz uzun, ama herkesin hoşlanacağını sandığım bir öykü anlatarak Salahaddin'in** büyüklüğünü vurgulayacağım. Bu öykü kusurlarımız kimi kişilerle dost olmamızı engellese de, onlara yardımcı olabilmenin tadını çıkartabileceğimizi, bu davranışın günün birinde işimize yarayabileceğini gösterecek.

---

* Konukseverlikte birbirleriyle yarışan iki kişi arasındaki ilişkiyi işleyen çok başarılı bir öykü.

** Bkz. birinci gün üçüncü öykü.

Birçok kişinin de belirttiği gibi, imparator birinci Federigo döneminde, Kutsal Toprakları geri alabilmek için Hıristiyanlar bir haçlı seferi düzenlemişlerdi.* Çok değerli bir insan olan Babil Sultanı Salahaddin sefer hazırlığını duyunca, gerekli önlemleri alabilmek için Hıristiyan prenslerin hazırlıklarını gözleriyle görmek istedi. Mısır'daki işlerini yoluna

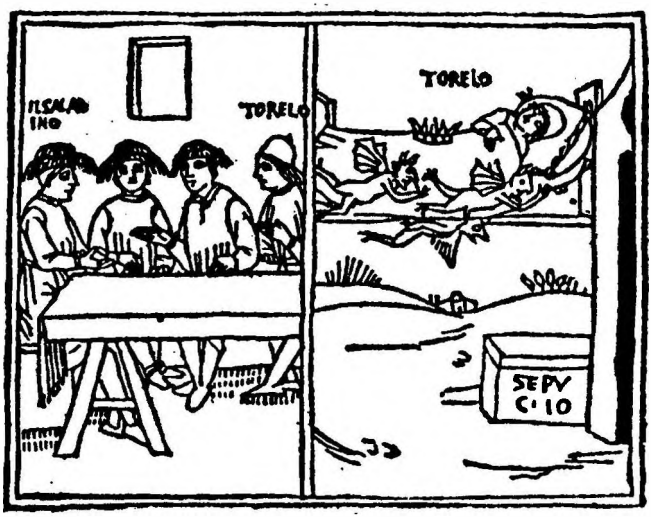

koyduktan sonra yanına en akıllı, en güvenilir iki adamı ile üç uşak alıp, tacir kılığında yola çıktı. Birçok Hıristiyan ülkesinden geçti. Lombardia'da dağları aşıp, Milano'dan Pavia'ya gitmek için at sürerken akşam bastırdı. Bu sırada Torello di Strà adında Pavia'lı soylu bir kişiyle karşılaştı. Adam uşaklarını, köpeklerini, şahinlerini almış, Tesino** kıyısındaki evine gidiyordu. Messer Torello onları görünce yabancı olduklarını anladı, yakınlık göstermek istedi. Salahaddin uşak-

* Üçüncü haçlı seferi (1189).
** Ticino ırmağı.

lardan birine Pavia'ya ne kadar kaldığını, gece bastırmadan önce kente girip girmeyeceklerini* sorunca, Torello uşaktan önce yanıt verdi:

"Kente girebilecek saatte varamazsınız Pavia'ya."

"Öyleyse" dedi Salahaddin, "geceyi geçirebileceğimiz bir yer önerin bize, gördüğünüz gibi buranın yabancısıyız."

Messer Torello şu yanıtı verdi:

"Başüstüne. Adamlarımdan birini bir iş için Pavia'ya gönderecektim. Birlikte gidersiniz. Size konaklayabileceğiniz uygun bir yer bulur."

En uyanık uşağını çağırıp, ne yapması gerektiğini anlattıktan sonra yabancıların yanına kattı. Kendisi de evine gidip çok güzel yemekler hazırlattı, bahçeye sofralar kurdurttu. Sonra kapıya çıkıp gelecekleri beklemeye koyuldu. Uşak yabancılarla dereden tepeden konuşmuş, bildiği yollara sapmış, nereye gittiklerini belli etmeden onları efendisinin evine getirmişti. Messer Torello gelenleri görünce onlara doğru gitti, gülümseyerek:

"Hoş geldiniz dostlarım" dedi.

Çok akıllı bir insan olan Salahaddin, karşısındaki şövalyenin, karşılaştıkları sırada yapacağı geceyi birlikte geçirme çağrısının kabul edilmeyeceğini düşünerek, dolaylı yoldan kendilerini evine getirtmiş olduğunu anladı. Şu karşılığı verdi:

"Konukseverlikten yakınmak söz konusu olsaydı, sizden şikâyetçi olurduk. Gerçi bizi biraz dolaştırdınız ama, bir selam karşılığında bizi kabul etmek zorunda bıraktığınız konukseverliği hak ettiğimizi sanmıyorum."

* Kimi kentlerde gece kapılar kapatılıyor, kente girilemiyordu. Az sonra belirtileceği gibi Pavia'da böyle bir uygulama yoktu.

Akıllı bir insan olan, düzgün konuşmayı bilen messer Torello şunları dedi:

"Dış görünüşünüz beni yanıltmıyorsa, gösterdiğim konukseverlik hak ettiğiniz konukseverliğin yanında hiç kalır. Doğrusunu demek gerekirse Pavia'nın dışında, kalacak iyi bir yer bulabilmeniz çok zor. Yolunuzu biraz uzattığım için bağışlayın. Buna karşılık daha rahat edeceksiniz."

Bu sözlerin ardından uşaklar gelip yabancıların atlardan inmelerine yardımcı oldular. Atları alıp götürdüler. Messer Torello da üç konuğu kendileri için hazırlanan odalara götürdü. Çizmelerini çıkarttırdı, yorgunluklarını gidermek için soğutulmuş şaraplar sundu, yemek saatine dek onlarla sohbet etti. Salahaddin de, adamları da, uşakları da Latince bildikleri için denilenleri anlıyor, dertlerini anlatabiliyorlardı. Her biri messer Torello'yu şimdiye dek karşılaştığı en cana yakın, en saygılı, en tatlı dilli şövalye olarak değerlendiriyordu. Öte yandan messer Torello da, konuklarının daha önce sandığından da parlak kimliklere sahip olduklarını anlamıştı. O gece onları daha güzel bir biçimde ağırlayamadığı için üzülüyordu. Bu kusurunu ertesi sabah giderebileceğini düşündü. Ne yapmak istediğini anlattığı bir uşağını, çok bilgili çok akıllı bir kadın olan Pavia'daki karısına gönderdi. Pavia oldukça yakındı, üstelik gece kapıları kapatılmıyordu. Daha sonra messer Torello konuklarını bahçeye çıkartıp, saygılı bir biçimde kim olduklarını sordu. Salahaddin şu yanıtı verdi:

"Kıbrıslı tacirleriz. İşlerimiz için Kıbrıs'tan Paris'e gidiyoruz."

Bunun üzerine messer Torello şunları dedi:

"Tanrı bizim ülkemizde de Kıbrıslı tacirler gibi soylu kişiler yaratsaydı ne iyi olurdu."

Yemek saati gelinceye dek böyle konuştular. Sonra masaya oturdular. Yeterince hazırlık yapılmamış olsa da yemek-

ler güzeldi, her şey kusursuzdu. Yemek sona erince, konuklarının yorgun olduklarını düşünen messer Torello, onları rahat yataklara yatırttı. Az sonra kendisi de gidip yattı.

Pavia'ya giden uşak messer Torello'nun karısını bulup görevini yerine getirdi. Kadın, sıradan bir ev kadını gibi değil de bir kraliçe gibi davranarak hemen messer Torello'nun arkadaşlarına adamlarına haber saldı. Büyük bir şölen için gerekli hazırlıkları başlattı. Meşaleli haberciler çıkartıp, kentin ileri gelenlerini şölene çağırdı. Yünlüleri, ipeklileri çıkarttı, kocasının isteklerini yerine getirdi.

Sabah olunca konuklar kalktılar. Messer Torello da onlarla birlikte atına bindi. Şahinlerini getirtti. Konuklarını az ötedeki bir gölün kıyısına götürüp, şahinlerin nasıl uçtuklarını gösterdi. Salahaddin uşaklardan birine Pavia'nın en iyi hanına gitmek istediğini söyleyince, messer Torello şunları dedi:

"Ben götürürüm sizi, benim de orada bir işim var."

Konuklar bu yanıta inanıp sevindiler. Hep birlikte yola çıkıldı. Kente vardıklarında saat dokuz olmuştu. En iyi hana gittiklerini sanarak messer Torello'nun evine geldiler. Kentin ileri gelenlerinden elli kişi, soylu konukları karşılamak için eve gelmişti. Hemen seyirtip gemleri, üzengileri tuttular. Salahaddin ile arkadaşları durumu anlamışlardı.

"Messer Torello" dediler, "sizden böyle bir şey istememiştik. Dün gece gereğinden fazla ağırladınız bizi. Yolumuza gitmemize izin verebilirdiniz artık."

Messer Torello onlara şu yanıtı verdi:

"Dün gece olanları, sizden çok rastlantıya borçluyum. Konaklamanız gerektiği bir sırada karşılaştığımız için küçücük evime geldiniz. Ama bu sabah bizimle birlikte olmayı kabul ederseniz, ben de, burada gördüğünüz bu soylu kişiler de, bu onuru size borçlu olacağız. Hiç kuşkusuz önerimizi kabul etmeyebilirsiniz de."

Salahaddin ile arkadaşları bir şey diyemeyip atlarından indiler. Soylu kişilerce coşkuyla karşılanıp, kendileri için hazırlanmış dayalı döşeli odalara götürüldüler. Yol giysilerini çıkartıp biraz dinlendikten sonra çok güzel bir sofranın kurulmuş olduğu salona geçtiler. Getirilen suyla ellerini yıkayıp düzenli bir biçimde masaya oturdular. Birbirinden lezzetli yemekler yediler. Yemeğe imparator gelmiş olsaydı, ancak böyle ağırlanabilirdi. Salahaddin de, arkadaşları da gün görmüş, böyle sofralarda çok bulunmuş kişiler olmakla birlikte şaşkınlıklarını gizleyemediler. Üstelik kendilerini ağırlayan kişi bir senyör değil, sıradan bir kentliydi.

Yemek sona erip de sofra toplanınca bir süre sohbet ettiler. Hava çok sıcak olduğu için, messer Torello'nun önerisi üzerine Pavia'lı soylular dinlenmeye gittiler. Messer Torello da üç konuğunu bir odaya götürdü. Sevdiği hiç bir şeyi konuklarından gizlemek istemediği için, çok değerli bir insan olan karısını çağırttı. Alımlı, güzel karısı, üstünde süslü bir giysi, yanında melek gibi iki küçük çocuğu ile birlikte geldi. Konuklara doğru ilerleyip, gülümseyerek selamladı onları. Kadını gören konuklar da ayağa kalkıp, saygı ile karşılık verdiler. Onu aralarına oturtup, çocukları sevdiler, konuşmaya koyuldular kadınla. Bir ara messer Torello dışarı çıkınca, kadın adamlara nereden geldiklerini, nereye gittiklerini sordu. Soylu kişiler ona da, messer Torello'ya vermiş oldukları yanıtı verdiler. Bunun üzerine kadın gülümseyerek şunları dedi:

"Kadınlık içgüdümün sizlere yararlı olacağını sanıyorum. Size vermek istediğim önemsiz armağanları küçüksemeyip kabul etmenizi istiyorum. Kadınların olanakları sınırlı olduğu için küçük armağanlar verebilirler. Armağanın değerini değil, verenin amacını önemseyeceğinizi umuyorum."

Her konuk için birinin astarı ipekli, ötekinin astarı

kürklü, kentlilerden tacirlerden çok senyörlere yaraşacak iki giysi ile ipekli yünlü karışımı üç cüppe getirtti.

"Buyurun bunları" dedi. "Kocamla bir örnek giyinmiş olacaksınız. Cüppelere gelince, eşleriniz yanınızda olmadığına, uzun yoldan gelip, uzun yola gittiğinize göre, değersiz de olsalar işinize yarayabilirler. Tacirler üstlerine başlarına özen gösterirler."

Konuklar şaşırmışlardı. Messer Torello'nun konukseverlikte en küçük bir kusur yapmamak çabasını, bir tacirin yanına yanaşamayacağı giysilerin zenginliğini görünce messer Torello'nun kendilerini tanımış olduğunu düşünmeye başlamışlardı. İçlerinden biri kadına şu yanıtı verdi:

"Madonna bunlar çok değerli armağanlar, almamız doğru olmaz. Ne var ki, ricanız bizi hayır dememek zorunda bırakıyor."

Bu arada messer Torello geri gelmişti. Kadın, hepsini Tanrı'ya emanet edip oradan ayrıldı. Giderken uşaklara da uygun armağanlar verdi.

Messer Torello konuklarından o günü kendisiyle birlikte geçirmelerini istedi. Bir süre uyuyup dinlenen konuklar, kalkıp yeni giysilerini giydiler, messer Torello ile birlikte atla kentte dolaştılar. Akşam olunca saygın çağrılılarla birlikte çok güzel yemekler yediler. Yatma zamanı gelince, uyumak için odalarına çekildiler. Gün ışıyınca kalktılar, yorgun beygirlerinin yerini semiz, dipdiri üç atın almış olduğunu gördüler. Uşaklarına da yeni, güçlü atlar verilmişti. Bunları gören Salahaddin arkadaşlarına dönüp:

"Tanrı önünde ant içerim ki, bu adamdan daha görgülü, daha saygılı birine rastlamadım daha önce. Hıristiyan kralları da bu şövalye gibi davranıyorlarsa, Babil Sultanı bunların değil tümüyle, biriyle bile başa çıkamaz."

Armağanları almamazlık edemeyeceklerini bildiklerin-

den, içtenlikle teşekkür ederek atlarına bindiler. Messer Torello birçok arkadaşıyla birlikte, konuklarına kent dışına dek eşlik etti. Çok sevdiği messer Torello'dan ayrılmak Salahaddin'e güç gelse de, ondan artık geri dönmesini istedi. Messer Torello da onlardan ayrılmak istemiyordu ama, şunları dedi:

"Dostlarım, isteğinizi yerine getireceğim. Ama bir çift sözüm var size. Kim olduğunuzu bilmiyorum, siz söylemedikçe de kimliğinizi öğrenmek istemiyorum. Ama kim olursanız olun, tacir olduğunuza inandıramazsınız beni. Tanrı hepinizin yardımcısı olsun."

Salahaddin messer Torello'nun adamlarıyla helallaştıktan sonra şunları diyerek yanıt verdi:

"Messere, bakarsınız günün birinde mallarımızı gösterir sizi inandırırız. Tanrı sizin de yardımcınız olsun."

Arkadaşlarıyla birlikte büyük bir istekle yola koyulan Salahaddin, çıkacak savaşta bozguna uğramaz da sağ kalırsa messer Torello'nun konukseverliğine karşılık verecekti. Yol boyunca messer Torello'dan, karısından, yaptıklarından söz ettiler, adamı, yaptıklarını övgülere boğdular.

Salahaddin çok fazla yorulmadan Batı ülkelerini gezdikten sonra, arkadaşlarıyla birlikte deniz yoluyla İskenderiye'ye döndü. Edindiği bilgilere dayanarak savunma önlemleri aldı. Messer Torello da Pavia'ya dönmüştü. Üç yabancının kimliği konusunda uzun uzadıya kafa yormuş, öğrenmek şöyle dursun, gerçeğin yanına bile yaklaşamamıştı.

Bu arada savaş kapıya dayanmış, hazırlıklar başlatılmıştı. Karısının karşı çıkmasına, gözyaşı dökmesine aldırmayan messer Torello da sefere katılmaya karar vermişti. Hazırlıklarını yapıp atına bindi. Çok sevdiği karısına:

"Kadın" dedi, "bu sefere hem bedenimin onuru, hem de ruhumun sağlığı için çıkıyorum. Malımıza, mülkümüze, na-

musumuza göz kulak ol. Gitmesine gidiyorum da, bakarsın geri dönemem. Bin türlü engel çıkabilir. Senden bir isteğim var. Başıma ne gelirse gelsin, benden haber almasan da, bugünün üstünden bir yıl, bir ay, bir gün geçmedikçe yeniden evlenmeye kalkma."

Hüngür hüngür ağlayan kadın şu karşılığı verdi:

"Messer Torello, ayrılığınızın üzüntüsüne nasıl katlanabileceğimi bilmiyorum. Üzüntüyü alt eder de yaşamayı sürdürürsem, şunu bilin ki, başınıza bir şey gelecek olursa ben messer Torello'nun, onun anısının karısı olarak yaşayıp öleceğim."

Bunun üzerine messer Torello şunları dedi:

"Kadın, elinden geleni yapacağından, sözünü tutacağından hiç kuşku duymuyorum. Ne var ki, gençsin, güzelsin, iyi bir ailedensin. Değerlerini bilmeyen yok. Benim öldüğüm konusunda küçücük bir kuşku duyulacak olsa, birçok soylu, ünlü kişi hemen abilerinden, akrabalarından seni ister. İstesen de akrabalarının ısrarına karşı koyamaz, dediklerine boyun eğmek zorunda kalırsın. Bu nedenle sana, uzun sayılmayacak böyle bir bekleme süresi önerdim."

Kadın şunları dedi:

"Verdiğim sözü tutmak için elimden geleni yapacağım. Nasıl davranmam gerekiyorsa öyle davranıp, isteğinizi yerine getireceğim. Bizi böyle bir duruma düşürmemesi için, Tanrı'ya dua edeceğim."

Sözleri sona eren kadın, hıçkıra hıçkıra messer Torello'ya sarıldı. Parmağından çıkarttığı bir yüzüğü ona verip şunları dedi:

"Size kavuşmadan ölecek olursam, bu yüzüğe bakıp beni anımsarsınız."

Yüzüğü alan messer Torello atına bindi. Herkesle helallaşıp yola koyuldu. Adamlarıyla birlikte Cenova'ya varınca

bir gemiye binip denize açıldı. Kısa sürede Acri'ye* varıp Hıristiyan ordusuna katıldı. Bu sırada ordu içinde yayılan salgın bir hastalık çok sayıda ölüme yol açtı. Salahaddin hem bu durumdan yararlanıp, hem de becerisini kullanarak, sağ kalan Hıristiyanların tümünü tutsak aldı. Tutsaklar çeşitli kentlere götürülüp hapse atıldılar. Tutsak düşmüş olan messer Torello da İskenderiye'de hapse atıldı. Burada kimse onu tanımıyordu. O da tanınmamaya özen gösteriyordu. Parasız kaldığı için kuş eğitmeye başlamıştı. Bu konudaki ustalığı Salahaddin'in kulağına gidince, sultan onu cezaevinden çıkartıp, şahinci olarak yanına aldı. Messer Torello'ya herkes "Hıristiyan" diyordu. Salahaddin onu yanına çağırtmadığı için, birbirlerini görmemişlerdi. Messer Torello'nun aklı Pavia'da olduğu için, birkaç kez kaçmayı denemiş ama başaramamıştı.

Bu sırada kimi tutsakları kurtarmalık karşılığında özgür kılmak için Cenova'dan elçiler gönderildi Salahaddin'e. Messer Torello onlar aracılığıyla karısına mektup gönderebileceğini düşündü. Sağ olduğunu, ilk fırsatta geri döneceğini belirtti, kendisini beklemesini istedi karısından. Tanıdığı elçilerden birine mektubu verip, San Pietro in Cieldero kilisesinin** papazı olan amcasına ulaştırmasını istedi.

Messer Torello yaşamını böyle sürdürürken, bir gün Salahaddin'le kuşlar konusunda bir söyleşi yaptılar. Konuşma sırasında bir ara messer Torello gülümseyince dudakları yana kaydı. Bu hareket Pavia'da da dikkatini çekmiş olduğu için, Salahaddin'in aklına hemen messer Torello geldi. Karşısındakine iyice bakıp, tanır gibi oldu. Konuyu değiştirdi hemen.

---

* Akkâ.

** Dante'nin de değindiği Pavia'nın ünlü kilisesi.

"Bana bak Hıristiyan" dedi, "Batı'nın neresindensin sen?"

"Efendimiz" dedi messer Torello, "Lombardia'nın Pavia denen kentindenim. Yoksul, parasız pulsuz biriyim."

Bu yanıt Salahaddin'in kuşkusunu doğrulamıştı. Salahaddin kendi kendine: "Tanrı bana, onun gösterdiği konukseverliğe gönül borcumu ödeme olanağı veriyor" dedi. Başka bir şey demeksizin giysilerini bir odaya getirtti. Messer Torello'yu bu odaya götürüp:

"Bak bakalım Hıristiyan, bunların içinde daha önce gördüğün bir giysi var mı?" diye sordu.

Messer Torello giysilere baktı, karısının Salahaddin'e armağan etmiş olduğu giysileri gördü, ama onlar olabileceğine aklı yatmadı. Şu yanıtı verdi:

"Efendimiz, hiç birini tanımadım. Yalnız şu iki giysi evime gelen üç tacire verdiğim giysilere benziyor."

Artık kendini tutamayan Salahaddin, messer Torello'ya sarıldı.

"Siz messer Torello di Strà'sınız. Ben de, karınızın bu giysileri verdiği üç tacirden biriyim. Sizden ayrılırken ne iş yaptığımı bir gün öğrenirsiniz demiştim, işte o gün geldi."

Bu sözleri duyan messer Torello bir yandan çok sevindi, bir yandan da utandı. Sevinci böyle bir kişiyi konuk etmiş olmasından, utancı ise onu gerektiği gibi ağırlayamadığını sanmasından kaynaklanıyordu. Salahaddin şunları dedi:

"Messer Torello, Tanrı sizi buraya gönderdiğine göre, buranın efendisi artık ben değilim, sizsiniz."

Salahaddin büyük sevgi gösterilerinde bulunduktan sonra, messer Torello'ya krallara yaraşır giysiler giydirdi. Onu sarayın ileri gelenleriyle tanıştırdı, onların önünde övdü, kendisine gösterdikleri saygıyı ona da gösterirlerse bundan hoşnut kalacağını belli etti. O günden sonra, başta Salahad-

din'le birlikte ağırlanmış olan iki kişi, herkes messer Torello'ya büyük saygı gösterdi.

Kendini birden bir sevgi ve saygı çemberi içinde bulan messer Torello, bir süre için Lombardia'yı unuttu. Kaldı ki, yazdığı mektubun amcasının eline ulaşmış olduğundan kuşku duymuyordu. Oysa, Salahaddin'in Hıristiyanları tutsak aldığı gün, savaş alanında messer Torel de Dignes adında Provence'lı, pek tanınmayan bir şövalye ölmüş ve gömülmüştü. Bu haberi duyanlar ölenin herkesin tanıdığı ünlü şövalye messer Torel di Strà olduğunu sanmışlardı. Sağ kalan askerlerin de tutsak düşmüş olmaları, bu yanlışın ortaya çıkmasını engellemişti. Bu nedenle, ülkelerine dönen İtalyanların çoğu bu haberi yaydılar. Şövalyenin ölüp gömüldüğünü gördüklerini söyleyenler bile çıktı. Bu haber yalnızca Torello'nun karısını, akrabalarını değil, onu tanıyan herkesi büyük bir yasa boğdu. Karısının nasıl üzüldüğü, ne büyük bir acı duyduğu, nasıl gözyaşı döktüğü sözcüklerle anlatılamaz. Birkaç ay boyunca acılar içinde kıvranan kadının yarası kabuk bağlamaya başlamıştı ki, Lombardia'nın önemli kişileri evlenme önerileri yapmaya başladılar. Kadının abileri, akrabaları önerilerden birini kabul etmesini istiyorlardı. Birçok kez hıçkırıklar içinde onlara karşı gelen kadın, sonunda bu isteğe boyun eğdi. Ancak bir koşul ileri sürdü. Messer Torello'ya verdiği sözü yerine getirdikten sonra evlenecekti.

Pavia'da olaylar böyle gelişirken, belirlenen sürenin sona erip nikâhın kıyılmasına sekiz gün kala messer Torello İskenderiye'de birine rastladı. Adamı elçilerle birlikte Cenova'ya giden kalyona binerken görmüştü. Adamın yanına gidip yolculuğun nasıl geçtiğini, Cenova'ya ne zaman vardıklarını sordu. Adam şu karşılığı verdi:

"Yolculuk çok kötü geçmiş. Girit'te öğrendiğime göre Sicilya yakınlarında büyük bir fırtınaya yakalanmışlar. Fır-

tına gemiyi Berberistan kıyılarına sürükleyip parçalamış. Kimse kurtulamamış. Benim de iki kardeşim öldü."

Messer Torello gerçeği yansıtan bu sözlere inandı. Karısına tanıdığı sürenin sona ermesine birkaç gün kalmış olduğu aklına geldi. Pavia'da kimse onun ne durumda olduğunu bilmiyordu. Büyük bir olasılıkla karısı yeni bir kocaya varacaktı. İçini büyük bir hüzün kapladı. Yemeden içmeden kesildi, yatağa düştü. Ölmek istiyordu artık.

Messer Torello'yu çok seven Salahaddin bu durumu öğrenince, hemen onu görmeye gitti. Uzun süre çaba harcadıktan sonra, üzüntüsünün hastalığının nedenini öğrendi. Derdini açmamış olduğu için onu kınadı. Sonra avutmaya çalıştı, süre dolmadan önce Pavia'ya ulaşması için yardımcı olabileceğini söyledi. Pavia'ya nasıl dönebileceğini açıkladı. Messer Torello Salahaddin'in sözlerine inandı. Çünkü bu dediğini kaç kez gerçekleştirmiş olduğunu duymuştu. Salahaddin'den hemen uygulamaya geçmesini istedi. Salahaddin, daha önce de becerisine başvurmuş olduğu bir büyücüyü çağırttı. Messer Torello'yu bir yatağa yatırıp bir gecede Pavia'ya ulaştırmasını istedi. Büyücü bu işi yapabileceğini ancak bir aksama olmaması için messer Torello'nun uyutulması gerektiğini söyledi. Salahaddin büyücü ile anlaştıktan sonra messer Torello'nun yanına gitti. Onun süre sona ermeden Pavia'da olabilmek için herşeyi kabul etmeye hazır olduğunu, bu isteği gerçekleşmezse ölmek istediğini gördü. Ona:

"Messer Torello" dedi, "karınızı gerçekten seviyor, başkasının olmasını istemiyorsanız bu isteğinize karşı çıkmamın söz konusu olmadığına Tanrı da tanıktır. Nasıl olsa solacak güzelliğini bir yana bıraksak bile, bugüne dek tanıdığım kadınlar içinde görgüsü, davranışı, giyimi kuşamı onun düzeyinde bir başka kadına rastlamadım. Rastlantı sizi buralara getirdiğine göre, yaşamımızın geri kalan yıllarını bu ülkeyi birlikte

yöneterek geçirmemizi isterdim. Belirlediğiniz süre dolmadan Pavia'ya dönmek ya da ölmek istediğinize göre, Tanrı bu dileğimi kabul etmiyor. İsteğinizi daha önceden bilmiş olsaydım, sizi erdemlerinizin hak ettiği bir biçimde uğurlayarak ülkenize gönderirdim. Bu nedenle sizi gönlümün dilediği gibi değil, koşulların elverdiği gibi uğurlayabileceğim."

Bu sözler üzerine messer Torello şunları dedi:

"Efendimiz, bunları demenize gerek yoktu, bana hak etmediğim oranda sevgi göstermiştiniz daha önce. Sözlerinizi ömrüm boyunca unutmayacağım. Hemen yola çıkmaya karar verdiğime göre, dediklerinizi bir an önce yerine getirmenizi isteyeceğim sizden. Çünkü yarın, verdiğim sürenin son günü."

Salahaddin her şeyin hazır olduğunu söyledi. Konuğunu ertesi gece gönderecekti. Ertesi gün büyük bir salonda büyük, güzel bir yatak hazırlattı. Ülke geleneklerine göre hazırlanan kadife döşeğin üstünde sırmalı çarşaflar vardı. Yatak örtüsü bir hazine değerinde kocaman inciler, değerli taşlarla süslenmişti. Böyle bir yatağa yaraşır iki de yastık vardı. Salahaddin keyfi yerine gelmiş olan messer Torello'yu çağırttı, üstüne görülmemiş zenginlikte, güzellikte Müslüman usulü bir giysi giydirtti, başına da uzun bir kefiye sardırdı.

Vakit artık geç olmuştu. Salahaddin yanına adamlarını alarak messer Torello'nun bulunduğu odaya gitti. Yatağın kenarına oturdu, ağlamaklı bir sesle şunları dedi:

"Messer Torello, sizden ayrılacağım saat yaklaşıyor. Yapacağınız yolculuğun niteliği size eşlik etmemi, ya da yanınıza eşlikçi vermemi engelliyor. Bu nedenle bu odada vedalaşacağız. Bu amaçla geldim buraya. Sizi Tanrı'ya emanet etmeden önce, aramızdaki sevgi ve dostluk adına bir istekte bulunacağım. Beni unutmayın. Lombardia'daki işlerinizi yoluna koyduktan sonra hiç olmazsa bir kez daha buraya gelmeden bu dünyadan göçmemenizi diliyorum. Yeniden karşılaşacak

olursak, acele gidişiniz nedeniyle yerine getiremediğim görevleri yerine getirebilmenin keyfini de tatmış olurum. Bu arada bana mektup yazar, isteklerinizi bildirirseniz çok sevinirim. İsteklerinizi seve seve yerine getireceğimden kuşkunuz olmasın."

Messer Torello gözyaşlarını tutamadı. Hıçkırıkları konuşmasını engellediği için birkaç sözcükle yanıt verebildi. Gördüğü iyilikleri, onun erdemlerini unutmayacağını, ömrü yeterse dediklerini yerine getireceğini söyledi. Salahaddin messer Torello'ya sarıldı, yaşlı gözlerle:

"Tanrı yardımcınız olsun" dedi ve odadan çıktı.

Odadaki öbür kişiler de Torello ile vedalaşıp, Salahaddin'in peşinden yatağın bulunduğu odaya gittiler.

Vakit iyice ilerlemişti. Büyücü bir an önce işe başlamak istiyordu. Bir hekim sulu bir ilaç getirdi. Kuvvet şurubu olduğunu söyleyip messer Torello'ya içirdi. İlaç etkisini gösterdi ve messer Torello uykuya daldı. Uyumakta olan messer Torello, Salahaddin'in buyruğu üzerine yatağın üstüne yatırıldı. Yanı başına Salahaddin çok değerli kocaman bir taç yerleştirdi. Tacın üstünde messer Torello'nun karısına armağan edildiğini belirten bir de yazı vardı. Daha sonra Salahaddin messer Torello'nun parmağına bir meşale gibi ışıklar saçan yakut taşlı, değer biçilemez bir yüzük geçirdi. Beline, yine değeri kolayca hesaplanamayacak taşlarla bezeli bir kılıç, boynuna da değerli taşların yanısıra görülmemiş irilikte incilerden oluşan bir gerdanlık taktı. İki yanına da içleri altın sikke, inci, yüzük, kemer ve tek tek sayması çok uzun sürecek mücevherler dolu iki tas yerleştirdi. Messer Torello'yu son bir kez öpüp, büyücüden yolcuyu göndermesini istedi. İçinde messer Torello'nun yatmakta olduğu yatak Salahaddin'in gözleri önünde yok oldu. Salahaddin ile adamları ise, messer Torello'dan söz etmeyi sürdürdüler.

Messer Torello, yukarıda belirtilen mücevherler, süslerle birlikte, isteğine uygun olarak Pavia'daki San Pietro in Cieldoro kilisesine ulaştı. Zangoç sabah çanını çaldıktan sonra elinde mumla kiliseye girdiğinde, hâlâ uyuyordu. Zenginliklere boğulmuş yatağı gören zangoç hem şaşırdı, hem de büyük bir korkuya kapıldı. Geriye dönüp kaçmaya başladı. Koştuğunu gören başpapazla papazlar da şaşırıp neden kaçtığını sordular. Zangoç ne gördüğünü söyledi. Başpapaz:

"Bunda korkacak ne var, çocuk değilsin ki" dedi. "Hep birlikte gidip, neden korktuğunu görelim."

Mumlar yakıldı, başpapazla papazlar kiliseye girdiler, içinde şövalyenin uyumakta olduğu anlatılmaz zenginlikteki yatağı gördüler. Şaşırıp korktular. Yanına yaklaşmayıp uzaktan bakmaya koyuldular. Bu sırada, ilacın etkisi sona erdiği için messer Torello kendine gelip derin derin içini çekti. Bunu gören başpapazla papazlar korkuya kapılıp:

"Tanrım sen bizi koru!" diye bağırdılar.

Sonra dört bir yana kaçıştılar. Messer Torello gözlerini açıp çevresine bakınca, Salahaddin'den kendisini göndermesini istediği yerde olduğunu anlayıp, çok sevindi. Doğrulup da yanıbaşında duranlara bakınca, Salahaddin'in daha önce bildiğinden de eli açık olduğunu anladı. Papazların kendisi yüzünden kaçıştıklarını görünce kıpırdamamaya çalıştı. Başpapaza adıyla seslendi. Yeğeni messer Torello olduğunu, korkmamalarını söyledi. Yeğeninin aylarca önce ölüm haberini almış olan başpapaz, bu sözleri duyunca daha da büyük bir korkuya kapıldı. Ama yeğeni yine seslenip, yatıştırıcı sözler söyleyince, istavroz çıkartarak onun yanına gitti. Messer Torello:

"Korkacak bir şey yok" dedi. "Tanrı'ya şükürler olsun ölmedim. Denizler aşıp geri geldim."

Uzamış sakalına, üstündeki Araplara özgü giysiye karşın

başpapaz bir süre sonra yeğenini tanıdı. Yüreği yerine oturdu. Yeğeninin elinden tutup:

"Hoş geldin evlat" dedi.

Sonra konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Korkumuz seni şaşırtmasın. Burada senin öldüğüne inanmayan tek bir kişi yok. O kadar ki, akrabalarının baskısına, tehditlerine boyun eğmek zorunda kalan karın madonna Adalieta bile, istemeye istemeye de olsa yeniden kocaya varıyor. Bu sabah yeni kocasının evine gidecek. Evlenme töreni için, düğün için her şey hazır."

Messer Torello yattığı süslü yataktan kalktı. Başpapazla, papazlar büyük sevinç gösterilerinde bulundular. Messer Torello onlardan, kimi işlerini yoluna koyuncaya dek, dönüşünden kimseye söz etmemelerini istedi. Değerli mücevherlerini güvence altına aldıktan sonra, o güne dek başından geçenleri başpapaza anlattı. Yeğeninin başına konan devlet kuşuna sevinen başpapaz Tanrı'ya şükürler etti. Daha sonra messer Torello başpapaza karısının yeni kocasının kim olduğunu sordu. Başpapaz soruyu yanıtlayınca messer Torello şunları dedi:

"Döndüğümü daha kimse duymadan, karımın düğünde nasıl davranacağını görmek istiyorum. Papazlar böyle toplantılara katılmazlar ama, hatırım için siz de gelin, birlikte gidelim düğüne."

Başpapaz peki dedi. Ertesi sabah damada haber gönderdi, bir arkadaşıyla birlikte düğüne gelmek istediğini bildirdi. Damat, onur duyacağı yanıtını verdi. Yemek saati gelince messer Torello üstündeki giysiyi değiştirmeden, başpapazla birlikte damadın evine gitti. Her gören ona bakıyor, ama kim olduğunu çıkartamıyordu. Başpapaz messer Torello'yu, sultanın Fransa kralına elçi olarak gönderdiği bir Müslüman olarak tanıtıyordu. Messer Torello karısının oturduğu masanın

tam karşısındaki bir masaya oturdu. Büyük bir keyifle karısının yüzüne bakmaya başladı. Kadının yüzü, bu düğünden pek de hoşnut olmadığını belli ediyordu. Kadın da ona birkaç kez baktı. Kocaman sakalı, üstündeki garip giysi onu tanımasını engelledi. Kaldı ki kocasını öldü biliyordu. Kadının bakmasının nedeni giysinin ilginçliğiydi. Messer Torello ise, karısının kendisini tanıyıp tanıyamayacağını sınamanın sırası geldiğini düşünüyordu. Yola çıkarken karısının vermiş olduğu yüzüğü eline aldı. Kadına yemek getirip götüren delikanlıyı yanına çağırıp şunları dedi:

"Yeni geline git, bizim oralarda uygulanan bir geleneği anlat. Bizde düğün sofrasına, benim bu sofraya geldiğim gibi bir yabancı konuk gelirse, gelin konuğun varlığına sevindiğini belli etmek için bir kupaya şarap doldurup konuğa gönderir. Konuk şaraptan istediği kadar içip, kupayı geri yollar. Kalan şarabı da gelin içer."

Delikanlı geline gidip bunları söyledi. Görgülü, akıllı bir kadın olan gelin, önemli biri sandığı karşısındaki konuğun varlığından hoşnut kaldığını belli etmek için, önünde duran altın kupaya şarap doldurttu. Kupayı konuğa gönderdi. Yüzüğü ağzının içine yerleştirmiş olan messer Torello şarabı içerken, kimseye belli etmeden yüzüğü kupanın içine düşürdü. İçinde biraz şarap bıraktığı kupayı, kapağını kapatıp geline gönderdi. Kadın geleneğe ayak uydurmak için kapağı kaldırıp, kupayı dudaklarına götürdü. Yüzüğü gördü. Hiç bir şey demeden yüzüğe baktı, messer Torello yola çıkarken vermiş olduğu yüzük olduğunu anladı. Yüzüğü eline alıp, bir yabancı sandığı insana baktı. Tanıdı onu. Çılgın gibi yerinden fırlayıp önündeki masayı devirdi.

"Kocam, messer Torello!" diye bağırmaya başladı.

Messer Torello'nun oturduğu masaya koştu. Gelinliğine, masanın üstündekilere aldırmadan kocasının kollarına attı

kendisini, olanca gücüyle boynuna sarıldı onun. Ne söyleseler, ne yapsalar kollarını çözmedi. Ancak messer Torello önlerinde artık kucaklaşacak bol zamanları olduğunu söyleyince kollarını çözüp doğruldu. Bir ara karışan düğün evi, böylesine değerli bir şövalyenin geri dönmesi üzerine eskisinden daha da neşeli bir havaya büründü. İsteği üzerine gürültü kesilince, messer Torello gidişinden dönüşüne dek başından geçenleri anlattı. Sağ olarak geri dönüp karısına sahip çıkmasının, onu öldü sanarak karısını almaya kalkan damadı üzmeyeceğini umduğunu söyledi.

Damat biraz bozulmuş olsa da, saygılı ve dostça karşılık verdi, messer Torello'nun istediği gibi davranabileceğini söyledi.

Kadın, damadın vermiş olduğu yüzükle tacı orada bıraktı. Parmağına kupadan çıkarttığı yüzüğü, başına da sultanın göndermiş olduğu tacı taktı. Messer Torello ile birlikte bulundukları evden çıktılar, arkadaşlarının eşliğinde meser Torello'nun evine gittiler. Burada messer Torello'nun ölüm haberine üzülmüş olan dostlar, akrabalar, hemşeriler sanki bir mucize gibi değerlendirdikleri geri dönüşü büyük bir coşku içinde kutladılar.

Messer Torello değerli mücevherlerin bir bölümünü düğün giderlerini karşılamış olan kişiye, başpapaza ve başka kişilere dağıttı. Salahaddin'e haberci gönderip mutlu bir biçimde yurduna döndüğünü, onun dostu, destekçisi kalacağını bildirdi. Değerli karısıyla birlikte uzun yıllar eskisinden de saygın bir yaşam sürdürdü.

Messer Torello ile sevgili karısının sıkıntıları işte böyle sona erdi, konukseverlikleri, saygıları gereken karşılığı gördü. Onlar gibi davranmak isteyen birçok insan vardır. Ama ellerinde olanak olan kimi insanlar öyle beceriksizce davranırlar ki, karşılarındaki daha işin başında gereksiz bir bedel

ödemek zorunda kalır. Bu gibilerin, yaptıklarının değerinin bilinmemesine kendilerinin de başkalarının da şaşmamaları gerekir.

X

*Saluzzo markisi adamlarının isteği üzerine evlenmek zorunda kalır. Gönlünce bir eş seçmiş olmak için bir köylü kızıyla evlenir. İki çocuğu olur. Çocuklarını öldürtmüş gibi davranır. Karısından bıktığını bir başka kadın alacağını söyler. Sanki onunla evlenecekmiş gibi öz kızını çağırtır. Karısını üstünde bir gecelikle evden kovar. Karısının her denemede sabırlı davrandığını görünce onu daha çok sevip yeniden evine çağırır, büyümüş olan çocuklarını gösterir, onu onurlandırır, markiz olarak saygı görmesini sağlar.**

Kralın sona eren uzun öyküsü herkesin hoşuna gitmişti. Dioneo gülerek şunları dedi:

"Şeytanın kalkmış kuyruğunu indirmek için gece olmasını bekleyen damat, sizin messer Torello'ya yönelttiğiniz övgülere on paralık değer vermezdi."

Sonra, kendisinden başka öykü anlatmayan kalmadığını bildiği için, öyküsünü anlatmaya başladı:

İyi yürekli kadınlarım benim, bugünü krallara, sultanlara ve benzerlerine ayırdığımızı görüyorum. Sizin anlattıklarınızdan fazla uzaklaşmamak için, bir markinin güzel olmak

* Bir halk masalından kaynaklanan bu öyküyü Petrarca Latinceye çevirecek, Chaucer yeniden yazacak, Goldoni ise oyuna dönüştürecektir.

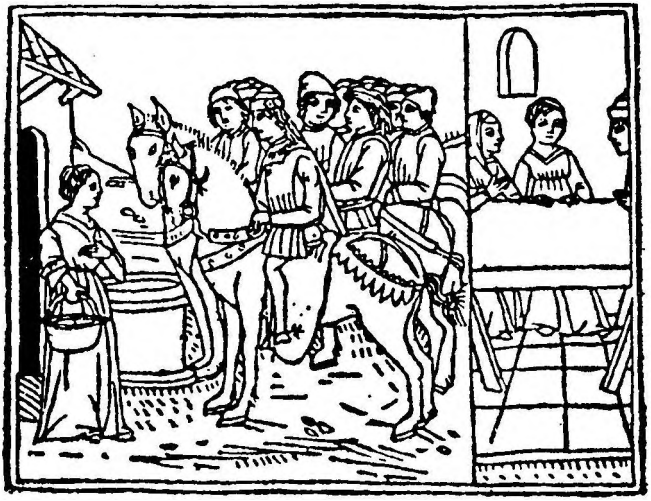

şöyle dursun çok kötü bir davranışından söz edeceğim. Bereket bu akıl almaz davranış iyi bir sonuca ulaşmıştı. Kimseye bu davranışı örnek almasını önerecek değilim, çünkü adamın işin içinden sıyrılmış olmasını büyük bir haksızlık sayıyorum.

Bundan oldukça uzun bir süre önce, Saluzzo markiliğinin başında Gualtieri adında bir genç vardı. Karısı, çocukları olmadığı için Gualtieri vaktinin tümünü kuş yakalamak, hayvan avlamakla geçiriyordu. Evlenmek, çoluk çocuk sahibi olmak aklının ucundan bile geçmiyordu. Böyle davranmakla akıllılık ettiğine inanıyordu. Ne var ki, adamları bu durumdan hoşnut değildiler. Evlenmesini, çocuk sahibi olup, halkını efendisiz bırakmamasını istiyorlardı. İkide bir, kendisini çok mutlu edecek, çok iyi bir ana babanın çok güvendikleri çok iyi bir kızını öneriyorlardı. Bir gün Gualtieri onlara şu yanıtı verdi:

"Dostlarım, siz beni yapmaktan kesinlikle kaçındığım bir şeye zorluyorsunuz. Kendime uygun bir eş bulabilmenin çok zor olduğunu biliyorum. Genellikle eşler arasında uyum

sağlanamıyor. Evlendiğiniz kadın iyi çıkmazsa, size göre değilse, yaşamın nasıl çekilmez olduğunu biliyorum. Anasına babasına bakıp bir kızı tanıdığınızı, bu kızın benim beğeneceğim bir eş olacağını sanıyorsunuz. Çılgınlık bu. Babaları nasıl tanıdığınızı, hele anaların gizlerini nasıl öğrendiğinizi çok merak ediyorum. Kaldı ki, analarını babalarını tanısanız bile, kızlar her zaman analarına babalarına benzemezler. Görüyorum ki, amacınız benim de başımı bağlamak. Kabul ediyorum bu isteğinizi. Ancak, sonuç kötü olursa kusuru kendimden başkasında aramamak için evleneceğim kızı kendim seçeceğim. Kiminle evlenirsem evleneyim ona kendi karınızmış gibi saygı gösterecek, siz istiyorsunuz diye evlenmenin benim için ne zor olduğunu aklınızdan çıkartmayacaksınız."

Temiz yürekli insanlar bu sözleri onayladılar, tek istedikleri onun evlenmesiydi.

Evinin az ötesinde oturmakta olan yoksul bir köylü kızı bir süredir Gualtieri'nin ilgisi çekiyordu. Onu oldukça güzel buluyor, bu kızla birlikte rahat bir yaşam sürebileceğini düşünüyordu. Başka kız aramaktan vazgeçip, onunla evlenmeye karar verdi. Kızın çok yoksul olan babasını çağırtıp, söz kesti. Daha sonra yöredeki arkadaşlarını toplayıp onlara şöyle dedi:

"Evlenmemi istiyordunuz, hâlâ da istiyorsunuz. Canım çektiği için değil gönlünüz olsun diye evlenmeye karar verdim. Alacağım kadın kim olursa olsun destek vereceğiniz, ona kendi karınızmış gibi saygı göstereceğiniz konusunda verdiğiniz sözü biliyorsunuz. Benim de, sizin de verdiğimiz sözleri tutmamızın sırası geldi artık. Gönlüme göre bir genç kız buldum. Buraya oldukça yakın bir yerde oturuyor. Onunla evlenip, birkaç gün içinde buraya getirmeyi düşünüyorum. Düğünün güzel olması, karımın gerektiği gibi karşılanması için ne gerekiyorsa yapın. Verdiğim sözü yerine getirerek be-

nim sizi sevindirdiğim gibi, siz de verdiğiniz sözü yerine getirerek beni sevindirin."

İyi yürekli insanlar bu habere sevindiklerini söylediler, kiminle evlenirse evlensin onu markiz bilip saygıda en ufak bir kusur etmeyeceklerini belirttiler. Sonra da gösterişli, güzel, büyük bir düğün için hazırlığa başladılar. Gualtieri de katıldı hazırlığa. Çok büyük, çok güzel bir düğün tasarladı. Çok sayıda dostunu, akrabasını, soylu kişiyi ve komşuyu çağırdı. Boyu bosu evlenmek istediği genç kızınkine uygun bir kızın üstüne uyan bir sürü güzel, zengin giysi biçtirip diktirdi. Sonra da kemerler, yüzükler, güzel ve değerli bir taç ve bir gelin için gerekli her şeyi aldı.

Düğün için belirlenen gün gelince Gualtieri saat dokuz sularında düğüne gelen konuklarla birlikte atına bindi. Her şeyin hazır olduğunu görünce, şunları dedi:

"Dostlarım, haydi gidip gelini alalım."

Konuklarla birlikte yola koyulup köye vardılar. Kızın babasının evinin önüne gelince, kızın elinde bir desti suyla çeşmeden dönmekte olduğunu gördüler. Kız öbür kadınlarla birlikte Gualtieri'nin evleneceği kızı görmeye gitmek için acele ediyordu. Gualtieri kızı görür görmez ona adıyla, Griselda diye seslendi, babasının nerede olduğunu sordu. Yüzü kızaran kız:

"Babam evde efendim" yanıtını verdi.

Bunun üzerine Gualtieri atından indi, oradakilere kendisini beklemelerini söyleyip tek başına yoksul eve girdi. Burada kızın Giannucolo adındaki babasını bulup, şunları dedi:

"Griselda ile evlenmeye geldim. Ama önce, senin önünde bazı şeyler öğrenmek istiyorum ondan."

Kıza, evlendikten sonra hoşuna gidecek şeyler yapıp yapmayacağını, diyeceklerini yapacaklarını iyi karşılayıp karşılamayacağını, uysal olup olmayacağını sordu. Bunlara da,

sorduğu benzer sorulara da kız olumlu yanıtlar verdi. Bunun üzerine Gualtieri kızı elinden tutup dışarı çıkarttı, konuklarının ve orada bulunan başkalarının önünde çırılçıplak soydu onu. Yaptırdığı giysileri ayakkabıları getirtip giydirdi. Kızın dağınık saçlarının üstüne bir taç koydurttu. Şaşkın şaşkın bakan kalabalığa dönüp:

"Dostlarım" dedi, "bu kızla evlenmek istiyorum, tabii o da beni kocalığa kabul ederse."

Sonra utanan, ne yapacağını bilemeyen kıza döndü:

"Griselda, beni kocalığa kabul ediyor musun?" dedi.

Kız:

"Evet efendim" yanıtını verdi.

Gualtieri de:

"Ben de seni karılığa kabul ediyorum" dedi.

Herkesin önünde evlendi kızla. Kızı bir ata bindirip büyük bir alay eşliğinde kendi evine götürdü. Çok güzel, çok parlak bir düğün yapıldı, Fransa kralının kızıyla evlense daha başka bir şey yapılamazdı.

Yeni gelinin yeni giysilerle sanki ruhu, davranışları da değişmişti. Daha önce de dediğimiz gibi yüzü güzel, boyu bosu yerindeydi. Artık öyle alımlı, öyle sevimli, öyle görgülü olmuştu ki, geçmişini bilmeyenler Giannucolo'nun koyun çobanı kızı olduğunu akıllarının ucundan geçirmeyip, büyük bir senyörün kızı olduğunu sanıyorlardı. Üstelik sözünü dinlediği, bir dediğini iki etmediği için kocası kendisini dünyanın en mutlu insanı sayıyordu. Kocasının adamlarına karşı da iyi davrandığı, yardımcı olduğu için, herkes onu canından çok seviyor, kimse saygıda kusur etmiyordu. Herkes sağlığı, mutluluğu, esenliği için dua ediyordu. Gualtieri'nin onunla evlenmekle akılsızlık ettiğini öne sürenler, şimdi Gualtieri'nin dünyanın en akıllı, en ileri görüşlü insanı olduğunu, yoksul köylü giysilerinin içinde gizlenen böyle bir değeri ondan baş-

ka kimsenin ortaya çıkartamayacağını söylüyorlardı. Kısacası, çok geçmeden yalnızca markinin ülkesinde değil hemen her yerde Griselda'nın değeri, güzel davranışları benimsenmişti. Evlendiği sırada kocasını eleştirmiş olanların yüzleri kızarmıştı.

Griselda gelin olduktan kısa bir süre sonra gebe kaldı, günü dolunca da bir kız çocuğu dünyaya getirdi. Marki önce çok sevindi. Ama çok geçmeden garip bir düşünceye kapıldı. Olmayacak yollardan, uzun uzadıya karısının sabrını sınamaya kalktı. Önce iğneli sözler söyledi, adamlarının yoksul bir aileden geldiği için karısından hoşnut olmamalarına canının sıkıldığını söyledi. Kadının çocuk doğurabildiği anlaşılınca hoşnutsuzlukları daha da artmıştı. Kız çocuk doğurduğu için çok üzülmüşler, demediklerini bırakmamışlardı.

Bu sözleri yüzünde hiç bir değişiklik olmadan, kararlı bir biçimde dinleyen kadın şöyle dedi:

"Efendim benim, onurun, düzenin ne gerektiriyorsa bana öyle davran. Boynum kıldan ince. Adamlarından daha değersiz olduğumu, yüce gönlünün beni getirdiği bu konumu hak etmediğimi bilmiyor değilim."

Bu yanıt Gualtieri'nin çok hoşuna gitti, kendisinin ya da başkalarının gösterdikleri saygının karısının burnunu büyütmemiş olduğunu gördü. Aradan kısa bir süre geçtikten sonra, bir konuşma sırasında karısına halkın doğan kız çocuğuna dayanamadığını söyledi. Gerekli bilgileri verdiği bir uşağını karısına gönderdi. Uşak üzgün bir yüzle kadına şunları dedi:

"Madonna, canımdan olmamak için efendimin isteğini yerine getirmek zorundayım. Efendim kızınızı almamı ve..."

Başka bir şey demedi. Bu sözleri duyan, uşağın yüzünü gören, kocasının dediklerini anımsayan kadın, uşağın çocuğu öldürmekle görevlendirildiğini anladı. Hemen çocuğu beşi-

ğinden aldı, öpüp kutsadı. Yüreğinde duyduğu büyük sıkıntıya karşın yüzünde hiç bir değişikliğe yer vermeden, çocuğu uşağın kollarına uzattı.

"Al" dedi, "efendimiz ne istiyorsa yerine getir. Yalnız, efendimiz aksini demediyse, çocuğu hayvanların kuşların parçalayamayacakları bir yere bırak."

Uşak çocuğu aldı ve kadının dediklerini Gualtieri'ye aktardı. Karısının tutarlılığı karşısında şaşıran Gualtieri, çocuğu uşakla Bologna'daki bir kadın akrabasına gönderdi. Kimin kızı olduğunu kimseye söylememesini, çocuğa iyi bakmasını, onu iyi yetiştirmesini istedi.

Bir süre sonra kadın yeniden gebe kaldı, günü dolunca bir erkek çocuk doğurdu. Gualtieri buna çok sevindi. Ama yaptıklarını yeterli bulmayıp, karısını daha da üzmek istedi. Bir gün suratını asıp şöyle dedi:

"Kadın, bu oğlanı doğurdun doğuralı adamlarımla geçinemez oldum. Benden sonra Giannuculo'nun torununun başlarına geçecek olmasını içlerini sindiremiyorlar. Beni başlarından atmalarını engellemek için, geçen sefer aldığım önlemi almam, sonra da seni boşayıp bir başka kadınla evlenmem gerekecek."

Kadın kocasının dediklerini büyük bir sabırla dinledi, sonra şu karşılığı verdi:

"Efendim benim, canın ne istiyorsa, gönlün ne çekiyorsa öyle yap, beni hiç düşünme. Senin hoşlandığını gördüğüm şeyden ben de hoşlanırım."

Birkaç gün sonra Gualtieri kızı için gönderdiği uşağın bir benzerini oğlu için gönderdi. Oğlunu da öldürttüğü izlenimini uyandırarak, yetiştirilmesi için kızı gibi Bologna'ya gönderdi. Kadın bu durum karşısında kızı için yaptıklarından başka bir şey yapmadı, dediklerinden başka bir şey demedi. Çok şaşıran Gualtieri, hiç bir kadının karısı gibi davranama-

yacağı sonucuna vardı. Karısının çocuklarına beslediği büyük sevgiyi bilmese, önemsemese, bu davranışını duyarsızlığına verecekti. Oysa karısı aklının sesini dinliyordu. Gualtieri'nin çocuklarını öldürttüğünü sanan adamları da ateş püskürüyor, onu acımasızlıkla suçluyor, karısının başına gelenlere ise üzülüyorlardı. Kadın, ölen çocukları için başsağlığı dilemeye gelenlere kocasının hoşuna giden her şeyin kendisinin de hoşuna gittiğini söylüyor, başka bir şey demiyordu.

Böylece ilk çocuğun doğumunun üzerinden yıllar geçti. Gualtieri karısının sabrını son bir kez daha sınamanın zamanı geldiğine karar verdi. Birçok kişinin önünde karısı Griselda'ya artık dayanamadığını, onunla evlenmesinin bir gençlik hatası olduğunu anladığını, Griselda'yı bırakıp, bir başka kadınla evlenmek için papadan izin almak istediğini söyledi. Aklı başında birkaç kişi bu sözlere karşı çıksa da, kararının kesin olduğunu belirtmekle yetindi. Bu sözleri duyan, babasının evine dönüp, eskiden olduğu gibi yine koyun güdeceğini düşünen Griselda, mutluluğunu istediği insanı bir başka kadına bırakmanın büyük acısını duydu yüreğinde. Ama yazgısının karşı karşıya bıraktığı öbür haksızlıklarda olduğu gibi, bu haksızlığı da büyük bir soğukkanlılıkla karşıladı.

Birkaç gün sonra Gualtieri Roma'dan sahte bir mektup getirtti. Mektubu adamlarına gösterip, papanın Griselda'yı bırakıp bir başka kadınla evlenmesine izin verdiğini açıkladı. Karısını çağırttı, herkesin önünde şunları dedi:

"Kadın, papa seni bırakıp bir başka kadın alabilme izni verdi bana. Çok soylu kişiler olan atalarım, senin atalarının rençberlik ettikleri topraklarda senyörlük yapmışlardı. Senin artık karım olmamanı, evlenirken getirdiğin çeyizi alıp Giannucolo'nun evine dönmeni istiyorum. Ben de kendime uygun bir kadın bulup, onunla evleneceğim."

Bu sözleri duyan Griselda, kadınlarda az rastlanır büyük bir çaba harcayarak gözyaşlarını tutup şu yanıtı verdi:

"Efendim benim, geçmişimin sizin soyluluğunuzla hiç bir biçimde bağdaşmadığını çok iyi biliyorum. Sizinle birlikte olabilmemi Tanrı'ya ve size borçlu olduğumu da biliyorum. Konumumu hep, sürekli olmayan geçici bir bağış olarak değerlendirdim. Geri istediğinizi geri vermeyi, boynumun borcu sayıyorum. İşte evlenirken verdiğiniz nikâh yüzüğü, buyurun alın. Çeyizimi de alıp götürmemi istiyorsunuz. Bunun için ne sizin birini görevlendirmenize, ne de benim torba, yük hayvanı aramama gerek var. Beni çırılçıplak aldığınızı unutmuş değilim. Sizin döllediğiniz iki çocuğu taşıyan vücudumu herkesin görmesinde bir sakınca yoksa, çırılçıplak da gidebilirim buradan. Ama ne olur, size getirdiğim ama geri götüremeyeceğim kızlığım karşılığında, üstümde hiç olmazsa bir gecelik kalmasına izin verin."

Ağlamamak için kendisini zor tutan Gualtieri şunları dedi:

"Peki, üstünde gecelik olsun."

Orada bulunan herkes on üç yılı aşkın bir süre kendisine karılık eden Griselda'nın böyle yoksul, böyle utanılacak bir biçimde, üstünde bir tek gecelikle evden çıkmasının doğru olmayacağını anlatmaya çalıştılar boş yere. Kadın oradakileri Tanrı'ya emanet edip, üstünde gecelik, yalın ayak, başı çıplak, bu halini görenlerin gözyaşları ve hıçkırıkları arasında evden çıkıp babasının yanına gitti.

Kızının gerçekten evlendiğini bir türlü benimseyemeyen Gianniculo, Gualtieri'nin kızını karısı olarak uzun süre yanında tutacağına inanmamıştı. Her gün böyle bir olayın gerçekleşmesini beklemişti. Gualtieri ile evlendiği gün kızının sırtından çıkarttığı giysileri saklamıştı. Bu giysileri getirip verdi, Giysilerini giyen kız eskiden olduğu gibi baba evinin

işlerini yapmaya başladı. Bu arada kara talihinin oynadığı oyuna olanca gücüyle karşı koymaya çalıştı.

Gualtieri karısını gönderdikten sonra adamlarına Panago kontlarından birinin kızıyla evleneceğini söyledi. Düğün hazırlıkları yapılırken Griselda'yı çağırttı. Kadın gelince ona şunları dedi:

"Yeni evlendiğim kadını buraya getirdiğimde büyük bir törenle karşılansın istiyorum. Evde böyle bir tören için gerekli hazırlıkları yapacak, odaları düzene sokacak bir kadın olmadığını biliyorsun. Bu işleri herkesten iyi bildiğine göre ne yapılması gerekiyorsa yap, uygun gördüğün kadınları çağır, evin sahibiymişsin gibi karşıla onları. Düğünden sonra da evine dönersin."

Bu sözler Griselda'nın yüreğine birer hançer gibi saplandı. Evini duraksamadan terk etmişti ama, bu sözler bile karşısındaki kişiye beslediği sevgiyi içinden söküp atamadı. Şu karşılığı verdi:

"Efendim benim, dediklerinizi yerine getirmeye hazırım."

Sırtında kalın abası, bir süre önce üstünde bir gecelikle terk ettiği evin odalarını süpürdü, düzene koydu. Odalara arkalıklar, minderler getirtti, mutfağı temizledi. Sıradan bir hizmetçi gibi, her şeyi kendi elleriyle yaptı. Her yer temizlenip, her taraf düzene girinceye dek dur durak bilmedi. Bundan sonra yöredeki kadınları Gualtieri'nin adına törene çağırıp, şenliğin başlamasını beklemeye koyuldu. Düğün günü geldiğinde, üstünde yoksul giysiler olsa da, gelen kadınları güler yüzle, saygıyla karşıladı.

Gualtieri çocuklarını Bologna'ya, Panago kontlarının gelini olan bir akrabasının yanına gönderip yetiştirmişti. Dünya güzeli kız on iki yaşına basmıştı. Oğlan ise altısını sürüyordu. Gualtieri Bologna'daki akrabasına mektup yazmış,

kızıyla oğlunu bir alayla Saluzzo'ya getirmesini, herkese kızı marki ile evlenmeye götürdüğünü söylemesini, kızın kimliğini kimseye açıklamamasını istemişti. Soylu akraba markinin isteğini yerine getirerek yola çıktı. Birkaç gün sonra genç kız, erkek kardeşi ve kendilerine eşlik eden soylu kişiler bir öğle üzeri Saluzzo'ya vardılar. Halkın, yakın yörelerden gelen insanların Gualtieri'nin yeni karısını karşılamak için yollara dökülmüş olduğunu gördüler. Kadınlar genç kızı karşıladılar, masaların kurulduğu salona götürdüler. Griselda üstünde aynı giysi, genç kızı güleryüzle karşıladı.

"Hoş geldiniz kadınım!" dedi.

Kadınlar Gualtieri'den Griselda'nın bu kılıkla yabancıların önüne çıkmaması için bir odada kalmasına, ya da üstüne eski giysilerinden birini giymesine izin vermesini istemişler ama bu istekleri kabul edilmemişti. Masaya oturulup yemeğe başlanınca, erkeklerin gözleri genç kıza döndü. Herkes Gualtieri'nin iyi bir değişiklik yaptığı sonucuna varmıştı. Kızı en başta da Griselda övüyordu, onu da kardeşini de çok beğenmişti.

Gualtieri artık karısının ne denli sabırlı olduğunu görmüş, beklenmedik olaylardan sarsılmadığını, anlamıştı. Bu durum kadının aklının kıt olmasından kaynaklanmazdı, çünkü onun nasıl akıllı olduğunu biliyordu. Onu artık, duygularını belli etmeyen yüzünün gizlediği acılardan kurtarmanın zamanı gelmişti. Kadını çağırttı ve herkesin önünde, gülümseyerek şunları dedi:

"Gelini nasıl buldun?"

"Efendim benim" diye karşılık verdi Griselda, "çok beğendim gelini. Güzel olduğu gibi, umarım akıllıdır da. Onunla birlikte dünyanın en mutlu erkeği olarak yaşayacağınızdan kuşku duymuyorum. Ancak, eski karınıza verdiğiniz acıları ona çektirmemenizi diliyorum. Bu acıya dayanamaz. Çünkü

hem genç, hem de çok nazlanmış. Oysa ilk eşiniz çocukluğundan başlayarak zor koşullar içinde büyümüştü."

Griselda'nın genç kızla evleneceğine inansa da, konuşmalarında açık vermediğini gören Gualtieri onu yanına oturttu ve:

"Griselda" dedi, "artık sabrının selamete ulaşma zamanı geldi. Beni acımasızlıkla, haksızlıkla, sertlikle suçlayanlar bilsinler ki, yaptıklarım önceden belirlenmiş bir amaca yönelikti. Sana nasıl iyi bir eş olunacağını, onlara nasıl bir eş seçilmesi gerektiğini öğretmek, kendime de seninle birlikte yaşarken eriştiğim erinci sürekli kılmak istedim. Evlenmeye karar verdiğimde evliliğimin başarısız olmasından çok korkmuştum. Bu nedenle seni sınamaya kalktım, sana bunca acı çektirdim, seni üzdüm. Sözlerinle olsun, davranışlarınla olsun bir kez bile isteklerime karşı çıkmadığını görünce, bana özlediğim mutluluğu verebileceğini anladım. Yıllar boyunca elinden aldıklarımı bir çırpıda geri verecek, açtığım yaraları özenle iyileştireceğim. Sevinmen için söylüyorum, evleneceğimi sandığın kız da, erkek kardeşi de seninle benim çocuklarımız. Birçokları gibi senin de acımasızca öldürttüğümü sandığın çocuklarımız. Ben de senin kocanım. Seni her şeyden daha çok seviyor, kimsenin karısıyla benden daha fazla övünebileceğini sanmıyorum."

Bunları dedikten sonra kadını kucaklayıp öptü. Sevinçten ağlayan karısı ile birlikte ayağa kalktılar, söylenenleri dinleyip şaşıran kızlarının oturduğu yere doğru gittiler. Kızlarını da, oğullarını da kucaklayıp bağırlarına bastılar. Çocuklar da, orada bulunanlar da artık gerçeği öğrenmişlerdi. Çok sevinen kadınlar masadan kalkıp Griselda'yı odasına götürdüler. Üstündekileri çıkartıp, uğur getirmesini dileyerek çok güzel bir giysi giydirdiler. Eski püskü giysinin bile yakıştığı evin kadını olarak salona döndürdüler.

Griselda ile çocukları büyük bir sevinç içindeydiler.

Herkes de bu mutluluğu paylaşıyordu. Kutlamalar bitmek bilmedi, birkaç gün boyunca sürdü. Herkes Gualtieri'nin çok akıllı davrandığını kabul ediyor, ancak karısına uyguladığı deneyin fazla acımasız ve kabul edilemez olduğunda birleşiyordu. Griselda ise çok aklı başında bir kadın olarak değerlendiriliyordu.

Panago kontu birkaç gün sonra Bologna'ya döndü. Gualtieri kayınbabası Giannucolo'yu işinden çıkartıp yanına aldı, yaşlılık günlerini rahat, saygın bir biçimde geçirip tüketmesi için ne gerekiyorsa sağladı. Sonra da kızını soylu bir aileye gelin verip, saygıda hiç kusur etmediği Griselda ile birlikte uzun, mutlu bir yaşam sürdü.

Gökyüzündeki kutsal ruhların kimi kez yoksul evlere de inebilecekleri, saraylarda ise insanları yönetecek yerde domuz gütmeleri daha doğru olacak çocukların dünyaya gelebilecekleri doğru değil mi? Griselda'dan başka kim, gözleri yaşarmadan, dudaklarında gülümseme eksik olmadan Gualtieri'nin acımasız, benzeri duyulmamış denemelerine dayanabilirdi? Gualtieri'ye gelince, o da gecelikle kapı dışarı edildiğinde, aklını kullanıp geceliği güzel bir giysiye dönüştürmeyi başaran bir kadını hak ediyor doğrusu.

Dioneo'nun öyküsü sona ermişti. Kadınlar öyküyü yorumladılar, kimi bölümlerini eleştirip kimi bölümlerini övdüler. Kral gözlerini gökyüzüne kaldırıp da güneşin alçalmış, akşamın yaklaşmış olduğunu görünce, oturduğu yerden kalkmadan aşağıdaki konuşmayı yapmaya başladı:

"Süslü kadınlar, biz ölümlülerin aklının yalnızca geçmiş olayları anımsamakla, günümüzün olaylarını bilmekle sınırlı olmadığını sanırım siz de biliyorsunuzdur. Bu verilerden biri aracılığıyla geleceği öngörmeyi başaran kişi, önemli insanların gözünde çok büyük bir değer kazanır. Bildiğiniz gibi, biraz

oyalanmak, yaşamımızı sağlığımızı koruyabilmek, salgının ilk günlerinin ardından kentimizin üstüne çöken üzüntülerden, acılardan, bunalımlardan kaçmak için Floransa'dan ayrılışımızın onbeşinci günü doluyor yarın. Bana sorarsanız amacımızı dürüst bir biçimde gerçekleştirdik. Çevreme iyi bakmayı bildimse, kimi kez duygularımızı uyaran neşeli öyküler anlatmamıza, sürekli yiyip içmemize, çalgılar çalıp şarkılar söylememize karşın, ne sizde ne bizde kınanması gereken tek bir davranışa, tek bir sözcüğe, tek bir olaya rastlamadım. Oysa yukarıda saydığım şeyler aklı zayıf olanları dürüstlükten sapmaya yöneltebilirdi. Sürekli bir dürüstlükten, sürekli bir uyumdan, sürekli bir kardeşlikten başka bir şey görmedim, duymadım. Hiç kuşkusuz bu durum için de, benim için de övünülecek bir sonuç.

Uzun süreli bir alışkanlık sıkıntıya dönüşebilir, zarar verebilir. Bu nedenle buralarda daha fazla kalmamız dedikoduya yol açabilir. İçimizden her birimizin günü oldu, hepimiz bugün benim sahip olduğum onura sahip olduk. Siz de onaylayacak olursanız, artık yola çıktığımız yere dönme zamanının geldiğini düşünüyorum. Kaldı ki, iyi bir gözlemciyseniz topluluğumuzun çevrede oldukça tanındığını görürsünüz. Bize öykünmeye kalkışanlar çoğalırsa rahatımız kaçar. Önerimi benimsiyorsanız, bana verdiğiniz tac, yarın sabah olarak belirlediğim yola çıkış tarihimize dek bende kalsın derim. Başka bir görüşü benimseyecek olursanız, tacı yarın kim takacaksa ona vermeye hazırım."

Kadınlarla erkekler uzun uzadıya tartıştılar. Sonunda kralın önerisini yararlı, yerinde bulup benimsediler, onun dediği gibi davranmaya karar verdiler. Bunun üzerine kral kâhyayı çağırttı, ertesi sabah için alınması gereken önlemleri belirledi onunla birlikte. Sonra topluluğu yemek saatine dek özgür bırakıp, kendisi de ayağa kalktı.

Kadınlarla erkekler de ayağa kalktılar, her zaman olduğu gibi çeşitli şeyler yaparak oyalandılar. Yemek saati gelince hepsi büyük bir keyifle masaya oturdu. Yemeğin ardından sıra şarkı söylemeye, çalgı çalmaya, dans etmeye geldi. Lauretta bir dansın başını çekerken, kral Fiammetta'dan şarkı söylemesini istedi. O da büyük bir istekle söylemeye başladı:

Sevda kıskançlığı bırakıp da gelseydi,
hiç kuşkum yok benden mutlu kadın olmazdı
yeryüzünde.

Güzel bir sevgilinin
gençliği neşesi kadını doyurursa,
değerli erdemler,
yüreklilik ve istekler,
akıl, görgü ve süslü sözler,
incelikli davranışlar
önemliyse, umutlarımı
bağladığım insan
bunlarla dolu.

Ama öbür kadınların da
benim gibi akıllı olduklarını gördükçe
korkudan tirtir titriyorum;
kötü şeyler düşünüp
başka kadınların ruhumu çalanı
elimden alacaklarını sanıyorum,
bu yüzden mutluluk kaynağım
umutlarımı tüketiyor,
ahlar çektirip, acılar veriyor.

Efendimde değerlerinin yanında

bağlılık da bulsaydım,
kıskanç olmazdım;
ama ihanet eden erkekleri gördükçe
sevmelerini istesem de beni
suçluyorum hepsini;
bu dert beni öldürecek;
kim bakarsa sevdiğime kuşkulanıyorum,
onu elimden alacak sanıyorum.

Tanrı'ya yakarıyorum
hiç bir kadın bana böyle bir şey
yapmasın diye;
sözleriyle, gözleriyle, işvesiyle
birisi böyle bir şey yapmaya kalkışır da
zarar verirse bana
kendini kollasın,
güzelliğim solmasın diye
yaptığını burnundan getiririm.

Fiammetta'nın şarkısı sona erince, yanında bulunan Dioneo gülümseyerek şöyle dedi:

"Madonna, sevdiğinizin kim olduğunu söylerseniz herkesi sevindirirsiniz. Bilmeden elinizden almaya kalkıp, gazabınıza uğramaktan kurtuluruz."

Bu şarkıdan sonra başka şarkılar söylendi. Gece yarısı olunca kralın isteği üzerine herkes dinlenmeye çekildi.

Gün ağardığında kalktılar. Kâhya eşyaları daha önce göndermişti. Kralın güvenli öncülüğünde Floransa'ya döndüler. Üç genç erkek yedi kadını, hep birlikte yola çıkmış oldukları Santa Maria Novella'ya bıraktılar. Onlardan ayrılıp, yeni zevklere yöneldiler. Kadınlar ise, zamanın geldiğine karar verince evlerine döndüler.

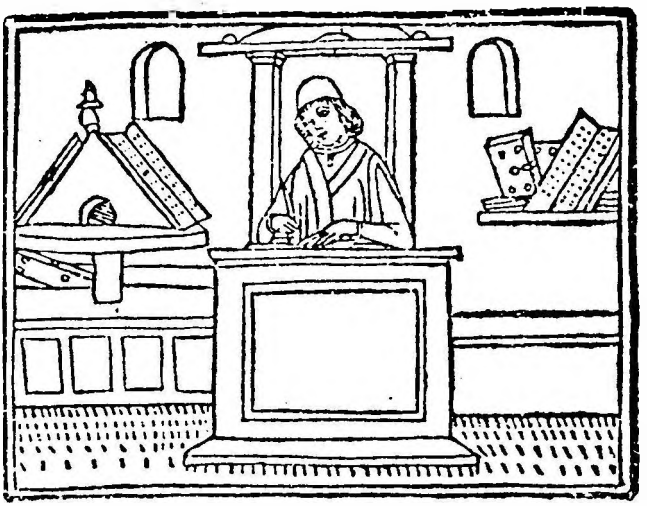

YAZARIN VARDIĞI SONUÇ

Çok soylu genç kadınlar, sizleri oyalamak için giriştiğim bunca uzun ve yorucu çabanın sonunda, bu yapıtın başında vermiş olduğum sözü, kendi yeteneğimden çok Tanrı'nın izni ve hayırlı dualarınızın desteğiyle yerine getirdiğimi sanıyorum. Bu nedenle önce Tanrı'ya sonra sizlere teşekkür ediyor, kalemimi ve yorgun düşen elimi dinlendirmek zamanının geldiğini düşünüyorum.

Ancak daha önce, bir bölümünüzün ya da başkalarının öne sürebilecekleri ufak tefek şeyleri kısaca yanıtlamak istiyorum (kendi payıma bu öykülerin özel bir ayrıcalıkları olmadığından en ufak bir kuşku duymuyor, bunu dördüncü günün başlangıcında kanıtladığımı da anımsıyorum.) Ama yine de dudaklarınızı oynatmadan sorduğunuz soruları yanıtlamaya çalışacağım.

İçinizden kimileri, belki bu öyküleri yazarken fazla özgür davrandığımı, kimi kez namuslu kadınların söylemek, duy-

mak istemeyecekleri sözcükleri kadınlara söylettiğimi, dinlettiğimi öne süreceklerdir. Bunu kabul edemem. Çünkü namuslu sözcüklerle anlatılamayacak namusa aykırı hiç bir konu yoktur. Bu zorluğun üstesinden oldukça başarıyla geldiğimi sanıyorum. Görüşünüzün doğru olduğunu varsaysak bile, sizinle tartışmaya girmek istemem, çünkü yenilgiye uğratırsınız beni. Niçin böyle davrandığımın hemen aklıma gelen gerekçelerini sıralamakla yetineceğim. Her şeyden önce, kimi sayfaların biraz açık saçık olması o öykülerin niteliğinden kaynaklanır. Sağduyulu bir uzman gözüyle baktığınızda, bu öykülerin ancak bu biçimde yazılabileceklerini, başka türlü anlatılamayacaklarını kabul etmek zorunda kalırsınız. Kimi bölümler, bu bölümlerdeki kimi aşırı sözcükler, olaylardan çok sözcükler üzerinde duran, özden çok görünüşü önemseyen içten pazarlıklı kadınları rahatsız etmiş olabilir. Bu sözcükleri kullanmanın, erkeklerin kadınların hemen her gün kullandıkları "delik", "takoz", "havan", "havan eli", "sucuk", "sosis" gibi, çağrışımlar yüklü sözcükleri kullanmaktan daha sakıncalı olduğunu sanmıyorum. Ressamın fırçasına tanınan özgürlük, benim kalemime de tanınmalı. Ressam hiç bir kınamayla karşılaşmadan, en azından geçerli bir kınamayla karşılaşmadan, kılıç ya da mızrakla yılanı öldüren ermiş Michele'nin, canavarı istediği yerden vuran ermiş Giorgio'nun resimlerini yapabildiği gibi, Adem'i erkek, Havva'yı da kadın olarak çizebiliyor. İnsanlık için çarmıha gerilmeyi göze alan O'nu* bir ya da iki ayağından çivilenmiş olarak çarmıhta gösterebiliyor. Üstelik bu sözcükler arınmış ruhların, arınmış sözcüklerin yaraştığı kiliselerde söylenmedi (kaldı ki kilise tarihinde benimkilerden çok daha aşırı sözcüklere rastlayabilir-

* Hz. İsa

siniz*). Ahlâk kurallarının her yerden daha fazla gerekli olduğu felsefe okullarında ya da din adamlarının, filozofların bulundukları yerlerde de söylenmedi. Bahçelerde, dinlenme yerlerinde bir araya gelen, düşünsel olgunluklarına karşın daha genç, ama öykülerden etkilenmeyecek insanlar anlattılar bu öyküleri. Hem de namuslu insanların canlarını kurtarmak için kafalarına donlarını geçirip kaçıştıkları bir dönemde. Öykülerin yararlı ya da zararlı olmaları, her konuda olduğu gibi dinleyene bağlıdır. Cinciglione ile Scolaio'ya**, daha birçok kişiye sorarsanız şarap insanlar için çok yararlıdır. Ama hastalara zarar verir. Hastalara zarar verdiği için şarabın kötü olduğunu söyleyebilir miyiz? Ateşin insanlar için ne denli yararlı olduğunu, vazgeçilemez olduğunu bilmeyen mi var? Evleri, kentleri, köyleri yaktığı için ateşin kötü olduğunu söyleyebilir miyiz? Bunun gibi, silah da barış içinde yaşamak isteyenleri korur. Ama silah insanları öldürür de. Ne var ki ölüme yol açan silahın kendisi değil, kullananın kötülüğüdür.

Yozlaşmış bir beyin bir sözcüğü hiç bir zaman sağlıklı bir biçimde anlamaz; dürüst olandan yarar sağlayamaz. Buna karşılık dürüst olmayan da, aklı başında bir insana zarar veremez, tıpkı balçığın güneşi sıvayamaması, çamurun gökyüzünün güzelliğini örtememesi gibi. Hangi kitap, hangi söz, hangi yazı Kutsal Kitaplardan daha kutsal, daha değerli, daha saygındır? Ama birçok kişi bu kitapları yanlış yorumlayıp hem kendilerinin, hem de peşlerinden gidenlerin felaketine yol açmıştır.*** Her nesne kimi durumlarda yarar sağlar; ama yararlanmayı bilmezseniz büyük zararlara da yol açabilir.

---

* Kutsal Kitap'taki kimi sözcüklere gönderme yapılıyor.
** Floransalı ünlü içkiciler.
*** Sapkın mezheplere gönderme yapılıyor.

Benim öykülerim için de aynı şeyin geçerli olduğunu söyleyebilirim. İsteyen bu öykülerden kötü dersler, kötü örnekler çıkartabilir. Öykülerim, içeriklerini yanlış yorumlamak, değerlendirmek isteyenlere karşı çıkmazlar. Yararlı sonuçlar çıkartmak, ders almak isteyenler olursa onlara da engel olmazlar. Bu öyküler uygun kişilere, uygun bir yerde anlatılırsa, hiç kuşkusuz çok yararlı olur, çok katkıda bulunurlar. Dudaklarından dua eksik olmayanların, ya da günahlarını çıkartacak papaz için sucuk doldurup, yufka açanların yürekleri rahat etsin; öykülerim kendilerini okutmak için kimsenin peşine düşmeyecektir. Kaldı ki, sofu geçinenler zaman zaman öykülerimdeki olayların çok daha aşırısını anlatırlar, yaparlar!

Öte yandan keşke kimi öyküler kitapta yer almasaydı diyecek kadınlar da çıkacaktır. Haklı olabilirler. Ne var ki, anlatılanların dışında bir şey yazamazdım, yazmamam gerekirdi. Anlatanlar başka şeyler anlatmış olsalardı, ben de daha güzel öyküler yazmış olurdum. Gerçek böyle olmasa da, benim öyküleri hem anlatıp hem yazdığımı varsayalım. Yine de öykülerin hepsi güzel değil diye yüzüm kızarmazdı. Çünkü Tanrı'yı bir yana bırakırsak, hiç bir yaratıcı her yarattığını kusursuz, eksiksiz yaratamaz. Paladino'ları* oluşturan Carlo Magno bile, onları düzenli bir orduya dönüştürmeyi başaramamıştır. Bir sürü nesne içinde, elbette değişik nitelikler olacaktır. Düzgün sürülmüş bir tarlada yararlı otların yanısıra mutlaka ısırganlar, dikenler, böğürtlenler de vardır. Kaldı ki, öyküleri anlatan kadınlar da çoğunuz gibi genç, deneyimsiz insanlardı. Onlardan çok seçkin, çok özenli, çok olgun anlatılar beklemek haksızlık olurdu. Bu öyküleri okuyanlar ken-

* Paladino= Carlo Magno'nun (Şarlman) sarayındaki senyörler.

dilerine ters gelen öyküleri bir kenara bırakıp, hoşlarına gidenleri okuyabilirler. Kimse yanılmasın diye, her öykünün başına öyküde anlatılanların özetini koydum.

Kimi öykülerin çok uzun olduğunu söyleyenler de çıkacaktır. Bu gibilere bir kez daha söylüyorum, yapacak başka işleri varsa, kısa öykülerimi bile okumaları çılgınlık olur. Yazmaya başladığımdan, çabamın sonuna ulaştığım bugüne ulaşıncaya dek uzun bir süre geçti. Ama yine de, bu çabayı başkaları için değil aylaklar için harcadığımı aklımdan çıkartmış değilim. Vakit geçirmek için okuyanlara hiç bir kitap uzun gelmez, yeter ki okur kitapta aradığını bulsun. Kısa kitaplar vakit geçirmeyi değil, zamanı yararlı bir biçimde değerlendirmeyi amaçlayan öğrenciler için uygundur. Oysa siz kadınlar, gönül işlerinden arta kalan zamanı ne yapacağınızı bilemezsiniz. Üstelik içinizden hiçbiri Atina'da, Bologna'da ya da Paris'te okumadığı için sizlere bir konuyu, öğrenim görerek beyinlerini eğitmiş olanlara oranla daha uzun anlatmak doğru olur.

Anlatılan öykülerin iğneleyici, alaycı sözcüklere çok yer verdiğini, oturaklı, ağır bir insanın bu sözcükleri kullanmasının doğru olmadığını öne sürecek kadınların çıkacağından da kuşku duymuyorum. Onlara, ünüme gölge düşmesin diye gösterdikleri çaba nedeniyle teşekkür etmem gerekir, ediyorum da. Ama yine de itirazlarına karşılık vermek istiyorum. Yaşamım boyunca bir kez değil, birçok kez tartıldım. Ama beni kantara vurmamış olanlara şunu belirtmek isterim ki, hiç de ağır çekmem ben. Tersine tüy gibi hafifimdir, suya girince üstünde kalır, dibe çökmem. İnsanları hatalarından arındırmak için din adamlarının verdikleri vaazların iğneleyici, alaycı sözcüklerle dolu olduğunu görünce, kadınların can sıkıntılarını gidermek için yazdığım öykülerde de aynı sözcüklere yer verebileceğimi düşündüm. Yine de, öy-

külerime çok gülecek olurlarsa, Yeremya'nın yakınmaları, İsa'nın çilesi, Maddalena'nın sızlanmaları nasıl olsa neşelerini sona erdirecektir.

Kimi kez papazlarla ilgili gerçekleri yazdığım için dilimin kötü olduğunu, zehir saçtığını söyleyecek kadınlar da olacaktır. Böyle diyenleri bağışlamak gerekir, çünkü haklı bir gerekçeden yola çıkıyorlar. Çünkü papazlar Tanrı sevgisi adına zorluklardan kaçan, keselerini doldurup kimseye koklatmayan iyi insanlardır. Bir de keçi gibi kokmasalar, dedikleri daha rahat dinlenecek. Bu dünyanın işlerinin durmuş oturmuş olmadığını, sürekli değiştiğini de belirtmek isterim. Aynı değişiklik benim dilim için de geçerli. Değerlendirmelerime güvenmediğim için dilim konusunda bir şey demek istemiyorum. Ama kısa bir süre önce bir komşu kadın, dünyanın en iyi, en tatlı diline sahip olduğumu söyledi. Doğrusunu isterseniz bunu söylediğinde yukarıdaki öykülerin neredeyse sonuna gelmiştim.

Böyle düşüncesiz değerlendirmelere bu yanıtların yeterli olduğunu sanıyorum. Artık isteyen istediğini diyebilir, istediğine inanabilir, çünkü sözlerime son vermek zamanı geldi. Bunca uzun bir çabayı sona erdirebilmemde yardımını esirgemeyen Yaratana içtenlikle teşekkür ediyorum. Sizi de sevimli kadınlar, ona emanet ediyor, öykülerimi okuyup da beğenmiş olanların beni unutmamalarını diliyorum.

Decameron
adlı kitabın
onuncu ve sonuncu günü
burada bitiyor.

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ CİLT

7 Boccaccio ve Decameron / Rekin Teksoy

19 Önsöz

BİRİNCİ GÜN (Pampinea)

25 Giriş

44 Birinci Öykü (Panfilo)
Ser Cepparello, ölüm döşeğinde günah çıkartırken bir papazı kandırır. Yaşamı boyunca çok kötü bir insan olan Ser Cepparello'yu öldükten sonra ermişliğe yükseltir, Ciappelletto adını verirler.

58 İkinci Öykü (Neifile)
Musa ümmetinden Abraham, Jeannot de Civigne'in önerisi üzerine Roma sarayına gider. Din adamlarının yoz yaşamını görünce, Paris'e dönüp Hıristiyan olur.

63 Üçüncü Öykü (Filomena)
Musa ümmetinden Melkisedek, Salahaddin'in kurduğu tuzaktan üç yüzük öyküsüyle kurtulur.

66 Dördüncü Öykü (Dioneo)
Çok ağır ceza gerektiren bir günah işleyen bir keşiş, başkeşişi de aynı günahı işlemekle suçlayarak cezadan kurtulur.

71 Beşinci Öykü (Fiammetta)
Monferrato markizi, bir tavuk ziyafeti sırasında söylediği tatlı sözlerle Fransa kralını olmayacak bir sevdadan vazgeçirtir.

74 Altıncı Öykü (Emilia)

Akıllı adamın biri, din adamlarının ikiyüzlülüğünü yüzlerine vurur.

78 Yedinci Öykü (Filostrato)
Primas ile Cluny başpapazı arasında geçen bir olayı aktaran Bergamino, birden cimriliği tutan Messer Cane della Scala'yı iğneler.

83 Sekizinci Öykü (Lauretta)
Guiglielmo Borsiere incelikli sözlerle messer Ermino Grimaldi'nin cimriliğini eleştirir.

86 Dokuzuncu Öykü (Elissa)
Gaskonyalı bir kadının sözleri Kıbrıs kralını vurdumduymazlıktan kurtarır.

88 Onuncu Öykü (Pampinea)
Bologna'lı hekim Alberto kendisini tefe koymaya kalkan bir kadını zor duruma düşürür.

92 Gün Sonu

94 Birinci Şarkı (Emilia)

İKİNCİ GÜN (Filomena)

99 Giriş

100 Birinci Öykü (Neifile)
Kötürüm taklidi yapan Martellino, ermiş Arrigo'nun cesedi üstünde iyileşir. Yalanı ortaya çıkınca, dayak yer, tutuklanır. Asılmak tehlikesinden son anda kurtulmayı başarır.

105 İkinci Öykü (Filostrato)
Soyulduktan sonra Castel Guiglielmo'ya varabilen Rinaldo d'Asti dul bir kadının konuğu olur; zararı giderilir, sapasağlam evine döner.

113 Üçüncü Öykü (Pampinea)

Üç genç adam servetlerini har vurup harman savurur, yoksul düşerler. Yeğenleri üzüntüler içinde onların yanına dönerken bir papazla karşılaşır. Papaz İngiltere kralının kızı çıkar ve onunla evlenip, amcalarının borçlarını öder, durumlarının düzelmesini sağlar.

122 Dördüncü Öykü (Lauretta)

Yoksul düşen Landolfo Rufolo korsanlık yapmaya başlar. Cenovalıların eline tutsak düşer. Gemi batınca mücevher dolu küçük bir sandığa tutunarak karaya ulaşır. Gurfo'da bir kadının evinde kalır ve zengin olarak ülkesine döner.

128 Beşinci Öykü (Fiammetta)

At satın almak için Napoli'ye giden Perugia'lı Andreuccio başına gelen üç belayı da atlatıp, evine bir yakutla döner.

141 Altıncı Öykü (Emilia)

İki oğlu kaçırılan madama Beritola'yı, bir adada iki oğlakla bulup, Lunigiana'ya götürürler. Çocuklarından biri buranın senyörünün yanında çalışırken, senyörün kızının gönlünü çelince zindana atılır. Bu arada Sicilya halkı kral Carlo'ya karşı ayaklanır. Ana oğul birbirlerine kavuşurlar. Senyörün kızıyla evlenen delikanlı kardeşini de bulur, yeniden eski günlerine dönerler.

155 Yedinci Öykü (Panfilo)

Babil sultanı kızlarından birini Garbo kralına verir. Kocasının yanına gitmekte olan kız dört yıl boyunca değişik yerlerde çeşitli nedenlerle dokuz erkeğin elinden geçer. Sonunda, kız oğlan kız diye babasına gönderilince, yine Garbo kralına varır.

177 Sekizinci Öykü (Elissa)

Haksız yere suçlanan Anguersa kontu ülkesinden kaçar. Küçük yaştaki iki çocuğunu İngiltere'de iki ayrı yerde bırakır. Kimse tarafından tanınmadan İskoçya'dan döndüğünde, çocuklarını iyi durumda bulur. Seyis olarak Fransa kralının ordusuna katılır. Suçsuz olduğu anlaşılınca yeniden eski saygınlığına kavuşur.

193 Dokuzuncu Öykü (Filomena)
Ambruogiuolo tarafından kandırılıp, parasından olan Cenovalı Bernabò, hiçbir suçu olmayan karısını öldürtmek ister. Kadın kaçıp, erkek kılığına bürünerek sultanın hizmetine girer, suçluyu bulur ve Bernabò'yu İskenderiye'ye getirtir. Suçlunun cezaya çarptırılmasından sonra yeniden kadın giysileri giyer, kocasıyla birlikte zengin olarak Cenova'ya döner.

207 Onuncu Öykü (Dioneo)
Monaco'lu Paganino, messer Riccardo di Chinzica'nın karısını kaçırır. Karısının bulunduğu yeri öğrenen messer Riccardo oraya gider, Paganino ile ahbap olur, karısını geri vermesini ister. Paganino da kadın geri dönmek isterse vermeyi kabul eder. Ama kadın kocasına dönmek istemez, messer Riccardo ölünce de Paganino'nun karısı olur.

215 Gün Sonu

217 İkinci Şarkı (Pampinea)

ÜÇÜNCÜ GÜN (Neifile)

221 Giriş

224 Birinci Öykü (Filostrato)
Lamporecchio'lu, Masetto, kendini dilsiz gösterip, kadınlar manastırına bahçıvan olunca, kadınlar onunla yatmak için birbirleriyle yarışırlar.

231 İkinci Öykü (Pampinea)
Seyisin biri kral Agilulf'un karısıyla yatar. Durumu anlayan kral ortalığı ayağa kaldırmadan seyisi belirleyip saçını keser. Saçı kesilen seyis, öteki seyislerin de saçlarını keserek başına geleceklerden kurtulur.

237 Üçüncü Öykü (Filomena)
Bir erkeğe gönül veren bir kadın, içtenlikle günah çıkartı-

yormuş gibi davranınca, ünlü bir papaz, bilmeden kadının isteğinin gerçekleşmesine aracılık eder.

247 Dördüncü Öykü (Panfilo)

Don Felice papaz Puccio'ya ermiş olmak için nasıl çile doldurması gerektiğini öğretir. Papaz Puccio çile doldururken, Don Felice papazın karısıyla gönlünü eğlendirir.

253 Beşinci Öykü (Elissa)

Messer Francesco Vergellesi, kendisine bir at armağan eden Zima'nın karısıyla konuşmasına izin verir. Kadın hiçbir şey söylemez ama, Zima onun yerine yanıtlar vererek istediği sonucu elde eder.

259 Altıncı Öykü (Fiammetta)

Ricciardo Minûtolo, Filippello Sighinolfo'nun karısını sever. Kocasını kıskanan kadın, Ricciardo'nun sözüne kanıp ertesi gün, kocasıyla Ricciardo'nun karısının buluşacaklarını sandığı hamama gider. Kocasıyla birlikte olduğunu sanarak Ricciardo'nun koynuna girer.

268 Yedinci Öykü (Emilia)

Sevgilisiyle arası açıldığı için Floransa'dan uzaklaşan Tedaldo, bir süre sonra geri gelir. Kadınla konuşup hatasını kabul ettirir ona. Tedaldo'yu öldürmekle suçlanan kadının kocasını ölümden kurtarıp, kendi kardeşleriyle barıştırır. Kimseye sezdirmeden sevgilisiyle gönül eğlendirmeyi sürdürür.

285 Sekizinci Öykü (Lauretta)

Bir toz içen Ferondo, öldü sanılarak gömülür. Karısıyla ilişki kuran papaz Ferondo'yu mezardan çıkarıp bir mahzene kapatır ve arafta olduğuna inandırır. Ferondo dirilince, karısının papazdan olan çocuğunu kendinin sanıp benimser.

296 Dokuzuncu Öykü (Neifile)

Gillette de Narbonne Fransa kralının çıbanını iyileştirir. Karşılığında Bertrand de Rousillon ile evlenmek ister. İstemeye istemeye evlenen Bertrand, öfkelenip Floransa'ya gi-

der ve burada bir kıza tutulur. Kızın yerine geçen Gilette kocasıyla yatarak iki oğlan doğurunca Bertrand onu sever ve karısı bilir.

306 Onuncu Öykü (Dioneo)
Dünyadan elini eteğini çeken Alibech'e, keşiş Rustico şeytanın nasıl cehenneme atılacağını öğretir. Kaçırılan Alibech, Neerbale'nin karısı olur.

312 Gün Sonu

313 Üçüncü Şarkı (Lauretta)

DÖRDÜNCÜ GÜN (Filostrato)

319 Giriş

327 Birinci Öykü (Fiammetta)
Salerno prensi Tancredi kızının sevgilisini öldürtür. Ölünün kalbini altın bir kupaya koyup kızına gönderir. Kız kupaya boşalttığı zehirli suyu içerek ölür.

338 İkinci Öykü (Pampinea)
Papaz Alberto, bir kadını Cebrail'in kendisini sevdiğine inandırıp, Cebrail'in kılığına girerek birçok kez kadınla yatar. Kadının yakınlarından korkup, evden kaçarak yoksul bir adamın evine sığınır. Ertesi gün, ev sahibi papazı yamyam kılığına sokup alana götürür. Arkadaşları tanıyınca, papaz hapse atılır.

349 Üçüncü Öykü (Lauretta)
Üç delikanlı, sevdikleri üç kızkardeşle birlikte Girit'e kaçarlar. Kızların en büyüğü kıskançlık yüzünden sevgilisini öldürür. İkinci kız kendisini Girit valisine vererek kardeşini ölümden kurtarır, ama sevgilisi tarafından öldürülür, sevgilisi ise ablasıyla kaçar. Adam öldürmekle suçlanan üçüncü kızla sevgilisi suçu kabul ederler. Öldürülmekten korktukları için muhafızları para ile elde ederek, beş parasız Rodos'a kaçarlar, orada yoksulluk içinde ölürler.

356 Dördüncü Öykü (Elissa)

Gerbino, dedesi kral Guiglielmo'nun verdiği sözü hiçe sayarak, Tunus kralının kızını kaçırmak için kralın gemilerinden birine saldırır. Tayfalar kızı öldürünce Gerbino hepsini kılıçtan geçirir, ama sonunda onun da boynu vurulur.

362 Beşinci Öykü (Filomena)

Erkek kardeşleri Lisabetta'nın sevgilisini öldürürler. Düşünde sevgilisini görüp, gömüldüğü yeri öğrenen Lisabetta, ölünün başını gizlice mezardan çıkartarak bir fesleğen saksısına yerleştirir, her gün saksının başında tam bir saat gözyaşı döker. Kardeşleri saksıyı elinden alınca, Lisabetta çok geçmeden üzüntüden ölür.

367 Altıncı Öykü (Panfilo)

Andreuola Gabriotto'yu sever. Ona gördüğü düşü anlatınca, Gabriotto da kendisinin gördüğü düşü anlatıp, sevgilisinin kollarında can verir. Kız hizmetçisiyle birlikte ölüyü evine götürürken bekçilere yakalanır, olayı anlatır. Senyör kıza sahip olmak ister, ama kız direnir. Babası çağırılır, suçsuzluğu anlaşılan kız salıverilir. Andreuola dünyadan elini eteğini çekerek rahibe olur.

375 Yedinci Öykü (Emilia)

Simona Pasquino'yu sevmektedir; birlikte bir bahçededirler, Pasquino bir adaçayı yaprağıyla dişlerini ovalar ve ölür. Simona yakalanır ve Pasquino'nun nasıl öldüğünü göstermek için dişlerini aynı yapraklardan biriyle ovalayınca, o da ölür.

380 Sekizinci Öykü (Neifile)

Girolamo gönlünü Salvestra'ya kaptırmıştır; annesinin isteği üzerine Paris'e gitmek zorunda kalır. Döndüğünde Salvestra'yı evlenmiş bulur. Gizlice evine girerek onun yanında ölür. Ölüsünü kiliseye götürürler. Salvestra da onun yanında ölür.

386 Dokuzuncu Öykü (Filostrato)

Messer Guillaume de Roussillon karısının sevgilisi messer

Guillaume Guardastagne'ı öldürür ve kalbini karısına yedirir. Gerçeği öğrenen kadın, yüksek bir pencereden atlayarak ölür ve sevgilisiyle birlikte gömülür.

391 Onuncu Öykü (Dioneo)
Bir cerrahın karısı, uyuşturucu katılmış su içen sevgilisini öldü sanıp, bir sandığa yerleştirir. İki tefeci sandığı alıp evlerine götürürler. Kendine gelen adamı, hırsız sanarlar. Kadının hizmetçisi yargıca, tefecilerin çaldıkları sandığa adamı kendisinin koymuş olduğunu söyleyerek onu darağacından kurtarır. Tefeciler, sandığı çaldıkları için para cezasına çarptırılırlar.

400 Gün Sonu

401 Dördüncü Şarkı (Filostrato)

BEŞİNCİ GÜN (Fiammetta)

407 Giriş

408 Birinci Öykü (Panfilo)
Yüreğine sevgi düşünce akıllanan Cimone sevgilisi Efigenia'yı gemiden kaçırır. Rodos'ta hapsedilir. Lisimaco onu hapisten kurtarır. İkisi birlikte Efigenia ile Cassandrea'yı düğün günü kaçırıp Girit'e giderler. Onlarla evlenir ülkelerine dönerler.

419 İkinci Öykü (Emilia)
Gostanza, Martuccio Gomito'yu sever. Öldüğü haberini alınca umutsuzluğa kapılıp bir kayığa biner. Rüzgâr kayığını Susa'ya sürükler. Tunus'ta Martuccio'yu sağ bulur, kimliğini açıklar. Kral kendisine akıllı öğütler veren Martuccio'yu çok sevmektedir. Martuccio Gostanza ile evlenip, zengin olarak Lipari'ye döner.

426 Üçüncü Öykü (Elissa)
Pietro Boccamazza, Agnolella ile birlikte kaçar. Karşılarına

haydutlar çıkar. Genç kız bir ormana kaçıp bir şatoya varır. Haydutların eline düşen Pietro kaçar ve Agnolella'nın bulunduğu şatoya varır. Onunla evlenip Roma'ya döner.

434 Dördüncü Öykü (Filostrato)

Messer Lizio di Valbona, Ricciardo Manardi'yi kızıyla yakalar. Ricciardo kızla evlenir. Kızın babasıyla barışır.

440 Beşinci Öykü (Neifile)

Cremonalı Guidotto, Paviali Giacomino'ya bir kız çocuğu bırakır ve ölür. Faenza'da, Giannol di Severino ile Minghino di Mingole bu kızı severler ve birbirleriyle çatışırlar. Giannole'nin kardeşi olduğu anlaşılan kız, Minghino ile evlendirilir.

447 Altıncı Öykü (Pampinea)

Procida'lı Gianni sevdiği kızla basılır. Oysa kız kral Federigo'ya verilmiştir. Gençler bir direğe bağlanarak diri diri yakılma cezasına çarptırılırlar. Ruggeri dell'Oria, Gianni'yi tanıyarak ölümden kurtarır. Gianni de kızla evlenir.

454 Yedinci Öykü (Lauretta)

Teodoro, efendisi messer Amerigo'nun kızı Violante'yi sever. Kızı gebe bırakınca idam cezasına çarptırılır. Kırbaçlanarak darağacına götürülürken, babası tarafından tanınır ve salıverilir. Violante ile evlenir.

462 Sekizinci Öykü (Filomena)

Nastagio degli Onesti, Traversari ailesinden bir kızı sever, avuç dolusu para harcar, ama kız kendisini sevmez. Ailesinin isteği üzerine Chiassi'ye gider. Burada bir atlının genç bir kadını kovalayıp öldürdüğünü, kadının ölüsünü iki köpeğin parçaladığını görür. Akrabaları ile sevdiği kızı yemeğe çağırır. Kız kadının başına gelenleri görür, aynı yazgıyla karşılaşmamak için Nastagio ile evlenir.

468 Dokuzuncu Öykü (Fiammetta)

Federigo degli Alberighi sever, ama sevgisi karşılık görmez. Varını yoğunu sevdiği uğruna harcayıp tüketir. Bir tek

doğanı kalır. Evine gelen kadına, başka bir şeyi olmadığı için, doğanı pişirip yedirir. Gerçeği öğrenen kadının duyguları değişir. Federigo ile evlenip zengin kılar onu.

476 Onuncu Öykü (Dioneo)

Pietro di Vinciolo akşam yemeği için arkadaşına gidince karısı eve bir delikanlı alır. Pietro geri gelir. Kadın delikanlıyı bir tavuk kafesinin altına saklar. Pietro, birlikte yemek yediği Ercolano'nun karısının eve bir delikanlı aldığından söz eder. Karısı, Ercolano'nun karısını ayıplar. Kötü bir rastlantı sonucu, eşek, ayağı ile sepetin altındaki delikanlının eline basınca delikanlı bağırır. Pietro koşup onu görür, karısının oyununu anlar. Sonunda, çarpık eğilimleri karısı ile uzlaşmasını sağlar.

485 Gün Sonu

487 Beşinci Şarkı (Dioneo)

İKİNCİ CİLT

ALTINCI GÜN (Elissa)

497 Giriş

499 Birinci Öykü (Filomena)
Şövalyenin biri madonna Oretta'yı atına bindirip öykü anlatmaya başlar. Ama ipe sapa gelmez şeyler söylemeye başlayınca, kadın kendisini attan indirmesini ister.

501 İkinci Öykü (Pampinea)
Fırıncı Cisti, tek bir sözcükle messer Geri Spina'ya sorusunun yersizliğini anlatır.

506 Üçüncü Öykü (Lauretta)
Monna Nonna de' Pulci, Floransa piskoposunun yakışıksız sözlerini ağzına tıkar.

509 Dördüncü Öykü (Neifile)
Currado Gianfigliazzi'nin aşçısı Chichibio, yerinde bir yanıtla efendisinin öfkesini kahkahaya dönüştürür ve Currado'nun vereceği cezadan kurtulur.

512 Beşinci Öykü (Panfilo)
Messer Forese da Rabatta ile ressam Giotto usta Mugello'dan dönerken birbirlerinin giysilerini alaya alırlar.

515 Altıncı Öykü (Fiammetta)
Michele Scalza birkaç delikanlıya, Baronci'lerin dünyanın da Toscana'nın da en soylu kişileri olduklarını kanıtlayarak bir yemek kazanır.

518 Yedinci Öykü (Filostrato)
Sevgilisi ile birlikte iken kocasına yakalanan madonna Filippa, mahkemeye çıkartılır. Verdiği yerinde ve güzel bir yanıtla hem salıverilir, hem de yasa değiştirilir.

521 Sekizinci Öykü (Emilia)
Fresco, görgüsüz kişilerden rahatsız olan yeğenine, keyfi kaçmasın diye aynaya bakmamayı önerir.

523 Dokuzuncu Öykü (Elissa)
Guido Cavalcanti, kendisine saldırmaya kalkan Floransalı şövalyelere yerinde bir ders verir.

526 Onuncu Öykü (Dioneo)
Keşiş Cipolla, köylülere Cebrail'in tüyünü göstermeye söz verir. Kutuda, tüy yerine kömür bulunca, bu kömürlerin ermiş Lorenzo'nun kızartılarak yakıldığı kömürler olduğunu söyler.

535 Gün Sonu

540 Altıncı Şarkı (Elissa)

YEDİNCİ GÜN (Dioneo)

545 Giriş

546 Birinci Öykü (Emilia)
Gianni Lotteringhi, gece sokak kapısının vurulduğunu duyar. Karısını uyandırır. Kadın, kapıya vuranın hortlak olduğuna inandırır onu. Hortlağı kovmak için dua okuyunca kapıdaki ses kesilir.

551 İkinci Öykü (Filostrato)
Kocası eve dönünce, Peronella sevgilisini bir fıçıya saklar. Kocasının fıçıyı sattığını öğrenince, kendisinin de sattığını, alıcının fıçının içine girip sağlam olup olmadığına bakmakta olduğunu söyler. Fıçıdan çıkan adam, fıçıyı kocaya temizlettikten sonra alıp götürür.

556 Üçüncü Öykü (Elissa)
Keşiş Rinaldo çocuğuna vaftiz babalığı ettiği kadınla yatarken, kadının kocası gelir. Adamı, çocuğun içindeki kurtları düşürmeye çalıştıklarına inandırırlar.

563 Dördüncü Öykü (Lauretta)

Tofano bir gece kapıyı kilitleyip, karısını dışarıda bırakır. Yalvarıp yakarsa da eve giremeyen kadın, kuyuya bir taş atıp, kendini kuyuya atmış gibi yapar. Tofano evden çıkıp kuyuya koşunca, kadın eve girip kapıyı kilitler, bağırıp çağırarak kocasını aşağılar.

568 Beşinci Öykü (Fiammetta)

Kıskanç bir koca papaz kılığına girip karısının günahlarını çıkartır. Kadın her gece koynuna giren bir papazı sevdiğini söyler. Kıskanç koca kapıda gizlenip beklerken, kadın sevgilisini damdan eve alıp onunla birlikte olur.

576 Altıncı Öykü (Pampinea)

Madonna Isabella, Leonetto ile birlikte iken öbür sevgilisi Lambertuccio gelir. Kocası da eve dönünce, kadın messer Lambertuccio'yu elinde bıçakla evden dışarı çıkartır. Daha sonra kadının kocası Leonetto'yu götürür.

581 Yedinci Öykü (Filomena)

Lodovico madonna Beatrice'ye ona duyduğu sevgiyi açıklar. Kadın kendi giysilerini giydirdiği kocasını bahçeye gönderip Lodovico ile yatar. Daha sonra Lodovico bahçeye gidip Egano'ya sopa atar.

587 Sekizinci Öykü (Neifile)

Adamın biri karısını kıskanmaya başlar. Kadın parmağına bağladığı bir iple sevgilisinin gelip gelmediğini anlar. Kocası durumu sezip adamın peşine düşünce, kadın kendisinin yerine bir başka kadını yatağa yatırır. Kocası bu kadını döver, saçlarını keser. Sonra karısının abilerine gider. Abiler anlatılanların doğru olmadığını görünce, söylemedik söz bırakmazlar.

596 Dokuzuncu Öykü (Panfilo)

Nicostrato'nun karısı Lidia, Pirro'yu sever. Pirro kadının sevgisine inanabilmek için üç şey ister. Kadın bunları yerine getirdiği gibi, Nicostrato'nun önünde onunla sevişir, kocasını da gördüklerinin düş olduğuna inandırır.

607 Onuncu Öykü (Dioneo)
İki Sienalı, içlerinden birinin vaftiz babası olduğu çocuğun anasını severler. Adamlardan biri ölür. Verdiği sözü tutarak arkadaşına görünerek, öbür dünyadan haber getirir.

611 Gün Sonu

613 Yedinci Şarkı (Filomena)

SEKİZİNCİ GÜN (Lauretta)

619 Giriş

620 Birinci Öykü (Neifile)
Gulfardo, Guasparruolo'dan aldığı ödünç parayı adamın karısına vererek onunla yatar. Sonra kadının önünde Guasparuolo'ya, borcunu kadına ödediğini söyler. Kadın bu sözleri doğrular.

623 İkinci Öykü (Panfilo)
Varlungo papazı monna Belcolore ile yatar. Cüppesini kadına rehin olarak bırakır. Kadından ödünç aldığı havanı gönderip cüppeyi geri ister. Kadın söylene söylene cüppeyi geri verir.

630 Üçüncü Öykü (Elissa)
Calandrino, Bruno ve Buffalmacco, Mugnone'nin eteğinde güneş taşı ararlar. Calandrino bulduğunu sanıp, bir torba taşla eve döner. Karısı söylenince, kadına dayak atar, ve olup biteni, işin iç yüzünü kendisinden daha iyi bilen arkadaşlarına anlatır.

639 Dördüncü Öykü (Emilia)
Fiesole başpapazı dul bir kadını sever. Kadın bu sevgiye karşılık vermez. Başpapaz kadınla yattığını sanıp hizmetçiyle yatar. Kadının erkek kardeşleri piskoposu çağırıp, suçüstü yaptırırlar.

645 Beşinci Öykü (Filostrato)
Floransa'da Marche'li bir yargıç kürsüde duruşma yaparken, üç genç paçalı donunu aşağıya çeker.

649 Altıncı Öykü (Filomena)
Bruno ile Buffalmacco, Calandrino'nun domuzunu çalarlar. Domuzu bulmak için, zencefilli lokma ile şarap sınavı yaptırırlar. Calandrino'ya üstüste iki sarısabırlı it lokması verirler. Domuzu Calandrino'nun çaldığı sonucuna varılır. Olayı karısına duyurmamak için, adama bir de ceza ödetirler.

657 Yedinci Öykü (Pampinea)
Okumuş yazmış biri, dul bir kadına tutulur. Kadının gönlü başkasında olduğu için, bir kış gecesi adamı karların üstünde bekletir. Adam da bir yolunu bulup, kadını temmuz ortasında bütün bir gün bir kulenin üstünde çırılçıplak bırakır. Kadının vücudunu sinekler, at sinekleri sokar.

681 Sekizinci Öykü (Fiammetta)
İki arkadaştan biri, ötekinin karısıyla yatar. Aldatıldığını öğrenen koca, arkadaşının karısının yardımıyla arkadaşını bir sandığa kapatır. Arkadaşının karısıyla sandığın üstünde sevişir.

686 Dokuzuncu Öykü (Lauretta)
Yolunu bulanlar topluluğuna katılmak isteyen hekim Simone'yi Bruno ile Buffalmacco bir gece bir yere götürür, bir çöp çukuruna atıp bırakırlar.

703 Onuncu Öykü (Dioneo)
Sicilyalı bir kadın, bir tacirin Palermo'ya getirdiği malı ustalıkla elinden alır. Tacir önceki seferden daha fazla malla dönmüş gibi davranarak kadından yüklüce bir para alır, karşılığında su ve kırpıntı bırakır.

714 Gün Sonu

716 Sekizinci Şarkı (Panfilo)

DOKUZUNCU GÜN (Emilia)

721 Giriş

722 Birinci Öykü (Filomena)
Rinuccio ile Alessandro madonna Francesca'yı severler, ama kadın ikisini de sevmez. Birinin ölü gibi mezara girmesini, ötekinin de ölüyü mezardan çıkartmasını ister. Adamlar istenileni yerine getiremeyince kadın yakasını ellerinden kurtarır.

728 İkinci Öykü (Elissa)
Bir başrahibe, yatağına sevgilisini almakla suçlanan bir rahibeye suçüstü yapmak için gece uyandırılır. Giyinirken, başörtüsü yerine, yanında bulunan papazın donunu başına geçirir. Suçlanan rahibe donu görüp başrahibeye söyleyince, sevgilisi ile birlikte olabilmek iznini alır.

732 Üçüncü Öykü (Filostrato)
Bruno, Buffalmacco ve Nello'nun isteği üzerine, hekimbaşı Simone Calandrino'yu gebe olduğuna inandırır. Calandrino ilaç alsınlar diye adamlara horoz ve para verir. Doğum yapmadan iyileşir.

737 Dördüncü Öykü (Neifile)
Messer Fortarrigo'nun oğlu Cecco, Benconvento'da giysilerini ve messere Angiulieri'nin oğlu Cecco'nun paralarını kumarda yitirir. Don gömlek Angiulieri'nin peşinden koşup, hırsız diye yakalatır. Onun giysilerini giyer, onun atına biner, onu don gömlek bırakıp gider.

742 Beşinci Öykü (Fiammetta)
Calandrino genç bir kadını sever. Bruno bir muska hazırlayıp, kadına değdirmesi için ona verir. Kadın Calandrino ile gider. Ama karısı bastırınca, Calandrino'nun başı derde girer.

752 Altıncı Öykü (Panfilo)
Bir handa konaklayan iki delikanlıdan biri hancının kızıyla

yatar, hancının karısı da yanlışlıkla ikinci delikanlının koynuna girer. Kızla yatan delikanlı hancının yatağına geçip, arkadaşıyla yattığını sanarak her şeyi anlatır. Tartışma çıkar. Uyanan kadın kızının yatağına gider, uygun sözlerle ortalığı yatıştırır.

757 Yedinci Öykü (Pampinea)
Talano d'Imolese düşünde bir kurdun karısının boynunu, yüzünü parçaladığını görür. Karısına sakınmasını söyler. Kadın aldırmaz. Düşte görülen, kadının başına gelir.

760 Sekizinci Öykü (Lauretta)
Biondello, ziyafet var diye Ciacco'yu işletince, Ciacco da onu dövdürterek öcünü alır.

765 Dokuzuncu Öykü (Emilia)
İki delikanlı Salamone'ye akıl danışırlar. Biri nasıl sevileceğini, öteki huysuz karısını nasıl yola getireceğini sorar. Salamone birine sev, ötekine de Kaz Köprüsüne git der.

771 Onuncu Öykü (Dioneo)
Donno Gianni, Pietro'nun isteği üzerine, adamın karısını kısrağa dönüştürmek için büyü yapar. Kuyruk takılacağı sırada Pietro kuyruk istemediğini söyleyerek büyüyü bozar.

776 Gün Sonu

777 Dokuzuncu Şarkı (Neifile)

ONUNCU GÜN (Panfilo)

781 Giriş

782 Birinci Öykü (Neifile)
Şövalyenin biri İspanya kralının hizmetine girer. Aldığı ücreti yetersiz bulur. Kral kendisinin bir kusuru olmadığını, şövalyenin kısmetinin kapalı olduğunu somut bir biçimde gösterir. Sonra da değerli armağanlar verir.

786İkinci Öykü (Elissa)

Ghino di Tacco, Cligni başpapazının yolunu keser, adamın midesindeki hastalığı iyileştirir. Başpapaz Roma sarayına dönünce, papa Bonifazio'nun haydutu bağışlamasını ve Spedale şövalyesi olmasını sağlar.

792 Üçüncü Öykü (Filostrato)

Natan'ın soylu davranışlarını kıskanan Mitridanes onu öldürmek için yola koyulur. Onunla karşılaşır, tanımadığı için onunla konuşur, akıl alır. Koruda karşılaştıklarında onun kimliğini anlar, çok utanır, onun dostu olur.

799 Dördüncü Öykü (Lauretta)

Messer Gentil de' Carisendi Modena'dan gelip, öldü sanılarak gömülen sevdiği kadını mezardan çıkartır. Kadın iyileşince bir erkek çocuk doğurur. Messer Gentile kadını çocukla birlikte kocası Niccoluccio Caccianemico'ya teslim eder.

807 Beşinci Öykü (Emilia)

Madonna Dianora messere Ansaldo'dan ocak ayında mayıs bahçesi gibi güzel bir bahçe ister. Messere Ansaldo bir büyücünün yardımıyla kadının isteğini yerine getirir. Kocası, kadının messere Ansaldo'nun gönlünü etmesine izin verir. Kocanın bu kararını duyan messere Ansaldo kadının verdiği sözü tutmasını istemez. Büyücü de messere Ansaldo'dan alacağını almaz.

813 Altıncı Öykü (Fiammetta)

Büyük Carlo kazandığı zaferden sonra gönlünü genç bir kıza kaptırır. Bu çılgın düşünceden utanır. Kızı da, kardeşini de, değerli kişilerle evlendirir.

820 Yedinci Öykü (Pampinea)

Kral Pietro, Lisa'nın kendisine duyduğu sevgi yüzünden hastalandığını öğrenince kızın gönlünü alır, onu iyi bir delikanlı ile evlendirir alnından öpüp ömür boyu şövalyesi kalacağını söyler.

829 Sekizinci Öykü (Filomena)
Sofronia, Gisippus ile evlendiğini sanıp, Titus Quintus Fulvius'un karısı olur, onunla Roma'ya gider. Gisippus da yoksul kılığında buraya varır, Titus'un kendisini tanımazlıktan geldiğini sanıp, ölebilmek için bir adam öldürdüğünü öne sürer. Titus onu tanır, kurtarmak için kendisinin katil olduğunu söyler. Bunun üzerine gerçek katil ortaya çıkar. Octavianus üçünü de salıverir. Titus Gisippus'u kızkardeşiyle evlendirip, mal varlığını onunla paylaşır.

847 Dokuzuncu Öykü (Panfilo)
Messer Torello tacir kılığına girmiş olan Salahaddin'i ağırlar. Haçlı seferi olur. Messer Torello karısından belirlediği süre dolmadan evlenmemesini ister. Tutsak düşer. Kuşbaz olduğunu duyan sultan onu tanır, kendisini tanıtır, büyük saygı gösterir. Hastalanan messer Torello'yu bir büyücü bir gecede Pavia'ya ulaştırır. Yeniden evlenmekte olan karısı düğün sırasında onu tanır. Birlikte evlerine dönerler.

866 Onuncu Öykü (Dioneo)
Saluzzo markisi adamlarının isteği üzerine evlenmek zorunda kalır. Gönlünce bir eş seçmiş olmak için bir köylü kızıyla evlenir. İki çocuğu olur. Çocuklarını öldürtmüş gibi davranır. Karısından bıktığını bir başka kadın alacağını söyler. Sanki onunla evlenecekmiş gibi öz kızını çağırtır. Karısını üstünde bir gecelikle evde kovar. Karısının her denemede sabırlı davrandığını görünce onu daha çok sevip yeniden evine çağırır, büyümüş olan çocuklarını gösterir, onu onurlandırır, markiz olarak saygı görmesini sağlar.

879 Gün Sonu

880 Onuncu Şarkı (Fiammetta)

883 YAZARIN VARDIĞI SONUÇ

m